Opetussuunnitelma
Jyväskylän steinerkoulu

Päivitetty 01.08.2024

Sisällys

1. PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA 9
1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma 9
1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet 9
1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen 9
1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut 9
2. PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA 12
2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet 12
Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteissa kuvataan luvussa 2.1 opetuksen järjestämistä ohjaavat lainsäädäntöön perustuvat velvoitteet. 12
Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet 12
2.2 Perusopetuksen arvoperusta 13
2.2.1 Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen 13
2.2.2 Ihmisyys, sivistys ja demokratia 13
2.2.3 Kulttuurinen moninaisuus rikkautena 14
2.2.4 Kestävän elämäntavan välttämättömyys 14
2.3 Oppimiskäsitys 14
2.4 Paikallisesti päätettävät asiat 15
3. PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET 15
3.1 Perusopetuksen tehtävä 15
3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet 15
3.2.1 Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen 15
3.2.2 Tarpeelliset tiedot ja taidot 15
3.2.3 Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen 16
3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen 16
3.3.1 L1 - Ajattelu ja oppimaan oppiminen 16
3.3.2 L2 - Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu 16
3.3.3 L3 - Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot 17
3.3.4 L4 - Monilukutaito 17
3.3.5 L5 - Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen 17
3.3.6 L6 - Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjyys 17
3.3.7 L7 - Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen 18
4. YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI 18
4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen 18
4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet 18

4.2.1 Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä 18
4.2.2 Hyvinvointi ja turvallinen arki 19
4.2.3 Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely 19
4.2.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus 19
4.2.5 Osallisuus ja demokraattinen toiminta 20
4.2.7 Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen 20
4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat 20
4.3.1 Oppimisympäristöt 20
4.3.2 Työtavat 21
4.3.3 Leikki, draama ja teatteri 21
4.3.4 Taiteellinen toiminta, kerronta ja kuvaopetus 21
4.3.5 Tutkiva oppiminen 21
4.3.6 Tieto- ja viestintäteknologia 21
4.3.7 Oppikirjaton opetus 22
4.3.8 Keskusteleva opetus 22
4.3.9 Rytmi oppimisessa 22
4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet 22
4.4.1 Vuosiluokka 1 ja 2: Retket ja majanrakennus 22
4.4.2 Vuosiluokka 3: Talonrakennusprojekti 22
4.4.3 Vuosiluokka 4: Kalevala 23
4.4.4 Vuosiluokka 4: Kotiseudun historia 23
4.4.5 Vuosiluokka 5: Olympialaiset 23
4.4.6 Vuosiluokka 5: Näytelmä 23
4.4.7 Vuosiluokka 6: Keskiaika 23
4.4.8 Vuosiluokka 7: Purjehdus 23
4.4.9 Vuosiluokka 7: Tähtitiede 24
4.4.10 Vuosiluokka 8: Näytelmä 24
4.4.11Vuosiluokka 8: Melonta 24
4.4.12 Vuosiluokka 9: Ekologian leiri 24
5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen 24
5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä 24
5.2.1 Oppilaiden osallisuus 26
5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö 26
5.2.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa 26
5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö 27
5.4 Opetuksen järjestämistapoja 27

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta 28
6. OPPILAAN OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI PERUSOPETUKSESSA 30
6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa 30
6.1.1. Formatiivinen arviointi 30
6.1.2. Summatiivinen arviointi 30
6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet 30
6.3. Oppimisen ja osaamisen arviointi 32
6.4. Työskentelyn arviointi 32
6.5. Käyttäytymisen arviointi 33
6.6. Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana 34
6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain 34
6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan 34
6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet 34
6.8 Perusopetuksen päättöarviointi 35
6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen 35
6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi 36
6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa 36
6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa 36
6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa 37
6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi 37
6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin 37
6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu 38
6.11 Todistukset 38
6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa 38
6.11.2 Lukuvuositodistus 39
6.11.3 Välitodistus 40
6.11.4 Erotodistus 40
6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus 41
6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset 43
7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki 43
7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet 43
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana 45
7.1.3 Varhainen puuttuminen 45
7.2 Yleinen tuki 46
7.3 Tehostettu tuki 46
7.3.1 Pedagoginen arvio 47

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana 47
7.4 Erityinen tuki 48
7.4.1 Pedagoginen selvitys 49
7.4.2 Erityisen tuen päätös 50
7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma 50
7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen 52
7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus 53
7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus 54
7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot 54
7.5.1 Tukiopetus 54
7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus 55
7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet 55
8. Opiskeluhuolto 57
8.1 Monialainen opiskeluhuollon yhteistyö 57
8.1.1 Opiskeluhuoltoryhmät 58
8.2 Yhteisöllinen opiskeluhuolto 59
8.3 Yksilökohtainen opiskeluhuolto 59
8.4 Opiskeluhuoltosuunnitelmat 60
8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma 60
9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä 64
9.1 Saamelaiset ja saamenkieliset 64
9.2 Romanit 64
9.3 Viittomakieliset 64
9.4 Muut monikieliset oppilaat 64
10. Kaksikielinen opetus 65
11.Erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva perusopetus 65
12. Valinnaisuus perusopetuksessa 65
12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit 66
12.2 Valinnaiset aineet 66
12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät 66
12.4 Paikallisesti päätettävät asiat 67
13. Vuosiluokat 1-2 67
13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä 67
13.2 Laaja-alainen osaaminen luokilla 1-2 68
13.3 Paikallisesti päätettävät asiat 70
13.4. Oppiaineet vuosiluokilla 1-2 70

13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus 70
13.4.2 Toinen kotimainen kieli 82
13.4.3 Vieraat kielet 82
13.4.4 Matematiikka 90
13.4.5 Ympäristöoppi 95
13.4.6 Uskonto 100
13.4.7 Elämänkatsomustieto 103
13.4.8 Musiikki 106
13.4.9 Kuvataide 110
13.4.10 Käsityö 113
13.4.11 Liikunta 117
13.4.12 Oppilaanohjaus 120
13.4.13 Eurytmia 121
13.4.14 Tieto- ja viestintätekniikka 125
14. Vuosiluokat 3-6 125
14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3–6 tehtävä 125
14.2 Laaja-alainen osaaminen 127
14.3 Paikallisesti päätettävät asiat 129
14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6 130
14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus 130
14.4.2 Toinen kotimainen kieli 154
14.4.3 Vieraat kielet 164
14.4.4 Matematiikka 174
14.4.5 Ympäristöoppi 183
14.4.6 Uskonto 193
14.4.7 Elämänkatsomustieto 199
14.4.8 Historia 204
14.4.9. Yhteiskuntaoppi 209
14.4.10 Musiikki 212
14.4.11 Kuvataide vuosiluokilla 3-6 218
14.4.12 Käsityö 224
14.4.13 Liikunta 230
14.4.14 Oppilaanohjaus 235
14.4.15 Eurytmia 236
14.4.16 Tieto- ja viestintätekniikka 239
15. Vuosiluokat 7-9 241

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä 241
15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9 242
15.3. Paikallisesti sovittavat asiat 245
15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9 245
15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus 245
15.4.2 Toinen kotimainen kieli 262
15.4.3 Vieraat kielet 273
15.4.4 Matematiikka 277
15.4.5 Biologia 282
15.4.6 Maantieto 287
15.4.7 Fysiikka 295
15.4.8 Kemia 300
15.4.9 Terveystieto 305
15.4.10 Uskonto 310
15.4.11 Elämänkatsomustieto 315
15.4.12 Historia 319
15.4.13 Yhteiskuntaoppi 322
15.4.14 Musiikki 327
15.4.15 Kuvataide 332
15.4.16 Käsityö 339
15.4.17 Liikunta 344
15.4.18 Kotitalous 349
15.4.19 Oppilaanohjaus 353
15.4.20 Tieto- ja viestintätekniikka 356
15.4.21 Valinnaiset aineet 357
16. Esiopetus 366
16.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma 366
16.1.1 Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 366
16.1.2 Paikallinen opetussuunnitelma ja sen kehittäminen 367
16.1.3 Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut 368
16.2 Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet 368
16.2.1 Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet 369
16.2.2 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua 370
16.2.3 Arvoperusta 371
16.2.4 Oppimiskäsitys 372
16.2.5 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa 373

16.3 Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri 375
16.3.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet 376
16.3.2 Oppimisympäristöt esiopetuksessa 378
16.3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa 380
16.4 Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet 382
16.4.1 Monipuoliset työtavat 382
16.4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena 383
16.4.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet 384
16.4.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä 390
16.5 Lapsen kasvun ja oppimisen tuki 390
16.5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet 390
16.5.2 Yhteistyö huoltajan kanssa tuen aikana 391
16.5.3 Yleinen tuki 391
16.5.4 Tehostettu tuki 391
16.5.5 Erityinen tuki 393
16.5.6 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot 397
16.6.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö 399
16.6.2 Yhteisöllinen oppilashuolto 400
16.6.3 Yksilökohtainen oppilashuolto 400
16.6.4 Oppilashuoltosuunnitelmat 402
16.7 Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva esiopetus 405
16.7.1 Paikallisesti päätettävät asiat 406
16.7.2 Liitteet 406

1. PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat säätelevät perusopetuksen järjestämistä.

Steinerkasvatuksen liiton organisoiman valtakunnallisen steinerkoulujen opetussuunnitelmien kehittämis- ja uudistamisprojektin tuotoksena on syntynyt steinerkoulun opetussuunnitelmarunko, joka yhdistää suomalaista koululainsäädäntöä ja steinerpedagogisia lähtökohtia. Opetussuunnitelmarunko on valtakunnallisten perusteiden pohjalta laadittu steinerpedagoginen kokonaisuus ja paikallisen opetussuunnitelman laadintaan avuksi tarkoitettu työkalu. Tämän koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnassa on hyödynnetty opetussuunnitelman sisältöjä sopivin osin.

Koulukohtainen opetussuunnitelma luo perustan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulun työtä. Opetussuunnitelma liittää koulun toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon perusteiden ja steinerkoulun opetussuunnitelmarungon lisäksi myös oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjä arvioi antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistuu toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Oleellista on arvioida myös kirjoitetun opetussuunnitelman toteutumista. Koulun itsearvioinnissa puolestaan hyödynnetään esimerkiksi kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä.

1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Koulun opetuskieli on suomen kieli, ja tämän mukaisesti opetussuunnitelma on laadittu suomenkielisen opetuksen järjestämiseksi. Opetussuunnitelmassa noudatetaan valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden rakennetta ja asioiden käsittelyjärjestystä. Se julkaistaan sähköisesti.

Henkilöstö, oppilaat ja huoltajat ovat osallistuneet opetussuunnitelman laatimiseen erilaisissa keskusteluissa ja erillisessä opetussuunnitelmatyötä käsittelevässä vanhempainillassa. Lisäksi heidän on ollut mahdollisuus toimittaa ideoitaan koulun nettisivulla olevan palautekyselyn kautta. Arviointia ja kehittämistä jatketaan samankaltaisin työtavoin.

Koulun opetuksenjärjestämisluvan alainen esiopetus järjestetään kahdessa päiväkodissa, steinerpäiväkoti Tähtitarhassa ja steinerpäiväkoti Pikku-Otavassa. Opetussuunnitelman esiopetusta koskeva osuus on laadittu yhteistyössä päiväkotien kanssa. Opetussuunnitelman luvut 7 (Oppimisen ja koulunkäynnin tuki) ja 8 (Oppilashuolto) puolestaan on tehty yhteistyössä terveydenhuollon ja sosiaalitoimen asiantuntijoiden kanssa.

Opettajakunta seuraa, arvioi ja kehittää opetussuunnitelman toteutumista säännöllisissä opettajainkokouksissa ja erillisissä koulutuspäivissä yhteistyössä opetuksenjärjestäjän kanssa.

Koulussa toimii iltapäivätoiminnan ryhmä Sateenkaari, jonka toiminnasta on laadittu koulun palvelimelta löytyvä suunnitelma. Palvelimella on lisäksi luettavissa koulussa tehty tasa-arvosuunnitelma.

Koulu on yhtenäiskoulu, jossa järjestetään opetusta esiopetuksesta yhdeksänteen luokkaan, eli koko perusopetuksen oppimäärä. Perusopetuksen yhtenäisyyttä edistetään yhtenäisellä opetussuunnitelmalla, yhteisillä aineenopettajilla sekä teemapäivillä ja tapahtumilla. Esiopetuksessa olevat oppilaat vierailevat koululla eri tapahtumissa koulupäivien aikana, ja esiopetusta järjestävät päiväkodit osallistuvat koulun myyjäisiin ja muihin tapahtumiin.

Koulu tekee yhteistyötä muiden steinerkoulujen, Jyväskylän kristillisen koulun ja muiden lähiseudun perusopetusta tarjoavien koulujen kanssa. Lisäksi koulu tekee yhteistyötä Jyväskylän koulutuskuntayhtymän kanssa koskien toisen asteen hakua ja koulutusta.

Opetus koulussa on pääasiassa vuosiluokittain etenevää. Yksittäisille oppilaille tehdään tarpeen mukaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Paikallinen tuntijako noudattelee valtakunnallisia minimejä sekä eri oppiaineille asetettuja jakaumia eri luokille ja nivelkohtiin. Tuntijaossa on kuitenkin huomioitu pedagogisen erityistehtävän mukanaan tuomat painotukset eri oppiaineiden kohdalla.

Kieliohjelma on seuraava: A1-kielenä opiskellaan englantia ja ylimääräisenä A2-kielenä saksaa B1-kieli ruotsi alkaa 5. luokalla. A2-saksan yhteinen oppimäärä jatkuu läpi alakoulun, minkä jälkeen oppilaiden on mahdollista opiskella saksaa valinnaisena aineena luokilla 7-9. Lisäksi, B2-ranskaa voidaan opetuksenjärjestäjän päätöksen mukaisesti opiskella valinnaisena aineena 7. tai 8. luokasta lähtien.

Muita valinnaisia aineita opetetaan oppilaiden valintojen mukaan mielekkään kokoisissa opetusryhmissä. Päätöksen toteutuvasta valinnaisaineiden opetuksesta tekee opetuksen järjestäjä.

TUNTIJAKO

Tuntijako noudattelee kokonaistuntimääriltään valtakunnallisia minimejä. Nivelkohdat on huomioitu ja niitä noudatetaan valtakunnallisen tuntijaon mukaisesti. Opetusta on lisätty toisessa kotimaisessa kielessä sekä taito- ja taideaineissa.

	1.luokka	**2.luokka**	**3.luokka**	**4.luokka**	**5.luokka**	**6.luokka**	**7.luokka**	**8.luokka**	**9.luokka**	
Äidinkieli	7	7	4	5	5	4	3	4	3	42
Englanti A1	1	1	2	2	3	2	2	2	3	18
Saksa A2	½	½	1	2	2	2				8
Ruotsi B1					1	1	2	1	2	7
Matematiikka	3	3	3	4	4	4	3	4	4	32
Ympäristöoppi	2	2	3	2	2	3				14
Biologia							2	1	1	4
Maantieto							1	1	1	3
Fysiikka							1	1	2	4

Kemia							1	1	1	3
Terveystieto							1	1	1	3
Uskonto/et	1	1	2	1	1	1	1	1	1	10
Historia				1	1	1	1	2	1	7
Yhteiskuntaoppi					1	1	1	1	1	5
Musiikki	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Kuvataide	1	1	2`	1	2	2`	1	1	2	13
Käsityö	2	2	2	2	2`	2`	2	2	1	17
Liikunta	2	2	3	3`	2	2	3	2	2	21
Kotitalous							1	1	1	3
valinnaiset				1 TVT		1 TVT	3	2	2	9
Oppilaanohjaus							0,5	0,5	1	2
Pakolliset yhteensä	20,5	20,5	23	25	27	27	30,5	29,5	31	234
Saksa A2-valinnainen							2	2	2	6
Ranska							2	2		4
	20,5	20,5	23	25	27	27	32,5	33,5	35	244

VALINNAISET AINEET

luokka	**6**	**7**	**8**	**9**	**yht.**
saksa		2	2	2	8
käsityö		1-2	1-2	1-2	5-8
ranska		0-1	1-2	2	4
TVT	1				

ÄI äidinkieli ja kirjallisuus, EN englanti, SA saksa, RU ruotsi, MA matematiikka,
YM ympäristöoppi, BI biologia, GE maantieto, FY fysiikka, KE kemia, TE terveystieto,
U uskonto, UE ev.lut., UO ort., UK kristiyht., ET elämänkatsomustieto, HI historia,
YH yhteiskuntaoppi, MU musiikki, KU kuvataide, KT käsityö, LI liikunta, EU eurytmia,
KO kotitalous, OPO oppilaanohjaus, VAL valinnaiset aineet, LO luokanohjaus

Kaikki koulun oppilaat osallistuvat oppilaanohjaukseen. Oppilaanohjauksen järjestämistä varten koululla on opetussuunnitelman liitteenä oleva ohjaussuunnitelma.
Koulun ohjaussuunnitelmassa on kuvattu oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus, jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.
Tietoa oppilaanohjauksen opetuksesta ja muista järjestelyistä löytyy myös opetussuunnitelman luvuista 13.4.12., 14.4.14.ja 15.4.1.

2. PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteissa kuvataan luvussa 2.1 opetuksen järjestämistä ohjaavat lainsäädäntöön perustuvat velvoitteet.
Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet nousevat perustuslaista, perusopetuslaista ja -asetuksesta, valtioneuvoston asetuksista sekä opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta.

Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut. Oppilashuollon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulkinnan ihmisoikeuksien merkittävyydestä. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus. Saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

2.2 Perusopetuksen arvoperusta

Jyväskylän steinerkoulun kasvatuksen ja opetuksen arvopohja perustuu ihmisyyteen ja sen edistämiseen. Ihmisen kasvun käsittäminen ja ymmärtäminen perustuvat antroposofiseen ihmiskäsitykseen, joka korostaa lapsen kehityksessä kasvua toiminnallisuudesta kohti ajatuksen voimien kehitystä. Koulun tehtävä on tukea kasvua ihmisyyteen ja ihmisenä toteutumiseen tämän näkemyksen mukaisesti.

Ihmisen toteutumiseen kuuluvat keskeisesti vapaus, tasa-arvo ja vastuu. Kasvatuksen ja opetuksen on luotava edellytyksiä vapauden, tasa-arvon ja vastuun lisääntymiselle ihmisenä kasvamisen hengessä. Opetus ja kasvatus rakentuvat suomalaisen kulttuurin perustalle; samalla koulu pyrkii edistämään suhdetta muihin kulttuureihin.

Koulun toiminta järjestetään edellä kuvattuja arvoja ja ihmiskasvun ideaaleja toteuttaen yhteistyössä opettajien, muun henkilökunnan, huoltajien, oppilaiden ja muun yhteiskunnan kanssa.

2.2.1 Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Steinerpedagogiikka on lapsilähtöistä: jokainen lapsi nähdään ainutkertaisena ja yksilöllisenä minuutena. Lapsilähtöisyys määritellään pyrkimykseksi ymmärtää kehittyvää ihmistä sekä haluksi rakentaa lasta ja nuorta aktivoiva opetus sen mukaan, mitä lapsen ja nuoren kehitysvaiheista tiedetään ja voidaan havaita. Lapsilähtöisyys on myös lapsen persoonallisuuden näkemistä ja arvostamista. Ilmapiiri ja arviointikulttuuri kannustavat virheistä oppimiseen yrittämisen ja erehtymisen kautta. Lapsilähtöisyydellä ei tarkoiteta lapsijohtoisuutta eikä myöskään lapsen tämän itsensä varaan jättämistä.

Lapsuutta pidetään ainutlaatuisena ja suojeltavana ikävaiheena. Lapsuuden kunnioitukseen kytketään korostetusti ikäkausipedagoginen ajattelu. Ajatus on, että kasvatuksen ja opetuksen käytännöt perustellaan lapsesta käsin. Hyvässä opetuksessa nähdään myös, miten moninaista lahjakkuutta on olemassa. Tavoitteena on yhdistää yksilön kunnioittaminen ja yksilöiden välinen tasa-arvo. Sukupuolten tasa-arvo ja sukupuolten moninaisuuden kunnioittaminen edellyttävät opetukselta sukupuolisensitiivistä lähestymistapaa.

2.2.2 Ihmisyys, sivistys ja demokratia

Steinerkoulujen kasvatustraditiossa korostuu moraalisen hyveen kehittäminen kasvatuksen tärkeimpänä tehtävänä. Opetuksen tavoitteena on ihmisyyteen kasvu. Ihmisenä kasvaminen on varsinaisten arvojen eli totuuden, kauneuden ja hyvyyden toteutumista. Tämä tarkoittaa kykyä kunnioittaa niin toisia ihmisiä, luontoa kuin itseä. Taloudellisen ja mitattavan tehokkuuden sijaan kasvatus ja opetus suunnitellaan edistämään moraalisuuden ja oikeudenmukaisuuden hyveitä.

Alaluokkien oppilaille on tärkeää saada kokemus maailman kauneudesta, kuten hyvistä teoista. Hyvät teot koostuvat toisten huomioon ottamisesta, onnistuneesta vuorovaikutuksesta ja sosiaalisista

kyvyistä. Lapsuus on luontaisesti toiminnan ja leikin aikaa, joiden lomassa hyviä tekoja on hyvä harjoitella. Murrosiästä alkaen voimistuu omakohtainen ajattelu, joten yläluokilla painotetaan erityisesti totuudellisuutta, arvostelukyvyn kehitystä ja ajattelun johdonmukaisuutta.

Koulun tehtävä on kasvattaa ja opettaa, ja kasvatuksen ja opetuksen päämääränä on hyvä elämä. Hyvän elämän voi määritellä vain arvojen kautta. Yksilöllisyys ja yhteisöllisyyteen kasvaminen eivät ole toisiaan poissulkevia asioita. Eettinen yhteisöön kasvun ulottuvuus on siis välttämätön osa omaksi itseksi kasvamisessa eli yksilöllistymisessä. Steinerkoulu onkin sekä arvo- että kasvatusyhteisö.

Steinerkoulun olemassaolo itsessään on ruohonjuuritason kansalaisaktiivisuutta. Myös koulun ensisijaisena pyrkimyksenä on synnyttää aktiivista toimijuutta ja tulevaisuuden maailman rakentajia. Kasvatus ja opetustyö ovat yhteiskunnallista toimintaa, jonka tavoitteena on vastuullinen osallisuus.

Opetus on uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitoutumatonta. Koulu ei pyri välittämään tiettyä maailmankatsomusta oppilaille, vaan kukin oppilas luo itse oman ihmiskäsityksensä ja maailmankuvansa. Toisaalta kasvatuksen idean mukaista on myös, että nuorten ihmis- ja maailmankäsityksestä kehittyy eettinen eli toiset ihmiset ja luonnon huomioon ottava.

Rudolf Steiner otti käyttöön 1800-luvun alkupuolella esiintyneen antroposofia-sanan (tietoisuus ihmisyydestä). Antroposofia on tietoteoreettisena ja ihmiskäsityksellisenä perustana steinerpedagogiikassa, vaikka sen sisältöjä ei opeteta koulussa. Antroposofiaa sovelletaan steinerkouluissa opettajan yksityisenä ja kollegiaalisena itsekasvatusvälineenä.

2.2.3 Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Koulumaailma monimuotoistuu nopeasti sekä kulttuurillisesti, katsomuksellisesti että kielellisesti. Koulun pitää aktiivisesti hyödyntää ihmisten erilaisten lähtökohtien mahdollisuudet oppimista rikastavasti. Tavoitteena on ihmisoikeuksia kunnioittava maailmankansalaisuus.

Erilaisista kulttuurisista, kielellisistä, etnisistä, uskonnollisista ja sosiaalisista taustoista tulevat ihmiset muotoutuvat yhdeksi sosiaaliseksi ryhmäksi, joka pysyy pääpiirteissään samana koko kouluajan. Luokkayhteisössä tutustutaan yhdessä erilaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin ja opitaan tarkastelemaan elämää ja sen ilmiöitä eri näkökulmista. Oppiminen yli kieli-, kulttuuri- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä kunnioittavalle vuorovaikutukselle ja aidolle yhteistyölle.

2.2.4 Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on erottamaton osa luontoa. Tulevaisuuden hyvän elämän kannalta ydinkysymys on vastuullisen luontosuhteen kehittyminen. Tämä on koulun tärkeimpiä tavoitteita. Ympäristö- ja luontokasvatus on varsinkin alaluokilla konkreettista ja paljolti luonnossa tapahtuvaa. Ihmisellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka parhaalla mahdollisella tavalla varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden.

Oppilaat kasvatetaan perusteelliseen kierrätys- ja lajittelukulttuuriin. Tässä koulun ja opettajien toimintakulttuuri on myös omalla esimerkillään ohjaava tekijä. Inhimillisen tulevaisuuden takia oppilaiden on tärkeää sisäistää eettinen ja tiedostava kuluttajuus. Kouluaineiden avulla tuetaan jatkuvan talouskasvun ideologian ja kulutuskeskeisen elämäntavan korvaamista kestävän kehityksen ja vihreän talouden arvomaailmalla.

Luonnon kunnioittaminen edellyttää henkilökohtaista luontosuhdetta, ympäristöherkkyyttä ja vastuullisuutta. Pelkät yksilön omat arvovalinnat eivät riitä, vaan elämän edellytysten turvaamiseksi koulun on luotava tahto yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen ja vaikuttamiseen.

2.3 Oppimiskäsitys

Kasvu ja kehitys kuuluvat ihmisyyden ominaisuuksiin. Jokainen ihminen oppii ja haluaa oppia, mutta oppimisen tavat ovat monenlaisia. Kaikki tarvitsevat tukea jonkin alueen oppimiseen ja jokaisella on oikeus saada sitä. Steinerpedagoginen opetus tähtää oppimisen ilon synnyttämiin onnistumisen kokemuksiin. Näillä kokemuksilla on välitön vaikutus minäkäsitykseen, ja palkitsevat kokemukset auttavat ponnistelemaan eteenpäin.

Oppimista motivoivat mahdollisuus käyttää kaikkia aisteja ja ruumista, vuorovaikutuksessa kuulluksi tuleminen sekä tiedonhankinnassa ihmettelevä ja tunnusteleva suhtautuminen elämänilmiöihin. Yläluokilla oppimista auttaa oman oppimis- ja opiskelutavan löytäminen ja omien tavoitteiden asettaminen. Oppimisvaikeuksissa tarvitaan erityisesti opettajia ja muuta tukea tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen.

Perusopetuksessa aikuisella on kokonaisvaltainen kasvatusvastuu erityisesti vaikeuksien ilmetessä. Suhde kasvattajaan on tärkein tekijä lapsen kasvussa ja oppimisessa. Opettaja huolehtii keskeisesti siitä, että ryhmä edistää oppimista ja että yhteistyöskentely toimii. Silloin ryhmä voi motivoida koulunkäyntiä ja edistää ihmissuhteiden syntymistä tilapäisissä ja pitkään kestävissäkin vaikeuksissa.

Oppimisympäristön turvallisuuden ja terveellisyyden vaatimukset koskevat fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja opiskeluun sekä oppimiseen liittyvää ympäristöä. Inhimilliseen ympäristöön kuuluu ennen kaikkea ilmapiiri, joka rohkaisee jokaista yhteisössä toimivaa osallistumaan myönteisesti yhteiseen elämään.

2.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan jatkuvasti. Arvioinnin seuraamisessa käytetään Steinerkasvatuksen liiton työryhmän kääntämiä Steinerkoulujen kansainvälisen neuvoston aiheesta kirjoittamia periaatepapereita (2009, 2015), joiden pohjalta on laadittu kouluille työkalu itsearviointiin. Periaatepapereissa kiinnitetään huomiota mm. koulun hallintoon, opettajakuntatyöskentelyyn, yhteiseen opiskeluun ja syventymiseen, oppilaan ja opiskelijan kohtaamiseen sekä opettajan itsekasvatukseen.

3. PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Steinerpedagoginen perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistävän taito- ja tietopohjan muodostamiseen sekä perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen lapsilähtöistä kasvatusajattelua hyödyntäen. Sen keskeisenä tehtävänä on oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukeminen sekä myönteisen identiteetin rakentaminen ihmisenä, oppijana ja yhteisön jäsenenä. Oppimispolku rakentuu kodin ja koulun yhteistyönä siten, että se kartuttaa sosiaalista pääomaa, kehittää vuorovaikutustaitoja, edistää kulttuuriperinnön arvostamista ja lisää ymmärrystä kulttuurien moninaisuudesta. Opetuksella vastataan yhteiskunnallisiin muutoksiin ja se reagoi ajankohtaisiin tapahtumiin ja tilanteisiin. Koulutyön muutostarpeet kohdataan avoimesti ja niitä arvioidaan kriittisesti. Muutostarpeita arvioidessa kannetaan vastuuta myös tulevaisuutta rakentavista valinnoista.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

3.2.1 Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Koulun kasvatuksen ja opetuksen lähtökohtana on ihmisenä kasvaminen, joka nivoutuu eri oppiaineiden opetussuunnitelmiin. Ihmisenä kasvamisen tavoitteita ovat omaehtoisuus, yksilöllisyys ja terve itsetunto. Edellä mainittujen tavoitteiden kautta karttuvat tasa-arvoiset ja suvaitsevat vuorovaikutustaidot sekä tahto tarttua kulttuurisen, sosiaalisen ja käytännöllisen elämän haasteisiin ja uudistamiseen.

3.2.2 Tarpeelliset tiedot ja taidot

Steinerpedagogisessa perusopetuksessa oppilas tutustuu ihmiselämään, luontoon, yhteiskuntaan ja kulttuureihin monipuolisesti toiminnan, taiteen, vuorovaikutuksen ja itsenäisen tutkimisen avulla. Tässä

prosessissa hän oppii tekemään työtä ja tulee osalliseksi sekä omaan että lähiympäristönsä elämään. Tästä kehittyy pohja itsenäiselle ongelmanratkaisulle.

3.2.3 Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Koulun tehtävänä on kasvattaa yhteistä sivistyspääomaa ja tukea ihmisten tasa-arvoisuutta. Tasa-arvoon sisältyy näkemys, että ihmisillä on yhtäläinen ihmisarvo. Kaikki toiminta pyrkii myös parantamaan oppimisen taitoja ja siten edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen.

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Steinerpedagogisessa opetuksessa valtakunnallisten laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutus rakennetaan lapsen ja nuoren kehitysvaiheisiin ja ikäkausiopetukseen perustuen. Laaja-alaisen osaamisen alueita tarkastellaan pääosin persoonallisuuden monipuolisen ja tasapainoisen kehittymisen kannalta.

Steinerkoulun toimintakulttuurissa mm. säännölliset opettajankokoukset, kouluyhteisön jäsenten yhteiset tapaamiset eri kokoonpanoissa sekä kodin ja koulun välinen tiivis yhteistyö antavat mahdollisuuksia toteuttaa laaja-alaisen osaamisen alueita.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista tukevat opetusjärjestelyt, jotka suosivat kiireetöntä, rauhallista ja turvallista ilmapiiriä, aikuisen läsnäoloa sekä kunnioittavaa ja keskustelevaa vuorovaikutuksen kulttuuria.

3.3.1 L1 - Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opetus tukee eri luokka-asteilla oppilaan kulloista kehitysvaihetta. Alkuopetuksen aikana lapsen ajattelussa kehittyy loogisuus ja päättelykyky, joten opetus on asiasisältöjen osalta konkreettista. Luovuutta ja moraalia kehitetään satujen ja leikkien täyttämän mielikuvitusmaailman avulla. Myöhemmässä alakouluvaiheessa konkreettinen ja havainnollistava opetus säilyy keskeisenä elävine opetuskuvineen. Oivaltamisen ja ajattelun edellytyksiä vahvistetaan oppimisen ilon, leikin, fyysisen aktiivisuuden, toiminnallisten työtapojen ja taiteen eri muotojen avulla.

Yläkouluvaiheessa oppilaita tuetaan löytämään perusteita omalle toiminnalleen ja valinnoilleen, sekä arvioimaan omia suorituksiaan. Oman ajattelun merkitys korostuu perusopetusvaiheen loppua kohti. Oppilas tulee tietoiseksi omasta toiminnastaan ja kykenee löytämään merkityksellisiä yhteyksiä oppisisältöjen ja kokemusmaailmansa väliltä.

3.3.2 L2 - Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita ohjataan oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. He oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Kehittyminen yksilöksi tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Kieli auttaa löytämään identiteetin, jonka avulla voi ilmaista itseään ja ajatuksiaan.

Koko perusopetusvaiheen ajan oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia kuunnella ja tulla kuulluksi. Opettajan tehtävänä on luoda oppitunneilla ilmapiiri, joka mahdollistaa vuorovaikutuksen ja em. kokemuksen saamisen jokaiselle. Opetuksen sisältö ja vuorovaikutus opetustilanteessa ovat yhtä tärkeitä. Keskustelun avulla on mahdollista aktivoida oppija osallistumaan.

Koulutyön lomassa opetellaan esittämään mielipide rakentavasti ja toimimaan vastuullisesti. Oppilaita autetaan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi tuetaan niin äidinkielen kuin muiden kieltenkin osalta. Yhtä tärkeää on oppia käyttämään symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa, musiikkia tai liikettä ilmaisun välineinä. Tästä syystä koulutyöhön sisältyy monipuolisia mahdollisuuksia erilaisten taito- ja taideaineiden opiskeluun, mm. käsillä tekemiseen.

3.3.3 L3 - Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaan aktiivisuutta ja osaamista elämän eri osa-alueilla tuetaan mm. yhteistoiminnallisin ja osallistavin menetelmin. Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä oppivat huomaaman ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. Ajanhallintaa harjoitellaan itsesäätelyn muotona ja vaaratilanteita opetellaan ennakoimaan ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan myös suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Teknologia nähdään hyödyllisenä välineenä silloin, kun se aktivoi oppilasta ja opiskelijaa. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön, ja myös siihen liittyvät eettiset kysymykset nostetaan esille.

Oppilaat saavat opastusta kuluttajana toimimiseen ja omien oikeuksien sekä vastuiden tuntemiseen. Heitä kannustetaan kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin, kuten kohtuullisuuteen ja jakamiseen.

3.3.4 L4 - Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Tieto voi tässä yhteydessä olla sanallista, kuvallista, auditiivista tai numeerista ja sitä voidaan tulkita esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Näin ollen monilukutaito liittyy kiinteästi kaikkiin oppiaineisiin, mutta ilmenee tai tulee käytetyksi niissä hyvin eri tavoin.

Oppikirjaton, ilmiöpohjainen ja kokemuksellisuuteen perustuva opetus tukee monilukutaidon kehittymistä, sillä opetuksessa ollaan yhteydessä todellisen maailman kanssa. Esimerkiksi vieraiden kielten opetuksessa tekstimateriaalit ovat autenttisia, luonnontieteissä käsitellään jo koettuja tai havaittuja ilmiöitä ja erilaisten vierailujen avulla pyritään tuomaan oppiaines mahdollisimman lähelle oppilaan omaa kokemusmaailmaa.

3.3.5 L5 - Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologia (tvt) on koulussa sekä oppimisen kohde että väline, jota käytetään harkitusti ja lapsen ikävaihe huomioiden sekä oppilasta aktivoivia ja osallistavia työtapoja hyödyntäen. Perusopetusvaiheen aikana huolehditaan siitä, että jokaisella oppilaalla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologisen osaamisensa kehittämiseen.

Tieto- ja viestintäteknologiseen osaamiseen kuuluvat käytännön tvt-taidot, teknologian vastuullinen käyttö, tvt apuvälineenä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä sekä tvt:n käyttö vuorovaikutuksessa, verkostoitumisessa ja vaikuttamisen keinona.

3.3.6 L6 - Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjyys

Monet steinerkoulun käytännöt ja tavoitteet kartuttavat oppilaiden työelämätuntemusta, opettavat yrittäjämäistä toimintatapaa ja auttavat oivaltamaan koulussa sekä vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksellisyyden oman työuran kannalta. Esimerkiksi 3. luokan vanhat ammatit -jakso ja 4. luokan kotiseudun historia -jakso niihin liittyvine vierailuineen antavat oppilaille kokemuksia työnteosta ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Luokkien 7-9 työelämääntutustumisjaksoilla harjoitellaan työn hakua, työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä, yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon sekä vuorovaikutustaitojen merkitys.

Eri luokilla joko oman luokan, oppilaskunnan, koko kouluyhteisön tai valitun hyväntekeväisyyskohteen hyväksi tehtävä talkootyö (kahvilan pito, myyjäisiin osallistuminen, erilaiset projektit ja tempaukset) ja muu varainhankinta perehdyttävät oppilaita itsensä työllistämisen taitoihin ja yrittäjyyteen sekä myös riskien arviointiin ja niiden hallittuun ottamiseen.

3.3.7 L7 - Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Koulun arjessa tuetaan oppilaita kohti aktiivista kansalaisuutta ja toimijuutta. Oppilaat osallistuvat oman oppimisensa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin ikäkauttaan vastaavalla tavalla.

Oppilaiden lisäksi vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia tarjotaan myös huoltajille ja koko henkilökunnalle. Osallistamisen ja vaikuttamisen muotoja ovat mm. oppilas- ja opettajakuntatoiminta, koulufoorumi, hallitus- ja johtokuntatyö, pedagoginen työ valtakunnallisesti ja kansainvälisesti sekä yhteisen kouluyhteisön arjesta huolehtiminen.

Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu oppilaille omakohtaisen luontosuhteen avulla, ja luontosuhteen muodostumista tuetaan luontoretkien ja -liikunnan avulla.

4. YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Toimintakulttuuria kehitetään ilmentämään kouluyhteisön arvoperustaa, ihmiskäsitystä ja oppimiskäsitystä. Kehittämisen perusedellytys on avoin ja vuorovaikutteinen kaikkia yhteisön jäseniä osallistava keskustelu. Koulun toimintakulttuurissa korostuvat lapsilähtöisen ja aktivoivan opetuksen oppimisympäristöt ja työtavat. Koulun arkea jaksottavat erilaiset projektit, työelämään tutustumiset, leirikoulut ja opintovierailut. Opetuksessa suositaan toiminnallisuutta ja yhdessä tekemällä oppimista. Kyse on oppilaiden aktiivisesta osallisuudesta oppimisessa.

Oppilaiden keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseksi hyödynnetään erilaisia hyväksi todettuja apukeinoja, esimerkiksi Suomen sovittelufoorumin kehittämää Verso-ohjelmaa.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta ja kouluun kiinnittymistä tukevia ratkaisuja sekä hyvinvointia ja kestävää elämäntapaa. Kehittämistyössä keskeistä on yhteistyö huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aito mukanaolo yhteisön kehittämisessä.

4.2.1 Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Oppivassa yhteisössä kaikki sen jäsenet ovat oppimassa. Huomio ei ole vain oppilaan oppimisessa, vaan myös vanhemmat ja opettajat ovat oppimassa. Toimintakulttuuri korostaa yhdessä tekemistä ja yhdessä kokemista. Keskiöön nostetaan lapsi ja nuori opettajan, oppikirjan tai kuuntelua varten järjestetyn opetustilan sijaan. Niin ikään taiteen merkitys mielikuvituksen kehittämisessä korostuu. Koulu on ikään kuin työpaja, johon kuuluvat sekä ulkotyötilat eli luonnonympäristö että erityiset sisätyötilat. Koulu on monipuolinen käden työn, vastuullisen ajattelun ja taiteen tekemisen ja kokemisen työpaja, joka kehittää tasapainoisia ja aktiivisia ihmisiä huomispäivän yhteiskuntaan.

Oppiva yhteisö tukee oppilaiden yksilöllistä ja sosiaalista kehitystä, vanhempien yhteisöllistä osallistumista sekä opettajaa työssään. Oppivassa yhteisössä opitaan yhteistyössä ja toinen toisiltaan, hyödynnetään saatua palautetta ja rohkaistaan myös virheistä oppimiseen. Yhteistyön lähtökohtana ovat yhteisön jäsenten hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, joita opitaan ennen kaikkea arjen luonnollisissa tilanteissa. Näissä aikuisten malli ja esimerkki ovat erityisen tärkeitä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksistä huolehtimiseen.

Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat oppimisen tavoite eri oppiaineissa ja ne sisältyvät myös laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuteen. Oppituntien lisäksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu arkisissa tilanteissa on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria.

4.2.2 Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppilaan yksilöllisen minuuden ja ainutlaatuisuuden kunnioittaminen on oppilaan kohtaamisen perusta, ja se on keskeistä myös antroposofisessa ihmiskäsityksessä. Yksilöllisyyden huomioiminen konkretisoituu opetusmenetelmissä ja esimerkiksi oppilasarvioinnissa. Toisaalta koulun arjessa ja rakenteissa korostetaan yhteisöllisyyttä ja arvostetaan vahvasti inhimillistä vuorovaikutusta sekä painotetaan toisten huomioimista.

Kaikenlaiseen kiusaamiseen ja syrjintään kiinnitetään erityistä huomiota ennalta ehkäisevästi arjen tilanteissa. Esimerkiksi Verso-ohjelmat (vertaissovittelu) ja muut arjen hyvinvointia ja turvallisuutta lisäävät ohjelmat tarjoavat monipuolisesti keinoja kiusaamisen vähentämiseksi. Kiusaamista, häirintää väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan.

Turvallisuutta ja hyvinvointia arjessa edesauttavat koko koulun yhteisöllisyys sekä vanhempien vahva rooli osana yhteisöä. Hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät myös yhteistyö luokkien välillä, rikas ja monipuolinen juhlatraditio, oppilashuollon toimivuus sekä koulukohtaisesti hyvin rakennettu hyvinvointisuunnitelma. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria. Oppilaiden vertaissuhteiden aktiivinen tukeminen, myönteiset yhteiset kokemukset ja merkityksellisyyden tunne yhteisön jäsenenä tukevat kouluun kiinnittymistä.

4.2.3 Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä. Koulun toimintakulttuuri rakentuu kohtaamisista, toisten ihmisten huomioimisesta ja aidosta yhdessä tekemisestä. Monipuolinen, suunnitelmallinen ja joustava keskinäinen vuorovaikutus kouluyhteisön sisällä ja yhteistyötahojen kanssa vahvistaa keskinäistä ymmärrystä ja kaikkien yhteisön jäsenten hyvinvointia. Koulun aikuisten keskinäisellä yhteistyöllä annetaan turvaa ja tukea oppilaiden yhteistyön ja vuorovaikutuksen kehitykselle. Koulun toimintakulttuuria kehitetään yhdessä niin, että se antaa tilaa eri ikäkausille, erilaisille oppijoille, toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille, luonnonläheisyydelle ja elämykselliselle oppimiselle. Työskentelyä viedään säännöllisesti ulos luokkahuoneesta, tehdään yhteistyöprojekteja, työskennellään asiakokonaisuuksien parissa oppiainerajoja läpäisten. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään ikäkausien mukaisesti vuorovaikutusta ja toiminnallisuutta lisäävästi.

4.2.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulussa paikallinen kulttuuri ja erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain vuorovaikutuksessa keskenään. Perheiden monikulttuurisuus on arvokas lisä koulun arkeen ja sitä hyödynnetään eri tavoin kaikissa ikävaiheissa eri oppiaineissa. Tavoitteena on kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta. Jokaisella on perusoikeus omaan kieleen ja kulttuuriin.

Jokainen yhteisö ja sen jäsen on monikielinen. Monikielisyydellä tarkoitetaan kykyä toimia eri aihealueilla käyttäen sille tyypillistä käsitteistöä, tekstikäytänteitä ja kieltä yleensä. Kielitietoisuudella tarkoitetaan ihmisen käsitystä siitä, mitä kieli on ja miten se vaikuttaa ihmiseen. Kielitietoisuuteen sisältyy täten ymmärrys kielen merkityksestä oppimisessa.

Kielitietoinen ihminen pystyy kertomaan ja selittämään ajatuksiaan muille ihmisille ymmärrettävällä tavalla. Kielitietoisuus on kansalaistaito, joka mahdollistaa kysymisen, väittelyn, keskustelun ja kaikenlaisen vuorovaikutuksen.

Kielitietoisuuden laajentamiseen kuuluu olennaisena osana oppijakeskeisyys sekä keskustelu ja tätä kautta kielellisten asioiden keksiminen ja löytäminen. Tätä varten opiskelijan pitää pystyä liittämään kieli ja kulttuuri yhteen. Kielitietoisuus, sen kehittyminen ja opiskelijalähtöisyys liittyvät tiiviisti toisiinsa.

4.2.5 Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Koulussa luodaan oppilaille tilaisuuksia vaikuttaa sekä edistetään oppilaiden osallistumista. Koulutyössä suositaan oppilaiden osallistamista ikävaiheen mukaisesti esimerkiksi oppituntien, oppimiskokonaisuuksien, oppimisympäristöjen ja juhlien suhteen. Demokraattisuutta ja osallisuutta tukevaa toimintaa ovat myös vertaissovittelu ja koulun kerhotoiminta. Oppilaskuntatoiminta on luonteva väylä eri ikäisten oppilaiden demokratian, yhteistyön ja vaikuttamisen taitojen harjoitteluun. Alaluokkien oppilaille oma luokkayhteisö on tuttu ja turvallinen kenttä, jossa harjoitellaan demokraattista vuoropuhelua sekä tuetaan osallisuuden ja kuulluksi tulemisen kokemuksia. Aktiivisuutta suunnataan koulun toiminnan kehittämisen ja oman yhteisön hyvinvoinnin lisäksi laajempaan vaikuttamiseen, oikeudenmukaisuuteen ja hyvinvointiin tähtääviin projekteihin.

Keskusteleva opetus tarjoaa mahdollisuuksia vuorovaikutteisen ja innostavan ilmapiirin luomiseen. Myös yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa ovat tärkeitä globaalissa maailmassa toimimisen taitojen kehittymiselle.

4.2.6 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

4.2.7 Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Koulun kaikissa arjen valinnoissa pyritään vähentämään ympäristökuormitusta ja ottamaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyys. Luokissa ja koulun muissa tiloissa lajitellaan jätteet ja opetusmateriaalien käytössä pyritään taloudellisuuteen ja ekologisesti kestäviin ratkaisuihin. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea. Yhteistyö eri ympäristöjärjestöjen kanssa tukee ja monipuolistaa luonto-, ympäristö- ja ilmastoaiheiden käsittelyä.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

4.3.1 Oppimisympäristöt

Koulussa hyödynnetään monimuotoisia oppimisympäristöjä, joissa oppilaalla on aktiivinen rooli. Kouluun luodaan rauhallinen, kiireetön, turvallinen ja sekä esteettisesti että älyllisesti innostava oppilaan ikäkautta ja kehitysvaihetta vastaava oppimisympäristö. Oppimisympäristöä laajennetaan koulun ulkopuolella esim. luontoretkeilyn, museo- ja konserttikäyntien sekä kirjastovierailujen kautta.

Alkuopetuksessa on käytössä niin sanottu penkkipedagogiikka, jossa pulpeteista on luovuttu. Alaluokilla korostuu opetuksen konkreettinen ja toiminnallinen tekemällä oppiminen, jossa taide on mukana kaikessa opetuksessa.

4.3.2 Työtavat

Opetuksessa suositaan toiminnallisia menetelmiä kuten yhteistoiminnallisuutta sekä mielikuvitusta kehittävää ja tutkivaa oppimista. Työtapojen valinnassa korostuvat kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin näkökulmat ja eri ikäkausiin ja erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvat työtavat. Opetusta eheytetään oppiaineiden integraation avulla. Oppilaan yksilöllisyys huomioidaan eriyttämällä opetusta tarpeen mukaan.

4.3.3 Leikki, draama ja teatteri

Tärkeä osa lapsi- ja elämälähtöistä ajattelua on leikki. Alkuopetuksessa leikki on osa rikasta, toiminnallista ja luovaa oppimista. Leikki on lapsen tapa olla maailmassa ja oppia. Roolileikit, sääntöleikit, rakenteluleikit sekä näytelmälliset leikit, kuten satuleikit, draama ja pedagoginen nukketeatteri ovat erityisesti alkuopetuksessa aktivoivaa osallisuutta ja hyvinvointia lisäävä mahdollisuus.

Draamapedagogiikkaa voidaan hyödyntää kaikilla luokka-asteilla. Ilmaisutaidon lisäksi opitaan ryhmätyöskentelyä, toisten huomioon ottamista, läsnäoloa, itsetuntemusta ja kulloinkin opiskeltavaa aihetta. Sekä draamakasvatus että teatteritaide soveltuvat erinomaisesti mm. historian opetuksen elävöittämiseen. Pienikin draaman keinoin tapahtuva demonstraatio rikastuttaa oppimista. Varsinaisesti esitykseen tähtäävä laajempi teatteritaideproduktio toteutetaan viidennellä ja kahdeksannella luokalla.

4.3.4 Taiteellinen toiminta, kerronta ja kuvaopetus

Taide on keskeinen osa toiminnallisuutta ja tekemällä oppimista. Opetuksen käytäntö pyritään perustamaan luovaan ja taiteelliseen prosessiin. Musiikilla, laululla, piirtämisellä, maalaamisella, näyttelemisellä, nukketeatterilla ja monella muulla taiteellisella ilmaisutavalla on erityinen merkitys ihmisen tunne-elämän, sielullisen tasapainon, itseluottamuksen ja luovuuden kehitykselle.

Opetuksessa pyritään tukemaan humaanin ihmisyyden rakentamista sekä synnyttämään oppilaissa kiinnostusta taiteisiin ja kulttuuriin. Taide on tunne-elämän kehittäjä, mielikuvituksen rikastuttaja, sosiaalisuuden vahvistaja sekä pohjan luoja itsenäiselle ajattelulle ja itsetuntemukselle.

Taidekasvatuksella pyritään kehittämään laadullisten erojen tajuamista, joka on arvostelukyvyn perusta. Erillisten taideaineiden lisäksi taidetta pidetään tärkeänä työtapana ja ilmaisun välineenä kaikissa oppiaineissa. Opettajan tehtävänä on itsekin pyrkiä olemaan eräänlainen opetustaiteilija ja muokata oppimistilanne luovaksi tapahtumaksi.

4.3.5 Tutkiva oppiminen

Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista. On tärkeää etsiä oppilasta motivoivia ja kullekin oppilaalle sopivia luovuutta tukevia tapoja oppia.

Tutkivassa oppimisessa on kyse ajattelemaan oppimisesta. Siinä alaluokkien mielikuvitusta ja leikkiä tukevasta opetuksesta pyritään kohti yläluokkien ajattelua harjoittavaa opetusta. Tutkiva oppiminen toteutuu erityisen hyvin monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa. Jokaisessa oppiaineessa oppilaiden kysymykset huomioidaan ja niitä pohditaan.

4.3.6 Tieto- ja viestintäteknologia

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Tieto- ja viestintätekniikan käytössä otetaan huomioon oppilaiden kulloinenkin ikäkausi. Alaluokilla painotus on toiminnallisissa ja leikin avulla toteutettavissa tavoissa harjoitella tietoteknologian taitoja. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään kehittämään tiedonhankintataitoja. Oppilaita ohjataan harjoittelemaan omatoimista, vuorovaikutteista ja kriittistä tiedonhankintaa. Samalla taidot tiedonkäsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttuvat. Erilaisten tieto- ja viestintäteknologisten sovellusten harkittu käyttö opetuksessa lisää opetuksen monipuolisuutta. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamia mahdollisuuksia.

4.3.7 Oppikirjaton opetus

Valmiita oppimateriaaleja käytetään vähän ja oppilaat tekevät itse monipuolisia oppimateriaaleja luoden omakohtaisen suhteen käsiteltyihin asioihin (työvihot, ryhmätyöt, portfoliot, sähköiset esitykset jne.). Työvihkotyöskentely mahdollistaa oppilaan yksilölliset ratkaisut. Kyse on opetuksen omakohtaistamisesta ja taiteellistamisesta.

4.3.8 Keskusteleva opetus

Keskustelevassa opetuksessa oppilas on sisällön rakentaja ja luoja. Keskusteleva opetus edistää oppilaiden aktiivisuutta, motivaatiota ja vuorovaikutustaitoja sekä tutkivaa oppimista. Kyselevä ja keskusteleva opetus on ajatusten vaihtoa, yhdessä ajattelua ja ihmettelyä. Opettaja ohjaa keskustelua miettimällä mielekkäitä kysymyksenasetteluja, täydentää keskustelua lisäkysymyksillä sekä avaa ja määrittelee käsitteitä. Oppilas synnyttää itse ajatuksia. Painotus on perusteluissa ja ajatusprosesseissa. Hyvä kysymys aktivoi ja opettaa ajattelua, myös moraalista ajattelua. Kysymysten herättelyä ja omakohtaiseen pohdintaan kannustamista voi pitää yhtenä koulun päätehtävänä. Opettaja pyrkii vaihtelevilla ja innostavilla kysymyksillä herättelemään oppilaat ajattelemaan kulloistakin aihetta.

4.3.9 Rytmi oppimisessa

Rytmillä on suuri merkitys koulun työtavoissa. Niin yksittäisellä oppitunnilla, koulupäivässä, jakso-opetuksessa kuin kouluvuodessakin huomioidaan kokemuksellinen tasapaino kuuntelemisen ja osallistumisen, keskittymisen ja rentoutumisen, henkisen ja fyysisen työn, liikkeen ja levon sekä havainnoinnin ja tekemisen välillä. Jokaisen tunnin aikana lapsen tulisi voida käyttää ajatteluaan, tunnettaan ja tahtoaan.

Eri aineiden opetuksessa hyödynnetään niin sanottua kolmen päivän rytmiä. Ensimmäisenä päivänä tutustutaan uuteen asiaan. Toisena päivänä kerätään oppilaiden havainnot ja keskustellaan niistä. Kolmantena päivänä voidaan yhdessä tehdä tarvittavat johtopäätökset. Vuodesta toiseen toistuvilla vuodenkiertoon liittyvillä juhlilla rytmitetään ja tasapainotetaan kouluvuotta.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ovat pitkäkestoisia projekteja, joissa käsitellään useampia oppiaineita ja joiden toteuttamiseen voi osallistua useampia opettajia ja eri luokkien oppilaita. Oppilaille annetaan jatkuvaa palautetta oppimiskokonaisuuden aikana.

Monialaisia oppimiskokonaisuuksia voidaan toteuttaa rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti; jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi; toteuttamalla oppilaita yhdistäviä ja toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja; muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia sekä kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheytettynä kuten esiopetuksessa.

4.4.1 Vuosiluokka 1 ja 2: Retket ja majanrakennus

Vuosiluokilla 1-2 suositaan mahdollisuuksien mukaan viikoittaisia retkiä luontoon tai lähiympäristöön. Näihin retkiin voidaan yhdistää majanrakennusprojekti tai majanrakennusta voidaan harjoitella sisätiloissa. Majanrakennuksessa työnjaosta, rakennustarvikkeiden hankinnasta ja varsinaisesta rakentelusta sovitaan yhteisesti rakentajien kesken. Omat oivallukset ovat keskeisiä majanrakennuksessa: aina on useita oikeita ratkaisumahdollisuuksia, ja vuorovaikutuksessa niistä päästään yhteisymmärrykseen. Liikunnalliset, sosiaaliset ja työkasvatukselliset tavoitteet yhdistyvät tässä projektissa. Omaperäiset majat voidaan dokumentoida kuvaamalla ja vaikkapa julkaista koulun viestintäkanavilla. Tällöin oppimiskokonaisuuteen liittyy myös tieto- ja viestintäteknologinen ulottuvuus.

4.4.2 Vuosiluokka 3: Talonrakennusprojekti

Perinteinen kolmannen luokan talonrakennusjakso on toiminnallinen, oppimisympäristöä laajentava ja monialainen oppimiskokonaisuus. Siinä yhdistyvät rakennushistoria, materiaalien käytännölliset ja ekologiset ulottuvuudet, mittaustekniikat, kädentaidot ja sosiaaliset prosessit. Projektissa lapset käyttävät kehoaan (kaikki työvaiheet), tunteitaan (suhde kokonaisprosessiin, innostus, sosiaalinen toiminta), mielikuvitustaan (suunnittelu, työnjako), älyään (mittaaminen ja arviointi) ja aistejaan.

Talonrakennusprojektin tuotoksena syntyy esimerkiksi varastorakennus, leikkimökki tai muu rakennus, jolle löytyy käyttöä. Projekti tarjoaa mahdollisuuksia myös vanhempien ammattitaidon hyödyntämiseen ja yhteistyöhön.

4.4.3 Vuosiluokka 4: Kalevala

Neljännen luokan kertomusaineistoon kuuluu pohjoismainen mytologia, erityisesti Kalevala. Ikävaihe on hyvä ajankohta ensimmäiselle, mielikuvia muodostavalle tutustumiselle kalevalaiseen kansanrunouteen. Omaan kansanrunouteen tutustutaan toisaalta yleissivistyksen takia, toisaalta se tukee ja syventää kotiseutuhistorian opetusta. Oman kielen syntyyn tutustuminen vahvistaa myös lapsen identiteettiä. Erityisesti äidinkieleen ja kirjallisuuteen liittyvään Kalevala-projektiin voi integroitua esimerkiksi käsityötä, musiikkia, kuvataidetta, draamaa ja historiaa. Lopputuotoksena voi olla esimerkiksi musiikkiesitys tai taidenäyttely.

4.4.4 Vuosiluokka 4: Kotiseudun historia

Neljännellä luokalla luodaan kuva omasta kulttuurihistoriasta ja oman asuinalueen kehityksestä, jotta lapsi tuntee hyvin lähiympäristöään ja sen historiaa. Kotiseudun historia integroituu osittain esimerkiksi ympäristöoppiin ja maantietoon.

Kotiseudun historia -oppimiskokonaisuuteen liittyen pyritään myös vierailemaan useissa historiallisissa kohteissa. Opetus on ikävaiheen mukaisesti mahdollisimman toiminnallista ja havainnollista. Esimerkiksi jääkautta käsiteltäessä voidaan oman alueen jääkauden jään paksuus osoittaa niin, että lapset kävelevät ensin noin 1–1,5 km:n matkan ja sitten käännetään suunta ylöspäin: ”niin korkealla oli jäämassa". Tällä tavoin historia ja liikunta ovat integroituneet ja opittu asia on konkretisoitunut.

4.4.5 Vuosiluokka 5: Olympialaiset

Viidennen luokan historian opintoihin sisältyy antiikin Kreikka, ja niinpä viidennen luokan liikunnan opetukseen kuuluvat myös perinteiset antiikin Kreikan olympialaisten lajit, kuten juoksu, keihään- ja kiekonheitto, paini ja hyppylajit. Useiden steinerkoulujen yhteisessä tapahtumassa, viidensien luokkien olympialaisissa, oppilaat pääsevät kamppailemaan näissä lajeissa.

Varsinainen tapahtuma on yleensä yksi- tai kaksipäiväinen. Luokat on jo hyvissä ajoin jaettu eri kaupunkien edustajiin. Kaupunkijaolla pyritään myös häivyttämään eri koulujen välille mahdollisesti syntyvää kilpailua ja antamaan oppilaille mahdollisuuden tutustua muiden koulujen urheilijoihin. Koko tapahtumaan pyritään luomaan reilua tunnelmaa harjoituksista alkaen.

4.4.6 Vuosiluokka 5: Näytelmä

Näytelmäprojektit toteutetaan ainakin 5. ja 8. luokalla. Näytelmäprosessi on ennen kaikkea sosiaalisesti kehittävä. Koko ryhmän on yhdistettävä voimansa yhteiseen ponnistukseen ja sopeutettava omat ideansa kokonaisuuteen. Ilmaisutaidon lisäksi opitaan ryhmätyöskentelyä, toisten huomioimista ja vastuunkantamista omasta tehtävästään.

Projektin yhteydessä oppilaiden on luontevaa harjoitella yhteistyötä eri tahojen kanssa. Näytelmän valinnasta ja toteutuksesta riippuen siihen voi integroitua luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, musiikin, kuvataiteen, käsityön sekä tieto- ja viestintäteknologian taitojen kehittämistä.

4.4.7 Vuosiluokka 6: Keskiaika

Kuudennen luokan historian opetukseen liittyvää keskiaikateemaa voi syventää monialaisella oppimiskokonaisuudella. Historian, uskonnon, kuvataiteen, musiikin, kotitalouden, kielten ja käsitöiden lisäksi keskiajan elämää ja kulttuuria väritetään monin tavoin eri aineiden tunneilla. Teemaa täydennetään erilaisilla opintoretkillä, museovierailuilla, keskiaikatapahtumaan osallistumalla tai sellaisen järjestämällä.

4.4.8 Vuosiluokka 7: Purjehdus

Purjehdus siihen liittyvine valmisteluineen sisältää maantiedon ja biologian teemojen lisäksi usein esimerkiksi fysiikkaa, kotitaloutta, liikuntaa, musiikkia ja kuvataidetta. Purjehduksessa oppilaat oppivat luonnonilmiöiden lainalaisuuksia, veneiden hallintaa ja etäisyyksien arviointia.

4.4.9 Vuosiluokka 7: Tähtitiede

Seitsemännen luokan tähtitieteen teemakokonaisuudessa käsitellään maantiedon, fysiikan ja historian aiheita. Oppilaat tutustuvat kopernikaaniseen maailmankuvaan. Tähtitieteen opinnoissa lähtökohta on käytännönläheinen näkyvän tähtitaivaan havainnoiminen. Teemakokonaisuudessa voidaan opettaa käytännöllistä navigointia, jolloin varhaiset löytöretket liittyvät yhteen tähtitieteen ja suunnistamisen kanssa. Lisäksi voidaan tutustua esim. aurinkokunnan mittasuhteisiin.

4.4.10 Vuosiluokka 8: Näytelmä

Kahdeksannen luokan äidinkielen ja kirjallisuuden jaksolla toteutetaan näytelmä. Näytelmän tekemiseen yhdistyy esimerkiksi kuvataiteen, musiikin ja käsityön sisältöjä. Projekti kehittää yhdessä toimisen taitoja.

4.4.11Vuosiluokka 8: Melonta

Kahdeksasluokkalaiset tutustuvat melontaan lähivesillä. Tavoitteena on pidempikestoinen melontaretki. Melonnassa yhdistyy liikunnan, fysiikan, biologian, maantiedon, kotitalouden ja terveystiedon sisältöjä.

4.4.12 Vuosiluokka 9: Ekologian leiri

Ekologian leirillä syvennetään 9. luokan biologiassa opiskeltavia asioita ekosysteemeistä ja perehdytään tarkemmin käytännön tasolla johonkin ekosysteemiin esimerkiksi Lapissa tai saaristossa. Leirillä harjoitellaan havainnointia ja yksinkertaisten biologisten tutkimusmenetelmien käyttöä. Projektissa yhdistyy liikunnan, terveystiedon, kotitalouden, maantiedon, historian ja yhteiskuntaopin sekä matematiikan sisältöjä. Leirillä harjoitellaan myös ryhmässä toimimisen taitoja.

5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluvat koulun jokaiselle aikuiselle tehtävästä riippumatta. Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja oppimisen tuki sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus kaikkina koulupäivinä. Koulun johto vastaa em. kokonaisuuksien järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista kouluyhteisössä. Tähän sisältyy myös ongelmien ja poissaolojen suunnitelmallinen ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista.

Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisella osaamisellaan, ohjausotteellaan ja asenteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden työskentelyn, oppimisen ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan oikeudenmukainen kohtelu ja mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen. Hyvä opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde edistää kouluun kiinnittymistä. Opettaja huolehtii myös omalta osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen ja erilaisiin tukimuotoihin toteutuu. Tämä edellyttää yhteistyötä niin oppilaiden, huoltajien, opettajakollegoiden kuin opiskeluhuoltopalvelujen henkilöstönkin kanssa.

Oppilaan vastuu kouluyhteisön jäsenenä näkyy säännöllisenä ja huolellisena osallistumisena koulutyöhön sekä arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaankin myöntää vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan halutulla tavalla. Koulun tehtävänä on puuttua suunnitelmallisesti poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen

Läsnäoloa tukeva koulun toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Poissaolojen ehkäiseminen on keskeisessä asemassa suunniteltaessa poissaoloihin

liittyviä toimenpiteitä ja toimintamalleja. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaan tasolla.

Koulussa opitaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja osana oppiaineiden opetusta ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuutta. Yhteisön kannustava ilmapiiri tukee oppilaiden aitoa toimijuutta sekä vertaissuhteiden muodostumista. Erityistä huomiota läsnäolon tukemiseen kiinnitetään opintojen nivelvaiheessa, jolloin kiinnittyminen uuteen yhteisöön on kesken.

Opiskeluhuolto on yhteisöllistä ja yksilökohtaista työtä, jonka avulla huolehditaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaan hyvinvoinnista ja oppimisesta. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria ja arjen huolenpitoa, jonka avulla vahvistetaan oppilaan osallisuutta ja kokemusta kuulumisesta luokka- ja kouluyhteisöön. Opiskeluhuolto ulottuu kaikkeen koulutyöhön ja on kouluyhteisön aikuisten yhteinen tehtävä. Välittävä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen edistävät oppilaan kiinnittymistä yhteisöön. Poissaolojen ehkäisemistä, suunnitelmallista seurantaa ja niihin puuttumista koordinoi koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä osana yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön kokonaisuutta. Yhteisöllisen työn suunnittelussa varmistetaan oppilaiden ja huoltajien osallisuus.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden varhainen havaitseminen sekä riittävä ja oikea aikainen tuki ehkäisee poissaoloja. Oppimiseen sujuminen, onnistumiset ja kannustava palaute tukevat kouluun kiinnittymistä. Myös kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen ja niihin järjestelmällinen puuttuminen tukevat yksittäisen oppilaan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja kiinnittymistä koulutyöhön.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, keskustelu läsnäolon merkityksestä ja tiedottaminen poissaolojen seurannasta ja puuttumisen käytännöistä tukee oppilaan läsnäoloa koulussa.

Poissaolojen seuranta ja niistä ilmoittaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa poissaoloja suunnitelmallisesti hyödyntäen koulutason tietoja. Opetuksen järjestäjä päättää poissaoloihin puuttumiseen toimintamallissa kenen tehtävänä ja miten on seurata koulun tasolla oppilaiden poissaoloja suunnitelmallisesti koulu luokka ja yksilötasolla. On tärkeää, että poissaoloihin reagoidaan varhain poissaolon syystä riippumatta. Poissaoloista ilmoitetaan huoltajalle tai muulle oppilaan lailliselle edustajalle mahdollisimman pian. Poissaolojen lisääntyessä tai pitkittyessä tulee olla viipymättä yhteydessä opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisiin. Poissaolojen kohdennetusta seurannasta sovitaan yksilöllisesti.

Poissaoloihin puuttuminen ja taustasyiden selvittäminen

Poissaolojen taustasyyt ovat moninaiset ja ne voivat liittyä niin yhteiskunnan koulun oppilaan kuin kodinkin tapahtumiin ja muutoksiin. Oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisten tukitoimien tarjoamiseksi on hyvä selvittää poissaolojen taustasyitä siinä määrin kuin se on mahdollista. Syiden selvittäminen ja vastuut sovitaan tiiviissä yhteistyössä oppilaan huoltajien, opettajien ja opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisten kanssa. Opetuksen järjestäjän ja koulun tulee tunnistaa kouluun ja kouluyhteisöön liittyviä tekijöitä poissaolotilanteissa ja puuttua niihin.

Yksittäisen oppilaan poissaoloihin puututaan opetuksen järjestäjän tekemän poissaoloihin puuttumiseen toimintamallin mukaisesti. Opettaja voi konsultoida yksittäisen oppilaan asiasta opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisia, opiskeluhuollon tuen tarpeen arvioimiseksi ja tilanteen selvittämiseksi. Monialainen työskentely on tärkeää käynnistää mahdollisimman varhain. Tarvittaessa kutsutaan koolle monialainen asiantuntijaryhmä (yksilökohtainen). Ryhmässä selvitetään oppilaan tuen tarvetta, järjestetään tukea ja seurataan tilannetta. Opiskeluhuoltopalveluista oppilas ohjataan tarvittaessa koulun ulkopuolisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Oppilaan poissaolojen vähentämiseksi voidaan lisäksi tarvita oppilaan tarvitsemien oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimien päivittämistä. Mikäli oppilas ei terveydentilan tai painavan muun syyn vuoksi

pysty kokonaan tai osittain osallistumaan lähiopetukseen, tulee viimeisenä keinona harkita päätöksen tekemistä erityisistä opetusjärjestelyistä ja oppimissuunnitelmasta ja siitä, miten oppilaan opetus, oppimisen tuki ja arviointi järjestetään poissaolojakson aikana. Tarvittaessa on otettava yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tai tehtävä lastensuojeluilmoitus.

5.2 Yhteistyö

Koulu tekee monipuolista yhteistyötä erilaisten toimijoiden kanssa opetuksen yhtenäistämiseksi, avoimuuden lisäämiseksi ja oppimisympäristöjen monipuolistamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan tarvittaessa yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

5.2.1 Oppilaiden osallisuus

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Oppilaita myös rohkaistaan vaikuttamaan koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristöjen suunnitteluun sekä kehittämiseen. Kokemus siitä, että omilla teoillaan voi vaikuttaa, on yksi keskeisistä sisäisen motivaation lähteistä oppilaille.

Koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta, jonka tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista koko kouluyhteisön yhteisiin asioihin. Oppilaskunnan kautta oppilailla on mahdollisuus osallistua esimerkiksi koulun järjestyssäännön valmisteluun ja erilaisten tapahtumien järjestämiseen.

5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Kodin ja koulun välisen yhteistyön muotoja ovat mm. Wilma-viestintä, vanhempainillat, varainkeruu (talkoot, myyjäiset ja muut tapahtumat), retket ja juhlat. Vanhemmat voivat myös hyödyntää omaa osaamistaan ja verkostojaan oman luokan toiminnan, koulufoorumin sekä johtokunta- ja hallitustyön kautta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä. Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista.

Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä niin, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö myös lisää niin oppilaan, luokan kuin koko kouluyhteisönkin tervettä kasvua, hyvinvointia ja turvallisuutta.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten luomisesta on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön onnistuminen vaatii koulun henkilöstöltä aloitteellisuutta ja monipuolista viestintää, jossa huoltaja saa tarvitsemaansa tietoa lapsensa koulutyöstä. Säännöllisen kannustavan palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsen tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä yleensä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen, osallistua koulun toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Kodin ja koulun yhteistyö edistää myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta, mikä osaltaan vahvistaa yhteisöllisyyttä ja antaa tukea koulun työlle.

5.2.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Aikuisten yhteistyö mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille ja on välttämätöntä erityisesti

monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.

Eheän opinpolun luomiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, iltapäivätoiminnan ja toisen asteen opetuksenjärjestäjien kanssa. Yhteistyö lähiympäristön erilaisten toimijoiden kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Keskeisiä työrauhaan vaikuttavia keinoja ovat opettajan antama ohjaus ja sekä opettajan että oppilaiden yhteinen vastuunotto asiasta. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä kunnioituksen, luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle.

Kasvatuskeskustelut ovat ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen, työrauhaa rikkovaan käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä keskusteluun johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää käyttäytymisen syitä ja seurauksia sekä pohtia keinoja tilanteen korjaamiseksi. Tavoitteena on löytää myönteisiä toimintatapoja oppilaan työskentelyn ja hyvinvoinnin parantamiseksi.

Yksittäisissä oppilaiden välisissä konfliktitilanteissa voidaan myös käyttää vertaissovittelua (Verso). Sovittelu on strukturoitu ratkaisukeskeinen oppimisprosessi, joka kehittää oppilaan osallisuutta ja kohtaamisen kulttuuria ja jossa konfliktin osapuolia ohjataan ottamaan vastuu omasta käytöksestään. Lisäksi koulu käyttää soveltuvin osin KiVa -mallia.

Perusopetusvaiheen kurinpidollisia toimia ovat jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan myös määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan tai koulun tilaisuudesta. Työrauhan ja turvallisuuden takaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan lisäksi evätä enintään jäljellä olevan koulupäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi. Näin voidaan toimia myös, mikäli opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Koululla on käytössä kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa käytetään perusopetuslaissa mainittuja toimintatapoja, ja niiden käyttö perustuu asiallisiin ja objektiivisiin syihin. Kurinpitoseuraamukset suhteutetaan tekoon ja oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Käytetyt toimenpiteet ovat mahdollisimman ratkaisukeskeisiä ja sovittelevia.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetus järjestetään pääosin yleisopetuksen ryhmin niin, että jokainen vuosiluokka muodostaa oman luokkansa. Valinnaiset aineet ja katsomusaineet yli luokkarajojen muodostettuine ryhmineen ovat poikkeuksena, mikäli yksittäisen luokan oppilasmäärä ko. aineessa on pieni.

Yhdysluokkaopetus

Mikäli koulussa järjestetään yhdysluokkaopetusta, opetuksen järjestäjä päättää erikseen, miten yhdysluokkaopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat, miten eri oppiaineiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille valtioneuvoston asetuksen määrittelemien nivelvaiheiden mukaisesti tai miten oppimäärä jaetaan opintokokonaisuuksiin.

Vuosiluokkiin sitoutumaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitoutumaton opiskelu mahdollistaa joustavan opinnoissa etenemisen. Sitä voidaan käyttää koko koulun, joidenkin opetusryhmien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Oppiaineissa noudatetaan koulun opetussuunnitelmaa kuitenkin niin, että sisältöjen opiskelu voi poiketa opetussuunnitelmassa esitetystä luokittaisesta järjestyksestä. Eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä yhdistämällä voidaan järjestää opintokokonaisuuksia. Vuosiluokkiin sitoutumattomaan opetukseen osallistuville oppilaille laaditaan opinto-ohjelma, jonka toteutumista seurataan säännöllisesti. Yhdeksännellä luokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hän eroaa koulusta.

Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen esimerkiksi vakavan sairauden tai vaikean elämäntilanteen aikana edellyttävät erityisjärjestelyjä. Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana tai erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle opetusta oppilaan terveys huomioon ottaen. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Tähän tukeen kuuluvat oppilasta koskevat yhteistyöpalaverit, jossa käydään läpi opetuksen tavoitteet ja sisällöt, sekä koululta toimitettava materiaali opetusta varten. Lisäksi siihen sisältyvät kouluun takaisin palatessa tarvittavat tiedot oppilaan saamasta opetuksesta ja arvioinnista.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Varsinaisen perusopetuksen sisältöjen lisäksi koulussa on muutakin toimintaa, joka tukee opetuksen ja kasvatuksen yleisiä tavoitteita. Esimerkiksi iltapäivätoiminta, kerhot, kouluruokailu, välitunnit, retket, opintokäynnit ja leirikoulut pyritään järjestämään niin, että ne vahvistavat oppimista, monipuolista kehitystä, hyvinvointia ja kokemusta hyvästä koulupäivästä.

Iltapäivä- ja kerhotoiminta antaa lapselle mahdollisuuksia kehittää erilaisia taitoja ja kasvaa yhteisöllisyyteen hieman erilaisessa, mutta kuitenkin koulun kasvatustavoitteiden kanssa samansuuntaisessa oppimisympäristössä. Ne myös lisäävät oppilaan turvallisuuden tunnetta tarjoten valvottua toimintaa kouluajan jälkeen ja parhaimmillaan lisäävät koulumyönteisyyttä merkittävästi.

Kouluruokailun tehtävänä on totuttaa oppilas ruokailemaan monipuolisesti, ennakkoluulottomasti ja terveellisesti sekä tukea oppilasta löytämään sopivat ja kohteliaat ruokailutavat. Oppilaita autetaan myös ymmärtämään ravinnon terveellisyyteen vaikuttavia seikkoja ja toteuttamaan tätä tietoa valinnoissaan niin koulussa kuin vapaa-aikanakin.

Oppilaiden jaksamisen, sosiaalisten suhteiden, yhteisöllisyyden ja terveen kehityksen kannalta välituntitoiminta on tärkeää. Välituntien toiminta pyritään muokkaamaan sellaiseksi, että jokaisella on mahdollisuus osallistua siihen ja löytää siitä itselleen mieleistä tekemistä. Tällaista tekemistä voi olla esimerkiksi kummioppilaiden ja -lasten yhteinen välituntitoiminta.

Retket, opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain jotakin tiettyä opetusryhmää. Niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta, ja ne ovat monialaisia oppimiskokonaisuuksia, joissa oppilaiden laaja-alainen osaaminen vahvistuu. Oppimisympäristöt laajenevat siirryttäessä koulukiinteistön ulkopuolelle,

ja oppilaille tarjoutuu mahdollisuuksia oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyössä erilaisten toimijoiden kanssa.

5.6 Paikallisesti päätettävät asiat:

Koulutyön käytännön järjestämisestä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista ja edistävät perusopetuksen yhtenäisyyttä rakentavaa toimintakulttuuria. Opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti kaikkien tässä käsiteltävien asioiden osalta koulukohtaiset ratkaisut, työn- ja vastuunjako sekä muu käytännön toteutus täsmennetään koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö sekä poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallinen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi ja yhteistyön järjestämiseksi
- toimintamallin oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi. Toimintamallissa kuvataan opetuksen järjestäjää, koulua ja oppilasta koskien
    - Miten kouluun kiinnittymistä kouluun läsnäoloa ja vertaissuhteita Luetaan ja poissaoloja ennaltaehkäistään. Mikäli paikallisesti päätetään laajennettavan esimerkiksi terveystiedon tai muiden aineiden oppimäärää tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun, kuvataan näiden tuntien tavoitteet ja sisällöt opetussuunnitelmassa.
    - Miten poissaoloja seurataan suunnitelmallisesti niin, että niistä kerätty tieto on käytettävissä poissaolojen ehkäisemiseen ja varhaiseen puuttumiseen lukuvuoden aikana.
    - Miten poissaoloihin puututaan suunnitelmallisesti ja tämän edellyttämä työnjako ja vastuut.
    - Miten yhteistyö huoltajien tai muun laillisen edustajan kanssa toteutetaan.
    - Miten poissaolojen ehkäisemisen ja seurannan sekä poissaoloihin puuttumiseen toimintatavat sekä niiden suunnittelu koordinoidaan koulukohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä, jossa huoltajat ja oppilaat ovat osallisena.
    - Miten yhteistyö opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa poissaolojen ehkäisemisessä, niihin puuttumisessa sekä poissaolojen syiden selvittämisessä toteutetaan.
    - Miten yhteistyössä kuvataan oppilaan opiskeluhuolto palveluihin, ohjaamiseen käytännöt terveystarkastuksiin liittyvä yhteistyö sekä yhteistyön konkreettinen käynnistäminen opiskeluhuoltopalvelujen kanssa oppilaan runsaissa poissaoloissa.
    - Miten toimintamallin jatkuva seuranta ja kehittäminen kerätyn tiedon ja järjestelmällisen palautteen pohjalta tehdään.
    - Miten yhteistyö koulun sisällä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa organisoidaan ja miten sitä seurataan ja kehitetään erityisesti
        - Miten huolehditaan oppilaiden osallisuuden toteutumisesta
        - Mitkä ovat kodin ja koulun yhteistyön keskeiset tavoitteet ja järjestämiskäytännöt

Poissaolomalli

https://peda.net/js/poissaoloihin-puuttumisen-toimintamalli:file/download/6ba5409c1adaad0c975b1d0add0e6b20bdf2129e/Jkl%20poissaoloihin%20puuttumisen%20toimintamalli%201.8.2024.pdf

6. OPPILAAN OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI PERUSOPETUKSESSA

6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan itsearvioinnin taitoja. Arvioinnin tehtävänä on lisäksi määrittää, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet. Arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen, joiden kehittymistä seurataan formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin avulla.

Arvioinnissa noudatetaan arvioinnin yleisiä periaatteita. Koululla on yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista koulussa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

6.1.1. Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta ja se on osa opetusta. Se auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan omaa edistymistään sekä oivaltamaan, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Opetuksessa oppilaille selvitetään ikäkaudelle sopivalla tavalla jokaisen oppiaineen tavoitteet, eli mitä hänen on tarkoitus oppia ja arvioinnin periaatteet, eli miten hänen suoritustaan arvioidaan.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia ja niitä harjoitellaan antamaan ja vastaanottamaan opettajan ohjaamana kaikissa oppiaineissa oppilaan ikäkausi huomioiden. Käytössä on eri luokilla eri tapoja. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan.

Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana säännöllisesti tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

6.1.2. Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan säännöllisesti tietoa lukuvuoden aikana oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.

Oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen, jota varten toteutetaan summatiivinen arviointi kaikissa hänen opiskelemissaan oppiaineissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.

Oppilaalle selvitetään jokaisessa oppiaineessa sen tavoitteet ja arvioinnin periaatteet ikäkaudelle sopivalla tavalla. Oppilas tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten häntä arvioidaan.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.

Arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin, pitää dokumentoida.

6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja tässä opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arviointi auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Arvioinnin onnistumisen edellytyksenä on vuorovaikutus opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antaminen tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi, oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen ja vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin.

Arvioinnista tiedotetaan oppilaita ja huoltajia säännöllisesti opetuksen yhteydessä, vanhempainilloissa ja koulun tiedotteissa.

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Koulun arviointikäytänteet muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden ja arviointiperiaatteet ovat yhtenäisiä koko koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Arviointi kohdistuu tässä opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö kouluyhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti perustuen eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen eri tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä käyttäen.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytänteet suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt otetaan arviointikäytänteissä huomioon. Oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä.

6.3. Oppimisen ja osaamisen arviointi

Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppimisen ohjaus ja osaamisen arviointi tapahtuu suhteessa oppiaineelle asetettuihin tavoitteisiin.

Osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueita ei arvioida erillisinä, vaan ne tulevat arvioiduiksi eri oppimiskokonaisuuksien arvioinnin yhteydessä.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä.

6.4. Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyn arviointi perustuu opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiainekohtaisten työskentelytaitojen tavoitteisiin. Opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden arvioinnin yhteydessä.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyvät erityistarpeet kirjataan oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), ja ne huomioidaan työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5. Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet kirjataan oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), ja ne huomioidaan käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

Käyttäytymisen arvioinnin tavoitteet

Arvosana 10

Oppilas käyttäytyy moitteettomasti ja kohteliaasti; hän on huomaavainen kaikille ja tulee hyvin toimeen kaikkien kanssa. Hän tervehtii ystävällisesti, uskaltaa puuttua rakentavasti epäkohtiin, joita huomaa ympärillään, auttaa apua tarvitsevia ja noudattaa poikkeuksetta yhteisiä sopimuksia. Hän arvostaa oppimisympäristöään ja huolehtii siitä sekä toimii yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Arvosana 9

Oppilas käyttäytyy moitteettomasti ja kohteliaasti; hän on huomaavainen kaikille ja tulee hyvin toimeen kaikkien kanssa. Hän tervehtii ystävällisesti, auttaa apua tarvitsevia, noudattaa yhteisiä sopimuksia ja arvostaa oppimisympäristöään sekä huolehtii siitä.

Arvosana 8

Oppilas käyttäytyy yleensä hyvin ja kohteliaasti ja tulee hyvin toimeen kaikkien kanssa. Hän tervehtii ystävällisesti, noudattaa lähes aina yhteisiä sopimuksia ja pystyy halutessaan huolehtimaan oppimisympäristöstään.

Arvosana 7

Oppilas tulee yleensä toimeen toisten kanssa. Hänen käyttäytymiseensä joudutaan toisinaan puuttumaan. Hän noudattaa osittain yhteisiä sopimuksia ja pystyy halutessaan huolehtimaan oppimisympäristöstään.

Arvosana 6

Oppilaalla on pulmia yhteistyössä toisten kanssa, ja hänen käyttäytymiseensä joudutaan usein puuttumaan. Hän noudattaa osittain yhteisiä sopimuksia ja on piittaamaton oppimisympäristöstään. Hänen suhtautumisensa koulutyöhön on enimmäkseen kielteistä ja hän syyllistyy kiusaamiseen koulussa.

Arvosana 5

Oppilas ei tule toimeen toisten kanssa, hän ei noudata yhteisiä sopimuksia ja hänen käyttäytymiseensä joudutaan erittäin usein puuttumaan. Hänen suhtautumisensa koulutyöhön on kielteistä. Hänen koulunkäyntinsä on vakavasti häiriintynyt, hän vahingoittaa oppimisympäristöään ja syyllistyy kiusaamiseen koulussa.

Arvosana 4

Oppilaan käyttäytyminen on vaaraksi itselle ja muille, eikä hänen koulunkäyntinsä erityistoimenpiteistä huolimatta suju.

6.6. Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä. Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.

6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin.

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä. Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämänkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositodistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty- merkinnällä.

Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päättöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämänkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskeleman oppimäärän laajuus.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty-merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskeleman kohde- tai kielikylpykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta. Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksyttyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. lukuvuositodistus
2. välitodistus
3. erotodistus
4. päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 lukuvuositodistuksiin ja mahdollisiin välitodistuksiin annetaan kaikista oppiaineista sanallinen arvio. Todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Syyslukukauden päätteeksi järjestetään arviointikeskustelu, johon oppilas osallistuu huoltajan kanssa. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa lukuvuositodistuksen ja sen liitteet sekä opettajan kullekin oppilaalle kirjoittaman tai valitseman runon tai kertomuksen.

Vuosiluokilla 4-9 järjestetään lukuvuoden aikana, syyslukukauden lopuksi, mahdollisuus suulliseen palautteeseen, johon oppilaan lisäksi voi osallistua myös huoltaja. Oppilasta opettavat aineenopettajat voivat olla paikalla kertomassa ja keskustelemassa kannustavasti oppilaan edistymisestä kyseisessä oppiaineessa. Luokilla 4-6 väliarviointi on sanallinen palaute. Luokilla 7-9 oppilas saa lukuvuoden aikana numeroarvioinnin aina suorittamastaan opintokokonaisuudesta.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa annetaan numeroarvosanat.

Lukuvuoden päätteeksi luokkien 1-9 oppilas saa lukuvuositodistuksen liitteenä myös kirjallisen arvion oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä kaikissa opiskelemissaan oppiaineissa.

Itsearviointia ja vertaispalautetta harjoitellaan ja toteutetaan eri luokilla oppilaan ikäkausi huomioiden eri tavoin kaikissa oppiaineissa. Niitä ei dokumentoida eivätkä ne vaikuta arviointiin.

9. luokan päätteeksi oppilas saa perusopetuksen päättötodistuksen. Päättötodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitodistuksessa annetaan eri oppiaineista numeroarvosanat. Numeroarvosanaa täydennetään sanallisella arviolla, joka annetaan kaikista oppilaan opiskelemista oppiaineista ja se toimitetaan todistuksen liitteenä lukuvuoden päätteeksi.

Käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio ja se annetaan todistuksen liitteellä.

Vuosiluokilla 4-8 käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa. Käyttäytymisen sanallinen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin. Päättötodistukseen ei merkitä käyttäytymisestä erillistä numeroa. Oppilas voi saada siitä erillisen todistuksen huoltajan pyynnöstä.

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli. Yksilöllistetyistä oppimääristä

annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

6.11.2 Lukuvuositodistus

Oppilas saa lukuvuositodistuksen lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötodistuksen. Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko.

Sanallista arviota käytetään lukuvuositodistuksissa vuosiluokilla 1–3.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen (luokat 4-8). Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio (1-3), se annetaan todistuksen liitteenä.

6. luokan lukuvuositodistuksessa osaamisen taso määritellään käyttämällä oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.3 Välitodistus

Oppilaille annettava sanallinen palaute, jossa huoltaja on paikalla, toimii välitodistuksena luokilla 1-6. Luokilla 7-9 oppilaat saavat numeroarvioinnin opiskelemistaan aineista aina opintokokonaisuuden valmistuttua. He saavat numeroarvioinnin lisäksi sanallista palautetta syyslukukauden päätteeksi palautekeskustelussa, jossa huoltaja voi olla paikalla. Aineenopettajat antavat palautteen joko henkilökohtaisesti paikalla tai kirjallisena.

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositodistus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.4 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä

- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Arviointi toteutetaan valtakunnallisten päättöarvioinnin eri arvosanoille annettujen kriteerien mukaisesti. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus

on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Erityisen tutkinnon tai sen osan suorittamiseksi mahdollisen tutkinnon tai osakokeen suorittajan tulee olla yhteydessä koulun rehtoriin, joka tekee päätöksen erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudesta ja ajankohdasta.

Tarkemmat tiedot erityisen tutkinnon tai sen osakokeen määräyksistä ja käytettävistä todistuksista on luettavissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista.

7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Kaikkien oppilaiden oppimista tuetaan kokonaisvaltaisesti ja laaja-alaisesti. Erilaisia tukimuotoja käytetään joustavasti, tuen tarpeiden mukaan. Tukea annetaan pitkäjänteisesti tehtyjen suunnitelmien mukaisesti.
Lähtökohtana ovat kunkin oppilaan ja oppilasryhmien vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota kiinnitetään ennen muuta oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja mahdollisimman varhaiseen tukitarpeen tunnistamiseen. Tuen tarpeen määrittely sekä tuen suunnittelu ja toteuttaminen perustuvat opettajien jatkuvaan oppilaiden oppimisen havainnointiin, suunnitelmallisiin kartoituksiin ja arviointiin sekä tapauskohtaisesti ammattihenkilöiden monialaiseen yhteistyöhön. Erityisopettaja arvioi oppilaiden tuen tarvetta yhdessä luokanopettajan kanssa opintojen alkuvaiheessa. Tuen tarpeen arvioinnissa käytetään erilaisia tuen tarpeen tunnistamisen välineitä, oppimisen seurannan välineitä sekä ryhmä- ja yksilöarviointitehtäviä. Ryhmäarvioinnilla arvioidaan esimerkiksi koko ryhmän lukemisen sujuvuutta ja oikeinkirjoitusta. Yksilöarviointia käytetään tarvittaessa ryhmäarvioinnin lisänä taitojen lisäkartoitukseen. Oppimisen seurannan välineitä voidaan käyttää tarpeen mukaan ja ajankohdasta riippumatta taitojen kehityksen ja oppimisen seurantaan sekä taitojen tarkempaan arviointiin.
Tuen tarpeen tunnistamisen välineillä opettaja pystyy arvioimaan omaan ryhmäänsä kuuluvien lasten perustaitojen hallintaa pitkin kouluvuotta ja vertaamaan sitä oman luokkansa osaamistasoon. Yhdessä lapsen oppimista koskevien muiden havaintojen kanssa opettaja pystyy arvioimaan oppilaan tuen 37

riittävyyttä ja vaikuttavuutta. Välineillä on myös mahdollista saada tietoa siitä, mitkä taidot vaativat tarkempaa arviointia, mahdollista lisätukea ja oppimisen seurantaa. Tuki sisältää myös yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja. Tuki annetaan ensisijaisesti omassa opetusryhmässä erilaisin joustavin opetusjärjestelyin.

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

7.1.1.1 Ohjaustoiminnan tavoite, toimintatavat ja arviointi

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetuksen lisäksi ohjausta. Ohjaustoiminnan tarkoituksena on tukea oppilaan opiskelun onnistumista perusopetuksen eri vaiheissa. Ohjaus on ongelmien ennaltaehkäisyä, hyvinvoinnin ylläpitämistä tai koulunkäyntiin liittyvien vaikeuksien korjaamista ja mahdollisesti aloitteen tekemistä hoitoon tai huoltoon ohjaamisesta. Perusopetuksen päättövaiheessa ohjauksella valmistellaan siirtymää oppivelvollisuuden jatkamiseen toisella asteella. Ohjauksessa kiinnitetään erityisesti huomiota mahdolliseen tuen tarpeeseen oppilaan arjenhallinnassa, opiskelutaidoissa, yhteistyötilanteissa tai opintojen suunnittelutaidoissa. Tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, opiskelutaidot, itseohjautuvuus, sosiaaliset taidot ja vastuunotto omasta ja yhteisestä työstä vahvistuvat ja oppilaan valmiudet tehdä opintojaan koskevia valintoja kehittyvät. Ohjauksen tehtävänä on osaltaan estää oppilaiden syrjäytymistä ja edistää tasa-arvoa. Ohjauksesta huolehtivat opettajat, koulunkäynnin ohjaajat, opinto-ohjaaja sekä muu henkilöstö, jotka

toimivat yhteistyössä oppilaan koko perusopetuksen ajan ja eri nivelvaiheissa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjausta annetaan sekä yhteisesti että henkilökohtaisesti. Ohjaus huomioidaan tuen tarpeen lisäämistä arvioitaessa. Annettu ohjaus huomioidaan pedagogista arviota ja selvitystä laadittaessa, sekä ohjaustarve tavoitteineen ja toimenpiteineen kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (hojks).

7.1.1.2 Ohjaus osana yleistä tukea

Jokaisen opettajan ja hänen kanssaan yhteistyössä toimivan koulunkäynnin ohjaajan tehtävänä on ohjata oppilaita koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa ja auttaa heitä kehittämään opiskelutaitojaan. Ohjaustehtävään kuuluu myös oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Ohjaus liitetään eri oppiaineiden opetustilanteisiin sekä arviointipalautteeseen. Monipuolista palautetta käytetään suunnitelmallisesti oppilaiden kannustamiseen ja ohjaamiseen. Palaute voidaan laatia yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa myös kirjalliseksi oppimissuunnitelmaksi.

7.1.1.3 Ohjaus tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman ohjauksen riittävyys ja kohdentuminen oppilaan tarpeita vastaavasti. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet sekä ohjauksesta vastaavat henkilöt. Ohjausta suunniteltaessa kiinnitetään huomiota oppilaan opiskelutavoissa ja -taidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmenevään tuen tarpeeseen sekä taitoja vahvistaviin ja opiskelumotivaatiota lisääviin toimintatapoihin ja taitoja vahvistaviin oppisisältöihin. Ohjauksella vahvistetaan tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamusta ja ymmärrystä opiskelun merkityksestä omalle tulevaisuudelle. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa ja tarvittaessa hyödynnetään myös muiden ammattihenkilöiden monialaista yhteistyötä.

7.1.1.4 Ohjaus erityisen tuen aikana

Ennen erityisen tuen päätöstä, osana pedagogista selvitystä, arvioidaan tehostetun tuen aikana annetun ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet yksilölliseen ja ryhmässä tapahtuvaan ohjaukseen jatkossa. Erityisen tuen päätöksen jälkeen oppilaalle laadittavaan HOJKS:iin kirjataan myös ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksen avulla jatketaan oppilaan opiskelu-ja yhteistyötaitojen sekä itseluottamuksen, opiskelumotivaation ja työelämätuntemuksen vahvistamista. Päättövaiheen ohjauksessa suunnataan huomio soveltuviin mahdollisuuksiin jatkaa oppivelvollisuutta toisella asteella ja tiedonsiirroin varmistetaan oppilaan tuen jatkuminen siellä. Ohjauksen suunnittelu tapahtuu tiiviissä yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Lisäksi hyödynnetään oppilasta mahdollisesti avustavan muun henkilöstön asiantuntemusta.

7.1.1.5

Ohjauksellinen yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken

Päävastuu oppilaiden ohjauksesta luokan arjessa on luokan- ja aineenopettajilla, erityisopettajalla ja opinto-ohjaajalla. Opettajat toimivat aloitteellisesti ohjaukseen liittyvissä asioissa yhteistyössä keskenään, opinto-ohjaajan, opetuksenjärjestämisryhmän, oppilashuollon sekä huoltajien kanssa. Opinto-ohjaajan rooli korostuu yläkouluvaiheessa ja etenkin 8. ja 9. luokan tehostetussa oppilaanohjauksessa. Opinto-ohjaaja ja tarvittaessa erityisopettaja valmistelevat ja välittävät tietojen siirrot toisen asteen koulutuksenjärjestäjille niveltietopalavereissa tai muilla sovituilla ja soveltuvilla tavoilla.

7.1.1.6 Ohjauksesta tiedottaminen

Oppilas ja hänen huoltajansa saavat tietoa koulun opetuksen ja ohjauksen järjestämisestä Wilma-järjestelmän kautta, vanhempainilloissa sekä henkilökohtaisissa tapaamisissa ja arviointipalavereissa, joita järjestetään vähintään kerran lukuvuodessa. Tavoitteena on muodostaa yhtenäinen näkemys

oppilaan ohjauksen tarpeesta ja etenemistavasta sekä toteutumisen arvioinnista huoltajan kanssa. Ohjauspalavereissa käsitellään mm. oppilaan opintojen suunnittelua ja suorittamistapoja, jatko-opinto- ja uravalintaa sekä elämänhallintaa. Lisäksi tuetaan oppilaan kasvua aktiiviseksi ja vastuulliseksi yhteiskunnan jäseneksi ja kannustetaan häntä elinikäiseen oppimiseen.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Kodin ja koulukasvatuksen sekä -opetuksen välille pyritään rakentamaan vahvaan yhteistyöhön perustuva vuorovaikutus. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen ja nuoren kasvatuksesta. Koulu pyrkii tukemaan ja auttamaan vanhempia heidän kasvatustehtävässään, mutta ottaa vastuun oppilaasta kouluyhteisössä. Huoltajien ja vanhempien asiantuntemusta lasten asioissa kuullaan paitsi inhimillisen vuorovaikutuksen myös opettajien oppilaantuntemuksen lisäämisen, tuen suunnittelun ja toteutumisen tehostamisen takia. Koululla on vastuu kodin kanssa tehtävän yhteistyön edellytysten toteutumisesta ja kehittämisestä. Yhteistyön lähtökohtana on osapuolten keskinäinen luottamus ja kunnioitus. Perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä perheen kieli- ja kulttuuritausta otetaan huomioon yhteistyössä.

Oppilaille ja huoltajille annetaan esim. koulun Wilma-järjestelmän kautta, vanhempainiltojen yhteydessä tai henkilökohtaisissa tapaamisissa tietoa erilaisista tukimahdollisuuksista ja -muodoista sekä tuen kolmiportaisuudesta.

Opettajat ja koulun muu henkilöstö kannustavat vanhempia tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista koulunkäyntiä. Oppilaan poissaoloja seurataan ja luvattomista poissaoloista ilmoitetaan huoltajalle. Huoltajan velvollisuus on ilmoittaa oppilaan poissaolot ja selvittää poissaolojen syy. Koulu antaa huoltajille tietoa oppilashuollon toiminnasta sekä erilaisista toimintamalleista ja tiedotuskäytänteistä ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa. Erityisesti nivelvaiheissa vanhempia informoidaan siirtymävaiheeseen liittyvistä asioista. Peruskoulun päättövaiheessa huoltajia informoidaan oppilaan jatkokoulutukseen ja toiselle asteelle siirtymiseen liittyvistä vaihtoehdoista.

Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu kuuluvat kodin ja koulun säännölliseen yhteistyöhön. Huoltajien kanssa käydyissä keskusteluissa otetaan esille kyseisen vuosiluokan tavoitteita, jolloin huoltajien on helpompi osallistua lapsensa koulunkäynnin ja oppimisen tukemiseen. Tuen tarpeen ilmetessä luokanopettaja tai luokanohjaaja on heti yhteydessä huoltajaan. Tavoitteena on, että oppilaan tuki toteutetaan yhteisymmärryksessä koulun ja kodin kesken. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilaan tai tarvittaessa vanhemman suostumusta tarvitaan, jos oppilas tarvitsee myös muuta yksilöllisen oppilashuollon tarjoamaa tukea.

Yhteistyö edellyttää koulun henkilöstön aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajan, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Tiedottaminen tapahtuu Wilman kautta, vanhempainilloissa ja tarvittaessa henkilökohtaisissa tapaamisissa.

Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan tukeen liittyvää asiaa oppilaan huoltajalle annetaan tietoa oppilasta koskevien tietojen käsittelyyn, tietojensaantiin ja niiden luovuttamiseen sekä salassapitoon liittyvistä kysymyksistä. Huoltajan kanssa tulee käydä läpi esimerkiksi huoltajan yksilöidyn kirjallisen suostumuksen merkitys oppilasta koskevan asian käsittelyssä sekä yhteistyön merkitys oppilaan kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa.

7.1.3 Varhainen puuttuminen

Varhaisen puuttumisen perustana on koulun yhteisöllinen ennaltaehkäisevä oppilashuoltovelvoite. Yhteisöllistä oppilashuoltoa rakentaa koko kouluyhteisö: koulun henkilökunta, oppilaat ja opettajat (Yhteisöllinen oppilashuolto, 8.2.).

Luokissa päivittäisestä oppilaiden havainnoinnista ja ohjauksesta vastaa opettaja ja koulunkäynnin ohjaaja yhteistyössä opettajan kanssa. Opettaja huolehtii tuen tarpeen jatkuvasta arvioinnista. Tuen tarpeen arviointi, suunnittelu ja toteutus toteutetaan yhteistyössä erityisopettajan, koulunkäynnin ohjaajan, oppilaanohjaajan tai tilanteen mukaan koko opetuksen järjestämisryhmään kuuluvien toimijoiden tai muiden asiantuntijoiden kanssa. Varhaisen puuttumiseen kuuluvat luokissa toteutettavat yleisen tuen muodot, kuten poissaolojen takia annettava tukiopetus, eriyttävät tehtävät, oppilaan kokonaisvaltaisen ajankäytön suunnittelu ja henkilökohtainen ohjaus koulupäivän aikana sekä uudet, yhdessä suunnitellut tavat lähestyä opittavaa asiaa.

Vanhempaintapaamiset pidetään oppilaskohtaisesti joka lukuvuosi. Tapaamisten aikana selvitetään oppilaan henkilökohtaiset vahvuudet ja erityistarpeet sekä sovitaan yhteisesti koulutyöhön liittyvistä asioista. Mikäli oppilas kuuluu tehostetun tai erityisen tuen piiriin, kirjataan yhteisesti sovitut asiat asianmukaisiin asiakirjoihin. Muussa tapauksessa opettaja ja huoltaja tekevät omat muistiinpanonsa yhdessä sovituista asioista.

Luokan yhteisiä vanhempainiltoja järjestetään säännöllisesti vähintään kaksi kertaa lukukaudessa. Vanhempainilloissa sovitaan huoltajien kanssa luokan yhteisistä pelisäännöistä ja käytännöistä. Tavoitteena on, että huoltajien ja koulun välinen yhteistyö sujuu saumattomasti ja oppilaat saavat tarvitsemansa tuen opiskeluunsa sekä kotona että koulussa.

Varhaisen puutumisen tukimuotoina koulussa toteutetaan Kiva-koulu- ja Verso-toimintaa.

Varhaisen puuttumisen sisältöjä on kirjattu myös luvussa Oppilashuolto otsikoilla Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

7.2 Yleinen tuki

Yleinen tuki on osa päivittäistä koulutyötä, ja sen perustana on jokaisen oppilaan oikeus saada laadukasta opetusta, ohjausta ja tukea kaikkina koulupäivinä.

Yleisen tuen aikana huomioidaan oppilaiden valmiudet ja vahvuudet. Opetus ja mahdolliset tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan niiden mukaisesti. Oppimisen ja koulunkäynnin eri tukimuotoja ovat mm. tukiopetus, opetuksen eriyttäminen, osa-aikainen erityisopetus, ohjaus, samanaikaisopetus ja opetusryhmien joustava ryhmittely. Tukimuotoja käytetään joustavasti. Oppilaalle voidaan laatia myös oma oppimissuunnitelma.

Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia pyritään ehkäisemään ennakolta tiiviillä opettajien keskinäisellä ja vanhempien kanssa tehtävällä yhteistyöllä, ohjauksella sekä joustavilla opetusryhmäjärjestelyillä.

Luokan sisäinen vuorovaikutuskulttuuri on tärkeä osa yleistä tukea. Toimiva vuorovaikutus edistää jokaisen oppilaan oppimista.

Yleisen tuen tarpeen huomioimisesta päävastuu on luokanopettajilla, -ohjaajilla tai aineenopettajilla, jotka myös kantavat päävastuun tuen antamisesta. Yleistä tukea yksittäisille oppilaille, pienryhmille tai koko luokalle yhteistyössä opettajien kanssa antaa myös erityisopettaja.

Koulun ja huoltajien samansuuntainen toiminta tuen tarpeessa olevan oppilaan auttamiseksi edistää oppilaan oppimista. Oppilaalle annetulla tuella ja palautteella autetaan oppilasta tunnistamaan omia kehitystarpeitaan ja sitoutumaan työskentelyyn. Luokanopettaja tai -ohjaaja tiedottaa vanhempia yleisen tuen käytännöistä vanhempainilloissa sekä kertoo kullekin vanhemmalle oppilaan saamasta yleisestä tuesta vanhempain tapaamisissa. Yhteistyö on luonteeltaan jatkuvaa ja luottamuksellista. Yhteistyöpalavereita järjestetään vähintään kerran lukuvuodessa.

7.3 Tehostettu tuki

Jos oppiminen ei yleisestä tuesta huolimatta etene ikäryhmän tavoitteiden mukaisesti, oppilaalle voidaan antaa tehostettua tukea. Tehostettu tuki on luonteeltaan jatkuvaa ja säännöllistä sekä

intensiivisempää ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Käytössä olevat tukimuodot ovat samoja kuin yleisen tuen aikana. Tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusryhmäjärjestelyin. Opintojen yksilöllinen ohjaus ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö tiivistyvät tehostetun tuen aikana.

Luokanopettaja tai -ohjaaja laatii oppilaan tuen tarpeen kartoitusta varten ensin pedagogisen arvion yhdessä huoltajien kanssa. Pedagogisen arvioinnin laatimiseen voi osallistua myös luokassa toimiva koulunkäynnin ohjaaja ja tarvittaessa myös erityisopettaja. Tehostetun tuen tarve kartoitetaan pedagogisen arvion pohjalta yhdessä luokanopettajan, koulunkäynnin ohjaajan, erityisopettajan, oppilaan ja huoltajan sekä oppilaan ja huoltajan suostumuksella tarvittaessa oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Tehostetulla tuella pyritään ehkäisemään ongelmien kasvaminen, monimuotoistuminen ja kasautuminen.

7.3.1 Pedagoginen arvio

Pedagogisen arvion sisältö

Pedagogisessa arviossa kuvataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne, aiemmin annettu yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista. Se kertoo oppilaan oppimistaitojen vahvuudet ja oppimiseen liittyvät keskeiset vaikeudet sekä kiinnostuksen kohteet. Siihen liitetään arvio siitä, minkälaisilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi auttaa.

Pedagogisen arvion laatiminen

Arvion laadinnassa huomioidaan koulun, oppilaan ja huoltajan näkökulma. Oppilaan oppimistaitojen vahvuudet ja haasteet kartoitetaan tarkoitusta varten laaditulla arviointilomakkeella. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä huoltajan kanssa laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa voi olla mukana erityisopettaja ja muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään yhdessä luokanopettajan tai luokanohjaajan, erityisopettajan ja tarvittaessa opinto-ohjaajan, aineenopettajien sekä muiden oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Käsittelyä koskevat tiedot ja päätökset kirjataan liitteenä pedagogiseen arvioon.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta. Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

7.3.2.1 Tehostetun tuen oppimissuunnitelman laatiminen

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisen arvion tietoihin Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

7.3.2.2 Tehostetun tuen oppimissuunnitelman sisältö

Oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan oppimisvalmiudet, erityistarpeet sekä tavoitteet oppimiselle, pedagogiset, ympäristöön liittyvät oppilashuollolliset järjestelyt ja niille asetettavat tavoitteet, tuen edellyttämä yhteistyö ja tukipalvelut.

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet
- oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet.

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet.

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki.

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt.

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

7.4 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan oppilaalle, jonka kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Erityisen tuen tavoitteena on tukea oppilasta kokonaisvaltaisesti ja suunnitelmallisesti niin, että hän voi suorittaa oppivelvollisuutensa sekä saada jatko-opintokelpoisuuden.

Erityiseen tukeen siirrytään pääsääntöisesti niin, että oppilas on sitä ennen saanut yleistä ja tehostettua tukea. Ennen erityisen tuen päätöstä oppilaan oppimisen etenemisestä laaditaan pedagoginen selvitys.

Kaikille erityisen tuen päätöksen saaneille oppilaille laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), joka ohjaa oppilaalle annettavaa opetusta ja muuta tukea. Erityisen

tuen tarpeellisuus tarkistetaan aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Erityisen tuen päätös tarkistetaan vähintään 2. ja 6. vuosiluokan aikana ennen nivelvaiheen siirtymää.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta erityisestä tuesta. Erityisopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista. Jos oppilaalle on tehty erityisen tuen päätös, opetus ja muu tuki annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. HOJKS on erityisen tuen päätöksen suunnitelmallista toimeenpanoa ohjaava pedagoginen asiakirja. Siinä ratkaistaan erityisopetuksen järjestämiseen liittyvät seikat ja opetuksen keskeiset tavoitteet, sisällöt sekä oppimisympäristöön ja opetusmenetelmiin liittyvät tekijät luvun 4.5.2 ohjeistuksen mukaan.

Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain pienryhmäopetuksessa. Erityisopetuksessa voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta sen mukaan kuin erityistä tukea koskevassa päätöksessä määrätään. Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Opetusryhmien muodostamisesta säädetään tarkemmin perusopetusasetuksessa.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppimissuunnitelmaa.

Pedagogisen selvityksen laatimisprosessin vastuuhenkilöinä ovat luokanopettaja/luokanohjaaja ja laaja-alainen erityisopettaja. Yhteistyö oppilaan ja huoltajien kanssa on välttämätöntä tarpeiden selvittämisen, tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Pedagoginen selvitys käsitellään oppilashuoltoryhmässä erityisen tuen päätöksen tekemistä varten. Tarvittaessa laatimiseen käytetään myös muita oppilaan opettajia sekä asiantuntijoita ja hankitaan muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Oppilaalle mahdollisesti tehtyä kuntoutussuunnitelmaa voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Asiantuntijalausunto tarvitaan aina, mikäli oppilas tarvitsee koulunkäynninohjaajan tukipalveluita tai jos oppilaalle laaditaan omat tavoitteet jossakin oppiaineessa. Asiantuntijalausunnon perusteella oppilaalle voidaan tehdä erityisen tuen päätös myös muista syistä (sosiaalinen sopeutumattomuus, aistivamma, sairaus tai vastaava).

Pedagogisessa selvityksessä kuvataan muun muassa oppilaan koulunkäynnin ja oppimisen tilanne kokonaisuutena, oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksesta, oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet, arvio siitä, millaisten tukijärjestelyiden avulla oppilasta tulisi tukea sekä perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän. Siihen sisältyy myös kuvaus tarvittavista opetus- ja ohjaushenkilömääristä, opetusmenetelmistä, työtavoista, oppilashuollollisesta toiminnasta sekä muista tarvittavista palveluista.

Oppilaan ja huoltajan kuuleminen

Ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja huoltajaa tai oppilaan laillista edustajaa. Oppilaan ja huoltajan kuuleminen edellyttää, että heille selvitetään etukäteen kuulemisen tarkoitus, esimerkiksi keskustelu erityisen tuen päätöksen tekemisestä tai tarkistamisesta. Kuulemisen tarkoituksena on antaa heille mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä tehtävästä ratkaisusta sekä selvittää, mitä suunnitteilla oleva päätös käytännössä tarkoittaa. Asiat selitetään oppilaalle ja huoltajalle ymmärrettävästi ja oppilaalle hänen ikäkautensa ja edellytystensä mukaisesti. Henkilökohtainen tapaaminen on suositeltavin tapa kuulemisen järjestämiseksi. Halutessaan huoltaja voi käyttää avustajaa tai valtuuttaa kuulemistilaisuuteen asiamiehensä. Kuultavat voivat myös esittää näkemyksensä määräaikaan mennessä kirjallisesti. Ennen kuulemistilaisuutta heillä tulee olla mahdollisuus perehtyä päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin ja tietoihin.

Tiedoksianto kuulemistilaisuudesta lähetetään tavallisella kirjeellä. Kirjeen katsotaan tulleen perille kahdeksassa päivässä sen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Selkeintä on, että kutsu kuulemiseen esitetään tavalla, joka on todennettavissa jälkeenpäin. Jos tiedoksianto tehdään esimerkiksi Wilma-järjestelmässä, tulee huoltajalta saada kuittaus tiedon saamisesta. Puhelimitse esitetty tiedoksianto ei ole todisteellinen. Jos huoltaja ei saavu kuulemistilaisuuteen, huoltajalle on syytä tarjota toinen mahdollisuus.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä, vaikka huoltaja ei tulisi kuulemistilaisuuteen tai haluaisi tulla kuulluksi. Tällöin pyritään löytämään yhteisymmärrys oppilaan ja huoltajan kanssa, mutta koululla on myös oikeus ja velvollisuus tehdä päätös oppilaan edun mukaisesti, vaikka vastoin huoltajan tahtoa. Kuuleminen ei siis tarkoita, että kuultavilta kaikissa tapauksissa täytyy saada suostumus menettelyyn. Lähtökohtana on aina hyvän yhteistyön ja luottamuksen ilmapiirin rakentaminen.

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen päätöksen tekee rehtori pedagogisen selvityksen perusteella. Siihen kirjataan oppilaan opetuksen järjestämispaikka, pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut PoL:n 31 §:ssä tarkoitetut palvelut sekä tarvittaessa 1 momentissa tarkoitettu oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Oppimäärän yksilöllistämisestä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yksilöllistäminen on mahdollista vasta erityisen tuen päätöksen tekemisen jälkeen. Jos yksilöllistettävien oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, päätöksen tekee koulun rehtori oppilashuoltoryhmän esityksestä.

Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden vuoksi.

Erityisen tuen päätös tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Tarkistamista varten pedagogisen selvityksen laatiminen aloitetaan hyvissä ajoin, viimeistään toisen ja kuudennen vuosiluokan keväällä. Erityisen tuen tarpeellisuus tarkistetaan aina myös oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisen tuen jatkamisesta tehdään päätös. Päätöstä tehtäessä hyödynnetään aikaisempaa pedagogista selvitystä ja muita mahdollisia asiakirjoja.

Jos pedagogisessa selvityksessä on todettu, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tuen antamisen lopettamisesta tehdään uusi hallintopäätös. Päätös erityisen tuen lopettamisesta tulee tehdä ja perustella vastaavin menettelyin kuin päätös sen aloittamisesta. Myös tähän päätökseen liitetään valitusosoite.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) on pedagoginen asiakirja, joka laaditaan oppilaalle, joka on aloittamassa tai opiskelee erityisen tuen piirissä. HOJKS laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa, ja se perustuu oppilaalle tehtyyn pedagogiseen selvitykseen.

HOJKS:n tehtävänä on tukea oppilaan yksilöllistä oppimis- ja kasvuprosessia pitkäjänteisesti. Se on oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvä tavoitesuunnitelma sekä suunnitelma opetuksen sisällöistä, pedagogisista menetelmistä ja muista tarvittavista tukitoimista.

HOJKS tehdään lukuvuodeksi kerrallaan, mutta se tarkistetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. HOJKS:iin voidaan myös kirjata kokemuksia käytetyistä opetusjärjestelyistä, toimintatavoista ja tukipalveluista. Tätä tietoa voidaan hyödyntää suunnitelman toteutumista arvioitaessa.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimisesta vastaa luokanopettaja/luokanohjaaja yhdessä erityisopettajan kanssa. HOJKS laaditaan ja tarpeen mukaan tarkistetaan yhdessä oppilasta opettavien opettajien ja huoltajan, edellytystensä mukaisesti oppilaan

sekä tarvittaessa koulun oppilashuollon asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelmaan merkitään myös sen seuranta-aikataulu.

Huoltajilta pyydetään tiedonsiirtolupa nivelvaiheissa ja yhteistyössä noudatetaan salassapitoa ja tiedonsiirtoa koskevia määräyksiä.

HOJKS sisältää oppilaskohtaiset tavoitteet, pedagogiset ratkaisut, opetuksen järjestämisen, tuen edellyttämän yhteistyön ja palvelut sekä tuen seurannan ja arvioinnin.

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvaikeudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät.

Pedagogiset ratkaisut

- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet.

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena
- oppilaan koulukuljetuksen järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta.

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa.

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKS:n tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi, oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät, joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKS:n tarkistaminen ja sen ajankohta

- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt.

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKS:iin kirjataan myös luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä, niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä niiden arviointi suhteessa HOJKS:ssa asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin.

Suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKS:iin liitetään huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetusta järjestettäessä huomioidaan oppilaan oppimisedellytykset. Opetus voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisien oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Opiskelun erityiset painoalueet muodostetaan opetussuunnitelmassa määritellyistä, oppilaan oman vuosiluokan yleisen oppimäärän ydinsisällöistä Tällöin hän opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Opiskelun erityisiä painoalueita voidaan käyttää tehostetun tai erityisen tuen aikana. Painoalueet määritellään oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa niissä oppiaineissa, joiden oppimäärää ei ole yksilöllistetty. Painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä.

Mikäli oppiaineen keskeisten sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi, kuitenkin niin, että tavoitteet ovat riittävän haasteellisia.

Oppilaan oppimäärä yhdessä tai useammassa oppiaineessa voidaan yksilöllistää erityisen tuen päätöksellä. Kirjaus yksilöllistetyistä oppiaineista merkitään HOJKS:iin. Jos yksilöllistettävien oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös. Oppiaineen yksilöllistäminen edellyttää pedagogista ja psykologista sekä tarvittaessa myös lääketieteellistä selvitystä siitä, ettei oppilaalla ole edellytyksiä selviytyä opiskelusta opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Oppiaineen vapauttamiseen tulee olla erityisen painava lääketieteellinen tai oppilaan oppimiskykyyn liittyvä peruste. Jos oppilas vapautetaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänelle järjestetään muuta opetusta tai ohjattua toimintaa niin, ettei opiskelun kokonaistuntimäärä pienene.

Oppimäärän yksilöllistämisessä opetus voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen omien edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia.

Niiden oppiaineiden, joissa oppilaan oppimäärä on yksilöllistetty, tavoitteet, keskeiset sisällöt, oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan oppilaan HOJKS:ssa. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä laativat edellä mainitut HOJKS:n sisällöt. Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, usein myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä soveltamalla. Oppilaan opiskelua voidaan tukea lisäksi sopivin opiskelumateriaalein, -välinein ja -menetelmin sekä pedagogisin järjestelyin.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa.

Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaalle ja huoltajalle selvitetään yksilöllistettyjen oppimäärien mahdolliset vaikutukset jatko-opintoihin.

Jos kuitenkin oppilaan kokonaistilanteen ja jatko-opintojen kannalta on perusteltua, voidaan oppiaineen opiskelusta vapauttaa. Tämä harkitaan aina oppilas- ja oppiainekohtaisesti. Harkinta vapauttamisesta tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa. Oppiaineesta vapauttamisesta tehdään hallintopäätös PoL18§ perusteella pedagogisenarvion tai selvityksen pohjalta. Vapautetun oppiaineen tilalla oppilaalle järjestetään aina korvaavaa opetusta, joka kuvataan oppilaan oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa.

Perusopetuksen loppuvaiheessa (luokilla 6–9) maahan tullut oppilas voidaan vapauttaa B1-kielestä, kun oppilaalla on jo 2–3 vierasta kieltä opiskeltavana ja oppilaan kokonaistilanteessa B1-kielen opiskelu nähdään kohtuuttomana. Oppiaineen vapauttamisen seuraukset jatko-opintoihin nähden selvitetään oppilaalle ja huoltajille. Opetuksesta vapauttaminen tulee tehdä pääsääntöisesti 7. luokan alkaessa, kuitenkin ennen 9. luokalle siirtymistä. B1-kielen korvaavana opetuksena järjestetään suomen kielen tai muiden oppiaineiden opiskelua, joihin oppilas tarvitsee tukea.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjaaminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.

Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.

Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle, erityistä tukea saavalle lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma esiopetuksen alkaessa (HOJKS). Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä, oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin siten kuin paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään.

Jos oppilaan tarve kuulua pidennetyn oppivelvollisuuden piirin loppuu, tulee tehdä päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jolloin oppilas siirtyy yleisen oppivelvollisuuden piiriin.

Oppiaineesta vapauttaminen pidennetyssä oppivelvollisuudessa

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä tai oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin siten kuin oppilaan HOJKS:ssa kuvataan. Jos oppilaalla on ilmeisiä vaikeuksia saavuttaa yleisen opetussuunnitelman tavoitteita, tulee ensisijaisesti selvittää oppilaan mahdollisuudet opiskella painoalueittain tai yksilöllisiä oppimääriä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas voidaan tarvittaessa vapauttaa vieraan kielen tai toisen kotimaisen kielen opiskelusta, jos se on oppilaan kokonaistilanteen ja jatko-opintojen kannalta perusteltua. Tämä harkitaan aina oppilas- ja oppiainekohtaisesti. Oppiaineesta vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä pedagogisen selvityksen perusteella. Harkinta vapauttamisesta tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa. Vapautetun oppiaineen tilalla oppilaalle järjestetään kielellisiä taitoja tai vuorovaikutustaitoja kehittävää korvaavaa opetusta, joka kuvataan oppilaan HOJKS:ssa.

Vapauttamisesta tehdään perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitettu hallintopäätös. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, järjestetään vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Koulun opetussuunnitelmaan ei sisälly opetusta, joka järjestetään pelkästään toiminta-alueittain. Alkuopetuksessa oppilaalle, jonka kehitys on viivästynyt vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi, osa opetuksesta voidaan järjestää edellä kuvatulla tavalla. Toiminta-alueella, jossa tukea tarvitaan eniten, oppimista voidaan tukea tuki- ja/tai erityisopetuksella sekä koulun ulkopuolisilla toimilla. Toiminta-alueita, joilla tukea voidaan antaa muun opetuksen yhteydessä, ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, annetaan tukiopetusta. Tukiopetus aloitetaan heti, kun oppimiseen liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella pyritään ehkäisemään vaikeuksia ennakolta. Tukiopetus suunnitellaan niin, että jokaisella on tarvittaessa mahdollisuus siihen osallistua. Opettaja ohjaa oppilaan tukiopetukseen, mutta myös oppilas tai huoltaja voi pyytää tukiopetusta. Tukiopetuksen tarpeesta tiedotetaan aina huoltajille ja samalla annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Koulun taloudellisten resurssien salliessa jokaiselle luokalle on merkitty työjärjestykseen pysyvä viikoittainen tukitunti. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, tuen tarpeeseen liittyvien oppituntien aikana tai oppituntien ulkopuolella. Tukiopetuksen järjestelyissä voidaan käyttää joustavia ryhmittelyjä.

Opettaja ilmoittaa huoltajille luokan säännöllisen tukitunnin ajankohdan ja sopii huoltajan kanssa yhteistyössä oppilaalle annettavasta tukiopetuksesta. Tukiopetusta voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä, pienryhmässä tai täysin yksilöllisesti.

Tukiopetuksen muotoja voivat olla mm. yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus sekä muut uudet tavat lähestyä opittavaa asiaa. Tukiopetusta voidaan antaa kolmiportaisen tuen kaikilla tasoilla.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa tai vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikainen erityisopetus suunnitellaan ja oppilaan oppimista arvioidaan opettajien yhteistyönä.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen. Huoltajan tuki opetuksen onnistuneessa toteuttamisessa on keskeinen. Osa-aikaisen erityisopetuksen järjestämisen suunnittelussa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös oppilashuollon palveluista vastaavien kanssa.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema osa-aikainen erityisopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen.

Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana riippumatta siitä, opiskeleeko hän yleisopetuksen ryhmässä tai erityisryhmässä. Oppilaan aiemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen arvioidaan osana pedagogista selvitystä. Oppilaan tarvitsema osa-aikainen erityisopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan HOJKS:iin.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkki- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkki esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

7.5.3.1 Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Tulkkaus- ja avustajapalveluiden tarkoituksena on taata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö.

Oppilas voi tarvita tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä puutteellisten kommunikaatiotaitojensa vuoksi. Kielellisen vuorovaikutuksen mahdollisuus ja tukeminen kaikkina koulupäivinä edistää oppilaan kehitystä, sosiaalista kasvua ja osallisuutta kouluyhteisössä. Tavoitteena on, että sekä toiset oppilaat että oppilaan kanssa toimivat aikuiset tuntevat oppilaan tavan kommunikoida. Oppilaan omien kommunikaatiotaitojen kehittäminen mahdollistaa tasavertaisen vuorovaikutuksen muiden kanssa. Kieli on oppimisen keskeinen väline, ja kielen kehittyminen vaikuttaa ajattelun ja tunteiden kehitykseen sekä oppilaan identiteetin muotoutumiseen.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä kommunikoinnin tuen eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa eri asiantuntijoita. Lisäksi suunnitellaan muutkin tukitoimet, kuten oppilaan sijoittuminen luokkatilassa, yksilölliset oppi- ja opetusmateriaalit ja oppilaan mahdollisesti tarvitsemat apuvälineet. Tulkkauksessa avustava henkilö voi tukea oppimistilanteissa yhtä tai useampaa oppilasta samanaikaisesti. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Avustajan antaman tuen tulee edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään.

Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle. Oppilaskohtainen tuki voi olla osa- tai kokoaikaista. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja tukee oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä oppimista tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeuttien ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Hän ohjaa oppilasta koulun päivittäisissä tilanteissa.

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestämisestä päättää koulun rehtori. Oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan oppilaan opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen oppilaan huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja.

7.5.3.2 Tulkkaus ja avustaminen osana yleistä tukea

Oppilas saattaa tarvita tulkitsemis- tai avustajapalveluita ilman, että hänellä on tarvetta muuhun tukeen. Etenkin avustajapalvelun tarve saattaa olla myös lyhytaikainen.

Oikea-aikainen ja riittävä tulkkaus ja mahdollisuus puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikaatiokeinoihin tukee oppilaan oppimista ja ehkäisee oppimisvaikeuksien syntymistä ja vaikeutumista. Avustajan antama tuki parantaa yksittäisen oppilaan tai opetusryhmän oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä. Sen avulla voidaan joskus ehkäistä kokonaan tehostetun tai erityisen tuen tarve.

Tulkkaus ja avustaminen tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista arvioidaan oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve osana pedagogista arviota. Jos oppilas on saanut kyseisiä palveluja yleisen tuen aikana, arvioidaan niiden riittävyys ja vaikutus. Tehostetun tuen alkaessa laadittavaan oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut, niiden tavoitteet, järjestäminen ja seuranta. Kyseisten palveluiden tarve saattaa lisääntyä tai tuen muodot tarvitsevat uudelleen arviointia tehostetun tuen aikana. Tarvittavat muutokset kirjataan oppimissuunnitelmaan.

7.5.3.3 Tulkkaus ja avustaminen erityisen tuen aikana

Oppilaan tehostetun tuen aikana saamien tulkitsemis- ja avustajapalveluiden riittävyys ja vaikutus sekä niiden tarve jatkossa arvioidaan pedagogisessa selvityksessä. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluista. Oppilaalle laaditaan erityisen tuen päätöksen jälkeen HOJKS, jossa kuvataan oppilaalle järjestettävät tukipalvelut sekä henkilöt, jotka osallistuvat

tukipalvelujen järjestämiseen, heidän vastuualueensa ja tukipalvelujen toteutumisen seuranta. Tulkkauksen ja avustamisen määrä ja laatu määritellään yksilöllisesti yhdessä muiden tukitoimien kanssa. Erityisen tuen aikana oppilas tarvitsee usein yksilöllisesti kohdennettuja tukipalveluja.

Koulun opetusryhmien ja oppilaiden tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve arvioidaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä. Koulun tasolla niiden kohdentamisesta tarpeen mukaan vastaa rehtori.

7.5.3.4 Toiminta ja yhteistyö nivelvaiheissa

Luokanopettajat opettavat pääosin luokilla 1-6 ja luokat 7-9 ovat aineenopetusvaihetta.

Luokanopettaja ja erityisopettaja käyvät yhdessä luokkaa opettavien aineenopettajien kanssa 2. luokan ja 6. luokan päätteeksi nivelvaiheissa läpi oppilaan kokonaistilanteen ja arvioivat käytettyjen tukitoimien toteutumisen ja vaikutukset oppilaan opiskeluun.

Nivelvaiheessa huomioidaan ainakin seuraavat tiedot soveltuvin osin luokka-astetta vastaavasti: opintojen järjestämisen kannalta välttämätön tieto, HOJKS, oppimissuunnitelma, pedagoginen selvitys, oppilaan kouluhistoria, sosiaaliset taidot, kieli- ja kommunikaatiotaidot, matemaattiset taidot, taidot oppiaineissa, arjen taitojen hallinta, urasuunnitelmat (opintojen päättövaiheessa), työelämään ja koulutuksiin tutustuminen, käytetyt ja hyväksi todetut tukitoimet, oppilaan tavoitteet opinnoissaan ja jatko-opintosuunnitelmat.

8. Opiskeluhuolto

8.1 Monialainen opiskeluhuollon yhteistyö

Opiskeluhuolto kattaa jatkumona lapsen ja nuoren koulutien aina esiopetuksesta perusopetukseen ja siitä edelleen toisen asteen koulutukseen. Opiskeluhuolto tukee ja edistää lapsen tai nuoren oppimista, hänen tasapainoista psyykkistä ja fyysistä kehitystään, sosiaalista hyvinvointiaan sekä osallisuuttaan. Opiskeluhuollon tehtävänä on luoda terve ja turvallinen oppimisympäristö ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Opiskeluhuoltotyö liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään ja kuuluu kaikille kouluyhteisössä toimiville. Opiskeluhuoltotyössä otetaan aina huomioon lapsen ja nuoren edun ensisijaisuus. Opiskeluhuollon arvoperusta rakentuu erilaisuuden kunnioittamiselle ja jokaisen yksilön tasa-arvoiselle kohtelulle.

Opiskeluhuoltotyötä ohjaavia periaatteita opetustoimessa ovat oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, suunnitelmallisuuden vahvistaminen, ennaltaehkäisy, varhainen tunnistaminen ja puuttuminen, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen, luottamuksellisuus, moniammatillinen yhteistyö kaikilla tasoilla, opiskeluhuollon riittävän saatavuuden varmistaminen sekä koulun yhteisöllisyyden tukeminen ja kehittäminen.

Opiskeluhuoltotyöllä pyritään varmistamaan kaikille tasavertainen oppimisen mahdollisuus sekä turvaamaan oppilaiden yhdenvertaisuus heidän tarvitsemiensa opiskeluhuollollisten palvelujen ja tuen saamisessa. Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta, ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon palveluja. Opiskeluhuoltotyö on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää. Varhainen puuttuminen, tukitoimien järjestäminen sekä niiden toteutumisen seuranta ovat keskeisiä opiskeluhuollon tehtäviä.

Opiskeluhuollon tavoitteena on edistää välittämisen ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria sekä koulun sisäisessä vuorovaikutuksessa että vuorovaikutuksessa koteihin ja muihin yhteistyötahoihin. Opiskeluhuoltoa toteutetaan monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opetus-, terveys- ja sosiaalitoimen sekä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Tarvittaessa voidaan hyödyntää muiden yhteistyötahojen osaamista. Opiskeluhuoltoa kehitetään ja arvioidaan koko ajan yhteistyössä sen eri toimijoiden kanssa. Koulukohtaisen opiskeluhuoltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksenjärjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen koulukohtainen ryhmä.

Opiskeluhuollolla edistetään oppilaiden ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja viihtyvyyttä. Opiskeluhuoltotyötä kehitetään ja koordinoidaan moniammatillisena yhteistyönä tukien koko oppilaitoksen toimintaa (yhteisöllinen opiskeluhuolto) ja myös yksittäisten oppilaiden oikeuksiin kuuluvana yksilökohtaisena opiskeluhuoltona.

Koulun vuosisuunnitelmassa on kuvaus opiskeluhuoltosuunnitelman arvioinnista lukuvuoden painopistealueiden mukaisesti. Apulaisrehtori vastaa koulukohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumisen arvioinnista. Koulun opiskeluhuoltosuunnitelman arviointi, vastuuhenkilö, seurannan aikataulu, seurattavat asiat ja seurannassa käytettävät menetelmät (esim. kyselyt, seurantapalaverit ja projektit) sekä seurantatietojen tiedottaminen ja hyödyntäminen kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan ja arvioidaan kevään arviointikokouksissa. Saatuja seurantatuloksia hyödynnetään tulevan lukuvuoden opiskeluhuollon toteuttamisen suunnittelussa ja toteutuksessa.

8.1.1 Opiskeluhuoltoryhmät

Kaikki opiskeluhuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa, ohjaustoimintaa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä käsiteltävän asian tarpeiden mukaan. Yhteisölliseen opiskeluhuoltoon osallistuu myös iltapäivätoiminnan, huoltajien ja oppilaiden edustaja.

8.1.1.1 Ohjausryhmä

Koulun opiskeluhuollon ohjausryhmä on yhteinen Jyväskylän kaupungin kanssa. Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa yhteisöllisen oppilashuollon suunnittelusta, toimintatavoista, ohjauksesta, arvioinnista ja kehittämisestä. Ohjausryhmä kokoontuu tarvittaessa.

Ohjausryhmän tehtäviä ovat kuraattori- ja psykologipalvelujen saatavuuden seuranta, kuraattorien ja psykologien työpanoksen jakaminen yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen opiskeluhuoltotyöhön, opiskeluhuoltotyöstä vastaaminen ja koordinoinnista sekä tarpeen seurannasta ja arvioinnista huolehtiminen, koulukohtaisten opiskeluhuoltoryhmien johtajien nimeäminen sekä kokoonpanon vahvistaminen. Ohjausryhmä vastaa koulukohtaisten opiskeluhuoltosuunnitelmien kuntakohtaisten osuuksien laatimisesta ja koulukohtaisten osuuksien ohjeistamisesta, seurannasta ja arvioinnista sekä tiedottamisesta sivistyslautakunnalle. Ohjausryhmä myös perustaa oppilashuoltorekisterin, nimeää vastuuhenkilön ja ohjeistaa hänet.

8.1.1.2 Opiskeluhuoltoryhmä

Koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä vastaa koulun opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksenjärjestäjän johtosäännössä nimeämä henkilö. Opetuksenjärjestäjä ja opiskeluhuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Opiskeluhuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Opiskeluhuoltoryhmä laatii vuosittain koulukohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman.

Koulukohtaisen opiskeluhuoltoryhmän muita yhteistyökumppaneita ovat mm. sosiaali- ja terveyspalvelut, lähiseudun kolmannen sektorin toimijat, lastensuojelu, lähialueen nuorisopalvelut ja koulupoliisi. Opiskeluhuoltoryhmän kokouksiin voidaan myös kutsua huoltajien edustajia, oppilasedustajia, muita asiantuntijoita sekä viranomaisia. Koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti vähintään neljä kertaa lukuvuodessa. Kokouksista laaditaan muistio, johon kirjataan kokoukseen osallistujat, käsitellyt asiat, sovitut toimenpiteet sekä vastuuhenkilöt.

8.1.1.3 Asiantuntijaryhmä

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai

oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttävät oppilaan tai huoltajan suostumusta.

8.2 Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Yhteisöllinen opiskeluhuolto on koko kouluyhteisöä tukevaa, ensisijaisesti ennaltaehkäisevää toimintaa. Yhteisöllinen opiskeluhuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville. Yhteisöllisen opiskeluhuollon tavoitteena on vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintakulttuuria sekä tukea kouluyhteisön, luokkien ja oppilasryhmien kokonaisvaltaista hyvinvointia ja turvallisuutta.

Yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia ja huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä yhteistyössä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä opiskeluhuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Opiskeluhuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä. Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Turvalliseen opiskeluympäristöön kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestys. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista opiskeluhuoltosuunnitelmaa. Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Opiskeluhuoltoryhmä laatii vuosittain koulukohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman, johon sisältyy myös yhteisöllisen opiskeluhuollon kuvaus: suunnittelu, toteutus ja kehittäminen.

Yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö perustuu vastuulliseen ja osallistavaan yhteistyöhön koulun henkilökunnan, oppilaiden, huoltajien ja viranomaisten tai asiantuntijoiden kanssa. Päävastuu yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelusta ja toteuttamisesta on koulukohtaisella opiskeluhuoltoryhmällä ja sen vastuuhenkilöllä.

8.3 Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista opiskeluhuoltoa. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista opiskeluhuoltoa, ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tavoitteena on kokonaisvaltaisesti seurata ja edistää opiskelijan kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Tärkeää on taata oppilaalle varhainen tuki ja ennakoida ongelmien syntyminen. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, resurssit ja tarpeet pitää huomioida opiskeluhuoltoa suunniteltaessa sekä koulun arjessa.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu aina oppilaan tai huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Opiskeluhuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Yksilökohtaisesta opiskeluhuollosta laaditaan aina opiskeluhuoltokertomus, josta selviää asia, ajankohta, ketkä ovat olleet läsnä asiaa käsittelemässä, päätetyt toimenpiteet ja toimenpiteiden seuranta.

Oppilaalla on oikeus saada psykologin tai kuraattorin palveluja kiireellisessä tapauksessa samana tai seuraavana työpäivänä, muutoin seitsemän työpäivän kuluessa. Asian kiireellisyydestä päättää opiskeluhuollon ammattihenkilö. Oppilaalla on mahdollisuus käydä kouluterveydenhuollossa ilman ajanvarausta virka-aikana. Yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon tarvitaan aina oppilaan ja tarvittaessa huoltajan suostumus. Huoltajat eivät voi kieltää alaikäistä oppilasta saamasta opiskeluhuoltopalveluja.

8.4 Opiskeluhuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma laaditaan opiskeluhuollon osalta yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista. Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla opiskeluhuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat opiskeluhuollon suunnittelua ja toteutusta ja jotka valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan opiskeluhuoltoa koskeva osuus, paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhuollosta sekä koulukohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia opiskeluhuoltosuunnitelmia.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa on kirjattuna opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet, arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta, toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja varhaista tukea sekä tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä laadun arvioinnista. Paikallinen opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa opiskeluhuollon osuuden kirjaamisesta hyvinvointisuunnitelmaan. Koulu tutustuu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan ja laatii koulukohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman sekä yhteisöllisen että yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttamiseen koulussa.

Lukuvuosisuunnitelmassa määritellään, miten oppilaan osallisuus toteutuu a) yhteisöllisen ja b) yksilökohtaisen opiskeluhuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa, miten huoltajan osallisuus toteutuu a) yhteisöllisen ja b) yksilökohtaisen opiskeluhuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa sekä miten yhteistyö toteutetaan muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma

Opetuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä. Opiskeluhuoltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä koulujen ja opiskeluhuoltopalvelujen henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman valmistelussa. Opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma korvaa opiskeluhuollon osalta paikallisen opetussuunnitelmaan. Se sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhuoltotyön tavoitteet ja keskeiset

periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä koulukohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1 – 5.

Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhuoltosuunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten koulujen toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhuolto palvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on koulukohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1 - 5).

1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeista ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista

Arvioon opiskeluhuollon kokonaistarpeista ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin koululta. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhuoltopalvelujen riittävyys huomioiden oppilaiden ja kouluyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa.

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhuollossa sekä opiskeluhuollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi kouluyksiköiden määrä ja koulujen oppilasmäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arvioissa huomioidaan lisäksi esimerkiksi eri ikäisten, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien ja maahanmuuttotaustaisten oppilaiden lukumäärät ja osuudet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös oppilailta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista

Opetuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) henkilötyövuodet.

Lukuvuoden alussa arvioidaan koulun opiskeluhuollon kokonaistarve, opetushenkilöstö ja käytettävissä olevat opiskeluhuollon palvelut (terveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut). Arvio tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista sekä yhteisöllisen että yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttamiseen, seurantaan ja kehittämiseen. Arviota tarkistetaan aina tarpeen mukaan.

Suunnitelmassa kuvataan myös

- opiskeluhuollon palveluiden järjestäminen, työn- ja vastuunjako ja palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö
- opiskeluhuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhuollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelija huoltolain 6§:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhuolto) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveelliseen, turvalliseen ja esteettömään

oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista.

Kuvataan yhteisöllisen opiskeluhuollon järjestäminen ja sen toimintatavat kouluyhteisön ja ympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi

- koulukohtaisen opiskeluhuoltoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen koulukohtaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt
- yhteistyö koulun ulkopuolisten, lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämisessä
- yhteistyö oppilaanohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa
- yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä
- järjestyssäännöt
- poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallinen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen
- tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet.

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhuolto)

Yksilökohtaisen opiskeluhuollolla tarkoitetaan kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea. Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säädöksiä.

Opiskeluhuollon suunnitelmassa kuvataan

- yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi
- yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa
- oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulupäivän aikana.
- yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä
- opiskeluhuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
- asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä
- opiskeluhuoltokertomusten laatiminen ja säilytys
- yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi).

4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhuoltopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhuollon toimintatapojen suunnittelussa toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhuollossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

- Oppilaan, huoltajan, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhuoltopalvelujen osallisuus opiskeluhuollon suunnittelussa ja arvioinnissa
- opiskeluhuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- koulun opetus ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä
- yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi

5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhuoltopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö mukaan lukien toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen järjestäjän ja koulun välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja

muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

A. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

B. Kriisisuunnitelma eli toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa:

- kriisitilanteiden ehkäisy ja niihin varautuminen
- kriisiryhmien kokoonpano, turvallisuusvastaava
- yhteistyö ja keskinäinen työn- ja vastuunjako kriisitilanteisiin varauduttaessa sekä kriisitilanteissa; pelastussuunnitelman, koulun järjestyssääntöjen ja muiden turvallisuusohjeiden yhteensovittaminen
- toimintatavat erilaisissa äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen, sisäisen ja ulkoisen tiedottamisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteiden määrittäminen
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita ottaen huomioon oppilaiden kielelliset valmiudet ja kulttuuritausta. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.

Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista.

9.1 Saamelaiset ja saamenkieliset

9.2 Romanit

9.3 Viittomakieliset

Koulussa ei ole saamelaisia tai saamenkielisiä, romani- tai viittomakielisiä oppilaita. Nämä opetussuunnitelman osat kirjoitetaan ja otetaan käyttöön, mikäli kouluun tulee kyseisiin ryhmiin kuuluvia oppilaita.

9.4 Muut monikieliset oppilaat

Monikielisten oppilaiden opetuksessa pyritään tukemaan heidän monikielisyyttään sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli, kulttuuri ja maassaoloaika.

Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta yhteistyössä koulun sijaintikunnan kanssa.

Oppilas opiskelee suomi toisena kielenä -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen taidoissa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella.

Oppilaalle voidaan antaa tukea myös oppimisen muilla osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi.

Monikielisten oppilaiden opetusta koskevan opetussuunnitelman laadinnassa tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien ja eri kieli- ja kulttuuriyhteisöjen kanssa mahdollisuuksien mukaan.

Monikieliset oppilaat ja heidän kulttuurinsa pyritään huomioimaan lukuvuoden aikana erilaisten tapahtumien ja juhlapyhien vieton yhteydessä. Heidän omaa taustaansa kunnioitetaan ja samalla lisätään kaikkien oppilaiden tietoisuutta erilaisista kielistä ja kulttuureista.

Oppilas osallistuu S2-opetukseen. S2-opetus ja mahdolliset muut tukijärjestelyt voidaan tarpeen mukaan kirjata myös oppilaan omaan oppimissuunnitelmaan .

Tarvittaessa oppilaan opiskelun tueksi laaditaan henkilökohtainen oppimissuunnitelma, jossa määritellään hänen vahvuutensa ja pulmansa, tuen tarve ja sen muodot, opetuksen sisältö verrattuna yleisen opetuksen sisältöön ja tasoon sekä opetuksesta vastaavat opettajat.

10. Kaksikielinen opetus

Koulun opetuskieli on suomi ja kaikki opetus järjestetään suomen kielellä.

Kaikki huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat on saatavilla suomen kielellä.

11.Erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva perusopetus

Steinerkoulujen opetus perustuu erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään. Koulun opetuksenjärjestämisluvassa edellytetään steinerpedagogiikkaan perustuvaa opetusta. Oppilaalle ja hänen huoltajilleen on selvitettävä steinerpedagogiikan filosofiset ja pedagogiset periaatteet. Steinerpedagogiset ratkaisut toteutuvat erityisesti toimintakulttuurissa, työtavoissa ja oppimisympäristöissä.

12. Valinnaisuus perusopetuksessa

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

Valinnaisia opintoja on kahdenlaisia:

- Opetuksen järjestäjän valitsemat aineet, joita oppilas ei valitse itse. Esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikka (TVT) on tällainen aine 7.luokalla.

- Oppilaalle valinnaiset aineet, jotka oppilas valitsee itse. Oppilaat valitsevat vuosiluokille 6-9 joko saksan kielen tai käsityön. Vuosiluokilla 7-9 oppilaat valitsevat joko käsityön, ranskan tai saksan kielen opinnot.

12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksissa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7-9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi, jotka syventävät oppilaan osaamista. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan jotakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

12.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide-ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (222 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitemassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielelle varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

12.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää valinnaisuudesta opetuksessa siten, että tarjonta toteuttaa perusopetukselle asetettuja tavoitteita ja vastaa oppilaiden tarpeisiin. Valinnaisten aineiden tuntimäärät ja niiden vuosittainen sijoittuminen luokille 6-9 näkyvät tuntijaosta.

13. Vuosiluokat 1-2

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeätä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia tuetaan koululaisen käytännön perustaitojen oppimisessa ja rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään sekä toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Vuosiluokat 1-2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeätä, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisyys sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

13.2 Laaja-alainen osaaminen luokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 1-2.

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestävään elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeätä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevansa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestävään elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämisessä korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun

muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä turvallisesti ja vastuullisesti. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös tieto- ja viestintäteknologian turvallista ja vastuullista käyttämistä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista

yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

13.3 Paikallisesti päätettävät asiat

Luokkien 1 ja 2 siirtymävaiheisiin liittyvät paikallisesti sovitut asiat on kirjattu kappaleeseen 13.1.

13.4. Oppiaineet vuosiluokilla 1-2

13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Kielikasvatus

Kielikasvatus koulussa rakentuu sekä äidinkielen että muiden opetettavien kielten opetuksesta ja niiden rinnakkaisesta käytöstä eri oppimistilanteissa. Kielikasvatuksen ytimenä on ohjata oppilaita käyttämään kieliä monipuolisesti, suullisesti ja kirjallisesti kaiken oppimisensa tukena eri oppiaineissa ja tilanteissa. Kielikasvatuksella ohjataan oppilaita myös tiedostamaan ja ymmärtämään kulttuurieroja, arvostamaan omaa ja toisten kielellistä identiteettiä sekä kunnioittamaan kaikenlaista kielellistä erilaisuutta.

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus on taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Äidinkieli on keskeinen oppimisen väline. Opiskelun alkuvaiheessa se on sisältöjen välittäjä ja äidinkielen käyttöä opetellaan niiden avulla. Äidinkielen avulla kehittyvät ajattelun ja ongelmanratkaisun taidot, jotka mahdollistavat kehittyneen ja itsenäisen opiskelun. Oppiaineen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja, ohjata heitä monipuolisesti kielellisen kulttuurin pariin sekä saattaa heidät tietoisiksi viestijöiksi ja kielenkäyttäjiksi. Opetus tukee kielen monipuolisen käytön oppimista. Opiskelu vahvistaa oppilaan mahdollisuuksia luovaan kielen käyttämiseen sekä suullisesti, että kirjallisesti niin, että kielen avulla voi syntyä uutta traditioiden siirtämisen lisäksi. Äidinkieli toimii siltana ympäristöön; ihmisten väliseen vuorovaikutukseen, monipuolisiin kulttuurisisältöihin, laajaan tekstikäsitykseen; tulkitsemiseen ja tuottamiseen sekä tiedon hankintaan ja jakamiseen. Alkuopetuksessa kirjallisuus välittyy ensin opettajan kautta ja siirtyy vähitellen oppilaan oman kiinnostuksen kohteeksi, kuitenkin niin, että kaikki oppilaat tutustuvat myös yhteiseen kirjallisuusaineistoon.

Oppilaiden erilaisuus, tasa-arvo ja sukupuolen moninaisuus huomioidaan oppimisympäristössä ja opetusmenetelmissä.

Vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 tehtävänä on edistää ikäkauden ja yksilöllisten edellytysten pohjalta itseilmaisua ja vuorovaikutustaitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksessa tehtävänä on herättää kiinnostus kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen. Ikäkauden mukainen oppimisprosessi jatkuu esiopetuksesta kouluun sekä perustaitojen että laaja-alaisen osaamisen osalta.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 1-2 äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi, jossa on saatavilla lapsille soveltuvaa kirjallisuutta ja tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä, ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Opetuksen läpäisee leikinomaisuus, mielikuvitus ja draama. Oppiaineen sisäisen integraation lisäksi toteutetaan oppiaineiden välistä integraatiota nivomalla äidinkielen taitojen oppiminen osaksi muihin oppiaineisiin. Erityisesti draama liitetään kirjallisuuden lisäksi esim. musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin. Oppimisympäristöksi luetaan myös koululuokan ulkopuolinen ympäristö, kuten koti, kirjastot, museot, kulttuuritapahtumat ja teatteri. Kulttuurin monimuotoisuutta hyödynnetään ikäkauden mukaisesti. Media-aiheita nostetaan opetuksessa esille etenkin silloin, kun oppilaat nostavat median kautta tullutta sisältöä omaehtoisesti esiin. Viestintäteknologiassa lähdetään liikkeelle 1-2 luokilla väreistä, kynistä ja paperista, jonka jälkeen laajennetaan 3-6 luokilla koneympäristöön ja taitojen hankinnan kautta, esim. tiedonhakuun ja tieto- ja viestintäteknologian välineenhallintanäkökulmaiseen hyödyntämiseen/käyttöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Vuosiluokilla 1-2

Oppilaita kannustetaan käyttämään kieltä kaikenlaisissa vuorovaikutustilanteissa niin koulussa kuin kotona. Yhteistyössä kotien kanssa tuetaan lukemaan ja kirjoittamaan oppimista. Vaikeudet puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja antaa selkeästi jäljiteltävät mallit äänteiden, kirjainten, sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemiseen ja kirjoittamiseen. Opettaja käyttää mielikuvitusta virittävää kerrontaa, jotta oppilaiden ikäkaudelle ominainen, luontainen mielenkiinto aihepiirejä kohtaan herää. Mediavälineiden tarkoituksenmukaista ja turvallista käyttöä koskevia asioita nostetaan esiin oppilaiden ikäkauden mukaisesti ja etenkin silloin, kun oppilaat alkavat kiinnostua mediavälineistä tai itse nostavat kokemuksiaan esiin oppitunneilla. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu. Oppilaat harjoittelevat säännöllisesti muotopiirustusta. Muotopiirustuksella tuetaan oppilaan kokonaisvaltaista hahmottamista, silmän käden yhteistyötä, karkea ja hienomotoristen taitojen kehittymistä ja näin vahvistetaan kirjoittamaan ja lukemaan oppimista.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Näin myös oppilaat, joilla on oppimisvaikeuksia tai kielellisesti muuten erilaiset lähtökohdat, pystyvät tuomaan osaamistaan mahdollisimman hyvin esille. Jokaiselle vuosiluokalle on myös olemassa omat painopistealueensa.

Huoltajille annetaan tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Äidinkielen oppitunneilla harjoitellaan itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja osana äidinkielen opetusta. Arvioinnin tehtävä on tukea ja edistää oppilaan kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla.

Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Palautetilanteeseen opettaja kutsuu paikalle myös huoltajat. Lukuvuositodistuksen liitteenä oppilas saa vuosiluokilla 1–2 sanallisen arvioinnin. Arviointi perustuu oppimiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Vuosiluokka 1

Arvioinnin perusteena on kielellisen itseilmaisun ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen, sana- ja käsitevarannon karttuminen, sanojen merkitysten ja arjen kielenkäyttötilanteissa toimiminen. Lisäksi arvioinnin perusteena on kirjainten muotoamisen, käsin kirjoittamisen ja hienomotoristen taitojen kehittyminen myös näppäintaitojen kehittämisen pohjaksi. Arvioidaan oppilaan edistymistä lukutaidon alkeissa.

Vuosiluokka 2

Arvioinnin perusteena on itseilmaisun- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen, sana- ja käsitevarannon karttuminen ja arjen kielenkäyttötilanteissa toimiminen. Arvioinnin kohteena on myös käsin kirjoittamisen ja tekstintuottamisen taidon kehittymisen seuranta sekä lukusujuvuuden edistyminen, luetun ymmärtämisen taitojen vahvistuminen. Lisäksi arvioidaan ensimmäisten kielen rakenteiden tunnistamista ja oppimista.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 1

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen S1

T1 Ohjata oppilasta vahvistamaan taitojaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa; ohjata oppilasta kuuntelemaan opettajan ja tovereiden kerrontaa ja viestejä, rohkaista kysymään ja vastaamaan sekä odottamaan omaa vuoroa, tukea monipuoliseen vuorovaikutukseen aikuisten ja lasten kanssa.

T2 Opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin. Kannustaa kertomaan omia tietojaan, kokemuksiaan, havaintojaan, käsityksiään ja toiveitaan sekä keskustelemaan yhdessä luokan kanssa opettajan johdolla. Kannustaa oppilasta kertomaan omin sanoin kuulemiaan tarinoita ja keksimään itse tai yhdessä muiden kanssa uusia kertomuksia.

T3 Tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman avulla; kannustaa osallistumaan kielelliseen ja fyysiseen kokonaisilmaisuun ryhmässä ja yksinkin, ohjata vuorosanojen opetteluun kuorossa ja yhdessä esittämiseen, tukea ja rohkaista itseilmaisuun keskustellen, näytellen, improvisoiden, leikkien, loruillen, lausuen ja laulaen.

T4 Ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin; ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään puhuen ja kirjoittaen sekä kuuntelemaan ja lukemaan toisten viestejä, innostaa oppilasta erilaisiin ilmaisutapoihin.

Tekstien tulkitseminen S2

T5 Ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa; Innostaa ja ohjata oppilas kiinnostumaan äänteistä, kirjaimista ja lukemaan oppimisesta, kannustaa oppilasta lukemisen harjoittelemiseen, tukea oppilasta ymmärtämään lukemaansa.

T8 Kannustaa oppilasta kiinnostumaan kirjallisuudesta ja monipuolisesti myös muista teksteistä ja herättää oppilaan kiinnostus lukemiseen luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonjanon tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen; Ohjata oppilasta kuuntelemaan keskittyneesti kerrontaan ja palauttamaan mieleen aiemmin kerrottua. Innostaa oppilasta työstämään mielikuvituksensa avulla edelleen kuulemaansa. Innostaa ja tukea oppilasta itsenäisen lukemisen ja lukuharrastuksen pariin.

Tekstien tuottaminen S3

T9 Rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan, havaintojaan, ajatuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.

T11 Opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsin kirjoittamisen taitoa; Ohjata oppilaan harjoittelua kirjainten muotoamisessa sekä kirjoittamisessa. Tukea monipuolisesti hienomotoristen kädentaitojen kehittymistä myös näppäintaitojen kehittämistä varten. Ohjata oppilasta kirjoittamaan kirjaimia, sanoja ja tekstiä aluksi mallin mukaan ja harjoittelemaan sanojen ja pienten lauseiden kirjoittamista.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen S4

T12 Kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta. Ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä. Auttaa huomaamaan, että kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen; Ohjata tarinoiden ja kertomusten kuuntelemiseen ja keksimiseen sekä niiden leikkimiseen tai esittämiseen. Ohjata oppilaita huomioimaan kielen ja ilmaisun vivahteita. Ohjata oppilaita huomaamaan millainen kielenkäyttö rakentaa ja millainen rikkoo ihmisten välistä kanssakäymistä

T13 Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta sekä valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa.

T14 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, Innostaa ja ohjata oppilasta valmistamaan esityksiä yhdessä muiden kanssa ja tutustumaan esimerkiksi lastenteatteriin.

Vuosiluokka 2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 Tukea ja ohjata oppilasta monipuoliseen kielelliseen vuorovaikutukseen aikuisten ja lasten kanssa. Ohjata oppilasta kuuntelemaan opettajan ja tovereiden kerrontaa ja viestejä.

T2 Kannustaa ja ohjata oppilasta kertomaan omia tietojaan, kokemuksiaan, havaintojaan, käsityksiään ja toiveitaan sekä keskustelemaan yhdessä luokan asioista opettajan johdolla, kannustaa ja ohjata oppilasta kertomaan omin sanoin kuulemiaan tarinoita, luomaan kertomuksia itse tai yhdessä muiden kanssa.

T3 Tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ohjaamalla osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman avulla; Kannustaa osallistumaan kielelliseen ja fyysiseen kokonaisilmaisuun ryhmässä ja yksinkin. Ohjata vuorosanojen opetteluun ja yhdessä esittämiseen. Tukea ja rohkaista itseilmaisuun keskustellen, näytellen, improvisoiden, leikkien, loruillen, lausuen ja laulaen.

T4 Ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa arkikielen hallinnan pohjalta niin, että oppilas saa kokemuksia viestintätilanteista, kiinnostuu niistä ja ymmärtää, että ihmiset viestivät eri tavoin; Ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään puhuen ja kirjoittaen sekä kuuntelemaan ja lukemaan toisten viestejä. Innostaa oppilasta erilaisiin ilmaisutapoihin.

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 Ohjata ja innostaa oppilasta lukusujuvuuden harjaannuttamiseen ja luetun ymmärtämisen taitojen vahvistamiseen. Ohjata oppilas lukemaan niin itse kirjoittamaansa kuin painettuakin tekstiä. Ohjata oppilasta kuuntelemaan ja korjaamaan lukemistaan ja tukea häntä ymmärtämään harjoittelun merkitys.

T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentaa hänen sanavarantoaan tekstien tarkastelun avulla. Opastaa ja ohjata uusien ja aluksi outojen sanojen

ja ilmaisujen ymmärtämiseen. Innostaa lukemaan erilaisia tekstejä monipuolisesti ja kannustaa luetusta keskusteluun.

T7 Ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin. Ohjata oppilasta vähitellen etsimään ja löytämään teksteistä vastauksia kysymyksiin.

T8 Kannustaa oppilasta kiinnostumaan kirjallisuudesta ja monipuolisesti muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonjanon tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen. Innostaa oppilas tutustumaan kirjoihin ja kirjallisuuteen kuuntelemisen ja itsenäisen lukemisen kautta ja kannustaa työstämään mielikuvituksensa avulla edelleen kuulemaansa ja lukemaansa. Ohjata oppilaita kertomaan lukemastaan ja jakamaan elämyksiä ja tietoa.

S3 Tekstien tuottaminen

T9 Rohkaista ja innostaa oppilaita kertomaan ja kuvaamaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla, tuottamaan monimuotoisia tekstejä eri tarkoituksiin. Innostaa oppilas kirjoittamaan tarinoita, ohjeita, viestejä ym., opastaa tarinoiden keksimiseen ja kirjoittamiseen yhteistyössä.

T10 Tarjota tilaisuuksia kertoa ja kuvata asioita, ajatuksia, kokemuksia, havaintoja ja mielipiteitä puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla myös graafisessa mediaympäristössä Opastaa tekstien täydentämiseen kuvituksella tai kuvien tekstittämiseen sekä kuvista kertomiseen.

T11 Opastaa oppilasta käsin kirjoittamisen taitojen harjoittelemiseen ja monipuolisten hienomotoristen taitojen vahvistamiseen myös näppäintaitojen harjoittelua varten. Opastaa huomioimaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia. Kannustaa oppilasta harjoittelemaan kirjoittamista koskevia käytäntöjä ja sopimuksia myös omissa kirjoitelmissaan Opastaa ja tukea oikeinkirjoituksen perusasioiden opettelua, oman tarinan tai muun tekstin rakentamista kokonaisuudeksi. Ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen Ohjata oppilasta korjaamaan kirjoitustaan ja vahvistaa oppilaan ymmärrystä harjoittelun tärkeydestä. S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T12 Kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta. Opastaa ensimmäisten kielioppikäsitteiden ymmärtämiseen ja tunnistamiseen. Edistää oppilaan kielitietoisuutta tarinoiden, draaman, leikkien, kirjoittamisen ja puhumisen kautta ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta. Ohjata oppilasta tunnistamaan puheen ja kirjoituksen yhteydessä käytettyjä käsitteitä. Ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä. Auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen. Ohjata tarinoiden ja kertomusten kuuntelemiseen ja keksimiseen sekä niiden leikkimiseen tai esittämiseen. Ohjata oppilaita huomioimaan kielen ja ilmaisun vivahteita. Ohjata oppilaita huomaamaan millainen kielenkäyttö rakentaa ja millainen rikkoo ihmisten välistä kanssakäymistä.

T13 Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan kirjallisuutta sekä valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa.

T14 Innostaa oppilasta tuottamaan kulttuuria yhdessä muiden kanssa ja tutustumaan eri lastenkulttuurimuotoihin, ohjata oppilasta niiden käyttäjäksi ja arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria sekä kulttuurien monimuotoisuutta. Innostaa ja rohkaista harjoittelemaan ja valmistelemaan pieniä esityksiä sekä tutustuttaa oppilaat esim. lastenteatteriin.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 1

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa; keskittyvä kuuntelu, kuulumisten vaihto, oppilaiden välisten asioiden hoito, päivittäiset keskustelut opetuksen sisällöstä.

Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista sekä asioiden ja tarinoiden kertomista.

Osallistutaan draaman sekä muiden vuorovaikutusharjoitusten ja keskustelujen avulla satujen, tarinoiden, lorujen käsittelyyn, pienten esitysten harjoitteluun ja esittämiseen.

Kuunnellaan opettajan kertomia satuja ja tarinoita ja kerrotaan ne takaisin. Päivittäiset puhe- ja artikulaatioharjoitukset; loruja, riimejä ja riimittelyä. Suullista ilmaisua erilaisissa tilanteissa. Tarkan kuuntelemisen harjoittelua.

S2 Tekstien tulkitseminen

Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä: äänne, kirjain, aakkonen, tavu, sana, lause, virke, lopetusmerkki, otsikko, kappale, teksti, kuva, sivu, lehti, aukeama jne.

Harjoitellaan tekstinymmärtämisen taitoja keskustelemalla ja esittämällä kysymyksiä luetun tekstin sisällöstä.

Havainnoidaan ja luetaan keskustellen ja pohtien erilaisia ikäkaudelle sopivia tekstejä ja kuvia. Työskennellään klassisten satujen, kansantarinoiden ja lastenkirjallisuuden sekä helppojen tieto- ja mediatekstien parissa. Keskustellaan luetun sisällöistä.

Opitaan kertomaan kuulluista ja luetuista saduista ja tarinoista kerronnan avulla pääkäsitteiden (esim. päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni) avulla.

Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin.

S3 Tekstien tuottaminen

Isojen kirjainten opetteleminen tarinan, liikkeen, eleen, puheen, kuvan, nimen ja symbolin keinoin. Äänne-kirjain-vastaavuuden ja tavutietoisuuden harjoittelua.

Kynäotteen harjoittelua sekä silmän ja käden koordinaation sekä suuntien hahmottamisen vahvistamista esim. muotopiirustuksen kuvio-, symmetria- tai ornamenttiharjoituksilla, kirjoittamisen harjoittelua mallista ja myöhemmin myös omaa kirjoittamista

Sanojen ja lauseiden oikeinkirjoitusta etupäässä mallista harjoitellen; sanaväli, sanan jakaminen riveille, tavutus

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.

Havainnoidaan ja pohditaan yhteistä keskustelukulttuuria ja puhetapaa vuorovaikutustilanteissa omassa luokassa, kouluyhteisössä ja vapaa-ajalla.

Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja käytetään kirjallisuutta ilmaisun virikkeenä.

Tutustutaan monimuotoisiin teksteihin, kuten lastenkirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Kertomusaineistona kansansadut ja klassiset sadut, vuodenaikoihin ja ympäristöön liittyvät tarinat ja opetustarinat.

Osallistutaan yhdessä kulttuurin tuottamiseen.

Tutustutaan lastenkulttuuriin ja harjoitellaan kirjaston käyttöä, kootaan omaa luokkakirjastoa.

Tutustutaan arkipäivän tapakulttuuriin, joihinkin kansanperinteen muotoihin sekä juhlaperinteisiin.

Luetaan yhteistä lukukirjaa yhteisten lukukokemusten jakamiseksi.

Vuosiluokka 2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista; keskittyvä kuuntelu, kuulumisten vaihto, oppilaiden välisten asioiden hoito, päivittäiset keskustelut opetuksen sisällöstä.

Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa sekä asioiden ja tarinoiden kerrontaa.

Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja; viestien välittämistä ja vastaanottamista puhuen ja kirjoittaen, keskustellaan viestien välittämisen ja vastaanottamisen tavoista ja pulmista

Tehdään puhe- ja artikulaatioharjoituksia sekä lausutaan yhdessä loruja, runoja ja riimejä. Improvisoidaan ja harjoitellaan pieniä satu- ja nukkenäytelmiä sekä ilmaisuleikkejä ja esitetään niitä toisille.

S2 Tekstien tulkitseminen

Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä: äänne, kirjain, aakkonen, tavu, sana, lause, virke, lopetusmerkki, otsikko, kappale, teksti, kuva, sivu, lehti, aukeama jne.

Lukemisen harjoitteleminen mallikirjoituksesta ja itsekirjoitetusta sekä vähitellen painetusta tekstistä aluksi yhteen ääneen, kuorossa lukien.

Harjoitellaan tekstinymmärtämisen taitoja keskustelemalla ja esittämällä kysymyksiä luetun tekstin sisällöstä.

Havainnoidaan ja luetaan keskustellen ja pohtien erilaisia ikäkaudelle sopivia tekstejä ja kuvia. Työskennellään klassisten satujen, kansantarinoiden ja lastenkirjallisuuden sekä helppojen tieto- ja mediatekstien parissa. Keskustellaan luetun sisällöistä.

Opitaan kertomaan kuulluista ja luetuista saduista ja tarinoista kerronnan avulla pääkäsitteiden (esim. päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni) avulla.

Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin.

Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä ja tutustutaan keskustellen uusiin sanoihin ja käsitteisiin.

Tutustutaan ajan, järjestyksen, paikan ja suuntien erilaisiin ilmaisuihin.

Tutustutaan kerronnallisiin pääkäsiteisiin. Opetellaan huomioimaan ja kertomaan tarinoista päähenkilö(t), tapahtumapaikka ja -aika ja juoni.

Keskustellaan satujen, tarinoiden ja muiden tekstien sisällöistä.

Pohditaan sanojen merkityksiä ja sanavalintoja teksteissä.

Selostetaan omia kokemuksia, havaintoja ja tapahtumia sekä toistetaan tarinoita muistinvaraisesti omin sanoin.

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan tuottamaan tekstejä omien ajatusten, kokemusten, havaintojen ja mielikuvituksen sekä kuvien ja toisten tekstien, opettajan kertomien satujen ja tarinoiden pohjalta.

Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi.

Tutustutaan esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä.

Opetellaan isojen ja pienten kirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja hienomotoriikkaharjoituksilla ennen tulevien vuosien koneella kirjoittamisen opettelua.

Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

Harjoitellaan kirjoittamista säännöllisesti.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Kielen muotojen ja sanaston kartuttaminen.

Tutustutaan alustavasti sanaluokkiin.

Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin.

Leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.

Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja käytetään kirjallisuutta ilmaisun virikkeenä.

Tutustutaan monimuotoisiin teksteihin, kuten lastenkirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa.

Osallistutaan yhdessä kulttuurin tuottamiseen.

Tutustutaan lastenkulttuuriin, arkipäivän tapakulttuuriin, joihinkin kansanperinteen muotoihin sekä juhlaperinteisiin.

Kirjastoon tutustuminen. Kertomusaineistona legendat, opetuksen sisältävät eläinsadut- ja kertomukset ja vuoden kiertokulkuun sekä ympäristöön liittyvät tarinat. Ja vertauskuvalliset tarinat luonnosta, moraalia luova aineisto, runoja ja arvoituksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

L1 Vahvistetaan mielikuvitustaitoja ja muistia satujen kuuntelemisen, satuihin eläytymisen ja niiden takaisin kertomisen myötä. Harjoitellaan omista kokemuksista kertomista

L2 Vahvistetaan oppilaiden monipuolisesti kielellistä ilmaisua ja kartutetaan sanavarastoa. Harjoitellaan kielellisiä ja ilmaisullisia vuorovaikutustaitoja yhteisleikeissä sekä kuuntelua ja puheilmaisua esim. runoja, loruja yhdessä lausuttaessa tai keskusteltaessa.

L3 Harjoitellaan oman oppimateriaalin työstämistä työvihkoihin kirjoittaen ja kuvittaen

L4 Opitaan äänne - kirjain vastaavuus ja sen myötä kirjoitus- ja lukutaidon alkeet

L5 Vahvistetaan lukutaidon kehitystä ai innostetaan lukuharjoitteluun esim. kielipelien avulla

L1 Satujen kuunteleminen ja satujen takaisinkerronta tarinan kokonaisuuden hahmottaminen

L1, L2 Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu

L2 Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheenvuoron odottaminen ja pyytäminen)

L1, L4 Runoja ja loruja leikkien

L1 Kirjainten ja lukemisen oppiminen toiminnallisesti

L2, L5 Yhteiset keskustelut huomioon ottaen erilaisuus (esim. kulttuurit), toisen kunnioitus, arvostus, suvaitsevaisuus

L3 Hyvät tavat

L3 Omien ja toisen tunteiden tunnistaminen yhteisissä keskusteluissa

L3 Moraalitarinat (L3)

L6 Oman materiaalin tuottaminen alusta loppuun projektimaisesti (vihkotyöskentely/jaksot)

L7 Yhteisissä keskusteluissa oman näkökulman esiintuominen ja toisten mielipiteen huomioiminen

L1,L5 Leikit, pelillisyys ja muut toiminnalliset työtavat

Vuosiluokka 2

L1 Vahvistetaan mielikuvitustaitoja ja muistia kertomusten kuuntelemisen, kertomuksiin eläytymisen ja niiden takaisin kertomisen myötä. Harjoitellaan omista kokemuksista kertomista

L2 Vahvistetaan oppilaiden monipuolisesti kielellistä ilmaisua ja kartutetaan sanavarastoa. Harjoitellaan kielellisiä ja ilmaisullisia vuorovaikutustaitoja yhteisleikeissä sekä kuuntelua ja puheilmaisua esim. runoja, loruja yhdessä ja yksin lausuttaessa, pieniä näytelmiä harjoiteltaessa tai keskusteltaessa. Harjoitellaan kohteliasta ja toiset huomioivaa äänenkäyttöä ja puheilmaisua

L3 Harjoitellaan oman oppimateriaalin työstämistä työvihkoihin kirjoittaen ja kuvittaen

L4 Opitaan äänne -kirjain vastaavuus ja sen myötä kirjoitus- ja lukutaidon alkeet

L5 Vahvistetaan lukutaidon kehitystä ai innostetaan lukuharjoitteluun esim. kielipelien avulla

L6 Harjoitellaan yhdessä työskentelyä, suunnittelua ja yhdessä toteuttamista

L7 Kannustetaan oppilaita aktiivisuuteen esim. esitysten suunnittelussa ja toteutuksessa

L1,L2 Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu

L2 Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheenvuoron odottaminen ja pyytäminen)

L1,L4 Runot ja lorut leikkien sekä kysymys-vastausleikit (L1)

L1 Arvoitukset ja ongelmanratkaisu, innostus ratkaisujen löytämiseen

L1,L2 Pienet oppilaiden valmistamat näytelmät

L1 Oikeinkirjoitus/välimerkit toiminnallisesti

L1,L2 Henkilökohtaisen runon harjoittelu ja esittäminen sekä toisten oppilaiden runoesitysten kuuntelu

L2 Yhteiset keskustelut huomioon ottaen erilaisuus (esim. kulttuurit), toisen kunnioitus, arvostus, suvaitsevaisuus

L3 Hyvät tavat

L3 Omien ja toisen tunteiden tunnistaminen yhteisissä keskusteluissa

L3 Moraalitarinat

L6 Oman materiaalin tuottaminen alusta loppuun projektimaisesti (vihkotyöskentely/jaksot)

L7 Yhteisissä keskusteluissa oman näkökulman esiintuominen ja toisten mielipiteen huomioiminen

L1,L5 Leikit, pelillisyys ja muut toiminnalliset työtavat (L1,L5)

Suomi toisena kielenä (vuosiluokat 1-2)
Kielikasvatus
Kielikasvatus koulussa rakentuu sekä äidinkielen että muiden opetettavien kielten opetuksesta ja niiden rinnakkaisesta käytöstä eri oppimistilanteissa. Kielikasvatuksen ytimenä on ohjata oppilaita käyttämään kieliä monipuolisesti suullisesti ja kirjallisesti kaiken oppimisensa tukena eri oppiaineissa ja tilanteissa. Kielikasvatuksella ohjataan oppilaita myös tiedostamaan ja ymmärtämään kulttuurieroja, arvostamaan omaa ja toisten kielellistä identiteettiä sekä kunnioittamaan kaikenlaista kielellistä erilaisuutta.

Oppimäärän tehtävä
Suomi toisena kielenä -oppimäärän tehtävänä on kehittää oppilaan kielellisiä valmiuksia opiskelua varten ja tukea sujuvan luku- ja kirjoitustaidon sekä vuorovaikutustaitojen kehitystä. Opetuksessa keskeiseksi vuosiluokilla 1-2 nousee hyvän perustan luominen suomen kielen luku- ja kirjoitustaidolle. Tehtävänä on myös kehittää vuorovaikutustaitoja ja laajentaa oppilaan sana- ja ilmaisuvarastoa keskeisillä sanastoalueilla. Oppilaiden erilaisuus, tasa-arvo ja sukupuolen moninaisuus huomioidaan oppimisympäristössä ja opetusmenetelmissä.
Vuosiluokilla 1-2 keskeinen tehtävä on edistää ikäkauden, kielitaitotason ja yksilöllisten edellytysten pohjalta vuorovaikutustaitoja, kielellistä tietoisuutta ja kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen taitoja. Tehtävänä on herättää kiinnostus kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tutkimiseen ja tuottamiseen.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät tavoitteet
Vuosiluokilla 1-2 oppimisympäristö rakennetaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi, jossa on saatavilla ikäkaudelle ja taitotasolle soveltuvaa kirjallisuutta ja tekstejä. Opetuksessa tärkeää on leikinomaisuus, mielikuvitus, pelillisyys ja draama, joiden avulla pyritään herättämään innostusta ja kiinnostusta kielen ilmiöihin ja tarinoihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki suomi toisena kielenä -oppimäärässä
Vuosiluokilla 1-2 oppilaita kannustetaan käyttämään kieltä kaikenlaisissa vuorovaikutustilanteissa rohkeasti ja monipuolisesti. Lukemisen ja kirjoittamisen kehitystä sekä sanavaraston kehitystä tuetaan yhdessä muiden lasta opettavien opettajien ja huoltajien kanssa. Opettaja antaa selkeästi jäljiteltäviä malleja äänteiden, kirjainten, sanojen, virkkeiden ja tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen. Opettaja käyttää mielikuvitusta virittävää kerrontaa, jotta oppilaiden ikäkaudelle ominainen luontainen mielenkiinto aihepiirejä kohtaan herää. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Arviointi vuosiluokilla 1-2
Vuosiluokalla 1 arviointi on kannustavaa. Keskeisiä arvioinnin perusteita ovat
-itseilmaisun ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Arviointi pohjautuu erilaisiin keskustelutilanteisiin ja suulliseen osallistumiseen yksilö- ja ryhmätilanteissa.
-sana- ja käsitevarannon kehittyminen erilaisissa arjen kielenkäyttötilanteissa ja niissä tarvittavassa sanavarastossa.
-kirjainten muotoamisen ja käsin kirjoittamisen taitojen kehittyminen. Arviointi perustuu oppilaan motorisiin jäljittelytaitoihin ja erilaisiin kirjoittamisen harjoituksiin.

-edistyminen lukutaidon alkeissa. Arviointi perustuu äänne- ja kirjaintuntemuksen edistymisen seuraamiseen sekä tavu-, sana- ja lausetason lukemisen edistymiseen ja ymmärrystaitojen kehittymiseen.
Oppilaan edistymistä arvioidaan arviointikeskustelussa huoltajan kanssa. Itsearviointia tehdään osana opetusta ja opettajan tuella.
Vuosiluokalla 2 arviointi perustuu seuraaviin asioihin:
-itseilmaisun ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Arviointi perustuu kohtaamis- ja vuorovaikutustilanteisiin ja muuhun suulliseen osallistumiseen ryhmä- ja yksilötilanteissa.
-sana- ja käsitevaraston karttuminen ja arjen kielenkäyttötilanteiden havainnoiminen. Arvioinnin pohjana ovat kohtaamistilanteet ja oppilaan suullinen sekä kirjallinen ilmaisu.
-käsin kirjoittamisen ja tekstin tuottamisen taito ja suomen kielen piirteiden omaksuminen osaksi kirjoittamista.
-luetun ymmärtämisen kehittyminen, sanavaraston kasvattaminen lukemisen ja viestinnän tueksi, kielen rakenteiden tunnistamisessa kehittyminen ja ensimmäisten kielioppiasioiden omaksuminen

Tavoitteet vuosiluokalla 1
S1 vuorovaikutus
T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan ja harjoittelemaan kuuntelemista aikuisten ja toisten lasten kertomaa kuuntelemalla
T2 rohkaista oppilasta kertomaan omista ajatuksistaan ja tunteistaan ja harjaannuttaa tässä tarvittavia taitoja. Harjaannuttaa oppilasta keskustelemaan erilaisista aiheista ja vahvistaa eri aiheissa tarvittavaa sana- ja ilmaisuvarastoa. Ohjata oppilasta kertomaan omin sanoin kuulemiansa tarinoita ja tekemään tarinoita yhdessä muiden kanssa
T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan kielellisesti ja kehollisesti ohjaamalla oppilasta osallistumaan erilaisiin keskusteluihin ja draamaharjoituksiin sekä vuorovaikutus- ja ryhmätilanteisiin. Kannustaa oppilasta kokonaisvaltaisen ilmaisun harjoitteluun yhdessä ja yksin.
T4 ohjata oppilasta rakentamaan kuvaa itsestään viestijänä ja tutustumaan erilaisiin viestintätilanteisiin, joiden avulla hän ymmärtää, että erilaiset ihmiset viestivät eri tavoin. Ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään puhuen ja kirjoittaen
S2 Tekstien tulkitseminen
T5 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen ja kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan sekä tekemään havaintoja omasta lukemisestaan
S3 Tekstien tuottaminen
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista esimerkiksi kertomalla tarinoita sekä mielipiteitä ja kuvaamalla kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja ohjata oppilasta kirjainten muotoamisen ja kirjoittamisen harjoittelussa. Harjoitella näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja sanojen ja pienten lauseiden kirjoitusasusta.
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen
T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen. Ohjata oppilasta tarinoiden ja kertomusten kuuntelemiseen ja keksimiseen sekä niiden leikkimiseen ja esittämiseen.

T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin. Innostaa ja ohjata oppilasta valmistamaan esimerkiksi esityksiä muiden kanssa.
S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana ja löytämään omia vahvuuksiaan
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa esimerkiksi eri tieteenaloilla tarvittavan sanaston opettelussa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan

Tavoitteet vuosiluokalla 2
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan
T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua
T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin
S2 Tekstien tulkitseminen
T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen sekä lukusujuvuuden harjoittelemiseen niin painetuista kuin itse kirjoitetuistakin teksteistä. Auttaa oppilasta ymmärtämään harjoittelun merkitys lukemisen oppimisessa
T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan ja löytämään tekstistä vastauksia esitettyihin kysymyksiin. Opastaa oppilasta täydentämään tekstejä mielikuvituksen avulla
S3 Tekstien tuottaminen
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista. Rohkaista oppilasta tuottamaan erilaisia tekstejä puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla. Rohkaista tekemään tekstejä myös yhdessä ja jakamaan itse tehtyjä tekstejä muiden kanssa.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja. Ohjata oppilasta vahvistamaan hienomotorisia taitoja kirjoittamalla käsin.
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja myös korjaamaan omaa tekstiään tarvittaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen. Ohjata oppilasta lisäämään kielitietoisuuttaan erilaisten tarinoiden, draaman, kirjoitusten ja leikkien avulla.
T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen
T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin. Ohjata oppilasta tuottamaan kulttuuria yhdessä muiden kanssa esimerkiksi erilaisten esitysten muodossa.
S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana esimerkiksi nostamalla esiin hänen vahvuuksiaan

T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin sekä eri oppiaineissa tarvittavaan sanastoon ja käsitteistöön
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan

Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2
S2-opetuksessa tärkeää on harjoitella sitä, miten omaa kieliresurssia käytetään monipuolisesti eri tilanteissa. S2-tunneilla harjoitellaan esimerkiksi kysymistä ja erilaisia kysymyssanoja, vastaamista ja oman vuoron odottamista sekä kohteliaisuusfraaseja. Harjoitellaan eri tilanteissa tarvittavaa sanastoa ja ilmaisutapaa. Hyödynnetään erilaisia oppimispelejä ja draamaharjoituksia kielen opiskelussa ja vuorovaikutustilanteiden harjoittelussa.
S2-tunneilla luetaan yhdessä satuja, lastenkirjallisuutta ja pieniä tieto- ja mediatekstejä. Luettua käsitellään kysymysten avulla ja yhdessä keskustellen. Lukemisen yhteydessä harjoitellaan myös tunnistamaan vieraita sanoja ja ilmauksia ja kysymään niiden merkitystä luetunymmärtämisen edistämiseksi. Tutkitaan yhdessä erilaisia tapoja ilmaista paikkaa ja aikaa ja tutustutaan niissä tarvittaviin kielen rakenteisiin. Tunneilla tutustutaan myös keskeisimpiin kerronnan peruskäsitteisiin ikäkausi huomioiden.
S2-tunneilla harjoitellaan erilaisten rakenteiden muodostusta ja tutustutaan erilaisissa teksteissä käytettyyn sanastoon sekä fraseologiaan. Käsitellään eri sanastoalueisiin liittyviä tekstejä ja ilmauksia ja harjoitellaan kirjoittamisen perusasioita. Tuotetaan esimerkiksi omia tarinoita
kuvien avulla tai valmista tarinaa jatkamalla ja harjoitellaan kerronnan tapoja.
S2-tunneilla opiskellaan erilaisiin suomalaisiin juhliin ja perinteisiin liittyvää sanastoa ja fraaseja sekä tapakulttuuria. Tutustutaan erilaisten kulttuurien kertomuksiin ja vertaillaan suomalaisia perinteitä eri maiden perinteisiin. Harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista sekä niissä tarvittavia eri puhetapoja, kuten sitä, millainen kielenkäyttö on missäkin tilanteessa sopivaa.
S2-tunneilla harjoitellaan ja vahvistetaan eri oppiaineissa tarvittavaa sanastoa. Harjoitellaan myös arjessa tarvittavia sanastoalueita (esimerkiksi vaatteet ja ruoka) sekä ympäristön kuvailuun ja jäsentämiseen tarvittavaa sanastoa (luontosanat, sääsanat, vuodenajat). Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa esimerkiksi uusien sanojen merkityksen selvittämisessä kuvien avulla.

13.4.2 Toinen kotimainen kieli

13.4.3 Vieraat kielet

13.4.3.1 Englanti, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 1–2 englannin kielen opetuksen erityisenä tehtävänä on herättää oppilaiden myönteinen asenne kielenoppimiseen sekä vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Opetus herättelee oppilaiden uteliaisuutta kieliin. Opetus tukee oppilaan kykyä havainnoida ja hyödyntää ympäröivässä maailmassa olevia kielellisiä ja kulttuurisia virikkeitä. Opetuksessa tarjotaan monipuolisia kokemuksia englannin kielestä ja siihen liittyvistä kulttuureista. Opetuksessa korostuu oppimisen ilo, vaihtelevat työtavat, toiminnallisuus ja suullinen vuorovaikutus arkeen liittyvissä tilanteissa. Käsiteltävät aihepiirit valitaan yhdessä oppilaiden kanssa heitä aidosti itseään kiinnostavista asioista. Opetuksessa käsitellään monipuolisesti erilaisia

aiheita. Opetuksen alussa oppilaalta ei edellytetä luku- ja kirjoitustaitoa. Oppilaan kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan herätellään ja lisätään. Vähitellen lisätään myös oppilaan kiinnostusta englannin kielen lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

Vieras kieli A1-oppimäärä vuosiluokilla 1–2, englanti

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
Opetuksen tavoitteena on T1 tutustua koulussa, lähiympäristössä ja Suomessa oleviin kieliin. Opettaa oppilasta erottamaan englannin kieli muista kielistä ja vähitellen tunnistamaan se.	Oppilas oppii kielten ja kulttuurien moninaisuudesta. Hän oppii erottamaan englannin muista osaamistaan kielistä. Tätä tavoitetta ei arvioida	S1 Pohtien ja keskustellen havainnoidaan ympärillä olevia kieliä ja kulttuureita sekä kiinnitetään vähitellen huomiota kielten yhtäläisyyksiin ja eroihin. Mitä kieliä luokan oppilaiden kodeissa puhutaan? Mitä kieliä koko kouluyhteisössä puhutaan? Mitä muita kieliä oppilas on kuullut puhuttavan?	L1, L2, L5, L7
T2 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden kielitaustaa sekä kielten ja kulttuurien moninaisuutta.	Oppilas oppii arvostamaan omaa ja muiden kielitaustaa, eri kieliä ja kulttuureita. Tätä tavoitetta ei arvioida.	S1 Keskustellen pohditaan kielten ja kulttuurien moninaisuuden merkitystä.	L1, L2
Kielenopiskelutaidot			
T3 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä ja toimia ryhmässä	Oppilas oppii yhteistyö- ja ryhmätyötaitoja.	S2 Harjoitellaan kieltä työskentelemällä yhdessä muiden kanssa isona ryhmänä, pareittain tai pienemmissä ryhmissä. Mahdollisuus yksilösuorituksiin on aina olemassa.	L1, L2, L6
T4 opettaa havainnoimaan englannin kieltä ja tapoja, miten sitä käytetään. Harjoitella	Oppilas oppii havainnoimaan englannin kieltä ja sen käyttöä. Hän oppii myös vähitellen	S2 Havainnoidaan yleensä puhuttua englannin kieltä. Vähitellen siirrytään havainnoimaan myös	L1, L4, L5

vähitellen kielellistä päättelykykyä.	päättelemään ja arvaamaan sanojen ja ilmausten merkityksiä. Tätä tavoitetta ei arvioida.	kirjoitettua kieltä. Harjoitellaan sanojen merkitysten päättelyä asiayhteyden ja kaiken muun osaamisen avulla.	
T5 yrittää löytää oppilaalle parhaiten sopivia tapoja oppia englannin kieltä. Harjoitella tavoitteiden asettamista.	Oppilas oppii erilaisia englannin kielen opiskeluun sopivia kielenopiskelutai-toja.	S2 Pohditaan yhdessä keskustellen, miten kieliä opitaan ja millaista työskentelyä erityisesti englannin opiskelu edellyttää. Harjoitellaan eri tavoin itse- ja vertaisarviointia.	L1, L7

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T6 rohkaista oppilasta käyttämään englannin kieltä erilaisissa pienissä vuorovaikutustilanteissa	Oppilas oppii käyttämään oppimaansa hieman tuetusti vuorovaikutustilanteissa.	S3 Opetuksessa käsitellään oppilaan ikäkaudelle ja kehitysvaiheelle sopivia sisältöjä. Oppilas osallistuu aihepiirien valintaan omien kiinnostuksenkohteidensa mukaan. Sanastoa ja rakenteita opetellaan fraaseina esimerkiksi laulujen, leikkien, draaman ja pelien avulla. Keskeisiä sisältöjä ovat kohtelias tervehtiminen ja hyvästely, omasta itsestä kertominen, arkeen liittyvät kielenkäyttötilanteet kuten esim. anteeksipyyntö, kiittäminen jne.	L1, L2, L4, L6, L7
T7 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia tapoja ilmaista ymmärtämistä tai siihen liittyviä	Oppilas oppii käyttämään vuorovai-kutustilanteissa erilaisia apukeinoja, päättelemään sanojen	S3 Pohditaan keskustellen, mitä voi tehdä ja sanoa, jos ymmärtäminen on hankalaa. Harjoitellaan	L1, L2, L3, L4, L5, L7

vaikeuksia. Rohkaista oppilasta kertomaan omia oivalluksiaan englannin kielestä. Ohjata ja rohkaista päättelemään sanojen ja sanontojen merkityksiä.	merkityksiä ja ilmaisemaan onko ymmärtänyt. Hän oppii tuomaan esille omia kielellisiä oivalluksiaan.	englannin sanojen ja sanontojen oivaltavaa päättelyä.	
T8 ohjata ja rohkaista oppilasta käyttämään englantia oikealla tavalla oikeassa tilanteessa	Oppilas oppii englannin kielelle ja kulttuurille tyypillisiä yksinkertaisia kohteliaita ilmauksia.	S3 Totutellaan käyttämään kohteliaita ilmauksia kuten tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen, anteeksipyytäminen ja avun pyytäminen. Harjoitellaan englannin luontevaa käyttöä pienissä vuorovaikutustilanteissa.	L2, L4, L6, L7
Opetuk			
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään tavallisimpia englannin kielen sanoja ja ilmauksia oppilaalle tutuista aihepiireistä ja tilanteista.	Oppilas oppii ymmärtämään muutamia kuulemiaan ja näkemiään sanoja ja ilmauksia.	S3 Sisällöt valitaan oppilaiden ikäkausi ja kehitysvaihe huomioiden. Sisällöt ovat oppilaita kiinnostavia ja osa heidän arkeaan. Oppilaat osallistuvat sisältöjen valintaan. Tulkittavat tekstit ovat pääasiassa puhuttuja, vähitellen 2. luokalla tutustutaan myös kirjoitettuun kieleen. Kuunnellaan ja havainnoidaan kohdekielen ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Ymmärtämistä harjoitellaan esimerkiksi laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden ja kuvien avulla.	L1, L2, L3, L4, L5, L7

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T10 ohjata oppilasta käyttämään tavallisimpia englannin sanoja ja ilmauksia tutuissa tilanteissa ja harjoittelemaan ääntämistä	Oppilas oppii käyttämään tavallisimpia englannin sanoja ja ilmauksia puheessa sekä ääntämään niitä ymmärrettävästi.	S3 Sisällöt valitaan oppilaiden ikäkausi ja kehitysvaihe huomioiden. Sisällöt ovat oppilaita kiinnostavia ja osa heidän arkeaan. Oppilaat osallistuvat sisältöjen valintaan. Tuotettavat tekstit ovat pääasiassa puhuttuja mutta vähitellen 2. luokalla tutustutaan myös englannin kielen kirjoittamiseen ja siihen tarjotaan mahdollisuuksia. Harjoitellaan englannin ääntämistä, sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Opeteltu sanasto pyritään ottamaan heti käyttöön pienissä vuorovaikutustilanteissa, peleissä, leikeissä, lauluissa, loruissa jne. Opeteltavia sanastoaihepiirejä ovat esim. numerot, värit, ruumiinjäsenet, perheenjäsenet, vaatteet, kouluaineet, viikonpäivät, kuukaudet, ruokailuun liittyvät sanat, eläimet, erilaiset toimintaan tai asian tai esineen luonnehdintaan liittyvät sanat.	L1, L2, L3, L4, L5, L7

Vieraan kielen A1-oppimäärän (englanti) työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon erilaiset ja eri taustoista tulevat oppijat sekä oppilaiden ikäkausi ja kehitysvaihe. Opetuksessa käytetään monipuolisia, oppilaslähtöisiä ja oppilaita osallistavia työtapoja, joita valittaessa lähtökohtana on toiminnallisuus ja tutkiva oppiminen. Englannin kielen taitojen oppiminen nivotaan muiden oppiaineiden opetukseen, kun opetuksen eheyttäminen on järkevää ja mahdollista.

Oppilaita ohjataan vähitellen monipuoliseen vuorovaikutukseen, yhteiseen pohtimiseen, kielelliseen uteliaisuuteen ja päättelyyn sekä yhteistyötaitojen kehittämiseen. Työtapoina käytetään leikinomaisuutta, musiikkia, draamaa, pelejä ja liikettä hyödyntäen eri aisteja. Oppilas tutustuu vähitellen myös kirjoitettuun englannin kieleen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kielen oppimistaan esimerkiksi Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla sekä vähitellen ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

Kielen oppiminen voi tapahtua luokkahuoneen lisäksi koko koulussa ja sen lähiympäristössä. Monikielisyys, kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus ovat osa koko kouluyhteisön arkea. Englannin kieli kuuluu ja näkyy oppimistilanteissa ja oppilaalle tutuissa vuorovaikutustilanteissa.

Oppimisympäristöä voidaan muuttaa sopimaan erilaisiin kielenoppimistilanteisiin ja monipuolisiin työtapoihin ryhmässä ja itsenäisesti. Oppilaita osallistetaan oppimisympäristön muuttamiseen. Oppilaan uteliaisuus ja kokeilunhalu sekä leikillisyys ja mielikuvitus rohkaisevat oppilasta käyttämään vähäistäkin kielitaitoa alusta asti.

Opetuksessa hyödynnetään mm. kuvia, liikettä, musiikkia ja muita oppimista edistäviä tapoja ja opetusvälineitä. Opetuksessa tutustutaan englannin kieleen ja sen kulttuureihin hyödyntämällä erilaisia oppimisympäristöjä sekä mahdollisuuksien mukaan verkko- tai muita yhteyksiä muiden opiskeltavaa kieltä puhuvien kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A1-oppimäärässä vuosiluokilla 1–2, englanti

Oppilaita ohjataan käyttämään englannin kieltä rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu, kielenopiskelutaitojen vahvistaminen sekä toiminnalliset, luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat tukevat oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilas tutustuu vähitellen myös muihin koulussa opetettaviin kieliin ja hänelle kerrotaan monipuolisen kielitaidon merkityksestä.

Opetuksen sisällöt ja työskentelytavat valitaan oppilaiden ikäkausi ja kehitysvaihe huomioon ottaen ja opetusta eriytetään tarvittaessa. Tuen tarpeen ilmetessä sitä järjestetään. Tuen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan myös nopeasti edistyvät tai kieltä jo osaavat oppilaat. Oppilaita ohjataan löytämään itselleen sopivaa ja kiinnostavaa aineistoa esimerkiksi verkosta tai kirjastosta.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A1-oppimäärässä vuosiluokilla 1–2, englanti

Vuosiluokka 1

Arvioinnin perusteena on aktiivinen ja rohkea osallistuminen erilaisiin yhdessä tehtäviin runoihin, lauluihin ja leikkeihin. Lisäksi arvioinnin kohteena on kyky havainnoida kieltä ja harjoitella alkeellista merkityksien päättelemistä. Muita arvioitavia tavoitteita ovat oppilaalle tuttujen ja häntä kiinnostavien aihepiirien sanaston oppiminen, yleisimpien kohteliaisuusilmausten oppiminen, kielenoppimistaidot sekä työskentely erilaisten puhuttujen tekstien parissa.

Vuosiluokka 2

Arvioinnin perusteena on aktiivinen ja rohkea osallistuminen erilaisiin yhdessä tehtäviin runoihin, lauluihin ja leikkeihin. Arvioitavana tavoitteena yksilösuorituksien merkitys kasvaa. Lisäksi arvioinnin kohteena on kyky havainnoida kieltä ja harjoitella edelleen merkityksien päättelemistä. Muita arvioitavia tavoitteita ovat edelleen oppilaalle tuttujen ja häntä kiinnostavien aihepiirien sanaston oppiminen aiempaa laajemmin ja useammista aihepiireistä, yleisimpien kohteliaisuusilmausten oppiminen, kielenoppimistaidot sekä työskentely erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa.

Lukuvuoden aikana 1. ja 2. luokan oppilas saa englannin kielen opiskelustaan, oppimisestaan, työskentelytaidoistaan ja käyttäytymisestään jatkuvaa kannustavaa palautetta. Kieltentunneilla harjoitellaan itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja osana kielten opiskelua.

Väliarviointina oppilas saa sanallista palautetta syyslukukauden lopussa. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa englannin opiskelustaan lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin, joka perustuu oppimiselle opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin arvioitaviin tavoitteisiin. Opettaja tekee arvioinnin havainnoimalla oppilaan oppimista. Oppilas voi osoittaa osaamistaan eri tavoin.

13.4.3.2 Saksa, A2-oppimäärä vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tehtävä

Vieraiden kielten opetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ihmisenä edistämällä ensisijaisesti kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja. Opiskelu vahvistaa ajattelutaitojen kehittymistä sekä antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle. Opetus auttaa ymmärtämään paitsi eri kieliä, myös niiden syntyperäisiä puhujia ja heidän kulttuureitaan Kielellisten valmiuksien lisäksi vieraiden kielten opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa, esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

Vuosiluokilla 1-2

Oppilas tutustuu suullisen työskentelyn kautta saksan kieleen ja alustavasti saksankielisten maiden tapakulttuuriin ja juhlapyhien viettoon. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta ja vahvistaa innostusta saksan kielen opiskeluun. Harjoittelu tapahtuu pääasiassa suullisesti ryhmässä tai pareittain rohkaisevassa, kannustavassa ja turvallisessa oppimisilmapiirissä.

Saksan A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokka 1

T1,2,3 Oppilas tutustuu saksan kieleen kuulemisen ja puhumisen kautta pääasiassa saksankielellä tapahtuvassa opetuksessa toiminnallisesti laulaen, leikkien ja loruillen.

T5 Oppilas rohkaistuu käyttämään oppimaansa suullisesti myönteisessä ja kannustavassa ilmapiirissä.

Vuosiluokka 2

T1,2,3 Oppilas tutustuu edelleen saksan kieleen suullisesti työskennellen sanaston hänelle tutuilla aihealueilla pääasiassa toiminnallisesti laulaen, leikkien ja loruillen.

T5, 7 Oppilas rohkaistuu vähitellen saamansa mallin avulla itsenäisiin suullisiin suorituksiin kielen eri osa-alueilla.

Saksan A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokka 1

S1 Opitaan erottamaan kuullun perusteella saksan kieli muista opiskeltavista kielistä.

S2 Opitaan työskentelemään keskittyneesti ryhmässä osallistuen erilaisiin toimintoihin kuten lauluihin ja leikkeihin aktiivisesti.

S3 Opitaan toiminnallisuuden avulla oppilaalle tuttujen ja läheisten aihealueiden sanastoa (ruumiinjäsenet, vaatteet, värit, eläimet, huonekalut, numerot 1-20) ja lyhyitä helppoja vuorovaikutustilanteissa käytettäviä sanontoja (tervehdykset, kiittämiset jne.).

Vuosiluokka 2

S1 Opitaan huomaamaan joitakin yhtäläisyyksiä ja eroja opiskeltujen kielten välillä.

S2 Harjoitellaan edelleen kieltä suullisesti ryhmässä tai pareittain siirtyen pieniin yksinkertaisiin yksilösuorituksiin.

S3 Opitaan lisää sanastoa siirtyen hieman laajempiin ja vaativampiin aihealueisiin (numerot 21-100, viikonpäivät, kuukaudet, vuodenajat, säätilat) ja vahvistetaan yksinkertaisten vuorovaikutustilanteiden osaamista

Saksan A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Oppilaita ohjataan opiskelemaan kieltä suullisesti opettajan antaman mallin mukaan. Oppilasta ohjataan keskittymään työskentelyyn ja osallistumaan aktiivisesti yhteiseen suulliseen harjoitteluun turvallisessa oppimisympäristössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saksan A-oppimäärässä vuosiluokilla 1-2

Oppilasta ohjataan rohkeasti osallistumaan suulliseen työhön. Oppilas saa tarvittaessa tukea keskittymiseen ja työhön ryhtymiseen. Oppilasta rohkaistaan vähitellen yksilösuorituksiin.

Oppilaan oppimisen arviointi saksan A-oppimäärässä vuosiluokille 1-2

Läpi koko perusopetusvaiheen arviointi on kielissä jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Näin myös oppilaat joilla on oppimisvaikeuksia tai kielellisesti muuten erilaiset lähtökohdat, pystyvät tuomaan osaamistaan mahdollisimman hyvin esille. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet, vaikka jokaiselle vuodelle on myös olemassa omat painopistealueensakin.

Vuosiluokka 1

Arvioinnin perusteena on keskittynyt, aktiivinen ja rohkea osallistuminen erilaisiin yhdessä harjoiteltaviin runoihin, lauluihin ja leikkeihin. Lisäksi arvioinnin kohteena on kyky havainnoida kieltä ja harjoitella alkeellista merkityksien päättelemistä. Muita arvioitavia tavoitteita ovat oppilaalle tuttujen ja häntä kiinnostavien aihepiirien sanaston oppiminen, yleisimpien kohteliaisuusilmausten oppiminen, kielenoppimistaidot sekä työskentely erilaisten puhuttujen tekstien parissa.

Vuosiluokka 2

Arvioinnin perusteena on aktiivinen ja rohkea osallistuminen erilaisiin yhdessä tehtäviin runoihin, lauluihin ja leikkeihin. Arvioitavana tavoitteena yksilösuorituksien merkitys kasvaa. Lisäksi arvioinnin kohteena on kyky havainnoida kieltä ja harjoitella edelleen merkityksien päättelemistä. Muita arvioitavia tavoitteita ovat edelleen oppilaalle tuttujen ja häntä kiinnostavien aihepiirien sanaston oppiminen aiempaa laajemmin ja useammista aihepiireistä, yleisimpien kohteliaisuusilmausten oppiminen, kielenoppimistaidot sekä työskentely erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa.

Lukuvuoden aikana 1. ja 2. luokan oppilas saa saksan kielen opiskelustaan, oppimisestaan, työskentelytaidoistaan ja käyttäytymisestään jatkuvaa kannustavaa palautetta. Kieltentunneilla harjoitellaan itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja osana kielten opiskelua.

Väliarviointina oppilas saa sanallista palautetta syyslukukauden lopussa. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa saksan opiskelustaan lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin, joka perustuu oppimiselle opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin arvioitaviin tavoitteisiin. Opettaja tekee arvioinnin havainnoimalla oppilaan oppimista. Oppilas voi osoittaa osaamistaan eri tavoin.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

L1 Oppilasta ohjataan opiskelemaan saksan kieltä suullisesti keskittyneesti ja aktiivisesti osallistuen.

L2 Oppilas tutustuu alustavasti saksankieliseen kulttuuriin ja häntä rohkaistaan ilmaisemaan itseään saksaksi annetun mallin avulla.

Vuosiluokka 2

L1 Oppilas opiskelee aiempaa pitkäjänteisemmin ja keskittyneemmin. Oma osallistuminen on aktiivista ja päämäärätietoista.

L2 Oppilaan tiedot saksankielisestä kulttuurista lisääntyvät vähitellen ja omat annetun mallin avulla muodostetut suulliset ilmaukset tulevat varmemmiksi.

13.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaan kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia.

Matematiikan opetus lähtee oppilaiden omista kokemuksista ja arkipäivän havainnoista. Esimerkiksi lukukäsite konkretisoidaan kuvien ja mielikuvien avulla.

Vuosiluokilla 1-2

Alkuopetus on konkreettista ja muistettavia asioita tuetaan mielikuvituksen ja kuvaopetuksen keinoin. Matematiikan harjoitteluun kuuluu rytmiset harjoitukset, toiminta, liikkuminen, leikit ja monipuolinen vuorovaikutus.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokka 1

Merkitys, arvot ja asenteet

T! Tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä

Työskentelyn taidot

T2 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää omia havaintoja eri tilanteissa.

T3 Kannustaa oppilasta esittämään omia ratkaisuja ja päätelmiä konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti.

T4 Ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan.

Käsitteet ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

T5 Ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja.

T6 Tukea oppilasta lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämistä tuetaan.

T7 Perehdyttää oppilas peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja ohjata tutustumaan laskutoimitusten ominaisuuksiin.

T9 Tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja havainnoimaan niiden ominaisuuksia esimerkiksi hahmottamalla suoran ja kaarevan viivan laadun.

T12 Harjaannuttaa oppilasta erilaisten leikkien kautta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan

Vuosiluokka 2

Merkitys, arvot ja asenteet

T1 Tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä.

Työskentelyn taidot

T2 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa.

T3 Kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti.

T4 Ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan.

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

T5 Ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja.

T6 Tukea oppilasta lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä.

T7 Perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja häntä ohjataan tutustumaan niiden ominaisuuksiin.

T8 Ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita.

T9 Ohjata oppilasta tutustumaan geometrisiin muotoihin ja havainnoimaan niiden ominaisuuksia.

T10 Ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate.

T11 Ohjata oppilasta tutustumaan taulukoihin ja diagrammeihin.

T12 harjaannuttaa oppilasta erilaisten leikkien kautta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 1

S1 Ajattelu

Tarjotaan oppilaalle mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä tehdään havaintoja. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Muotopiirustuksessa lähdetään liikekokemuksesta, jossa lähtökohtana on suora ja kaari sekä tehdään erilaisia harjoituksia niiden muunnelmista. Muoto hahmotetaan ensin tilassa liikkuen harjoitellen suuntaa ja sijaintia. Muotoja, suuntia ja sijaintia havainnoidaan aluksi tilassa liikkuen, käden liikkeenä ilmassa ja lopuksi vapaasti piirrettynä muotona paperilla. Sitten muotoa harjoitellaan kokonaisvaltaisena kädenliikkeenä, ja lopuksi muoto piirretään paperille. Tutustutaan säännöllisiin, tasogeometrisiin perusmuotoihin sekä erilaisiin spiraali-, lemniskaatta- ja ornamenttimuotoihin.

S2 Laskutoimitukset

Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilas hallitsee lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Kehitetään oppilaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia, kuten parillisuutta ja parittomuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1– 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Opetellaan laskutoimitusten symbolit ja harjoitellaan niiden käyttöä.

Opetellaan yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskuja lukualueella 1-20 liikkuen, rytmien avulla sekä esineitä ja symboleita käyttäen. Tarjotaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa ja kertolaskuissa.

Kehitetään oppilaan taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaitsemaan siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi muovaillaan, rakennetaan ja piirretään niitä.

Ohjataan oppilasta havainnoimaan ja löytämään ympäriltään kappaleita ja tasokuvioita ja nimeämään niiden ominaisuuksia. Tutustutaan mittaamiseen luonnollisissa, toiminnallisissa yhteyksissä, esim. leikeissä, käsitöissä, askarteluissa, pituusjärjestykseen asettautumisessa. Opitaan ymmärtämään käsitteitä vertailemalla: pienempi - suurempi, enemmän - vähemmän, kaukana - lähellä jne. Harjoitellaan aistinvaraista mittaamista käytännön työssä ja toiminnassa, kuten kirjoituksen suurentaminen tai pienentäminen, erilaisten tuttujen matkojen tai reittien vertaaminen jne.

Pohjustetaan oppilaan taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Käsitellään tietojenkäsittelytieteen peruskäsitteitä: peräkkäisyys, valinta ja toisto, bitti ja algoritmi toiminnallisin leikein ja harjoittein.

Vuosiluokka 2

S1 Ajattelu

Tarjotaan oppilaalle mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Muotopiirustuksessa tehdään symmetriaharjoituksia ensin pysty- ja sitten vaaka-akselilla avoimilla muodoilla sekä rytmisesti eteneviä, jatkuvia tai muuntuvia muotoja ja ornamentteja. Kehitetään oppilaan sisäistä havainnointia siten, että hän pystyy täydentämään puolikkaan symmetriseksi muodoksi ja tekemään myös virtaavia ornamenttimuotoja.

S2 Laskutoimitukset

Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilas hallitsee lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Kehitetään oppilaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin. Nousevat ja laskevat lukujonot.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisin tavoin eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaan yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 1–100. Tarjotaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Opetellaan kertotaulut aluksi liikkuen ja rytmisesti ja lopuksi ulkoa opetellen. Tutustutaan laskutoimitusten järjestykseen ja sulkeiden käyttöön laskulausekkeissa.

S3 Geometria ja mittaaminen

Kehitetään oppilaan taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaitsemaan siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilasta löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilasta oivaltamaan mittaamisen periaate. Lähdetään liikkeelle kehon mitoista. Tutustutaan alustavasti myös keskeisiin mittayksiköihin. Opitaan kellonaikoja ja ajan yksiköitä (vuorokausi, viikko, kuukausi ja vuosi).

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot

Pohjustetaan oppilaan taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Käsitellään tietojenkäsittelytieteen peruskäsitteitä: peräkkäisyys, valinta ja toisto, bitti ja algoritmi toiminnallisin leikein ja harjoittein.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaalle tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilasta kannustetaan työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapa. Tietojenkäsittelyn peruskäsitteitä harjoitellaan toiminnallisin harjoittein ja leikein: peräkkäisyys, valinta ja toisto, bitti ja erilaiset algoritmileikit.

Muotoja harjoitellaan myös liikkumalla avoimessa tilassa sisällä tai ulkona, jolloin saadaan kokea muotoja liikkeestä käsin. Muotoja voi myös kulkea lumeen, hiekkaan tai piirtää liidulla asfalttiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Ensimmäisen luokan aikana selvitetään, mitä oppilaat osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaalle tarjotaan tukea aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiselle ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja systemaattista tukea. Oppilaan matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaalle mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaalle tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja hänelle luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun. Taitavalle oppilaalle tarjotaan mahdollisuus erilaisten lisätehtävien tekemiseen. Muotopiirustuksella tuetaan hahmottamisen taitojen lisäksi oppilaan kirjoittamaan ja lukemaan oppimista.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1 ja 2

Lukuvuoden aikana 1. ja 2. luokan oppilas saa matematiikan opiskelustaan, oppimisestaan, työskentelytaidoistaan ja käyttäytymisestään jatkuvaa, kannustavaa ja monipuolista palautetta. Huoltajille annetaan tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Matematiikan oppitunneilla harjoitellaan itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja osana opetusta. Arvioinnin tehtävä on tukea ja edistää oppilaan matemaattisten taitojen kehitystä kaikilla tavoitealueilla.

Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Palautetilanteeseen opettaja kutsuu paikalle myös huoltajat. Lukuvuositodistuksen liitteenä oppilas saa vuosiluokilla 1–2 sanallisen arvioinnin. Arviointi perustuu oppimiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Vuosiluokka 1

Arvioinnin perusteena on lukukäsitteiden ymmärtäminen, lukujonotaidot, laskutaidon kehittyminen, laskumerkkien ja numeroiden oppiminen ja niiden käyttö laskettaessa sekä kymmenjärjestelmän perusteiden ymmärtäminen. Arvioinnin kohteena on myös oppilaan taito noudattaa annettuja toimintaohjeita.

Vuosiluokka 2

Arvioinnin perusteena ovat laskutaidon kehittyminen ja laskemisen sujuvuus eri laskutavoilla, erityisesti kertolaskutaitojen kehittyminen, kymmenjärjestelmän käyttö, mittaamisen taidot, matematiikan käyttäminen ongelmanratkaisussa sekä taito piirtää ja tunnistaa geometrisia muotoja. Arvioinnin perusteena on myös oppilaan taito noudattaa annettuja toimintaohjeita.

Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

L1,4 Oppilaita ohjataan matematiikan tunnilla monipuolisesti eri aistein tehtäviin havaintoihin ja erilaisiin tehtäviin. Elävästi kerrotut, kuvilla ja esittämisellä havainnollistetut opetuskuvat ovat tärkeä osa matematiikan oppimista, kuten myös konkreettiset välineet erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaan oman kehon ja motoriikan käyttö (esimerkiksi rytmiset harjoitteet) tukevat ajattelua ja omaa oivaltamista.

L2,6 Toiminnallinen opetus, monipuoliset leikit ja pelit tukevat yhteistyön, ilmaisun, vuorovaikutuksen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä. Ratkaisut ja päätelmät eri keinoin ja niiden esittäminen luokassa tai pienemmässä ryhmässä kehittyy yhä sujuvammaksi.

L3,4 Lukumäärien tunnistamien, numeroiden oppiminen, aikakäsitteeseen ja mittaamiseen tutustuminen tukevat oppilaita arjen taidoissa ja itsenäistymisessä. Matematiikan merkintätapojen oppiminen ja käyttö niitä lukien ja itse merkintöjä tehden tulee vankemmaksi. Matemaattisten merkintöjen käyttö ja merkkien lukeminen

L5 Vuosiluokalla 2 tutustuminen taulukoihin ja diagrammeihin luo pohjaa tällaisen esitystavan lukemiselle ja tuottamiselle eri välineitä hyödyntäen.

13.4.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Tietoisuus omasta elinympäristöstä ja omasta paikasta on tärkeää itsetuntemuksen ja hyvinvoinnin kannalta. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa. Ympäristöopissa nousee esiin kestävän kehityksen ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen ulottuvuus. Hyvä luontosuhde on eräs inhimillisen kasvun peruslähtökohdista ja ilman sitä ei saavuteta ymmärrystä ympäristöstä. Ihminen, jolla on hyvä luontosuhde, tuntee kunnioitusta ja kiitollisuutta luontoa kohtaan ja ymmärtää muun muassa ekosysteemipalvelujen keskeisen merkityksen.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan.

Vuosiluokilla 1-2

Luontoon ja muihin ympäristön ilmiöihin perehtymisessä painotetaan erityisesti kokemuksellista lähestymistapaa, lähtökohtana ovat omat havainnot ja elämykset. Tämä lähestymistapa tässä iässä tukee ympäristöherkkyyteen kasvamista, luontosuhteen syventymistä ja myös luonnontieteellisen yleissivistyksen rakentumista.

Opetuksessa on suuri merkitys omilla havainnoilla ja asioita lähestytään ilmiöstä itsestään käsin. Nämä kasvattavat ympäristöherkkyyttä ja lisäävät ymmärrystä luonnonilmiöistä ja niiden vaikutuksesta. Luonnonmukainen moniaistinen ympäristö lisää optimismia, luovuutta, itsenäisyyttä, itseluottamusta, keskittymiskykyä, yhteistyökykyä, myötätuntoa ja turvallisuuden tunnetta. Luonnonympäristössä leikit - ja myös oppiminen - perustuvat luovuuteen ja kekseliäisyyteen.

Leikkeihin perustuvien ongelmanratkaisujen ja tutkimustehtävien avulla herätetään kiinnostusta ja uteliaisuutta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön nimeämistä ja jäsentämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokka 1

Merkitys arvot ja asenteet

T1 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen.

T2 Kannustaa oppilasta kaikessa ympäristöopin opetuksessa iloitsemaan oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä.

T3 Tukea oppilaan ympäristön tuntemuksen kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä.

Tutkimisen ja toimimisen taidot

T4 Ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään. , S2-S4, S6

T5 Kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana. S1-S6

T6 Ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin. S1-S6

T7 Ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä. S2-S6

T8 Ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita. S1-S6

T9 Ohjata oppilasta tutustumaan arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien. S1-S6

T10 Ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista, S1-S6

T11 Ohjata oppilasta hankkimaan tietoa, tekemään arjen havaintoja ja esittämään niitä.

Käsitteelliset tavoitteet

T14 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään. S1-S6

T15 Ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä. S1-S2,S5

Vuosiluokka 2

Merkitys arvot ja asenteet

T1 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttamaan oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen. S1-S6

T2 Kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä. S1-S6

T3 Tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjataan oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä. S1-S6

Tutkimisen ja toimimisen taidot

T4 Ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään. S2-S6

T5 Kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä pohtimaan asioita ja ilmiöitä yhdessä. S1-S6

T6 Ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin. S1-S6

T7 Ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä. S1-S6

T8 Ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita. S1-S6

T9 Ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostetaan oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien. S1-S6

T10 Ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista. S1-S6

T11 Ohjata oppilasta hankkimaan tietoa, tekemään havaintoja ja esittämään sekä taltioimaan tietoa monipuolisesti myös tieto -ja viestintäteknologiaa käyttäen.

Käsitteelliset tavoitteet

T12 Ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. S1-S6

T13 Ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina. S2-S6

T14 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista. S1-S6

T15 Ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä. S1-S2,S5

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 1

S1 Kasvu ja kehitys

Leikitään leikkejä, joissa oppilas oppii hahmottamaan omaa kehoaan ja sen toimintaa. Tunnetaitojen harjoittelu yhdessä toimien, kokemusten, elämysten, satujen ja leikkien avulla.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen

Kiinnitetään huomiota sään mukaiseen pukeutumiseen ja omista koulutavaroista huolehtimiseen. Harjoitellaan turvallista työskentelyä ja liikkumista liikenteessä esim. koulumatkoilla. Harjoitellaan myös avun pyytämistä/hakemista sekä yksinkertaisia itsehoitotaitoja. Oppilaat osallistuvat mahdollisiin koulun poistumisharjoituksiin ja niissä toimimiseen.

Harjoitellaan hyviä tapoja, toisten huomioon ottamista, luokan omia ja koulun sääntöjä, yhteistyötaitoja sekä arjessa toimimista. Kiinnitetään huomiota siihen, että oppilaat oppivat kunnioittamaan toisiaan

kaikin tavoin. Opetellaan hyviä ruokailutapoja sekä monipuolista ruokailua. Pidetään huolta oman luokan siisteydestä.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi

Tehdään retkiä lähiympäristön metsiin ja puistoihin eri vuodenaikoina ja tehdään havaintoja kasveista ja eläimistä. Harjoitellaan kertomaan omista luontohavainnoista ja kuuntelemaan toisten kertomia havaintoja. Luokkaan voidaan rakentaa vuodenaikapöytä, jonka äärellä voi tarkentaa havaintoja, käydä keskusteluja ja ihailla luonnon monimuotoisuutta.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen

Harjoitellaan tehtävien avulla luonnon, lähiympäristön, arjen ilmiöiden, teknologian sekä ihmisen ja ihmisen toiminnan tutkimista. Kylvetään siemeniä ja seurataan taimien kasvamista ja kasvuvaiheiden muutoksia. Etsitään yhdessä keskustellen ratkaisuja arjen pulmiin ja muuttuviin tilanteisiin.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen

Kiinnitetään huomiota elämän perusedellytyksiin: ravintoon, veteen, ilmaan, lämpöön ja huolenpitoon. Keskustellaan arjen terveystottumuksista ja harjoitellaan niitä. Tarkastellaan koulupäivän toimintoja terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta. Keskustellaan myös asioista, jotka tuottavat ihmiselle hyvää mieltä. Kuunnellaan kertomuksia luonnon tapahtumista, kasveista ja eläimistä

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu

Harjoitellaan omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista. Harjoitellaan myös lajittelua, uusiokäyttöä ja kierrätystä omassa luokassa. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan ja kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen: kunnostustalkoot, pihatalkoot, yhteiset juhlat. Kiinnitetään huomiota omien tekojen merkitykseen itselle, toisille ja lähiympäristölle.

Vuosiluokka 2

S1 Kasvu ja kehitys

Käydään läpi omaa kehitystä ja kasvua ikäkaudelle sopivalla tavalla. Harjoitellaan tunnetaitoja, itsensä ja muiden arvostamista. Edistetään tunnetaitoja ja mielen hyvinvointia keskustellen sekä leikkien esimerkiksi kertomusten ja draamallisten työmuotojen avulla.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen

Jatketaan edelleen harjoittelua turvallisesti toimimisesta sekä koulussa että kotona. Harjoitellaan turvallista liikenteessä liikkumista. Kiinnitetään edelleen huomiota luokan omiin ja koulun sääntöihin, pyritään ehkäisemään kiusaamista sekä kunnioitetaan toisen fyysistä koskemattomuutta. Osallistutaan koulun poistumisharjoituksiin. Pidetään huolta oman luokan siisteydestä.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi

Tehdään retkiä lähiympäristöön ja kiinnitetään huomiota luontoon eri vuodenaikoina. Laajennetaan lähiympäristön kasvien ja eläinten tuntemusta. Tehdään havaintoja ja jaetaan kokemuksia sekä elämyksiä. Harjoitellaan kertomista sekä kuvailua omista luonto- ja säähavainnoista. Piirretään kuvia esim. koti ja kouluympäristöstä. Rakennetaan luokkaan vuodenaikapöytä, joka muuntuu vuodenkierron myötä ja johon tuodaan yhdessä materiaalia luonnosta. Kuunnellaan kertomuksia kasveista, eläimistä ja luonnosta.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen

Viljellään kasveja ja harjoitellaan kasvien kasvattamiseen liittyvien työvaiheiden tekemistä, kuten maan muokkaamista, taimien kasvattamista, kasvien kastelemista ja rikkakasvien kitkemistä. Harjoitellaan pienten tutkimusten tekemistä liittyen luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin, ihmisen

toimintaan tai eri ongelmanratkaisutehtäviin. Havainnoidaan liikennettä ja pohditaan syitä liikenteen muutoksiin.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen

Jatketaan perehtymistä elämän perusedellytyksiin. Keskustellaan ravinnon tuotannosta ja veden merkityksestä kasvien kasvulle. Kiinnitetään huomiota asioihin, jotka edistävät hyvinvointia ja viihtyvyyttä koulussa.

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu

Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta ensimmäisen luokan sisältöjä ja työskentely-ympäristöä laajentaen.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin opetuksessa tavoitteena on tutustua sekä luontoon että rakennettuun ympäristöön aisteja kokonaisvaltaisesti käyttäen. Oppilaat tekevät säännöllisesti retkiä lähiympäristöön, jossa tutkivat ja kokevat yksinkertaisia ja tavanomaisia luonnonilmiöitä. Työtapoina ovat luonnon havainnoista keskusteleminen, erilaiset leikit sekä luonnon kiertokulun seuraaminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Oppilaita ohjataan turvalliseen ja toiset huomioon ottavaan toimintaan erilaisten leikkien, pelien ja ryhmätehtävien avulla. Opetuksessa suositaan yhteistoiminnallista oppimista, joka mahdollistaa asioiden oppimisen yhdessä, mutta oppilaan omassa tahdissa ja omien edellytysten mukaan. Lähiympäristöön ja eri luontokohteisiin tehtävillä retkillä vahvistetaan yhteistyötaitoja ja ympäristön sekä toisten kunnioittamista. Oppilaan kiinnostuksen heräämistä ympäristöä kohtaan tuetaan säännöllisillä luontoretkillä ja luokkahuoneessa vaikka vuodenaikapöydän rakentamisella. Samalla opetellaan kantamaan vastuu yhteisten tilojen siisteydestä. Ristiriitatilanteita pyritään ensisijaisesti käsittelemään draamaharjoitusten ja satujen avulla niin, että lapsissa herää myötätunto ja ymmärrys toisia kohtaan. Yhdessä luotu fyysinen ja henkinen oppimisympäristö antaa oppilaalle onnistumisen kokemuksia ja vahvistaa positiivista minäkuvaa ja yhteisöllisyyttä.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1–2

Arviointi on jatkuvaa, kannustavaa ja ohjaavaa. Arvioinnissa huomioidaan kaikki oppilaan antamat ilmaisulliset, suulliset tai kirjalliset näytöt. Vuosiluokilla 1–2 harjoitellaan itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista. Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Lukuvuositodistuksen liitteenä oppilas saa vuosiluokilla 1–2 sanallisen arvioinnin. Arviointi perustuu oppimiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Vuosiluokka 1

Arvioinnin perusteena on turvallisen toimimisen taidot sekä liikkuminen ja toimiminen lähiympäristössä. Arvioidaan oppilaan taitoa havainnoida luontoa ja ympäristön ilmiöitä. Arvioidaan myös ryhmässä toimimisen taitoja.

Vuosiluokka 2

Arvioinnin perusteena on edelleen turvallisen toimimisen taidot sekä liikkuminen ja toimiminen lähiympäristössä. Arvioidaan edelleen myös oppilaan edistymistä havaintojen tekemisen sekä ryhmässä toimimisen taidoissa.

Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokka 1

L1 Kertomukset esim. luonnosta ja ihmisten toiminnasta mielikuvituksen, muistin ja eettisen (moraalisen) kehityksen herättäjänä, monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset ajattelun kehityksen tukena

L2-L3 Asioista keskustelu ja toisten kuuntelu päivittäisenä harjoitteluna, toisten ihmisten ja ympäristön arvostaminen ja kunnioittaminen

L6 Yhdessä tekeminen ja osallistuminen oman luokan ja muun koulun kanssa

Vuosiluokka 2

L1 Kertomukset mielikuvituksen, muistin ja moraalisen kehityksen vahvistajina, monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset ajattelun kehityksen tukena

L2-L3 Kouluyhteisön yhteisen kulttuurin tuntemus, sopimukset, säännöt, itsestä ja toisista huolehtiminen päivittäisessä arjessa

L4-L7 Uusissa tilanteissa toimiminen, rohkeus tutustua uusiin asioihin, yhdessä tekeminen ja toistemme auttaminen

13.4.6 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilasta opetettavaan uskontoon, sen käsitteistöön, symboliikkaan ja monimuotoiseen ilmenemiseen kulttuurissamme. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa ja muualla maailmassa, antaa valmiuksia ymmärtää eri uskontojen sekä uskon ja tiedon välistä dialogia. Opetus tutustuttaa oppilaat eettiseen ajatteluun, antaa valmiuksia omakohtaiseen pohdintaan sekä itsetuntemuksen ja elämänhallinnan kehittymiseen Uskonnon opetus tukee ja vahvistaa oppilaiden sosiaalisten suhteiden rakentumista, toisten huomioon ottamista, suvaitsevaisuutta ja vastuullisuutta. Se on osa eettistä kasvatusta ja kartuttaa uskontoja koskevaa tietoa ja ymmärrystä.

Vuosiluokilla 1-2

Uskonnon opetuksessa tutustutaan oman perheen uskonnolliseen ja katsomukselliseen taustaan. Opetuksessa perehdytään evankelisluterilaisen uskonnon keskeisiin kertomuksiin ja tarinoihin ikäkauden mukaisesti. Vuodenkierto ja vuodenajan juhlat tarinoineen rytmittävät lukuvuoden opetusta, ja tarinoiden välityksellä tuetaan luokkayhteisössä ja lähiympäristössä moraalin kehitystä: toisten tukemista ja huomioon ottamista. Oppitunneilla tulee mahdolliseksi omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen siten, että harjaantuu myös kyky tunnistaa toisen tunteita ja ottaa muiden näkemykset huomioon. Oppilaat harjaantuvat toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 1

T1 Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.

T2 Ohjata oppilasta tutustumaan kertomusten kautta opiskeltavaan sisältöön.

T3 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin.

T5 Rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan; oppia keskustelemaan elämän iloista ja suruista, kokemaan turvallisuutta ja rohkeutta tunne-elämän käsiteltäväksi.

T6 Ohjata oppilasta eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia. Tukea oppilasta kehittämään haluaan toimia oikeudenmukaisesti.

T7 Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta itsestään, luokkayhteisöstään sekä ympäristöstä ja luonnosta.

T12 Auttaa ja tukea oppilasta saamaan luottamusta elämään ja itseensä.

Vuosiluokka 2

T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon kertomuksiin, käsitteisiin ja symboleihin.

T4 Kannustaa oppilasta tutustumaan oppilasta muihin oman luokan, koulun ja uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin.

T5 Rohkaista ja auttaa oppilasta kehittämään, tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan.

T6 Ohjata ja tukea oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, vahvistaa oppilaan kykyä eläytyä toisen asemaan sekä kunnioittaa toisen ihmisen ajatuksia, vakaumusta ja ihmisoikeuksia.

T7 Ohjata oppilasta eettiseen pohdintaan ja ottamaan vastuuta omasta itsestään, yhteisöstään sekä ympäristöstä ja luonnosta.

T8 Luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämiseen, perustelemiseen ja erilaisten mielipiteiden ymmärtämiseen.

T12 Auttaa ja tukea oppilasta saamaan luottamusta elämään ja itseensä.

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 1

S1, S3 Lapsen suhde läheisiin ihmisiin, perheeseen, sukulaisiin, ystäviin, koulutovereihin, luokkayhteisössä toimiminen yksin ja yhdessä; tutustuminen luokkatovereihin ja heidän perheisiinsä

S3 Oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, kaikkien ihmisten ja koko luomakunnan kunnioittaminen, huolenpito toisista ihmisistä ja luonnosta, ihmisen hyvinvointi, luokkayhteisön ryhmäytyminen

S1, S2 Kirkkovuoden juhlat, pyhät ajat ja perinteet sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja tavat viettää juhlia, lasten virret ja hengelliset laulut, rukoukseen tutustuminen

S1, S2, S3 Kirkkovuoden juhliin liittyvät Raamatun kertomukset, Jeesus hyvänä paimenena ja lasten ystävänä, kertomukset luomakunnasta ja luonnontapahtumista ja ihmisten välisestä kanssakäymisestä

Vuosiluokka 2

S1, S2 Syvennetään kirkkovuoden juhliin tutustumista ja tutustutaan myös oppilaan lähiympäristön uskontojen keskeisiin tapoihin ja juhliin, huomioidaan myös uskonnottomuus luokkayhteisössä

S1 Kirkollisiin toimituksiin tutustuminen

S1 Lasten virret, hengelliset laulut ja rukoukseen tutustuminen

S1 Seurakuntaan tutustuminen esim. vierailut

S3 Eettisten kysymysten, oikean ja väärän, hyvän ja pahan jne. käsittelyä kertomusten avulla, oppilailta nousevat kysymykset ja niistä keskustelut, oppilaiden omat elämänkokemukset

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 1-2

Opetuksen työtapoina käytetään ikäkauden mukaisia tarinoita, kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja. Opetus on keskustelevaa, kiireetöntä ja avointa, jossa oppilaiden omat ajatukset, havainnot ja kokemukset saavat tulla esiin. Oppilaita rohkaistaan suulliseen vuorovaikutukseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään silloin, kun se tukee opetuksen toiminnallisuutta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa

Vuosiluokilla 1-2

Oppilaita ohjataan ikäkauden mukaisesti työskentelemään yhdessä toisten kanssa, kuuntelemaan ja keskustelemaan siten, että samalla huomioidaan oppilaiden erilaiset kielitaito- ja kulttuuritaustat, edellytykset ja tarpeet. Oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta vahvistetaan osallistamalla oppilaita kaikissa työskentelytavoissa.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1–2

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa ja ohjaavaa palautetta suullisesti. Luokilla 1–2 harjoitellaan itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista. Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Palautetilanteeseen opettaja kutsuu paikalle myös huoltajat. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa luokilla 1–2 lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin.

Vuosiluokka 1

Arvioinnin perusteena on osallistuminen yhteisiin keskusteluihin ja tuntityöskentelyyn. Palautteella ohjataan kehittymään yhteistyötaidoissa ja ajatusten ilmaisemisessa. Arvioinnissa kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuuntelemiseen. Arvioinnin perusteena on myös tutustuminen lähiympäristön katsomuksellisiin ilmiöihin.

Vuosiluokka 2

Arvioinnin perusteena on edelleen osallistuminen yhteisiin keskusteluihin ja tuntityöskentelyyn. Palautteella ohjataan edelleen kehittymistä yhteistyötaidoissa ja ajatusten ilmaisemisessa. Arvioinnissa kannustetaan edelleen ihmettelyyn ja kysymiseen sekä mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuuntelemiseen. Arvioinnin perusteena on edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

L1 Tarinoiden mieleen palauttaminen ja uudelleen kertominen itsenäisesti ja ryhmässä

L2 Oppilaita kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä ja noudattamaan hyviä tapoja.

L3 Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista.

L4 Evankelis-luterilaisen kirkon symbolit ja kirkolliset kuvat

L6 Oppilailla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä.

L7 Opetuksessa vahvistetaan jokaisen oppilaan osallisuutta.

Vuosiluokka 2

L1 Oppilaita rohkaistaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille.

L2 Opetukseen sisällytetään tilaisuuksia oppilaille harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti.

L2 Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

L3 Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä, harjoittelevat tunnistamaan omia tunteita ja kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden.

L4 Evankelis-luterilaisen kirkon symbolit ja kirkolliset kuvat

L4 Oppilaita ohjataan sosiaalisen kanssakäymisessä tarvittavien taitojen hallintaan, kuten monimuotoisten viestien tulkitsemiseen, tuottamiseen ja arvottamiseen.

L6 Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti.

L7 Oppilaat oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista.

13.4.7 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedossa ihminen nähdään luovana, ympäristöönsä ja kulttuuriinsa vaikuttavana toimijana. Ihminen jakaa, kokee ja tuottaa merkityksiä, katsomuksia ja inhimillistä toimintaa niin yksilönä, yhteisönä kuin kulttuuriperinteen vaalijana. Elämänkatsomustiedon tehtävänä on ohjata oppilasta tutustumaan, ymmärtämään ja arvioimaan erilaista ja tuttua inhimillistä elämää, toimintaa ja ajattelua, sekä hahmottamaan asioiden välisiä syy-seuraussuhteita. Toisaalta oppiaineen ydintehtävänä on antaa oppilaille valmiuksia vaikuttaa omaan ajatteluunsa ja toimintaansa tavalla, joka edistää hänen mahdollisuuksiaan löytää oma arvokas tiensä elämässään. Tähän rohkaistaan hyödyntämällä opetuksessa oppilaiden omaa ja ikäkauden mukaista ajattelu- ja kokemusmaailmaa avoimella ja pohtivalla otteella. Opetuksen tehtävänä on ylläpitää suvaitsevaisuuden, vastuullisuuden ja demokraattisen kansalaisuuden arvoja. Nopeasti muuttuvassa ja globalisoituvassa maailmassa elämänkatsomustiedon tehtävänä on tarjota oppilaalle katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, sekä rikastuttaa hänen eettisen, tutkivan ja kriittisen ajattelu- ja toimintakykynsä kehittämistä. Elämänkatsomustiedon tehtävänä on opettaa elämänhallinta-, kommunikointi-, itsetuntemus-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja oppimaan oppimisen taitoja, sekä rohkaista aktiivisuuteen, vaikuttamiseen ja vastuunottoon.

Vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 elämänkatsomustiedossa harjoitellaan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Lapsen itsetuntoa ja minäkuvaa tuetaan kuuntelemalla ja arvostamalla oppilaan kokemuksia ja ajatuksia. Opetuksen tehtävänä on rikastuttaa lapsen kulttuurillista symbolituntemusta ja merkityssanastoa sekä eettistä ajattelua taiteen ja kokemisen menetelmin. Tarinoiden välityksellä tuetaan luokkayhteisössä ja

lähiympäristössä moraalin kehitystä: toisten tukemista ja huomioon ottamista. Opetuksessa annetaan tilaa mielikuvien, kysymysten ja oivallusten synnylle.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 1

T1 Ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua.

T2 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin.

T3 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua.

T5 Ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia.

T6 Rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä.

T8 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita.

T9 Ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa.

Vuosiluokka 2

T1 Ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua.

T2 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin.

T3 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua.

T4 Edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä.

T5 Ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia.

T7 Edistää oppilaan tuntemusta lähiympäristönsä kulttuurin piirteistä.

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 1

S1 Harjoitellaan toisen kunnioittavaa kohtaamista ja kuuntelemista ja erilaisen ajattelun ja elämäntapojen arvostamista.

S2 Syvennytään tarinoihin, joissa käsitellään hyvän ja pahan sekä oikean ja väärän teemoja.

S3 Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia opettajan kertoman ja oppilaan kuvittaman tarinan kontekstissa. Tarinoiden aihepiirit voivat sivuta monia aiheita ystävyydestä erilaisista kulttuureista ja maailmansyntykäsityksistä.

S4 Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Vuosiluokka 2

S1, S3, S4 Syvennytään toisaalta tarinoihin, jotka kertovat ihmisen hyvyydestä ja toisaalta tarinoihin, jotka valottavat säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä tai tarkastelevat omien valintojen ja toiminnan vaikutusta omaan ympäristöön. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja asemaan eri puolilla maailmaa.

S2, S3 Perehdytään erilaisiin kulttuureihin niiden kansantarinoiden perusteella ja opitaan arvostamaan maailman kulttuuriperinnön rikkautta. Pohditaan omaa identiteettiä ja erilaisia tapoja elää ja ajatella.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 1-2

Elämänkatsomustiedon tunneilla pyritään mahdollistamaan oppimisympäristö, jonka turvallisuuteen oppilas voi kokea luottavansa. Tuttu tuntirakenne, aloitus ja lopetussanat/ runot, kerronnan ja vihkotyön rytmitys ja toistuvuus tukevat turvallisuuden tunnetta. Kiinnitetään huomiota ryhmäytymiseen ja konfliktien, esim. kiusaamisen purkamiseen. Jokainen yksilö kohdataan erilaisena, mutta samanarvoisena persoonana. Oppilaita rohkaistaan suulliseen vuorovaikutukseen, ja näin luodaan perusta vuorovaikutustaitojen kehittymiselle. Draaman kautta toiminnallisuus, kokemuksellisuus ja elämyksellisyys tukevat oppilaan ymmärrystä ihmisten moninaisuudesta. Työtapoina käytetään ikäkauden mukaisia tarinoita, kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään silloin, kun se tukee opetuksen toiminnallisuutta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa

Vuosiluokilla 1-2

Oppilaita ohjataan ikäkauden mukaisesti työskentelemään yhdessä toisten kanssa ja osallistumaan aktiivisesti oman katsomuksellisen identiteettinsä rakentamiseen oman ikäkautensa, taustansa ja elämäntilanteensa perustalta. Elämänkatsomustieto tukee siten vuorovaikutuksen ja ajattelutaitojen kehittymistä, oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista, joita kaikkia tuetaan myös yksilöllisten tarpeiden mukaan. Oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta vahvistetaan osallistamalla oppilaita kaikissa työskentelytavoissa. Elämänkatsomustiedon opetuksessa pyritään siihen, että jokainen oppilas kokee osallisuutta ja voi hyvin.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa ja ohjaavaa palautetta suullisesti. Luokilla 1–2 harjoitellaan itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista. Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Palautetilanteeseen opettaja kutsuu paikalle myös huoltajat. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa luokilla 1–2 lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin.

Vuosiluokka 1

Arvioinnin perusteena on sosiaaliset taidot ja ryhmätyöskentelytaidot, ohjeiden vastaanottaminen ja noudattaminen sekä muut työskentelytaidot, tekemisen laatu, tehtäviin tarttuminen. Arvioinnissa kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuuntelemiseen. Arvioinnin perusteena on myös tutustuminen lähiympäristön katsomuksellisiin ilmiöihin.

Vuosiluokka 2

Arvioinnin perusteena ovat oppilaan sosiaalisten taitojen ja ryhmätyöskentelytaitojen kehittyminen, ohjeiden vastaanottaminen ja noudattaminen sekä työskentelytapojen vakiintuminen. Arvioinnissa kannustetaan edelleen ihmettelyyn ja kysymiseen sekä mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuuntelemiseen. Arvioinnin perusteena on edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokat 1-2

L1 Kertomusten aiheet virittävät mielikuvitusta, herättävät tunnekokemuksia ja kysymyksiä, rohkaisevat pohdintoihin, antavat avaimia keskusteluille sekä erilaisten näkökulmien esille tuomiselle.

L2 Huomioidaan hyvät tavat ja toisten kunnioittaminen vuorovaikutustilanteissa. Tutustutaan esim. oman opetusryhmän oppilaiden kulttuuritaustoihin ja perinteisiin, mytologioihin tai kertomussisältöihin ja keskustellaan niistä yhdessä. Kulttuurista osaamista voivat palvella maailmanlaajuiset mytologiset kertomussisällöt, niihin liittyvät symbolit, kulttuurille tyypilliset arkkityypit ja erilaiset elintavat. Vuorovaikutusta ja ilmaisua harjoitellaan ryhmässä, jossa on eri ikäisiä oppilaita eri luokilta, ja jossa oppilas opettelee kuuntelemaan kaikkia sekä arvostamaan erilaisia puheenvuoroja ja näkemyksiä ja jossa häntä itseään arvostetaan. Itsensä ilmaisua tuetaan myös keskusteluin, leikein, piirtäen ja askarrellen.

L3 Tarinoista esiin tulevat vaikeat tilanteet ja niistä selviäminen, oman kehon kunnioitus, sosiaalisten taitojen opettelu. Luottamus, turva, elämän ja arjen ilojen ja surujen käsittely, oma ja toisten hyvinvointi keskustelujen ja kertomusten aiheina

L4 Sanallisen, kuvallisen, draamallisen tms. kerronnan vastaanottamista ja tuottamista.

L5 Opastetaan käyttämään myös tieto- ja viestintäteknistä osaamista turvallisesti ja vastuullisesti.

L7 Ympäristön ja luonnon arvostaminen, huomioiminen ja huolenpito. Oman toiminnan merkityksen huomioiminen ja yhdessä tekeminen ja toisen kunnioittaminen

13.4.8 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikilla on tärkeä merkitys ihmisen tunne-elämän ja itsetunnon kehitykseen. Musiikki toimii yhteisöllisyyttä rakentavana ja sosiaalista toimintaa ylläpitävänä elementtinä kaikissa muodoissaan. Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen tekemiseen, aktiiviseen osallisuuteen, onnistumisen elämyksiin. Opetuksen tehtävä on myös rakentaa arvostavaa ja kiinnostunutta suhdetta musiikkiin yhtenä taidemuotona, joka välittyy meille esteettisinä ja laadullisina kokemuksina, historiallisten siteiden kautta traditioina ja jonka laatuihin ja tyyleihin voimme liittyä elämyksellisesti, toiminnallisesti ja tiedollisesti. Musiikin kuten muidenkin taideaineiden tehtävänä on myös ihmisen näkökulmien avartaminen, sävyjen, vivahteiden ja erilaisten laatujen tunnistamiseen herkistäminen. Musiikin opetuksessa keskeistä on kuuntelemisen ja kuulemisen kyvyn kehittäminen, laatutietoisuus, arviointikyky ja omakohtainen kosketus musiikilliseen ilmaisuun sekä eläytymiskyvyn kehittäminen. Musiikin opetus luo mahdollisuuden oppiaineiden väliseen integraatioon.

Musiikin opetuksessa yhdessä laulamisella on keskeinen asema. Ihmisääni on instrumentti ja laulu antaa kaikille mahdollisuuden toimia käytännön musisoinnin parissa aktiivisena toimijana kykyjensä mukaan. Oppilasta ohjataan siten, että hän voi saavuttaa suhteen omaan ääneensä ja sen käyttöön eri yhteyksissä. Laulun opetus noudattelee musiikin historiallisen kehityksen mukaista etenemistä yksiäänisyydestä moniäänisyyteen. Jokaisen oppilaan kyvyt ja mahdollisuudet huomioidaan. Soiton opetuksessa pääpaino on sellaisissa instrumenteissa, joita kaikilla on mahdollisuus oppia käsittelemään lähtötason mukaisesti yhteissoitossa ja harjoituksissa.

Vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa oppilaat saavat kokemuksen siitä, miten toimitaan ryhmän jäsenenä musiikin parissa. Opitaan havainnoimaan erilaisia musiikillisia elementtejä kuuntelun avulla ja kehitetään aktiivisen kuuntelun aluetta. Yhteisen musisoinnin avulla koetaan osallisuus toisiin oppilaisiin ja myös oman vaikuttamisen mahdollisuus. Jäljittelyllä on suuri osuus oppimisessa. Yhdessä

laulaminen luo vähitellen perustaa säveltasojen tarkemmalle havainnoinnille ja intonaation puhtaus kehittyy vähitellen yhteisen kuuntelun avulla. Yhteistyössä valmistettavien sävelkuvaelmien ja tarinoiden avulla luodaan yhdessä sävelmaisemia. Perussäveletön, pentatoninen sävelmaailma antaa mahdollisuuden improvisoinnin vapauteen ja erilaisten soitinyhdistelmien kokeiluun. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 1

T1 Ohjata oppilasta huomioimaan muut ryhmän oppilaat musiikin tekemisen yhteydessä ja saada myönteisiä kokemuksia toimimisesta ryhmän jäsenenä.

T2 Ohjata oppilasta luontevaan äänenkäytön hallintaan ryhmän kanssa musisoidessa ja yhteisen soittamisen kautta osallisuuden kokemiseen toisten oppilaiden kanssa.

T3 Kannustaa ja tukea oppilasta aktiivisesti kuuntelemaan ja kokemaan ääniympäristöään, ääniä ja musiikkia ja hahmottamaan musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen.

T4 Ohjata oppilasta omien virikkeiden ja ideoiden esilletuomiseen omien sävellysten ja improvisaatioharjoitusten kautta. Ohjata oppilasta oman musikaalisen ilmaisunsa vähittäiseen hahmottamiseen ja toteuttamiseen eri ilmaisukeinoja käyttäen ja yhdistellen.

T5 Innostaa ja ohjata oppilasta tutustumaan musiikillisen monimuotoisuuden havaitsemiseen, tuottamiseen ja musiikilliseen kulttuuriperintöön leikkien, laulaen ja liikkuen.

T6 Auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen perusperiaatteita musisoinnin yhteydessä. Käsitteellistäminen toteutetaan havainnoinnin ja kokemuksen jälkeen.

T7 Ohjata oppilasta toimimaan oman musisointinsa ja roolinsa mukaisesti yhteisissä soitto- ja laulutuokioissa.

T8 Ohjata oppilasta ymmärtämään oman musiikin tuottamisen arvo ja sen harjoittelemisen merkitys musiikin tekemisessä. Tarjota oppilaalle kokemuksia tavoitteiden asettamisesta ja harjoittelun merkityksestä yhteisen tekemisen perustaksi.

Vuosiluokka 2

T1 Ohjata oppilasta toimimaan ryhmän jäsenenä ja ohjata olemaan yhä aktiivisempi oman musisoinnin esilletuomisessa siten, että se tukee luokan yhteistä soittoa ja laulua.

T2 Ohjataan oppilasta edelleen oman luonnollisen laulutavan hallintaan lauluilla ja harjoituksilla, jotka tukevat luontevaa äänenkäyttöä ja äänenmuodostusta. Ohjata oppilasta ymmärtämään oman soittamisen merkitys kokonaisuuden kannalta.

T3 Kannustaa oppilasta musiikin ja ääniympäristön havainnointiin, liikkeen ja äänen kokemiseen, musiikkikäsitteiden ymmärtämiseen havainnoinnin ja kokemusten kautta.

T4 Antaa tilaa oppilaan omalle ja yhdessä tehtävälle improvisoinnille sekä ohjata omien musiikillisten ideoiden esille tuomiseen, suunnittelemiseen ja harjoittelemiseen, rohkaista erilaisten ilmaisumuotojen kokeilemiseen.

T5 Innostaa oppilasta tutustumaan laulaen, soittaen, leikkien ja liikkuen musiikilliseen kulttuuriperintöön, nauttimaan musiikin välittämästä moninaisesta ilosta ja kauneudesta.

T6 Auttaa oppilasta tutustumaan musiikin merkinnän perustoihin musisoinnin yhteydessä.

T7 Ohjata oppilasta huomioimaan oman toimintansa merkitys yhteisessä musisoinnissa.

T8 Tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Musiikin oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen. Musiikin opiskelua voidaan liittää luontevasti niin muiden taideaineiden opetukseen kuin kaikkeen muuhunkin opetussisältöön.

Vuosiluokka 1

S1 Tutustutaan vapaasti virtaaviin pentatonisiin melodioihin, jotka opitaan jäljittelemällä. Sävelkorkeus voidaan ilmaista käden liikkeillä. Laulamisen lisäksi opetellaan soittamaan pentatonista huilua sekä muita erilaisia pentatonisia instrumentteja ja rytmisoittimia. Opetellaan yksinkertaisia melodioita, joita ensin on laulettu.

S1,S2 Harjoitellaan kuuntelemaan musiikkia ja äänimaisemia sekä improvisoituja musiikkitarinoita. Kuuntelemisen ja musisoinnin yhteydessä tutustutaan musiikin välittämiin laatuihin ja tunnelmiin sekä peruskäsitteistöön (esim. rytmi, melodia, voimakkuus ja sointiväri).

S4 Opetellaan liikkumaan musiikin mukaan erilaisten piiri- ja musiikkileikkien avulla. Lauletaan pentatonisten laulujen lisäksi monipuolisesti ikäkauteen soveltuvia lastenlauluja mm. vuodenajat huomioiden.

Vuosiluokka 2

S1 Lauletaan melodioita, joissa mennään aina oktaaviin asti. Harjoitellaan edelleen pentatonista yhteissoittoa mm. huilulla ja lyyralla. Jäljitellen opetellaan melodioiden lisäksi rytmejä. Tehdään omia sävellyskokeiluja. Ilmaistaan erilaisia tunnelmia esim. instrumenttien vapaalla musiikillisella vuoropuhelulla.

S2 Tutustutaan sävelkorkeuden eri tasoihin ja sävelten kestoon. Hahmotetaan sävel esimerkiksi kirkkaana tai tummana, korkeana tai matalana. Kiinnitetään huomiota äänen voimakkuuden vaihteluihin ja sointiväreihin. Tutustutaan kuuntelemisen ja musisoinnin yhteydessä musiikin välittämiin laatuihin ja tunnelmiin sekä peruskäsitteistöön (esim. rytmi, melodia).

S3 Keskustellaan oppilaiden kokemuksista ja havainnoista musiikkiin ja arjen ääniympäristöihin liittyen.

S4 Lauluohjelmistossa on perinteisiä kansanlauluja ja lastenlauluja, jotka eivät rajoitu pelkästään pentatoniseen sävelasteikkoon.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisympäristönä on pääasiallisesti oma luokkatila, jossa työskentely on tuttua ja siten opetustilannetta tukevaa. Harjoitellaan ja esitetään yhdessä pieniä musiikkiesityksiä muille luokille ja koulun juhliin. Vierailukohteina lastenkonsertteja ja -tapahtumia. Opetus alkaa yhdessä laulamisella, liikkumisella sekä käsien ja jalkojen rytmisiillä leikeillä. Oppilaat harjoittelevat opettajan soittoa jäljitellen soittamaan laulamiaan melodioita pentatonisella huilulla ja lyyralla. Improvisaatio, erilaiset leikit ja tarinat innostavat oppilaita toimintaan, iloisen ja myönteisesti ohjaavan opetuksen avulla oppilaita rohkaistaan kehittämään musiikillisia taitojaan. Oppilaita rohkaistaan omaehtoiseen harjoitteluun.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa

Vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet musiikin oppimisessa ja tehdään sen mukaiset ratkaisut esimerkiksi käytettävien työtapojen ja oppilaiden ryhmittelyä koskien yhteistyössä oppilaiden kanssa. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja opiskelutaitoja.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Lukuvuoden aikana 1. ja 2. luokan oppilas saa musiikin opiskelustaan, oppimisestaan, työskentelytaidoistaan ja käyttäytymisestään jatkuvaa, kannustavaa ja monipuolista palautetta. Huoltajille annetaan tietoa oppilaan taitojen kehittymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Musiikin tunneilla harjoitellaan itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja osana musiikin opetusta. Arvioinnin tehtävä on tukea ja edistää oppilaan musiikillista kehitystä kaikilla tavoitealueilla.

Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa opiskelustaan sanallisen arvioinnin todistuksen liitteenä. Arviointi perustuu vuosiluokan oppimiselle asetettuihin arvioitaviin tavoitteisiin. Opettaja tekee arvioinnin havainnoimalla monipuolisesti oppilaan taitojen kehittymistä musiikin eri osa-alueilla.

Vuosiluokka 1

Arvioinnin perusteena on musiikilliset yhteistyötaidot ja oppilaan taidot laulamisen, soittamisen, musiikin mukaan liikkumisen ja rytmillisen tekemisen sekä kuuntelemisen osa-alueilla. Arvioidaan musiikin peruskäsitteiden hahmottamista.

Vuosiluokka 2

Arvioinnin perusteena on musiikilliset yhteistyötaidot ja toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä. Lisäksi arvioidaan oppilaan harjoittelua ja taitojen edistymistä laulamisen, soittamisen, musiikin mukaan liikkumisen, rytmillisen tekemisen sekä musiikin kuuntelemisen osa-alueilla. Arvioidaan edistymistä musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

L1 Monipuolinen aistimusten yhdistyminen (näkö, kuulu, tunto) sormien hienomotoriseen harjoitteluun huilunsoiton opettelussa. Sormien motorinen harjoittaminen, kummallakin kädellä samanaikaisesti, kehittää aivopuoliskojen yhteistoimintaa.

L2 Laulun ja soiton kuunteleminen ja jäljitellen toistaminen luo musiikillista vuorovaikutusta ja luo perustaa musiikilliselle ilmaisulle.

L7 Osallisuuden kokemus ryhmän yhteissoitossa ja -laulussa

Vuosiluokka 2

L2 Perehdytään omaan kulttuuriin mm. kansanlaulujen kautta

ja tutustumalla erilaisiin soittimiin

L2 Eläytyminen musiikin luomiin erilaisiin tunnelmiin kehittää tunneilmaisun ja vuorovaikutuksessa toimimisen taitoja.

L4 Musiikillisen/ auditiivisen viestinnän taitojen kehittyminen musiikin kuuntelun, tekemisen, laulamisen ja soittamisen myötä.

13.4.9 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilasta tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin.

Kuvataiteellinen työskentely tukee oppilaiden kasvua ja kehitystä monipuolisesti ja tasapainottavasti. Kuvataiteen opiskelun elämyksellisyys ja kokemuksellisuus ovat keskiössä taitojen ja tietojen kartuttamisen ohella. Omasta kokemuksesta, mielikuvituksesta ja moniaistisesta havaitsemisesta lähtöisin tapahtuva taiteellinen työskentely tukee oppilaan kehitystä kaikilla osa-alueilla: mukana ovat tunnekokemuksen lisäksi myös tahto ja ajattelu.

Taide on steinerkoulussa luontainen osa kasvatusta ja siten osana myös kaikkien oppiaineiden opetusta. Kuvataiteen opetus tarjotaan mahdollisuuksia moninaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Kuvataide on keskeinen osa monilukutaitoa sekä oman taiteellisen työn että taiteellisen kokemuksen kautta. Taide luo tilan, jossa oppilaan sisäinen maailma ja ulkopuolinen maailma kohtaavat. Kuvataiteellisen työskentelyyn sisältyvät erilaiset työvaiheet tuotoksineen kuuluvat kaikki kokonaiseen työskentelyprosessiin ja harjaannuttavat toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, työtapoja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa tutustutaan myös museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin.

Vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen. Opetuksessa tuetaan ilmaisun, mielikuvituksen sekä toiminnallisten taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn. Opetuksessa rohkaistaan myös toimimaan yhdessä, vastaanottamaan ja jakamaan kokemuksia työskentelystä ja tuotoksista.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä.

T2 Rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan.

T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla.

Kuvallinen tuottaminen

T4 Tukea oppilaan innostusta kokeilla erilaisia materiaaleja ja tekniikoita, harjoitella välineiden käyttöä ja hoitoa sekä kuvallisia ilmaisutapoja erityisesti maalaten, piirtäen ja muotoillen.

T5 Kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa.

T6 Kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa.

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

T7 Ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä.

T8 Kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään.

T9 Innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta.

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

T10 Ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja.

T11 Kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys.

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Ensimmäisellä luokalla tutustutaan värimaailman perusväreihin aluksi väri kerrallaan, sitten värien yhteissointia ja sekoittumista tarkastellen. Maalataan juoksevilla väreillä kostealle pinnalle. Opetussisältöinä on värien laadullisuuksien tutkiminen, maalauksen ja piirtämisen perustekniikoiden kehittäminen, esim. sivellintekniikan hallitseminen, värisointien tarkastelu ja maalaava piirtäminen mehiläisvahaväreillä. Mehiläisvahaliiduilla ja vesiväreillä tehdään kuvia, jotka eivät välttämättä ole esittäviä, mutta joiden lähtökohta ja keskeinen sisältö on tarinallisessa ja elämyksellisessä lähestymistavassa. Esimerkiksi sadut, yhdessä retkillä nähdyt ja koetut luonnonaiheet ja vuoden kiertokulun teemat sopivat hyvin työn aiheeksi. Kuvien tarkastelu yhdessä hyväksyvässä ja myönteisessä ilmapiirissä on tärkeä osa työtä. Havaintoja ja kokemuksia jaetaan kuvia tarkastellessa niin työn prosessiin, kuin valmiin kuvan tarkasteluunkin liittyen. Työskentelymateriaalina voidaan käyttää myös esimerkiksi mehiläisvahaa.

Muotopiirustuksessa tehdään harjoituksia pystysuorin, vaakasuorin ja vinoin viivoin; suoria, teräviä ja tylppiä kulmia; tähtimuotoja, kolmioita, neliöitä ja muita säännöllisiä muotoja, kuperia ja koveria kaaria, aaltoja, ympyröitä, ellipsejä, spiraaleja, lemniskaattoja, jatkuvia kuvioita ja sarjoja.

Toisella vuosiluokalla syvennetään värien tutkimusta ja perustekniikoiden hallintaa. Opitaan lisää värien hallitumpaa sekoittamista ja eri tummuusasteiden käyttämistä. Tutkitaan erilaisia muotoja ja väririnnastuksia ja niiden synnyttämiä vaikutelmia. Aihepiirit voivat nousta esim. eläinkertomuksista luontokokemusten ja -havaintojen lisäksi. Kuvatarkastelua jatketaan hyväksyvässä ja myönteisessä ilmapiirissä.

Muotopiirustuksessa piirretään peilauksia pystysuoran symmetria-akselin suhteen ja muodon kahtia jakamisen ja jakautumisen avulla muotojen symmetriaa ja täydentämistä; kaarevien ja kulmikkaiden muotojen rytmistä toistamista; Sommittelun harjoittelua, viivan muuntelua, tilan täyttämistä tasapainoisesti, värin sovittamista muotoon, liikkeen kuvaamista, viivan kulun rytmittämistä jne.

S2 Valitaan sisältöjä monipuolisesti oppilaalle tutusta lähiympäristöstä, niin rakennetuista, kuin luonnonympäristöistäkin. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös eri mediakulttuurit ja virtuaalimaailmat. Toteutustapa on kuitenkin perinteisiin perusteknikoihin harjaannuttava.

S3 Etenkin toiselta vuosiluokalta eteenpäin opetuksen sisältöjä voidaan valita myös esim. kertomusaineistoihin liittyen eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Voidaan käydä esimerkiksi taidenäyttelyissä. Taideteoksia voidaan käyttää myös kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 kuvataidetta opiskellaan pääasiassa omassa kotiluokassa tutussa ja turvallisessa ympäristössä. Teemoja ja materiaaleja haetaan lähiympäristöstä ja luonnosta, sisältöjä työstetään taiteellisesti; inspiraatiota ja aiheita maalauksiin, piirustuksiin ja muovailuun saadaan muiden oppiaineiden sisällöistä, esim. kertomusaineistosta. Oppimiselle luodaan työrauha ja korostetaan tekemiseen tarvittavia rutiineja. Oppilaita rohkaistaan harjoitteluun ja kokeilemiseen.

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet on mahdollista toteuttaa kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppilasta tuetaan havaintojen ja tunteiden visuaalisessa esittämisessä sekä motoristen taitojen kehittymisessä yhteisten tehtävien kautta, joissa yksilöllinen työ toteutetaan omasta sisäisestä elämyksestä käsin. Työskentely tukee pitkäjänteisyyttä ja yhteisten kuvatarkastelujen kautta ohjataan ja kannustetaan yksilölliseen kehittymiseen, jolloin luottamus omaan taiteelliseen tekemiseen kasvaa. Oppilasta autetaan oikean tekniikan löytämiseen kaikessa työskentelyssä. Opetuksessa rohkaistaan ja kannustetaan rikkaaseen värien käyttöön.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Lukuvuoden aikana 1. ja 2. luokan oppilas saa kuvataiteen opiskelustaan, oppimisestaan, työskentelytaidoistaan ja käyttäytymisestään jatkuvaa, kannustavaa ja monipuolista palautetta. Huoltajille annetaan tietoa oppilaan taitojen kehittymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Kuvataiteen tunneilla harjoitellaan itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja osana opetusta. Arvioinnin tehtävä on tukea ja edistää oppilaan kuvataiteellisen ilmaisun kehitystä kaikilla tavoitealueilla.

Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa opiskelustaan sanallisen arvioinnin lukuvuositodistuksen liitteenä. Arviointi perustuu vuosiluokan oppimiselle asetettuihin arvioitaviin tavoitteisiin.

Vuosiluokka 1

Arvioinnin perusteena on oppilaan kuvallinen tuottaminen, kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttäminen, kuvista keskusteleminen sekä tavoitteiden asettaminen omalle työskentelylle. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan, kuinka oppilas kokeilee materiaaleja ja harjoittelee työtapoja, kuinka hän käyttää välineitä ja hoitaa niitä.

Vuosiluokka 2

Arvioinnin perusteena on oppilaan edistyminen kuvallisessa tuottamisessa, kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä, kuvista keskustelemisessa sekä tavoitteiden asettamisessa omalle työskentelylle. Arviointi perustuu myös siihen, miten oppilas edistyy materiaalien kokeilemisessa ja työtapojen harjoittelussa, välineiden käytössä ja hoitamisessa.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

L1 Ajattelun taitoja vahvistetaan mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin keinoin.

L2 Avataan oppilaille mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta. Kannustetaan kokeilemaan ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Rohkaistaan itseilmaisuun kuvataiteen menetelmin.

L3 Luodaan oppilaiden kanssa työskentelyyn toimivat rutiinit ja ohjataan oppilaita yhteisiin tehtäviin esim. esivalmisteluun ja järjestelyihin, sekä ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä ja viihtyvyydestä sekä pitämään hyvää huolta työvälineistä. Luodaan itseilmaisulle turvallinen ja häiriötön työskentely-ympäristö.

L4 Luodaan perustaa monilukutaidolle kuvallista ajattelua kehittämällä ja mielikuvitusta ravitsemalla.

L5 Luodaan mahdollisuuksia etsiä ja kokeilla omaan oppimiseen ja ja työskentelyyn sopivia työtapoja ja välineitä.

L6 Kannustetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn.

L7 Kannustaan kuvatarkastelujen kautta jokainen oppilas osalliseksi ja osallistujaksi.

Vuosiluokka 2

L1 Ajattelun taitoja vahvistetaan mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin keinoin

L2 Avataan oppilaille mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta. Kannustetaan kokeilemaan ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Rohkaistaan itseilmaisuun kuvataiteen menetelmin.

L3 Luodaan oppilaiden kanssa työskentelyyn toimivat rutiinit ja ohjataan oppilaita yhteisiin tehtäviin esim. esivalmisteluun ja järjestelyihin, sekä ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä ja viihtyvyydestä sekä pitämään hyvää huolta työvälineistä. Luodaan itseilmaisulle turvallinen ja häiriötön työskentely-ympäristö

L4 Luodaan perustaa monilukutaidolle kuvallista ajattelua kehittämällä ja mielikuvitusta ravitsemalla.

L5 Luodaan mahdollisuuksia etsiä ja kokeilla omaan oppimiseen ja ja työskentelyyn sopivia työtapoja ja välineitä.

L6 Kannustetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn.

L7 Kannustaan kuvatarkastelujen kautta jokainen oppilas osalliseksi ja osallistujaksi.

13.4.10 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka

edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisen maailman tuntemus luo perustaa kestävälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Käsityön oppiaine on kasvatusta toiminnallisuuteen, taiteellisuuteen ja ajatteluun. Kun oppilaat harjoittavat sormiaan ja käden lihaksiston luovaa muovailukykyä, samalla he kehittävät ajatteluaan. Käsityö auttaa oppilaita ymmärtämään, mistä ja miten asiat maailmassa rakentuvat. Oppilas saa käsitöiden kautta myös kokemuksen osallisuudesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämään ja ympäröivään maailmaan. Käsitöiden harjoittaminen edistää oppimista, opettaa ongelmanratkaisua ja lisää kekseliäisyyttä. Käsityö oppiaineena on kokonaisvaltaista ja laaja-alaista tekemistä, jota on luontevaa toteuttaa useissa eri oppiaineissa.

Käsitöissä oppilas oppii työskentelemään yhdessä toisten kanssa hyvässä työilmapiirissä toisiaan auttaen ja työniloa tuntien. Oppilas oppii arvostamaan omaa ja toisten työtä, näkemään epäonnistumiset uutena mahdollisuutena sekä valmistamaan oikeita käyttöesineitä todelliseen tarpeeseen.

Vuosiluokilla 1-2

Käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Oppilaat tutustuvat erilaisiin materiaaleihin, tekniikkoihin ja suunnittelevat ja toteuttavat käsitöitä omista lähtökohdistaan käsin. Käsien ja silmien yhteistoimintaa harjoitellaan esimerkiksi neuloen, jolloin neulomisen kulku ja käsien toistuvat liikesarjat kehittävät myös ajattelun liikkuvuutta. Virkkauksessa puolestaan vahvistetaan vahvemman käden ja silmien yhteistyötä.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

T1 Rohkaista oppilaita kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön.

T2 Ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta.

T3 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa.

T4 Opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti.

T5 Tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

S1 Ideointi: Luonnosta saatavien tai kerättävien materiaalien sekä tekstiilien käyttäminen esimerkiksi leikkien tai somistusten rakenteluissa. Oman pienen neule-eläimen, huovutetun eläimen, tai vastaavan ideointi. Neulotun huilupussin värien suunnittelu.

S2 Kokeilu: Villan alkeellinen huovuttaminen, karstaaminen ja langaksi valmistaminen; villalangan käsittely punoen, solmien ja silmikoiden - langan keriminen vyyhdeltä keräksi. Puu- tai bambupuikkojen huolto ja kunnostaminen tai puupuikkojen valmistaminen. Luonnonmateriaalien kokeilu ja työstö leikeissä ja somistuksissa. Pieni puu- tai kaarnatyö. Yksinkertaisen solmunuken valmistaminen ja vaatettaminen kankailla. Kankaan yksinkertainen työstäminen, esim. värjäten tai painaen.

S3 Suunnittelu: Oman työn suunnittelu on osa jokaisen työn tekemistä ja suunnittelua ja työn arviointia tehdään koko ajan myös työn edetessä.

S4 Tekeminen: Silmukoiden luominen ja neulominen kahdella puikolla aina oikeaa neulosta. Lankojen päätteleminen ja työn viimeisteleminen. Bambupuikkojen huolto ja kunnostustaito.

S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön voidaan tutustua ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi: Työtä arvioidaan koko ajan työn edetessä, esimerkiksi käyttötarkoituksen mukaan, työn jälkeen ja omiin tavoitteisiin huomiota kiinnittäen. Arviointi on sekä opettajan ohjaavaa ja kannustavaa palautetta antavaa, kuin myös oppilaan omia huomioita työn sujumisesta ja työn jäljestä.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

S1 Ideointi: Virkatun käsinuken ja virkatun tasotyön ideointi. Luonnonmateriaalien käyttö esimerkiksi kankaan työstöön, huovutukseen tai lankojen punomistöihin liittyen.

S2 Kokeilu: Nelikulmainen tai pyöreä tasotyö virkaten, silmukoiden kavennuksia ja levennyksiä kokeillen. Villan työstäminen esimerkiksi märkä- tai neulahuovutuksena. Erilaiset solminta- ja punostekniikat.

S3 Suunnittelu: Oman työn suunnittelu on osa jokaisen työn tekemistä ja suunnittelua ja työn arviointia tehdään koko ajan myös työn edetessä.

S4 Tekeminen: Ketjusilmukoiden virkkaaminen sormin ja koukulla, silmukkaketjun yhdistäminen suljetuksi kehäksi, kerrosten virkkaaminen kiinteillä silmukoilla, kaventaminen ja leventäminen (esim. käsinukke, lapanen), nelikulmainen tai pyöreä tasotyö (esim. patalappu, pannunalunen). Ompelupistojen harjoitteleminen kankaalle (esim. käsityöpussin saumojen ompeleminen etu- tai pykäpistoin, huopakankaan ompelu). Kankaan yksinkertainen työstäminen esim. värjäten, painaen, silittäen. Luonnosta saatavien materiaalien käyttöä töissä. Villan työstäminen esim. huovuttaen (märkähuovutus tai neulahuovutus) Lankojen solmiminen esimerkiksi nauhoja tai punoksia varten. Töiden huolellinen tekeminen ja viimeistely.

S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön voidaan tutustua ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi: Työtä arvioidaan koko ajan työn edetessä, esimerkiksi käyttötarkoituksen mukaan, työn jälkeen ja omiin tavoitteisiin huomiota kiinnittäen. Arviointi on sekä opettajan ohjaavaa ja kannustavaa palautetta antavaa, kuin myös oppilaan omia huomioita työn sujumisesta ja työn jäljestä.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisympäristö on turvallinen, viihtyisä ja helposti muunneltavissa oleva tila. Mahdollisuuksien mukaan käsityötä opiskellaan kotiluokassa, jonka tutussa ympäristössä oppilaiden on helpompi toimia itsenäisesti, itseohjautuvasti ja sosiaalisuuteen harjaantuen. Materiaalit ovat luonnonmateriaaleja ja mahdollisuuksien mukaan myös luonnosta hankittuja.

Tavoitteena on oikeiden työtapojen oppimisen lisäksi oppia yhdessä tekemistä. Ryhmässä toimimiseen kuuluu avuliaisuus luokkatovereita kohtaan ja oman vuoron maltillinen odottaminen. Pyritään kiireettömään tunnelmaan, jossa on hyvä rauhassa sinnikkäästi kokeilla ja oppia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppilas ohjataan työhön ja oikeisiin työtapoihin esimerkiksi tarinoiden, lorujen ja satukuvien avulla. Työskentely on yhteisöllistä ja vuorovaikutteista. Oppilaat tekevät samoja töitä, joissa yksilöllinen kädenjälki ja toteutus (esim. värit) tulevat esiin ja jolloin sosiaaliset taidot kehittyvät, kun oppilaat tukevat ja opettavat toisiaan. Edistyneemmille oppilaille voidaan käyttää erilaisia tavoiteaskelia ja nopeille oppilaille tarjota mielekkäitä lisätöitä. Paljon tukea tarvitsevat oppilaat saavat helpotettuja tehtäviä ja mahdollisesti lisää aikaa saattaa työnsä valmiiksi.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Lukuvuoden aikana 1. ja 2. luokan oppilas saa käsityön opiskelustaan, oppimisestaan, työskentelytaidoistaan ja käyttäytymisestään jatkuvaa, kannustavaa ja monipuolista palautetta. Huoltajille annetaan tietoa oppilaan taitojen kehittymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Käsityön tunneilla harjoitellaan itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja osana opetusta. Arvioinnin tehtävä on tukea ja edistää oppilaan käsityötaitojen kehitystä kaikilla tavoitealueilla.

Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa opiskelustaan sanallisen arvioinnin lukuvuositodistuksen liitteenä. Arviointi perustuu vuosiluokan oppimiselle asetettuihin arvioitaviin tavoitteisiin.

Vuosiluokka 1

Arvioinnin perusteena on työskentelytaidot, luovien ratkaisujen käyttäminen sekä omien töiden suunnittelu, tekeminen ja arviointi. Lisäksi arvioidaan oppilaan yhteistyötaitoja.

Vuosiluokka 2

Arvioinnin perusteena on edistyminen työskentelytaidoissa, luovien ratkaisujen käyttämisessä sekä omien töiden suunnittelussa, tekemisessä ja arvioinnissa. Lisäksi arvioidaan oppilaan yhteistyötaitojen kehittymistä.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

L1 Ohjataan suunnitteluun ja tavoitteiden asetteluun sekä pitkäjänteisen harjoitteluun ja tekemisen kautta oppimiseen

L2 Kannustetaan toisten auttamiseen ja yhteistyöhön

L3 Ohjataan oppilaita huolehtimaan oppimisympäristön siisteydestä.

L4 Ohjataan oppilaita ymmärtämään ja vastaanottamaan suullisia ohjeita.

L7 Luodaan käsityön opetuksessa omakohtainen suhde aitoihin luonnonmateriaaleihin ja materiaalien uusiokäytön mahdollisuuksiin.

Vuosiluokka 2

L1 Ohjataan suunnitteluun ja tavoitteiden asetteluun sekä pitkäjänteisen harjoitteluun ja tekemisen kautta oppimiseen

L2 Kannustetaan toisten auttamiseen ja yhteistyöhön. Hyödynnetään käsitöissä valmistettuja töitä esim. käsinukkeja yhteisiin projekteihin kuten nukketeatteriesityksiin.

L3 Ohjataan oppilaita huolehtimaan oppimisympäristön siisteydestä.

L4 Ohjataan oppilaita ymmärtämään ja vastaanottamaan suullisia ohjeita. Tuetaan oppilasta työstämään käsityönsä valmiiksi suunnitelmaansa seuraten ja tarkastellen.

L5 Luodaan oppilaalle mahdollisuuksia etsiä ideoita suunnittelunsa avuksi käyttäen työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja.

L6 Ohjataan ja kannustetaan oppilaita työskentelemään pitkäjänteisesti, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan uusien taitojen oppimisesta.

L7 Luodaan käsityön opetuksessa omakohtainen suhde aitoihin luonnonmateriaaleihin ja materiaalien uusiokäytön mahdollisuuksiin.

13.4.11 Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on tukea ja edistää oppilaan tervettä kasvua niin fyysisen, psyykkisen kuin sosiaalisen toimintakyvyn osalta. Liikunnanopetuksen tehtävänä on kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen. Liikunnanopetuksen tehtävänä on myös synnyttää taitoja, tietoja ja kokemuksia, jotka auttavat liikunnallisen elämäntavan omaksumista. Parhaassa tapauksessa lapsen sisäiset ominaisuudet, niin ajattelun, tunteen kuin tahdonkin toiminnot, kehittyvät, kun niille suodaan riittävästi mahdollisuuksia toteutua fyysisen kehon kautta. Jokaiselle ikäkaudelle voidaan löytää erilaiset herkkyyskaudet, jotka on syytä huomioida opetuksessa. Jos liikuntatuntien sisällöt on valittu oppilaan kehollisen kehityksen vaihetta vastaavaksi, hän myös kokee tiedostamattaan liikunnan itselleen mielekkääksi ja vahvistavaksi. Motivaatio-ongelmia on vähemmän, jos asioita tehdään oikeaan aikaan, ikäkautta vastaavalla tavalla.

Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta. Monipuolinen liikunnan opetus tukee oppilaan yksilöllistä kehitystä ja kasvua, hyvinvointia ja kasvua yhteisöllisyyteen. Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilasta laajentamaan luontaisia taipumuksiaan uusille alueille. Myönteisen suhteen löytäminen omaan kehoon on tärkeä näkökulma. Jos liikunnanopetus tarjoaa onnistumisen elämyksiä, onnistumisten kautta on mahdollisuus vahvistaa kehon kunnioitusta ja tervettä itsetuntoa. Opetuksessa ja arvioinnissa otetaan huomioon paikalliset ja luonnon olosuhteet, vuodenajat ja lähiympäristön ja koulun mahdollisuudet sekä oppilaan erityistarpeet ja terveydentila.

Luontoliikunnalla eli luonnossa ja ulkona tapahtuvassa toiminnassa on tärkeä pedagoginen tavoite: opettaa ja kehittää luonnollista, avointa suhtautumista ympäristöön sekä herättää kiinnostus luonnon tarjoamiin mahdollisuuksiin ja arvostaa luonnon kauneutta ja ainutkertaisuutta.

Opetussisällöt valitaan riittävän monipuolisiksi, jotta kaikki oppilaat voivat turvallisesti ja kiinnostuneesti, parhaassa tapauksessa innostuneesti osallistua. Steinerkoulussa on pitkät perinteet tyttöjen ja poikien yhteiselle liikunnanopetukselle. Uimaopetuksessa seurataan Jyväskylän kaupungin uimaopetuksen opetussuunnitelmaa.

Steinerkoulun liikunnanopetukseen voi kuulua myös Bothmer-voimistelua, kehittäjänsä Fritz von Bothmerin mukaan nimettyä liikuntaa. Bothmer-voimistelu sisältää liikesarjoja luokille 3-12. Liikkeet muodostavat kokonaisuudessaan pedagogisen sarjan, jossa kasvun muuntuvat painopistealueet on selkeästi huomioitu. Bothmer-voimistelussa toteutetaan tilassa liikkeitä, jotka synnyttävät kokemuksen

suunnista, tasoista ja ulottuvuuksista ja niiden kautta myös muodosta sekä vaikuttavat herättävästi aistitoimintoihin ja tiedostamiseen. Bothmer-voimistelu vahvistaa fyysistä kasvua perustaksi, jolla yksilölliset kyvyt ja mahdollisuudet voidaan ottaa käyttöön. Harjoittelu vaatii keskittymistä, mielikuvitusta ja tahdon ponnistamista. Voimistelun selkeä geometrisuus tukee myös geometrian opetuksen sisältöjä.

Vuosiluokat 1-2

Alkuopetuksen liikunnanopetus jakautuu liikuntatunteihin ja mahdolliseen eurytmiaopetukseen. Liikunta on huomioitu alkuopetuksessa myös muussa opetuksessa toiminnallisten ja liikunnallisten menetelmien kautta. Motoristen perustaitojen, kuten juoksemisen, hyppäämisen ja heittämisen, vahvistaminen kuuluu liikunnan tehtäviin. Liikunnallisia taitoja harjoitellaan erityisesti leikeissä ja leikkipeleissä, joissa mm. juostaan, hypätään, heitetään palloa ja otetaan kiinni, kiivetään, taivutetaan ja ojennetaan. Leikkien tehtävänä on myös vahvistaa sosiaalisia taitoja, sekä tuottaa iloa ja virkistystä. Leikeissä vahvistetaan myös kykyä ratkaista vaihtelevien tilanteiden tuomia haasteita aikuisen tuella. Liikuntatuntien tavoitteena on siten sosiaalisten taitojen kehittäminen ja ryhmäytymisen tukeminen. Tavoitteena on vahvistaa lapsen turvallisuuden tunnetta, itsevarmuutta ja rohkeutta osallistua toimintaan erilaisissa oppimisympäristöissä. Myös uimataidon opetteleminen kuuluu liikunnan tehtäviin. Luontosuhteen elävöittäminen ja vaaliminen mm. ulkoliikunnan ja retkeilyn kautta, on liikunnanopetuksen yksi keskeisiä tavoitteita.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 1

T1 Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaisemaan itseään liikunnan avulla.

T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

T5 Tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja pyrkiä saavuttamaan alkeisuimataito.

T6 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

T8 Tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta.

T10 Varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

S1 Liikunnan opetukseen sisältyy paljon leikkejä, joissa mielikuvitus ja toiminnan ilo ovat suuressa roolissa. Leikitään niin sisä- kuin ulkotiloissakin eri vuodenaikoina. Säännöllisesti suoritetut retket lähiympäristöön virkistävät ja vahvistavat oppilaiden fyysisiä perustoimintoja sekä kehittävät oppilaiden yhteistoimintaa. Opetukseen sisältyy tehtäviä ja leikkejä, joissa harjoitellaan tasapainoa ja liikkumistaitoja (kiipeileminen, juokseminen ja hyppääminen). Kehonhallinnan edistämiseksi tehdään erilaisia tehtäviä, joissa harjoitellaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista. Aloitetaan hiihdon, luistelun ja uinnin alkeiden opettelu.

S2 Opetukseen sisältyy leikkejä tehtäviä, jotka sisältävät yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista ja joissa oppilaat toimivat yhteistyössä toisiaan auttaen.

S3 Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia. Liikunnan opetuksessa kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita leikeissä ja peleissä.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 2

T3 Vahvistaa motoristen perustaitojen oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristössä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina.

T4 Harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä.

T7 Ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa.

T9 Tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

S1 Opetukseen sisältyy leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksuja ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä). Tehdään retkiä lähiympäristöön ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien mukaan. Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä, joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista. Tutustutaan monipuolisin ja turvallisin tehtävin liikkumiseen erilaisissa oppimisympäristöissä, sisällä ja ulkona, eri vuodenaikoina. Jatketaan hiihdon, luistelun ja uinnin harjoittelua.

S2 Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetus tapahtuu erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa. Opetuksessa huomioidaan paikalliset olosuhteet, vuodenajat sekä koulun ympäristön tarjoamat mahdollisuudet. Leikit tarjoavat oppilaille mielenkiintoa herättäviä tilanteita, joissa sosiaalisuutta ja liikunnallisia perustaitoja opitaan ikäkaudelle sopivalla tavalla.

Luontoretket vahvistavat luontosuhdetta ja fyysisen kehon perustoimintoja. Tavoitteena on myös totuttaa oppilaat turvallisiin työtapoihin ja liikenneturvallisuuteen siirryttäessä koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppilasta tuetaan kannustavalla ohjauksella sekä luomalla turvallinen ja innostava työskentelyilmapiiri. Jokaisen oppilaan liikunnalliset mahdollisuudet ovat hyväksyttyjä ja arvostettuja. Tärkeää on luoda hyväksyvä ja vapaa ilmapiiri, jossa oppilaat voivat kokea liikunnan mukaansa tempaavaa iloa ja innostusta.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1–2

Arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki liikunnan opetuksen osa-alueet. Harjoitellaan itsearviointia ja vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista. Väliarviointina oppilas saa tarvittaessa palautetta arviointikeskusteluissa. Luokilla 1–2 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi sanallisen arvioinnin lukuvuositodistuksen liitteenä.

Vuosiluokka 1

Arvioinnin perusteena on aktiivinen osallistuminen tuntityöskentelyyn, liikuntataidot, yhteistyötaidot, havainnointi ja jäljittely sekä leikkitilanteissa syntyvien tunteiden hallinta. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa toimia turvallisesti ja ohjeiden mukaisesti.

Vuosiluokka 2

Arvioinnin perusteena on aktiivinen osallistuminen tuntityöskentelyyn, liikunta- ja yhteistyötaidoissa edistyminen. Arvioidaan myös havainnointi- ja jäljittelytaitojen kehittymistä sekä leikkitilanteissa syntyvien tunteiden hallintaa. Lisäksi arvioidaan oppilaan kehittymistä ohjeiden mukaisessa ja turvallisessa toiminnassa.

Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

L1,L2, L7 Leikkiminen sisä- ja ulkotiloissa yhteisten sääntöjen mukaisesti

L1,L2 Yhdessä toimimisen ilo ja mielikuvituksellisuus leikeissä

L2 Kulttuuriperinteiden välittäminen leikkien kautta

L3 Lähiympäristöön tehtävät retket ja liikenneturvallisuus

L6 Erilaisissa ryhmissä toimimisen harjoitteleminen leikeissä

13.4.12 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Koko perusasteen kestävän oppilaanohjauksen jatkumon tehtävänä on edistää opiskelun, kasvun ja kehityksen sujuvuutta. Oppilaanohjaus tehdään monialaisesti yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelma kuvaa ohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjaon sekä verkostot, joita ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi tarvitaan. Suunnitelmaan sisältyvät myös kodin ja koulun yhteistyö, koulun mahdollinen työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.

Oppilaiden opintojen sujuvuutta pyritään edistämään niin opintojen aikana kuin jatko-opintoihin siirryttäessä paitsi huoltajien, opettajien ja opinto-ohjaajien välisellä yhteistyöllä, myös eri arviointimuodoista saadun palautteen avulla.

Vuosiluokat 1-2

Ensimmäisillä vuosiluokilla oppilaanohjaus toteutuu kaikessa opetuksessa, koulun tapahtumissa, työtapojen oppimisessa ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa. Opetukseen valitaan sellaisia ikäkaudelle sopivia työtapoja, jotka auttavat oppilasta muodostamaan itsestään myönteisen käsityksen oppijana ja kannustavat osallisuuteen koulutyöstä. Vastuun oppilaan ohjaamisesta kantavat yhdessä kaikki häntä opettavat opettajat ja muu koulun henkilöstö.

13.4.13 Eurytmia

Oppiaineen tehtävä

Eurytmia on taiteellistoiminnallinen oppiaine, jonka tehtävänä on edistää oppilaiden tervettä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua. Ryhdin ja tasapainon kehittäminen sekä oman kehon kokeminen ja hallinta ovat harjoittelun perustana. Keskittymiskyvyn ja kuuntelutaidon harjoittaminen ovat mukana kaikessa tekemisessä. Eurytmia tukee kognitiivista, emotionaalista ja sosiaalista kehitystä tavalla, joka vahvistaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ja eheää minäkuvaa, luovaa ajattelua ja oivalluskykyä. Näin luodaan pohjaa mm. matemaattiselle ajattelulle sekä edellytyksiä omista lähtökohdista käsin oppimiselle.

Tarkoituksena on tukea kasvua kohti tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden arvoja ja edistää näin sekä yksilöllistä hyvinvointia että yhteiskunnassa tarvittavia sosiaalisia taitoja. Opetuksen menetelmänä on taiteellisten prosessien hyödyntäminen. Musiikkia ja sanataidetta ilmaistaan liikkein ja elein monipuolisesti, ikäkauden mukaisesti liikeilmaisun taitoja kehittäen. Oppilaat eläytyvät yhdessä runoon tai musiikkikappaleeseen ilmaisten niiden sisältöjä yhteisellä liikkeellä. Aktiivinen, pitkäjänteisyyttä edistävä harjoittelu vahvistaa liikunnan iloa, luovuutta sekä motorisia perusvalmiuksia.

Eurytmian opetuksessa sosiaalinen harjoittelu on keskeistä. Koko ajan työskennellään yhdessä tai useammassa ryhmässä, mikä kasvattaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Opitaan ottamaan vastuuta yhteisistä säännöistä ja toiminnasta sekä auttamaan muita ja ottamaan toiset huomioon. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan jatkuvasti.

Taiteellisessa työskentelyssä käytetään suomenkielistä, ryhmän mukaan mahdollisesti myös muun kielistä runomateriaalia sekä luokka-asteelle soveltuvaa musiikkia. Näin voidaan rakentaa oppilaiden kulttuuripääomaa ja tukea kulttuuri-identiteetin rakentumista. Opetussisältöjä mukautetaan muiden oppiaineiden sisältöihin.

Vuosiluokat 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppilas tutustuu eurytmiassa iloisesti ja vapaasti liikkuen omaan kehoonsa sekä sen monipuolisiin liikemahdollisuuksiin. Opetus perustuu lapsen luontaiselle kyvylle jäljitellä erilaisia liikkeitä sekä eläytyä jäljitellen vaihtuviin laatuihin ja tunnelmiin. Liittyessään eurytmian äänne-eleisiin (kullekin aakkoselle tietty käsi- tai jalkaele, jota muunnellaan tekstin sisällön mukaan) oppilas elää kokonaisvaltaisesti liikkuen satujen, lorujen, runojen ja musiikin synnyttämissä mielikuvissa. Täten eurytmian tehtävä on vahvistaa oppilaan luovaa mielikuvituskykyä, joka myöhemmin muuntuu luovaksi ajattelukyvyksi. Äänne-eleiden muodostaminen vahvistaa myös oppilaan aloitteellisuutta ja tahto-elämää.

Eurytmian opetuksen tavoitteet

Vuosiluokat 1-2

T1 Kehonhallinta ja fyysinen toimintakyky

Tavoitteena on ohjata oppilasta tunnistamaan ja hallitsemaan kehoaan, auttaa koordinaatiotaitojen kehittämisessä ja hienomotoristen taitojen harjoittamisessa.

T2 Sosiaalinen toimintakyky ja osallisuus

Tavoitteena on luoda tilanteita, joissa oppilas voi eri tavoin harjoitella kuuntelutaitojaan, harjoitella toisen yksilön kohtaamista, kehittää yhteistyötaitoja ja toisten huomioon ottamista, rakentaa myönteistä minäkuvaa ryhmässä toimiessaan, kokea iloa yhdessä liikkumisesta ja oppia liikkumaan luontevasti ryhmässä, kehittää empatiakykyään ja oppia noudattamaan sääntöjä.

T3 Oppilaan kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen (tahdon, tunteen ja ajattelun vahvistaminen, muun oppimisen tukeminen)

Tavoitteena on, että oppilas kehittää keskittymiskykyään ja muistiaan. Autetaan sisäisen keskialueen rakentumista harjoittamalla erilaisia polariteetteja. Kannustetaan eläytymään erilaisiin tunnelmiin ja jäljittelemään niihin liittyviä eleitä.

T4 Avaruudellinen hahmottaminen

Tavoitteena on tukea oppilaan avaruudellista hahmottamista muodon ja tilan tajua kehittävillä tehtävillä: liikkumalla suoria ja kaarimuotoja sekä tekemällä peilikuvaharjoitteita tilassa ja omassa kehossa. Tavoitteena on oman kehon hallinnan kehittyminen ja oikean ja vasemman puolen tunnistaminen. Minä ja sinä -harjoitus pyrkii minäkuvan vahvistamiseen ja kohtaamisen harjoittamiseen.

T5 Tietojenkäsittelyn ja ohjelmoinnin peruskäsitteet

Tavoitteena on rakentaa valmiutta peräkkäisyyden, valinnan, toiston, bitin ja algoritmin käsitteiden sisällölliseen hahmottamiseen erilaisin leikein ja eurytmiaharjoituksin, joissa yksilöt ja ryhmät liikkuvat vastaavien periaatteiden mukaisesti.

T6 Luova ilmaisu

Tavoitteena on ohjata oppilasta liikkuen ilmaisemaan erilaisia laatuja ja tunnelmia, jotka esiintyvät musiikissa, saduissa ja runoissa.

T7 Psyykkinen toimintakyky

Eurytmian avulla pyritään vahvistamaan oppilaan minäkuvaa ja antamaan liikunnallisia onnistumisen kokemuksia.

T8 Kulttuurinen ymmärrys

Tutustutaan eri aikakausien ja kulttuurien satuihin, tarinoihin ja runoihin.

T9 Hyvinvointi ja turvallisuus

Ohjataan oppilasta omaksumaan turvalliset harjoittelutavat ja tottumukset.

T11 Aistien harjaannuttaminen

Mahdollistetaan monipuolisia aistikokemuksia eri aisteja puhuttelevin harjoituksin.

Eurytmian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 1

Eurytmiatuntien aineistona ovat kansansatujen aiheet, runot ja lorut, joita pyritään liittämään kerronnalliseen kokonaisuuteen. Tuntia voidaan elävöittää pienillä pentatonisilla melodioilla. Tietojenkäsittelyn taitoja pohjustetaan toiminnallisin leikein, jotka vastaavat peräkkäisyyden, valinnan ja toiston, bittien ja algoritmien toimintaperiaatteita.

S1 Liikutaan runojen tunnelmien ja rytmien mukaan eri laatuisin askelin ja nopeuksin kävellen, juosten, hypellen, polku- ja varvasaskelin. Tutustutaan äänteisiin liikkeen avulla. Liikutaan tilassa suoria ja kaarevia muotoja ja niiden muunnelmia sekä tehdään rytmisiä käsien ja jalkojen liikkeitä yhdistäviä koordinaatioharjoituksia. Tehdään sormi- ja taputusleikkejä.

S2 Perusmuotona on piiri ja yhteinen liike piirissä, joka voi supistua, laajentua ja muuntua opettajan johdolla esim. spiraaliksi. Harjoitellaan yhteistoimintaa ja toisen huomioimista edistäviä leikkejä.

S3 Liikutaan soitinten laatujen mukaan erilaisissa musiikin tunnelmissa ja tunnustellaan hiljaisuuden ja toiminnan vaihteluita. Eläydytään runojen tunnelmassa eri vokaalien ja konsonanttien eleisiin opettajaa jäljitellen sekä harjoitellaan kuuntelemista. Tehdään runokuviin liittyviä tasapainoharjoituksia.

Vuosiluokka 2

Eurytmiatuntien aineistona ovat kansansatujen aiheet, runot ja lorut, joita pyritään liittämään kerronnalliseen kokonaisuuteen. Tuntia voidaan elävöittää pienillä pentatonisilla melodioilla. 2. luokalla äänne-eurytmian aineistona käytetään lisäksi legendoja ja eläintarinoita. Tietojenkäsittelyn taitoja harjoitellaan toiminnallisin leikein, jotka vastaavat peräkkäisyyden, valinnan ja toiston, bittien ja algoritmien toimintaa.

S1 Liikutaan runojen tunnelmien ja rytmien mukaan eri laatuisin askelin ja nopeuksin: kävellen, juosten, hypellen, polku- ja varvasaskelin. Tutustutaan äänteisiin liikkeen avulla. Liikutaan tilassa suoria ja kaarevia muotoja ja niiden muunnelmia. Voidaan tehdä myös yksin, vuorotellen tai pareittain. Tehdään rytmisiä käsien ja jalkojen liikkeitä yhdistäviä koordinaatioharjoituksia. Tehdään sormi- ja taputusleikkejä.

S2 Harjoitellaan yhteistyötä ja toisen huomioimista edistäviä leikkejä. Perusmuotona on piiri ja yhteinen liike piirissä. Piiri voidaan myös jakaa kahdeksi ryhmäksi. Harjoitellaan kohtaamista parin kanssa, esim. minä ja sinä -harjoituksin.

S3 Harjoitellaan kuuntelemista, liikutaan soitinten laatujen mukaan erilaisissa musiikin tunnelmissa, tunnustellaan hiljaisuuden ja toiminnan vaihteluita, eläydytään runojen tunnelmassa eri vokaalien ja konsonanttien eleisiin opettajaa jäljitellen. Tehdään runokuviin liittyviä tasapainoharjoituksia.

Eurytmian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti mielikuvitusta ruokkivia eurytmian sisältökokonaisuuksia. Tavoitteena on myös opettaa oppilaat turvallisiin työtapoihin ja tottumuksiin. Oppimisen ilo, kiireetön, kuunteleva ja turvallinen ilmapiiri sekä myönteiset liikkumiskokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään eurytmiataitojaan. Opetustilanteissa perehdytään myös tietojenkäsittelyn perusteisiin ihmisiä ja ihmisryhmiä liikuttamalla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki eurytmiassa

Myönteisessä tyttöjen ja poikien rinnakkain työskentelyssä tuetaan tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä, oman itsen ja toisten hyväksymistä sekä auttamiskykyä turvallisessa ilmapiirissä myös erilaisia kulttuurisia lähtökohtia huomioon ottaen.

Vuosiluokilla 1-2

Eurytmianopetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa pyritään ottamaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset. Niiden pohjalta muokataan työtapoja, välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevia ratkaisuja niin, että oppilas kykenee parhaansa mukaan iloitsemaan tekemisestään. Luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja ja itsetuntoa.

Oppimisen arviointi eurytmiassa

Eurytmian arvioinnissa pyritään monipuolisiin arviointitapoihin ja kannustavuuteen.

Vuosiluokka 1

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta siten, että se rohkaisee yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään eurytmisiin yhteistyötaitoihin, kuunteluun,

havainnointiin ja jäljittelyyn. Myös kehon hallinnan ja koordinoinnin hahmottamisen kehittymiseen kiinnitetään huomiota.

Vuosiluokka 2

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta siten, että se rohkaisee yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään eurytmisiin yhteistyötaitoihin, kuunteluun, havainnointiin ja jäljittelyyn. Oppimisprosessin kannalta on keskeistä edistyminen kehon hallinnan ja koordinoinnin hahmottamisessa eurytmian kautta.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

L1 Aivojen kehitykseen vaikuttavat monet eurytmiassa tehtävät harjoitukset: esimerkiksi kokonaisvaltaista kehon hallintaa ja käyttöä harjoiteltaessa kehittyvät hieno- ja karkeamotoriset valmiudet sekä käsien ja jalkojen koordinaatio. Liikuttaessa tilassa suoria ja kaarevia muotoja ja niiden muunnelmia kehittyvät tilanhahmotuskyky ja muototaju. Ilo uuden oppimisesta ja kokemus etenevästä oppimisprosessista tukevat oppimaan oppimista.

L2 Satujen yleisinhimillinen, arkkityyppinen kuvakieli sekä musiikki ja runous kulttuuriperinnön välittäjinä.

L3 Oman kehon kokeminen arvokkaana. Työvälineistä, tossuista, huolehtiminen.

L4 Monipuolinen sointimaailma erilaisin soittimin, eri kulttuurien kansansadut ja runot. Oppilas kuulee paljon elävää musiikkia.

L5 Koodaus ihmisiä ja ihmisryhmiä liikuttamalla.

L6 Ryhmässä toimimisen taidot, kuuntelutaitojen edistäminen, toisten huomioon ottaminen, ryhmätilanteen tunnelman tunnistaminen.

L7 Yhteisten prosessien kokemuksellinen läpikäyminen.

Vuosiluokka 2

L1 Ensimmäisen luokan kehitys- ja osaamisalueiden lisäksi lapsen ajattelun kehitystä tukevat tilassa tapahtuvat symmetriaharjoitukset.

L2 Eläintarinoiden ja legendojen vastakkainen tunnesisältö laajentavat lapsen sisäistä kokemusta. Satujen yleisinhimillinen, arkkityyppinen kuvakieli sekä musiikki ja runous välittävät kulttuuriperintöä elävällä tavalla.

L3 Oman kehon kokeminen arvokkaana. Tossuista huolehtiminen.

L4 Monipuolinen sointimaailma erilaisin soittimin, eri kulttuurien kansansadut ja runot. Oppilas kuulee paljon elävää musiikkia.

L5 Koodaus ihmisiä ja ihmisryhmiä liikuttamalla.

L6 Ryhmässä toimimisen taidot ja kuuntelutaitojen edistäminen.

L6 Toisten huomioon ottaminen.

L6 Ryhmätilanteen tunnelman tunnistaminen.

L7 Yhteisten prosessien kokemuksellinen läpikäyminen.

13.4.14 Tieto- ja viestintätekniikka

Tieto- ja viestintätekniikka on yksi laaja-alaisen osaamisen alue. Tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään oppimisen apuvälineenä eri oppiaineissa. Tavoitteena on, että oppilas oppii eri oppiaineiden opiskelussa ja jatko-opinnoissa tarvittavat tieto- ja viestintätekniset taidot ja että oppilaan ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät tieto-ja viestintätekniikan avulla. Oppilaita ohjataan käyttämään ja kehittämään tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa, tiedonhallinnassa sekä tiedonhankinnassa.

Tavoitteena on, että oppilas

- ymmärtää tvt:n käyttö- ja toimintaperiaatteita sekä keskeisiä käsitteitä

- osaa käyttää tvt:tä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

- osaa käyttää tvt-taitojaan tutkivassa ja luovassa työskentelyssä

- harjoittelee tvt:n käyttöä vuorovaikutuksen, verkostoitumisen ja vertaisoppimisen välineenä

Tieto-ja viestintätekniikan keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa hyödynnetään koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tvt) taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Tutustuminen tapahtuu toiminnallisesti ja leikinomaisesti esimerkiksi harjoitellen ohjeiden antamista eurytmian tai matematiikan tunneilla. Tutustutaan myös tvt-laitteiden käyttöön esimerkiksi oppimispelien avulla.

14. Vuosiluokat 3-6

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3–6 tehtävä

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Koulun kaikki oppilaat opiskelevat englantia A1-kielenä 1. luokasta lähtien. Kaikki oppilaat aloittavat A2-kielenä saksan kielen opiskelun jo ensimmäisellä luokalla. Oppilaat opiskelevat saksaa luokilla 1-5, jonka jälkeen saksasta tulee valinnainen aine, jonka oppilas voi valita myös luokille 6-9 tai vaihtaa muihin valinnaisaineisiin. Mikäli oppilas tarvitsee laajempaa tukea muiden oppiaineiden opiskelussa tai hän aloittaa koulussa opiskelun vasta myöhemmin, saksa ei välttämättä kuulu hänen opetusohjelmaansa, Huoltajia tiedotetaan koulun kieliohjelmasta oppilaan tullessa kouluun.

Oppilaita kannustetaan monipuoliseen kieltenopiskeluun.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä

hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttäen. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksen eheyttäminen on keskeinen työmenetelmä. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen tapahtuu oppiaineiden välisenä yhteistyönä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuudet antavat tilaa työskentelyn toiminnallisuudelle sekä tekemällä ja tutkimalla oppimiselle erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Monialaisia oppimiskokonaisuuksia vuosiluokille 3- 6 ovat esim.

Pellolta pöytään: viljely/leipä (ympäristöoppi, äidinkieli, kotitalous, vuosiluokat 2 ja 3)

Rakentamisprojekti (matematiikka, ympäristöoppi, käsityö, kuvataide, äidinkieli, vuosiluokka 3)

Kalevala (musiikki, äidinkieli, ympäristöoppi, vuosiluokka 4)

Kotiseutu (ympäristöoppi, historia, yhteiskuntaoppi, liikunta, äidinkieli vuosiluokka 4)

Demokratia (historia, yhteiskuntaoppi, draama, vuosiluokka 5)

Näytelmä (musiikki, draama, äidinkieli, vuosiluokka 5)

Olympialaiset (historia, liikunta, käsityö, vuosiluokka 5)

Suomi (ympäristöoppi, historia, yhteiskuntaoppi, äidinkieli, vuosiluokka 5)

Eurooppa osana maailmaa (vuosiluokka 6)

Antiikin Rooma: talous ja raha, korkolaskut (historia, ympäristöoppi, yhteiskuntaoppi, matematiikka, vuosiluokka 6)

Suomesta yhteys Eurooppaan (vuosiluokka 6)

Yleiskatsaus kaikkiin mantereisiin, tähtitiede, geologia ja kasvioppi, globaali kaupankäynti ja elinkeinot (vuosiluokka 6)

Magneetti, kompassi ja lämpötutkimukset (fysiikka,osana maapallon globaalia yleiskatsausta, vuosiluokka 6)

Vuosiluokkien 6-7 siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää luokanopettajan ja aineenopettajien suunnitelmallista ja tiivistä pedagogista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöihin, toimintatapoihin ja ohjaavin asiakirjoihin perehtymistä. Opettajien yhteistyössä huomioidaan siirtymävaiheen opetuksen ja oppimisen taitojen asteittainen muuntuminen kohti itsenäisempää työskentelytapaa. Koulun ja kodin välisessä yhteistyössä myös eri aineiden opettajien keskinäisen yhteistyön merkitys korostuu. Kuudennella luokalla oppilaita valmistellaan uusiin

työskentelytapoihin, oppilaille ja vanhemmille kerrotaan 7. luokan syyslukukauden päätteeksi annettavasta suullisesta arviointitilaisuudesta. Oppilaille kerrotaan oman opiskelun vastuun lisääntymisestä. Oppilaan kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

14.2 Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet painottuvat vuosiluokilla 3-6 seuraavasti:

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opetuksessa vahvistetaan taitoa kysyä ja hakea vastauksia sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa, havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Tuetaan oppilaiden edellytyksiä tunnistaa asioihin liittyviä erilaisia näkökulmia, löytää oivalluksia sekä harjaantua vähitellen kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja yhteyksiä, kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja pohtimaan omaan sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, kuinka tieto voi rakentua esim. päättelemällä tai kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista ja yhdessä työskentelyn taitoja pari- tai ryhmätyöskentelynä sekä oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti. Ajattelun taitoja harjoitetaan ongelmanratkaisu ja - päättelytehtävin sekä mielikuvituksen liikkuvuutta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä, luovuutta ja toiminnallisuutta edistävin työtavoin.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Harjoitellaan työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista, työskentelyn ja edistymisen arviointia, omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista. Opastetaan oppilaita huomamaan säännöllisen harjoittelun merkitys oppimisen edistymiselle. Oppilaita autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja ohjataan keskustelemaan niistä vanhempien kanssa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria, perehtyä mediakulttuuriin ja sen vaikutusten tunnistamiseen. Opetellaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään lapsen oikeuksien sopimukseen. Ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurin vertailuun. Tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaan, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristönsä siisteydestä, viihtyvyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaa ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä, asianmukaisten turva ja suojavälineiden käyttöön ja tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat saavat ja hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan niihin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden, säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajan toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Monilukutaito

Oppilaat ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monipuolisemmin tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaisua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja –tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöään ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen , millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutella ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja –tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välttämään todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämien tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen- niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa- edistää monilukutaidon kehittymistä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja - välineitä. Tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutuksia arkeen ja otetaan selvää sen kestävistä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat esimerkiksi kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.

Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle.

Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä tuotosten ja dokumentoinnin arvioinnissa.

Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tvt:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämäntaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvioimisessa. Harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi kummitoiminta tai vertaissovittelu. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen, ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Tutkitaan kestävän kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Oppilaiden kanssa mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisesti muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niissä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisentaitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen, ja tekojen merkitys itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

14.3 Paikallisesti päätettävät asiat

Luokkien 3-6 siirtymävaiheisiin liittyvät paikallisesti sovitut asiat on kirjattu kappaleeseen 14.1.

14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6

14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Kielikasvatus

Kielikasvatus koulussa rakentuu sekä äidinkielen että muiden opetettavien kielten opetuksesta ja niiden rinnakkaisesta käytöstä eri oppimistilanteissa. Kielikasvatuksen ytimenä on ohjata oppilaita käyttämään kieliä monipuolisesti, suullisesti ja kirjallisesti kaiken oppimisensa tukena eri oppiaineissa ja tilanteissa. Kielikasvatuksella ohjataan oppilaita myös tiedostamaan ja ymmärtämään kulttuurieroja, arvostamaan omaa ja toisten kielellistä identiteettiä sekä kunnioittamaan kaikenlaista kielellistä erilaisuutta.

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus on taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Äidinkieli on keskeinen oppimisen väline. Sen avulla kehittyvät ajattelun ja ongelmanratkaisun taidot, jotka mahdollistavat kehittyneen ja itsenäisen opiskelun. Oppiaineen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja, ohjata heitä monipuolisesti kielellisen kulttuurin pariin sekä saattaa heidät tietoisiksi viestijöiksi ja kielenkäyttäjiksi. Äidinkieli toimii siltana ympäristöön ja mahdollistaa omien aikomusten ja toisten tarkoitusten ymmärtämisen vuorovaikutustilanteissa. Opetus perustuu monipuolisesti puhuttuun kieleen ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen, monipuolisiin kulttuurisisältöihin, laajaan tekstikäsitykseen; tulkitsemiseen ja tuottamiseen sekä tiedon hankintaan ja jakamiseen. Oppilaiden erilaisuus, tasa-arvo ja sukupuolen moninaisuus huomioidaan oppimisympäristössä ja opetusmenetelmissä.

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 tehtävänä on sujuvoittaa ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä lukemista ja tekstien tuottamista. Tekstilajivalikoimaa laajennetaan, tekstintuottamisessa aletaan kiinnittää huomiota kirjoittamisen vaiheittaiseen etenemiseen. Monimediaiset vuorovaikutustilanteet nostetaan yhteiseen keskusteluun ja opetuksen sisältöihin oppilaan ikäkauden mukaisesti siten, että harjoitellaan ja vahvistetaan median käsittelyyn tarvittavia tietoja ja taitoja aluksi välittömissä vuorovaikutustilanteissa ihmisenä ihmiselle, jotta voi toimia ihmisenä ihmiselle myös virtuaaliympäristössä. Tekstien tuottaminen, tulkitseminen ja arvioiminen harjaantuvat kielellisten taitojen kehittyessä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi, jossa on saatavilla lapsille soveltuvaa ja itse valittua kirjallisuutta ja tekstejä ja jossa lukukokemukset ja tarinakokemukset laajentuvat ja välitön vuorovaikutus mahdollistuu. Tavoitteena on yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaat voivat esittää näkemyksiään varmana siitä, että heidän ajatuksiaan halutaan kuulla ja jossa tekstejä on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa yksin ja yhdessä. Viestintäteknologiaa hyödynnetään tekstintuottamisen ja tarkastelun välineenä silloin, kun välineestä on hyötyä oppimisessa. Työtavat valitaan siten, että yhdessä toimiminen on mahdollista, keskustelua voi käydä kasvokkain ja sisältöjä (esim. draamaa ja kirjallisuutta) integroidaan luontevasti muihinkin oppiaineisiin. Projektityöskentely ja prosessinomainen opiskelu eheyttävät opetusta. Esiintymistaitoja harjoitellaan draaman ja monipuolisten vuorovaikutustilanteiden avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Vuosiluokilla 3-6

Oppilaan kielellistä kehitystä tuetaan siten, että tekninen luku- ja kirjoitustaito muuttuu sujuvaksi taidoksi ja lukutaito syvenee ymmärtäväksi lukemiseksi. Sanavaraston laajenemista, käsitteiden ja oppilaan omien ajatusten esiin tuomista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tuetaan muun muassa kannustamalla oppilasta lukemaan omaa taitotasoaan vastaavaa kirjallisuutta ja muita tekstejä. Oppilaita ohjataan sujuvaan puheen ja kirjoitetun tekstin tuottamiseen siten, että huomio kohdistuu vastaanottajan mahdollisuuteen ymmärtää puhujan sanoma. Oppilasta ohjataan sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaan tekstien tuottamisen ja rakentamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja ja yksilöllistä tukea. Oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu. Muotopiirustusharjoitukset ovat edelleen tärkeitä kokonaisvaltaisen hahmottamisen, selkeän käsialan kehittämisen vakiinnuttamisen, sujuvan kirjoittamisen ja lukemisen kehittymisen tukena.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on kannustavaa, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää ja se on osa oppimisprosessia arjessa. Arviointi perustuu oppilaan työprosessin ja toiminnan havainnointiin ja sen monipuoliseen dokumentointiin, jossa tärkeänä osana on oppilaan oma vihkotyö. Arvioinnissa huomioidaan tekstien tuottamisen sisällöllisiä ja oikeinkirjoituksellisia taitoja, lukusujuvuuden, luetun ymmärtämisen ja tekstien tulkitsemisen edistymistä, puhutun ja kirjoitetun kielen perusrakenteiden ymmärtämisen kehittymistä sekä omaehtoisen lukemisen edistymistä. Ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja arvioidaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kuten ryhmätyöskentelyssä, luokkakeskusteluissa tai esiintymistilanteissa. Oppilasta ohjataan myös arvioimaan omaa ja muiden työtä.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 opastaa oppilasta ottamaan puhetilanteissa kuuntelijan ja puhujan tehtävät, osallistumaan keskusteluun puheenvuorollaan, antaa mahdollisuuden muille sekä vastaanottaa heidän viestinsä, vahvistamaan taitoaan ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten valintojen vaikutuksia, luottamaan puheen ja kielen mahdollisuuksiin vuorovaikutuksessa

T3 ohjata oppilasta käyttämään kieltä ilmaisun ja tulkinnan välineenä, ilmaisemaan itseään draaman avulla kehollisia ja äänellisiä ilmaisukeinoja käyttäen ja harjoittaa oppilaan taitoja toimia erilaisissa viestintä – ja esitystilanteissa

T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa, halua ja kykyä toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan ja vahvistamaan lukusujuvuuttaan sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan. Ohjata oppilasta ymmärtävään lukemiseen ja käyttämään tekstin ymmärtämistä helpottavia strategioita.

T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lapsille tarkoitetusta kirjallisuudesta, valitsemaan itselleen sopivaa luettavaa, ilmaisemaan ja pohtimaan kirjallisuuden herättämiä ajatuksia, etsimään tietoa ikäkaudelleen sopivista lähteistä

S3 Tekstien tuottaminen

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään kirjallisesti ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kirjoittamaan itsenäisesti tekstejä, jossa on tarinasisältö, juoni tai tapahtumien kuvaus

T11 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoaan ja kehittämään käsialansa sujuvuutta sekä ohjata kehittämään monipuolisesti sorminäppäryyttä myös näppäintaitojen harjoittelua varten,

tarkkailemaan ja arvioimaan mallista kirjoittamaansa tekstiä ja vahvistamaan kirjoitetun kielen perusrakenteiden ja oikeinkirjoituksen tuntemusta

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, käyttämään käsitteitä, joita puheen ja kirjoituksen yhteydessä käytetään, kiinnostumaan kielen säännönmukaisuuksista, tutustumaan alustavasti äidinkielen lauserakenteeseen

T14 kannustaa oppilasta lukemaan ikätasolleen sopivaa kirjallisuutta, valitsemaan kiinnostavaa luettavaa, rohkaista oppilasta lukuharrastuksen pariin, lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä tarjota mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen ja omien esitysten tuottamiseen

Vuosiluokka 4

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 opastaa oppilasta harjaannuttamaan taitoaan kuunnella aktiivisesti ja osallistumaan oma-aloitteisesti vuorovaikutustilanteissa ja erilaisissa viestintäympäristöissä siten, että pyrkii harjoittelemaan rakentavaa ja vastuullista mielipiteen ilmaisua.

T2 ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vuorovaikutuskumppanin tarpeita ja omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia

T3 ohjata ja rohkaista oppilasta itseilmaisuun, kehittymään kertojana ja ilmaisemaan itseään myös kehollisia ja äänellisiä ilmaisukeinoja käyttäen.

T4 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja tekemään huomioita omien viestintätaitojen kehittymisestä, tukea halua ja kykyä toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan lukutaitoaan sujuvammaksi sekä tarkkailemaan ja arvioimaan lukemaansa, ohjata kehittämään lukutapojaan ja löytää omaan oppimiseensa sopivia tapoja esimerkiksi tekstin ymmärtämisen kehittämiseen.

T6 ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoa sekä tukea oppilaan ajattelutaitojen kehittymistä

T7 ohjata oppilasta aktiiviseen tiedonhankintaan ikäkaudelle sopivista lähteistä, monipuolisten tekstiympäristöjen käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

T8 ohjata oppilas tutustumaan lasten ja nuorten kirjallisuuteen, kannustaa valitsemaan itselleen sopivaa luettavaa ja ohjata pohtimaan sekä työstämään luetun tekstin herättämiä vaikutelmia.

S3 Tekstien tuottaminen

T9 rohkaista ja tukea oppilaan halua ilmaista itseään kirjoittamalla, välittää kokemuksiaan ja ajatuksiaan ja vahvistaa näin myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana

T10 auttaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja ohjata harjoittelemaan tapahtumia kertovien ja kuvaavien tekstien tuottamista. Ohjata oppilas tutustumaan ja käyttämään viestinnän välineitä myös monimediaisessa ympäristössä.

T11 ohjata oppilasta harjoittelemaan sujuvaa ja selkeää käsin kirjoittamista sekä vahvistamaan monipuolisesti hienomotorisia taitojaan myös näppäilytaitojen sujuvoittamiseksi sekä vahvistamaan kirjoitetun kielen perusrakenteiden ja oikeinkirjoituksen tuntemusta.

T12 kannustaa oppilasta arvioimaan ja kehittämään omia tekstejään, tarjota mahdollisuuksia tekstin tuottamiseen yhdessä sekä huomioimaan rakentavan palautteen saamisen ja antamisen merkitys. Ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. Opastaa harjoittelemaan mediatietoisuutta ja -kriittisyyttä; huomioimaan median tarjoamat hyvät mahdollisuudet ja myös haittavaikutukset omassa elämässään.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T13 tukea oppilasta vahvistamaan kielitietoisuutta, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan

T15 tukea oppilasta arvostamaan ja vahvistamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään tutustumalla kotiseutunsa historiaan ja kulttuuriin. Ohjata oppilaan kiinnostusta kielen mahdollisuuksien havaitsemiseen, huomioimaan ympäristössään puhutut kielet ja niiden eroja ja arvostamaan kielellisiä eroavaisuuksia. Luoda mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä omien esitysten tuottamiseen

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja ohjata kirjaston aktiiviseen käyttöön

Vuosiluokka 5

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa toimia erilaisissa viestintäympäristöissä aktiivisesti siten, että harjoittelee rakentavaa ja vastuullista mielipiteen ilmaisua ja vuorovaikutusta

T2 ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vuorovaikutuskumppanin tarpeita ja omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään luovasti, rohkeasti ja monipuolisesti draaman avulla kielellisiä, kehollisia ja äänellisiä ilmaisukeinoja käyttäen ja ohjata oppilasta vahvistamaan taitoja toimia erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa

T4 kannustaa ja tukea oppilaan omaehtoista pyrkimystä luoda itsestään myönteistä viestijäkuvaa, tukea oppilaan halua ja kykyä aktiivisuuteen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta tarkkailemaan ja arvioimaan lukemistaan sekä vahvistamaan ääneen lukemalla lukutaitoaan sujuvaksi ja ilmeikkääksi. Ohjata oppilasta kehittämään lukutapojaan ja löytämään omaan oppimiseensa sopivia tapoja ja käyttämään niitä tekstin ymmärtämisen apuna.

T6 opastaa oppilas laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä kehittämään ajattelutaitojaan mm. erittelemällä, tulkitsemalla ja arvioimalla monimuotoisia tekstejä

T8 kannustaa oppilasta tutustumaan, kiinnostumaan ja kehittämään lasten- ja nuortenkirjallisuuden tuntemustaan sekä perehtymään monipuolisesti erilaisiin ikäkaudelle sopiviin testeihin esim. mediassa. Luoda oppilaalle mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tekstiympäristöjen käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin. .

S3 Tekstien tuottaminen

T9 rohkaista oppilasta kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden ilmaisemiseen ja vahvistaa myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana

T10 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ajatuksiensa kielentämistä kertovien, kuvaavien ja selostavien tekstien tuottamisen avulla

T11 ohjata oppilasta vahvistamaan ja ylläpitämään käsialansa selkeyttä ja sujuvuutta sekä ylläpitämään ja harjaannuttamaan monipuolisia sorminäppäryystaitoja myös näppäintaitojen sujuvuuden harjaannuttamista varten. Vahvistaa kirjoitetun kielen perusrakenteiden ja oikeinkirjoituksen tuntemusta ..

T12 kannustaa kehittämään ja arvioimaan omaa tekstin tuottamistaan, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen saamiseen ja antamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuutta, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja eri murteiden ilmaisuja, harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan

T15 vahvistaa oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä tutustumalla oman maansa sekä muiden Pohjoismaiden kulttuureihin ja ohjata arvostamaan lähiympäristön kulttuureja ja kieliä ja luoda mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä omien esitysten tuottamiseen

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan omaehtoisesti lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen lukuelämysten jakamiseen sekä kannustaa aktiiviseen kirjaston käyttöön

Vuosiluokka 6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia aktiivisena erilaisissa viestintäympäristöissä siten, että hän haluaa ja pystyy rakentavaan ja vastuulliseen mielipiteen ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen

T2 ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vuorovaikutuskumppanin tarpeita ja omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään kielellisiä, kehollisia ja äänellisiä ilmaisukeinoja käyttäen ja opastaa oppilasta harjoittamaan taitoja toimia erilaisissa viestintä – ja esitystilanteissa

T4 kannustaa ja tukea oppilaan omaehtoisesti pyrkimystä luoda itsestään myönteistä viestijäkuvaa, halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta harjoittamaan ja kehittämään ja ylläpitämään lukutaitonsa sujuvuutta, kehittää, tekstin ymmärtämisen taitoja ja strategioita sekä harjaannuttaa tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

T8 kannustaa oppilasta laajentamaan kirjallisuudentuntemustaan, kiinnostumaan lasten ja nuorten kirjallisuudesta sekä monipuolisesti myös tietokirjallisuudesta ja mediateksteistä,

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja, laajentamaan sana- ja käsitevarantoa sekä edistämään ajattelutaitojaan

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tekstiympäristöjen käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

S3 Tekstien tuottaminen

T9 rohkaista oppilasta kokemusten, mielipiteiden ja ajatusten ilmaisemiseen ja tukea oppilasta luomaan myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan harjoittelemalla kertomaan ja selostamaan tapahtumia, kirjoittamalla tarkkoja havaintojaan tai esittämään omia näkemyksiään ja ottamalla kantaa asioihin omissa teksteissään

T11 opastaa oppilasta kehittämään, vahvistamaan ja ylläpitämään käsin kirjoittamisen taidon sujuvuutta ja selkeyttä, vahvistaa kirjoitetun kielen perusrakenteiden ja oikeinkirjoituksen tuntemusta ja hallintaa käsin ja koneella kirjoitettaessa

T12 kannustaa oppilasta arvioimaan ja kehittämään taitojaan tekstin tuottamisessa ja tarjota mahdollisuuksia tekstin tuottamiseen yhdessä, rakentavan ja vastuullisen palautteen saamiseen ja antamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan

T15 vahvistaa oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä tutustumalla ja ohjaamalla arvostamaan muiden kansojen kulttuureita ja kieliä, luoda mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä omien esitysten tuottamiseen

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa, tutustumaan ja lukemaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta, rohkaista ja ohjata oppilasta lukuelämysten jakamiseen ja aktiiviseen kirjaston käyttämiseen

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Luodaan säännöllisiä vuorovaikutustilanteita; kerrontaa, selostusta, mielipiteiden vaihtoa, asiointia, keskustelua, kysymistä, vastaamista, palautteen antamista ja saamista, tarkkaavaista kuunteluun opettelua

Harjoitellaan kohteliaita kielenkäyttötapoja, yleiskielen käyttöä puheessa, mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista, toisen mielipiteenilmaisun huomioimista

Harjoitellaan esiintymistä ja ilmaisutaitoja, tehdään taiteellisia puheharjoituksia,

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan lukemista yksin ja kuorossa, hiljaista lukemista, harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista.

Herätetään lukuinnostus ja ohjataan lukuharrastukseen, kirjastopalveluiden käyttöön harjaannuttaminen.

Kuunnellaan itse tai yhteisesti valittua lasten- ja nuortenkirjallisuutta.

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan sujuvaa käsialakirjoitusta sekä näppäintaitoja.

Kirjoitetaan mallista ja sanelusta.

Tuotetaan omia kirjoitelmia mielikuvituksen, omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä tekstien tai kuvien pohjalta, vastaanottajalle kirjoittamisen harjoittelua

Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.

Opetellaan kirjoitelman rakennetta ; otsikon laatimista ja kappaleisiin jakamista

Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perustaitoja ja itse tuotettujen tekstien korjaamista.

Harjoitellaan oikeinkirjoitusta ja seuraavien perusasioiden käyttötaitoa omissa teksteissä: lauseen lopetusmerkit, välimerkit, alkukirjaimet, tavutus, yhdyssanat, isot ja pienet alkukirjaimet, repliikkiviiva

Harjoitellaan hahmottamaan lauserakenne ja opetellaan lauseen pääjäsenet. Opetellaan myös näkemään lauseet toisiinsa liittyvinä yksikköinä (virke).

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Luokitellaan sanoja merkityksen perusteella (sanaluokat).

Tutustutaan kerronnan ja kirjallisuuden avulla talonpoikais- ja käsityöläiskulttuuriin, luomiskertomuksiin, mm. Vanhan testamentin kertomuksiin. Harjoitellaan sanalaskuja ja arvoituksia sekä runoutta.

Tutustumista talonpoikais- ja käsityöläiskulttuuriin runsaan kerronnan ja sopivan kirjallisuuden avulla,

Tutustutaan luomiskertomuksiin, joissa ilmenevät ihmiskunnan perustarinat. Ne luovat perustaa myöhemmälle kulttuurin, taiteen ja sivistyksen ymmärtämiselle. Opettajan kertomina aineistoina myyttikirjallisuutta ja erityisesti Vanhan testamentin kertomuksia.

Harjoitellaan sananlaskuja ja arvoituksia sekä runoutta. Kiinnitetään huomiota ilmaisuun ja artikulaatioon sekä runokielen rytmillisyyteen ja kauneuteen.

Luetaan koti- ja ulkomaista lasten ja nuorten kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin sekä ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta. Pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja.

Valitaan yhteiseksi lukukirjaksi kaunokirjallinen lastenkirja, joka puhuttelee sekä aistikokemuksia että mielikuvitusta; lyhyiden, ikäkaudelle sopivien tekstien ja kertomusten kuuntelua ja lukemista, luokkakirjaston, kirjaston ja omien kirjojen lukemista

Työstetään kirjallisuutta muiden taiteiden avulla

Tutustutaan lasten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa.

Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, museoita ja teatteria. Tarkastellaan ikäkaudelle tarkoitettuja mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median käytöstä arjessa.

Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä omalle luokalle ja koulun yhteisiä tilaisuuksia ja juhlia varten

Vuosiluokka 4

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia omien ajatusten, kokemusten, näkemysten ja mielipiteiden jakamiseen, toisten kuuntelemiseen ja palautteen saamiseen ja antamiseen.

Harjoitellaan ja havainnoidaan vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, kuten tapoja olla kohtelias esim. asiointitilanteissa, kirjeitä kirjoitettaessa tai ohjeita annettaessa, ryhmätyöskentelytilanteissa, kuinka esittää oma näkemyksensä, mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon.

Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön juhlien tai tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen.

Luetaan yhdessä ja jaetaan lukukokemuksia. Oppiaineisiin liittyen oppilaiden omia selostuksia ja esitelmiä.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja harjaannutetaan tekstinymmärtämisen taitoja kuuntelemalla ja lukemalla ja käyttämään muita tilanteeseen sopivia tekstinymmärtämisen keinoja esim. kysymyksiä

Arvioidaan omaa lukutaitoa, harjoitellaan lukusujuvuutta ja opitaan laajentamaan tietämystä luetun avulla.

Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lasten- ja nuorten kirjallisuutta.

Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.

Etsitään tietoa eri lähteistä ja käytetään kirjastopalveluita.

Ryhmitellään sanoja sekä merkityksen että taivutuksen perusteella: verbien aikamuodot, nominien taipuminen paikallissijoissa, adjektiivien vertailua

Jatketaan lauseen jäsentymisen harjoittelua.

Harjoitellaan välimerkkien käyttö lauseiden yhteen liittämiseen.

S3 Tekstien tuottaminen

Kirjoitetaan käsin omat vihkotekstit mallin mukaan ja sanelusta.

Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä

Harjoitellaan kirjoittamaan omia tekstejä kokemusten, havaintojen, luovan mielikuvituksen sekä toisten tekstien tai kuvien pohjalta.

Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin.

Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.

Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa.

Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.

Opitaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä (isot ja pienet alkukirjaimet, yhdyssanat, virkkeen loppumerkit, pilkku, repliikkiviiva).

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Laajennetaan sanaluokkien tuntemusta.

Vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin.

Tutustutaan oppilaan omaan ja lähiympäristön kulttuureihin ja kieliin ja lasten maailmaan liittyvään kansanperinteeseen

Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia ja teatteria.

Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.

Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista, hyödyistä ja haasteista oppilaan arjessa.

Luetaan koti- ja ulkomaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja. Eläimiin ja kotiseututuntemukseen liittyvää kirjallisuutta

Tutustutaan pohjoismaiseen mytologiaan ja erityisesti Kalevalaan sekä opettajan kertomana että itse lukemalla ja taiteellisesti harjoitellen.

Harjoitellaan runojen taiteellista ja ilmaisevaa tulkintaa.

Vuosiluokka 5

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1–T4

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia omien ajatusten, kokemusten ja näkemysten mielipiteiden jakamiseen, toisten kuuntelemiseen ja palautteen saamiseen ja antamiseen,

Harjoitellaan tarkan mielikuvan muodostamista; luetun tai kuullun täsmällinen toistaminen, oman ja toisen lausuman tai mielipiteen erottaminen

Harjoitellaan ja havainnoidaan vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma näkemyksensä mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon.

Hyödynnetään draaman toimintamuotoja, harjoitellaan ja esitetään koko luokkanäytelmä ja osallistutaan muihin oman luokan ja kouluyhteisön juhlien ja tilaisuuksien suunnitteluun ja toteutukseen.

Harjoitellaan suullista ilmaisutaitoa puheharjoituksin, lukemalla, kertomalla, esitelmöimällä ja näyttelemällä.

S2 Tekstien tulkitseminen

T5–T7

Luetaan yhteisesti ja itsenäisesti. Kehitetään lukemisilmaisua ja sisällön mielekkään tulkinnan harjoittelua ääneen luettaessa.

Arvioidaan ja kehitetään lukusujuvuutta ja luetun ymmärtämisen taitoja ja opitaan laajentamaan tietämystä luetun avulla.

Harjoitellaan tiedon etsintää esim. esitelmien valmistamisen yhteydessä.

Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä.

Tulkitaan kirjoitettua tekstiä taiteellisesti näyttelemällä.

Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lasten- ja nuorten kirjallisuutta.

Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.

Etsitään tietoa eri lähteistä ja käytetään kirjastopalveluita.

Harjoitellaan arvioimaan tekstien sisältöjen luotettavuutta.

Harjoitellaan verbin aktiivi- ja passiivimuotoja sekä suoran ja epäsuoran esityksen erojen havaitsemista muuntamalla ilmaisutapoja toisikseen.

Tehdään oikeinkirjoitusta vakiinnuttavia harjoituksia.

Laajennetaan välimerkkien käyttöä (mm.vuoropuhelu).

S3 Tekstien tuottaminen

T8–T11

Vahvistetaan selkeän ja sujuvan käsialan kirjoittamista. Harjoitellaan myös näppäintaitoja ja sujuvaa koneella kirjoittamista.

Laaditaan suullisia ja kirjallisia esitelmiä ja harjoitellaan niiden esittämistä. Harjoitellaan lähdeaineistojen käyttöä ja merkintää kirjallisiin esitelmiin.

Harjoitellaan juonellista kirjoittamista juonellisen kirjoittamisen harjoittelua luovan mielikuvituksen tai annettujen aiheiden pohjalta. Kirjoitetaan omien kokemusten ja havaintojen sekä tekstien tai kuvien pohjalta. Harjoitellaan tukisanalistan laatimista ja käyttöä.

Tutkitaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä.

Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.

Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa.

Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.

Opitaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä (isot ja pienet alkukirjaimet, yhdyssanat, virkkeen loppumerkit, pilkku, repliikkiviiva, lainausmerkit)

Opitaan ilmaisemaan tietolähde repliikkien yhteydessä; suoran ja epäsuoran esityksen harjoittelua

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vivahteita ja muuntumista tilanteen ja aiheen mukaan, pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja erilaisten tekstien merkityksiä.

Vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin.

Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjaston käyttöä virkistyksen ja tiedon hankkimiseen, elokuvia ja teatteria.

Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä koulun juhliin ja tapahtumiin, näytelmäkirjallisuuden vaihtoehtoihin tutustuminen, harjoitellaan ja esitetään luokkanäytelmä

Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.

Luetaan koti- ja ulkomaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja.

Lukuharrastusta aktivoidaan erilaisin kirjallisuustehtävin.

Tutustutaan muinaiseen itämaiseen tarustoon ja erityisesti antiikin Kreikan mytologiaan kuunnellen ja lukien

Esitellään kaunokirjallinen teos ja keskustellaan kirjoista sekä arvioidaan kirjallisuutta omista kokemuksista lähtien.

Vuosiluokka 6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia omien ajatusten, kokemusten ja havaintojen ilmaisemiseen ja jakamiseen, toisten kuuntelemiseen, palautteen saamiseen ja antamiseen

Harjoitellaan ja havainnoidaan vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma näkemyksensä, mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. vaikuttamisen keinoihin tutustumista; subjektin ja objektin osat vuorovaikutuksessa

Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

Jatketaan tutustumista erilaisiin medioihin (mm. tv, internet, sosiaalinen media, lehdet)

Harjoitellaan huolellista ja selkeää puheilmaisua.

Harjoitellaan esitelmien esittämistä yleisölle.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja tilanteeseen sopivien tekstinymmärtämisen strategioiden käyttämistä

Arvioidaan ja kehitetään omaa lukutaitoa ja opitaan laajentamaan tietämystä luetun avulla.

Esitellään itse valittua ja luettua kirjallisuutta. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla tekstejä.

Opitaan tunnistamaan kertovien, selostavien, kuvailevien, vertailevien ja mielipidetekstien kielellisiä piirteitä.

Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lasten- ja nuorten kirjallisuutta.

Opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema.

Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.

Etsitään tietoa eri lähteistä ja käytetään kirjastopalveluita.

Harjoitellaan arvioimaan tekstien sisältöjen luotettavuutta ja pohditaan kirjallisuuden, lehdistön ja muun median mahdollisuuksia tuottaa mielikuvia, muokata maailmankuvaa ja ohjata ihmisen valintoja

Tuodaan esiin media- ja lähdekriittisyys, vastuu lähteiden käytössä. Tutustutaan referaattien tekemiseen.

S3 Tekstien tuottaminen

Kirjoitetaan käsin vihkotekstit, ylläpidetään sujuvaa ja selkeää käsin kirjoittamisen taitoa ja harjoitellaan näppäintaitoja ja sujuvaa koneella kirjoittamista.

Harjoitellaan tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten ja havaintojen sekä toisten tekstien pohjalta. harjoitellaan erityisesti asia-aineiden ja asioimistekstien kirjoittamista,

Tutkitaan kertomiselle, selostamiselle, kuvaamiselle ja mielipiteen ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, Harjoitellaan tekstien suunnittelua ja jäsentämistä; tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä.

Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin.

Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.

Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.

Kirjoitetaan opiskelussa tarvittavia tekstejä ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.

Ylläpidetään opittuja oikeinkirjoituksen perustaitoja omassa tekstissä

Kirjallisessa esityksessä kiinnitetään huomiota tyylitajun herättämiseen.

Harjoitellaan selostusten ja muistiinpanojen itsenäistä laatimista sekä asiakirjeiden ja sähköpostiviestien kirjoittamista. Harjoitellaan tekstinkäsittelyn perusteita esimerkiksi tekemällä luokkalehti.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutustutaan kielen erilaisiin ilmaisumahdollisuuksiin: verbien tapamuodot (modukset) ja erilaiset lauserakenteet

Harjoitellaan lauseenjäsenet ja lauseiden liittyminen toisiinsa

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä.

Tulkitaan runoja taiteellisesti, harjoitellaan oman runon kirjoittamista. Runoudesta balladit tärkeitä dramatiikan ilmaisuna.

Laajennetaan tekstejä tutkimalla oppilaiden tietoja kielen piirteitä

Vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin.

Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoavirkistyksen ja tiedon hankkimiseen, elokuvia ja teatteria.

Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä koulun tapahtumiin ja juhliin

Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.

Luetaan koti- ja ulkomaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja,

Esitellään kaunokirjallisia teoksia luokassa: niistä keskustelemista ja kirjallisuuden arviointia omista lukukokemuksista lähtien, kirjailijoihin tutustumista esimerkiksi esitelmien yhteydessä

Harjoitellaan tekstilajimuunnoksia.

Tutustutaan Rooman tarustoon ja vieraista maista ja kansoista kertovaan kirjallisuuteen kuunnellen ja lukien

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Perusopetusvaiheen arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Näin myös oppilaat, joilla on oppimisvaikeuksia tai kielellisesti muuten erilaiset lähtökohdat, pystyvät tuomaan osaamistaan mahdollisimman hyvin esille. Jokaiselle vuosiluokalle on myös olemassa omat painopistealueensa. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan antamat ilmaisulliset, suulliset tai kirjalliset näytöt. Jatketaan edelleen itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista.

Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Palautetilanteeseen opettaja kutsuu paikalle myös huoltajat. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa 3. luokalla lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin. Luokilla 4-6 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi numeroarvioinnin lisäksi sanallisen palautteen.

Vuosiluokka 3

Arvioinnin perusteena on oppilaan vuorovaikutustaidot erilaisissa keskustelu- ja ryhmätyötilanteissa. Arvioidaan oppilaan taitoa ilmaista itseään esiintymistilanteissa. Arvioidaan erityisesti lukusujuvuuden ja luetun ymmärtämisen taitojen kehittymistä, tiedonhakutaitoja sekä sana- ja käsitevarannon karttumista. Arvioidaan oikeinkirjoituksen edistymistä ja oman tekstin tuottamisen taitoja sekä käsialan kehittymistä. Arvioidaan oppilaan taitoa tunnistaa ja käyttää kielen perusrakenteita, kuten lauseita ja virkkeitä.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena on oppilaan vuorovaikutus-, ryhmätyöskentely- ja esiintymistaitojen sekä muun suullisen ilmaisun kehittyminen. Arvioidaan lukusujuvuuden, tekstien ymmärtämisen ja tiedonhankinnan taitojen kehittymistä. Arvioinnin kohteena ovat myös tekstien tuottamisen taitojen, oikeinkirjoituksen ja kirjallisen ilmaisun taitojen kehittyminen. Arvioidaan myös kielen rakenteiden ja kieliopillisten käsitteiden hallintaa.

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteena on oppilaan vuorovaikutus-, ryhmätyöskentely- ja erityisesti esiintymistaitojen ja muun suullisen ilmaisun edistyminen. Arvioidaan lukusujuvuuden, tekstien ymmärtämisen ja tiedonhankinnan taitojen kehittymistä. Arvioinnin kohteena ovat myös tekstien tuottamisen taitojen, oikeinkirjoituksen ja kirjallisen ilmaisun taitojen kehittyminen. Arvioidaan myös kielen rakenteiden ja kieliopillisten käsitteiden hallintaa.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteena on oppilaan vuorovaikutus-, ryhmätyöskentely- ja esiintymistaitojen kehittyminen, lukusujuvuuden, tekstien ymmärtämisen ja tiedonhankinnan- sekä mediataitojen kehittyminen, tekstien tuottamisen, oikeinkirjoituksen ja kirjallisen ilmaisun taitojen kehittyminen. Arvioidaan myös opeteltujen kielen rakenteiden, sisältöjen ja kieliopillisten käsitteiden hallintaa.

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L1 Ajattelun taitoja harjoitellaan mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin työskentelytavoin. Opetussisällöt, harjoitukset ja -esimerkit nivotaan oppilaiden omaan arkeen ja

kokemusmaailmaan, jotta syntyy keskustelua, yhdessä pohtimista, vertaisoppimista monipuolisissa vuorovaikutustilanteissa.

L2 Henkilökohtaisen runon harjoittelu ja esittäminen sekä toisten oppilaiden runoesitysten kuuntelu. Päivittäisessä toiminnallisissa tuokioissa yhdessä opeteltavat, opetusaiheisiin nivoutuvat runot, lorut tai riimit. Monipuolinen vuorovaikutustaitojen harjoittelu: kuuntelu ja puhuminen, puheenvuorot, leikit ja draamaharjoitukset, kuvaelmien esittäminen.

L3 Harjoitellaan jokapäiväisessä arjessa tarvittavia tunne- ja vuorovaikutustaitoja esim. leikkien, draaman ja keskustelujen avulla. Kannustetaan itsenäiseen kirjastopalveluiden käyttöön.

L4 Tutustutaan erilaisiin teksteihin ja lastenkirjallisuuteen, tuotetaan pieniä suorasanaisia kirjoitelmia, tarinoita ja runoja ja luetaan niitä toisille

L6 Kannustetaan aloitteellisuuteen ja rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille.

L7 Harjoitellaan ilmaisutaitoja neuvottelu- ja sovittelutilanteissa

Vuosiluokka 4

L1 Ajattelun taitoja harjoitellaan mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin työskentelytavoin. Opetussisällöt, harjoitukset ja -esimerkit nivotaan oppilaiden omaan arkeen ja kokemusmaailmaan. Kokemuksista ja havainnoista keskustelua ja kysymyksiä esittämistä.

L2 Vuorovaikutustaitojen harjaannuttaminen; pienet draamaharjoitukset, vuoropuhelut/ puheenvuorot/ kuuntelu –puhuminen, Kalevalaa kokonaisvaltaisesti luovin harjoituksin (näytellen, lausuen, laulaen, kuvittaen ja kirjoittaen).

L3 Kannustetaan aktiiviseen kirjastopalveluiden käyttöön. Ylläpidetään ja kehitetään jokapäiväisessä arjessa tarvittavia tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

L4 Laajennetaan lukukokemuksia, luetaan monipuolisesti ikäkauteen sopivia tekstejä yhdessä ja itsenäisesti.

L5 Harjoitellaan sähköistä tiedonhankintaa.

L6 Kannustetaan aloitteellisuuteen ja rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille. Harjoitellaan neuvottelu- ja sovittelutaitoja.

L7 Suunnitellaan ja valmistellaan esim. tapahtumia, yhteisiä esiintymisiä jne.

Vuosiluokka 5

L1 Tuetaan kokemuksista ja havainnoista keskustelua sekä kysymysten esittämistä, vahvistetaan kielen rakenteiden ymmärtämistä

L2 Kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Ylläpidetään kohteliasta, toisia arvostavaa keskustelu- ja toimintakulttuuria.

L4 Luetaan ja tuotetaan aktiivisesti erilaisten tekstejä, tarkastellaan kielen käyttöä erilaisissa yhteyksissä ja tilanteissa

L5 Harjoitellaan tvt:n käyttöä tutkivassa ja luovassa työssä sekä tvt.n vastuullista ja turvallista käyttöä

L6 Kannustetaan aloitteellisuuteen ja rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille.

L7 Osallistutaan ja järjestetään yhteistyössä tapahtumia ja juhlia omassa koulussa

Vuosiluokka 6

L1 Tuetaan kokemuksista ja havainnoista keskustelua sekä kysymysten esittämistä, vahvistetaan kielen rakenteiden ymmärtämistä

L2 Ylläpidetään kohteliasta, toisia arvostavaa ja kunnioittavaa sekä suvaitsevaa keskustelukulttuuria. Tutustutaan mediakulttuurin analysointiin ja median vaikutusten tunnistamiseen

L4 Luetaan ja tuotetaan aktiivisesti erilaisten tekstejä, tarkastellaan kielen käyttöä erilaisissa yhteyksissä ja tilanteissa, harjoitellaan omista kokemuksista ja tunteista kirjoittamista ja keskustelua

L5 Harjoitellaan tvt:n käyttöä tutkivassa ja luovassa työssä sekä tvt.n vastuullista ja turvallista käyttöä. Ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tvt.n roolia vaikuttamiskeinona.

L6 Kannustetaan aloitteellisuuteen ja rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille. Kehitetään viestintävalmiuksia (esim. luokkalehti projektityönä)

L7 Osallistutaan ja järjestetään yhteistyössä tapahtumia ja juhlia omassa koulussa

SUOMI TOISENA KIELENÄ VUOSILUOKAT 3-6

Kielikasvatus

Kielikasvatus koulussa rakentuu sekä äidinkielen että muiden opetettavien kielten opetuksesta ja niiden rinnakkaisesta käytöstä eri oppimistilanteissa. Kielikasvatuksen ytimenä on ohjata oppilaita käyttämään kieliä monipuolisesti, suullisesti ja kirjallisesti kaiken oppimisensa tukena eri oppiaineissa ja tilanteissa. Kielikasvatuksella ohjataan oppilaita myös tiedostamaan ja ymmärtämään kulttuurieroja, arvostamaan omaa ja toisten kielellistä identiteettiä sekä kunnioittamaan kaikenlaista kielellistä erilaisuutta.

Oppimäärän tehtävä

Oppimäärän tehtävä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä monipuolisesti. Tehtävänä on kehittää luku- ja kirjoitustaitoa ja vuorovaikutustaitoja suomen kielellä niin, että oppilas saa valmiuksia opiskeluun ja kanssakäymiseen suomen kielellä: tulkitsemiseen ja tuottamiseen sekä tiedon hankintaan ja jakamiseen. Suomen kieli on yhtä aikaa oppimisen kohde ja oppimisen väline. Opetuksessa otetaan huomioon kielitaidon taso ja oppilaan omat vahvuudet. Oppilaiden erilaisuus, tasa-arvo ja sukupuolten moninaisuus huomioidaan oppimisympäristöissä ja opetusmenetelmissä.

Vuosiluokilla 3-6 tehtävänä on kehittää suomen kielen taitoa ja sen avulla sujuvoittaa ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä lukemista ja tekstien tuottamista. Tekstilajivalikoimaa laajennetaan ja tekstien tuottamista aletaan harjoitella prosessina, jossa on erilaisia vaiheita. Samalla tuetaan oppilaan sanavaraston laajentumista ja kielen rakenteiden hallintaa osana erilaisia tekstejä.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät tavoitteet

Suomi toisena kielenä -oppimisympäristö rakennetaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi. Oppimisympäristössä on tarjolla ikäkaudelle soveltuvaa kirjallisuutta ja tekstejä, jotka mahdollistavat luku- ja tarinakokemukset sekä välittömän vuorovaikutuksen. Tavoitteena on ympäristö, jossa oppilaat voivat esittää omia näkemyksiään ja tulla kuulluksi ja jossa on mahdollista tuottaa erilaisia tekstejä yksin ja yhdessä. Työtapoja valitessa otetaan huomioon yhdessä toimimisen mahdollistaminen. Sisältöjä voidaan integroida muihinkin oppiaineisiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki suomi toisena kielenä -oppimäärässä

Oppilaan kielellistä kehitystä tuetaan siten, että tekninen luku- ja kirjoitustaito muuttuu sujuvaksi taidoksi. Tuetaan myös lukutaidon syventämistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Tuetaan oppilaiden sana- ja käsitevaraston laajenemista ja kielellisten rakenteiden hallintaa esimerkiksi kannustamalla oppilasta lukemaan tekstejä ja käyttämään rohkeasti oppimiaan sanoja ja ilmauksia omissa teksteissä ja omassa vuorovaikutuksessa. Tekstien tuottamiseen annetaan malleja ja myös oikeinkirjoitusta tuetaan erilaisten mallien avulla. Kirjoittamiseen, lukemiseen ja oppimiseen saa myös yksilöllistä tukea. Oppilaita ohjataan oman oppimisen arvioinnissa ja tavoitteiden asettamisessa omalle oppimiselle ja itselle sopivien työtapojen löytämisessä.

Oppimisen arviointi vuosiluokilla 3-6

Oppilas saa opettajalta sanallisen palautteen arviointikeskustelussa. Luokilla 4-6 osaamista arvioidaan myös numeroarvioinnilla lukuvuoden päätteeksi. Lisäksi kaikilla luokilla harjoitellaan itsearviointia ja vertaispalautteen antamista.

Vuosiluokalla 3

Arviointi perustuu oppilaan osoittamiin vuorovaikutustaitoihin erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Arvioidaan sitä, kuinka oppilas osallistuu kuuntelijana ja puhujana, osaa odottaa omaa vuoroaan ja pyytää sitä ja antaa vuoron myös toisille. Arvioidaan sitä, miten monipuolisesti oppilas käyttää ja kehittää sana- ja ilmaisuvarantoaan ja hyödyntää kokonaisilmaisua näissä tilanteissa.

Tekstin tulkitsemisen taidoista arvioidaan lukusujuvuutta ja siihen liittyvää sanaston ja kielen rakenteiden osaamisen kehitystä. Arvioidaan sana- ja käsitevarannon karttumista uuden oppimisen perustaksi. Arvioidaan myös kykyä etsiä tietoa ja kykyä arvioida ja tarkkailla omaa lukemista.

Opettaja arvioi oppilaan kirjoitustaidon kehitystä sujuvuuden ja selkeyden edistymisen näkökulmasta sekä sitä, miten oppilas kehittää kielellistä repertoaariaan ja teksteissä tarvittavaa sana- ja ilmaisvarantoaan. Arvioidaan taitoa tarkkailla, eritellä ja käyttää kielen perusrakenteita, kuten tavuja, sanoja, lauseita ja virkkeitä. Arvioidaan myös taitoa käyttää opittuja oikeinkirjoitussääntöjä omassa tekstissä.

Vuosiluokalla 4

Arvioinnin perusteena ovat oppilaan esiintymis- ja ilmaisurohkeuden kehitys sekä osallistuminen erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Arvioidaan esiintymistaitoja, kuten selkeää puheen tuottamista, ääntämisen kehittymistä ja kuulijoiden huomioimista. Arvioidaan sitä, miten oppilas kehittää kokonaisilmaisun taitoaan.

Arviointi perustuu oppilaan lukutaidon kehittymistä ja luetun ymmärtämisessä tarvittavan sanaston ja kielen rakenteiden hallinnan kehittymistä. Arvioidaan taitoa myös jakaa omia lukukokemuksia toisten kanssa.

Arviointi perustuu oppilaan kirjoitustaitojen kehittymisen seuraamiseen, esimerkiksi sanaston monipuolistumiseen ja rakenteiden hallintaan. Arvioidaan oppilaan kykyä hyödyntää tietojaan oikeinkirjoituksesta osana omaa tekstiään. Arvioidaan oppilaan kykyä tuottaa erilaisia tekstejä

erilaisiin tarkoituksiin. Arvioidaan sitä, kuinka oppilas ymmärtää ja omaksuu uusia käsitteitä ja kielitietoa.

Vuosiluokalla 5

Arvioinnin perusteena on vuorovaikutustaitojen kehittyminen erilaisten ryhmätyötilanteiden ja esiintymistilanteiden avulla. Arvioidaan oppilaan kykyä ilmaista itseään erilaisissa viestintäympäristöissään sekä kykyä huomioida muut osallistujat ja kuulijat.

Arvioidaan oppilaan lukutaidon kehittymistä ja sana- ja käsitevarannon kehittymistä osana luetun ymmärtämistä sekä kykyä hakea tietoa ja löytää olennainen tieto luetusta tekstistä. Arvioidaan oppilaan taitoa keskustella lukemastaan ja jakaa lukukokemuksiaan.

Arvioidaan oppilaan kykyä tuottaa erilaisia tekstejä. Arvioidaan sitä, miten oppilas kehittää teksteissä tarvittavaa sana- ja ilmaisuvarantoa, miten monipuolista ilmaisu on sekä kykyä tuottaa tekstiä sekä korjata ja muokata omia tekstejä. Arvioidaan kykyä soveltaa opeteltuja kielitiedon ja oikeinkirjoituksen sääntöjä omissa teksteissä.

Arvioidaan oppilaan taitoa havainnoida ja käsitellä kieltä, sen sisältöä ja rakennetta.

Vuosiluokalla 6

Arviointi perustuu oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittymiseen.
Vuorovaikutustaitoja arvioidaan erilaisten ryhmätyöskentely- ja esitystilanteiden avulla sekä erilaisissa keskustelutilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota itseilmaisun kehittymiseen, muiden osallistujien huomioon ottamiseen sekä kykyyn kuunnella ja käsitellä kuulemaansa. Arvioidaan myös taitoa arvioida omien viestinnällisten valintojen vaikutusta muihin.

Opettaja arvioi lukusujuvuuden kehittymistä sekä sana- ja ilmaisuvarannon karttumista osana luetun ymmärtämistä. Arvioidaan taitoa arvioida omaa lukemista.

Opettaja arvioi oppilaan kirjoitustaitojen kehittymistä. Arvioidaan ilmaisun monipuolisuutta, sana- ja ilmaisuvarannon kehittymistä ja taitoa ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään kirjallisessa muodossa. Arvioidaan myös taitoa soveltaa opittua kielitietoa ja tietoa oikeinkirjoitussäännöistä sekä tekstien rakenteesta osana omaa tekstiä. Arvioinnissa painotetaan tekstin selkeyttä ja ymmärrettävyyttä.

Arvioidaan oppilaan taitoa esitellä kirjallisuutta, keskustella lukemastaan ja jakaa lukukokemuksiaan.

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Tavoitteet vuosiluokalle 3

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 ohjata ja rohkaista oppilasta osallistumaan erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin ja vahvistamaan omaa sana- ja ilmaisuvarantoaan, taitoaan ilmaista oma mielipiteensä ja kuvata omia kokemuksiaan ja toimia yhdessä muiden kanssa rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kuuntelemisen ja kuullun ymmärtämisen taitojaan kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä taitoaan kuunnella ja poimia olennainen opetuspuheesta ja kertomuksista

T3 ohjata oppilasta monipuoliseen kokonaisilmaisuun sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen, myös draaman avulla, sekä käyttämään ilmaisussaan luovuutta ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat

S2Tekstien tulkitseminen

T4 ohjata oppilasta lukutaidon sujuvoittamiseen harjoittelemisen avulla sekä käyttämään tietojaan erilaisista tekstilajeista tekstien sisällön käsittelemisessä, erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä

T5 kannustaa oppilasta kehittämään puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien tulkitsemistaitojaan erilaiset tilanteet huomioiden ja käyttämään sopivia luku- ja ymmärtämisstrategioita tulkinnassa

T6 ohjata oppilasta myös päättelevään tulkintaan erilaisista teksteistä sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan erilaisten tekstien avulla ja niiden ymmärtämisen tueksi

S3 Tekstien tuottaminen

T7 innostaa oppilasta kehittämään taitojaan käsin kirjoittamisessa hienomotoristen taitojen kehittämiseksi, sekä sujuvoittamaan myös näppäintaitojaan sekä tuottamaan koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa

T8 auttaa oppilasta vahvistamaan taitoaan tekstien suunnittelussa ja tuottamisessa itsenäisesti ja ryhmässä. Kannustaa oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisissa teksteissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja arvioimaan omia tekstejään, korjaamaan niitä tarvittaessa ja kehittämään taitoaan antaa palautetta ja vastaanottaa palautetta. Rohkaista oppilasta rakentamaan myönteistä kuvaa itsestään kirjoittajana

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan esimerkiksi tekemällä havaintoja erilaisista kielenkäyttötilanteista ja siitä, miten eri tilanteissa kieltä käytetään eri tavalla. Ohjata oppilasta tekemään havaintoja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksista ja tutustumaan alustavasti suomen kielen lauserakenteisiin.

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin, ja kannustaa lukemaan ikäkaudelle sopivaa lasten- ja nuorten kirjallisuutta sekä rohkaista oppilasta jakamaan omia lukukokemuksiaan muiden kanssa. Kannustaa kirjaston aktiiviseen käyttöön

T12 ohjata oppilasta tekemään havaintoja koulun ja muun ympäristön kulttuurisesta moninaisuudesta sekä tukea oppilaan monikielistä ja –kulttuurista identiteettiä. Rohkaista oppilasta käyttämään kaikkia osaamiaan kieliä oppimisen tukena ja kehittämään omaa kielirepertuaaria. Kannustaa oppilasta myös tuottamaan kulttuuria yksin ja yhdessä

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kieltenoppijana ja kielenkäyttäjänä ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Ohjata oppilasta asettamaan tavoitteita omalle oppimiselleen

T14 ohjata oppilasta tekemään havaintoja eri oppiaineiden tavoista käyttää kieltä ja tutustua eri tiedonaloilla käytettyyn sanastoon ja ilmaisutapaan.

T15 kannustaa oppilasta kehittämään kielellisiä keinoja itseohjautuvaan työskentelyyn sekä tiedon hakemiseen ja jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä.

Tavoitteet vuosiluokalle 4

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan vuorovaikutustilanteissa tarvittavaa ilmaisuvarantoa sekä taitoaan ilmaista mielipiteensä rakentavasti erilaisissa tilanteissa. Ohjata myös osallistumaan vuorovaikutustilanteissa oma-aloitteisesti

T2 innostaa oppilasta kehittämään kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavia taitojaan, kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan ja taitoaan poimia olennainen esimerkiksi opetuspuheesta. Ohjata havainnoimaan omien viestinnällisten valintojen vaikutusta ja keskustelukumppanin tarpeita

T3 ohjata oppilasta monipuoliseen kokonaisilmaisuun sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen, myös draaman avulla, sekä käyttämään ilmaisussaan luovuutta ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat. Ohjata oppilasta tekemään havaintoja omien vuorovaikutustaitojen kehittymisestä

S2Tekstien tulkitseminen

T4 ohjata oppilasta lukutaidon sujuvoittamiseen harjoittelun avulla ja ohjata käyttämään tietoaan erilaisten tekstien piirteistä niiden erittelemisessä ja luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä

T5 kannustaa oppilasta kehittämään puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien tulkitsemistaitojaan ja ohjata käyttämään eri tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärrysstrategioita. Ohjata myös tiedonhakuun ikäkaudelle sopivista lähteistä

T6 ohjata oppilasta myös päättelevään tekstin tulkitsemiseen sekä sana- ja käsitevarannon laajentamiseen tekstien ymmärtämisen tueksi.

S3 Tekstien tuottaminen

T7 innostaa oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä

T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Rohkaista myös vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestä kirjoittajana. Ohjata oppilasta tuottamaan erityisesti tapahtumia kertovia ja kuvaavia tekstejä

T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja tarvittaessa korjaamaan myös omia tekstejään sekä kehittää oppilaan taitoa antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta. Antaa mahdollisuuksia tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä toisten kanssa

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista kielenkäytön tilanteista ja siitä, miten eri tavoin kieltä käytetään eri tilanteissa. Ohjata oppilasta tekemään havaintoja kirjoitetun ja puhutun suomen säännönmukaisuuksista

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kulttuuriin ja tarjota mahdollisuuksia kulttuurielämyksiin. Kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista jakamaan lukuelämyksiä toisten kanssa. Kannustaa kirjaston aktiiviseen käyttöön

T12 ohjata oppilasta tekemään havaintoja koulun ja muun ympäristön kulttuurisesta moninaisuudesta sekä tukea oppilaan monikielistä ja –kulttuurista identiteettiä. Rohkaista oppilasta käyttämään kaikkia osaamiaan kieliä oppimisen tukena ja kehittämään omaa kielirepertuaaria. Kannustaa oppilasta myös tuottamaan kulttuuria yksin ja yhdessä

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa, laajentamaan eri oppiaineissa tarvittavaa sana- ja ilmaisuvarantoa ja ohjata harjoittelemaan esimerkiksi sanakirjan käyttöä luetun ymmärtämisen tukena

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ikäkaudelle sopivista lähteistä ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä

Vuosiluokka 5

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan vuorovaikutustilanteissa tarvittavaa ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti ja vastuullisesti erilaisissa viestintäympäristöissä. Ohjata tarkastelemaan erilaisten viestintätapojen vaikutuksia

T2 ohjata oppilasta vahvistamaan kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa tarvittavia ilmaisukeinoja sekä opetuspuheen ja muiden tilanteiden kuuntelu- ja ymmärrystaitoaan.

T3 Ohjata oppilasta kehittämään kokonaisilmaisuaan (sanallista, kehollista ja äänellistä ilmaisua) sekä käyttämään luovuuttaan ilmaisussa ja ohjata ottamaan huomioon myös muiden tarpeet keskustelussa ja erot eri ihmisten tavoissa viestiä

S2 Tekstien tulkitseminen

T4 ohjata oppilasta kehittämään lukutaitoaan ja ohjata myös tarkastelemaan ja arvioimaan omaa lukutaitoa. Ohjata käyttämään tietoaan eri tekstilajeista apuna tekstien tulkinnassa ja erittelyssä sekä tekstien luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä

T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa. Ohjata käyttämään tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärrysstrategioita apunaan tulkinnassa.

T6 ohjata oppilasta tulkitsemaan tekstejä myös päättelyn avulla sekä laajentamaan tekstien tulkinnassa tarvittavaa sana- ja käsitevarantoaan sekä kehittämään myös ajattelun taitoaan lukemalla, tulkitsemalla ja käsittelemällä erilaisia tekstejä

S3 Tekstien tuottaminen

T7 innostaa oppilasta kehittämään taitoaan kirjoittaa käsin ja tietoteknisiä välineitä apuna käyttäen. Rohkaista ilmaisemaan itseään ja ohjata tuottamaan kertovia, kuvaavia ja selostavia tekstejä ja erilaisia arjessa ja koulussa tarvittavia tekstejä yksin ja ryhmässä. Rohkaista kielentämään omia ajatuksia

T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella tekstejä sekä tuottaa niitä itsenäisesti ja ryhmässä. Kannustaa käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Ohjata huomioimaan tekstin vastaanottaja kirjoittaessa. Ohjata vahvistamaan kirjoitetun kielen oikeinkirjoitussääntöjen hallintaa ja käyttöä osana omaa tekstiä

T9 ohjata oppilasta rakentamaan myönteistä kuvaa itsestään kirjoittajana ja ohjata myös tekemään havaintoja omista vahvuuksista ja kehitystarpeista. Ohjata muokkaamaan omaa tekstiä palautteen perusteella ja ohjata antamaan rakentavaa palautetta muille

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuutta tekemällä havaintoja kielenkäytöstä eri tilanteissa. Ohjata vertailemaan eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun kielen säännönmukaisuuksia. Harjaannuttaa oppilasta käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielen ilmiöistä voi puhua

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä jakamaan lukuelämyksiään. Kannustaa kirjaston aktiiviseen käyttöön.

Ohjata tutustumaan kulttuuriin monipuolisesti ja toteuttamaan myös omia kulttuuriprojekteja, esimerkiksi erilaisia esityksiä

T12 ohjata oppilasta tekemään havaintoja koulun ja muun ympäristön kulttuurisesta moninaisuudesta sekä tukea oppilaan monikielistä ja –kulttuurista identiteettiä. Rohkaista oppilasta käyttämään kaikkia osaamiaan kieliä oppimisen tukena ja kehittämään omaa kielirepertuaaria. Kannustaa oppilasta myös tuottamaan kulttuuria yksin ja yhdessä

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan tavoitteita omalle oppimiselleen

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa. Ohjata oppilasta laajentamaan eri tiedonaloilla tarvittavaa sana- ja ilmaisuvarantoa ja selvittämään käsitteiden merkityksiä myös itsenäisesti esimerkiksi sanakirjaa apuna käyttäen

T15 kannustaa oppilasta kehittämään keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn ja tiedonhakuun sekä tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä.

Vuosiluokka 6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 ohjata oppilasta toimimaan aktiivisesti ja oma-aloitteisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja harjaannuttamaan taitoaan ilmaista mielipiteensä sekä toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä. Ohjata oppilasta vahvistamaan vuorovaikutustilanteissa tarvittavaa ilmaisuvarantoaan

T2 ohjata oppilasta vahvistamaan kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa ja esimerkiksi opetuspuhetta kuunneltaessa. Ohjata oppilasta käyttämään erilaisia kuuntelu- ja ymmärtämisstrategioita apunaan.

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja kehittämään omaa kokonaisilmaisuaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjata oppilasta ottamaan huomioon muut osallistujat ja pohtimaan viestinnällisten valintojensa seurauksia

S2 Tekstien tulkitseminen

T4 ohjata oppilasta kehittämään lukutaitoaan ja ylläpitämään sen sujuvuutta sekä arvioimaan omaa lukutaitoaan. Ohjata oppilasta kehittämään tekstin ymmärtämisen taitojaan sekä tietojaan tekstilajeista niiden tulkinnan ja erittelyn apuna sekä luotettavuuden arvioinnissa. Ohjata oppilasta kehittämään myös ajattelun taitoaan

T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan kuunnella keskittyneesti sekä tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen. Ohjata oppilasta tiedonhankintaan ikäkaudelle sopivista lähteistä

T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan. Ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tulkitsemisen tukena sekä tunnistamaan ja selvittämään kohtia, joissa käytetään vieraita käsitteitä

S3 Tekstien tuottaminen

T7 innostaa oppilasta edistämään kirjoitustaitonsa sujuvuutta niin käsin kuin tietotekniikkaa apuna käyttäen. Ohjata tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia tekstejä, suunnittelemaan niitä etukäteen ja tuottamaan tekstiä niin yksin kuin ryhmässä

T8 auttaa oppilasta kehittämään eri teksteissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillista rakenteita ja harjaannuttaa oppilasta havaitsemaan kielellisten valintojensa vaikutuksia. Ohjata tuottamaan tekstejä yksin ja ryhmässä. Ohjata ilmaisemaan omia ajatuksia ja mielipiteitä sekä kirjoittamaan tarkkoja havaintoja omissa teksteissään

T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään, tunnistamaan niissä olevia kehitystarpeita sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista kielenkäytön tilanteista ja siitä, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Ohjata havainnoimaan eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun kielen säännönmukaisuuksia ja eroja

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen, lukemaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja jakamaan lukuelämyksiään sekä kannustaa aktiiviseen kirjaston käyttöön. Ohjata tutustumaan kulttuuriin ja antaa mahdollisuuksia myös kulttuurin tuottamiseen itse esimerkiksi erilaisten esitysten kautta

T12 ohjata oppilasta tekemään havaintoja koulun ja muun ympäristön kulttuurisesta moninaisuudesta sekä tukea oppilaan monikielistä ja –kulttuurista identiteettiä. Rohkaista oppilasta käyttämään kaikkia osaamiaan kieliä oppimisen tukena ja kehittämään omaa kielirepertuaaria. Kannustaa oppilasta myös tuottamaan kulttuuria yksin ja yhdessä

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan tavoitteita omalle oppimiselleen.

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa ja laajentamaan eri tiedonaloilla tarvittavaa sana- ja ilmaisuvarantoa. Harjaannuttaa oppilasta selvittämään sanastoa myös itsenäisesti esimerkiksi tietotekniikkaa ja päättelyä apuna käyttäen

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä

Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

Vuosiluokalla 3

S2-tunneilla harjoitellaan erityisesti kertovien ja kuvaavien ilmaisujen käyttöä ja hyödynnetään erilaisia ilmaisuharjoituksia vuorovaikutuksen harjoittelussa. Tutkitaan kieltä osana erilaisia tilanteita ja sitä, miten erilaisissa tilanteissa käytetään kieltä (puhekieli – yleiskieli). Harjoitellaan yhä kysymistä ja vastaamista sekä esimerkiksi omista mielipiteistä kertomista. Harjoitellaan eri asioiden vertaamista kuvailussa.

Harjoitellaan erilaisten kuvaavien ja kertovien tekstien tuottamista, erityisesti erilaisia tarinoita. Tarinoiden tuottamisessa harjoitellaan erilaisia kielen rakenteita ja niiden sovittamista omaan tekstiin. Opetellaan muokkaamaan omaa tekstiä annetun palautteen perusteella, esimerkiksi korjaamaan virheitä ja täydentämään tekstiä pyydettäessä. Harjoitellaan lauseen perusrakennetta, esimerkiksi sanajärjestystä ja sivulauseiden liittämistä päälauseisiin pilkkujen avulla. Harjoitellaan tekstien tuottamisessa tarvittavaa oikeinkirjoitusta, kuten isoja alkukirjaimia ja yhdyssanoja.

S2-tunneilla harjoitellaan erilaisten tekstien lukemista ja tulkintaa. Tekstejä luetaan yhdessä ja yksin, ääneen ja hiljaa omassa mielessä. Opetellaan tiedon etsimistä tekstistä täsmällisten kysymysten avulla. Harjoitellaan tunnistamaan ne kohdat, joita ei vielä ymmärrä ja joiden merkitys pitää selvittää. Havainnoidaan eri sijamuotojen käyttöä lauseissa ja merkityseroja, joita eri sijamuodot tuottavat. Laajennetaan sanavarastoa synonyymien ja vastakohtien tarkastelulla.

Tutustutaan erilaisiin lastenkirjallisuuden tarinoihin. Luetaan yhdessä ja keskustellaan luetusta. Tutustutaan suomalaisiin juhlaperinteisiin ja harjoitellaan juhliin ja vuodenkiertoon liittyvää sanastoa ikäkaudelle sopivalla tavalla. Vertaillaan suomalaisia tapoja muiden maiden tapoihin ja pohditaan omia perinteitä. Harjoitellaan eri oppiaineissa tarvittavaa sanastoa ja fraaseja. Harjoitellaan erilaisia sijamuotoja, kuten partitiivi- ja genetiivimuotojen tuottamia eroja ja eri ilmaisuissa käytettyjä rektioita ja merkityseroja, joita muodostuu, kun sijamuoto vaihtuu.

Harjaannutaan esimerkiksi kirjoitetuissa teksteissä huomaamaan suomen kielen erityispiirteet ja käyttämään niitä omissa teksteissä. Opetellaan esimerkiksi sanojen merkityksen selvittämistä keskustelemalla tai hankkimalla yhdessä tietoa tieto- ja viestintäteknologian avulla. Harjoitellaan huolellista ääntämistä. Vertaillaan suomea omaan kieleen ja muihin kieliin, joita ympärillä olevat ihmiset käyttävät.

Vuosiluokalla 4

S2-tunneilla harjoitellaan vuorovaikutusta erilaisissa tilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias tekstissä tai puheessa. Harjoitellaan myös palautteen antamista ja vastaanottamista. Tutkitaan ja harjoitellaan vuorovaikutustilanteissa tarvittavaa kieltä (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, epäsuora esitys)

S2-tunneilla harjoitellaan lukemista ja luetun ymmärtämisessä käytettäviä strategioita. Tulkitaan erilaisia tekstejä kysymysten avulla ja tehdään niistä havaintoja merkityksen ja sanaston tasolla. Harjoitellaan tunnistamaan ilmaisut, joiden merkitys pitää selvittää. Harjoitellaan edelleen synonyymien ja vastakohtien tunnistamista ja tutkitaan eri oppiaineissa käytettävän sanaston ja kielen eroja. Jatketaan eri sanaluokkien taipumisen harjoittelua, erityisesti eri sijamuotojen tuottamista ja niiden merkityseroja lauseessa.

Harjoitellaan erilaisten kuvaavien ja kertovien tekstien tuottamista, erityisesti erilaisia tarinoita. Tarinoiden tuottamisessa harjoitellaan erilaisia kielen rakenteita ja niiden sovittamista omaan tekstiin. Opetellaan muokkaamaan omaa tekstiä annetun palautteen perusteella, esimerkiksi korjaamaan virheitä ja täydentämään tekstiä pyydettäessä. Harjoitellaan lauserakenteita ja esimerkiksi pilkkujen oikeaoppista käyttöä osana omaa tekstiä.

Tutustutaan erilaisiin teksteihin, myös asiateksteihin ja uutisiin. Luetaan yhdessä ja keskustellaan luetusta. Harjoitellaan lukustrategioiden käyttöä sisältökysymysten avulla. Tutustutaan suomalaisiin juhlaperinteisiin ja harjoitellaan juhliin ja vuodenkiertoon liittyvää sanastoa ikäkaudelle sopivalla tavalla. Vertaillaan suomalaisia tapoja muiden maiden tapoihin ja pohditaan omia perinteitä. Harjoitellaan eri oppiaineissa tarvittavaa sanastoa ja fraaseja. Harjoitellaan erilaisia sijamuotoja, kuten partitiivi- ja genetiivimuotojen tuottamia eroja ja eri ilmaisuissa käytettyjä rektioita ja merkityseroja, joita muodostuu, kun sijamuoto vaihtuu.

Harjaannutaan esimerkiksi kirjoitetuissa teksteissä huomaamaan suomen kielen erityispiirteet ja käyttämään niitä omissa teksteissä. Opetellaan esimerkiksi sanojen merkityksen selvittämistä keskustelemalla tai hankkimalla yhdessä tietoa tieto- ja viestintäteknologian avulla. Harjoitellaan huolellista ääntämistä. Vertaillaan suomea omaan kieleen ja muihin kieliin, joita ympärillä olevat ihmiset käyttävät.

Vuosiluokalla 5

S2-tunneilla harjoitellaan oman mielipiteen esittämistä ja sen perustelemista erilaisilla keinoilla. Harjoitellaan myös tarkentavien kysymysten kysymistä ja niihin vastaamista. Harjoitellaan erilaisten kirjoitettujen ja puhuttujen vuorovaikutustilanteiden muoto- ja sisältöasioita, kuten esim. Sähköpostissa tarvittavia fraaseja ja muotoilua.

Harjoitellaan verbien taivutusta esimerkiksi persoona- ja aikamuodoissa sekä erilaisten aikamuotojen merkityseroja. Harjoitellaan myös taivutuksen eroja puhekielen ja yleiskielen välillä. Opetellaan tunnistamaan ja tulkitsemaan erilaisia verbi-ilmaisuja. Laajennetaan synonyymisanastoa.

Harjoitellaan tekstien kirjoittamista ja siinä tarvittavaa rakennetta, kuten kappalejakoa ja otsikointia. Tuotetaan erilaisia tekstejä eri aiheista ja kiinnitetään huomiota oman tekstin korjaamiseen palautteen perusteella. Harjoitellaan tekstin tuottamista prosessina, jossa sisältöä ideoidaan ennen kirjoittamista. Kirjoitetaan esimerkiksi juonellisia tarinoita eri aiheista ja harjoitellaan tarinoiden ja tietotekstien kirjoittamisessa tarvittavia kielellisiä resursseja.

Harjoitellaan tekstien kirjoittamista ja siinä tarvittavaa rakennetta, kuten kappalejakoa ja otsikointia. Tuotetaan erilaisia tekstejä eri aiheista ja kiinnitetään huomiota oman tekstin korjaamiseen palautteen perusteella. Harjoitellaan tekstin tuottamista prosessina, jossa sisältöä ideoidaan ennen kirjoittamista. Kirjoitetaan esimerkiksi juonellisia tarinoita eri aiheista ja harjoitellaan tarinoiden ja tietotekstien kirjoittamisessa tarvittavia kielellisiä resursseja.

Harjoitellaan erilaisten tekstien, myös hieman pidempien tietotekstien lukemista ja niissä tarvittavia lukustrategioita. Tutustutaan eri oppiaineissa käytettävään sanastoon ja eri teemoja koskeviin sanastoihin (esimerkiksi teknologiaan liittyviin sanoihin), ja tuetaan ymmärrystä eri tilanteissa tarvittavista ilmaisuista tämän avulla. Tutustutaan edelleen suomalaisiin juhlaperinteisiin ja muihin perinteisiin ja vertaillaan niitä esimerkiksi omiin tapoihin viettää juhlapäiviä.

Harjaannutaan esimerkiksi kirjoitetuissa teksteissä huomaamaan suomen kielen erityispiirteet ja käyttämään niitä omissa teksteissä. Opetellaan esimerkiksi sanojen merkityksen selvittämistä keskustelemalla tai hankkimalla yhdessä tietoa tieto- ja viestintäteknologian avulla. Opetellaan tunnistamaan vieraat sanat ja ilmaisut ja käyttämään esimerkiksi verkon sanakirjoja näiden merkityksen selvittämiseen. Harjoitellaan myös sitä, missä muodossa sana pitää syöttää sanakirjaan, jotta merkitys saadaan selville. Opetellaan tunnistamaan muodot, jotka tuottavat ilmaisuihin suuria merkityseroja (esimerkiksi objektin sijamuodot). Vertaillaan suomea omaan kieleen ja muihin kieliin, joita ympärillä olevat ihmiset käyttävät.

Vuosiluokalla 6

S2-tunneilla harjaannutetaan kykyä kertoa omista kokemuksista ja muistoista sekä mielipiteistä. Harjoitellaan kertomisessa tarvittavia kielioppiasioita, kuten epävarmuuden ilmaisua ja eri aikamuotojen merkityksen eroa. Harjoitellaan myös kielikuvien käyttöä oman ilmaisun monipuolistamiseksi. Harjoitellaan erilasissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavaa sanastoa ja fraaseja.

Tutustutaan erilaisissa teksteissä käytettäviin kielikuviin ja kuvainnollisiin ilmauksiin ja laajennetaan niitä koskevaa ilmaisuvarantoa. Harjoitellaan edelleen verbien persoona- ja aikamuotojen käyttöä osana erilaisia tekstejä. Harjoitellaan erilaisten tietotekstien lukemista ja eri oppiaineiden teksteissä tarvittavien sanastojen käyttöä. Harjoitellaan myös synonyymien sävyerojen tunnistamista ja erilaisten sanavalintojen merkitystä tekstin tulkinnan kannalta.

Harjoitellaan ja kerrataan suomen kielen erilaisia taivutusmuotoja osana omaa tekstiä. Pohditaan erilaisten sanojen ja ilmaisutapojen käyttöä erilaisissa teksteissä. Opetellaan korjaamaan omasta tekstistä löytyviä virheitä ja ilmaisuja palautteen perusteella. Harjoitellaan monipuolisesti erilaisten asia- ja kaunokirjallisten tekstien kirjoittamista, myös eri oppiaineiden tarpeisiin.

Harjoitellaan erilaisten tekstien, myös hieman pidempien tietotekstien lukemista ja niissä tarvittavia lukustrategioita. Tutustutaan eri oppiaineissa käytettävään sanastoon ja eri teemoja koskeviin sanastoihin (esimerkiksi teknologiaan liittyviin sanoihin), ja tuetaan ymmärrystä eri tilanteissa tarvittavista ilmaisuista tämän avulla. Tutustutaan edelleen suomalaisiin juhlaperinteisiin ja muihin perinteisiin ja vertaillaan niitä esimerkiksi omiin tapoihin viettää juhlapäiviä. Perehdytään myös kuvallisten ilmaisujen käyttöön ja siihen, millaisissa tilanteissa sitä käytetään.

Harjaannutaan esimerkiksi kirjoitetuissa teksteissä huomaamaan suomen kielen erityispiirteet ja käyttämään niitä omissa teksteissä. Opetellaan esimerkiksi sanojen merkityksen selvittämistä keskustelemalla tai hankkimalla yhdessä tietoa tieto- ja viestintäteknologian avulla. Opetellaan tunnistamaan vieraat sanat ja ilmaisut ja käyttämään esimerkiksi verkon sanakirjoja näiden merkityksen selvittämiseen. Harjoitellaan myös sitä, missä muodossa sana pitää syöttää sanakirjaan, jotta merkitys saadaan selville. Opetellaan tunnistamaan muodot, jotka tuottavat ilmaisuihin suuria merkityseroja (esimerkiksi objektin sijamuodot). Vertaillaan suomea omaan kieleen ja muihin kieliin, joita ympärillä olevat ihmiset käyttävät.

14.4.2 Toinen kotimainen kieli

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä (englanti) sekä B1- kielessä (ruotsi)ja mahdollisesti myös A2-kielessä (saksa)

Ruotsin kielen opetus alkaa 5. luokalla, viimeistään 6. luokalla.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia

kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ruotsin B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas itsearvioi oppimistaan ja saa vertaispalautetta. Oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, voivat myös osoittaa osaamistaan, kun arviointi on monipuolista.

Ruotsin B1-oppimäärän sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut ruotsin B1-oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin B1-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin B1-oppimäärän lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki oppiaineen tavoitteet. Vuorovaikutuksessa toimimisen, tekstien tulkintataitojen ja tekstien tuottamistaitojen arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Lukuvuoden aikana oppilas saa ruotsin kielen opinnoistaan jatkuvan palautteen lisäksi sanallista palautetta. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja niistä johdetut oppimisen tavoitteet, sisältöalueet, laaja-alaisen osaamisen alueet sekä arviointi luokilla 3-6

Kaikki alla olevat opetuksen ja oppimisen tavoitteet, sisältöalueet, laaja-alaisen osaamisen alueet sekä arviointi koskevat sekä luokkaa 5 että 6.

5. luokka

Ruotsin kielen opetus alkaa viidennellä luokalla. Mikäli oppilas aloittaa koulussa vasta kuudennella luokalla, eikä hän ole opiskellut aiemmin ruotsia, hän osallistuu viidennen luokan opetukseen toisessa luokassa.

Uuden kielen opetus alkaa suullisella jaksolla ja kirjoittamiseen ja lukemiseen siirrytään vähitellen syyslukukauden aikana.

Oppilas tutustuu ruotsin kieleen, sen äänteisiin ja sen asemaan Suomessa toisena virallisena kielenä. Lisäksi tutustutaan Pohjoismaihin, niiden pääkaupunkeihin, kieliin ja tärkeimpiin kulttuuri-ilmiöihin.

Oppilas oppii ymmärtämään ruotsin kielen merkityksen muiden kielten joukossa.

Oppilas oppii itselleen sopivia tapoja opiskella ruotsin kieltä ja kantamaan vastuun omasta opiskelustaan.

Oppilas oppii tärkeimpiä kohteliaisuusilmauksia sekä ilmaisemaan itseään pienelläkin sanavarastolla käyttäen apunaan ilmeitä, eleitä ja erilaisia apukeinoja.

Oppilas oppii itselleen tärkeää, omaa elämää lähellä olevaa sanastoa, jonka avulla hän pääsee harjoittelemaan yksinkertaisia vuorovaikutustilanteita, tuottamaan ja tulkitsemaan tekstiä.

Oppilas tutustuu ensimmäisiin perusrakenteisiin, joita hän voi hyödyntää erilaisissa yksinkertaisissa tulkitsemis- ja tuottamistehtävissä.

6. luokka

Oppilaan tieto Pohjoismaista ja ruotsin kielen asemasta Suomessa ja pohjoismaissa sekä muiden kielten joukossa lisääntyy, kun asioita kerrataan ja syvennetään.

Oppilaan päättelykyky kehittyy ja oppii hyödyntämään muita osaamiaan kieliä. Oppilas oppii lisää erilaisia ruotsin kielelle tyypillisiä kohteliaisuussanontoja ja ilmauksia.

Oppilaan tavat opiskella ruotsin kieltä kehittyvät ja vakiintuvat.

Oppilaan sanavarasto karttuu edelleen hänelle läheisien sanastoryhmien teemoilla. Opittuja sanoja ilmauksia käytetään erilaisissa yksinkertaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Oppilas oppii käyttämään erilaisia keinoja saadakseen itsensä ymmärretyksi, vaikka kielitaito ei aina riittäisi.

Oppilas oppii tulkitsemaan tekstejä hyödyntäen esim. sanakirjaa apunaan.

Oppilas oppii tuottamaan lauseita, kun hänellä on tarpeellinen sanasto ja lauseiden muodostamiseen tarvittavat rakenteet.

Oppilas harjoittelee ruotsin kielen äänteitä ja intonaatiota esim. runouden ja muiden autenttisten tekstien avulla.

Tavoitteet

Tavoite 1, ohjata oppilasta havaitsemaan, että Suomessa on kaksi kansalliskieltä, suomi ja ruotsi, ohjata oppilasta havainnoimaan ja tunnistamaan ruotsin kieltä eri toimintaympäristöissä ja tutustuttaa oppilas suomenruotsalaisen ja ruotsalaisen kulttuurin ominaispiirteisiin ja suomenruotsalaisiin ja ruotsalaisiin kieliympäristöihin sekä Pohjoismaihin

- Oppilas oppii, että Suomessa on kaksi kansalliskieltä, suomi ja ruotsi.
- Oppilas oppii tunnistamaan ruotsin kieltä eri toimintaympäristöissä.
- Oppilas tutustuu suomenruotsalaisen ja ruotsalaisen kulttuurin ominaispiirteisiin ja oppii tuntemaan niiden kieliympäristöjä.
- Oppilas oppii nimeämään ruotsiksi Pohjoismaat ja pohjoismaiset kielet.

Sisältöalueet

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Pohditaan, miksi Suomessa on kaksi kansalliskieltä, suomi ja ruotsi ja miksi ruotsia opiskellaan Suomessa. Tutustutaan yhdessä siihen, missä ruotsia kuulee ja näkee. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja ja yhtäläisyyksiä sekä kieliympäristöjä. Keskeisiä aiheita ovat suomenruotsalaiset ja ruotsalaiset kieli- ja kulttuuriympäristöt, Pohjoismaat ja niiden kielet. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on myös oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit. Vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta oppia ruotsin kieltä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Arvioinnin kohde

Suomen ja ruotsin kielen merkityksen tunteminen Suomessa. Kielellisten ja kulttuuristen ominaispiirteiden tunteminen suomenruotsalaisissa ja ruotsalaisissa kieliympäristöissä. Pohjoismaiden ja pohjoismaisten kielten nimeäminen.

Tavoite 2, tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä sekä rohkaista tekemään havaintoja kielistä ja ohjata oppilasta huomaamaan yhtäläisyyksiä ja eroja suomen ja ruotsin kielen sekä muiden kielten välillä

- Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään.
- Oppilas oppii havainnoimaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten välillä.
- Oppilas oppii päättelemään sanojen ja ilmauksien merkityksiä osaamiensa kielten avulla.

Sisältöalueet

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Herätellään oppilaiden kielitietoisuutta ja kehitetään oppilaan kielitietoa. Ruotsin kielen sanaston, ilmauksien ja vakiintuneiden sanontojen opiskelu kytketään oppilaiden elämään ja arkeen liittyviin tilanteisiin, jolloin kielitietoa voidaan käyttää monipuolistamaan oppilaiden kielitaitoa. Rohkaistaan oppilasta hyödyntämään hänelle entuudestaan tuttuja kieliä ruotsin kielen oppimisessa. Tarkastellaan ja verrataan ruotsin ja suomen kielen ja oppilaalle entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohde

Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Arvioitava osaaminen sisältyy kehittyvän kielitaidon tavoitteiden osaamisen kuvauksiin.

Tavoite 3, ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan ja asettamaan tavoitteita opiskelulleen, ohjata oppilasta kokeilemaan monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan ja kehittämään ruotsin kielen taitoaan monipuolisesti myös tieto- ja viestintäteknologian avulla

- Oppilas oppii ottamaan vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan ja asettamaan tavoitteita opiskelulleen.
- Oppilas oppii eri tapoja oppia ruotsin kieltä myös vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja harjoittelee löytämään itselleen sopivia tapoja.
- Oppilas oppii käyttämään ja kehittämään ruotsin kielen taitoaan monipuolisesti myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Sisältöalueet

Kielenopiskelutaidot

Harjoitellaan ottamaan vastuuta omasta ruotsin kielen opiskelusta. Käytetään tavoitteelliseen kielenopiskeluun ja monipuoliseen tiedonhankintaan ohjaavia työtapoja. Asetetaan tavoitteita myös yhdessä ja osallistetaan oppilaita eri tavoin oppimistilanteiden suunnittelussa. Harjoitellaan monipuolisesti eri tapoja oppia ruotsin kieltä myös tieto- ja viestintäteknologian avulla. Opetellaan löytämään itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Arvioinnin kohde

Vastuun ottaminen ruotsin kielen opiskelusta ja monipuolisten ruotsin kielen opiskelustrategioiden löytäminen.

Tavoite 4, kannustaa oppilasta ymmärtämään ruotsin kielen taito tärkeänä osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja ohjata oppilasta ruotsinkielisten toimintaympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen osana omaa oppimistaan

- Oppilas oppii ymmärtämään ruotsin kielen taidon merkityksen osana omaa kielivarantoa ja jatkuvaa oppimista.
- Oppilas oppii huomaamaan, mitä hyötyä ruotsin kielen taidosta on myös tulevaisuudessa.
- Oppilas oppii löytämään ja hyödyntämään ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä osana omaa oppimistaan.

Sisältöalueet

Kielenopiskelutaidot

Pohditaan ruotsin kielen osaamisen merkitystä osana jatkuvaa oppimista ja omaa kielivarantoa. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää nyt ja tulevaisuudessa. Tutustutaan erilaisiin ruotsinkielisiin toimintaympäristöihin. Havainnoidaan ja pohditaan yhdessä, missä ruotsin kieltä käytetään sekä miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Arvioinnin kohde

Ruotsin kielen taidon merkityksen ymmärtäminen osana jatkuvaa oppimista ja kielivarantoa.

Tavoite 5, ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita

- Oppilas oppii viestimään erilaisissa, erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa

Vuorovaikutusta harjoitellaan suullisesti ja kirjallisesti monenlaisissa, rutiininomaisissa oppilaan elinpiiriin liittyvissä tilanteissa kuten tervehtiminen, kuulumiset, omasta tai jonkun toisen elämästä kertominen ja erilaiset lyhyet asiointitilanteet. Erilaisia vuorovaikutustilanteita harjoitellaan toiminnallisesti esimerkiksi laulujen, leikkien, draaman ja pelillistämisen avulla. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on myös oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohde

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Tavoite 6, rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta

- Oppilas oppii hyödyntämään viestintästrategioita eri viestintätilanteissa ymmärtääkseen ja saadakseen viestinsä perille.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa

Harjoitellaan eri tapoja pyytää toistoa, hidastusta ja selvennystä puhekumppanilta sekä ei-viestinnällisiä keinoja kuten ilmeitä ja eleitä viestin perille saamiseksi. Harjoitellaan eri tapoja käyttää kompensaatiostrategioita kuten kiertoilmauksia. Vahvistetaan oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohde

Viestintästrategioiden käyttö

Tavoite 7, ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia

- Oppilas oppii erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa

Harjoitellaan kohteliasta kielen käyttöä kuten erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia viestintätilanteeseen ja kulttuuriin sopivalla tavalla.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohde

Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Tavoite 8, rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä

- Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Sanastoa, ilmauksia ja vakiintuneita sanontoja harjoitellaan oppilaiden elämään liittyvien aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on myös oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit. Harjoitellaan hahmottamaan kohdekielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohde

Tekstien tulkintataidot

Tavoite 9, tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa puhumista ja kirjoittamista

- Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita.
- Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Sanastoa, ilmauksia, vakiintuneita sanontoja ja rakenteita harjoitellaan erilaisissa luontevissa kielenkäyttötilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Harjoitellaan runsaasti ja monipuolisesti kohdekielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota. Harjoitellaan hyödyntämään foneettisia merkkejä ääntämisen opettelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohde

Tekstien tuottamistaidot

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 5

Viidennellä luokalla keskeisinä tavoitteina on
T1 herättää ja ylläpitää oppilaan mielenkiintoa toista kotimaista kieltä kohtaan ja auttaa häntä ymmärtämään kaikkien kielten opiskelemisen tärkeys ja niiden suhde toisiinsa
T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin kielen taito tärkeänä ja osana kaikkea opiskelua ja elämää muiden kielten rinnalla ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella

T5-T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella yksinkertaisia viestejä, ohjata käyttämään erilaisia ei-kielellisiä keinoja viestin perille saamiseksi ja ohjata oppilas harjoittelemaan ruotsille tyypillisiä helppoja kohteliaisuusilmauksia vähitellen myös kirjallisesti
T8-T9 ohjata oppilasta harjoittelemaan helppoja arkisia kielenkäyttötilanteita ja ääntämistä tavoitteena mahdollisimman ymmärrettävä puhe yksinkertaisissa suullisissa kielenkäyttötilanteissa

Ruotsin kielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt
Vuosiluokka 5
S1 Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kieltä oppilaan aiemmin oppimiin kieliin. Tutustutaan alustavasti pohjoismaiseen kulttuuriin.
S2 Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Pohditaan, missä ruotsin kielen taitoa tarvitaan. Havainnoidaan, miten ruotsin kieli näkyy arjessa.
S3 Kielitaitoa kartutetaan pääasiassa suullisesti opiskellen. Kirjalliseen työskentelyyn siirrytään vähitellen. Sanasto ja ilmaukset keskittyvät hyvin arkipäiväiseen ja yksinkertaiseen kieleen, joka on oppilaalle tuttua. Opetellaan värejä, numeroita, viikonpäiviä, kuukausia, eläimiä, vaatteita ja ruumiinosia. Opetellaan myös ruotsin kielelle tyypillisiä tervehdyksiä ja sanontoja. Opetuksessa hyödynnetään TVT:tä.

Ruotsin kielen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet
Vuosiluokalla 5 oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita suulliseen ilmaisuun ja lukemaan kieltä oikein, kasvattaa helppoa perussanastoa suullisen tuottamisen ja ymmärtämisen helpottamiseksi ja oppia
tuntemaan omia vahvuuksiaan kielenoppijana. Tavoitellaan mahdollisimman luonnollista, oppilaalle merkityksellistä ja iloa tuottavaa oppimisympäristöä opiskelussa. Työskentelytapoina käytetään yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyä. Oppitunneilla leikitään, lauletaan, pelataan ja näytellään perinteisten kieltenopiskelutapojen rinnalla. Opetus on hyvin toiminnallista. Kirjalliseen työskentelyyn siirrytään vähitellen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen oppimäärässä 5. luokalla
Oppilasta ohjataan käyttämään kieltä rohkeasti. Runsas suullinen harjoittelu tukee oppilaan kielitaidon kehittymistä.
Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea oppitunnin aikana ja tarpeen mukaan oppituntien ulkopuolella. Nopeammin edistyviä tuetaan omaa taitotasoa vastaavilla tehtävillä ja henkilökohtaisella ohjauksella oppitunneilla. Oppilasta kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä.

Vuosiluokka 6

Kuudennella luokalla tavoitteena on

T1 herättää oppilaan mielenkiinto toista kotimaista kohtaan ja auttaa häntä ymmärtämään kaikkien kielten opiskelemisen tärkeys ja niiden suhde toisiinsa

T2 auttaa oppilasta hahmottamaan Suomen ja Ruotsin historiallisia ja kulttuurisia yhtymäkohtia sekä tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä

T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan perustaitojaan ruotsin kielessä sallivassa opiskeluilmapiirissä hyödyntäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä huolehtimaan omista opinnoistaan vastuullisesti ja arvioimaan osaamistaan

T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin kielen taito tärkeänä ja osana kaikkea opiskelua ja elämää muiden kielten rinnalla ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella yksinkertaisia viestejä ja käyttää apukeinoja kielellisesti haastavammissa tilanteissa sekä pyytää apua pulmatilanteissa.

T6 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia ei-kielellisiä keinoja viestin perille saamiseksi.

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan ruotsin kielelle tyypillisiä kohteliaisuusilmauksia

T8 ohjata oppilasta harjoittelemaan arkipäiväisiä kielenkäyttötilanteita omalle ikäkaudelle sopivissa tilanteissa suullisesti tai kirjallisesti ja ottamaan selvää helpoista puhutuista tai kirjoitetuista teksteistä

T9 ohjata oppilasta harjoittelemaan ääntämistä tavoitteena mahdollisimman ymmärrettävä ja luonteva puhe yksinkertaisissa suullisissa kielenkäyttötilanteissa. Lisäksi tavoitteena on ohjata oppilasta tuottamaan omia lyhyitä, yksinkertaisia kirjallisia tuotoksia

Ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 6

S1 Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Tutustutaan kielen näkökulmasta Suomen ja Ruotsin yhteiseen historiaan ja kulttuuriin.

S2 Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä

S3 Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä ja me Pohjoismaissa. Opetellaan kertomaan itsestään nimi, ikä, asuinpaikka, puhelinnumero ja mistä erityisesti pitää. Sanastoa opetellaan aihepiiriltään tuttujen tekstien yhteydessä, aihepiireinä esim. kouluaineita, ruoka-aineita, edelleen vaatteita, ruumiinosia sekä eläimiä kerraten ja laajentaen. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät äidinkielestä poikkeavat äänteet. Tutustutaan perussanaluokista substantiivien taivutukseen, verbin käsky- infinitiivi- ja preesensmuotoon, adjektiivin muotoihin ja päälauseen suoraan sanajärjestykseen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokalla 6

Vuosiluokalla 6 oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita suullisen ilmaisun lisäksi vähitellen kirjoittamaan ja lukemaan kieltä oikein, kasvattaa helppoa perussanastoa tuottamisen ja ymmärtämisen helpottamiseksi ja oppia tuntemaan omia vahvuuksiaan kielenoppijana. Tavoitellaan mahdollisimman luonnollista, oppilaalle merkityksellistä ja iloa tuottavaa oppimisympäristöä opiskelussa. Työskentelytapoina käytetään yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyä. Oppitunneilla leikitään, lauletaan, pelataan ja näytellään perinteisten kieltenopiskelutapojen rinnalla. Opetuksessa käytetään monipuolisia oppimateriaaleja ja työvälineitä. Tavoitellaan oman osaamisen arviointia ja opitaan ottamaan vastuuta omista tavaroista sekä oppimisesta. Ruotsia käytetään mahdollisimman paljon oppitunneilla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä

Vuosiluokalla 6

Oppilasta ohjataan käyttämään kieltä rohkeasti. Runsas suullinen harjoittelu tukee oppilaan kielitaidon kehittymistä. Kielenkäyttöä harjoitellaan suullisesti sekä yhdessä ryhmässä että yksilöllisesti leikkien, runojen, laulujen ja pienimuotoisten esitysten avulla. Ääntämisen ohjauksessa pidetään runot, laulut ja muut toiminnalliset menetelmät oleellisena osana opetusta. Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea oppitunnin aikana, pienryhmä- ja yksilöllisillä tukitunneilla. Nopeammin edistyviä tuetaan omaa taitotasoa vaativilla tehtävillä ja henkilökohtaisella ohjauksella. Oppilasta kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä

Yleistä

Arviointi perustuu oppimisen tavoitteisiin kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Arvioinnin tulee olla luonteeltaan kannustavaa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Kaikki näytöt huomioidaan. Oppilas ja huoltaja saavat jatkuvaa palautetta ruotsin opinnoista lukuvuoden aikana. Kieltentunneilla harjoitellaan itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja osana kielten opiskelua.

Syyslukukauden lopuksi oppilas saa opinnoistaan sanallisen palautteen arviointikeskustelussa. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen todistuksen liitteessä.

Vuosiluokka 5

Arviointi perustuu havaintoihin oppilaan osallistumisesta suulliseen harjoitteluun, vähitellen aloitettavaan kirjalliseen työskentelyyn sekä tietämykseen pohjoismaisista kulttuureista. Arviointi kohdistuu syyslukukaudella pääasiassa oppilaan suullisesti oppimaan hänelle tuttuun sanavarastoon ja hänen hallitsemiinsa tervehdyksiin ja sanontoihin. Kevätlukukaudella arvioidaan vähitellen myös oppilaan kirjallista osaamista erilaisissa harjoituksissa ja kielen ymmärtämistä vaativissa tehtävissä. Arvioinnissa kiinnitetään myös huomiota oppilaan työskentelytaitoihin ja erilaisiin yhteistyötaitoihin ryhmässä.

Vuosiluokka 6

Kuudennella luokalla arvioinnin perusteena on oppilaan tavat opiskella ruotsin kieltä, kulttuurin tuntemus ja aktiivinen osallistuminen suulliseen ja kirjalliseen harjoitteluun. Lisäksi arvioidaan hänen oppimansa sanaston ja rakenteiden määrää ja taitoa niiden käyttämiseen yksinkertaisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisissa harjoituksissa suullisesti ja kirjallisesti sekä yksinkertaisen puhutun ja kirjoitetun tekstin ymmärtämis- ja tuottamistehtävissä. Arvioinnissa kiinnitetään myös huomiota oppilaan työskentelytaitoihin ja erilaisiin yhteistyötaitoihin ryhmässä.

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 5

L2 Tutustutaan ruotsinkieliseen ja pohjoismaiseen kulttuuriin alustavasti ja yleisesti mahdollisesti täydentäen aiemmin opittua. Harjoitellaan tervehtimistä, itsensä esittelyä ja helppoja suullisia peruskysymyksiä sekä niihin vastaamista.
L3 Käydään läpi perusarjen sanastoa
L7 Oppilas ilmaisee omia näkemyksiään eri aihepiireistä ja sisällöistä ja harjoittelee ruotsia monipuolisesti ja toiminnallisesti, työskentelytapoja vaihdellen. Oppilas tekee jo alustavia suunnitelmia omasta työskentelystään eteenpäin.

Vuosiluokka 6

L2 Tutustutaan ruotsinkieliseen ja pohjoismaiseen kulttuuriin yleisesti. Harjoitellaan tervehtimistä, itsensä esittelyä ja peruskysymysten tekoa sekä niihin vastaamista.

L3 Käydään läpi perusarjen sanastoa.

L7 Oppilas ilmaisee omia näkemyksiään aihepiireistä ja sisällöistä sekä harjoittelee monipuolisesti ruotsin kieltä isommissa ja pienemmissä ryhmissä. Oppilas suunnittelee omaa työskentelyään pitkäjänteisesti.

14.4.3 Vieraat kielet

14.4.3.1 Englanti A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Vieraiden kielten opetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ihmisenä edistämällä ensisijaisesti kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja. Opiskelu vahvistaa ajattelutaitojen kehittymistä sekä antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle. Opetus auttaa ymmärtämään paitsi eri kieliä, myös niiden syntyperäisiä puhujia ja heidän kulttuureitaan Kielellisten valmiuksien lisäksi vieraiden kielten opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa, esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppilas tottuu viestimään englanniksi ikäkaudelle tyypillisissä, itselle tutuissa kielenkäyttötilanteissa. Pelkästään suullisesta harjoittelusta siirrytään asteittain myös kirjalliseen työhön kohdekielellä. Vihkotyö vahvistaa oppimista ja siirtää oppimisen painopistettä myös kotitehtäviin. Perussanaston ja -rakenteiden sekä esimerkiksi ääntämisen kertaaminen itsenäisesti tukee lapsen vastuunottoa omasta oppimisestaan.

Vuosiluokka 3

T1,2,3 Oppilas oppii havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellistä ja kulttuurista runsautta sekä opiskeltavan kielen aseman siinä. Oppilasta motivoidaan arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas oppii havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä. Pyritään kehittämään oppilaan kielellistä uteliaisuutta ja päättelykykyä.

T6 Oppilas oppii ilmaisemaan pieniä arkielämän vuorovaikutustilanteita englanniksi.

T 7,8,9 Oppilas harjoittelee toimimista vuorovaikutustilanteissa ja opettelee käyttämään kohdekielelle ominaisia kohteliaisuusilmauksia.

T10 Oppilas oppii löytämään ikäkautta vastaavista kirjallisista tai suullisista teksteistä aiemmin suullisessa opetuksessa oppimiaan sanoja, sanontoja ja rakenteita.

T11 Oppilas oppii vähitellen englannin kielen oikeinkirjoitusta ja hänen ikäkaudelleen sopivien tekstien lukeminen vahvistuu vähitellen huomion keskittyessä myös ääntämisen opetteluun. Oppilas oppii ensimmäisiä englannin kielen rakenteita ja tottuu opiskelemaan sanastoa kiinnittäen huomiota sanojen oikeinkirjoitukseen sekä koulussa että kotona.

Vuosiluokka 4

T1,2,3 Oppilas oppii havaitsemaan opiskelemiensa kielten eroja ja yhtäläisyyksiä. Oppilaan ymmärrys lähiympäristön ja maailman kielellisestä ja kulttuurisesta moninaisuudesta laajenee.

T4,5,6 Oppilas saa tietoa erilaisista tavoista harjoitella englannin kieltä itsenäisesti esim. tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Hän oppii erilaisia tapoja opetella kielen sanastoa ja rakenteita sallivassa kielenoppimisympäristössä.

T7,8,9 Oppilas oppii käyttämään englannin kieltä aiempaa vaativammissa vuorovaikutustilanteissa.

T10 Oppilas oppii ymmärtämään eritasoisten ja erityylisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien keskeistä sisältöä ja laajentaa niiden avulla sanavarastoaan sekä koulussa että kotona.

T11 Oppilas oppii edelleen englannin kielen rakenteita ja sanoja, jotka ovat tarpeen yksinkertaisten lauseiden tuottamisessa. Suullisessa harjoittelussa kiinnitetään huomiota myös ääntämisen kehittämiseen edelleen.

Vuosiluokka 5

T1,2,3 Oppilas oppii havaitsemaan ja ymmärtämään laajemmin oman arkipäivänsä ja maailman kielellistä ja kulttuurista runsautta sekä opiskeltavan kielen aseman siinä. Oppilasta motivoidaan arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas löytää lisää kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä. Pyritään kehittämään edelleen oppilaan kielellistä uteliaisuutta ja päättelykykyä.

T4 Oppilas oppii hyödyntämään esimerkiksi sähköistä sanakirjaa ja muita kielen oppimista tukevia aineistoja.

T5, 6 Oppilas oppii arvioimaan omaa työskentelyään ja asettamaan tavoitteita uusien asioiden oppimiseksi.

T7,8,9 Oppilas harjoittelee kieltä suullisesti ja kirjallisesti itsenäisesti, pareissa ja ryhmissä sekä opettajan kanssa, kerraten ja syventäen sanasto- ja rakenneosaamistaan koulussa ja kotona.

T10,11 Oppilas kehittää taitojaan ääntämisessä ja oikeinkirjoituksessa sekä tutustuu englanninkieliselle viestinnälle ominaisiin kielellisiin piirteisiin.

Vuosiluokka 6

T1,2,3 Oppilas oppii havaitsemaan ja ymmärtämään laajemmin oman arkipäivänsä ja maailman kielellistä ja kulttuurista runsautta sekä opiskeltavan kielen aseman siinä. Oppilasta motivoidaan arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas löytää lisää kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä. Pyritään kehittämään edelleen oppilaan kielellistä uteliaisuutta ja päättelykykyä. Oppilas tutustuu anglosaksisen kulttuurin peruspiirteisiin.

T4 Oppilas oppii käyttämään kieltä arkipäiväisissä tilanteissa sujuvasti ja harjoittelee tehtävien tekemistä sekä tiedon hankintaa eri medioita hyväksikäyttäen.

T5,6,Oppilas oppii jäsentämään opiskeltavaa aineistoa ja oppimaansa selkeiksi kokonaisuuksiksi ja harjoittelemaan rakenne- ja sanastoasioita monipuolisesti itselleen sopivilla tavoilla.

T7,8,9 Oppilasta tuetaan käyttämään kieltä rohkeasti erilaisissa tilanteissa aina kun se on mahdollista.

T10 Oppilas pystyy ymmärtämään pääasioita peruskielisistä autenttisista teksteistä sekä pystyy päättelemään tai eri lähteiden avulla selventämään tekstejä tarkemmin.

T11 Oppilas harjoittelee kirjoittamista monipuolisesti ja pystyy kertomaan tutuista, opetelluista asioista myös kirjallisesti.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

S1 Siirrytään puhutusta kielestä kirjoitettuun kieleen ja tutustutaan englannin kielen oikeinkirjoitukseen kiinnittäen huomiota puhutun ja kirjoitetun kielen suureen eroon kuitenkin tukeutuen mahdollisiin säännönmukaisuuksiin. Huomataan aiempaa selvemmin eroja eri opiskeltavien kielten välillä.

S2 Harjoitellaan sanastoa eri tavoin suullisesti ja kirjallisesti koulussa ja kotona. Aihepiireinä mm. ammatit, yleisimmät verbit ja adjektiivit. Kiinnitetään huomiota oman työskentelyn tarkkuuteen ja onnistumiseen, jotta kielenoppiminen olisi mahdollista.

S3 Etsitään erilaisista ja eritasoisista teksteistä tuttuja sanoja ja niihin liittyviä ilmauksia. Harjoitellaan lukemaan englanninkielistä tekstiä. Kiinnitetään huomiota ääntämisen ja oikeinkirjoituksen oppimiseen. Harjoitellaan ensimmäisiä englannin kielen rakenteita, mm. substantiivin artikkelit ja monikko, verbin persoonataivutus ja ing-muoto. Rakenteita harjoitellaan lähinnä suullisissa harjoituksissa ja niihin kiinnitetään tarkempaa huomiota kirjallisessa työssä vasta seuraavana vuonna. Opittua sanastoa ja rakenteita harjoitellaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Vuosiluokka 4

S1 Tutustutaan vuoden kierrossa englanninkielisten maiden juhlapyhiin liittyvään tapakulttuurin alustavasti.

S2 Opitaan työskentelemään oman oppimisen kannalta tehokkaasti sanaston, rakenteiden, kirjoittamisen ja puhumisen osa-alueilla kokeilemalla erilaisia oppimistapoja koulussa ja kotona.

S3 Sanavarasto laajenee luettavien tekstien ja tiettyyn aihepiiriin liittyvien sanojen avulla (mm. koti, perhe jne.) Rakenteista opetellaan mm. suullisen kommunikaation kannalta tärkeät lausetyypit, persoonapronominit ja niiden objektimuodot, omistusmuotoja, kysymyssanoja, prepositioita, adjektiiveja. Opittujen rakenteiden avulla harjoitellaan muodostamaan yksinkertaisia lauseita mallin avulla.

Vuosiluokka 5

S1 Tutustutaan suomen, englannin ja muiden oppilaiden osaamien kielten eroihin sekä yhtäläisyyksiin esimerkkien avulla. Kiinnitetään huomiota eri kielille ominaiseen sanattomaan viestintään sekä tapakulttuuriin.

S2 Harjoitellaan erilaisia tapoja opetella kieltä tehokkaasti. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisesta. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa.

S3 Oppilaat kirjoittavat lauseita ja lyhyitä tekstejä opetelluista aihekokonaisuuksista sekä hakevat niihin liittyvää tietoa erilaisia lähteitä käyttäen. Sanaston aihealueita ovat mm. koti, koulu, jokapäiväinen elämä ja erilaiset siihen liittyvät tilannetehtävät. Kieliopissa käsitellään mm. adjektiivien vertailu, prepositioita, s-genetiivi, lisää omistusmuotoja. Erilaisten myönteisten ja kielteisten lauseiden muodostamista harjoitellaan.

Vuosiluokka 6

S1 Tutustutaan englannille ominaisiin sanontoihin ja ilmauksiin.

S2 Tutustutaan mahdollisuuksiin hakea kieliin liittyvää tietoa ja aineistoa sekä harjoitella opittavia asioita internetissä.

S3 Sanaston osalta käsitellään mm. harrastukset, ruoka, vaatetus ja maantieteellistä sanastoa. Harjoitellaan kielen tuottamista kirjoittaen monipuolisesti. Uusien sanojen ääntämisen helpottamiseksi tutustutaan foneettisiin merkkeihin. Kieliopissa käsitellään mm. pronomineja, prepositioita, imperfekti, säännöllinen perfekti ja pluskvamperfekti. Kuullun ymmärtämistä harjoitellaan monipuolisesti.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan suullisen ilmaisun lisäksi kirjoittamaan ja lukemaan kieltä, kasvattamaan sanavarastoa ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan kielenoppijana. Oppimisympäristö on mahdollisimman luonnollinen ja oppilaalle turvallinen. Työskennellään paitsi itsenäisesti, myös pareina ja pienryhminä. Tunneilla leikitään, lauletaan, pelataan ja näytellään sekä hyödynnetään monipuolisia, mahdollisimman autenttisia materiaaleja. Perehdytään oman osaamisen arviointiin ja pyritään ottamaan vastuuta omasta oppimisesta. Kohdekieltä käytetään tunneilla mahdollisimman paljon. Tieto- ja viestintäteknologian tullessa mukaan oppimisen välineeksi, pyritään yhteydenpitoon muiden kieltä opiskelevien tai sitä äidinkielenään puhuvien kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä

Vuosiluokilla 3-6

Oppilasta ohjataan erilaisten yksilö- ja ryhmätehtävien avulla käyttämään kieltä rohkeasti. Kolmannella luokalla keskitytään kirjoitetun kielen alkeisiin, myöhemmin taas enemmän oikeanlaiseen ääntämykseen ja intonaatioon.

Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea oppi- ja tukitunneilla sekä tarvittaessa pienryhmässä. Opetusta eriytetään tarvittaessa erilaisin keinoin, joten myös nopeammin edistyviä tuetaan heidän omaa taitotasoa vastaavilla tehtävillä. Oppilasta kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä

Läpi koko perusopetusvaiheen arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Näin myös oppilaat, joilla on oppimisvaikeuksia tai kielellisesti muuten erilaiset lähtökohdat, pystyvät tuomaan osaamistaan mahdollisimman hyvin esille. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet, vaikka jokaiselle vuodelle on myös olemassa omat painopistealueensakin. Kieltentunneilla harjoitellaan kaikilla luokilla itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja osana kielten opiskelua.

Väliarviointina oppilas saa sanallista palautetta syyslukukauden lopussa. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa 3. luokalla lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin. Luokilla 4-6 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi numeroarvioinnin lisäksi sanallisen palautteen erillisellä todistuksen liitteellä.

Vuosiluokka 3

Arvioinnin perusteena ovat oppilaan työskentely- ja yhteistyötaidot erilaisissa yksilö- ja ryhmätehtävissä. Työskentely on edelleen paljon suullista ja oma aktiivinen osallistuminen on tärkeässä osassa arvioinnissa. Vuorovaikutustilanteissa arvioidaan erilaisten kielelle tyypillisten tervehdysten ja lausahduksien hallintaa. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota oppilaan taitoihin kirjoittaa englantia jäljentäen sekä taitoa kiinnittää huomiota sanojen ääntämiseen ja oikeinkirjoitukseen. Huomio kiinnittyy arvioinnissa myös kotitehtävänä opeteltaviin sanoihin ja ensimmäisiin kielessä opeteltaviin rakenteisiin. Tekstityöskentelyssä arvio kohdistuu puhutun ja luetun yksinkertaisen tekstin ymmärtämiseen, teksteihin liittyviin tehtäviin sekä alkavaan taitoon tuottaa itse puhuttua tai kirjoitettua kieltä.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena ovat oppilaan työskentely- ja yhteistyötaidot erilaisissa yksilö- ja ryhmätehtävissä ja oma aktiivinen osallistuminen on tärkeässä osassa arvioinnissa. Vuorovaikutustilanteissa arvioidaan taitoa muodostaa tilanteeseen sopivia lauseita mallista ja vähitellen itsekin. Laajentuvan sanavaraston ja rakenteiden hallinnan kotona opettelun ja harjoittelun tuloksia arvioidaan. Arviointi kohdistuu tekstityössä puhutun ja kirjoitetun tekstin pääasioiden ymmärtämiseen ja tekstin parissa ohjattuun suulliseen ja kirjalliseen työskentelyyn. 4. luokalla arvioidaan myös taitoa muodostaa lauseita suullisesti ja kirjallisesti annettujen ohjeiden ja mallien avulla.

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteena ovat oppilaan työskentely- ja yhteistyötaidot erilaisissa omaa aktiivisuutta vaativissa yksilö- ja ryhmätehtävissä. Tuttuihin kielenkäyttötilanteisiin sijoittuvissa vuorovaikutustilanteissa arvioidaan taitoa ja rohkeutta muodostaa tilanteeseen sopivia lauseita ja käyttää niissä edelleen laajentunutta sanavarastoa ja opittuja rakenteita. Huomiota kiinnitetään myös sanojen ääntämiseen. Rakenteiden ja sanaston koulussa ja kotona opettelun ja harjoittelun tuloksia arvioidaan. Arviointi kohdistuu tekstityössä puhutun ja kirjoitetun tekstin ymmärtämiseen ja tekstin parissa tehtävään suulliseen ja kirjalliseen harjoitteluun. Oppilaan taitoa tuottaa omia kirjallisia lauseita ja lyhyitä tekstejä arvioidaan. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös oikeinkirjoitukseen.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteena ovat oppilaan työskentely- ja yhteistyötaidot erilaisissa omaa aktiivisuutta vaativissa yksilö- ja ryhmätehtävissä sekä valmiudet käyttää englantia myös kodin ja koulun ulkopuolella suullisesti ja kirjallisesti sekä ymmärtämistä että tuottamista vaativissa tilanteissa. Arvioinnin kohteena painottuu kyky käyttää kieltä arkipäivän tilanteissa ja viestinnän sopivuus tilanteisiin. Opeteltujen rakenteiden ja sanasto- ja sanontakokonaisuuksien hallintaa arvioidaan. Tekstityöskentelyssä arvioidaan ns. päättelevän lukemisen kykyä, eli kykyä ymmärtää tekstin pääasioita ja päätellä hankalampia asiakokonaisuuksia. Edelleen arvioinnissa kiinnitetään huomiota sanojen ääntämiseen ja oikeinkirjoittamiseen.

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L1 Oppilasta ohjataan keskittymään ja paneutumaan kirjalliseen työhön kiinnittäen huomiota oikeinkirjoitukseen. Oppilas kykenee tekemään alustavia vertailuja muiden opiskelemiensa kielten välillä.

L2 Siirtyminen suullisesta työskentelystä kirjalliseen työskentelyyn mahdollistaa kulttuurisidonnaisten aihekokonaisuuksien laajemman opiskelemisen ja niihin liittyvien sanojen opettelun. Autenttisen tekstimateriaalin avulla kulttuuritietämys kasvaa.

Vuosiluokka 4

L1 Oppilas totutetaan kaikkiin perinteisiin kielenopiskelutapoihin ja lisäksi häntä ohjataan löytämään itselleen parhaiten sopivia tapoja harjoitella sanastoa ja rakenteita.

L4 Oppilas saa luettavakseen erilaisia tekstejä ja häntä ohjataan etsimään lisätietoa myös koulun ulkopuolella tieto- ja viestintäteknologiaa apuna käyttäen.

L5 Oppilasta ohjataan käyttämään esim. sähköistä sanakirjaa kotitehtäviä tehdessään.

Vuosiluokka 5

L1 Harjoitellaan arvioimaan omaa oppimista, ottamaan vastaan ja antamaan palautetta.

L2 Tutustutaan tapakulttuuriin englanninkielisessä maailmassa.

L4 Harjoitellaan tuottamaan ja ymmärtämään kieltä monipuolisten tehtävien kautta.

Vuosiluokka 6

L1 Opitaan jäsentämään sekä jo opittua että uutta aineistoa.

L2 Tutustutaan anglosaksisen kulttuuriin yleisimpiin piirteisiin.

L2, L3, L4, L7 Harjoitellaan käyttämään ja ymmärtämään kieltä niin suullisesti kuin kirjoittaenkin arkipäiväisissä tilanteissa.

L5 Tutustutaan tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tiedonhankinnassa ja opittujen asioiden kertaamisessa.

14.4.3.2 Saksa, A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tehtävä

Vieraiden kielten opetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ihmisenä edistämällä ensisijaisesti kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja. Opiskelu vahvistaa ajattelutaitojen kehittymistä sekä antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle. Opetus auttaa ymmärtämään paitsi eri kieliä, myös niiden syntyperäisiä puhujia ja heidän kulttuureitaan Kielellisten valmiuksien lisäksi vieraiden kielten opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa, esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

Vuosiluokilla 3-6 oppilas tottuu vähitellen viestimään saksaksi ikäkaudelle tyypillisissä, itselle tutuissa kielenkäyttötilanteissa. Pelkästään suullisesta harjoittelusta siirrytään asteittain myös kirjalliseen työhön kohdekielellä. Vihkotyö vahvistaa oppimista ja siirtää oppimisen painopistettä myös itsenäisiin tunti- ja kotitehtäviin. Perussanaston ja -rakenteiden sekä esimerkiksi ääntämisen kertaaminen itsenäisesti tukee lapsen vastuunottoa omasta oppimisestaan.

Saksan A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokka 3

T6 Oppilas oppii ilmaisemaan pieniä arkielämän vuorovaikutustilanteita saksaksi.

T10 Oppilas oppii löytämään ikäkautta vastaavista kirjallisista tai suullisista teksteistä aiemmin suullisessa opetuksessa oppimiaan sanoja, sanontoja ja rakenteita.

T11 Oppilas oppii vähitellen saksan kielen oikeinkirjoitusta ja hänen ikäkaudelleen sopivien tekstien lukeminen vahvistuu vähitellen huomion keskittyessä myös ääntämisen opetteluun. Oppilas oppii myös ensimmäisiä kielioppirakenteita sekä kiinnittämään huomiota sanaston opetteluun tunnilla ja kotona. Oppilas oppii myös suoriutumaan pienistä kotitehtävistä säännöllisesti.

Vuosiluokka 4

T3 Oppilas oppii havaitsemaan opiskelemiensa kielien eroja ja yhtäläisyyksiä.

T4,6 Oppilas saa tietoa erilaisista tavoista harjoitella saksan kieltä itsenäisesti esim. tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Hän oppii erilaisia tapoja opetella kielen sanastoa ja rakenteita koulussa ja kotona.

T9 Oppilas oppii käyttämään saksan kieltä aiempaa vaativammissa vuorovaikutustilanteissa.

T10 Oppilas oppii ymmärtämään eritasoisten ja erityylisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien keskeistä sisältöä ja laajentaa niiden avulla sanavarastoaan.

T11 Oppilas oppii saksan kielen rakenteita ja sanoja, jotka ovat tarpeen yksinkertaisten lauseiden tuottamisessa. Suullisessa harjoittelussa kiinnitetään huomiota myös ääntämisen kehittämiseen edelleen. Oppilas oppii suoriutumaan selkein ohjeistuksin varustetuista kotitehtävistä säännöllisesti.

Vuosiluokka 5

T6 Oppilas oppii arvioimaan omaa työskentelyään ja asettamaan tavoitteita uusien asioiden oppimiseksi.

T5,7,8,9 Oppilas harjoittelee kieltä itsenäisesti, pareissa ja ryhmissä sekä opettajan kanssa, kerraten ja syventäen sanasto- ja rakenneosaamistaan koulussa ja kotona.

T7,8,9,11 Oppilas kehittää taitojaan ääntämisessä ja oikeinkirjoituksessa sekä tutustuu saksankieliselle viestinnälle ominaisiin kielellisiin piirteisiin.

Vuosiluokka 6

T4 Oppilas oppii käyttämään kieltä arkipäiväisissä tilanteissa sujuvasti ja harjoittelee tehtävien tekemistä sekä tiedon hankintaa eri medioita hyväksikäyttäen.

T1,2,3 Oppilas ymmärtää saksan kielen aseman ja merkityksen maailmassa sekä tutustuu saksankielisen kulttuurin ominaispiirteisiin.

T5,6,Oppilas oppii jäsentämään opiskeltavaa aineistoa ja oppimaansa selkeiksi kokonaisuuksiksi ja harjoittelemaan rakenne- ja sanastoasioita monipuolisesti itselleen sopivilla tavoilla.

T7,8,9 Oppilasta tuetaan käyttämään kieltä rohkeasti erilaisissa tilanteissa aina kun se on mahdollista.

T10 Oppilas pystyy ymmärtämään pääasioita peruskielisistä autenttisista teksteistä sekä pystyy päättelemään tai eri lähteiden avulla selventämään tekstejä tarkemmin.

T11 Oppilas harjoittelee kirjoittamista monipuolisesti ja pystyy kertomaan tutuista, opetelluista asioista kirjallisesti.

Saksan A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokka 3

S1 Siirrytään puhutusta kielestä kirjoitettuun kieleen ja tutustutaan saksan kielen oikeinkirjoitukseen kiinnittäen huomiota puhutun ja kirjoitetun kielen suureen eroon kuitenkin tukeutuen mahdollisiin säännönmukaisuuksiin. Huomataan aiempaa selvemmin eroja eri opiskeltavien kielten välillä.

S2 Harjoitellaan sanastoa eri tavoin suullisesti ja kirjallisesti koulussa ja kotona. Kiinnitetään huomiota oman työskentelyn tarkkuuteen ja onnistumiseen, jotta kielenoppiminen olisi mahdollista.

S3 Etsitään erilaisista ja eritasoista teksteistä tuttuja sanoja ja niihin liittyviä ilmauksia. Harjoitellaan lukemaan saksankielistä tekstiä. Kiinnitetään huomiota ääntämisen ja oikeinkirjoituksen oppimiseen. Ensimmäisiä kieliopin rakenteita opitaan pääasiassa suullisissa harjoituksissa, esim. substantiivin

epämääräinen ja määräinen artikkeli, verbin persoonataivutuksen ja sanajärjestyksen alkeita. Niihin kiinnitetään tarkempaa huomiota kirjallisessa työssä vasta seuraavana vuonna.

Vuosiluokka 4

S1 Tutustutaan vuoden kierrossa saksankielisten maiden juhlapyhiin liittyvään tapakulttuurin alustavasti.

S2 Opitaan työskentelemään oman oppimisen kannalta tehokkaasti sanaston, rakenteiden, kirjoittamisen ja puhumisen osa-alueilla kokeilemalla erilaisia oppimistapoja sekä koulussa että kotona.

S3 Sanavarasto laajenee luettavien tekstien ja tiettyyn aihepiiriin liittyvien sanojen avulla (esim. ammatit, verbit, adjektiivit). Rakenteista opetellaan mm. substantiivin epämääräiset ja määräiset artikkelit, verbin persoonataivutus, persoonapronominit ja niiden objektimuodot, kysymyssanoja, prepositioita, adjektiiveja. Opittujen rakenteiden avulla harjoitellaan muodostamaan yksinkertaisia lauseita mallin avulla. Kuullun ymmärtämistä harjoitellaan opettajan lukemien tekstien tai kertomien kertomusten avulla.

Vuosiluokka 5

S1 Tutustutaan suomen, saksan ja muiden oppilaiden osaamien kielten eroihin sekä yhtäläisyyksiin esimerkkien avulla. Kiinnitetään huomiota eri kielille ominaiseen sanattomaan viestintään sekä tapakulttuuriin.

S2 Harjoitellaan erilaisia tapoja opetella kieltä tehokkaasti koulussa ja itsenäisesti kotona. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisesta. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa.

S3 Oppilaat kirjoittavat lauseita ja lyhyitä tekstejä opetelluista aihekokonaisuuksista sekä hakevat niihin liittyvää tietoa erilaisia lähteitä käyttäen. Sanaston aihealueita ovat mm. koti, koulu, jokapäiväinen elämä ja erilaiset siihen liittyvät tilannetehtävät. Kieliopissa käsitellään mm. akkusatiivi, kieltosanat, omistuspronominit, vahvojen ja epäsäännöllisten verbien preesenstaivutus, apuverbit ja niiden käyttö, erilaisten päälauseiden muodostaminen. Kuuntelutehtävät tehdään pääosin opettajan lukemasta tekstistä.

Vuosiluokka 6

S1 Opetellaan kattavasti saksan kielelle ja kulttuurille ominaisia asioihin, esimerkiksi kohteliaisuusilmauksia.

S2 Tutustutaan mahdollisuuksiin hakea kieliin liittyvää tietoa ja aineistoa sekä harjoitella opittavia asioita internetissä.

S3 Sanastoa käsitellään erilaisten tilanneharjoitusten avulla, esimerkiksi ruokailu, ostokset, matkailu, tien kysyminen ja neuvominen ja terveyteen liittyvät ilmaukset. Kieliopissa käsitellään mm. järjestysluvut, perfekti, substantiivin monikko ja alustavasti sijamuodot, adjektiivin vertailumuodot ja käänteinen sanajärjestys.

Saksan A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6 oppilaita ohjataan suullisen ilmaisun lisäksi kirjoittamaan ja lukemaan kieltä, kasvattamaan sanavarastoa ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan kielenoppijana. Oppimisympäristö on mahdollisimman luonnollinen ja oppilaalle turvallinen. Työskennellään paitsi itsenäisesti, myös pareina ja pienryhminä. Tunneilla leikitään, lauletaan, pelataan ja näytellään sekä hyödynnetään monipuolisia, mahdollisimman autenttisia materiaaleja. Perehdytään oman osaamisen arviointiin ja pyritään ottamaan vastuuta omasta oppimisesta sekä koulussa että kotona. Kohdekieltä käytetään

tunneilla mahdollisimman paljon. Tieto- ja viestintäteknologian tullessa mukaan oppimisen välineeksi, pyritään yhteydenpitoon muiden kieltä opiskelevien tai sitä äidinkielenään puhuvien kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saksan A-oppimäärässä

Vuosiluokilla 3-6 Oppilasta ohjataan erilaisten yksilö- ja ryhmätehtävien avulla käyttämään kieltä rohkeasti. Kolmannella luokalla keskitytään kirjoitetun kielen alkeisiin, myöhemmin taas enemmän oikeanlaiseen ääntämykseen ja intonaatioon. Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea oppi- ja tukitunneilla sekä tarvittaessa pienryhmässä. Opetusta eriytetään tarvittaessa erilaisin keinoin, joten myös nopeammin edistyviä tuetaan heidän omaa taitotasoa vastaavilla tehtävillä. Oppilasta kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä.

Oppilaan oppimisen arviointi saksan A-oppimäärässä

Läpi koko perusopetusvaiheen arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Näin myös oppilaat, joilla on oppimisvaikeuksia tai kielellisesti muuten erilaiset lähtökohdat, pystyvät tuomaan osaamistaan mahdollisimman hyvin esille. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet, vaikka jokaiselle vuodelle on myös olemassa omat painopistealueensakin. Kieltentunneilla harjoitellaan kaikilla luokilla itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja osana kielten opiskelua.

Väliarviointina oppilas saa sanallista palautetta syyslukukauden lopussa. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa 3. luokalla lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin. Luokilla 4-6 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi numeroarvioinnin lisäksi sanallisen palautteen erillisellä todistuksen liitteellä.

Vuosiluokka 3

Arvioinnin perusteena ovat oppilaan työskentely- ja yhteistyötaidot erilaisissa yksilö- ja ryhmätehtävissä. Työskentely on edelleen paljon suullista ja oma aktiivinen osallistuminen on tärkeässä osassa arvioinnissa. Vuorovaikutustilanteissa arvioidaan erilaisten kielelle tyypillisten tervehdysten ja pienten lausahdusten hallintaa. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota oppilaan taitoihin kirjoittaa saksaa jäljentäen sekä taitoa kiinnittää huomiota sanojen ääntämiseen ja oikeinkirjoitukseen. Huomio kiinnittyy arvioinnissa myös kotitehtävänä opeteltaviin sanoihin ja ensimmäisiin kielessä opeteltaviin rakenteisiin. Tekstityöskentelyssä arvio kohdistuu puhutun ja luetun yksinkertaisen tekstin ymmärtämiseen, teksteihin liittyviin tehtäviin sekä alkavaan taitoon tuottaa itse puhuttua tai kirjoitettua kieltä.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena ovat oppilaan työskentely- ja yhteistyötaidot ja oma aktiivinen osallistuminen erilaisissa yksilö- ja ryhmätehtävissä. Vuorovaikutustilanteissa arvioidaan taitoa muodostaa tilanteeseen sopivia lauseita mallista ja vähitellen itsekin. Laajentuvan sanavaraston ja rakenteiden hallinnan kotona opettelun ja harjoittelun tuloksia arvioidaan. Arviointi kohdistuu tekstityössä puhutun ja kirjoitetun tekstin selkeiden pääasioiden ymmärtämiseen ja tekstin parissa ohjattuun suulliseen ja kirjalliseen työskentelyyn. 4. luokalla arvioidaan myös taitoa muodostaa lyhyitä yksinkertaisia lauseita suullisesti ja kirjallisesti annettujen ohjeiden ja mallien avulla.

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteena ovat oppilaan työskentely- ja yhteistyötaidot erilaisissa omaa aktiivisuutta vaativissa yksilö- ja ryhmätehtävissä. Tuttuihin kielenkäyttötilanteisiin sijoittuvissa vuorovaikutustilanteissa arvioidaan taitoa ja rohkeutta muodostaa tilanteeseen sopivia lauseita ja käyttää niissä edelleen laajentunutta sanavarastoa ja opittuja rakenteita. Arvioitaviin tehtäviin liittyy usein saksankielisten maiden tapakulttuurin tuntemusta. Huomiota kiinnitetään myös sanojen ääntämiseen. Rakenteiden ja sanaston koulussa ja kotona opettelun ja harjoittelun tuloksia

arvioidaan. Arviointi kohdistuu tekstityössä puhutun ja kirjoitetun tekstin ymmärtämiseen ja tekstin parissa tehtävään suulliseen ja kirjalliseen harjoitteluun. Oppilaan taitoa tuottaa omia kirjallisia lauseita ja lyhyitä tekstejä arvioidaan. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös oikeinkirjoitukseen.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteina ovat kyky käyttää kieltä arkipäivän tilanteissa ja viestinnän sopivuus ko. tilanteisiin. Taito opiskella vastuullisesti ja käyttää kieltä rohkeasti erilaisissa tilanteissa otetaan myös huomioon. Oppilas arvioi omaa osaamistaan lukuvuoden aikana, harjoittelee muuttamaan oppimistapojaan arvioinnin perusteella ja opettelee asettamaan itselleen uusia tavoitteita.

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L1 Oppilasta ohjataan keskittymään ja paneutumaan kirjalliseen työhön kiinnittäen huomiota oikeinkirjoitukseen. Oppilas kykenee tekemään alustavia vertailuja muiden opiskelemiensa kielten välillä.

L2 Siirtyminen suullisesta työskentelystä kirjalliseen työskentelyyn mahdollistaa kulttuurisidonnaisten aihekokonaisuuksien laajemman opiskelemisen ja niihin liittyvien sanojen opettelun. Autenttisen tekstimateriaalin avulla kulttuuritietämys kasvaa.

Vuosiluokka 4

L1 Oppilas totutetaan kaikkiin perinteisiin kielenopiskelutapoihin ja lisäksi häntä ohjataan löytämään itselleen parhaiten sopivia tapoja harjoitella sanastoa ja rakenteita.

L4 Oppilas saa luettavakseen erilaisia tekstejä ja häntä ohjataan etsimään lisätietoa myös koulun ulkopuolella tieto- ja viestintäteknologiaa apuna käyttäen.

L5 Oppilasta ohjataan käyttämään esim. sähköistä sanakirjaa kotitehtäviä tehdessään.

Vuosiluokka 5

L1 Harjoitellaan arvioimaan omaa oppimista, ottamaan vastaan ja antamaan palautetta.

L2 Tutustutaan tapakulttuuriin saksankielisissä maissa.

L4 Harjoitellaan tuottamaan ja ymmärtämään kieltä monipuolisten tehtävien kautta

Vuosiluokka 6

L1 Oppiminen on vastavuoroista ja mahdollisuuksien mukaan oppilaslähtöistä. Oppilaat saavat myös itse vaikuttaa oppisisältöihin ja niiden käsittelytapaan.

L2 Tutustutaan saksankieliseen kulttuurialueen ja maiden ominaispiirteisiin.

L2, L3, L4, L7 Harjoitellaan käyttämään ja ymmärtämään kieltä niin suullisesti kuin kirjoittaenkin arkipäiväisissä tilanteissa.

L5 Tutustutaan TVT:n käyttöön tiedonhankinnassa ja opittujen asioiden kertaamisessa.

14.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaan kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia.

Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkreettisuus ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Matematiikan opetus tukee oppilaan myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijana. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa opettaja ottaa vastuuta oppilaan oppimisesta.

Opetus ohjaa oppilasta ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja kehittää oppilaan kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineisiin liittyvien taitojen, tietojen ja tekniikan vahvistamista opetetaan lisäämällä tehtävien vaikeusastetta iän karttuessa ja osittain oppiaineiden rajoja ylittäen. Esimerkiksi tietojenkäsittelyn perusasioita opetellaan toiminnallisin leikein ja harjoittein.

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokkien 3−6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilas hyödyntää matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus sidotaan konkreettisen elämän asioihin ja havaintoihin, jotta matemaattiset ajattelumallit saavat vankan pohjan. Opetus kehittää oppilaan taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa harjoitetaan, varmennetaan ja laajennetaan oppilaan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä sekä vahvistetaan aiemmin opittuja peruslaskutoimituksia ja kehitetään laskutaidon sujuvuutta. Vuosiluokilla 3-6 oppilas pystyy jo pitkäjänteiseen työskentelyyn. Oppilaalle annetaan mahdollisuus tutkia itse, keksiä sääntöjä ja tuntea iloa yhteyksien ymmärtämisestä. Kaavat ja muotosidonnaisuus ovat opetuksen lopputuloksia, eivät sen lähtökohtia.

Matematiikan opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

Merkitys, arvot ja asenteet

T1 Pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta, kannustaa oppilasta ponnistelemaan tavoitteeseen pyrkien.

Työskentelyn taidot

T2 Ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä.

T3 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.

T4 Kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein esim. mittaamisen harjoittelun yhteydessä.

T5 Ohjata ja tukea oppilasta etsimään ja löytämään ongelmia, joita voi itse ratkaista sekä ohjata ja tukea oppilasta kirjallisesti esitettyjen ongelmien ratkaisemisessa.

T6 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

T7 Ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä (suureet ja mittayksiköt; nimitykset ja lyhenteet pituus-, paino- ja tilavuusmitoille).

T8 Tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä, erityisesti mittayksiköiden muunnosten harjoittelussa sekä käsittelemään entistä laajempaa lukualuetta laskemisessaan.

T10 Opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia, ohjata oppilasta omaksumaan peruslaskutapojen algoritmit.

T11 Ohjata oppilas havainnoimaan, kuvailemaan ja tunnistamaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas alustavasti geometrisiin käsitteisiin (kuten ympyrä, neliö, kolmio, pallo, kuutio), piirtämään yksinkertaisia peilauksia sekä käyttämään geometrisia peruselementtejä piirtämisessään tai muovailemisessaan.

T12 Ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.

T13 Ohjata oppilasta tietojen keräämiseen, esim. määrien merkitsemiseen ja laskemiseen sekä koulun elämään liittyvien tietojen määrälliseen tallentamiseen ja yksinkertaiseen kuvantamiseen esim. taulukolla tai diagrammilla.

T14 Innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita ohjelmointikieltä simuloiden myös yhteistyössä toisten kanssa.

Matematiikan opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 4

Merkitys, arvot ja asenteet

T1 Pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan, jotta oppilas saa onnistumisen kokemuksia myös tehtävien vaikeutuessa sekä tukea positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta.

Työskentelyn taidot

T2 Ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä, kokeilemaan ja tutkimaan ratkaisutapoja.

T3 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.

T4 Kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin ja suullisesti ja kirjallisesti.

T5 Ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä ja ratkaisemaan yksinkertaisia sanallisia ongelmia ja soveltavia tehtäviä.

T6 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida tuloksen ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

T7 Ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään murto- ja desimaaliluvun käsitteet, merkinnät, vastaavuuden ja samanarvoisuuden sekä käytännön operaatioista supistamisen, laventamisen ja sekamuodosta tai sekamuotoon muuntamisen.

T8 Tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystä kymmenjärjestelmästä (desimaali).

T10 Opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti laajalla kokonaislukujen alueella, ohjata oppilasta käyttämään laskutoimituksissa moninumeroista kertojaa ja jakajaa, harjoittelemaan yksinkertaisia laskutoimituksia murtoluvuilla ja alustavasti desimaaliluvuilla.

T11 Ohjata oppilasta tunnistamaan tavalliset geometriset muodot ja niiden nimitykset.

T12 Ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.

T14 Innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita ohjelmointikieltä simuloiden myös yhteistyössä toisten kanssa.

Vuosiluokka 5

Merkitys, arvot ja asenteet

T1 Pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea oppilaan positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta.

Työskentelyn taidot

T2 Ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä.

T3 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta, kehittämään taitoa ratkaista omia kysymyksiä ja ongelmia matemaattisesti.

T4 Kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein esim. piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

T5 Ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä, työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti, ratkaisemaan sanallisia ongelmia matemaattisesti ja muodostamaan niistä laskulausekkeita.

T6 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

T7 Ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.

T8 Tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään desimaalijärjestelmästä.

T10 Opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti myös sanallisia ongelmia matemaattisesti ratkaisten.

T11 Ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin. Lisäksi tavoitteena on ohjata oppilasta piirtämään geometrisia kuvioita sekä tiedostamaan käsitteet mm. piste, suora, ympyrä (halkaisija, säde), nelikulmio ja kolmio.

T12 Ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.

T13 Ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä, ohjata oppilasta alustavasti laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita sekä diagrammeja.

T14 Ohjata ja innostaa oppilasta käyttämään tietokonetta myös matematiikan tehtävissä sekä innostaa oppilaita yhdistämään oppimiaan ja- tai-, ei-portteja kokonaisuuksiksi esim. liikkuen.

Vuosiluokka 6

Merkitys, arvot ja asenteet

T1 Pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta, sekä luottamusta oman ajattelunsa mahdollisuuksiin löytää mielipiteistä riippumattomia objektiivisia ratkaisuja.

Työskentelyn taidot

T2 Ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä, laskemaan suhteita ja niiden sovelluksia.

T3 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta, ymmärtämään säännön johtamisen sekä sääntöjen ja kaavojen merkityksen, ymmärtämään säännön kautta yleistyksiä.

T4 Kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

T5 Ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä, harjoittelemaan tuntemattoman etsimistä ja merkitsemistä tehtävissä ja ongelmissa ja muotoilemaan ongelmia lausekkeiksi.

T6 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

T7 Ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.

T8 Tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä.

T9 Tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin.

T10 Opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia.

T11 Ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin.

T12 Ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.

T13 Ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä.

T14 Innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

S1 Ajattelu

Opitaan taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.

S2 Laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaan ymmärrys kymmenjärjestelmästä, laajennetaan lukualuetta vähintään tuhansiin.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen-, vähennys-, kerto-, ja jakolaskualgoritmit lukualueella 1-1000 laskutoimitusten helpottajina. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja harjaannutetaan kertotaulujen sujuvuutta.

Sanallisten ongelmien muuntamista laskulausekkeiksi, omien ongelmien keksimistä ja ratkaisemista.

S4 Geometria ja mittaaminen

Harjoitellaan mittaamista ensin luonnollisilla mitoilla ja sen jälkeen kymmenjärjestelmän mittayksiköillä; ajan mittaamisessa alustavasti 60-järjestelmä. Mittaaminen tehdään ensin käytännössä tutuissa ympäristöissä, sitten laskutoimituksia mittayksiköitä käyttäen (pituus, massa, tilavuus, hinta, aika). Kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Ohjataan oppilasta ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Vertailu ensin aistikokemusten kautta ja siirrytään sitten mittayksiköiden muunnoksiin yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

Muotopiirustuksessa opitaan symmetria suoran suhteen ja harjoitellaan nelitahoista symmetriapiirustusta risteävällä pysty- ja vaaka-akselilla. Lisäksi harjoitellaan risteämistä 3- ja 4-symmetriassa, ornamenteissa ja muodonmuutoksissa. Perusmuotoihin ja geometrisiin käsitteisiin tutustutaan myös liikunta- ja eurytmiaopetuksessa.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Harjoitellaan tietojen keräämistä; esim. urheilusuoritusten merkitsemistä ja laskemista, kirjalainojen muistiin merkitsemistä tai muiden koulun elämään liittyvien tietojen määrällistä tallentamista.

Käsitellään tietojenkäsittelytieteen peruskäsitteitä: peräkkäisyys, valinta ja toisto, bitti ja algoritmi. Ja-, tai-sekä ei-portit toiminnallisin leikein ja harjoittein.

Vuosiluokka 4

S1 Ajattelun taidot

Harjoitellaan vertailua ja luokittelua sekä järjestykseen asettamista. Löydetään yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Etsitään systemaattisesti vaihtoehtoja, syy- ja seuraussuhteita sekä havaitaan yhteyksiä ja opitaan jaollisuutta.

S2 Laskutoimitukset

Harjoitellaan päässälaskuja ja varmistetaan kertotaulujen osaamista.

Lasketaan neljällä peruslaskutoimituksella lukualueella ja laajennetaan lukualuetta 0-1000000. Kerto- ja jakolaskun laajentaminen moninumeroisen kertojan ja jakamisen käyttämiseen.

Tarkastetaan laskutoimitukset käänteistoimituksella-laskutoimitusten tarkastaminen käänteistoimituksella

Harjoitellaan kirjallisia tehtäviä laajalla lukualueella.

Muunnetaan sanallisia tehtäviä laskulausekkeiksi.

Tehdään aikalaskuja.

Opitaan murtoluvun käsite: osa kokonaisuudesta, osasta kokonaisuuteen, saman- ja erinimisyys, sekaluku, vastaavuus, samanarvoisuus; oppimista tuetaan konkreettisilla havainnoilla ja piirtämällä ennen siirtymistä pelkkään numeroesitykseen

Tehdään laskutoimituksia murtoluvuilla: ensin yhteen- ja vähennyslaskuja, tutustutaan alustavasti myös murtolukujen kerto- ja jakolaskuihin. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa.

Harjoitellaan laventaminen ja supistaminen, joiden yhteydessä pienin yhteinen jaettava ja suurin yhteinen tekijä; opetellaan sekamuotoon ja sekamuodosta muuntaminen.

Tutustutaan desimaalin käsitteeseen ja sovelletaan sitä jakojäännöksestä lähtien.

S4 Geometria ja mittaaminen

Varsinaista geometriaa edeltää geometristen muotojen parissa työskentely eri oppiaineissa. Symmetrian ja muotojen hahmottamista vahvistetaan käsityössä, eurytmiassa ja liikunnassa sekä kuvataiteessa. Muotopiirustuksessa opitaan hahmottamaan solmukuvioita, ristiin menoja ja muodonmuutoksia. Mittayksiköiden osaamista vahvistetaan mittayksiköitä ja yksikönmuunnoksia kertaamalla ja lisäksi harjoitetaan mittaustuloksen arviointia ja sen tarkistamista. Mittaamista oppilas harjoittelee erilaisissa käytännön tehtävissä ja projekteissa, jolloin hänelle syntyy kokemuksia pituudesta, leveydestä, korkeudesta, alasta ja piiristä aiempia kokemuksia täydentämään. Samalla hän opettelee myös arvioimaan ja tarkistamaan mittaustulosta.

S5 Tietojenkäsittely

Kehitetään oppilaan taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä ja esitellään alustavasti taulukoita ja diagrammeja, etsitään yhdessä tarkoituksenmukaisia tapoja esittää asiat selkeästi, laaditaan taulukoita ja kirjataan sekä järjestetään tiedot johdonmukaisesti.

Vuosiluokka 5

S1 Ajattelun taidot

Opitaan taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraus -suhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Vahvistetaan peruslaskutoimituksia ja saavutettuja taitoja sekä sovelletaan niitä sanallisiin tehtäviin. Yhdistellään peruslaskutoimituksia ja käytetään niiden vastakkaisuutta ja käänteisyyttä tehtävien tarkistamisessa.

Vertaillaan ja järjestetään murtolukuja, ymmärretään murtolukujen suhteita.

Harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia. Sovelletaan niitä sanallisiin tehtäviin. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa.

Muunnetaan murtoluku desimaaliluvuksi sekä murtoluvun ja desimaalin suhteen harjoittelu (kymmenmurtoluvut suhteessa desimaaleihin).

Tehdään laskutoimituksia desimaaliluvuilla, desimaaliluvuilla laskeminen erityisesti soveltavissa tehtävissä.

Käytetään desimaaleja mittaustuloksissa, opetellaan desimaaliluvun pyöristäminen: likiarvo ja suuruusluokan arviointi.

Muodostetaan lauseke sanallisesta ongelmasta.

Tehdään aikaan ja muihin suureisiin liittyviä laskuja.

Harjoitellaan täsmällisen merkinnän tekemistä.

S4 Geometria

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennyksissä.

Tutustutaan alustavasti pinta-alaan konkreettisten tehtävien avulla piirtäen ja laskien

Tehdään vapaan käden geometrisia piirustuksia: ympyrät, erilaisia kolmioita (tasakylkinen, tasasivuinen, erisivuinen, suorakulmainen), suorakulmioita, nelikulmioita ja monikulmioita jne.

Opetellaan ympyrän jakaminen keskipisteen kautta 4, 5, 6, 8 ja 12:een yhtä suureen osaan, joista voidaan värittämällä nostaa esiin erilaisia kuvioita

Opetellaan Pythagoraan lause visuaalisesti.

S5 Tietojenkäsittely

Jatketaan tietojen keräämisen harjoittelua oppilaita kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Harjoitellaan arvioimaan ja tarkistamaan arvioinnin osuvuutta. Opetellaan merkitsemään aikaa ja aikatauluja. Lasketaan yksinkertaisia keskiarvoja.

Vuosiluokka 6

S1 Ajattelun taidot

Harjoitetaan ajattelua luomalla havainnoista säännönmukaisuuksia; uuden asian oppiminen johtamisen kautta säännöksi ja kaavaksi.

Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Laskutoimitukset

Käytetään laskutaitoja entistä monipuolisemmin: laskurutiinit, ongelmanratkaisut, yhtälönratkaisun alkeet. Yleistäminen kirjainsymboleja käyttämällä alkaa prosentti- ja korkolaskujen yhteydessä, jolloin ratkaisusääntö opitaan ilmaisemaan yksinkertaisissa yhtälöissä.

Laajennetaan suhdeluvuista prosenttilukuihin; käsitteet prosenttiluku ja prosenttiarvo; laskutoimitukset ja eteneminen prosenttilaskennan käytännön sovelluksiin. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä. Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.

Harjoitellaan pyöristämistä ja likiarvoilla laskemisesta siten, että opitaan arvioimaan tuloksen suuruusluokka. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Tehdään kirjallista työskentelyä johdonmukaisesti ja merkintöjä täsmällisesti.

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.

Tutustutaan algebran alkeisiin korkolaskujen kautta, korkolasku ja koron kaavojen johtaminen; mahdollisesti myös koron korko ja laina

Tehdään yleistyksiä ja harjoitellaan kirjainmerkintä koron kaaviossa.

Merkitään tuntematon kirjaimella, harjoitellaan yksinkertaisia yhtälöitä ja epäyhtälöitä (alustavasti sanallisissa laskutehtävissä), tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla

S4 Geometria

Harjoitellaan havainnoista ja piirtämisestä lähtien tuttujen pinta-alojen laskemista: neliö, suorakulmio, kolmio.

Harjoitellaan geometrian peruskäsitteiden ymmärtämistä piirtämällä ympyrästä lähtien ja lopuksi käsitteet täsmällisesti määritellen: suora, piste, erilaiset kulmat, kaari, ympyrä ja siihen liittyvät ilmiöt sekä ympyrän jakaminen. Harjoitellaan suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.

Opetellaan kulmien suuruudet.

Harjoitellaan erilaisia kolmioita: kolmion sisä- ja ulkoympyrä sekä Thaleen lause

Tehdään yksinkertaisia todistuksia aistihavainnosta ja/ tai piirtämisestä lähtien, esimerkiksi kolmion kulmien summa.

Harjoitellaan tarkkaa piirtämistä viivainta, kolmioviivainta ja harppia käyttäen.

Piirretään kohtisuoruus: kulman puolittaminen harppia käyttäen.

Tutustutaan alustavasti koordinaatistoon.

Käytetään mittakaavaa suurennoksissa ja pienennöksissä. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia.

S5 Tietojenkäsittely

Jatketaan edelleen tietojen keräämistä, tallentamista ja esittämistä taulukoiden, diagrammien ja tietokoneohjelmien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo. Aineistojen muuttaminen vertailukelpoiseksi prosenttilukujen avulla ja suhteellinen vertaileminen Käsitellään tietojenkäsittelytieteen peruskäsitteitä, joista uutena kuudennella luokalla tulee binäärihaku, toiminnallisin leikein ja harjoittein.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaalle tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapa. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa ikäkauden mukaisesti.

Tietojenkäsittelyn peruskäsitteitä opetetaan toiminnallisin harjoituksin ja leikein.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa

Vuosiluokilla 3-6

Tuetaan oppilaan mahdollisuutta saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja systemaattista tukea. Oppilaan matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaalle

mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaalle tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja hänelle tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun. Taitavaa oppilasta tuetaan tarjoamalla hänelle vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä.

Muotopiirustus tukee matematiikan taitojen oppimista. Se kehittää käden koordinaatiota ja silmän kykyä hahmottaa ja erotella eri muotoja. Muotopiirustuksesta siirrytään vapaan käden geometriaan ja geometriaan.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3–6

Arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Jokaiselle vuosiluokalle on myös olemassa omat painopistealueensa. Jatketaan edelleen itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista.

Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Palautetilanteeseen opettaja kutsuu paikalle myös huoltajat. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa 3. luokalla lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin. Luokilla 4–6 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi numeroarvioinnin lisäksi sanallisen palautteen todistuksen liitteenä.

Vuosiluokka 3

Arvioinnin perusteena on monipuoliset arvioitavat näytöt ja oppilaan työskentely. Arvioinnin ja palautteen kohteita matematiikassa ovat: algoritmien käytön sujuminen, suureiden nimitysten ymmärtäminen ja mittayksikköjärjestelmien ymmärtäminen ja käyttö, kertotaulujen hallinta. Arviointi on ohjaavaa, rakentavaa ja uuteen yritykseen rohkaisevaa. Palautteella tuetaan oppilasta ymmärtämään mitä taitoja tulee edelleen kehittää ja miten.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena on monipuoliset arvioitavat näytöt ja oppilaan työskentely. Arvioinnin kohteena ovat murtoluku käsitteen ymmärtäminen, murtolukujen laskutoimitusten oppiminen, desimaalikäsitteen ymmärtäminen, kertotaulujen hallinta, algoritmitaitojen kehittäminen, mittayksiköiden muuntamistaitojen kehittäminen sekä kyky ymmärtää ja laskea yksinkertaisia sanallisia tehtäviä.

Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen ja merkintöjen oikeellisuus sekä taito soveltaa oppimaansa.

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteena on monipuoliset arvioitavat näytöt ja oppilaan työskentely. Arvioinnin kohteita matematiikassa ovat: murtolukutaitojen kehittyminen, desimaalilukujen laskutoimitusten osaaminen, arvioidaan taitoa muodostaa laskulausekkeet sanallisista tehtävistä, arvioidaan geometria taitoja (geometriset muodot, mittakaava).

Arvioinnin kohteena on keskeisten sisältöjen oppiminen, opitun soveltaminen ja ratkaisun mielekkyyden arvioiminen sekä soveltuvin osin laaja-alaisten taitojen kehittyminen.

Arvioidaan oppilaan taitoja piirtää ja nimetä erilaisia geometrisia muotoja. Arvioidaan oppilaan kykyä tarttua matematiikan tehtäviin myös tietokonetta apuna käyttäen. Arvioidaan tietojenkäsittelytaitoja sekä koodaus- ja ohjelmointitaitojen kehittymistä.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteena on monipuoliset arvioitavat näytöt ja oppilaan työskentely. Arvioinnin kohteita matematiikassa ovat: prosenttilasku-, korkolasku- ja tuloksen arviointitaidot, yksinkertaisen yhtälön

muodostaminen, geometrian peruskäsitteiden osaaminen, geometristen kuvioiden piirtäminen ja mittaaminen välineitä käyttäen, tietojenkäsittely- ja ohjelmointitaitojen kehittyminen. Oppilaalta edellytetään aiempaa enemmän kykyä matemaattisen ajattelunsa esilletuomiseen puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa oppimaansa.

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L1, L3 Oppilaita tuetaan käytännölliseen, toiminnalliseen, mielikuvitusta ja kekseliäisyyttä hyödyntävään ongelmanratkaisuun ja päättelyyn sekä arjen matemaattisten taitojen hallintaan

L4 Sanallisten pulmatehtävien ratkaisemisen harjoittelu, reseptien lukeminen ja mittayksiköiden muunnokset

L2, L6 Rakennus- ja viljelyprojektiin liittyvä laskeminen ja mittaaminen

Vuosiluokka 4

L1, L3, L4 Sanallisten, esim. koulun ja kodin käytännöllisiin tilanteisiin liittyvien pulmatehtävien laadinta ja ratkaiseminen

Vuosiluokka 5

L1, L3, L4 Sanallisten, käytännön tilanteisiin ja muihin opetussisältöihin liittyvien pulmatehtävien laadinta ja ratkaiseminen

Vuosiluokka 6

L1,L3, L4, L6 Rahatalous, säästäminen, pankkitoiminnan ymmärtäminen, lainaaminen

L5 Tilastojen tekemisen yhteydessä tiedon hankkiminen.

14.4.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Biologian kannalta on keskeistä oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla

syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eritiedonalojen ominaispiirteitä.

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopissa tarkastellaan ympäröivää monimuotoista maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

Merkitys, arvot, asenteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön esim. tarjoamalla hänelle mahdollisuuksia viljellä, kerätä luonnon antimia ja samalla kasvaa kiitollisuuteen ja vastuullisuuteen luonnon ilmiöiden äärellä

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta työskentelemään pitkäjänteisesti ja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa osaamistaan.

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

Tutkimisen ja toimimisen taidot

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

T7 ohjata oppilasta käyttämään arjen teknologisia sovelluksia ja ymmärtämään niiden merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien; ohjata oppilasta tutustumaan perustuotantoon ja perinteisiin työtapoihin ja työvälineisiin sekä nykyaikaisiin työtapoihin

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa sekä rakennetussa ympäristössä

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan; ohjata oppilasta toimimaan yhteistyöprojekteissa.

Tiedot ja ymmärrys

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla; ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen ja luonnon läheisen vuorovaikutussuhteen talonpoikaiskulttuuriin ja -elämään tutustumisen avulla

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, havainnoimaan luontoa (kasveja, eläimiä, säätä, vuodenaikojen vaihtumista jne.) ja kertomaan sekä kuvailemaan havaintojaan.

T17 ohjata oppilasta tutkimaan fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa tutustumalla luonnonelementtien ja -ilmiöiden (maa, ilma, vesi, tuli) käyttöön ihmisen palveluksessa sekä perinteisiin työtapoihin ja työvälineisiin sekä nykyajan työmenetelmiin

T18 ohjata oppilasta tutkimaan kemiallisia ilmiöitä tutustumalla luonnosta saatavien raaka-aineiden jalostamiseen ja työstämiseen

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

Vuosiluokka 4

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön kiinnittäen huomion oman kotiseudun luontoon ja rakennettuun ympäristöön.

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle.

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana.

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syys-seuraussuhteita, kuten ympäristössä aikojen kuluessa tapahtuneita muutoksia ja niiden jättämiä jälkiä nykypäivään.

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään. Ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti ja itseään suojellen

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa esimerkiksi eläinopin esitelmien teossa.

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä tutustuen kaupunkirakentumisen kehittymiseen.

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen sekä eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen pääpiirteittäin.

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan oman kotiseutunsa maantietoa, ohjata oppilasta tutustumaan karttapiirustuksen alkeisiin ja karttamerkkeihin sekä ilmansuuntiin.

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.

Vuosiluokka 5

T1 Ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun. Ohjata oppilasta tutustumaan ympäristöön erityisesti paikalliseen kasvillisuuteen ja eläimistöön

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi.

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja tekemään havaintoja monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja apuna käyttäen

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraus-suhteita luonnossa ja ympäristössä.

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen.

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan.

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnassa ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.

T12 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan ja ympäristön vuorovaikutusta.

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä (esim. Mitä kasvit tarvitsevat elääkseen, kasvaakseen ja lisääntyäkseen)

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa ja tarkastelemaan kriittisesti tietoa (esim. eläinopin ja maantiedon esitelmät).

T!6 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, harjaannuttamaan kartan käyttöä

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen ja havaintojen tekemiseen maastossa (kasvien kasvuolosuhteet: kosteus, valoisuus, lämpö ja maaperä).

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään omaa kasvuaan, kehitystä ja alkavan murrosiän mukanaan tuomia muutoksia sekä terveystottumusten merkitystä.

Vuosiluokka 6

T1 laajentaa oppilaan käsitystä ympäristöstä eri ympäristöopin tiedonalojen kautta (esim. geologia, fysiikka ja kemia)

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen,

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraus-suhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin,

T7 ohjata oppilasta käyttämään arjen teknologisia sovelluksia ja ymmärtämään niiden merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien,

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen.

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa (esim. ryhmätyöt).

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnassa ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti.

T12 ohjata oppilasta tutustumaan laajemmin ympäristöön ja kiinnostumaan vieraista maista ja kulttuureista.

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä (esim. vuorokausi ja vuoden kierto, vuorovesi-ilmiö jne.)

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia.

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen sekä eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen (esim. maapallon ilmastovyöhykkeet, kasvillisuus).

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja.

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä (esim. akustiikka, optiikka, lämpö, sähkö ja magnetismi) sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle.

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle.

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä (mm. seksuaaliterveyden osalta) sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

S1 Minä ihmisenä

Keskustellaan terveellisistä elämäntavoista sekä terveellisestä ravinnosta ja hyvinvoinnista. Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä, harjoitellaan sovittelevaa yhdessä toimimista arjen erilaisissa tilanteissa. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne- ja paloturvallisuus, kiusaamisen ehkäisy, riitojen sopiminen, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta vaaratilanteissa. Harjoitellaan ryhmätyötaitoja esim. rakennusprojekteissa, joissa myös huomioidaan asianmukaisten työvälineiden merkitys turvallisuudelle.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Oppilaat tutustuvat itse tehden, taitajien työtä seuraamalla ja elävien kuvausten perusteella entisajan maanviljelyskulttuuriin sekä käsityöläisammatteihin (viljan tie pellolta leiväksi; maan muokkaus, kylvö ja korjaaminen, puinti, jauhaminen, taikinan valmistus ja leipominen, juuston valmistus, muiden luonnosta saatavien raaka-aineiden esim. olki, tuohi, puu, nahka, savi, rauta jne. jalostaminen hyödykkeiksi, karjatalouden ja viljelyn vastavuoroisuus jne. Toteutetaan pieni rakennusprojekti. Keskeinen näkökulma on luonnon ja kulttuuriperinteiden moninaisuuden arvostaminen.

S4 Ympäristön tutkiminen

Tutkitaan ympäristöä ja kasvien kasvua perehtymällä esimerkiksi viljelyyn, jolloin tarkastellaan myös mm. Sään ja maaperän vaikutuksesta sadon onnistumiseen. Laajennetaan kasvilajiston tuntemusta hyötykasveilla, opetellaan tunnistamaan kotimaiset viljalajit. Verrataan, kuinka nykyajan rakentaminen on muuttunut entisajan talonpoikaisrakentamisesta. Rakennusprojektissa voidaan konkreettisesti havaita, kuinka paljon voimaa on tarvittu eri työvaiheissa, kun koneita ei ole ollut. Katsotaan, kuinka nykyiset juhlat/tapahtumat ovat muodostaneet vanhoista juhlatraditioista, esimerkiksi sadonkorjuujuhlat, syysmarkkinat.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Tarkastellaan erilaisten materiaalien ja aineiden avulla niiden käyttäytymistä esimerkiksi sepän työstäessä metalleja, Seurataan, kuinka vesi ja lämpötila vaikuttavat esimerkiksi viljelyssä. Seurataan edelleen vuodenaikoja, vuorokausirytmiä ja niiden vaikutusta kasveihin, eläimiin ja ihmisiin. Tutustutaan veden kiertokulkuun luonnossa. Tutustutaan viljelyn kautta ravinnontuotantoon ja ruoan reitteihin esim. jauhamalla jyvistä jauhot ja leipomalla niistä leipää sekä valmistamalla kermasta voita jne. Mahdollisuuksien mukaan metsien hyötykäyttöön tutustutaan esimerkiksi marjastamalla.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Kiinnitetään huomiota oman toiminnan vaikutukseen lähiympäristössä esimerkiksi kierrätystä harjoittelemalla. Vaalitaan kulttuuriperintöä mm. talonpoikaiselämään ja vanhoihin ammatteihin perehtymisellä.

Vuosiluokka 4

S1 Minä ihmisenä

Tutustutaan ihmisen rakenteeseen pääpiirteittäin (pää, vartalo, raajat; aisti-hermotoiminnot, hengitys ja verenkierto, aineenvaihdunta). Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Harjoitellaan itsenäistä työskentelyä, yhteistyötä ja tiedon hakemista. Kiinnitetään edelleen huomiota turvallisuuden ja liikennetaitojen edistämiseen. Harjoitellaan ryhmätyö- ja tunne-elämäntaitoja kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi, riitojen ja kiistojen sovittelua ja kiusaamistilanteisen selvittelyn käytänteitä.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Tutustutaan kotiseutuun: sen luontoon, kulttuuriin sekä liikenteeseen. Käydään esimerkiksi museoissa, näyttelyissä ja retkillä lähiympäristössä. Tarkastellaan kotiseudulla aikojen kuluessa tapahtuneita muutoksia ja niiden jättämiä jälkiä nykypäivään. Laaditaan karttoja alkaen sisätiloista siirtyen pihoille ja laajempiin kokonaisuuksiin. Käydään karttapiirustuksen alkeet sekä karttamerkkejä. Opetellaan ilmansuunnat.

S4 Ympäristön tutkiminen

Tutustutaan eläinten monimuotoisuuteen. Tarkastellaan monipuolisesti eläinten toimintaa, rakennetta ja niiden elintoimintojen erikoistumista (esim. mustekala, lehmä, leijona, kotka). Havainnoidaan ihmisen ja eläinten rakenteiden yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Havainnoidaan eläinten riippuvuutta ympäristöstään.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Tutkitaan eläinten ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutusta.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä; jätteiden lajittelua ja kierrätystä käytännössä ja vastuunottoa ympäristön siisteydestä ja turvallisuudesta huolehtimisesta. Kiinnitetään huomiota oman toiminnan vaikutuksiin itseen, muihin ihmisiin ja luontoon.

Vuosiluokka 5

S1 Minä ihmisenä

Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Keskustellaan terveydestä, terveystottumuksista ja jaksamisesta sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Harjoitellaan itsenäisempää ja vastuullisempaa liikkumista luonnossa. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa.

S3, S4 Ympäristön tutkiminen

Perehdytään Suomen ja Pohjoismaiden maantietoon. Tutustutaan Suomen maaperään ja vesistöihin. Tutustutaan Suomen nisäkkäisiin. Tutustutaan eliö -ja kasvimaailmaan kokonaisuutena sienistä kukkiviin kasveihin (sienet, levät, jäkälät, sammalet, sanikkaiset, siemenkasvit)

Mahdollisuuksien mukaan voidaan laatia perinteinen tai digikasvio.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Tarkastellaan kasvien ja eläinten lisääntymistä suhteessa luonnonolosuhteisiin. Tehdään havaintoja kasveista ja dokumentoidaan niitä eri tavoin mm. tarkasti piirtäen, valokuvaten tai kasvioon keräten. Tutkitaan kasvien eri kasvuvaiheita ja kasvun myötä tapahtuvia muodonmuutoksia. Tarkastellaan kasvien kasvuolosuhteita: kosteutta, lämpöä, valoisuutta ja maaperää.

Vuosiluokka 6

S1 Minä ihmisenä

Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan tarvittaessa laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Tutustutaan maapallon meriin ja mantereisiin. Käydään läpi esimerkiksi ilmastoa, merivirtoja, kasvillisuusvyöhykkeitä, vuoristoja, aavikoita, pisimpiä jokia ja suurimpia järviä. Perehdytään Euroopan maantietoon myös talousmaantiedon näkökulmasta (kalastus-, maanviljelys-, kaivostoiminta-alueet, suurkaupungit ja kaupankäynti). Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja, opetellaan erilaisten karttatietojen lukemista ja tulkintaa.

S4 Ympäristön tutkiminen

Tutustutaan lintuihin ja niiden rakenteeseen ja elintapoihin. Laajennetaan lintujen lajituntemusta sekä eläinten tuntemusta (matelijat, sammakot). Tutustutaan eri metsätyyppeihin sekä mahdollisuuksien mukaan metsänhoitoon ja hyötykäyttöön sekä metsän merkitykseen hyvinvoinnille. Opetellaan tunnistamaan kotimaisia puulajeja.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut:

Tutustutaan kivilajien syntymisprosesseihin, geologisten prosessien kemiallisiin muuntumistapahtumiin, aineiden ominaisuuksiin ja muutoksiin (nestemäinen, kiinteä, kaasumainen; sulaminen, liukeneminen, kiteytyminen).

Tutustutaan mineraaleihin, malmeihin ja jalokiviin. Tutustutaan Auringon, Maan ja Kuun liikkeiden suhteista johtuviin havaittaviin vaikutuksiin Maapallolla (esim. vuorokausi, vuodenajat, vuorovesi-ilmiö), perehdytään lähiavaruuteen (planeetat). Tutkitaan fysiikan perusilmiöitä: ääni, valo, lämpö, sähkö ja magnetismi. Tutustutaan palamiseen, yhteyttämiseen ja veden kiertokulkuun, jotka muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ympäristöopin opetuksessa on syventää ymmärrystä lähiluontoon ja rakennettuun ympäristöön liittyvistä ilmiöistä ja niiden perusteista. Oppimista tuetaan kokonaisvaltaisesti taiteen avulla. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Rakennettuun ympäristöön pyritään perehtymään yhteistyössä erilaisten yhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Oppilaat tutkivat ja tekevät havaintoja luonnossa ja keskustelevat havainnoistaan. Keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Tieto- ja viestintätekniikkaa ja -välineitä hyödynnetään monipuolisesti oppilaiden ikäkauden mukaan. Oppimistilanteita ja -ympäristöjä järjestetään yhteistyössä erilaisten yhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen kanssa.

Oppilaat tekevät itse työkirjan oppimistaan asioista, havainnoista, ilmiöistä ja niiden perusteita sekä selostuksia erilaisten projektien ja tapahtumien etenemisestä. Luonnon ja rakennetun ympäristön suhdetta tutkitaan projektilähtöisesti oppilaiden kanssa yhteistyössä sekä kirjallisesti pari- ja ryhmätyönä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa

Vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tunneilla tehtävissä projekteissa ohjataan turvalliseen työskentelyyn sekä yksin että ryhmässä. Projekteissa kokeileva oppiminen ja itse tekeminen sekä töiden valmiiksi saattaminen ja niiden yhteinen tarkastelu tukevat positiivisen oppijaminäkuvan vahvistumista. Säännölliset luontoretket tukevat monikanavaista oppimista ja vahvistavat luokan yhteishenkeä sekä oppilaan luovuutta, itsenäisyyttä, itseluottamusta, keskittymiskykyä, myötätuntoa ja turvallisuuden tunnetta. Suosimalla yhteistoiminnallisia oppimismenetelmiä oppiaine voidaan eriyttää jokaiselle oppilaalle sopivaksi.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3–6

Perusopetusvaiheen arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Arvioinnissa huomioidaan kaikki oppilaan antamat ilmaisulliset, suulliset tai kirjalliset näytöt. Jatketaan edelleen itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista.

Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Palautetilanteeseen opettaja kutsuu paikalle myös huoltajat. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa 3. luokalla lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin. Luokilla 4–6 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi numeroarvioinnin lisäksi sanallisen palautteen todistuksen liitteenä.

Vuosiluokka 3

Arvioinnin perusteena on monipuoliset arvioitavat näytöt ja oppilaan työskentely. Arviointi on työskentelyä ohjaavaa ja rakentavaa. Pyritään tukemaan oppilaan toimintaa, osallistumismotivaatiota sekä oppimista. Arviointi perustuu oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Oppilaan tuntiosallistumisesta ja vihkotyöskentelystä annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena on monipuoliset arvioitavat näytöt ja oppilaan työskentely. Arviointi on työskentelyä ohjaavaa ja rakentavaa. Pyritään edelleen tukemaan oppilaan toimintaa, osallistumismotivaatiota sekä oppimista. Arviointi perustuu oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Oppilaan tuntiosallistumisesta ja vihkotyöskentelystä annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan tiettyjä osa-alueita, kuten tiedonhankintataitoja.

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteena on monipuoliset arvioitavat näytöt ja oppilaan työskentely. Oppilaan arvioinnissa huomioidaan tiedon hakemiseen, tavoitteiden asettamiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn liittyvät taidot. Arviointi on työskentelyä ohjaavaa ja rakentavaa. Pyritään edelleen tukemaan oppilaan toimintaa, osallistumismotivaatiota sekä oppimista. Arviointi perustuu oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Oppilaan tuntiosallistumisesta ja vihkotyöskentelystä annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteena on monipuoliset arvioitavat näytöt ja oppilaan työskentely. Oppilaan arvioinnissa huomioidaan edistyminen tiedon hakemisessa, tavoitteiden asettamisessa ja pitkäjänteiseen työskentelyyn liittyvissä taidoissa. Arviointi on työskentelyä ohjaavaa ja rakentavaa.

Pyritään edelleen tukemaan oppilaan toimintaa, osallistumismotivaatiota sekä oppimista. Arviointi perustuu oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L1 Oppimiskokonaisuuksilla lisätään työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä

Maanviljelys- ja käsityöläiskulttuurien teknologia ja tuotanto, rakennus- ja viljelyprojektit, Luonnosta saatavien raaka-aineiden jalostaminen ravinnoksi tai hyödykkeiksi; esim. leipominen, juuston tai voin valmistus/valmistusohjeet, villan tie lampaasta langaksi ja vaatteiksi.

L2 Oppilaita ohjataan tuntemaan kulttuurillisia juuriaan

L3 Tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä ja opastetaan työvälineiden vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön. Ohjataan kestävään kuluttamiseen, kierrätykseen, jakamiseen, kohtuullisuuteen ja säästäväisyyteen

L4 Opastetaan kirjallisten tai kuvallisten ohjeiden noudattaminen leipomisessa ja ruuanvalmistuksessa, mittausmerkinnät ja laskelmat esim. rakennusprojektien suunnittelussa ja toteutuksessa

L5 Tieto- ja viestintäteknologian vaikutuksia arkeen ja ihmisten väliseen kanssakäymiseen.

L6 Pitkäjänteinen työskentely yhdessä, projektien toteuttaminen yhdessä, kokemuksien saaminen työnteosta ja ammateista

L7 Innostaminen osallistumiseen, vaikuttamiseen esim. oppilaskuntatoimintaan sovitteluun tai kerhotoimintaa

Vuosiluokka 4

L1 Ohjataan uusiin oivalluksiin, huomaamaan asioiden välisiä yhteyksiä, harjoitellaan taitoja kysyä, hakea kysymyksiin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä havaintoihin perustuen tai tietolähteitä hyödyntäen mm. ihmisen ja eri eläinlajien rakenteellisten ja toiminnallisten yhtäläisyyksien ja erojen tarkastelussa

L2 Ohjataan oppilaita tuntemaan ja arvostamaan sekä pohtimaan omia sosiaalisia ja kulttuurisia juuriaan

L3, L6, L7 Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristönsä viihtyvyydestä ja ilmapiiristä

L4,L5 Oppilaita kannustetaan etsimään tietoa erilaisista lähteistä esimerkiksi esitelmätehtäviä varten

Vuosiluokka 5

L1 Ohjataan uusiin oivalluksiin, huomaamaan asioiden välisiä yhteyksiä, harjoitellaan taitoja kysyä, hakea kysymyksiin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä havaintoihin perustuen tai tietolähteitä hyödyntäen

L2 Luodaan monipuolisia ja innostavia tilaisuuksia harjoitella ryhmätyöskentelytaitoja

L3 Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristönsä viihtyvyydestä ja ilmapiiristä, huomioimaan oppimisympäristön turvallisuuskysymyksiä sekä yleensä tarpeellisia turvataitoja elämässä

L4 Oppilaita kannustetaan etsimään tietoa erilaisista lähteistä esimerkiksi esitelmätehtäviä varten

L5 Oppilaita ohjataan tvt:n turvalliseen ja vastuulliseen käyttöön

L7 Huomioidaan oppilaiden kanssa kestävään kehitykseen liittyviä kysymyksiä

Vuosiluokka 6

L1 Ohjataan uusiin oivalluksiin, huomaamaan asioiden välisiä yhteyksiä, harjoitellaan taitoja kysyä, hakea kysymyksiin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä havaintoihin perustuen tai tietolähteitä hyödyntäen

L2 Luodaan monipuolisia ja innostavia tilaisuuksia harjoitella ryhmätyöskentelytaitoja

L3 Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristönsä viihtyvyydestä ja ilmapiiristä, huomioimaan oppimisympäristön turvallisuuskysymyksiä sekä yleensä tarpeellisia turvataitoja elämässä

L4 Oppilaita kannustetaan etsimään tietoa erilaisista lähteistä esimerkiksi esitelmätehtäviä varten. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöään.

L5 Oppilaita ohjataan tvt:n turvalliseen ja vastuulliseen käyttöön

L6 Harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista.

L7 Huomioidaan oppilaiden kanssa kestävään kehitykseen liittyviä kysymyksiä

14.4.6 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilasta opetettavaan uskontoon, sen käsitteistöön symboliikkaan ja monimuotoiseen ilmenemiseen kulttuurissamme. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa ja muualla maailmassa, antaa valmiuksia ymmärtää eri uskontojen sekä uskon ja tiedon välistä dialogia. Opetus tutustuttaa oppilaat eettiseen ajatteluun, antaa valmiuksia omakohtaiseen pohdintaan sekä itsetuntemuksen ja elämänhallinnan kehittymiseen Uskonnon opetus tukee ja vahvistaa oppilaiden sosiaalisten suhteiden rakentumista, toisten huomioon ottamista, suvaitsevaisuuttaja vastuullisuutta. Se on osa eettistä kasvatusta ja kartuttaa uskontoja koskevaa tietoa ja ymmärrystä.

Vuosiluokilla 3-6

Opetuksessa laajennetaan ja syvennetään opiskeltavan uskonnon perustietoja. Tarkastellaan opiskeltavan uskonnon syntyä ja leviämistä. Tuntikeskustelut tukevat oppilaan eettisen pohdintakyvyn heräämistä. Keskeisiä aiheita ovat yksilön vastuu omista teoistaan, vuorovaikutustaidot, ihmissuhteet

ja ystävyyden merkitys. Ryhmässä esiin tulevat erilaiset näkemykset auttavat oppilasta ymmärtämään muiden ajattelutapoja ja kehittämään suvaitsevaisuutta. Tämä tukee myönteistä luokka- ja kouluyhteisön rakentamista.

Uskonnon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

T1 auttaa oppilasta tutustumaan Vanhan testamentin kertomuksiin

T2 ohjata oppilas tutustumaan luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan Raamatun kielen vertauskuvallisuutta

T7 ohjata ja kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisten pyhää sekä käyttäytymään asiallisesti uskonnollisissa tilanteissa tai tilaisuuksissa

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia pohtia eettisiä kysymyksiä ja keskustella niistä

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankuvaa ja luottamusta elämään ja itseensä

Vuosiluokka 4

T1 ohjata oppilasta tutustumaan Uuden testamentin kertomuksiin, Jeesuksen elämään ja opetukseen kertomuksiin

T2 ohjata oppilas yhdistämään kirkkovuosi ja Jeesuksen elämänkaari, tutustumaan evankelisluterilaisen uskonnon tapoihin sekä kotiseurakuntaan, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

T3 auttaa oppilasta hahmottamaan Raamatun kielen erityispiirteitä

T4 ohjata oppilasta etsimään tietoa Uudesta testamentista ja sekä auttaa oppilasta ymmärtämään Uuden testamentin ja sen tarinoiden merkitystä

T7 kannustaa oppilas kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää, tutustumaan muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin, jos luokan tilanne sitä edellyttää.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja

T11 antaa oppilaalle mahdollisuus harjoitella keskustelua eettisistä kysymyksistä ja antaa mahdollisuus tunteiden ja kokemusten jakamiseen

T12 auttaa ja tukea oppilasta saamaan luottamusta elämään ja itseensä, vahvistumaan kohtaamaan elämässään vastaan tulevia tilanteita ja näkemään uskonnon vaikutuksia omassa ja muiden elämässä

Vuosiluokka 5

T1 ohjata oppilasta tutustumaan Uuden testamentin kertomuksiin, Jeesuksen oppeihin

T2 ohjata oppilas perehtymään evankelisluterilaisen uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

T3 auttaa oppilasta hahmottamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä

T4 ohjata oppilasta perehtymään kirkkovuoteen, kristilliseen perinteeseen ja hengelliseen musiikkiin

T7 antaa oppilaalle valmiuksia kunnioittaa omaa ja toisen pyhää, harjoitella kohtaamaan uskonnollisten näkemysten erilaisuutta sekä käyttäytyä luontevasti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin ja periaatteisiin

T9 auttaa oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti Lapsen oikeuksien julistukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

T10 ohjata oppilasta arvioimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja

T11 antaa oppilaalle mahdollisuus harjoitella keskustelemista eettisistä asioista, jakaa kokemuksia suullisesti ja kirjallisesti sekä tuomaan esille kysymyksiä ja pohdinnan aiheita

T12 auttaa ja tukea oppilasta myönteisen maailmankuvan muodostamisessa, luottamuksen rakentamisessa

Vuosiluokka 6

T1 ohjata oppilasta perehtymään Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana

T2 ohjata oppilas perehtymään evankelisluterilaisen uskonnon rituaaleihin, tapoihin ja symboliikkaan

T3 auttaa oppilasta hahmottamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä, perehtymään kristinuskon syntyyn ja leviämiseen, käyttämään Raamattua lähdeteoksena

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen Euroopan historiassa

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

T10 ohjata oppilasta arvioimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja kestävän kehityksen näkökulmasta

T11 antaa oppilaalle mahdollisuus osallistua keskusteluihin eettisistä kysymyksistä ja harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään suullisesti ja kirjallisesti

T12 auttaa ja tukea oppilasta myönteisen maailmankuvan muodostamisessa ja luottamuksen rakentamisessa

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

S1 Tutustutaan Vanhan Testamentin kertomuksiin: alku- ja patriarkkakertomukset, kymmenen käskyä, Daavidin paimenpsalmi, virsien ja hengellisten laulujen opettelua, oman uskonnon lähteisiin, historiaan, rituaaleihin ja arvoihin tutustuminen, kirkkovuoden juhlat ja niihin liittyvät kertomukset erityisesti adventti ja joulunaika sekä pääsiäinen, seurakunnan toimintaan tutustuminen esim. vierailut

S2 Ohjataan oppilasta tutustumaan evankelisluterilaisen kirkon rituaaleihin, paikkoihin ja rakennuksiin (esim. jumalanpalvelus, rukous, juhlat, kirkkorakennus).

S3 Käsitellään sukulaisuutta perhettä ja ystävyyttä eri näkökulmista; perinteet, arvot, erilaisuus, rakkaus, luottamus, turvallisuus; ihmisen ja luonnon kunnioittaminen; oppilaiden esille nostamat elämän eettiset kysymykset ja pohdinnat.

.

Vuosiluokka 4

S1 Tutustutaan Uuden testamentin kertomuksiin: Jeesuksen lapsuus ja elämä sekä Jeesuksen kaste Jordanilla ja Pyhän hengen laskeutuminen. Esille nostetaan myös muita Jeesuksen elämään läheisesti liittyviä henkilöitä, esim. Johannes Kastaja, Maria Magdalena, Jeesuksen opetuslapset. Jeesuksen opetuksia lähimmäisenrakkaudesta ja Jumalan huolenpidosta; Herran siunaus, Isä meidän -rukous, virret ja muu hengellinen musiikki

S1 Tutustutaan kotiseurakuntaan ja sen työntekijöihin, osallistutaan mahdollisesti seurakunnan toimintaan tai tehdään vierailuja; kirkkovuoden juhliin liittyvät tavat ja perinteet

S2 Huomioidaan uskonnon käsittely mediassa ja tutustutaan kotiseurakunnan tiedottamiseen; erilaiset elämäntilanteet ja -kohtalot

S3 Tutustutaan Rakkauden kaksoiskäskyyn ja kultaiseen sääntöön Jeesuksen opetusten kokoavina elämänarvoina; eettisten kysymysten pohdintaa, kuten valintojen tekeminen ja ihmisen vastuu tekemisestään; erilaisuus, suvaitsevaisuus, yhdessä elämisen taito, vääryys-oikeudenmukaisuus .

Vuosiluokka 5

S1 Tutustutaan Uuden testamentin kertomuksiin painottaen Jeesuksen opetuksia Jumalan valtakunnasta ja käymällä läpi Jeesuksen kärsimyshistoria: pääsiäisen tapahtumat ja ylösnousemuksen sanoma. Painotetaan kertomusten opetuksellista sisältöä ja käydään keskustelua niistä. Tutustutaan kirkkovuoteen seurakunnassa ja uskontunnustukseen.

S2 Tutustutaan eurooppalaisen kulttuurin ja kristinuskon katsomukselliseen taustaan antiikin sekä muinaisuskontojen ja -kulttuurien vaikutusta vasten.

S3 Käsitellään eettis-moraalisia aiheita; yhdessä eläminen, erilaisuus (esim. sairaus, vamma, eri kansalaisuudet, eri uskontojen välinen kunnioitus), suvaitsevaisuus, oikeudenmukaisuus, toisten arvostaminen ym. myös oppilaiden esille nostamia eettisiä/moraalisia aiheita/kokemuksia.

Vuosiluokka 6

S1 Tutustutaan apostoli Paavalin elämään ja toimintaan. Käsitellään apostolien tekoja, alkuseurakunnan syntyä, kristinuskon leviämistä ja jakautumista sekä lähetystyötä.

S1 Tutustutaan kirkkorakennuksiin ja kirkkotaiteeseen Kirkkorakennukset ja kirkkotaide, jäsennetään Vanha ja Uusi testamentti kokonaisuudeksi, käsitellään kristillistä symboliikkaa (liturgiset värit, kirkkorakennukset, jumalanpalvelus, risti jne.

S1 Tutustutaan kristinuskon sisäiseen monimuotoisuuteen: luterilaisuus, katolisuus, ortodoksisuus, protestanttisuus ym.

S2 Vertaillaan juutalaisuutta ja kristinuskoa ja tutustutaan islamin uskon leviämiseen.

S2 Huomioidaan uskonnon aiheiden käsittely mediassa ja harjoitellaan kriittistä medialukutaitoa.

S3 Käsitellään ihmisarvoa, elämän kunnioittamista ja luonnon vaalimista sekä oppilaan omia valintoja ja toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja. Tutustutaan globaalin vastuun näkökulmiin. Pohditaan historian opetukseen kytkeytyen mm. alkuseurakunnan synnyn ajan kulttuuria Rooman vallan alla (esim. Kymmenen käskyä/Rooman lait ja kristinuskon luonne). Pohditaan myös oman elämän arvoja suhteessa ehdottomaan roomalaisuuteen ja lähimmäisen rakkautta korostavaan kristinuskoon.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Oppimisen työtapoina jatkuvat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja keskustelut, johon liittyy vähitellen myös uskontoon liittyvien käsitteiden merkityksen ymmärtäminen. Opetuksessa voidaan toteuttaa projekteja sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppitunneille pyritään luomaan tunnelma, jossa omista

kokemuksista ja ajatuksista kertominen on sujuvaa, kuuntelevaa ja muut huomioon ottavaa. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja annetaan tilaa kokemusten syntymiselle. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään silloin, kun se tukee vuorovaikutustaitojen monipuolista kehittymistä ja käsitteiden ymmärtämistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa

Vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan ikäkauden mukaisesti työskentelemään yhdessä toisten kanssa, kuuntelemaan ja keskustelemaan siten, että samalla huomioidaan oppilaiden erilaiset kielitaito- ja kulttuuritaustat, edellytykset ja tarpeet. Oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta vahvistetaan osallistamalla oppilaita kaikissa työskentelytavoissa.

Otetaan huomioon oppilaiden erilaiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen taidot ja tarvittaessa ohjataan omien tekstien muotoilemisessa ja kannustetaan edistyneempiä oppilaita tuottamaan itsenäisesti aiheeseen liittyvää materiaalia. Kannustetaan oppilaita työskentelemään erilaisissa ryhmäkokoonpanoissa vastuullisesti.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3–6.

Perusopetusvaiheen arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Arvioinnissa huomioidaan kaikki oppilaan antamat ilmaisulliset, suulliset tai kirjalliset näytöt. Jatketaan edelleen itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista.

Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Palautetilanteeseen opettaja kutsuu paikalle myös huoltajat. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa 3. luokalla lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin. Luokilla 4–6 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi numeroarvioinnin lisäksi sanallisen palautteen todistuksen liitteenä.

Vuosiluokka 3

Arvioinnin perusteena on työskentelytavat, suullinen- ja kirjallinen tuottaminen sekä aktiivisuus tuntityöskentelyssä ja osallistuminen keskusteluun. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan taito ilmaista itseään, ajatuksiaan uskonnon aihepiireihin liittyen.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena on itsenäiset työskentelytaidot, suullinen ja kirjallinen tuottaminen sekä aktiivisuus tuntityöskentelyssä ja osallistuminen luokkakeskusteluihin. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan taito ilmaista itseään, ajatuksiaan uskonnon aihepiireihin liittyen.

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteena on itsenäiset työskentelytaidot, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, aktiivisuus ja osallistuminen luokkakeskusteluihin sekä muiden huomioiminen. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan taito ilmaista itseään, ajatuksiaan ja tulkintojaan uskonnon aihepiireihin liittyen.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteena on itsenäiset työskentelytaidot, omatoimisuus ja aloitteellisuus sekä ryhmässä toimiminen. Arvioidaan myös omaa tuottamista ja soveltamista, suullista ja kirjallista tuottamista sekä aktiivisuutta ja osallistumista luokkakeskusteluihin. Arvioinnin kohteena ovat tiedonhaun taidot ja vastuun ottaminen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L1 Annetaan tilaa oppilaiden kysymyksille ja innostetaan etsimään vastauksia ja kuuntelemaan toisten näkemyksiä

L2 Ohjataan oppilaita tuntemaan ja arvostamaan katsomuksellisia juuriaan

L4 Tutustutaan Vanhan testamentin symboliikkaan: tietoa voidaan tuottaa ja esittää sanallisten, kuvallisten, numeeristen tai muiden symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla

L6 Harjoitellaan muiden kuuntelemista ja ryhmässä toimimista

Vuosiluokka 4

L1 Vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia, tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia.

L2 Ohjataan oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omia katsomuksellisia juuriaan Annetaan oppilaille mahdollisuus kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä, harjoitellaan tunnistamaan omia tunteita ja kasvetaan huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeys

L3 Oppilaita kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä ja noudattamaan hyviä tapoja. Kannustetaan ja tuetaan oppilaita ja heidän ideoitaan niin, että heidän toimijuutensa kouluyhteisön jäseninä voi vahvistua.

L4, L5 Harjoitellaan tiedonhakua ja tutustutaan Raamatussa käytettävään kieleen, tutustutaan seurakunnan tiedotuskanaviin.

L6 Tutustutaan oman seurakunnan toimintatapoihin

L7 Luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kotiseurakunnan toimintaa ja asioita kohtaan

Vuosiluokka 5

L1 Tuetaan oppilasta hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita

L2 Tutustutaan Uuden testamentin keskeisiin paikkoihin ja niiden kulttuuriperintöön

L3 Ohjataan oppilaita ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen

L4, L5 Hyödynnetään oppimateriaalina mahdollisuuksien mukaan ilmaisultaan monimuotoisia ja eri kielillä kirjoitettuja tekstejä eri lähteistä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen

L6 Harjoitellaan ryhmätoimintaa ja projektityöskentelyä

L7 Tuetaan ja vahvistetaan oppilaiden kokemusta yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä.

Vuosiluokka 6

L1 Vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Työskennellään yhteistyössä tutkivalla ja luovalla tavalla Ohjataan ymmärtämään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.

L2 Ohjataan tuntemaan kristinuskon historiallisia, kulttuurisia ja uskonnollisia juuria tutustumalla juutalaisuuden ja islamin tapoihin ja oppeihin. Tehdään yhteistyötä kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella ja opitaan havaitsemaan kulttuurisia arvoja, toimimaan ympäröivässä kulttuurissa.

L3 Oppilaita kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä ja noudattamaan hyviä tapoja Ohjataan oppilaita suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan omassa elämässä myös katsomuksellisissa kysymyksissä

L4 Harjoitellaan monilukutaitoa ja kehitetään viestintätaitoja erilaisissa oppimisympäristöissä.

L5 Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhankinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä

L6 Kannustetaan oppilaita sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa ja ohjataan työn tulosten arvostamiseen. Ohjataan oppilaita tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja.

L7 Luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisen kehityksen puolesta.

14.4.7 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedossa ihminen nähdään luovana, ympäristöönsä ja kulttuuriinsa vaikuttavana toimijana. Ihminen jakaa, kokee ja tuottaa merkityksiä, katsomuksia ja inhimillistä toimintaa niin yksilönä, yhteisönä kuin kulttuuriperinteen vaalijana. Elämänkatsomustiedon tehtävänä on ohjata oppilasta tutustumaan, ymmärtämään ja arvioimaan erilaista ja tuttua inhimillistä elämää, toimintaa ja ajattelua, sekä hahmottamaan asioiden välisiä syy-seuraus-suhteita. Toisaalta oppiaineen ydintehtävänä on antaa oppilaille valmiuksia vaikuttaa omaan ajatteluunsa ja toimintaansa tavalla, joka edistää hänen mahdollisuuksiaan löytää oma arvokas tiensä elämässään. Tähän rohkaistaan hyödyntämällä opetuksessa oppilaiden omaa ja ikäkauden mukaista ajattelu- ja kokemusmaailmaa avoimella ja pohtivalla otteella. Opetuksen tehtävänä on ylläpitää suvaitsevaisuuden, vastuullisuuden ja demokraattisen kansalaisuuden arvoja. Nopeasti muuttuvassa ja globalisoituvassa maailmassa elämänkatsomustiedon tehtävänä on tarjota oppilaalle katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, sekä rikastuttaa hänen eettisen, tutkivan ja kriittisen ajattelu- ja toimintakykynsä kehittämistä. Elämänkatsomustiedon tehtävänä on opettaa elämänhallinta-, kommunikointi-, itsetuntemus-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja oppimaan oppimisen taitoja, sekä rohkaista aktiivisuuteen, vaikuttamiseen ja vastuunottoon.

Vuosiluokilla 3-6

Elämänkatsomustiedon erityisenä tehtävänä vuosiluokilla 3-6 on antaa oppilaalle työkaluja ja kulttuurillista tietoa oman ajattelun ja toiminnan kehittämiseen eettisesti kestävälle pohjalle. Oppiaine tukee oppilaan moraalin kehitystä sekä eettisen pohdintakyvyn heräämistä. Keskeisenä tarkastelun kohteena ovat lasten oikeudet, yksilön vastuu omista teoistaan, vuorovaikutustaidot, ystävyyden merkitys ihmissuhteissa sekä myönteinen, kaikki jäsenensä toimintaansa mukaan ottava, luokka- ja kouluyhteisön rakentaminen. Tuetaan kykyjä etsiä ja arvioida tietoa sekä ilmaista itseään.

Vuosiluokka 3

T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan.

T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.

Vuosiluokka 4

T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita.

T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan.

T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.

T6 Tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään.

Vuosiluokka 5

T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita.

T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan.

T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.

T5 Ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä ymmärtämään kulttuurista moninaisuutta.

T6 Tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään.

Vuosiluokka 6

T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita.

T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan.

T5 Ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä ymmärtämään kulttuurista moninaisuutta.

T6 Tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään.

T7 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan.

T8 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja.

T9 Ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia.

T10 Rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään.

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

S1 Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Käsitellään tarinoita, joissa arvo ja normi tai onnellisuus ja hyvä elämä ovat keskeisiä käsitteitä.

S2 Tutkitaan eri näkökulmista kysymystä ”Kuka minä olen?”

S3 Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin. Käsitellään sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, suomalaisen ihmisen arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä, myös tekojen eettistä arviointia.

Vuosiluokka 4

S2 Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja maailman kulttuuriperintöön. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä.

S4 Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja maailman selittämisen tapoihin esim. Kalevala.

Vuosiluokka 5

S1Tutkitaan vapautta ja vastuuta, verrataan esimerkiksi antiikin kreikkalaista vapauskäsitystä nykyajan vapaus-käsitykseen. Harjoitellaan oman näkemyksen esittämistä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S3 Pohditaan rauhan ja demokratian merkityksiä.

Vuosiluokka 6

S2 Perehdytään suomalaisiin kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Harjoitellaan oman näkemyksen perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Perehdytään lasten oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana.

S4 Pohditaan maailmankäsitysten ja maailmankuvan vaikutusta ihmisten elämään sekä niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Elämänkatsomustiedon opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset oppimisen tavat ja pyritään siihen, että kaikki tuntisivat itsensä hyväksytyksi. Menetelmiä voivat olla esimerkiksi erilaiset retket, tarinat, musiikki, leikit ja draama. Mitä tapaa käytetäänkin, voi olla hyödyllistä käyttää ennemmin pitkiä aikoja samaa menetelmää kuin vaihtaa joka tunti. Työtavaksi voi valita myös perinteisen vihkotyön. Oppimisympäristöä voi laajentaa luokanopetuksessa käytävien sisältöjen mukaisesti, esim. lähiluonto- ja kotiseuturetkillä. Ryhmäytymistä ja vuorovaikutusvaikutustilanteiden läpikäymistä jatketaan. Tuetaan vuorovaikutustaitojen kehittymistä, jotta omista kokemuksista ja ajatuksista kertominen on sujuvaa, kuuntelevaa ja muut huomioon ottavaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa

Vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan ikäkauden mukaisesti työskentelemään yhdessä toisten kanssa ja osallistumaan aktiivisesti oman katsomuksellisen identiteettinsä rakentamiseen oman ikäkautensa, taustansa ja elämäntilanteensa perustalta. Elämänkatsomustieto tukee siten vuorovaikutuksen ja ajattelutaitojen kehittymistä, oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista, joita kaikkia tuetaan myös yksilöllisten tarpeiden mukaan. Oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta vahvistetaan osallistamalla oppilaita kaikissa

työskentelytavoissa. Elämänkatsomustiedon opetuksessa pyritään siihen, että jokainen oppilas kokee osallisuutta ja voi hyvin.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3–6

Perusopetusvaiheen arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Arvioinnissa huomioidaan kaikki oppilaan antamat ilmaisulliset, suulliset tai kirjalliset näytöt. Jatketaan edelleen itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista.

Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Palautetilanteeseen opettaja kutsuu paikalle myös huoltajat. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa 3. luokalla lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin. Luokilla 4–6 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi numeroarvioinnin lisäksi sanallisen palautteen todistuksen liitteenä.

Vuosiluokka 3

Arvioinnin perusteena ovat työskentelytavat ja niissä tapahtuvat muutokset, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen sekä aktiivisuus tunneilla. Arviointi perustuu jatkuvaan havainnointiin ja palautteen antamiseen.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena ovat itsenäiset työskentelytaidot, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet sekä suullinen ja kirjallinen tuottaminen. Myös aktiivisuus, osallistuminen luokkakeskusteluihin ja suhtautuminen koulutyöhön huomioidaan arvioinnissa. Arviointi perustuu myös jatkuvaan havainnointiin ja palautteen antamiseen.

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteena ovat itsenäinen työskentely, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet. Lisäksi suullinen ja kirjallinen tuottaminen, aktiivisuus, osallistuminen luokkakeskusteluihin sekä muiden huomioiminen ovat arvioinnin kohteena. Arviointi perustuu jatkuvaan havainnointiin ja palautteen antamiseen.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteena on oppilaan itsenäinen työskentely, omatoimisuus, aloitteellisuus sekä ryhmässä toimiminen. Arvioinnissa huomioidaan myös oma tuottaminen ja soveltaminen, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet sekä suullinen ja kirjallinen tuottaminen. Lisäksi oppilaan aktiivisuus, osallistuminen luokkakeskusteluihin, vastuuntunto ja tiedonhaun taidot ovat arvioinnin kohteena.

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L1 Annetaan tilaa oppilaiden kysymyksille ja innostetaan etsimään vastauksia ja kuuntelemaan toisten näkemyksiä.

L2, L7 Harjoitellaan monipuolisesti keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja, yhteistyötä ja huomioidaan hyvän käytöksen merkitys kanssakäymisessä. Ohjataan oppilaita arvostamaan monimuotoisuutta niin kulttuurissa kuin luonnossakin.

L3, L7 Harjoitellaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä toimintatapoja: tunteiden tunnistamista ja käsittelyä, perheen ja elämänpiirin arvokkuutta ja tärkeyttä sekä yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkitystä.

L4, L5 Käsitellään eettisyyttä ja kriittisyyttä sosiaalisessa mediassa ja internetissä.

Vuosiluokka 4

L1 Vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja innostetaan etsimään vastauksia ja kuuntelemaan toisten näkemyksiä. Haastetaan oppilaita oivaltamiseen ja asioiden pohtimiseen.

L2, L7 Tuetaan monipuolisesti keskustelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä, yhteistyötä ja hyvää käytöstä. Ohjataan oppilaita arvostamaan monimuotoisuutta niin kulttuurissa kuin luonnossakin.

L3, L7 Harjoitellaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä toimintatapoja: tunteiden tunnistamista ja käsittelyä, perheen ja elämänpiirin arvokkuutta ja tärkeyttä sekä yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkitystä

L4, L5 Käsitellään eettisyyttä ja kriittisyyttä sosiaalisessa mediassa ja internetissä.

L6 Rohkaistaan tunnistamaan omia vahvuuksia sekä kiinnostumaan ja tutustumaan erilaisiin asioihin yksin ja ryhmässä.

Vuosiluokka 5

L1 Vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja innostetaan etsimään vastauksia itsenäisesti ja toisten kanssa ja kuuntelemaan kunnioittavasti erilaisia näkemyksiä. Haastetaan oppilaita oivaltamiseen ja asioiden pohtimiseen sekä vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L2 Vahvistetaan keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja, yhteistyötä. Ohjataan oppilaita tuntemaan ja arvostamaan sosiaalista ja kulttuurillista monimuotoisuutta. Ohjataan ihmisoikeuksien, tasa-arvon, rauhan sekä luonnon kunnioittamiseen. Harjoitellaan käytännön tekoja, joilla voidaan itse vaikuttaa myönteiseen muutokseen

L3, Harjoitellaan omaan sekä yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä toimintatapoja: tunteiden tunnistamista ja käsittelyä, perheen ja elämänpiirin arvokkuutta ja tärkeyttä sekä yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkitystä.

L4, L5 Käsitellään eettisyyttä ja kriittisyyttä sosiaalisessa mediassa ja internetissä.

L6 Rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kiinnostumaan ja tutustumaan erilaisiin asioihin yksin ja ryhmässä.

Vuosiluokka 6

L1 Vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja innostetaan etsimään vastauksia itsenäisesti ja toisten kanssa ja kuuntelemaan kunnioittavasti erilaisia näkemyksiä. Haastetaan oppilaita oivaltamiseen ja asioiden pohtimiseen sekä vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun.

L2 Vahvistetaan keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja. Ohjataan oppilaita tuntemaan ja arvostamaan sosiaalista ja kulttuurillista monimuotoisuutta. Ohjataan ihmisoikeuksien, tasa-arvon, rauhan sekä luonnon kunnioittamiseen. Harjoitellaan käytännön tekoja, joilla voidaan itse vaikuttaa myönteiseen muutokseen

L3 Harjoitellaan omaan sekä yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä toimintatapoja: tunteiden tunnistamista ja käsittelyä, perheen ja elämänpiirin arvokkuutta ja tärkeyttä sekä yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkitystä.

L4, L5 Käsitellään eettisyyttä ja kriittisyyttä sosiaalisessa mediassa ja internetissä.

L6 Rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kiinnostumaan ja tutustumaan erilaisiin asioihin yksin ja ryhmässä.

L7 Käsitellään oikeudenmukaisuutta maailmassa, tutustutaan auttamistyöhön sekä luonnonsuojeluun.

14.4.8 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on auttaa ymmärtämään itseä ja maailmaa. Kyse on oppilaiden historiataitojen, historiatietoisuuden ja kulttuurien tuntemuksen kehittämisestä. Historian opetuksella kehitetään eettistä ja itsenäistä ajattelua, mutta myös tuodaan mielekkyyden kokemuksia. Menneisyyden ja nykyhetken ymmärtämisen, yleissivistyksen ja itseymmärryksen kehittymisen lisäksi historia on myös eräänlaista arvo- ja elämäntaito-oppia. Kiinnostuksen herättämisellä ihmiskunnan kehitystä kohtaan voidaan edesauttaa kiinnostusta ylipäätään inhimillisyyttä kohtaan.

Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Historialla tuetaan oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistetään heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin ja tiedon kriittiseen käsittelyyn. Opetuksessa menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan aineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniulotteisuutta sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja sekä niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Historian opetuksella herätetään oppilaiden kiinnostus mennyttä aikaa, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Historian opetus rakentaa oppilaalle käsitystä kulttuurin kuulumisesta ihmisyyteen, koko ihmiskuntaan. Oppilaalle tulee antaa elävä paikan ja ajan käsitys, joka syntyy kerronnan synnyttämistä kuvista, konkretisoiduista havainnoista ja vastaanottavan oppilaan mielikuvituksesta, jolla hän jakaa ja tuntee tapahtumien kulussa ja pyörteessä elävien historian henkilöiden teot, ilot ja kärsimykset.

Kotiseudun kulttuurin historia, joka alkaa neljännellä luokalla, toimii esimerkkinä kaikkien kulttuurien historiasta. Jokaisella kulttuurilla on oma laatunsa, ja kuitenkin kaikki kulttuurit tuovat osansa ihmiskunnan yhteiseen historiaan.

Historian opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 4

T1 ohjata oppilas kiinnostumaan ja tutustumaan kotiseudun historiaan

T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja

T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa

T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa

Vuosiluokka 5

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan muinaisten maanviljelys- sekä kaupunkikulttuurien historiasta

T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä

T3 johdattaa oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja, kulttuurien syntysijoilla vallinneita luonnonolosuhteita sekä alueella eläneiden ihmisten toimintaa, maailman käsittämistä ja kokemuksia

T6 ohjata oppilas ymmärtämään historiallista kehitystä ja tunnistamaan menneiden aikojen taitojen ja kehityksen jälkiä nykypäivässä ja omassa kulttuurissamme. Johdattaa oppilasta alustavasti hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia.

T8 johdattaa oppilas paikan, ajan ja jatkuvuuden käsitteisiin ja hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa

T11 ohjata oppilasta antamaan arvoa ihmisten henkisille ja aineellisille pyrkimyksille ja työlle, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia saada ihanteita ja uusia näkökulmia elämään ja oman identiteettinsä rakentumisen tueksi. Ohjata oppilasta alustavasti ymmärtämään ja selittämään ihmisen toimintaa

Vuosiluokka 6

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan antiikin Rooman elämästä ja Rooman historia vaikutuksista Euroopan historialliseen kehitykseen, rohkaista kiinnostumaan mennen ajan vaikutuksesta nykyiseen elämäämme

T2 johdattaa oppilas tunnistamaan historiallisten tietolähteiden eroja

T3 ohjata oppilas havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuutta, esim .arvioimaan ja pohtimaan perimätiedon, tarinoiden ja eri ajalta olevien historiantietojen näkemyseroja

T4 ohjata oppilas hahmottamaan historiallista ajan jaksottamista, aikakausien käsitteitä ja nimityksiä antiikin Rooman aikakaudesta alkaen. Ohjata oppilasta havaitsemaan historian tapahtumien vaikutussuhteita ja historiallisten tapahtumien kehitysimpulsseja.

T5 ohjata oppilas ymmärtämään menneinä aikoina eläneiden ihmisten toimintaa ja ajattelua. Ohjata oppilas näkemään yhteyksiä ja eroja erilaisissa kulttuureissa ja aikakausissa.

T6 ohjata oppilas löytämään yhteyksiä historian tapahtumien ja oman elämän välillä. Johdattaa oppilasta hahmottamaan alustavasti erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille

T8 johdattaa oppilas näkemään kulttuurisia kehitystapahtumia ja pohtimaan historian yhteyksiä nykyhetkeen ja tulevaisuuteen sekä oman maan kehitykseen. Johdattaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa

T9 ohjata oppilasta pohtimaan ja esittämään näkemyksiään historiallisista tapahtumista, tapahtuneiden muutosten syistä

T10 ohjata oppilasta miettimään ja pohtimaan miten historian tulkinnat saattavat muuttua ajan kuluessa tai eri näkökulmilta katsottaessa

T11ohjata oppilasta kuvittelemaan, pohtimaan, kuvailemaan ja selittämään esim. historiallisten henkilöiden toimintaa menneinä aikoina

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 4

S1 Ympäristöoppiin sisältyvällä kotiseudun historian jaksolla tutustutaan lähiympäristön historialliseen ja maantieteelliseen kehitykseen jääkaudelta lähtien. Näin lapsi eläytyy tilan ja ajan käsitteisiin omakohtaisen kokemuksen kautta. Tutkitaan paikkakunnan sijainnin ja maaperän vaikutus kulkuyhteyksien ja elinkeinojen muotoutumiseen. Tutkitaan kotiseudun elinkeinorakennetta, ammatteja, liikennettä, rakentamista, koulusivistystä ja kulttuurielämää kertomusten avulla ja kuullaan kehitykseen merkittävästi vaikuttaneista henkilöistä ja tapahtumista. Opitaan ymmärtämään Jyväskylän muuttumista maalaiskylästä kaupungiksi. Jaksolla pyritään myös vierailemaan useissa historiallisissa kohteissa ja museoissa.

S2 Kertomusaineistoa ovat myös pohjoismainen mytologia, erityisesti Kalevala. Omaan kansanrunouteen tutustutaan toisaalta yleissivistyksen takia, toisaalta se tukee ja syventää kotiseutuhistorian opetusta. Oman kielen syntyyn tutustuminen vahvistaa myös lapsen identiteettiä. Kalevalan rinnalle voidaan ottaa saman tyyppisiä sisältöjä esimerkiksi Edda-runoelman kautta.

Vuosiluokka 5

S1 Historian opetus alkaa kulttuureista, joista on olemassa vain myyttitietoa (esim. muinainen Intia). Oppilaat saavat kuulla tästä aineistosta kertomuksia, runoja ja lauluja sellaisenaan ilman tulkintaa. Mytologiaan voidaan tutustua esimerkiksi Veda-, Upanisadit- sekä Bhagavadgita -runoelmien kautta. Sisältöihin voidaan liittää kastijärjestelmän synty ja Buddhan elämäkerta.

Voidaan tutustua lisäksi muinaisen Kiinan sekä Keski- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin (esim. mayojen, tolteekkien ja atsteekkien legendat).

Muinaisesta Intiasta siirrytään muinaiseen Persiaan, josta alkoivat maanviljelys ja eläintenhoito. Tutustutaan Zarathustraan ja voidaan tarkastella tekstiotteita Avestasta tai Bundaheshistä.

Tutustutaan Mesopotamian ja Kaksoisvirtainmaan kaupunkikulttuureihin, joihin kertomusaineistoa voi löytää esimerkiksi Gilgamesh -eepoksesta. Tarkastellaan esimerkiksi nuolenpääkirjoituksen syntyä ja Hammurabin lakia.

Tutustutaan Muinais-Egyptin mytologisiin aiheisiin ja tutkitaan kulttuurin saavutuksia kuten pyramidit, kuninkaiden haudat, kastelujärjestelmät, hieroglyfit ja valtiomuodon syntyminen.

S2 Siirrytään Kreetan kautta Antiikin Kreikan historiaan, joka käsitellään perusteellisesti. Kertomusaineistona voi olla esimerkiksi Ilias tai Odysseia. Käsitellään kaupunkivaltioiden synty (Sparta ja Ateena), persialaissodat, Perikleen aika, Aleksanteri Suuri ja Kreikan kulttuurin leviäminen hellenisminä. Historian opetusta voidaan syventää konkreettisella toiminnalla kuten pitämällä olympialaiset. Voidaan tutustua myös kreikan kieleen ja kirjoitukseen. Jotta oppilas kykenisi elämyksellisesti samaistumaan antiikin kreikkalaiseen, käsitellään historiallisten tapahtumien ja henkilöiden ohella esimerkiksi tapoja.

Vuosiluokka 6

S2 Tutustutaan elämään antiikin Roomassa. Roomalaisen kulttuurin järjestelmällisyys tukee esimurrosikäisen oppilaan tarvetta kokea maailman lainalaisuus ja selkeys (esimerkiksi lainsäädäntö, tiet, akveduktit). Keskeisiä teemoja ovat muun muassa Rooman varhainen historia, kuten legenda Romuluksesta ja Remuksesta, patriisit ja plebeijit, taistelu Rooman ja Karthagon välillä (puunilaissodat), varhainen kristillisyys ja kansainvaellukset. Tutustutaan myös Gracchuksen aikaan ja Ceasariin sekä uuden hallintojärjestelmän alkuun.

Voidaan tutustua myös latinan kieleen.

S3 Tutustutaan elämään keskiajalla. Tutustutaan Bysanttiin, luostarikulttuuriin, arabialaiseen maailmaan (Muhammed ja islamin leviäminen), Kaarle Suureen ja karolingiseen renessanssiin, viikinkeihin, ristiretkiin, ritareihin, läänityslaitokseen ja feodaalijärjestelmään sekä kaupunkien syntyyn (myös rakennustyyli, katedraalit). Käsitellään mahdollisesti myös Suomen liittämistä osaksi Ruotsia. Historian opetuksen tueksi kerrotaan tarinoita esimerkiksi Arthur-kuninkaasta, pyöreän pöydän ritareista ja munkkikunnista. Tapahtumien kautta tehdään ymmärrettäväksi keskiaikaista maailmankuvaa sekä idän ja lännen kulttuurisia yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

S4 Käsitellään keskiajan lopun ja uuden ajan murrosvaihe. Tarkastelun kohteena ovat Pohjois-Italian ensimmäiset humanistit ja renessanssin alku. Tutustutaan myös keskiaikaisiin teknisiin keksintöihin (esimerkiksi tuuli- ja vesimyllyt, magneettikompassi, laivanrakennus, ruuti, kellot, Gutenberg ja kirjapainotaito sekä varhainen kapitalismi).

S5 Suomen historiaa käsitellään osana Ruotsin suurvalta-aikaa.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 4-6

Historianopetus on ikävaiheen mukaisesti mahdollisimman toiminnallista ja havainnollista. Historiaa konkretisoidaan myös integroimalla sitä eri oppiaineisiin, kuten esimerkiksi liikuntaan, kuvataiteeseen ja kielten opiskeluun.

Historiassa sovelletaan opetusmenetelmiä ja työtapoja, jotka tuovat aikakaudet vahvasti elämyksellisesti koettaviksi. Opetus koostuu kertomuksista ja kuvauksista eri aikakausilta. Aiheita työstetään myös taiteen, kuten draaman, musiikin, leikin, maalauksen ja muovailun keinoin. Oppilaat laulavat sekä lausuvat runoja ja tekstejä eri aikakausilta. Luokkaan pyritään luomaan oikeanlainen tunnelma, aikakauden atmosfääri.

Tarkoituksena on välittää oppilaille mahdollisimman konkreettisia ja ikäkauteen sopivia mielikuvia.

Oppilaille pyritään välittämään oppilaille näkemys ihmisen kulttuurikehityksestä, sosiaalisen ja yhteiskunnallisen elämän muotoutumisesta ja talouselämän vaikutuksista tapahtumiin sekä kehittää oppilaiden aikakäsitystä.

Kuudennella luokalla historian opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa. Harjoitellaan myös historian tekstien lukutaitoa, lähteiden tutkimista ja tulkintojen tekemistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa

Vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan ikäkauteen soveltuvalla tavalla tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Huomioidaan oppilaiden erilaiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen taidot ja tarvittaessa ohjataan omien tekstien muotoilemisessa ja kannustetaan edistyneempiä oppilaita tuottamaan myös itsenäisesti aiheeseen liittyvää materiaalia. Kannustetaan oppilaita työskentelemään erilaisissa ryhmäkokoonpanoissa vastuullisesti.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4- 6

Perusopetusvaiheen arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Arvioinnissa huomioidaan kaikki oppilaan antamat ilmaisulliset, suulliset tai kirjalliset näytöt. Jatketaan edelleen itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista.

Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Palautetilanteeseen opettaja kutsuu paikalle myös huoltajat. Luokilla 5 ja 6 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi numeroarvioinnin lisäksi sanallisen palautteen todistuksen liitteenä.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena on monipuoliset arvioitavat näytöt ja oppilaan työskentely. Historian opetuksessa oppimisen arviointi kannustaa ja ohjaa oppilasta kiinnostumaan oman kotiseudun kehityksestä menneiltä ajoilta nykyaikaan

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteena on monipuoliset arvioitavat näytöt ja oppilaan työskentely. Historian opetuksessa oppimisen arvioinnilla kannustetaan ja johdatellaan oppilaan kiinnostusta historian aikakausiin ja ylipäätään historiaa kohtaan. Rohkaistaan oppilasta tutkimaan ja perehtymään historiallisiin ilmiöihin laajemmin. Arvioinnissa huomioidaan monipuoliset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijaan huomio on historiallisen ajattelun kehittymisessä.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteena on monipuoliset arvioitavat näytöt ja oppilaan työskentely. Historian opetuksessa oppimisen arvioinnilla kannustetaan ja johdatellaan oppilaan kiinnostusta historian aikakausiin ja ylipäätään historiaa kohtaan. Rohkaistaan oppilasta tutkimaan ja perehtymään historiallisiin ilmiöihin ja kehityskulkuihin laajemmin. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan monipuoliset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisutapojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen ulkoa muistamisen sijaan huomio on historiallisen ajattelun kehittymisessä.

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 4

L1 Ohjataan oppilaita huomaamaan ja tunnistamaan tapahtumien välisiä yhteyksiä, asioiden vuorovaikutussuhteita niin luonnonympäristön kuin ihmisten toiminnan vaikutuksia historian tapahtumien kulussa. Vahvistetaan taitoa kysyä ja hakea vastauksia.

,L2 Ohjataan oppilaita tuntemaan oman kotiseutunsa kulttuurisia ja sosiaalisia juuriaan. Tutustutaan Keski-Suomen asuttamiseen. Jyväskylän kaupungin perustaminen ja rakentuminen sekä Jyväskylään tänään

L3 Tuetaan oppilaiden itsenäistä liikkumisen taitoja kotikaupungissaan laajemmalla alueella. Tutustutaan kotikaupunkiin kävellen, pyöräillen tai joukkoliikennettä käyttäen. Etsitään kohteita ja kuvataan ja piirretään niitä

L4 Oppilaita ohjataan tulkitsemaan ja havainnoimaan ympäristöään.

L5 Harjoitellaan etsimään tietoa kotiseudun historiasta myös erilaisista tieto- ja viestintäteknologisista lähteistä.

L6, L7 Harjoitellaan ryhmässä toimimista.

Vuosiluokka 5

L1 Vahvistetaan oppilaiden taitoa pohtia erilaisia näkökulmia ja asettaa kysymyksiä. Harjoitetaan ajattelun taitoja uteliaisuutta, mielikuvitusta ja toiminnallisuutta edistävin työskentelytavoin esim. kertomusten tai draaman avulla. Ohjataan oppilaita hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä

L4 Ohjataan oppilaita vahvistamaan monilukutaitoaan esim. tarkastelemaan tai tulkitsemaan historian tapahtumia niin kertomuksista, tietoteksteistä kuin kuvistakin.

L5 Harjoitellaan etsimään tietoa historiasta myös erilaisista tieto- ja viestintäteknologisista lähteistä.

L6, L7 Harjoitellaan ryhmässä toimimista ja yhteisten projektien suunnittelua ja valmistamista

Vuosiluokka 6

L1 Vahvistetaan oppilaiden taitoa tarkastella historia tapahtumia pohtien erilaisia näkökulmia ja asettaa kysymyksiä. Ohjataan oppilaita hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä

L4 Ohjataan oppilaita vahvistamaan monilukutaitoaan esim. tarkastelemaan tai tulkitsemaan historian tapahtumia niin kertomuksista, tietoteksteistä kuin kuvistakin.

L5, L6 Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa toiminnallistamaan oppimista ja lisäämään oppilaiden keskinäistä yhteistyötä.

L7 Vahvistetaan ryhmässä toimimisen ja yhteisten projektien toteuttamisen taitoja.

14.4.9. Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on kehittää aktiivista kansalaisuutta ja vastuullista kansalaisaktivismia sekä lisätä ymmärrystä itsestä ja maailmasta. Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Olennainen yhteiskuntaopin tehtävä on sosiaalisten kykyjen kehittäminen. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys. Tehtävänä on rohkaista oppilasta kohti kulutuskriittistä ja kestävää tulevaisuutta rakentavaa eettistä taloudellista ja yhteiskunnallista toimintaa.

Alemmilla luokilla yhteiskuntaopin tehtävänä on oppilaan luokkayhteisön jäseneksi kasvaminen, vuorovaikutustaitojen kehittämisen, sosiaalistamisen ja sosiaalisten taitojen kehittämisen ja muiden huomioimisen oppiminen. Yhdessä nämä luovat pohjaa yhteiskuntaopin tavoitteiden saavuttamiseen tarvittavien taitojen kehitykselle.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 5

T1 Ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana

T4 Ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa

T7 Kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä

T8 Tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja

T9 Kannustaa oppilasta tutustumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla

Vuosiluokka 6

T2 Tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

T5 Ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään

T6 Tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokat 5-6

Valtioneuvoston asetuksen mukaan yhteiskuntaoppia opetetaan vuosiluokilla 5-6 vähintään kaksi vuosiviikkotuntia. Opetussuunnitelmarunko on laadittu niin, että yhteiskuntaopin opetus näiltä osin toteutetaan vuosiluokilla 5 ja 6. Yhteiskuntaopilliselle sivistykselle pohjaa luovat esimerkiksi maanviljelyyn, työntekotaitoihin ja rakentamiseen talonrakennukseen liittyvät jaksot. Erityisesti taloustieteen perusperiaatteet kuten vastavuoroisuus konkretisoituvat käytännönläheisessä opetuksessa.

Vuosiluokka 5

S2 Demokraattisen yhteiskunnan teema rakentuu antiikin Kreikkaa käsittelevällä historian jaksolla käsiteltyyn ateenalaiseen demokratiaan peilaten.

Ateenan demokratia rajoituksineen ja vastaavasti nykyaikainen demokratia, saadaan oppilaille havainnollistettua demokratian kehitystä ja nykyisiä demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita, kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan myös Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

Vuosiluokka 6

S1 Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyvyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahankäyttöön ja talouden hoitoon. Yhteiskunnan oikeudellisten periaatteiden käsittely voidaan rakentaa antiikin Rooman historian jaksoon pohjaten.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 5-6

Yhteiskuntaopin opetuksessa suositaan menetelmänä draamaa ja muita toiminnallisia ja elämyksellisiä ja vuorovaikutuksellisia työtapoja. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja

vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittelemisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintätekniikan käyttö tarjoaa yhden keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja ottamaan huomioon yksilöiden erilaisuus ja suvaitsevaisuutta voidaan opettaa myös erilaisissa luokkatilanteissa ja konfliktitilanteiden sovittelussa. Luodaan perusta sosiaalisen vastuun ymmärtämiselle sekä yksilönä että yhteiskunnan jäsenenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa

Vuosiluokilla 5-6

Historiallista kontekstia käytetään apuna selitettäessä asioita, kuten esimerkiksi demokraattinen yhteiskunta ja sen liittäminen antiikin Kreikkaan. Suhteutetaan asioita aiemmin ympäristöopissa opittuun, esimerkiksi kotiseutuun liittyviin asioihin. Hyödynnetään oppiaineiden välistä yhteistyötä esim. matematiikan ja maantiedon kanssa. Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäseninä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Luokka- ja koulu toimivat mallina pienoisyhteiskunnasta, kuten myös yksilölle perhe. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 5 ja 6.

Perusopetusvaiheen arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Arvioinnissa huomioidaan kaikki oppilaan antamat ilmaisulliset, suulliset tai kirjalliset näytöt. Jatketaan edelleen itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista.

Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Palautetilanteeseen opettaja kutsuu paikalle myös huoltajat. Luokilla 5 ja 6 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi numeroarvioinnin lisäksi sanallisen palautteen todistuksen liitteenä.

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteena on monipuoliset arvioitavat näytöt ja oppilaan työskentely. Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa koulu- ja muissa yhteisöissään ja soveltamaan omaan elämään yhteiskunnassa oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon erilaisia yhteiskunnallisen toiminnan ja tuottamisen tapoja.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteena on monipuoliset arvioitavat näytöt ja oppilaan työskentely. Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa koulu- ja muissa yhteisöissään ja soveltamaan omaan elämään yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon erilaisia yhteiskunnallisen toiminnan ja tuottamisen tapoja.

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 5

L1 Tutustutaan demokratian periaatteisiin historian opetukseen peilaten.

L2 Tutustutaan vähemmistöjen aseman huomioimiseen yhteiskunnassa, yhdenvertaisuuden periaate.

L3 Tehdään retkiä ja käytetään julkisia liikennevälineitä, opetellaan retkikohteissa toimimista ja käyttäytymistä

L4 Ohjataan oppilasta ymmärtämään opetussisältöjen liittyminen käytännön elämään

L5 Tutkitaan eri medioiden tapaa tuottaa informaatiota ja ymmärretään medialukutaidon merkitys.

L7 Harjoitellaan demokratiataitoja omassa luokassa. Osallistutaan kouluympäristön toimintatapojen kehittämiseen esim. oppilaskunnan toiminnassa tai vertaissovittelussa. Ohjataan yhteistyöhön myös koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa esim. Pienten parlamentti)

Vuosiluokka 6

L1 Ohjataan oppilaita ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita yhteiskunnan rakentumisessa ja jäsentymisessä.

L3 Tutustutaan rahan käyttöön: varallisuuden jakautuminen, kulttuurien eroavaisuus suhteessa talouteen, mitä raha on, rahan merkitys maailmassa.

L4 Luodaan käsitys talouden merkityksestä ja vaikutuksesta maailmassamme.

L6 Tutustutaan verotukseen ja yhteiskunnallisiin palveluihin (sairaalat, koulutus, poliisi, palokunta).

14.4.10 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikilla on tärkeä merkitys ihmisen tunne-elämän ja itsetunnon kehitykseen. Musiikki toimii yhteisöllisyyttä rakentavana ja sosiaalista toimintaa ylläpitävänä elementtinä kaikissa muodoissaan. Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen tekemiseen, aktiiviseen osallisuuteen, onnistumisen elämyksiin. Opetuksen tehtävä on myös rakentaa arvostavaa ja kiinnostunutta suhdetta musiikkiin yhtenä taidemuotona, joka välittyy meille esteettisinä ja laadullisina kokemuksina, historiallisten siteiden kautta traditioina ja jonka laatuihin ja tyyleihin voimme liittyä elämyksellisesti, toiminnallisesti ja tiedollisesti. Musiikin kuten muidenkin taideaineiden tehtävänä on myös ihmisen näkökulmien avartaminen, sävyjen, vivahteiden ja erilaisten laatujen tunnistamiseen herkistäminen. Musiikin opetuksessa keskeistä on kuuntelemisen ja kuulemisen kyvyn kehittäminen, laatutietoisuus, arviointikyky ja omakohtainen kosketus musiikilliseen ilmaisuun sekä eläytymiskyvyn kehittäminen. Musiikin opetus luo mahdollisuuden oppiaineiden väliseen integraatioon.

Musiikin opetuksessa yhdessä laulamisella on keskeinen asema. Ihmisääni on instrumentti ja laulu antaa kaikille mahdollisuuden toimia käytännön musisoinnin parissa aktiivisena toimijana kykyjensä mukaan. Oppilasta ohjataan siten, että hän voi saavuttaa suhteen omaan ääneensä ja sen käyttöön eri yhteyksissä. Laulun opetus noudattelee musiikin historiallisen kehityksen mukaista etenemistä yksiäänisyydestä moniäänisyyteen. Jokaisen oppilaan kyvyt ja mahdollisuudet huomioidaan. Soiton opetuksessa pääpaino on sellaisissa instrumenteissa, joita kaikilla on mahdollisuus oppia käsittelemään lähtötason mukaisesti yhteissoitossa ja harjoituksissa.

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 laajennetaan tutustumista musiikin eri alueisiin omista lähtökohdista. Taito toimia musisoivan ryhmän jäsenenä vahvistuu ilmaisutaidon kehittymisen myötä. Rytmi ja laulu ovat työskentelyssä erityisen tärkeitä. Erilaiset rytmiharjoitukset jäsentävät ja vahvistavat oppilasta itsensä havainnoimisessa, kokemisessa ja koordinoimisessa. Samalla ne auttavat vahvistamaan kykyjä, jotka

tulevat esille esimerkiksi nuottikirjoituksen opiskelun yhteydessä. Aktiivisen ja dynaamisen kuuntelun harjoittaminen kehittää musiikin jäsentelytaitoa ja musiikillista mielikuvitusta. Musiikin tuottaminen sekä soittaen että laulaen saa uusia muotoja taitojen vahvistuessa. Oppilaat tutustuvat musiikin peruskäsitteistöön aluksi käytännöllisten ja toiminnallisten harjoitusten avulla ja ymmärrys käsitteistä ja ilmaisukeinoista laajenee ja syvenee samalla kun monipuoliset musisoinnin taidot kehittyvät. Oman luovuuden käyttämiseen musiikin tekemisessä ja tuottamisessa rohkaistaan. Aktiiviseen ja monipuoliseen, oman lähtökohdan mukaiseen musiikin harrastamiseen kannustetaan. Vahvistetaan sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja musiikillista mielikuvitusta edelleen erilaisten harjoitusten ja improvisaation kautta. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun arjessa ja juhlassa.

Musiikin opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

T1 rohkaista oppilasta vahvistamaan osallisuuttaan yhteismusisointiin ja rankentamaan iloisen ja myönteisen yhteishengen ilmapiiriä yhteisössään.

T2 ohjata oppilasta luonnollisen laulutavan ja äänenkäytön hallintaan, tukea oppilasta vahvistamaan kokonaismusikaalisuuttaan kehollisten rytmiharjoitusten avulla sekä ohjata oppilasta kehittämään melodioiden ja sointujen soittotaitoaan ryhmän yhteissoitoissa oppilaan luontaiset edellytykset huomioiden.

T3 kannustaa oppilasta musiikin ja mielikuvituksen herättämien tunnetilojen kokonaisvaltaiseen liikeilmaisuun

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kokea äänielämyksiä ja saada monipuolisia kuulokokemuksia sekä ohjata häntä kertomaan kokemuksistaan.

T5 ohjata oppilasta työstämään esim. tarinoita musiikkia, pienimuotoisia sävellyksiä tai improvisaatiota käyttäen

T6 ohjata oppilasta havainnoimaan musiikkikokemuksiaan ja kertomaan niistä

T7 ohjata oppilasta tutustumaan musiikin käsitteisiin ja merkintöihin musisoinnin yhteydessä

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin ja ääniympäristön vaikutus yhteiseen hyvinvointiin.

T9 ohjata ja rohkaista oppilasta kehittämään omaa musiikillista ilmaisuaan musisointiin osallistumisen ja harjoittelun avulla.

Vuosiluokka 4

T1 rohkaista oppilasta yhteismusisointiin yhä tavoitteellisemmin, ohjata osallistumaan musisointiin omien kykyjensä mukaan ja painotetaan tekemisen ilon ja myönteisyyden merkitystä musiikin tekemisessä ja sen kautta myös luokkayhteisössä.

T2 ohjata ja tukea oppilasta luontevaan laulamiseen ja äänenkäyttöön ja äänenkäytön harjoitteluun, erilaisten rytmisten harjoitusten ja kehorytmien käyttöön musisoinnin perusharjoituksina, vahvistamaan ryhmän sosiaalista taitoa ja yhteenkuuluvuutta.

T3 kannustaa oppilasta kokonaisvaltaiseen musiikilliseen liikkumiseen ja omaehtoiseen erilaisten elämysten, tarinoiden, kuvien ja musiikin ilmaisuun liikkeen kautta.

T4 tarjota oppilaille mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikkielämysten kokemiseen ja kokemusten jakamiseen

T5 rohkaista ja tuetaan oppilasta kehittämään improvisaation käyttöä oman musiikillisen ilmaisun työvälineenä, toteuttamaan erilaisia projekteja ja esityksiä; ohjata oppilaita käyttämään eri menetelmiä ja ilmaisutapoja musiikilliseen kuvittamiseen ja elävöittämiseen.

T6 ohjata oppilasta musiikkikokemusten havainnointiin

T7 ohjata oppilasta musiikin peruskäsitteiden ymmärtämiseen ja merkintätapojen käyttöön, nuottikirjoituksen lukemiseen

T8 ohjata oppilaita tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

T9 ohjata oppilasta kehittämään taitojaan harjoittelun avulla, valmistautumaan tavoitteellisesti esityksiin ja arvioimaan omaa oppimistaan

Vuosiluokka 5

T1 tukea oppilaan osallistumista yhteismusisointiin tavoitteiden suuntaisesta

T2 ohjata oppilasta luontevaan, rohkeaan laulamiseen ja äänenkäyttöön ja monipuolistamaan niin keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaidossa

T3 kannustaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja tunnetilojaan kokonaisvaltaisesti liikkuen, esim. musiikin tai tarinoiden ilmaisuun eläytyen

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön havainnointiin ja musiikkielämyksiin sekä niiden kuvailuun

T5 rohkaista oppilasta vapaaseen improvisointiin ja omien musiikillisten kokeilujen/ sävellysten tuottamiseen, tuetaan oppilasta soittimien ja muiden työvälineiden käytön laajentamisessa.

T6 ohjata oppilasta huomioimaan musiikin maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta

T7 ohjata oppilasta kehittämään taitojaan ymmärtää musiikin käsitemaailmaa ja termejä sekä harjaantumaan nuotinlukutaidoissaan.

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin ja yhdessä musisoinnin vaikutus yhteishenkeen ja kaikkien hyvinvointiin

T9 ohjata oppilasta harjoittelemaan tavoitteellisemmin esim. huilunsoittoa tai laulamista mm. esityksiä varten ja arvioimaan harjoittelun vaikutuksia suhteessa oppimiseen

Vuosiluokka 6

T1 Rohkaista oppilasta jatkamaan yhteismusisoinnin kehittämistä tavoitteellisesti

T2 ohjata oppilasta vapaaseen laulamiseen ja äänenkäyttöön ja liittymään harjoitteluun yhä tiedostavammin, kehittämään rytmien, melodioiden ja sointujen soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä.

T4 tarjota oppilaalle musiikin elämykselliseen kuunteluun, ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä

T5 rohkaista oppilasta omaehtoiseen musiikin tuottamiseen eri tavoilla ja työvälineillä, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikin esteettistä, kulttuurista historiallista monimuotoisuutta.

T7 ohjata oppilasta kehittämään musiikin merkintä- ja käsitetaitojaan musisoinnin yhteydessä

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutus yleisen hyvinvoinnin ylläpitäjänä ja rakentajana ja huolehtimaan ääniympäristön turvallisuudesta

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelemalla, tavoitteita asettamalla sekä arvioimaan omaa kehitystään suhteessa tavoitteisiin ja harjoittelun määrään.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Musiikin oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen. Musiikin opiskelua voidaan liittää luontevasti niin muiden taideaineiden opetukseen kuin kaikkeen muuhunkin opetussisältöön.

Vuosiluokka 3

S1 Musisoidaan yhteisesti laulaen ja liikkuen, harjoitellen erilaisten keho-, rytmi-, melodia-, ja sointusoittimien soittamista.

S2 Opetellaan C-duuriasteikko laulaen ja soittaen. Harjoitellaan musiikin peruskäsitteitä (esim. rytmi,tempo, melodia:duuri/molli, harmonia), opetellaan nuottikirjoitusta (esim. nuottiviivasto, g-avain), opetellaan nuotin lukemista (säkeistö, kertosäe, kertausmerkki).

S3 Kuunnellaan soitto- ja lauluesityksiä (esim. oppilasesityksiä), tutustutaan erilaisiin soittimiin (esim. viulu).

S3 Keskustellaan oppilaiden musiikillista kokemuksista, havainnoista ja yhdessä musisoimisesta.

S4 Valitaan ohjelmistoon duurivoittoisia, yksiäänisiä lauluja (esim. kansansävelmiä, työlauluja, ammattilauluja ja vuoden ja vuorokauden kiertoon liittyviä lauluja).

S4 Harjoitellaan kaanonlauluja pohjana moniäänisyydelle.

Vuosiluokka 4

S1 Musisoidaan yhdessä laulaen ja soittaen erilaisin soittimin. Tutustutaan kanteleeseen ja opitaan säestämään sillä laulua. Kootaan mahdollisesti luokkaorkesteri.

S2 Opetellaan nuottien ja taukojen aika-arvot. Harjoitellaan nuottien lukua. Opetellaan etumerkinnät.

S3 Kuunnellaan erilaisia musiikkiesityksiä. Tutustutaan kalevalaiseen kansanperinteeseen.

S4 Edetään kaanoneista laulamaan 2-äänisiä lauluja ja tunnettujen sävelmien yhdistämistä. Ohjelmistoon valitaan mm. kotiseutulauluja, kansanlauluja, matkalauluja ja lauluja eri vuoden- ja vuorokauden ajoista. Harjoitellaan perinteisiä kalevalaisia sävelmiä laulaen ja soittaen.

Vuosiluokka 5

S1 Musisoidaan yhdessä ja soitetaan erilaisia soittimia.

S2 Harjoitellaan musiikin käsitteistöä ja perussävelen tunnistamista etumerkeistä. Opetellaan yksinkertaisia sävellajeja. Rytmin tasa- ja kolmijakoisuus (marssi ja valssi), dynamiikka

S3 Kuunnellaan musiikkiesityksiä ja suunnitellaan mahdollisesti luokan näytelmäprojektiin musiikkiesityksiä sekä tutustutaan historian opetukseen liittyvään musiikilliseen aineistoon kuten heksametriin.

S4 Harjoitellaan moniosaisia duurivoittoisia lauluja sekä helppoja 2- tai 3-äänisiä lauluja myös soittaen. Valitaan ohjelmistoon esimerkiksi kotiseutulauluja ja eri maiden kansanlauluja.

Vuosiluokka 6

S1 Musisoidaan yhdessä ja muodostetaan mahdollisuuksien mukaan soitinryhmiä tai luokkaorkesteri. Tutustutaan erilaisiin orkesterisoittimiin (mm. lyömäsoittimet, puhaltimet) ja harjoitellaan näppäiltävien soittimien soittamista (esim. kitara,ukulele)

S2 Jatketaan säveltapailua ja nuoteista soittamisen harjoittelua. Tunnistetaan musiikin teorian käsitteitä (mm. oktaavi,soolo/tutti, maalit, intro). Tutustutaan intervalleihin ja niiden pohjalta kolmisointuihin.

S3 Kuunnellaan musiikkiesityksiä ja tutustutaan tunnettuihin säveltäjiin. Tutustutaan esim. eri Euroopan maiden kansanmusiikkiperinteeseen.

S4 Ohjelmistoon valitaan esim. lisää eri maiden kansanlauluja ja -musiikkia esim. historian tai maantiedon opetukseen liittyen. Laajennetaan ohjelmistoa mollin laatuun. Harjoitellaan melodioiden improvisointia ja muistiin merkitsemistä.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisympäristö laajenee omasta luokasta aineopetuksen luokkiin ja myös muihin tarkoitukseen sopiviin tiloihin erilaisten tilaisuuksien ja juhlien yhteydessä. Esiintymisestä yleisön edessä tulee tutumpaa ja itsetunto vahvistuu osaamisen kasvamisen myötä. Erilaiset konsertit ja tapahtumat ovat säännöllisen tutustumisen kohteena. Soiton ja laulun ohjauksessa rohkaistaan oman musiikillisen ilmaisun etsimiseen ja pyritään luomaan myöskin yksilöllisiä toiminnan edistämisen mahdollisuuksia. Musiikillisiin kokeiluihin kannustetaan ja pyritään luomaan tilaisuuksia erilaisten soitto- ja lauluyhdistelmien syntymiselle ja samalla myös teknologian kehityksen tarjoamia ikäkauteen soveltuvia mahdollisuuksia musiikin tuottamiseen sisällytetään opetukseen. Oppilaan itsenäiseen harjoitteluun annetaan tukea musiikillisesta lähtötasosta riippumatta. Luova toiminta yhdistetään uusia ilmaisuja tai ratkaisuja etsivään soitto- ja laulumateriaalin käyttöön, samoin omaan musiikin tuottamiseen ohjataan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa

Vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet musiikin opetuksessa ja tehdään sen mukaiset ratkaisut esimerkiksi käytettävien työtapojen, soittimien, muiden työvälineiden ja oppilaiden ryhmittelyä koskien. Luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Oppilaalle annetaan jatkuvaa, kannustavaa, ohjaavaa, realistista ja rohkaisevaa palautetta hänen osallistumisestaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki musiikillisen osaamisen osa-alueet. Itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista harjoitellaan.

Väliarviointina oppilas saa tarvittaessa sanallista palautetta syyslukukauden lopussa. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa 3. luokalla lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin. Luokilla 4-6 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi numeroarvioinnin lisäksi sanallisen palautteen erillisellä liitteellä.

Vuosiluokka 3

Arvioinnin perusteena ovat oppilaan osallistuminen yhteismusisointiin, musiikillisten taitojen harjoittelu (soitto, laulu, rytmit, kuunteleminen ja havaintojen tekeminen) sekä musiikin käsitteiden alkeiden harjoittelu.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena ovat edelleen oppilaan osallistuminen yhteismusisointiin, erilaisten musiikillisten taitojen tavoitteellinen harjoittelu, nuottikirjoituksen ja nuotinlukutaidon harjaantuminen sekä musiikin peruskäsitteiden ymmärtäminen.

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteena ovat oppilaan yhteismusisointitaitojen kehittyminen, erilaisten musiikillisten taitojen harjaantuminen, nuottikirjoituksen ja nuotinlukutaitojen kehittyminen sekä musiikin perustermien ja -käsitteiden omaksuminen.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteena ovat jo aiemmin käytettyjen lisäksi oppilaan taito toimia musisoivassa ryhmässä, oman osuuden sovittaminen yhteiseen tekemiseen, musiikin peruskäsitteiden ja erilaisten merkintöjen osaaminen sekä opetuksessa käytettyjen soittimien ja muun välineistön hallinta.

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L2 Harjoitellaan kaanonlaulamista, jossa korostuvat sosiaaliseen kanssakäymiseen vaadittavat taidot sekä omassa äänessä pysyminen muista riippumatta.

L3 Pidetään huolta omasta soittimesta.

L4 Harjoitellaan nuotinlukutaitoa.

L6 Opitaan harjoittelemaan sinnikkäästi ja tavoitteellisesti.

Vuosiluokka 4

L2 Tutustutaan kansanperinteeseen ja kanteleeseen ja opitaan ymmärtämään omaa kulttuuria.

L6 Harjoitellaan ryhmän johtamisen taitoja Ryhmän johtamisen harjoitteleminen vaatii rohkeutta ja johtajuutta

Vuosiluokka 5

L7 Tuodaan omia musiikillisia ideoita yhteiseen projektiin (esim. näytelmä).

L1 Harjoitellaan musiikin rakenteen ymmärtämistä.

Vuosiluokka 6

L2 Jatketaan säveltämisen harjoittelua.

L3 Otetaan muut huomioon musisoivan ryhmän jäseninä.

14.4.11 Kuvataide vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tehtävä

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilasta tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin.

Kuvataiteellinen työskentely tukee oppilaiden kasvua ja kehitystä monipuolisesti ja tasapainottavasti. Kuvataiteen opiskelun elämyksellisyys ja kokemuksellisuus ovat keskiössä taitojen ja tietojen kartuttamisen ohella. Omasta kokemuksesta, mielikuvituksesta ja moniaistisesta havaitsemisesta lähtöisin tapahtuva taiteellinen työskentely tukee oppilaan kehitystä kaikilla osa-alueilla. Mukana ovat tunnekokemuksen lisäksi myös tahto ja ajattelu.

Taide on steinerkoulussa luontainen osa kasvatusta ja siten osana myös kaikkien oppiaineiden opetusta. Kuvataiteen opetus tarjotaan mahdollisuuksia moninaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Kuvataide on keskeinen osa monilukutaitoa sekä oman taiteellisen työn että taiteellisen kokemuksen kautta. Taide luo tilan, jossa oppilaan sisäinen maailma ja ulkopuolinen maailma kohtaavat. Kuvataiteellisen työskentelyyn sisältyvät erilaiset työvaiheet tuotoksineen kuuluvat kaikki kokonaiseen työskentelyprosessiin ja harjaannuttavat toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa tutustutaan myös museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen. Kehitetään edelleen teknisiä taitoja ja kokeillaan uusia. Kuvataiteen keinoin eläydytään ja tutustutaan eri kulttuureihin samassa yhteydessä kuin ne tulevat oppilaille tutuksi myös muiden aineiden tunneilla. Alaluokilla painottuu mielikuvituksen käyttö, 12 vuoden ikää lähestyttäessä painopiste siirtyy ulkoisen luonnon havainnointiin: kuvataiteen tekemisen kautta syvennytään luonnon herättämiin vaikutelmiin. Kuvataide vastaa siihen, miten oppilaan kehittyvä sisäisen elämän puhutteleminen ilmenee eri ikävaiheissa. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

T1 kannustaa oppilasta tarkastelemaan ympäristöä, taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti, tukea oppilasta kiinnostumaan erilaisista kuvallisista ilmaisuista ja tavoista,

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja niiden herättämistä ajatuksista

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan kuvallisesti

Kuvallinen tuottaminen

T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja visuaalisen esittämisen tapoja, ohjata oppilasta käyttämään välineitä tarkoituksenmukaisesti, harjoittelemaan kolmiulotteisen muodon synnyttämistä, kehittämään muotopiirustustaitojaan, löytämään aiheita esim. luonnosta, lähiympäristöstä, vuodenaikojen vaihtelusta, saduista, tarinoista ja muista opetussisällöistä

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan maalaamista, kuvittamista, piirtämistä ja muovailemista alkuharjoituksia tavoitteellisemmin, tuntemaan perusvärien ja sekoitevärien syntymisen ja luonteen sekä kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan omia ja muiden töitä avoimin silmin ja löytämään niistä uusia sisältöjä, näkökulmia ja kerrontaa

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

T10 Ohjata oppilasta näkemään kauneus niin luonnossa kuin omissa ja muiden töissä ja ohjata kunnioittamaan ympäröivän maailman moninaisuutta sekä ekologisia ja eettisiä arvoja

Vuosiluokka 4

T1,T2 innostaa oppilasta tarkastelemaan ympäristöä ja havainnoimaan jo tarkasti ulkomaailmaa moniaistisesti. Kannustaa oppilasta tutustumaan lähiympäristöön ja tunnistamaan kotiseudun kulttuuriset, arkkitehtoniset ja taiteelliset maamerkit. Rohkaista oppilaista keskustelemaan tekemistään havainnoista.

T3 Ohjata oppilasta tavoittamaan olennaista piirtäessä ja maalatessa yksinkertaisia muotoja (maiseman muodot, eläimet, esineet).

T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia tekniikoita ja materiaaleja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan. Ohjata oppilasta havainnoimaan kuvissa ja muodoissa valoa, varjoa ja liikettä sekä edessä ja takana olevaa. Pyrkiä tasapainoon sekä kuvissa että muussa visuaalisessa toteuttamisessa.

T5 kehittää oppilaan yksilöllisiä taitoja ja kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja muiden kanssa. Ohjata oppilasta käyttämään piirtämistä yhtenä työvälineenä opetuksen sisältöjen kuvaamisessa ja mielikuvien luomisessa.

Vuosiluokka 5

T1 innostaa oppilasta havainnoimaan luonnossa erityisesti kasveja ja niissä vaikuttavia vastakkaisia voimia: auringon valoa ja maista pimeyttä sekä niiden ilmenemistä väreissä. Kasvimaailman ilmiöiden laadullisuuden etsiminen erityisesti maalaamalla täydentää kasviopin opetusta.

T5 ohjata oppilasta työskentelemään värien eroja tunnistaen ja värien eri vivahteita käyttäen. Työprosessissa lähdetään edelleen väreistä niin, että luontoa kuvaavat värit saavat tuottaa muodon sen sijaan, että kuvitettaisiin vain aihetta. Ohjata oppilasta tarkkaan piirtämiseen, jota harjoitellaan erityisesti vapaan käden geometriapiirustuksissa.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja kuvissaan.

T7 ohjata oppilasta arvostamaan ja arvioimaan omaa ja muiden työtä rakentavasti.

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan

Vuosiluokka 6

T1 ohjata oppilasta yhä tarkempaan havaintojen tekemiseen ja mielikuvien muodostamiseen ulkoisesta todellisuudesta. Ohjata oppilasta kuvaamaan erityisesti valoa ja pimeyttä varjostuksen ja projektion avulla.

T4 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin tekniikoihin ja ohjata kokeilemaan niiden soveltumista ilmaisuunsa.

T5 ohjata oppilasta luomaan kuviinsa erilaisia tunnelmia ja vaikutelmia (etäisyys, aamu/ilta, liike/pysähtyneisyys), joita syntyy valon ja pimeyden vuorovaikutuksessa.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

S1 Siirrytään vesivärimaalaamisessa väritunnelmasta hahmoihin. Tutustutaan perusvärien ja sekoitevärien syntymiseen. Harjoitellaan murrettujen värien luomista (esim. ruskean sävyt).

S2 Valitaan aiheet vesivärimaalaamiseen jakso-opetuksesta, vuodenkierrosta, luonnosta ja tarinoista (esim. luomiskertomus, vanhat ammatit ja maanviljely)

S1 Edetään piirtämisessä ja muotopiirustuksessa värin kautta muotoon. Kuvallinen esittäminen vahvistaa opeteltavan ja kuullun sisällön tunnelmaa ja syventää kokemusta opittavista asioista sekä liittää oppilaan opittavaan. Välineinä käytetään pääasiassa vaha- ja puuvärejä.

Muotopiirustuksessa virtaavat muodot ovat entistä monimutkaisempia ja vaihtelevampia ja vaativat oppilaalta hereistä rytmin ja muodon hahmottamista. Harjoituksina on myös erilaisia spiraaleja ja toisiaan myötäileviä muotoja Symmetrioissa siirrytään viivasymmetrioista vapaampiin harjoituksiin. Nelisymmetriaharjoituksiin voidaan yhdistää pysty-, vaaka- ja vinosymmetrioita. Horisontaalisten peilausten lisäksi harjoitellaan myös vertikaalista peilautumista. Piirretään säännöllisiin monikulmioihin perustuvia muotoja. Harjoitellaan yksinkertaisia muotojen muunnoksia, täydentämistä, vastaavuuksia ja vastakohtaisuuksia

S1 Tarkastellaan yhdessä tuotettuja maalauksia, piirroksia, muovailutöitä jne. Harjoitellaan kuvaamaan kuvataidetöiden tunnelmia vapaasti, etsitään töistä olennaisin tai katsojaa puhuttelevin asia.

S3 Vieraillaan museoissa ja taidenäyttelyissä. Tutustutaan esim. vanhojen käsityövälineiden ja –tuotteiden kauneuteen ja tarkoituksenmukaiseen muotoiluun.

S1 Muotoillaan pehmeistä materiaaleista kuten savesta, villasta, mehiläisvahasta ja tuoreesta puusta. Savesta opetellaan tekemään ensin pallo ja tästä perusmuodosta lähtien kaikki muut muodot, jotka voivat olla eläimiä, kuppeja, kynttilänjalkoja tms. Villasta voidaan vanuttaa esim. pallo, pannulappu, puuta työstetään vuolemalla pieniä tarve-esineitä.

S2 Ympäristön rakentamiseen ja arkkitehtuuriin tutustutaan rakentamalla jokin pieni rakennelma esim. puusta tai tiilestä. Tällöin harjoitellaan myös suunnittelua sekä estetiikan että rakenteen kannalta.

Vuosiluokka 4

S1 Kuvataiteen opetus kääntyy ulkomaailman havaitsemiseen ja aistien tarkkaan käyttöön. Paikassa ja tilassa orientoituminen auttaa lasta etenemään kokonaiskehityksessään.

S2 Valitaan aiheita opetuksen sisällöstä (esim. Kalevala, eläinoppi, kotiseudun historia, muinaismyytit ja tarustot) maalaamiseen, piirtämiseen, että muovailemiseen.

S1 Muotojen piirtämisessä tähän saakka opittua opitaan käyttämään myös valon, varjon, liikkeen ja etäisyyden alustavaan kuvaamiseen. Tärkeänä osana työskentelyä on yhteinen kuvatarkastelu. Kiinnitetään huomiota mallin (puu, maisema, kirkko jne.) kauneuteen ja malliesineen (tuoli, soitin, kauha jne.) sekä kauneuden ja käyttötarkoituksen yhdistymiseen muodossa. Opetellaan näkemään esineen ja piirroksen vastaavuus sekä arvioimaan kunkin oppilaan näkökulmaa kuvattuun esineeseen ilman, että arvostellaan piirrosten paremmuutta suhteessa toisiinsa.

S1 Maalaamisessa ilmaistaan väreillä aiheen ydin kuvan muodossa. Eläimiä maalataan niin, että eläinmuodot nostetaan esiin väreistä ja niiden vuorovaikutuksesta. Luontoaiheista voidaan valita puita, yksinkertaisia maisemia: kukkuloita, vuoria, taivasta ja peltoja, joissa vaihtelevat ruskeat, keltaiset, vihreän sävyt tai yksinkertaisia rakennushahmoja, kuten linna, kirkko, maatila tai lato. Opetellaan luomaan väriharmonioita ja väritunnelmia erilaisista lähtökohdista käsin mm. maalaamalla värilliselle pohjalle.

S1 Piirtämisessä käytetään edelleen vaha- ja puuvärejä. Esineiden piirtäminen mallista vahvistaa havaintojen tekemistä. Aiheita saadaan piirustukseen mm. kelttien, viikinkien ja muidenkin kansojen esineiden, kuten solkien, aseiden, kypärien ja laivankeulojen tai nauhojen, koristelusta. Erilaisista köysistä, palmikoista, punoksista ja solmuista sekä niiden muodostamista kuvioista saadaan myös aiheita piirtämiseen. Muotojen muuntumista ja symmetriaa jatketaan aikaisempaa vaativammin piirrosharjoituksin. Mallin mukaan esineiden ja risteävien viivojen muodostamien kuvioiden piirtäminen herättävät vahvasti tietoisuutta ja aistihavaintoa.

S1 Kolmiulotteisia muotoja muovaillaan edelleen mehiläisvahasta ja erityisesti savesta. Aiheita saadaan opetussisällöistä ja niitä voivat olla kotiseudun retkikohteet, eläimet, koristekuviot, punokset ja yksinkertaiset säännölliset kappaleet (pallo, pyramidi, kuutio) ja esineet.

S3 Ympäristön hahmottamista opitaan piirtämällä karttoja lähtien luokan omasta pohjapiirustuksesta edeten kotikaupungin ja sen ympäristön karttoihin, jotka opitaan muotoamaan vapaasti samalla etsien maantieteellisille piirteille taiteellista kokonaishahmotusta. Tarkastellaan kotiseudun arkkitehtonisia ja taiteellisia maamerkkejä ja tehdään retkiä paikallisiin museoihin ja taidenäyttelyihin, joissa tutustutaan rakennus-, kuva- ja käsityötaiteeseen. Tutustutaan kotiseudun taideaarteisiin ja taiteen piirteisiin.

Vuosiluokka 5

S1 Työprosessissa lähdetään edelleen väreistä niin, että luontoa kuvaavat värit saavat tuottaa muodon sen sijaan, että vain kuvitettaisiin aihetta. Kasvimaailman ilmiöiden laadullisuuden etsiminen maalaamalla täydentää erityisesti kasviopin opetusta. Piirtämisessä tavoitellaan jo kuvaamisen tarkkuutta, jota harjoitellaan erityisesti vapaan käden geometriapiirustuksissa. Yhteinen kuvantarkastelu on edelleen tärkeässä roolissa.

S2 Kuvataiteen opetus liittyy läheisesti jakso-opetukseen kuten kasvioppiin, historiaan ja maantietoon.

S3 Historian opetuksen alkaminen tuo oppilaan kokemuspiiriin vieraiden, muinaisten kulttuurien taideaarteet katseltaviksi, piirrettäviksi ja muovailtaviksi sekä myös pysyvästi tunnistettaviksi. Opetellaan katsomaan taidekuvia ja tunnistamaan niiden kuvaamia asioita, esim. Antiikin Kreikan rakennukset ja pylväät. Koulun ulkopuolelle tehtävillä retkillä ja museovierailuilla tutustutaan kulloinkin ajankohtaisiin kohteisiin.

S1 Maalatessa käytetään kaikkia väriympyrän värejä sekä sen ylittäviä sekoitettuja värejä, kuten ruskeaa, harmaata ja turkoosia. Työskennellään värien hienoimpien erottelujen ja sävyjen kanssa.

Harjoitellaan karttakuvien tekemistä maalaamalla kiinnittäen huomiota oikeisiin mittasuhteisiin ja kauneuteen, joka syntyy väri-ilmaisusta.

S1 Piirtäessä kasvien muodonmuutoksia tarkasti, opitaan havainnoimaan ja saadaan tietoa, joka ilman piirtämisen prosessia jäisi ehkä huomaamatta. Karttojen piirtäminen opettaa havaitsemaan rantaviivan, valtamerien, jokien, vuorten ja tasankojen laadullisuutta, muotoja ja sijaintia. Aiempien vuosien muotopiirustus voi jatkua mm. Erilaisina muodonmuutossarjoina ja monisymmetrioina sekä tasapainoharjoituksina. Toisaalta alkavat geometriset piirtämisharjoitukset, joissa vapaan käden harjoittelu vähitellen liittyy kauneuteen, tiedostamiseen ja lainalaisuuksien kokemiseen jatkuakseen tulevina vuosina täsmällisenä geometriapiirtämisenä.

S2 Tehtyjen kuvien tarkastelussa kiinnitetään huomioita esimerkiksi tapoihin, joilla oppilaat ovat päätyneet värieroihin. Edetään tietoisempaan kuvien havainnoimiseen ja opetellaan havaitsemaan värien eroja ja vivahteita. Kuvataiteellinen työskentely voi auttaa oppilasta myös ymmärtämään jaksoainetuntien sisältöjä.

S1 Muotoon tutustutaan ensisijaisesti savea muovailemalla. Kasviopin jaksolla voidaan pallosta lähtien muovata silmuja, hedelmiä ja muita muotoja. Ihmishahmosta etsitään kokonaisvaltaista muotoa, jossa kädet ja jalat kätkeytyvät esimerkiksi viittaan ja ilmenevät sen muodosta vasta alustavasti. Maantiedon jaksolla voidaan etsiä savesta maiseman muotoa ja historian opetuksessa aikakausille tyypillisten esineiden ja rakennusten muotoja ja hahmoja.

Tiedottamista ja mainontaa harjoitellaan luokan erilaisten projektien yhteydessä. Näytelmän tekeminen tarjoaa niin mahdollisuuden lavastamisen harjoittelemiseen kuin mainonnankin harjoittelemiseen: luokka voi suunnitella ja toteuttaa yhdessä näytelmän mainokset ja julisteet. Luokkalehden valmistaminen tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia kuvallisen viestinnän harjoitteluun.

Vuosiluokka 6

S1,S2 Siirrytään tarkkoihin havaintoihin ja mielikuvien muodostamiseen ulkoisesta todellisuudesta, jota kuvataan projektion ja varjostuksen avulla. Voidaan jättää väri joksikin aikaa kokonaan syrjään ja työskennellä pelkästään liidulla tai hiilellä. Voidaan myös jatkaa maalaamista ja kuvata esineellisyyttä sekä valoa ja varjoa värien avulla.

Maalatessa harjoitellaan entistä tarkempaa havainnointia esim. esineiden varjoja ja valoja tutkimalla sekä luodaan kuviin syvyysvaikutelmaa. Maalaamalla yritetään saada kolmesta perusväristä esiin musta ja harmaa. Tämä on aikaa vievä prosessi, jota työstetään asteittain. Harmaata ja mustaa voidaan kokeilla kasviopin, erityisesti puiden, ja kiviopin aiheissa. Näiden aiheiden yhteydessä on mahdollista opetella myös uutta, kerroksellista vesivärimaalaustekniikkaa, kuultomaalausta.

Piirtämisessä kauneus on edelleen tekniikkaa tärkeämpää, vaikka nyt pyritään myös työskentelemään aikaisempia vuosia tietoisemmin. Piirtämisessä siirrytään viivasta tasoihin ja muotoihin, jotka tulevat näkyviksi valon ja varjon vuorovaikutuksessa ja jännitteessä. Tällä on yhteytensä myös fysiikan opetuksessa, jossa tutustutaan optiikan ilmiöihin luonnossa.

Piirustusharjoituksia tehdään esim. hiilellä ja kynällä erilaisia varjostustekniikoita opetellen. Tutkitaan varjojen heittymistä erilaisiin paikkoihin ja pintoihin. Kolmiulotteisuutta harjoitellaan piirtämällä esim. pallo-, lieriö-, ja kartiomuotoja. Muotopiirustus tukee edelleen erityisesti luonnon metamorfoosien tarkastelua. Geometrinen piirtäminen tuo ajatusprosessin näkyväksi ja palvelee siirtymää asioiden ajatukselliseen tarkasteluun.

S3 Taiteen historiaan tutustutaan lähinnä historian opetuksen yhteydessä esim. Rooman ja keskiajan taide ja kulttuuri. Museo- ja kuvataidenäyttelyissä vieraillaan, kun opetukseen liittyviä näyttelyitä ja tapahtumia on tarjolla lähiseudulla. Taiteeseen ja taiteilijoihin voidaan tutustua myös kirjallisuuden

avulla ja esitelmiä tai esittelyjä pitämällä. Muovailuun aiheita tarjoavat maantieto ja mineralogia. Savesta voidaan muovailla esimerkiksi vuoristoja ja kiteiden muotoja.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisympäristö laajenee omasta luokkahuoneesta, museoihin, gallerioihin, luontoon ja lopulta myös verkkoympäristöihin. Oppilaita kannustetaan monipuoliseen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttämiseen. Oppiaineiden sisältöjä työstetään taiteellisesti: inspiraatiota ja aiheita maalauksiin, piirustukseen ja muovailuun saadaan muiden oppiaineiden sisällöistä, esim. historiasta, maantiedosta, biologiasta. Verkkoympäristöä ja tietoteknologiaa hyödynnetään monipuolisesti, turvallisesti, vastuullisesti ja toiminnallisesti.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen kuvataiteessa

Vuosiluokilla 3-6

Opetuksessa tuetaan jokaista oppilasta hänen omista lähtökohdistaan käsin, rohkaistaan värien ja muiden materiaalien (esim. hiili, savi, valokuva) monipuoliseen käyttöön. Oppilasta autetaan henkilökohtaisesti oikean tekniikan löytämisessä. Kuvataiteen tehtävät ovat oppilaille yhteisiä, mutta niiden toteutuksessa tuetaan yhä voimakkaammin yksilöllisyyttä. Yhteisten kuvatarkastelujen kautta ohjataan ja kannustetaan yksilölliseen kehittymiseen. Luottamus omaan taiteelliseen tekemiseen kasvaa

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Väliarvioinnissa oppilas saa sanallisen palautteen syyslukukauden lopussa. Palautetilanteeseen opettaja kutsuu paikalle myös huoltajat. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa 3. vuosiluokalla lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin. Luokilla 4–6 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi numeroarvioinnin lisäksi sanallisen palautteen liitteenä.

Vuosiluokka 3

Arvioinnin perusteena on uusien ilmaisutaitojen löytäminen ja oppiminen, omien näkemysten ilmaiseminen ja toisten näkemysten arvostaminen. Tavoitteellisuus ja riittävä pitkäjänteisyys työskentelyssä, työskentely ohjeiden mukaisesti ja välineistä huolehtiminen ovat myös arvioinnin kohteena.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena on ilmaisutaitojen kehittäminen, taito tarkastella omia ja toisten kuvallisen ilmaisun töitä arvostavasti ja taito ilmaista ajatuksia omasta ja toisten töistä myönteisellä tavalla. Tavoitteellisuus ja riittävä pitkäjänteisyys työskentelyssä, työskentely ohjeiden mukaisesti ja välineistä huolehtiminen ovat myös arvioinnin kohteena.

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteena on kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen ja pitkäjänteisten työtapojen kehittyminen. Arvioinnin perusteena on myös taito ilmaista ajatuksiaan, tarkastella omia ja toisten kuvallisen ilmaisun töitä arvostaen sekä keskustella niistä.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteena on kuvan tuottamisessa ja tulkinnan taidoissa, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksessa ja pitkäjänteisessä työskentelyssä edistyminen. Arvioinnin perusteena on myös taito ilmaista ajatuksiaan, tarkastella omia ja toisten kuvallisen ilmaisun töitä arvostaen sekä keskustella niistä.

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Laaja-alainen oppiminen kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokka 3

L1 Mielikuvituksen puhutteleminen perustana ajattelun kehitykselle

L2, L4 Kuvien tekemisen, värien ja muotojen kautta puetaan tunteita ja ajatuksia kuvalliseen muotoon, kuvatarkastelujen kautta harjoitellaan kuuntelun taitoa ja opitaan ilmaisemaan omia kokemuksia, opitaan hyväksymistä ja kannustamista, saadaan ainutlaatuisuuden ja arvokkuuden kokemuksia yksilöinä yhdessä

L3 Yhteinen luova työskentely luo ilmapiirin, jossa on turvallista ilmaista ja harjoitella tunnistamaan omia ajatuksia ja tunteita

L4 Kuvallisen ajattelun kehittäminen ja mielikuvituksen ravitseminen luo perustaa monilukutaidon kehittämiselle, työvihkojen piirrokset

Vuosiluokka 4

L1 Tarkan havainnoinnin ja ajattelun taidot harjaantuvat esine- ja karttapiirrostehtävissä

L2, L4 Kuvallinen itsensä ilmaiseminen ja kuvien tulkinta yhdessä tarkastellen

L3 Työskentelyvälineiden hoidon ja huollon oppiminen

Vuosiluokka 5

L1, L2, L4, L5 Työvihkojen ja esitelmien kuvakerronta olennaisena osana ajattelu ja oppimisprosessia

L5, L6 Tiedottamisen ja mainonnan harjoittelu esim. näytelmäprojektin yhteydessä

Vuosiluokka 6

L1, L3, L4, L5 Pitkäjänteinen itsenäinen harjoittelu ja taitojen edistyminen työvihkotyöskentelyssä ja itsenäisten projektien toteutuksessa, uusien taitojen harjoittelu

L2, L3,,L6, L7 Taiteen ja kulttuurin tekeminen ja kokeminen, pitkäjänteisen työskentelyn sekä uusien ilmaisutapojen harjoittelu ja oppiminen yhdessä muiden kanssa, yhteisten projektien tai ryhmätöiden tekeminen

14.4.12 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Käsityön oppiaine on kasvatusta toiminnallisuuteen, taiteellisuuteen ja ajatteluun. Kun oppilaat harjoittavat sormiaan ja käden lihaksiston luovaa muovailukykyä, samalla he kehittävät ajatteluaan. Käsityö auttaa oppilaita ymmärtämään, mistä ja miten asiat maailmassa rakentuvat. Oppilas saa käsitöiden kautta myös kokemuksen osallisuudesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämään ja ympäröivään maailmaan. Käsitöiden harjoittaminen edistää oppimista, opettaa ongelmanratkaisua ja lisää kekseliäisyyttä. Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja yhteisöllistä toimintaa. Käsityö oppiaineena on kokonaisvaltaista ja laaja-alaista tekemistä, jota on luontevaa toteuttaa useissa eri oppiaineissa.

Vastuullisuus ympäristöstä käsityönopetuksessa näkyy ennen muuta materiaalivalinnoissa. Käsityön materiaalit valitaan mahdollisimman paljon luonnonmateriaaleista kestävän kehityksen näkökulmasta, myös uusiomateriaalia käytetään luonnonmateriaalien rinnalla. Oppilaat oppivat myös yhdistelemään erilaisia materiaaleja, kuten puuta, metallia ja tekstiilejä. Näistä materiaaleista oppilaat valitsevat ja suunnittelevat mielekkäitä, käytännöllisiä ja ikäkaudelle sopivia töitä. Töiden suunnittelussa ja valinnassa otetaan huomioon se, että oppilaalla on mahdollisuus saattaa työnsä valmiiksi ja voi kokea onnistuneensa. Tehdään todellisia tarpeita palvelevia oikeita esineitä.

Käsitöissä oppilas oppii työskentelemään yhdessä toisten kanssa hyvässä työilmapiirissä toisiaan auttaen ja työniloa tuntien. Oppilas oppii arvostamaan omaa ja toisten työtä, näkemään epäonnistumiset uutena mahdollisuutena sekä valmistamaan käyttöesineitä todelliseen tarpeeseen. Käsitöissä kädentaitojen kehittymisen lisäksi oppilas oppii ymmärtämään esteettisyyttä ja värien ja muotojen harmoniaa samalla kun yhteistyö- ja sosiaaliset taidot harjaantuvat.

Käytännön tekemistä integroidaan koko opetussuunnitelmaan, eikä lokeroida vain erillisiksi tunneiksi.

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 otetaan käyttöön uusia materiaaleja ja tekniikoita. Vahvistetaan silmien ja käden yhteistyötä, matemaattisia taitoja mm. mittaamista käytetään ja kehitetään työskentelyn yhteydessä, hahmotuskykyä ja keskittymisen taitoa ristipistotöillä, kolmiulotteisuuden hahmotusta ja mittasuhteita sekä työn tasapainoa viidellä puikolla neuloessa ja puuta veistäessä, sosiaalisia taitoja yhteisillä käsityöprojekteilla. Töiden aiheet integroidaan oppilaan ikäkauden mukaisesti muihin oppiaineisiin. Värien suunnittelun kautta lapsi kehittää kauneudentajuaan ja esimerkiksi ristipistotöiden kautta tutustuu suomalaiseen ja eri kulttuurien kirjontaperinteeseen. Suunnittelun ja kaavatyöskentelyn kautta oppilaat oppivat erilaisten työvaiheiden hallintaa. Puutöiden kautta tutustutaan muun muassa mekaniikan ja voiman ilmiöihin.

Käsityön opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen, luoda tilaa ilon ja onnistumisen kokemuksille sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön

T2 ohjata ja tukea oppilasta harjaannuttamaan edelleen sorminäppäryyttään erityisesti virkkaamisen ja neulomisen taidoissaan, hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja dokumentointi suunnittelusta työstämiseen päättelystä ja viimeistelystä valmistumiseen,

T3 opastaa ja tukea oppilasta työnsä itsenäiseen suunnitteluun ja työstämiseen

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan ja käyttämään materiaaleihin ja välineisiin liittyvää nimistöä ja käsitteistöä, tutustumaan monipuolisesti perinteisiin käsityöläismateriaaleihin ja työtapoihin harjoittelemaan niiden työstämistä monipuolisesti.

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden työprosessia, auttamaan ja tekemään yhteistyötä, ylläpitämään työskentelyrauhaa

T8 herättää ja harjaannuttaa oppilas huomioimaan materiaalien tarkoituksenmukainen ja taloudellinen käyttö

Vuosiluokka 4

T1,T2 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta tarkkaan ja huolelliseen työskentelyyn sekä auttaa hahmottamaan käsityön kaari alusta loppuun.

T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuote luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin.

T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan ompeluun pintaa täyttävänä työnä ja käyttämään erilaisia työvälineitä (esimerkiksi sakset, neula, lanka, nuppineulat ja sormustin) sekä erilaisia kankaita työmateriaaleina.

T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti erityisesti ristipistoilla ommellen, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä työrauha ylläpitäen sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.

T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto-ja viestintäteknologiaa esimerkiksi käsityön suunnittelussa ideoinnin apuna.

Vuosiluokka 5

T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksimiseen ja kokeilemiseen käsitöissään.

T2 Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta käsityöprosessin loppuun saattamisesta.

T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuote kirjallisiin neuleohjeisiin tutustuen.

T4 Ohjata oppilasta neulomaan nurjan ja oikean silmukan avulla erilaisia neulepintoja sekä tutustumaan suljetun neuleen neulomiseen viidellä puikolla. Eri työvaiheiden yhteydessä ohjataan oppilasta tunnistamaan esimerkiksi sukan tai lapasen osien ja työvaiheiden nimityksiä.

T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja huolehtimaan turvallisesta työskentelystä työrauha ylläpitäen.

T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto-ja viestintäteknologiaa esimerkiksi käsityön suunnittelussa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Vuosiluokka 6

T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta edelleen käsin tekemiseen tuoden tekstiilikäsityön rinnalle myös teknisen käsityön. Innostaa keksivään ja kokeilevaan käsityöhön

T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan kaavat kolmiulotteiselle muodolle ja ottamaan huomioon mitoituksessa täyttämisen ja saumojen vaatimukset. Ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota taiteellisuuteen ja oikeisiin mittasuhteisiin.

T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan tarkoituksenmukaisia ompelupistoja ja tutustumaan myös ompelukoneen toimintaperiaatteisiin. Ohjata oppilasta hallitsemaan erilaisia kankaankuviointitapoja.

T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä työrauha ylläpitäen sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.

T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa esimerkiksi käsityön suunnittelussa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

T8 Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

S1 Ideointi:

Ideoidaan pieni vaatekappale, joka toteutetaan virkkaustyönä esim. päähine, käsineet, tossut jne., luokan yhteistyönä toteutettavan pienen rakennustyön ideointi (mökki, vaja, muuraustyö tms.)

S2 Suunnittelu:

Piirretään suunnitelma muotoineen / väreineen ja mahdollisesti työvaiheineen.

S3 Kokeilu:

Harjoitellaan erilaisia virkkaussilmukoita oppilaiden taitotason mukaisesti (esim. puolipylväät ja pylväät). Harjoitellaan erilaisia ompelupistoja. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Tutustutaan villan ohella monipuolisesti perinteisiin talonpoikaiskulttuurissa ja käsityöläisammateissa käsityömateriaaleihin (olki, tuohi, puu, rauta) ja teknologisiin ratkaisuihin (karstaaminen, kehrääminen, vuoleminen, taonta). Tutustutaan rakentamisessa käytettäviin työvälineisiin ja niiden käyttöön (vasara ja naulat, saha, mitta, vatupassi jne.) Tutustaan villan tiehen lampaasta langaksi, kankaaksi ja lopulta erilaisiksi käsityötuotteiksi. Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan itse lampaan keritsimiseen, villan pesemiseen, karstaamiseen, kehräämiseen langaksi, kutomiseen yksinkertaisilla kangaspuilla.

S4 Tekeminen:

Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana. Virkkaaminen, ompeleminen, pienten puutöiden vuoleminen (esim. paistinlasta, voiveitsi). Opitaan käyttämään yksinkertaisia työvälineitä villan työstämisessä langaksi ja kankaaksi.

S5 Soveltaminen:

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin. Kolmannella voidaan tehdä esimerkiksi ensimmäisiä vaatekappaleita, kuten hattuja, puseroita ja huiveja tai käsinukkeja. Oppilaiden mielikuvituksen käytölle annetaan paljon tilaa.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ikäkauteen sopivin tavoin. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Vuosiluokka 4

S1 Ideointi: Suunnittelussa havainnoidaan ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Neljännen luokan päätyönä tehdään ristipistotyö, jonka ideoinnin tueksi tutustutaan nelisymmetriaan ja hyödynnetään eri värejä ja kuvioita. Tehdään väriharjoitelmia ristipistotöiden suunnittelua varten.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Suunnitellaan malleja ristipistotöistä ruutupaperiarkeille.

S3,S4 Kokeilu ja tekeminen: Tutkitaan erilaisia kankaita ja niiden soveltuvuutta ristipisto- ja ompelutöihin. Ristipistotyönä voidaan tehdä esimerkiksi laukku, tyyny, kynäkotelo tai neulatyyny. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana. Ompelutyönä voidaan tehdä esimerkiksi huopakankaasta pehmoeläin kaavoja apuna käyttäen. Täytettyjä eläimiä voidaan tehdä neulomalla ja virkkaamallakin.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa voidaan käyttää osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Voidaan harjoitella itsearviointia.

Vuosiluokka 5

S1, S2 Ideointi ja suunnittelu: Suunnittelussa hyödynnetään omia kokemuksia ja havainnoidaan ympäristön värejä ja laatuja. Viidennen luokan päätyönä tehdään neuloen esimerkiksi sukat tai lapaset. Laaditaan omalle tuotteelle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa.

S3 Kokeilu: Tehdään ensin mallitilkku ja muokataan suunnitelmaa tarvittaessa. Harjoitellaan viidellä puikolla neulomista ja kokeillaan erilaisia neulepintoja (esimerkiksi joustinneule, sileä neule, aina oikein-neule ja helmineule).

S4 Tekeminen: Valmistetaan neulomalla sukat tai lapaset viidellä puikolla. Opetellaan nurjan ja oikean silmukan neulominen sekä sukan tai lapasen eri vaiheiden neulomisen ja osien nimitykset. Opetellaan leventämään ja kaventamaan neulomalla. Harjoitellaan ymmärtämään kirjallisia neuleohjeita. Voidaan valmistaa myös pieniä puuesineitä sahaamalla, vuolemalla ja hiomalla.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa voidaan käyttää osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itsearviointia työskentelyn edetessä.

Vuosiluokka 6

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erityisesti kolmiulotteiseen muotoon ja sen kaavoihin. Kuudennella luokalla ommellaan esimerkiksi pehmeä nukke, eläimiä omien suunnitelmien ja kaavojen mukaan tai tossut esimerkiksi huopakankaasta. Suunnittelun lähtökohtana on ihmisen ja eläimen muoto. Suunnittelussa opetellaan kiinnittämään huomiota taiteellisuuteen ja oikeisiin mittasuhteisiin.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia käyttäen apuna esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3, S4 Kokeilu ja tekeminen: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia ja opetellaan ottamaan huomioon mitoituksessa saumojen ja täyttämisen vaatimukset. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Materiaaleina suositaan edelleen luonnonmukaisia ja kierrätysmateriaaleja.

Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana. Harjoitellaan tarkoituksenmukaisia ompelupistoja ja täsmällisiä työtapoja. Opetellaan käyttämään ompelukonetta esimerkiksi nukelle vaatteita ommeltaessa. Voidaan suorittaa ompeluajokortti ja harjoitellaan ompelukoneen ohjekirjan käyttöä. Opetellaan lisäksi erilaisia kankaankuviointitapoja esimerkiksi maalaamalla ja värjäämällä yhdistettynä käsityöpussin, neulatyynyn tai muun vastaavan valmistamiseen.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto ja viestintäteknologiaa voidaan käyttää osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse-ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö-ja ryhmäpalautetta.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Oppimisympäristö voi laajeta omasta luokkahuoneesta mahdolliseen käsityöluokkaan ja koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin. Kolmannella luokalla oppimisympäristö voi olla esim. maatila, puistoalue tai sepän paja. Työtavat ovat edelleen käytännönläheiset ja työt tehdään käsin. Suunnittelun tukena käytetään vielä tarinoita, mielikuvitusta, leikkejä sekä käsityötaitoja. Käsitöissä tulevien vaiheiden kirjaamista ja raportointia harjoitellaan. Erilaisia malleja ja töihin tulevien luonnonmateriaalien värejä voidaan suunnitella myös tietotekniikkaa apuna käyttäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppilailla on ikäryhmässään sama aihe, mutta toteuttaminen tapahtuu yksilöllisessä rytmissä. Huomiota kiinnitetään pitkäjänteiseen työskentelyyn ja pitkiin tekoprosesseihin ja vaihe vaiheelta eteneviin töihin. Vuosittaiset teemat ja työskentely töiden parissa luo pohjaa seuraavien vuosien vaativimpiin töihin. Työt tukevat oppilaan kehitystä, ja esimerkiksi 6. luokalla työt auttavat esimurrosiän kynnyksellä olevia oppilaita kehittämään hyvää ja tervettä minäkuvaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa, korostaa myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustaa osaamisen laajentamiseen. Arviointi koskee koko käsityöprosessia. Palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan taitojen kehittämiseen. Oppilaat saavat erilaisia mahdollisuuksia itse- ja vertaisarviointiin ja töidensä esittelyyn eri työprosessien aikana.

Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa 3. luokalla lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin. Luokilla 4-6 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi numeroarvioinnin lisäksi sanallisen palautteen erillisellä liitteellä.

Vuosiluokka 3

Arvioinnin perusteena on oppilaan kädentaitojen kehittyminen, kekseliäisyys ja taito työn suunnittelussa ja toteutuksessa. Arvioidaan myös edistymistä tavoitteellisessa toiminnassa ja yhteistyötaitojen kehittymistä.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena ovat työskentely- ja yhteistyötaidot sekä oman työn suunnittelu ja dokumentointi. Arvioidaan myös edistymistä tavoitteellisessa toiminnassa sekä kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteena ovat työskentely- ja yhteistyötaidot sekä oman työn suunnittelu ja dokumentointi. Arvioidaan myös edistymistä tavoitteellisessa toiminnassa sekä kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa. Arvioinnin perusteena on myös monipuolisten käsityötaitojen ja –tietojen kehittyminen.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteena ovat työskentely- ja yhteistyötaidot sekä oman työn suunnittelu ja dokumentointi. Arvioidaan myös edistymistä tavoitteellisessa toiminnassa sekä kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa. Arvioinnin perusteena on myös monipuolisten käsityötaitojen ja –tietojen kehittyminen.

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L1, L2, L3,L6, L7 Villan työstäminen raaka-aineesta valmiiksi tuotteeksi.

L1, L3, L4 Virkkaamalla toteutettavien pienten vaatekappaleiden, suunnittelu ja toteuttamien, sanallisten tai kirjallisten ohjeiden seuraaminen

L1- L7 Rakennusprojektin suunnittelu ja toteuttaminen

Vuosiluokka 4

L1, L4 Ristipistotyöt ja kirjonta kehittävät hienomotoriikkaa, hahmotuskykyä ja vaativat keskittymistä.

L2 Tutustutaan suomalaiseen ja eri kulttuurien kirjontaperinteisiin.

Vuosiluokka 5

L1, L4 Kolmiulotteisuuden hahmottaminen neuloessa viidellä puikolla. Nurjan silmukan oppiminen käänteisenä kuvana oikeasta silmukasta.

L2 Muiden maiden neulomisperinteeseen tutustuminen.

Vuosiluokka 6

L1, L2 Mittasuhteet ja kolmiulotteisuuden hahmottaminen (nukke, eläin sekä kupera-ja koveramuoto ja eläin veistossa). Nuken vaatteiden ompeleminen.

L2, L7 Oppilaiden ompelemat yksilölliset eläimet luovat kuvan yhteisöstä. Veistossa luokka valmistaa riipputikkaat tai riippusillan, jonka tarkoituksena on osoittaa yhteistyön voima rakentamisessa.

L4, L5 Tietotekniikkaa käytetään hyväksi liikkuvan eläimen kaavojen valmistamisessa.

L4, L5, L7 Materiaaleina kaikissa töissä pyritään käyttämään mahdollisimman paljon uusiomateriaaleja.

14.4.13 Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on tukea ja edistää oppilaan tervettä kasvua niin fyysisen, psyykkisen kuin sosiaalisen toimintakyvyn osalta. Samoin kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen sekä auttaa oppilasta ymmärtämään liikunnan merkitys omassa elämässään. Liikunnanopetuksen tehtävä on synnyttää taitoja, tietoja ja kokemuksia, jotka auttavat liikunnallisen elämäntavan omaksumista.

Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta. Monipuolinen liikunnan opetus tukee oppilaan yksilöllistä kehitystä ja kasvua, hyvinvointia ja kasvua yhteisöllisyyteen. Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilasta laajentamaan luontaisia taipumuksiaan uusille alueille. Myönteisen suhteen löytäminen omaan kehoon on tärkeä näkökulma. Jos liikunnanopetus tarjoaa onnistumisen elämyksiä, onnistumisten kautta on mahdollisuus vahvistaa kehon kunnioitusta ja tervettä itsetuntoa. Opetuksessa ja arvioinnissa otetaan huomioon paikalliset ja luonnon olosuhteet, vuodenajat ja lähiympäristön ja koulun mahdollisuudet sekä oppilaan erityistarpeet ja terveydentila.

Luontoliikunnalla eli luonnossa ja ulkona tapahtuvassa toiminnassa on tärkeä pedagoginen tavoite: opettaa ja kehittää luonnollista, avointa suhtautumista ympäristöön sekä herättää kiinnostus luonnon tarjoamiin mahdollisuuksiin ja arvostaa luonnon kauneutta ja ainutkertaisuutta.

Opetussisällöt valitaan riittävän monipuolisiksi, jotta kaikki oppilaat voivat turvallisesti ja kiinnostuneeksi, parhaassa tapauksessa innostuneesti osallistua. Steinerkoulussa on pitkät perinteet tyttöjen ja poikien yhteiselle liikunnanopetukselle. Uimaopetuksessa seurataan Jyväskylän kaupungin uimaopetuksen opetussuunnitelmaa. Steinerkoulun liikunnanopetukseen voi kuulua myös Bothmer-voimistelua, jonka selkeä geometrisuus tukee myös geometrian opetuksen sisältöjä.

Vuosiluokat 3-6

Liikunnanopetuksen tehtävä näillä luokka-asteilla on vahvistaa lapsen kasvua hyvän itsetunnon kokevaksi koululaiseksi, joka tuntee itsensä varmaksi omassa kehossa ja osaa huomioida muut ryhmäläiset myönteisellä tavalla. Perusliikuntataitojen lisäksi tehtävänä on harjaannuttaa erilaisia liikunnallisia taitoja eri välineitä.

Neljännellä luokalla fyysisen kehityksen tärkein osa-alue on hengityksen rytmin vakiintumisessa sille ominaiseen muotoon. Liikuntatunneilla on tällöin mielekästä suosia rytmistä elementtiä, jossa liikelaaduissa on tunnistettavissa hengityksen kaltainen sisään-ulos-liike. Tähän tarkoitukseen voidaan käyttää esimerkiksi erilaisia hyppynaruharjoituksia, sukkulaviestiä ja leikkejä.

Viidennellä luokalla kasvun rakentumisen pääasiallinen alue on verenkierron virtaavassa tapahtumassa. Jo luonnostaan oppilaat lähtevät mukaan liikuntaan, jossa on koettavissa pyörivä ja virtaava liike. Kuperkeikat, pyörähtävät liikkeet telineillä, kansantanssit ja monet muut liikunnan sisällöt tarjoavat tähän tarkoitukseen loputtomasti mahdollisuuksia.

Kuudennella luokalla erityisesti luiden lujittuminen on olennaista. Luustolle annetaan riittävästi haastetta ja virikettä lujuuden kehittymiseen. Voimistelussa käsilläseisonta ja kärrynpyörät sekä muut liikkeet kuten ihmispyramidit ja pariakrobatia tarjoavat tälle ikäkaudelle sopivia haasteita.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 3

T1 Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

T3 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

T6 Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.

T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa sisä- ja ulkotiloissa. Eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan monipuolisesti tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen ja liikuntalajien avulla. Opetukseen sisältyy paljon leikkejä ja mielikuvituksen kautta toimintaan ohjaavaa liikkumista.

S1 Opetuksen sisältöinä ovat mm. hyppynaruharjoitukset, pallonkäsittelyharjoitukset leikinomaisesti, kansantanssit, voimistelu, hiihto, luistelu ja valokuvasuunnistus. Opetukseen kuuluu myös uinnin ja vesiliikunnan opetusta. Bothmer-voimistelussa 3.luokan piirileikki.

S2 Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä. Toimitaan toiset huomioiden, yhteisistä pelisäännöistä kiinni pitäen ja vastuullisesti toimien.

S3 Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjänteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja

virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

S3 Opetuksessa käytetään liikuntaan innostavia mielikuvia. Opetukseen valitaan oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 4

T3 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan, että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

T6 Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.

T7 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S1 Leikit, harjoitukset ja tehtävät monipuolistuvat ja haasteet lisääntyvät. Erityisesti eläinaiheiset mielikuvat leikeissä, paljon juoksuleikkejä ja erilaisia viestejä, joissa voivat yhdistyä juokseminen, pallon kiinniottaminen ja heittäminen. Opetukseen sisältyy naruhyppelyä, hyppy- ja askel harjoituksia vahvan rytmin kantamana. Leikitään ja pelataan pallopelejä sekä niiden viitepelejä. Opetukseen sisältyy myös telinevoimistelua, uintia, hiihto, luistelua, kansantanssia, valokuvasuunnistusta ja kartan kanssa tapahtuvaa aarteen etsintää. Bothmer-voimistelussa on vuorossa 4.luokan piirileikki.

S2 Opetukseen valitaan myönteisiä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon auttamaan muita sekä opitaan ottamaan vastuuta omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjänteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Oppilas onkin valmis ja halukas osoittamaan entistä enemmän yksilöllisistä rohkeutta ja pätevyyttä. Tähän tarjoutuu mahdollisuus, kun leikkeihin yhdistyy enemmän pelinomainen elementti, jossa oppilas voi näyttää osaamistaan. Myös voimistelussa voidaan luoda tilaisuuksia, jossa voi näyttää rohkeuttaan ja pätevyyttään.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 5

T3 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

T4 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.

T6 Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.

T8 Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Liikkuminen on yleensä tässä ikävaiheessa helppoa ja kepeää. Murrosikä ei yleensä vielä ole tuomassa raskautta jäseniin. Opetuksen tavoitteena on vahvistaa tätä kehollisen harmonian kokemusta. Esikuva löytyy antiikin Kreikan urheilun ihanteesta.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1 5.luokan teemana ovat olympialaiset. Harjoitellaan yleisurheilussa perinteisiä lajeja, kuten juoksua, pituushyppyä, kiekon heittoa, keihäänheittoa sekä painia (pysty). Voimistelussa harjoitellaan erityisesti pyöriviä liikkeitä permannolla ja telineillä. Pelataan pallo- ja mailapelejä sisällä ja ulkona. Opetukseen sisältyy myös uintia, luistelua, hiihtoa ja mahdollisuuksien mukaan myös laskettelua. Myös tanssi soveltuu hyvin sisältöihin. Jatketaan suunnistusta ja harjoitellaan karttamerkkejä sekä kartanlukua tarkemmin. Osallistutaan valtakunnalliseen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittauksiin. Bothmer-voimistelussa ovat vuorossa erilaiset rytmiset hyppelyt, esimerkiksi "kevyt-raskas hyppely".

S2 Opetukseen valitaan myönteisiä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon auttamaan muita sekä opitaan ottamaan vastuuta omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjänteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 6

T3 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

T4 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

T6 Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.

T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

T10 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.

T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Jatketaan yleisurheilua, pallo- ja mailapelejä aiempaa tarkemmin säännöin ja välineen käsittelyharjoituksin. Telinevoimistelussa pyritään monipuoliseen harjoitteluun, johon voidaan ottaa vaikutteita myös parkourista ja muista voimistelumuodoista. Jatketaan luistelua, hiihtoa ja mahdollisuuksien mukaan laskettelua. Tanssia, uintia, suunnistusta ja kartan lukemista kehitetään. Tehdään erilaisia sirkustaitojen harjoituksia yksin, pareittain ja ryhmässä. Bothmer-voimistelussa tehdään erilaisia geometrisia muotoja ilman apuvälineitä sekä Bothmer-sauvan kanssa.

S2 Alempien luokkien leikinomainen sävy muuttuu enemmän tarkkuutta ja sääntöjä korostavaksi harjoitteluksi. Kuudennella luokalla nousee tärkeäksi arvoksi se, että kunnioitetaan sääntöjä ja järjestystä. Peleissä ja leikeissä on tavoitteena reilu peli ja sääntöjen tarkka noudattaminen.

Voimistelussa suoritettavat geometriset muodot vahvistavat tätä oppilaan sisäisesti tarvitsemaa selkeyden ja järjestyksen tuntemusta.

S3 Valitaan edelleen pitkäjänteisyyttä kehittäviä tehtäviä. Opetuksessa huomioidaan edelleen myös liikunnan iloa ja virkistystä tuovat tehtävät, jotka vahvistavat pätevyyden kokemista ja myönteistä minäkuvan kehitystä.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokat 3-6

Kolmannelta luokalta alkaen harjoitellaan perusteellisesti tuntien kulkuun liittyviä työtapoja. Opetellaan kokoontumaan tuntien alkaessa sovittuun paikkaan, opettajan lähelle yhtenäiseksi joukoksi ja kuuntelemaan ohjeet seuraavaan aktiviteettiin. Suorituksen jälkeen palataan sovittuun paikkaan opettajan luo. 4.luokalta lähtien tutustutaan enenevässä määrin erilaisten liikuntavälineiden, kuten pallojen, narujen ja esimerkiksi sirkusvälineiden käyttöön. Tavoitteena monipuolinen taitojen kehittyminen. Harjoittelemalla erilaisia ketteryys-, tasapaino-, nopeus- ja muita sen kaltaisia taitoja, on jokaisella oppilaalla mahdollisuus onnistua jossakin lajissa. Motoriset taidot ja liikevalmiudet kehittyvät helposti, jos harjoittelu on mielekästä ja mieluisaa. Esimerkiksi telinevoimistelu tarjoaa erinomaisia haasteita, jossa jokainen voi onnistua omien liikunnallisten mahdollisuuksiensa mukaan. Liikuntateknologiaa voidaan tarvittaessa hyödyntää liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys luovat turvallista ja toimintaan kutsuvaa ilmapiiriä. Tuntien järjestyssäännöt, kuten yhteinen neuvonpito, telineiden ja välineiden esillepano ja poisotto, opetellaan selkein ja yksinkertaisin säännöin. Oppilasta rohkaistaan ja opastetaan oikeisiin suorituksiin ja annetaan välitöntä tukea liikuntaan. Oppilaille voidaan antaa tarvittaessa eri tasoisia tehtäviä oman taitotason mukaan. Oppilaita ohjataan positiivisen palautteen ja kannustuksen antamiseen toisilleen eri aktiviteeteissa.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Läpi koko perusopetuksen arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki liikunnan opetuksen osa-alueet. Jatketaan itsearviointia ja vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista. Väliarviointina oppilas saa tarvittaessa palautetta arviointikeskusteluissa. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa 3.luokalla lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin. Luokilla 4-6 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi numeroarvioinnin lisäksi sanallisen palautteen erillisellä liitteellä.

Vuosiluokka 3

Arvioinnin perusteena on aktiivinen osallistuminen tuntityöskentelyyn, liikuntataidot, yhteistyötaidot, havainnointi sekä pitkäjänteinen harjoittelu ja tavoitteellisuus. Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta, joka rohkaisee yrittämiseen ja opeteltavien taitojen harjoittamiseen. Pyritään vahvistamaan oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena on aktiivinen osallistuminen tuntityöskentelyyn, liikuntataidot, yhteistyötaidot, havainnointi sekä pitkäjänteinen harjoittelu ja tavoitteellisuus. Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta siten, että se rohkaisee yrittämiseen ja parhaansa tekemiseen.

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteena on aktiivinen osallistuminen tuntityöskentelyyn, liikuntataidot, yhteistyötaidot, havainnointi sekä pitkäjänteinen harjoittelu ja tavoitteellisuus. Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen.

Oppilasta autetaan hahmottamaan omia vahvuuksiaan ja kehitystarpeitaan. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteena on aktiivinen osallistuminen tuntityöskentelyyn, liikuntataidot, yhteistyötaidot, havainnointi sekä pitkäjänteinen harjoittelu ja tavoitteellisuus. Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen.

Määriteltäessä osaamisen tasoa 6. luokan lukuvuositodistusta varten käytetään oppiaineelle määriteltyjä valtakunnallisia arviointikriteerejä. (Liite)

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L1, L2, L7 Telinevoimistelu, leikit

L3 Luistelu, hiihto, retkeily, uinti

L2, L7 Kansantanssit

L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7 Eurytmialiikunta

Vuosiluokka 4

L1, L3, L6, L7 Suunnistus, retkeily, hiihto ja luistelu

L2, L7 Kansantanssit

Vuosiluokka 5

L1, L4, L5 Suunnistus

L2, L7 Kansantanssit

L3 Uinti

L3, L6 Hiihto ja luistelu

Vuosiluokka 6

L1 Akrobatia, sirkustaidot

L3 Retkeily ja hiihto

L5 Suunnistus

14.4.14 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Koko perusasteen kestävän oppilaanohjauksen jatkumon tehtävänä on edistää opiskelun, kasvun ja kehityksen sujuvuutta. Oppilaanohjaus tehdään monialaisesti yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelma kuvaa ohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjaon sekä verkostot, joita ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi tarvitaan. Suunnitelmaan sisältyvät myös kodin ja koulun yhteistyö, koulun mahdollinen työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.

Oppilaiden opintojen sujuvuutta pyritään edistämään niin opintojen aikana kuin jatko-opintoihin siirryttäessä paitsi huoltajien, opettajien ja opinto-ohjaajien välisellä yhteistyöllä, myös eri arviointimuodoista saadun palautteen avulla.

Vuosiluokat 3-6

Seuraavilla neljällä vuosiluokalla oppilasta tuetaan löytämään omia kykyjänsä ja vahvuuksiansa oppijana sekä vahvistamaan niitä. Oppilasta ohjataan ottamaan koko ajan enemmän vastuuta oppimisestaan itse myös kouluajan ulkopuolella.

14.4.15 Eurytmia

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Eurytmia on taiteellistoiminnallinen oppiaine, jonka tehtävänä on edistää oppilaiden tervettä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua. Ryhdin ja tasapainon kehittäminen sekä oman kehon kokeminen ja hallinta ovat harjoittelun perustana. Keskittymiskyvyn ja kuuntelutaidon harjoittaminen ovat mukana kaikessa tekemisessä. Eurytmia tukee kognitiivista, emotionaalista ja sosiaalista kehitystä tavalla, joka vahvistaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ja eheää minäkuvaa, luovaa ajattelua ja oivalluskykyä. Näin luodaan pohjaa mm. matemaattiselle ajattelulle sekä edellytyksiä omista lähtökohdista käsin oppimiselle.

Tarkoituksena on tukea kasvua kohti tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden arvoja ja edistää näin sekä yksilöllistä hyvinvointia että yhteiskunnassa tarvittavia sosiaalisia taitoja. Opetuksen menetelmänä on taiteellisten prosessien hyödyntäminen. Musiikkia ja sanataidetta ilmaistaan liikkein ja elein monipuolisesti,

ikäkauden mukaisesti liikeilmaisun taitoja kehittäen. Oppilaat eläytyvät yhdessä runoon tai musiikkikappaleeseen ilmaisten niiden sisältöjä yhteisellä liikkeellä. Aktiivinen, pitkäjänteisyyttä edistävä harjoittelu vahvistaa liikunnan iloa, luovuutta sekä motorisia perusvalmiuksia.

Eurytmian opetuksessa sosiaalinen harjoittelu on keskeistä. Koko ajan työskennellään yhdessä tai useammassa ryhmässä, mikä kasvattaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Opitaan ottamaan vastuuta yhteisistä säännöistä ja toiminnasta sekä auttamaan muita ja ottamaan toiset huomioon. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan jatkuvasti.

Taiteellisessa työskentelyssä käytetään suomenkielistä, ryhmän mukaan mahdollisesti myös muun kielistä runomateriaalia sekä luokka-asteelle soveltuvaa musiikkia. Näin voidaan rakentaa oppilaiden kulttuuripääomaa ja tukea kulttuuri-identiteetin rakentumista. Opetussisältöjä mukautetaan muiden oppiaineiden sisältöihin.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokasta 3 lähtien alkaa yksilöllinen tunne-elämä rikastua ja syventyä. Opitaan löytämään yhdessä liikkumisen ilo ja havaitsemaan, miten oma liike liittyy ryhmän liikkeeseen. Aletaan tottua jäsentämään tietoisemmin kielellisiä ja musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä. Samalla kehitetään ja harjoitellaan kuuntelemisen kykyä.

Eurytmian opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

T1 Kehonhallinta ja fyysinen toimintakyky

Vahvistetaan kehonhallintaa ja koordinaatiotaitoja sekä hienomotorisia taitoja. Tuetaan ryhdin ja tasapainon kokemusta. Harjaannutetaan keskittymiskykyä. Kehitetään liikkeen nopeuden ja voiman hallintaa.

T2 Sosiaalinen toimintakyky ja osallisuus

Tavoitteena on luoda tilanteita, joissa oppilas voi eri tavoin harjoitella kuuntelutaitojaan, harjoitella toisen yksilön kohtaamista, kehittää yhteistyötaitoja ja toisten huomioon ottamista, rakentaa myönteistä minäkuvaa ryhmässä toimiessaan, kokea iloa yhdessä liikkumisesta ja oppia liikkumaan luontevasti ryhmässä, kehittää empatiakykyään ja oppia noudattamaan sääntöjä. Opitaan säätelemään omaa toimintaa ja tunneilmaisua toiset huomioon ottaen ja heitä auttaen.

T3 Oppilaan kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen

Kehitetään muistia ja keskittymiskykyä. Tuetaan rytmisten toimintojen kehitystä. Ristikkäisliikkein tuetaan aivopuoliskojen tasapainottumista.

T4 Avaruudellinen hahmottaminen

Geometrisia muotoja harjoittelemalla kehitetään muodon ja tilan tajua. Hahmotetaan eri suunnat: ylhäällä, alhaalla, edessä, takana, oikea, vasen, sekä suunnan vaihdokset. Oppilas kokee itsensä tilassa. Opitaan hahmottamaan ja suhteuttamaan omat liikkeet muun ryhmän kanssa. Harjoitellaan aivopuoliskojen tasapainottumista tukevia ristikkäisliikkeitä.

T5 Tietojenkäsittelyn ja ohjelmoinnin peruskäsitteet

Tavoitteena on harjoittaa edelleen peräkkäisyyden, valinnan, toiston, bitin ja algoritmin käsitteiden periaatteita erilaisin leikein ja eurytmiaharjoituksin, joissa yksilöt ja ryhmät liikkuvat vastaavien sääntöjen mukaisesti. Harjoitusvälineinä voidaan käyttää myös palloja tai eurytmiasauvoja. Lisäksi tulevat Boolen funktioita havainnollistavat toiminnalliset leikit.

T6 Luova ilmaisu

Liikeilmaisun pohjana ovat monipuolisemmat sana- ja sävelteokset. Viritetään oma-aloitteista taiteellista liike-ilmaisua.

T7 Psyykkinen toimintakyky

Vahvistetaan oppilaan minä-kokemusta ja keskittymiskykyä ohjaamalla häntä pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä ottamaan vastuuta omasta toiminnasta. Vaikeutuneet harjoitukset elävöittävät ajattelua.

T8 Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito

Sävel- ja äänne-eurytmiassa ilmaistaan liikkeillä musiikkia ja sanataidetta. Opitaan ymmärtämään kehollista viestintää ja sanattomia viestejä vuorovaikutuksessa.

T9 Hyvinvointi ja turvallisuus eurytmisen liikkumisen aikana

Opitaan noudattamaan sääntöjä ja totutellaan toimimaan aiempaa itsenäisemmin. Opitaan kunnioittamaan muita sekä toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

T10 Liikunnallisen itseohjautuvuuden kehittäminen

Kehitetään liikemuistia ja opitaan työskentelytaitoja.

T11 Aistien harjaannuttaminen

Vahvistetaan erilaisia aistikokemuksia.

Eurytmian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

Eurytmiatuntien aineistona ovat jaksotuntien aiheet mittaamisesta vanhoihin ammatteihin ja luonnon elementteihin. Musiikissa siirrytään diatoniseen sävelasteikkoon. Perusmuotona on edelleen piiri. Oppilasta ohjataan itsenäisempään harjoitteluun jäljittelyn sijaan. Tietojenkäsittelyn näkökulmasta toiminnallisia leikkejä, jotka vastaavat Boolen algoritmeja.

S1 Symmetriaharjoituksia ja yksinkertaisia geometrisia muotoja liikutaan leikinomaisesti. Harjoitellaan oikeaa ja vasenta suuntaa tilassa liikkuen. Tehdään keskittymisharjoituksia ja ketteryysharjoituksia ja paljon ristikkäisliikkeitä sekä omassa kehossa että liikkuen tilamuodoissa. Harjoitellaan taputtaen tai kulkien kuuntelemaan musiikin rytmiä.

S2 Tehdään ns. kysymys- ja vastausharjoituksia, joissa harjoitellaan vuorovaikutusta parien ja ryhmien kesken. Tehdään piirin supistumis- ja laajenemisharjoituksia.

S3 Aloitetaan äänteiden tietoinen opettelu, harjoitellaan runojen ja musiikkikappaleiden motiivien liikkumista, tutustutaan säveleleisiin, tunnustellaan iloisen ja surullisen eri laatuja duuri- ja mollitunnelmissa.

Eurytmian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokalla 3

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja luokka-asteen mukaisia eurytmian opintokokonaisuuksia, jotka mahdollistavat myös pitkäjänteisemmän harjoittelun. Vuorovaikutustaitoihin ja turvalliseen ilmapiiriin kiinnitetään huomiota. Myönteiset liikkumiskokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään eurytmisia taitojaan. Oppitunneilla opittua voidaan esittää koulun tapahtumissa. Opetustilanteissa perehdytään tietojenkäsittelyn perusteisiin liittämällä esineiden liikuttaminen ihmisten ja ihmisryhmien liikuttamiseen. Pyritään siihen, että oppilas osaa noudattaa sääntöjä, toimia turvallisesti ja asiallisesti ja kunnioittaa toisia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki eurytmiassa

Yleisesti

Myönteisessä tyttöjen ja poikien rinnakkain työskentelyssä tuetaan tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä, oman itsen ja toisten hyväksymistä sekä auttamiskykyä turvallisessa ilmapiirissä myös erilaisia kulttuurisia lähtökohtia huomioon ottaen.

Vuosiluokalla 3

Eurytmian tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus osallisuuteen ja yhteisöllisyyden kokemiseen. Opetuksessa pyritään kannustavaan ja hyväksyvään työskentelyilmapiiriin. Viestinnällä ja tuntitilanteiden organisoinnilla tuetaan oppilaiden turvallisuuden tunnetta. Sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella.

Oppimisen arviointi eurytmiassa

Eurytmian arviointi perustuu tavoitteiden monipuolisiin arviointitapoihin ja kannustavuuteen.

Vuosiluokka 3

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta siten, että se rohkaisee yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään eurytmisiin yhteistyötaitoihin, kuunteluun, havainnointiin, pitkäjänteiseen harjoitteluun ja tavoitteellisuuteen. Oppimisprosessin kannalta on keskeistä edistyminen kehon hallinnassa ja koordinoinnissa sekä tilan ja ympäristön hahmottamisessa eurytmian kautta.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

Aiempina vuosina opitun lisäksi:

L1 Lapsen ajattelun kehitystä tukevat ristikkäismuodot tilassa ja käsien ja jalkojen ristikkäisliikkeet. Oppilasta ohjataan itsenäisempään harjoitteluun jäljittelyn sijaan. Tilataju kehittyy, kun opetellaan hahmottamaan piirin lisäksi muita geometrisia muotoja tietoisemmin. Musiikkikappaleiden motiivien liikkuminen kehittää keskittymis- ja kuuntelutaitoja.

L2 Eläytyminen vanhojen käsityöläisammattien työliikkeisiin laajentaa lapsen sisäistä kokemusta. Musiikissa siirrytään diatoniseen sävelasteikkoon.

L3 Oman kehon kokeminen arvokkaana ja tossuista ja esiintymisvaatteista huolehtiminen.

L4 Musiikin ja sanataiteen ilmaisu liikkuen ja eri kulttuurien kertomukset ja runot.

L5 Koodaus ihmisiä ja esineitä liikuttamalla.

L6 Ryhmässä toimimisen taidot ja kuuntelutaitojen edistäminen.

L6 Aloitekyky

L7 Yhteisten prosessien kokemuksellinen läpi käyminen .

14.4.16 Tieto- ja viestintätekniikka

Tieto- ja viestintätekniikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Oppilasta ohjataan ja kannustetaan käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaalle luodaan Office – tunnukset sekä Wilma -tunnukset. Tieto- ja viestintätekniikkaa hyödynnetään eri oppiaineiden sisällöissä. Tieto- ja viestintätekniikkaa hyödynnetään myös ulkona tapahtuvassa oppimisessa. Oppilasta ohjataan käyttämään tieto- ja viestintätekniikassa eri ohjelmia ja laitteita. Oppilasta ohjataan vastuulliseksi tietotekniikan käyttäjäksi.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki tieto- ja viestintätekniikassa

Oppilasta ohjataan ja kannustetaan käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa eri oppiaineissa. Opetusta voidaan eriyttää tarvittaessa oppilaan tason mukaiseksi. Oppilasta kannustetaan käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa koulun arjessa ikätaso huomioiden.

Sisältö

Sisällöt löytyvät oppiainekohtaisista sisällöistä.

Oppiaineen tehtävä

Tieto- ja viestintätekniikka on yksi laaja-alaisen osaamisen alue. Tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään oppimisen apuvälineenä eri oppiaineissa. 4. ja 6. luokalla on kaikille yhteinen opetuksen järjestäjän valitsema valinnainen tietotekniikan kurssi, jonka tehtävänä on ohjata oppilasta tietotekniikan hyötykäyttöön, kannustaa häntä taitojensa kehittämiseen ja hyödyntämiseen ja antaa oppilaille opiskelussa ja jatko-opinnoissa tarvittavat tiedot ja taidot.

Tavoitteet

Tavoitteena on, että oppilas oppii eri oppiaineiden opiskelussa ja jatko-opinnoissa tarvittavat TVT-taidot ja että oppilaan ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät TVT:n avulla.

Oppilaita ohjataan käyttämään ja kehittämään tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa, tiedonhallinnassa sekä tiedonhankinnassa. Tavoitteena on, että oppilas:

Vuosiluokka 1

Oppilas saa valmiuksia tekniselle osaamiselle leikkien ja liikkuen. Lisäksi oppilas tutustuu digimaailman turvataitoihin.

Vuosiluokka 2

Oppilas tutustuu nettietikettiin ja vahvistaa ensimmäisen luokan taitoja. Lisäksi oppilas tutustuu algoritmisen ajattelun alkeisiin leikkien ja liikkuen.

Vuosiluokka 3

Oppilas tutustuu käyttämään tietoteknisiä laitteita, jotka tulevat hänelle tutuksi. Lisäksi oppilas harjoittelee näppäintaitoja ja omien esitysten tekemistä.

Vuosiluokka 4

Oppilas laajentaa näppäintaitojen osaamista sekä omien esitysten tekemistä. Oppilas tutustuu omien videoiden tekemiseen ja tekijänoikeuksiin. Oppilas saa itselleen Wilmatunnuksen ja harjoittelee Wilman käyttöä.

Vuosiluokka 5

Oppilas tutustuu tekijänoikeuksiin. Oppilas tutustuu koodaamiseen sekä harjoittelee tekstinkäsittelyä.

Vuosiluokka 6

Oppilas osaa kirjoittaa virallisen kirjeen sekä asioida sähköisesti. Lisäksi oppilas tutustuu kuvan muokkaamiseen. Lisäksi oppilas tutustuu tiedostojen tallentamiseen ja käyttämiseen pilvipalvelussa.

Oppilaan oppimisen arviointi tieto- ja viestintätekniikassa vuosiluokilla 3, 4 ja 6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa, joka korostaa myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustaa osaamisen laajentamiseen. Arviointi koskee koko kokonaisuuden hahmottamista ja osaamista. Palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan taitojen kehittämiseen.

Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa 3. luokalla lukuvuositodistuksen liitteenä sanallisen arvioinnin. Luokilla 4-6 oppilas saa lukuvuoden päätteeksi sanallisen arvioinnin.

Vuosiluokka 3

Arvioinnin perusteena on oppilaan erilaisten tietoteknisiin laitteisiin tutustuminen. Tablettiin ja tietokoneeseen tutustuminen sekä näppäintaitojen harjoitteleminen. Arvioinnin perusteena on myös omien esitysten tekeminen.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena on oppilaan omien videoiden tekemiseen tutustuminen sekä omien esitysten tekemisen laajentaminen. Arvioidaan myös omien näppäintaitojen kehittymistä edelleen. Vuosiluokalla tutustutaan myös koodauksen alkeisiin.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteena ovat tekstinkäsittelyn harjoittelu ja koodauksen syventäminen. Lisäksi arvioinnin perusteena on virallisen kirjeen luominen, sähköinen asiointi sekä kuvan muokkaaminen.

15. Vuosiluokat 7-9

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle tarkoittaa siirtymistä luokanopetusvaiheesta aineenopetusvaiheeseen. Se edellyttää koulun henkilöstön yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä luokanopettajalta luokanohjaajalle ja muille lasta opettaville opettajille sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Tukea tarvitsevien oppilaiden osalta tietojen siirtämisestä voi myös vastata erityisopettaja. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys pysyy vuosiluokilla 7-9 aiempien vuosien tapaan tärkeänä, vaikka oppilaan vastuu omasta koulutyöstään kasvaa. Koulu huolehtii siitä, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Yhteistyössä kotien ja muiden mahdollisten tahojen kanssa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uuden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi, joten oppilaan omien näkemysten kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen tulee koko ajan tärkeämmäksi.

Lain edellyttämästä erityisen tuen päätöksen tarkistamisesta ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä huolehtivat yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa luokanopettaja, erityisopettaja sekä rehtori.

Vuosiluokat 7-9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, häirintää tai syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikainen arviointi ja palautteen antamisen käytännöt toteutetaan siten, että ne vuorovaikutteisina ohjaavat oppimista sekä kannustavat työskentelemään tavoitteellisesti. Kodin ja koulun yhteistyö säilyy edelleen kasvavan nuoren tärkeänä tukena. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä tavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa ajattelulleen ja identiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin.

15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7-9.

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Oppilaille luodaan mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä heitä ohjataan tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa sekä näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestävän elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista sekä pohditaan kestävän kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestävän kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Oppilaiden aktiivinen rooli oppimisprosessissa vahvistuu koko ajan, mikä luo edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa sekä kehittämään niitä. Oppilaille annetaan keinoja tarkkaavaisuuden ja keskittyneisyyden ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussa.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilaille annetaan monipuolisia mahdollisuuksia tehdä havaintoja, hakea tietoa sekä tarkastella käsiteltävää asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen.

Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja

uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Koulutyö tukee oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan muita ihmisiä arvostavasti sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisältyy runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.

Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa.

Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tvt:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestävään kehitykseen.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen sitä vaativissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja.

Oppilaita ohjataan turvalliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettisesti kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja vältytään tiedon häviämiseltä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuoja ja tekijänoikeus tarkoittavat, ja mitä seurauksia vastuuttomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen.

Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen

elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämään tutustumisjaksot, koulussa vierailevien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, erilaiset vierailut sekä varainkeruu luokkien omia tarpeita varten.

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäseninä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä kouluyhteisössä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

15.3. Paikallisesti sovittavat asiat
Luokkien 7-9 siirtymävaiheisiin liittyvät paikallisesti sovitut asiat on kuvattu kappaleessa 15.1.

15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9

15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Kielikasvatus

Kielikasvatus koulussa rakentuu sekä äidinkielen että muiden opetettavien kielten opetuksesta ja niiden rinnakkaisesta käytöstä eri oppimistilanteissa. Kielikasvatuksen ytimenä on ohjata oppilaita käyttämään kieliä monipuolisesti, suullisesti ja kirjallisesti kaiken oppimisensa tukena eri oppiaineissa ja tilanteissa.

Kielikasvatuksella ohjataan oppilaita myös tiedostamaan ja ymmärtämään kulttuurieroja, arvostamaan omaa ja toisten kielellistä identiteettiä sekä kunnioittamaan kaikenlaista kielellistä erilaisuutta.

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus on taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Oppiaineen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja, ohjata heitä monipuolisesti kielellisen kulttuurin pariin sekä saattaa heidät tietoisiksi viestijöiksi ja kielenkäyttäjiksi. Opetus perustuu monipuolisesti puhuttuun kieleen ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen, monipuolisiin kulttuurisisältöihin, laajaan tekstikäsitykseen; tulkitsemiseen ja tuottamiseen sekä tiedon hankintaan ja jakamiseen. Oppilaiden erilaisuus, tasa-arvo ja sukupuolen moninaisuus huomioidaan oppimisympäristössä ja opetusmenetelmissä.

Vuosiluokilla 7-9

Kahdennentoista ikävuoden jälkeen käsitteellisen ajattelun mahdollistuessa äidinkielen opetuksessa tulevat tärkeiksi kielen rakenne ja ilmaisun tavat ja tyylit. Kieli alkaa toimia sekä loogisen ajattelun että taiteellisen ilmaisun välineenä. Keskeisiä kielen opetuksen osa-alueita ovat nyt kirjallisuus, puheilmaisu ja kielentuntemus.

Äidinkielen opetuksen pyrkimyksenä on saattaa oppilas tiedostamaan tavoitteitaan ja myös itseään kielenkäyttäjänä. Hyvän yleiskielen kehityksen myötä oppilas voi ilmaista ajatuksiaan sekä suullisesti että kirjallisesti, tarkastella niitä monipuolisesti ja havainnoida kriittisiesti, ryhmittää tarkasteluja ja havaintoja loogisesti ja tehdä päätelmiä, kehittää arvostelukykyään avoimeksi ja ennakkoluulottomaksi, oppia tuntemaan itseään, saada taiteellisia elämyksiä sekä luovana että vastaanottavana osapuolena ja kokea sekä tajuta kielen oman luonteen ja ainutlaatuisuuden.

Vuosiluokilla 7-9 tehtävänä on edistää oppilaan kielellisiä taitoja niin, että hän pystyy olemaan vuorovaikutuksessa myönteisesti ja rakentavasti erilaisissa ja monimuotoisissa viestintätilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Oman viestijäkuvan hahmottamisen lisäksi oppilaita kannustetaan osallistumaan kielenkäyttötilanteisiin monipuolisesti yhteiskunnassa ja eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee, ja opiskelijoita ohjataan pohtimaan erilaisten tekstisisältöjen ja oman elämän välistä yhteyttä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö pyritään rakentamaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi, jossa

oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja jossa vuorovaikutus oppilaiden ja opettajien kanssa luo virikkeitä etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa myös viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Vuosiluokilla 7-9

Oppilasta tuetaan löytämään omaan taitotasoon sopivaa kirjallisuutta ja tekstejä ja kannustetaan lukuharrastuksen jatkamiseen. Samoin kannustetaan tuomaan ryhmässä esiin omia ajatuksia ja kokemuksia. Autetaan löytämään ja käyttämään kullekin oppilaalle sopivia opiskelustrategioita ja omia vahvuuksia oppijana. Turvallista ja vastuullista median käyttöä tuetaan keskustelemalla oppilaiden kokemuksista, tunteista ja median tuomista näkökulmista. Tavoitteena on tukea oppilasta toimimaan mediaympäristössä ihmisenä ihmiselle samalla tavalla kuin hän toimii muissakin ympäristöissä. Oppilas saa ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 ohjata oppilasta harjoittamaan viestijätaitoaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti ja vuorovaikutusta rakentaen erilaissa viestintäympäristöissä koulussa ja sen ulkopuolella.

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan; tunnistamaan ilmaisutapojen ja –tyylien vaikutuksia sekä kehittämään taitoaan perustella viestinnällisiä valintojaan

T3ohjata oppilasta harjoittelemaan viestintä- ja esiintymistilanteita

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan ymmärtää, tulkita ja arvioida kuulemaansa ja lukemaansa sekä arvioida oman lukemisensa kehitystarpeita

T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita ja käyttää erilaisia kaunokirjallisia sekä asia- ja mediatekstejä

T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan tiedonhankintataitoja käyttämällä, vertailemalla ja arvioimalla erilaisia tietolähteitä sekä käyttämällä löytämäänsä tietoa tarkoituksenmukaisella tavalla, rohkaista oppilasta arvioimaan ja ymmärtämään kirjallisuuden, lehdistön ja muun median mahdollisuuksia tuottaa mielikuvia, muokata maailmankuvaa ja ohjata ihmisten valintoja

T9 kannustaa oppilasta lukemaan ja laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistaa oppilaan lukukokemuksia

S3 Tekstien tuottaminen

T10 rohkaista oppilasta kehittämään monipuolisesti kirjoittamisen ja suullisen viestinnän taitojaan, ilmaisemaan ajatuksiaan, huomioimaan puheessaan ja kirjoittamisessaan tilanteen, vastaanottajan ja viestintävälineen sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstejä myös monimediaisissa ympäristöissä ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja; suunnittelemaan sanottavaansa, etenemään tavoitteellisesti, hyödyntämään kielitietoaan kirjallisessa ja suullisessa ilmaisussaan, harjoitella taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta

T13 ohjata oppilasta kehittämään kirjoitustaitonsa sujuvuutta ja vahvistaa tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa sekä vahvistaa yleiskielen hallintaa

T14 harjaannuttaa oppilaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T15 ohjata oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan; auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, vaihtelua ja muuntumista, tyylipiirteitä ja sävyjä, ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, taiteellista kokemustaan, eettistä tietoisuuttaan ja suvaitsevaisuuttaan eri kielikulttuureja kohtaan tutustumalla kotimaisen ja ulkomaisen kirjallisuuden klassikkoteoksiin

T17 innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi; tarjota kokemuksia teatterista vastaanottajana ja tutustuttaa elokuvan ilmaisukeinoihin

Vuosiluokka 8

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 ohjata oppilasta kehittämään viestijätaitoaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti, vuorovaikutusta rakentaen ja erilaisia näkemyksiä tai osallistumisen tapoja suvaiten erilaissa viestintäympäristöissä koulussa ja sen ulkopuolella.

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan; tunnistamaan ilmaisutapojen ja –tyylien vaikutuksia sekä kehittämään, taitoaan perustella viestinnällisiä valintojaan

T3ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään draaman keinoin, osallistumaan näytelmän tekemiseen, kokonaisuuden suunnitteluun, vuorosanojen ja roolisuoritusten harjoitteluun sekä näytelmän esittämiseen

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, erittelyssä ja jäsentelyssä tarvittavia menettelytaitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita

T6 tarjota monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä sekä asia- ja mediatekstejä

T7 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarastoaan, kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen, rohkaista oppilasta arvioimaan ja ymmärtämään kirjallisuuden, lehdistön ja muun median mahdollisuuksia tuottaa mielikuvia, muokata maailmankuvaa ja ohjata ihmisten valintoja

T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan tiedonhankintataitoja käyttämällä, vertailemalla ja arvioimalla erilaisia tietolähteitä sekä käyttämällä löytämäänsä tietoa tarkoituksenmukaisella tavalla

S3 Tekstien tuottaminen

T10 rohkaista oppilasta kehittämään monipuolisesti kirjoittamisen ja suullisen viestinnän taitojaan, ilmaisemaan ajatuksiaan, huomioimaan puheessaan ja kirjoittamisessaan tilanteen, vastaanottajan ja viestintävälineen sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

T11 tarjota tilaisuuksia tuottaa monenlaisia, erityisesti kantaaottavia ja pohtivia tekstejä myös monimediaisissa ympäristöissä

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja; suunnittelemaan sanottavaansa, etenemään tavoitteellisesti, hyödyntämään kielitietoaan kirjallisessa ja suullisessa ilmaisussaan, vahvistaa taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta

T13 ohjata oppilasta kehittämään kirjoitustaitonsa sujuvuutta ja vahvistaa tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa sekä vahvistaa edelleen yleiskielen hallintaa

T14 harjaannuttaa oppilaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan, harjoittelemaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T15 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan; auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, vaihtelua ja muuntumista, tyylipiirteitä ja sävyjä, ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystä, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, nykykirjallisuuteen ja kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, saamaan kokemusta teatterista esittäjänä ja vastaanottajana sekä tutustumaan elokuvaan ilmaisukeinona

T17 innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi

Vuosiluokka 9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 ohjata oppilasta syventämään viestijätaitoaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti, vuorovaikutusta rakentaen ja erilaisia näkemyksiä tai osallistumisen tapoja suvaiten erilaissa viestintäympäristöissä koulussa ja sen ulkopuolella.

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitoaan perustella viestinnällisiä valintojaan

T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa

T4 syventää oppilaan viestijäkuvaa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa viestintäympäristöissä

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, erittelyssä ja jäsentelyssä tarvittavia menettelytaitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita

T6 tarjota monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä sekä asia- ja mediatekstejä

T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä sekä vakiinnuttamaan sana- ja käsitevarantoaan

T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan tiedonhankintataitoja käyttämällä, vertailemalla ja arvioimalla erilaisia tietolähteitä sekä käyttämällä löytämäänsä tietoa tarkoituksenmukaisella tavalla

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostustaan itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu-, ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista

S3 Tekstien tuottaminen

T10 rohkaista oppilasta kehittämään monipuolisesti kirjoittamisen ja suullisen viestinnän taitojaan, tuottamaan pohtivia tekstejä, ilmaisemaan ajatuksiaan, huomioimaan puheessaan ja kirjoittamisessaan

tilanteen, vastaanottajan ja viestintävälineen sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

T11 tarjota tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaaottavia ja pohtivia tekstejä myös monimediaisissa ympäristöissä

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja; suunnittelemaan sanottavaansa, etenemään tavoitteellisesti, hyödyntämään kielitietoaan kirjallisessa ja suullisessa ilmaisussaan, tarjota tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa, vahvistaa taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta

T13 ohjata oppilasta kehittämään kirjoitustaitonsa sujuvuutta ja vahvistaa tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa sekä vahvistaa edelleen yleiskielen hallintaa

T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja, monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä, sekä opastaa toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja ohjata häntä kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä, auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T17 ohjata oppilas tutustumaan kotimaisen kirjallisuuden kehitykseen, syventämään kirjallisuuden tuntemustaan , auttaa oppilasta tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään, innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

-väittelytaitojen harjoittaminen ja näkemysten perusteleminen sekä puolustaminen, ristiriitatilanteiden selvittäminen

-dialogin ja keskustelun kehittäminen (puheenvuorot, ilmaisumuodot, palautteen antaminen ja vastaanottaminen)

- ilmaisurohkeuden vahvistaminen ja ilmaisutavan sovittaminen tilannetta vastaavaksi

S2 Tekstien tulkitseminen

-kirjallisuudesta erityisesti elämäkertakirjallisuutta, matkakuvauksia, eri kansojen ja etnisten alueitten kuvauksia sekä kuultuna että luettuna; luettujen kaunokirjallisten teosten esittelyä

-eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia, laajennetaan lukuharrastusta

-seurataan ymmärtävän lukutaidon kehittymistä ja syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita

-tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta

-tutustutaan kuvaa, ääntä ja tekstiä yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin

S3 Tekstien tuottaminen

-lause- ja virketajun kehittäminen, tekstin hahmottamine kappaleiksi, erilaiset kappalerakenteet

-oikeinkirjoituksen vakiinnuttaminen

-erilaisten itsenäisten tekstien ja erityisesti asiatekstien harjoitteleminen

-käsin kirjoittamisen hallinnan lisäksi tieto – ja viestintätekniikan käyttö tekstityössä

-tavanomaisten jäsentelytapojen harjoittelemista (aloittaminen, jaksottaminen, päättäminen)

-erilaisten tunnetilojen suullisen ja kirjallisen ilmaisun harjoittelua

-tietojen hankinnan opettelua

-opiskellaan kertoville ja kuvaaville teksteille tyypillisiä piirteitä

-harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille

- opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita

-tarkastellaan erilaisia tapoja ilmaista aikaa sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä

-tutkitaan sanastoon liittyviä tyylipiirteitä

-harjoitellaan kirjoitetun yleiskielen sopimuksia (konventioita)

-vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista

-perehdytään tekijänoikeuksiin

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

-kieliopin tuntemuksen laajentaminen: mm. nominien taipuminen(suomenkielen sijamuodot), lauseen jäsentyminen: lisäjäsenien eli määritteiden tuntemus

-suomenkielen maantieteellinen ja sosiaalinen vaihtelu: murteet ja puhekieli tyylikeinona ja tilanteen mukaisena kielen käyttönä

-suomenkielen vertailua muihin kieliin

-tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin

Vuosiluokka 8

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

-vuorovaikutus draamaharjoituksissa

-keskustelukulttuurin avoimuuden ja suvaitsevaisuuden kehittäminen

-viestintätottumusten ja –taitojen arviointia

- teatteri-ilmaisun keinoihin tutustuminen draaman toimintamuotojen avulla, draamallisen itseilmaisun harjoittelu

S2 Tekstien tulkitseminen

-tyylien tiedostaminen sekä suorasanaisessa että runoteksteissä, tutkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa sekä syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta

-draama- ja kertomakirjallisuuden lajeihin tutustumista ja niiden ilmaisumahdollisuuksien tunnistamista

-asia- ja kaunokirjallisten tekstien lajeihin tutustumista ja harjoittelua(esim. kertomus, novelli, määritelmä, tiivistelmä, selostus jne.)

-tekstityyppien tunnistamista ja harjoittelua (selostava, kuvaileva, ohjaava, kertova, pohdiskeleva, kantaaottava testityyppi)

-lukemisharrastuksen laajentamista sekä proosan että runouden alueella: kirjallisuuden lukemista, esittelyä ja käsittelyä keskustellen

-pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä

S3 Tekstien tuottaminen

-kirjallisen tyylitajun kehittäminen, tekstin suuntaaminen kuulijalle tai lukijalle, tilannetajun kehittäminen

-taiteellisen ilmaisun kehittäminen puheen, runojen ja draaman avulla

-yleispuhekielen huomioon ottavan ja kohteliaan ilmaisun opetteleminen

-lauseenvastikkeiden käyttö ajatuksen täsmälliseen ilmaisemiseen

-perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin

-opiskellaan ohjaaville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä

-syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (lauseenvastikkeiden käyttö ajatuksen täsmälliseen ilmaisemiseen) , harjoitellaan asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä viittaussuhteita

-kirjoitetaan omia tekstejä, eritellään havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn, tehdään esim .lyhytelokuva/ video

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

-kieliopin rakenteiden tuntemuksen laajentaminen: äidinkielen rakenne ajatuksen ilmaisemisen mahdollistajana, lauseenvastikkeet ja niihin liittyvät verbien nominaalimuodot

- kirjoitetun yleiskielen sopimukset (esim. välimerkit, kongruenssi, rektiot, omistusliite, numeroiden ja lyhenteiden taivutus)

-kirjallisuuden tyylilajit: erityisesti runous ja sen lajit, draama, kertomakirjallisuus sekä essee kirjoittamisen harjoittelun kohteena; runomittoihin ja kielikuviin tutustuminen

-tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin sekä yleisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan klassikoita ja nykykirjailijoiden teoksia. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen

-laaja-alaista tutustumista sekä proosaan että runouteen lukien, keskustelle ja esitelle; romantiikan kirjallisuutta; elämäkertoja, erilaisia etnisiä oloja ja vieraiden kansojen elämää kuvaavaa kirjallisuutta

- tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla, harjoitellaan draamallisia itseilmaisun keinoja

Vuosiluokka 9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

-monipuolinen perusteleminen, mielipiteen ja perustelujen erottaminen

-huumorin löytäminen ja käyttäminen

-tyylin sovittaminen tilanteeseen

-viestintätilanteille tyypillisten kielten keinojen havainnointia

- valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä ja havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita

- kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, neuvottelu-, väittely- ja ongelmanratkaisutilanteissa

S2 Tekstien tulkitseminen

-tyylien tuntemuksen syventämistä, taiteellisen tyylitajun kehittämistä ja erityisesti huumorin olemukseen paneutumista

-kielen rakenteen ja merkityksen tarkastelua eri tekstilajeissa

-lukemistapojen kehittämistä ja valintaa tekijän ja vastaanottajan kannalta

- luetaan ja tutkitaan erilaisia tekstilajeja eri muodoissaan (painetut ja sähköiset tekstit)

S3 Tekstien tuottaminen

-yleiskuvan saaminen äidinkielen mahdollisuuksista oman ilmaisun kehittämiseen

-äidinkielen rakenteen ja ominaispiirteiden huomioon ottaminen puheessa ja kirjoittamisessa (selkeät lauserakenteet, oikeinkirjoitus, huolellinen ääntäminen jne.)

-tyylin taiteellista ja asiallista hiomista kirjoitelmin ja suullisin esityksin

- vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja

-lähteiden arviointia, muistiinpanojen tekemistä erilaisista lähteistä, lähteiden valikointia ja käyttöä esityksen rakentamiseen

-tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan, myös audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain: ideointi, suunnittelu, luonnostelu, kirjoittaminen, palaute, muokkaaminen, viimeistely ja julkaiseminen

-Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa

-opiskellaan erityisesti pohtiville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä

-tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat

- tekijänoikeuksiin perehtyminen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

-suomi kirjakielenä: suomenkielen kehitys ja kirjallisuuden alkuvaiheet, tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin sekä suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin, luetaan klassikoita ja nykykirjailijoiden teoksia, kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen

-kirjallisuuden tyylisuuntiin tutustuminen, estetiikan perusteet;

-äidinkielen rakenteiden kertaus ja kielen rakenne suhteessa muihin kieliin; tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin ja suomen kielen vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomenkielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla

- omavalintaisten teosten lukemista ja esittelemistä

-fiktio ja fakta kirjallisuudessa ja kulttuurissa

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ohjaavaa sekä kannustavaa ja auttaa oppilasta löytämään omat vahvuutensa. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppilaan taitoja arvioidaan suhteessa eri tavoitealueisiin ja arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin ja opettajan havaintoihin. Itsearvioinnin lisäksi harjoitellaan myös vertaispalautetta. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Ne ovat osa opetusta. Työskentelytaidot arvioidaan osana oppiaineen arviointia. Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7–9 äidinkielestä numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa numeroarvioinnin ja sanallisen palautteen.

Vuosiluokalla 7

Arvioidaan oppilaan taitoa ilmaista ja perustella kantojaan esim. väittely-/keskustelutilanteissa, asian esittelyä esitelmätilanteissa, oppilaan kykyä antaa ja ottaa vastaan palautetta. Arvioidaan oppilaan kykyä ymmärtää lukemaansa, muokata tekstiä ja löytää teksteistä olennainen tieto. Arvioidaan oppilaan taitoa poimia olennainen sisältö puheesta ja opiskelumateriaalista sekä saattaa se ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi esimerkiksi muistiinpanoina, kirjoitelmana tai vihkotekstinä. Huomioidaan oppilaan taito tuottaa erilaisia tekstejä. Arvioinnin kohteena ovat sekä tekstien sisällöt että oikeakielisyys, muoto ja rakenne. Arvioidaan oppilaan taitoa ilmaista itseään erilaisissa viestintätilanteissa sekä oppilaan kykyä tulkita eri tekstityyppien tuomaa tietoa maailman tapahtumista. Arvioidaan oppilaan kykyä käsitellä kirjallisesti ja suullisesti elokuvan, kirjallisuuden, teatterin tai muiden kulttuurin muotojen herättämiä kokemuksia. Arviointi perustuu myös oppilaan työskentelytaitoihin ja yhteistyötaitoihin erilaisissa tehtävissä.

Vuosiluokalla 8

Arvioidaan rooliin asettumista ja ilmaisun kehittymistä koko näytelmäprosessin ajan. Oppilaat saavat palautetta prosessin aikana ja prosessin jälkeen sekä yksilötyöskentelyn että ryhmätyöskentelyn näkökulmasta. Lisäksi ilmaisutaitoa arvioidaan esitelmien ja muiden vuorovaikutteisten oppimistilanteiden yhteydessä. Arvioidaan oppilaan tekstintulkitsemis- ja ymmärtämistaitojen edistymistä ja taitoa kirjoittaa esim. pohtivia, kantaaottavia tai tekstejä sekä soveltaa tekstin teossa kirjoittamisen eri vaiheita; ideointia, luonnostelua, muokkausta ja viimeistelyä. Arvioidaan oppilaan

taitoa ilmaista itseään erilaisissa viestintätilanteissa, suunnitella ja toteuttaa itsenäisesti tai yhdessä kulttuuria (esim. pieniä kaunokirjallisia tekstejä, esityksiä tai lyhytelokuvia/ videoita). Arviointi perustuu myös oppilaan työskentelytaitoihin ja yhteistyötaitoihin erilaisissa tehtävissä.

Vuosiluokalla 9

Arvioidaan oppilaiden esiintymisen ja sisältöjen havainnollistamisen taitoja ja taitoa toimia aktiivisena ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa Arvioidaan oppilaan tekstintulkitsemis- ja ymmärtämistaitojen syventymistä, taitoa analysoida ja eritellä tekstin kieltä ja sisältöä sekä pohtia merkityksiä suhteessa omiin kokemuksiinsa. Arvioidaan oppilaan itseilmaisuntaitojen edistymistä ja taitoa perustella näkökulmaansa havainnoilla ja omilla kokemuksilla. Arvioidaan suomenkieliseen kirjallisuuteen perehtymistä ja tuntemusta, lukuaktiivisuutta ja taitoja esitellä kirjallisuutta ja keskustella siitä. Arvioinnin perustuu myös oppilaan työskentelytaitoihin ja yhteistyötaitoihin erilaisissa tehtävissä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallisessa arviossa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

-Kirjallisuuskeskustelut (L1)

-Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)

-Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheenvuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)

-Pohtivat kirjoitelmat, esseet, kaunokirjallisten tekstien tuottaminen (L3)

-Sosiaalisen median maailma, verkkoviestintä (L3, L5)

-Omista kokemuksista ja tunteista kirjoittaminen ja keskustelu (L4)

-Omien näkökulmien perusteluharjoitukset (L6)

-Kulttuuritapahtumiin osallistuminen, niiden toteuttaminen esim. oman koulun sisällä (L7)

Vuosiluokka 8

-Tarinoiden ja tapahtumien kirjoittaminen monilla eri tekstilajeilla (esim. mielipidetekstinä, dialogina, esseenä, uutisena, kirjeenä) (L4)

-Näytelmä (L2, L4, L5, L6, L7)

-Väittelyt (L2, L4, L6, L7)

Vuosiluokka 9

-Kirjallisuusanalyysit (L1)

-Tilannepuheharjoitukset, kokoustekniikka, esitelmät, alustukset, draamaharjoitukset, ryhmätyöt, projektit, keskustelut (L2)

-Luokan yhteisen tarinan kirjoittaminen esimerkiksi tähänastisista kouluvuosista, pohtivat kirjoitelmat, jossa huomioidaan monet eri näkökulmat (L4)

-Mediapäiväkirja, median tekstilajiharjoitukset (L5)

-Työelämäviestintä (kirjallinen, esim. työhakemus, cv ja suullinen, esim. työhaastattelu, puheen eri rekisterit ja niiden käyttö) (L6)

SUOMI TOISENA KIELENÄ -OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Kielikasvatus

Kielikasvatus koulussa rakentuu sekä äidinkielen että muiden opetettavien kielten opetuksesta ja niiden rinnakkaisesta käytöstä eri oppimistilanteissa. Kielikasvatuksen ytimenä on ohjata oppilaita käyttämään kieliä monipuolisesti, suullisesti ja kirjallisesti kaiken oppimisensa tukena eri oppiaineissa ja tilanteissa. Kielikasvatuksella ohjataan oppilaita myös tiedostamaan ja ymmärtämään kulttuurieroja, arvostamaan omaa ja toisten kielellistä identiteettiä sekä kunnioittamaan kaikenlaista kielellistä erilaisuutta.

Oppiaineen tehtävä

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa oppilaiden suomen kielen taitoa, vuorovaikutustaitoja, lukutaitoa ja kirjoitustaitoa. Suomen kieli on yhtä aikaa oppimisen väline ja oppimisen kohde. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden kielitaitotaso sekä vahvuudet. Oppiaineen tehtävä on ohjata oppilasta monipuolisesti tietoisiksi viestijöiksi ja kielenkäyttäjiksi. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen: oppilasta ohjataan tekstien tulkitsemisessa ja tuottamisessa sekä viestimisessä monipuolisesti. Tehtävänä on myös tukea oppilaan kielitaitoa jatko-opintoja, työelämää ja muuta elämää varten. Oppilaiden erilaisuus, tasa-arvo ja sukupuolten moninaisuus huomioidaan oppimisympäristöissä ja opetusmenetelmissä.

Vuosiluokilla 7-9

Kahdennentoista ikävuoden jälkeen käsitteellisen ajattelun mahdollistuessa suomi toisena kielenä -opetuksessa tärkeiksi tulevat kielen rakenne, ilmaisun tavat ja ilmaisun tyylit. Kieltä käytetään niin ajattelun kuin taiteellisen ilmaisun välineenä. Keskeisiä osa-alueita ovat kirjallisuus, vuorovaikutustaidot ja kielentuntemus. Suomi toisena kielenä -oppimäärän pyrkimyksenä on auttaa oppilasta tiedostamaan tavoitteitaan kielenoppijana ja tuntemaan itsensä kielenoppijana. Hyvän yleiskielen kehityksen myötä oppilas saa valmiuksia muuhun opiskeluun, jatko-opintoihin, työelämään ja muuhun elämään. Kielitaito mahdollistaa ajatusten ja mielipiteiden tarkan ilmaisun suullisesti ja kirjallisesti ja tarjoaa keinot tarkastella ja havainnoida kriittisesti, ryhmitellä tarkastelua ja tehdä päätelmiä eri teksteistä. Pyrkimyksenä on myös kehittää oppilaan itsetuntemusta ja tarjota luovia elämyksiä sekä tuottajan että vastaanottajan roolissa. Vuosiluokilla 7-9 tehtävänä on edistää oppilaan kielellisiä taitoja niin, että hän pystyy olemaan vuorovaikutuksessa rakentavasti erilaisissa ja monimuotoisissa viestintäympäristöissä sekä suullisesti että kirjallisesti. Tärkeää on myös oman viestijäkuvan hahmottaminen. Vuosiluokilla 7-9 tekstien valikoima laajenee ja opiskelijoita ohjataan pohtimaan erilaisten tekstisisältöjen ja oman elämän välistä yhteyttä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9 suomi toisena kielenä -oppimisympäristö pyritään rakentamaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi, jossa oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja jossa vuorovaikutus oppilaiden ja opettajien kanssa luo virikkeitä etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa myös viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki suomi toisena kielenä -oppimäärässä

Vuosiluokilla 7-9 Oppilasta tuetaan löytämään omaan taitotasoon sopivaa kirjallisuutta ja tekstejä ja kannustetaan lukuharrastuksen jatkamiseen. Samoin kannustetaan tuomaan ryhmässä esiin omia ajatuksia ja kokemuksia. Autetaan löytämään ja käyttämään kullekin oppilaalle sopivia opiskelustrategioita ja omia vahvuuksia oppijana. Turvallista ja vastuullista median käyttöä tuetaan

keskustelemalla oppilaiden kokemuksista, tunteista ja median tuomista näkökulmista. Tavoitteena on tukea oppilasta toimimaan mediaympäristössä ihmisenä ihmiselle samalla tavalla kuin hän toimii muissakin ympäristöissä. Oppilas saa ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi suomi toisena kielenä -oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 suomi toisena kielenä -oppiaineesta numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa numeroarvioinnin ja sanallisen palautteen. Tunneilla harjoitellaan myös itsearviointia ja vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista.

Vuosiluokalla 7

Arviointi perustuu oppilaan taitoon toimia vuorovaikutustilanteissa rakentavasti ja perustella kantojaan esimerkiksi väittely- ja keskustelutilanteessa. Arvioidaan oppilaan kykyä antaa ja ottaa vastaan palautetta. Arvioidaan taitoa käyttää lukustrategioita oleellisen tiedon löytämiseksi tekstistä ja taitoa poimia olennainen merkitys puheesta. Arvioidaan oppilaan taitoa tuottaa erilaisia tekstejä. Arvioinnin kohteena ovat tekstien sisältö, muoto ja rakenne oppilaan kielitaitotaso huomioiden. Arvioidaan taitoa ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa ja kykyä tulkita eri tekstityyppien tuomaa tietoa. Arvioidaan kykyä keskustella kulttuurikokemusten, kuten kirjojen, teatteriesitysten tai elokuvan, herättämistä ajatuksista. Arviointi perustuu myös oppilaan työskentelytaitoihin ja yhteistyötaitoihin erilaisissa tehtävissä.

Vuosiluokalla 8

Arvioidaan oppilaan kykyä ilmaista itseään ja asettua rooliin erilaisissa draamaharjoituksissa. Ilmaisutaitoa arvioidaan draama-, esitelmä- ja ilmaisutaitotehtävien avulla sekä muissa vuorovaikutteisissa oppimistilanteissa. Arvioidaan oppilaan tekstintulkitsemis- ja ymmärtämistaitojen edistymistä ja taitoa tuottaa erilaisia pohtivia, kantaa ottavia tai muita tekstejä sekä soveltaa tekstin teossa kirjoittamisen eri vaiheita: ideointia, luonnostelua, muokkausta ja viimeistelyä. Arvioidaan myös oppilaan taitoa ilmaista itseään erilaisissa vuorovaikutus- ja viestintätilanteissa ja suunnitella ja toteuttaa itsenäisesti tai yhdessä kulttuuria, esim. Pieniä kaunokirjallisia tekstejä. Tekstejä arvioitaessa otetaan huomioon esimerkiksi oppilaan sana- ja ilmaisuvarannon kehittyminen. Arviointi perustuu myös oppilaan työskentelytaitoihin ja yhteistyötaitoihin erilaisissa tehtävissä.

Vuosiluokalla 9

Arvioidaan oppilaan taitoa esiintyä ja havainnollistaa sisältöjä ja taitoa toimia aktiivisena ja rakentavasti vuorovaikutustilanteessa. Arvioidaan oppilaan tekstin tulkitsemis- ja ymmärtämistaitojen syventymistä, taitoa analysoida ja eritellä tekstin kieltä ja sisältöä sekä pohtia merkityksiä suhteessa omiin kokemuksiinsa. Arvioidaan oppilaan itseilmaisuntaitojen kehittymistä ja taitoa perustella näkökulmaansa havainnoilla ja omilla kokemuksilla. Arvioidaan suomenkieliseen kirjallisuuteen perehtymistä ja sen eri vaiheiden tuntemusta, lukuaktiivisuutta ja taitoja esitellä kirjallisuutta ja käsitellä sitä yksin ja yhdessä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän sanallisessa arviossa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin. Päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle oppiaineessa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (arvosanalle 8) löytyvät opetussuunnitelman perusteista. Päättöarvosanaa määritettäessä vahvuudet joillain osa-alueilla voivat kompensoida heikkouksia toisilla osa-alueilla. Arvioinnin perusteena ovat myös oppilaan työskentelytaidot ja yhteistyötaidot erilaisissa tehtävissä.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokalla 7

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 rohkaista oppilasta harjoittelemaan taitojaan toimia rakentavasti, eettisesti ja tavoitteellisesti erilaisissa puhutuissa ja kirjoitetuissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa koulussa ja sen ulkopuolella

T2 ohjata oppilasta syventämään erilaisten muodollisten viestintätilanteiden ja erilaisten tekstien ymmärtämistaitoja
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja itseilmaisun taitoaan monipuolisesti erilaisissa tilanteissa ja erilaisia ilmaisukeinoja käyttäen. Ohjata havainnoimaan myös muiden viestintätyylejä, niiden eroja ja eri viestintätyylien vaikutuksia muihin osallistujiin
S2 Tekstien tulkitseminen
T4 ohjata oppilasta tekemään havaintoja eri tekstilajien piirteistä ja hyödyntämään tätä tietoa tekstien tulkinnassa. Ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien ymmärtämisen helpottamiseksi. Ohjata oppilasta käyttämään lukustrategioita ja päättelemään tekstin merkityksiä esimerkiksi sanastollisten ja kieliopillisten seikkojen avulla
T5 ohjata oppilasta tutkimaan tekstejä myös kriittisesti ja rohkaista oppilasta pohtimaan, millaisia mahdollisuuksia erilaisilla teksteillä on tuottaa mielikuvia ja muokata maailmankuvaa. Ohjata oppilasta tulkitsemaan tekstejä kriittisesti itsenäisesti ja ryhmässä.
S3 Tekstien tuottaminen
T6 ohjata oppilasta harjaannuttamaan taitojaan tekstin suunnittelussa, tuottamisessa ja muokkaamisessa palautteen perusteella. Tarjota tilaisuuksia suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti sekä ryhmässä ja ohjata hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä. Ohjata oppilasta myös lähteiden merkitsemisen käytäntöihin
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen rakenteiden ja sanaston hallintaa sekä laajentamaan eri teksteissä tarvittavaa sanavarastoa
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T8 ohjata oppilasta kiinnostumaan kielen ilmiöistä ja syventämään kielitietoisuuttaan esimerkiksi tekemällä tarkkoja havaintoja kielen käytöstä erilaisissa tilanteissa. Ohjata oppilasta tekemään havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereistä ja harjaannuttaa tunnistamaan tyylipiirteitä ja sävyjä. Kannustaa oppilasta pohtimaan ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia
T9 kannustaa oppilasta aktiiviseen lukuharrastukseen ja itselle sopivan kirjallisuuden löytämiseen. Innostaa oppilasta tutustumaan erilaisiin kirjallisuuden lajeihin
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja ohjata erittelemään ja pohtimaan koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Ohjata oppilasta tunnistamaan eri kulttuurien yhteisiä piirteitä ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta.
S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
T11 ohjata oppilasta arvioimaan itseään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana. Ohjata häntä tarkastelemaan omia vahvuuksiaan oppijana ja lisätä tietoisuutta erilaisista oppimistyyleistä ja –tavoista. Kannustaa oppilasta myös oppimaan muilta.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla. Ohjata oppilasta laajentamaan sanavarastoaan aktiivisesti myös itsenäisesti ja auttaa oppilasta kehittämään taitoja, jotka auttavat sanaston laajentamisessa
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankinnan ja tiedon arvioinnin taitoja. Ohjata harjaannuttamaan oman työskentelyn suunnittelun taitoa. Ohjata oppilasta arvioimaan omaa työskentelyä yksin ja ryhmässä
Vuosiluokalla 8
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1 rohkaista oppilasta harjoittelemaan taitojaan toimia rakentavasti, eettisesti ja tavoitteellisesti erilaisissa puhutuissa ja kirjoitetuissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa koulussa ja sen ulkopuolella. Ohjata oppilasta myös suvaitsemaan erilaisia näkemyksiä ja käsittelemään niitä rakentavasti
T2 ohjata oppilasta syventämään erilaisten muodollisten viestintätilanteiden ja erilaisten tekstien ymmärtämistaitoja. Ohjata oppilasta harjaannuttamaan myös ryhmässä toimimisen taitoja
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja itseilmaisun taitoaan monipuolisesti erilaisissa tilanteissa ja erilaisia ilmaisukeinoja käyttäen, myös draamaharjoituksissa. Ohjata havainnoimaan myös muiden viestintätyylejä, niiden eroja ja eri viestintätyylien vaikutuksia muihin osallistujiin

S2 Tekstien tulkitseminen
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, erittelyssä ja jäsentelyssä tarvittavia menettelytaitoja sekä taitoa arvioida oman lukutaitonsa kehittämistarpeita
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan. Ohjata oppilasta kehittämään tekstin lukemisessa, ymmärtämisessä, erittelyssä ja jäsentelyssä tarvittavia taitoja ja päättelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella. Ohjata oppilasta arvioimaan omaa lukutaitoa ja tunnistamaan sen kehitystarpeita
T5 ohjata oppilasta kehittämään erittelemisen taitoa ja kriittisen lukemisen taitoa itsenäisesti ja ryhmässä. Kannustaa oppilasta harjoittelemaan tiedonhankinnan ja tiedon arvioinnin taitoja esimerkiksi erilaisia tietolähteitä vertaamalla. Ohjata oppilasta käyttämään löydettyä tietoa tarkoituksenmukaisella tavalla.
S3 Tekstien tuottaminen
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan kirjoitustaitoa. Ohjata oppilasta harjoittelemaan kirjoittamista prosessina, johon kuuluu tekstien suunnittelu, tuottaminen ja muokkaaminen. Ohjata tuottamaan erilaisia tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä. Ohjata tarkastelemaan eri tekstilajien, erityisesti pohtivien ja kantaaottavien, piirteitä ja hyödyntämään tätä tietoa omia tekstejä tehdessä. Ohjata käyttämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä sekä opastaa lähteiden merkitsemiseen ja tekijänoikeuksien kunnioittamiseen.
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan yleiskielen normien ja oikeinkirjoituksen hallintaa ja soveltamista omissa teksteissä. Ohjata vahvistamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa. Ohjata oppilasta harjaannuttamaan myös tieto- ja viestintäteknologian käytön taitoa osana kirjoittamista
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita ja vaihtelua, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia
T9 innostaa oppilasta tutustumaan erilaisiin kirjallisuuden lajeihin ja niiden piirteisiin ja kannustaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään. Ohjata oppilasta saamaan kokemusta teatterista esittäjänä ja vastaanottajana sekä tutustumaan myös audiovisuaalisiin ilmaisukeinoihin
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja ohjata erittelemään ja pohtimaan koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Ohjata oppilasta tunnistamaan eri kulttuurien yhteisiä piirteitä ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta.
S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
T11 ohjata oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana ja kirjottajana sekä kieltenoppijana. Ohjata oppilasta vertaamaan eri kieliä toisiinsa ja käyttämään kaikkia osaamiaan kieliä oppimisen tukena. Ohjata oppilasta tiedostumaan erilaisista tavoista ja tyyleistä oppia ja kannustaa oppimaan myös muilta
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla. Ohjata oppilasta laajentamaan eri tiedonaloilla ja eri oppiaineissa tarvittavaa sana- ja ilmaisuvarantoa ja tekstilajien tuntemusta.
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja. Kannustaa oppilasta kehittämään oman työskentelyn suunnittelemisen taitoa ja ryhmässä toimimsen taitoja. Kannustaa oppilasta käyttämään kielirepertuaariaan monipuolisesti osana oppimista
Vuosiluokalla 9
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1 rohkaista oppilasta syventämään viestintätaitojaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti, rakentavasti ja eettisesti erilaisissa viestintäympäristöissä koulussa ja sen ulkopuolella. Ohjata oppilasta suvaitsemaan erilaisia näkemyksiä tai osallistumisen tapoja.

T2 ohjata oppilasta syventämään ymmärtämistaitojaan puhuttujen tekstien, kuten opetuspuheen, muodollisten puhetilanteiden ja median puhuttujen tekstien, osalta tekemällä havaintoja erilaisista viestinnällisistä ja sisällöllisistä valinnoista
T3 kannustaa oppilasta kehittämään itseilmaisun taitoaan ja esiintymistaitoaan monipuolisesti ja syventää oppilaan viestijäkuvaa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan sen vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Ohjata oppilasta myös kehittämään viestinnällisten valintojen perustelemisen taitoa
S2 Tekstien tulkitseminen
T4 ohjata oppilasta kehittämään monipuolisesti taitoaan tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, erittelyssä ja jäsentelyssä. Ohjata kehittämään taitoa arvioida omaa lukemistaan ja sen vahvuuksia ja kehittämistarpeita. Ohjata tutustumaan monipuolisesti erilaisiin tekstilajeihin ja niiden piirteisiin ja käyttämään tätä tietoa tekstien tulkitsemisen tukena. Ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan luetun ymmärtämisen tueksi ja myös päättelemään tekstin merkityksiä sanastollisen ja kieliopillisten vihjeiden perusteella
T5 ohjata oppilasta kehittämään kriittistä lukutaitoa ja pohtimaan myös tekstien tavoitteita, tarkoitusperiä ja kontekstia. Ohjata oppilasta tutustumaan myös itselle uusiin tekstilajeihin ja monipuolistamaan lukukokemuksiaan sekä niiden jakamisen keinoja
S3 Tekstien tuottaminen
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä prosessina, johon kuuluu suunnittelu, tuottaminen, muokkaaminen ja viimeistely. Ohjata oppilasta tuottamaan tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä ja hyödyntämään tietoa ja malleja eri tekstilajeista omien tekstiensä tekemisen tukena. Ohjata oppilasta käyttämään toisia tekstejä oman tekstinsä lähteenä ja merkitsemään lähteet. Ohjata oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan yleiskielen normien hallintaa ja soveltamaan sitä omiin teksteihinsä. Ohjata oppilasta hyödyntämään myös muuta kielitietoaan tekstien tekemisessä. Vahvistaa taitoa antaa ja ottaa vastaan rakentavaa palautetta. Ohjata monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omissa teksteissä. Ohjata laajentamaan teksteissä tarvittavaa sana- ja käsitevarantoa sekä vahvistamaan kieliopillisten rakenteiden hallintaa
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T8 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan kielen ilmiöitä kohtaan ja kehittämään kielitietoisuuttaan tekemällä tarkkoja havaintoja kielen käytöstä, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä. Ohjata oppilasta tiedostumaan kielellisten valintojen merkityksistä ja seurauksista ja niiden vaikutuksista muihin
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen ja sen historiallisiin vaiheisiin sekä ohjata tunnistamaan tekstien suhteita toisiin teksteihin.
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja ohjata erittelemään ja pohtimaan koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Ohjata oppilasta tunnistamaan eri kulttuurien yhteisiä piirteitä ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta. Ohjata oppilasta hyödyntämään omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa omassa oppimisessaan
S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenoppijana, viestijänä, lukijana ja kirjoittajana. Ohjata oppilasta havainnoimaan ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja –tapoja sekä kannustaa oppilasta oppimaan muilta
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla ja laajentamaan eri oppiaineissa tarvittavaa sanastoa, käsitteistöä ja ilmaisuvarantoa. Harjaannuttaa oppilasta tunnistamaan uudet sanat ja ilmaisut ja selvittämään niiden merkityksiä myös itsenäisesti.
T13 kannustaa oppilasta kehittämään taitojaan tiedon hankinnassa ja arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä. Ohjata oppilasta jäsentämään omaa työskentelyään ja kehittämään työskentelytaitojaan itsenäisessä toiminnassa ja ryhmätilanteissa

Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9
Vuosiluokalla 7

S2-tunneilla harjoitellaan muodollisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavia kielellisiä taitoja, kuten puhe-esitysten pitämistä ja siinä tarvittavaa sanastoa ja fraaseja. Harjoitellaan myös referoimista ja tiivistämistä tekstissä ja puheessa. Harjaannutetaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja osana erilaisia keskusteluja ja toisen puheenvuoroon viittaamista. Vahvistetaan taitoa työskennellä erilaisten tietojen ja taitojen parissa. Harjoitellaan myös kokonaisilmaisun taitoja (kehon, äänen ja tilan käyttö viestimisessä)
Harjaannutetaan lukustrategioita erityisesti asiatekstien lukemisessa ja hyödynnetään erilaisia ymmärrystä tukevia keinoja. Opetellaan tunnistamaan kohdat, joiden ymmärtäminen on vaikeaa ja selvittämään uusien ilmausten merkityksiä. Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin ja vertaillaan sitä muihin kulttuureihin. Harjoitellaan erilaisten tekstien analysointiin tarvittavaa käsitteistöä. Harjoitellaan palautteen antoa ja vastaanottamista.
Kirjoitetaan erilaisia tarinoita ja asiatekstejä ja harjoitellaan niissä tarvittavia kielellisiä keinoja. Kirjoitetaan esimerkiksi opiskelussa tarvittavia tekstejä, tietotekstejä, määritelmiä ja kuvauksia. Vakiinnutetaan esimerkiksi sijamuotojen oikeaoppista käyttöä osana tekstiä ja harjoitellaan tiedon hakemista sekä käytettyjen lähteiden merkitsemistapoja.
Tutustutaan suomen kielen sijamuotoihin ja niiden taivutukseen sekä lauseenjäsennykseen (lauseenjäsenet, lausekkeet, määritteet) sekä suomen kielen sivulauseiden tyyppeihin. Harjoitellaan esimerkiksi erilaisten verbityyppien taivutuksia, suomen sijamuotoja sekä luetaan kielitasolle sopivaa nuortenkirjallisuutta ja fantasiakirjallisuutta.
Harjoitellaan eri oppiaineissa tarvittavaa sanastoa ja eri tieteenalojen tekstien tyyliä ja ilmaisua. Opetellaan tunnistamaan teksteistä käsitteitä, joiden merkitystä ei ymmärrä, ja selvittämään niiden merkitys esimerkiksi sanakirjaa apuna käyttäen. Vertaillaan suomen kieltä muihin kieliin ja hyödynnetään myös omaa äidinkieltä suomen kielen oppimisessa.
Vuosiluokalla 8
Harjoitellaan erityisesti kriittistä lukutapaa ja kuuntelutapaa ja keinoja ottaa kantaa ja esittää kritiikkiä kuullusta ja luetusta tekstistä. Harjoitellaan huolellista lausumista ja ääntämistä osana draama- ja vuorovaikutustilanteita sekä myös kehollisten ilmaisukeinojen käyttöä osana ilmaisua ja draamaharjoituksia. Harjoitellaan erilaisissa teksteissä tarvittavia rakennepiirteitä ja sitä, miten eri tekstien ilmaisu eroaa tyyliltään ja kielen keinoiltaan.
Harjoitellaan erilaisten tekstilajien ja –tyyppien eroja kielellisestä näkökulmasta: tyylin ja kielen ilmaisukeinojen harjoittelua. Laajennetaan erilaisissa pohtivissa, kantaa ottavissa teksteissä tarvittavaa sana- ja ilmaisuvarastoa. Pyritään tunnistamaan teksteistä myös taustalla olevia motiiveja ja harjoitellaan erilaisten vaikuttamisen keinojen tunnistamista.
Tuotetaan kantaa ottavia tekstejä, kuten mielipideteksti ja arvostelu, ja harjoitellaan näissä tarvittavia kielellisiä keinoja (esim. Käskyt, modaalisuus, retoriset keinot). Vakiinnutetaan oikeinkirjoitusta omissa teksteissä ja korjataan virheitä omista teksteistä. Harjoitellaan kirjoittamista prosessina, johon kuuluu eri työvaiheita: suunnittelu, kirjoittaminen, muokkaaminen ja viimeistely. Harjoitellaan erilaisten rekisterien käyttöä eri tekstilajeissa ja pohditaan tyylivalintojen seurauksia. Harjoitellaan myös kaunokirjallisen tekstin tuottamista ja siinä tarvittavaa ilmaisua.
Tutustutaan suomen kielen nominaalimuotoihin ja moduksiin sekä muuhun varmuuden ja epävarmuuden ilmaisuun. Tutustutaan erilaisiin mediateksteihin, kuten mielipidetekstiin ja arvosteluun. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin sekä kaunokirjallisuuden genreihin sekä niissä käytettävään ilmaisuun ja rakenteisiin. Pohditaan tyylin syntyä ja eri tekstilajeissa sopivaa kielenkäyttöä.
Harjoitellaan eri oppiaineissa tarvittavaa sanastoa ja eri tieteenalojen tekstien tyyliä ja ilmaisua. Opetellaan tunnistamaan teksteistä käsitteitä, joiden merkitystä ei ymmärrä, ja selvittämään niiden merkitys esimerkiksi sanakirjaa apuna käyttäen. Vertaillaan suomen kieltä muihin kieliin ja hyödynnetään myös omaa äidinkieltä suomen kielen oppimisessa.
Vuosiluokalla 9
Harjoitellaan muodollisen puhe-esityksen pitämisessä tarvittavaa ilmaisu- ja fraasivarastoa sekä puhetapaa ja -rytmiä. Harjoitellaan keskittyvää kuuntelemista ja erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen

tekstien referoimista ja kommentointia. Harjoitellaan eri teksteissä tarvittavaa tyyliä ja sävyeroja, joita kielelliset valinnat teksteissä tuottavat.
Harjoitellaan erityisesti pohtivien ja kantaa ottavien tekstien kielellisten piirteiden tunnistamista. Harjaannutaan havaitsemaan erilaisten kielellisten valintojen vaikutus tekstin tulkintaan. Laajennetaan eri oppiaineissa tarvittavaa sanastoa ja eri tieteenalojen kielen ilmaisutapaa. Harjoitellaan myös erilaisten tyylien tunnistamista ja opitaan tunnistamaan niitä sanoja ja ilmauksia, jotka tuottavat tyylin tekstiin.
Tuotetaan erilaisia pohtivia ja erittelevia tekstejä, kuten kirjallisuusanalyysit ja esseet. Harjoitellaan näissä tarvittavia kielen ilmaisukeinoja, kuten pohtivaa sävyä, kaunokirjallisuuden analyysin käsitteistöä sekä harjaannutaan pohtimaan erilaisten sanavalintojen merkityksiä ja seurauksia. Harjoitellaan myös tiedonhakua osana omia tekstejä sekä lähteiden oikeaoppista merkitsemistä ja toiseen tekstiin viittaamista sekä niissä tarvittavia kielellisiä ilmaisumuotoja.
Tutustutaan suomalaisen kirjallisuuden ja suomen kielen eri vaiheisiin. Pohditaan myös suomen kielitilannetta ja suomalaisten äidinkieliä. Havainnoidaan suomen kielen ominaispiirteitä ja harjoitellaan sujuvaa yleisilmaisua suomen kielellä. Tutustutaan kirjallisuuteen eri kausilta ja harjoitellaan kirjallisten tekstien analysointia, tulkintaa ja erittelyä.
Harjoitellaan eri oppiaineissa tarvittavaa sanastoa ja eri tieteenalojen tekstien tyyliä ja ilmaisua. Opetellaan tunnistamaan teksteistä käsitteitä, joiden merkitystä ei ymmärrä, ja selvittämään niiden merkitys esimerkiksi sanakirjaa apuna käyttäen. Vertaillaan suomen kieltä muihin kieliin ja hyödynnetään myös omaa äidinkieltä suomen kielen oppimisessa. Vakiinnutetaan suomen kielen sujuvaa ilmaisua niin kirjoitetuissa kuin puhutuissakin teksteissä. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen ja kielenhuollon taitoja.

15.4.2 Toinen kotimainen kieli

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa ruotsin kielen B1-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 ruotsin kielen opinnoistaan jatkuvan palautteen lisäksi sanallista palautetta. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan ruotsin kielen B1-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

B1-ruotsin opetuksen ja oppimisen tavoitteet, sisältöalueet, laaja-alaisen osaamisen alueet ja arviointi 7. luokalla ovat:

Tavoite 1 , ohjata oppilasta ymmärtämään suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielenä Suomessa, ohjata oppilasta havainnoimaan ja tunnistamaan ruotsin kieltä eri toimintaympäristöissä ja tutustuttaa oppilas Pohjoismaihin, suomenruotsalaiseen ja ruotsalaiseen kulttuuriin sekä suomenruotsalaisiin ja ruotsalaisiin kieliympäristöihin

- Oppilas oppii ymmärtämään suomen ja ruotsin kielen merkityksen kansalliskielinä Suomessa
- Oppilas oppii havainnoimaan ja tunnistamaan ruotsin kieltä eri toimintaympäristöissä.
- Oppilas oppii tietoja Pohjoismaista, suomenruotsalaisesta ja ruotsalaisesta kulttuurista sekä suomenruotsalaisista ja ruotsalaisista kieliympäristöistä.

Sisältöalueet

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Havainnoidaan ruotsin kieltä eri toimintaympäristöissä kuten medioissa, kotona, harrastuksissa, matkustaessa ja muissa tilanteissa. Keskeisiä aiheita ovat suomenruotsalaiset, ruotsalaiset ja pohjoismaiset kieliympäristöt sekä Pohjoismaat ja niiden kulttuurit. Sisältöjä valittaessa näkökulmana

on myös oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit. Pohditaan, miksi Suomessa on kaksi kansalliskieltä, suomi ja ruotsi, ja mikä niiden asema on. Vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta oppia ruotsin kieltä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Arvioinnin kohde

Suomen ja ruotsin kielen merkityksen tunteminen Suomessa. Kielellisten ja kulttuuristen ominaispiirteiden tunteminen suomenruotsalaisissa ja ruotsalaisissa kieliympäristöissä ja Pohjoismaissa.

Tavoite 2, tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä, ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on ja käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena sekä hyödyntämään muita kieliä ruotsia opiskellessaan

- Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään.
- Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
- Oppilas oppii hyödyntämään muita kieliä ruotsia opiskellessaan.

Sisältöalueet

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Herätellään oppilaiden kielitietoisuutta ja kehitetään oppilaan kielitietoa. Tutustutaan ruotsin kielen säännönmukaisuuksiin kielitiedon käsitteiden avulla ja harjoitellaan hyödyntämään niitä ruotsin kielen oppimisessa. Ruotsin kielen sanaston, ilmauksien, vakiintuneiden sanontojen ja rakenteiden opiskelu kytketään oppilaiden elämään ja arkeen liittyviin tilanteisiin, jolloin kielitietoa voidaan käyttää monipuolistamaan oppilaiden kielitaitoa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohde

Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Arvioitava osaaminen sisältyy kehittyvän kielitaidon tavoitteiden osaamisen kuvauksiin.

Tavoite 3, ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan ja asettamaan tavoitteita opiskelulleen, ohjata oppilasta kokeilemaan monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä myös vuorovaikutuksessa toisten kanssa ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan ja kehittämään ruotsin kielen taitoaan monipuolisesti myös tieto- ja viestintäteknologian avulla

- Oppilas oppii ottamaan vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan ja asettamaan tavoitteita opiskelulleen.
- Oppilas oppii käyttämään itselleen sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä sekä käyttämään ja kehittämään ruotsin kielen taitoaan monipuolisesti myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Sisältöalueet

Kielenopiskelutaidot

Käytetään pitkäjänteiseen kielenopiskeluun ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia työtapoja. Asetetaan tavoitteita myös yhdessä ja osallistetaan oppilaita eri tavoin oppimistilanteiden suunnittelussa. Harjoitellaan monipuolisesti eri tapoja oppia ruotsin kieltä myös tieto- ja viestintäteknologian avulla. Opetellaan hyödyntämään itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Arvioinnin kohde

Vastuun ottaminen ruotsin kielen opiskelusta, tavoitteiden asettaminen ruotsin kielen opiskelulle ja monipuolisten opiskelustrategioiden hyödyntäminen ruotsin kielen oppimisessa.

Tavoite 4, kannustaa oppilasta ymmärtämään ruotsin kielen taito tärkeänä osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja kannustaa oppilasta ruotsinkielisten toimintaympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen

- Oppilas oppii ymmärtämään ruotsin kielen taidon merkityksen osana jatkuvaa oppimista ja omaa kielivarantoa.
- Oppilas oppii huomaamaan, mitä hyötyä ruotsin kielen taidosta on myös tulevaisuudessa.
- Oppilas oppii löytämään ja hyödyntämään ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä.

Sisältöalueet

Kielenopiskelutaidot

Havainnoidaan ja pohditaan yhdessä, missä ruotsin kieltä käytetään ja hyödynnetään sekä, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Arvioinnin kohde

Ruotsin kielen taidon merkityksen ymmärtäminen osana jatkuvaa oppimista ja kielivarantoa.

Tavoite 5, järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

- Oppilas oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Vuorovaikutusta harjoitellaan suullisesti ja kirjallisesti erilaisissa oppilaan elinpiiriin liittyvissä tilanteissa kuten tervehtiminen, kuulumiset, omasta tai jonkun toisen elämästä kertominen ja erilaiset asiointitilanteet. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on myös oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit. Vuorovaikutusta harjoitellaan eri viestintäkanavia käyttäen. Erilaisia vuorovaikutustilanteita harjoitellaan toiminnallisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohde

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Tavoite 6, tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

- Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Harjoitellaan eri tapoja pyytää toistoa, hidastusta ja selvennystä puhekumppanilta sekä ei-viestinnällisiä keinoja kuten ilmeitä ja eleitä viestin perille saamiseksi. Harjoitellaan eri tapoja käyttää kompensaatiostrategioita kuten kiertoilmauksia. Vahvistetaan oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohde

Viestintästrategioiden käyttö

Tavoite 7, auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmauksien tuntemustaan

- Oppilas oppii käyttämään erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Harjoitellaan kohteliasta kielen käyttöä kuten erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa viestintätilanteissa kulttuuriin sopivalla tavalla.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L4 Monilukutaito

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Arvioinnin kohde

Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Tavoite 8, rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

- Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Sanastoa, ilmauksia ja vakiintuneita sanontoja harjoitellaan oppilaiden elämään liittyvien aihepiirien yhteydessä. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus sekä oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit. Sanastoa, ilmauksia ja vakiintuneita sanontoja harjoitellaan monenlaisista puhutuista ja kirjoitetuista teksteistä. Harjoitellaan ruotsin kielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohde

Tekstien tulkintataidot

Tavoite 9, tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

- Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita.
- Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Sanastoa, ilmauksia, vakiintuneita sanontoja ja rakenteita harjoitellaan nuorten elämään liittyvissä luontevissa kielenkäyttötilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus sekä oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit. Harjoitellaan runsaasti ja monipuolisesti ruotsin kielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota. Harjoitellaan hyödyntämään foneettisia merkkejä ääntämisen opettelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Arvioinnin kohde

Tekstien tuottamistaidot

B1-ruotsin opetuksen ja oppimisen tavoitteet, sisältöalueet, laaja-alaisen osaamisen alueet ja arviointi luokilla 8-9 ovat:

Kaikki opetuksen ja oppimisen tavoitteet , laaja-alaisen osaamisen alueet ja arviointi koskevat luokkia 8-9. Sisällöt jakautuvat toteutuvan tuntijaon mukaan.

Arviointi perustuu toteutuneisiin tavoitteisiin.

8. luokalla pyritään ylläpitämään kielitaitoa, harjoitellaan sanajärjestyksen vakiinnuttamiseksi, kartutetaan sanavarastoa eri aihealueilla sekä pyritään ottamaan opetellut sanat suulliseen ja kirjalliseen tuottamiseen ja tulkitsemiseen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

9. luokan opetusta kuvaa asioiden tarkastelu kokonaisuuksina ja niiden kertaaminen sekä syventäminen. Sanastoa harjoitellaan edelleen erilaisissa tekstin tulkitsemis- ja tuottamistehtävissä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

8.luokka

Oppilas oppii entistä paremmin ymmärtämään ruotsin kielen merkitystä toisena kotimaisena kielenä. Lisäksi hän oppii lisää pohjoismaisesta kulttuurista, pohjoismaisista perinteistä esim. juhliin liittyen.

Oppilaan kielellistä päättelykykyä kehitetään edelleen erilaisissa tekstin tulkintatehtävissä sekä opeteltaessa kielen rakenteita. Hän oppii hyödyntämään muita osaamiaan kieliä apuna opiskelussaan.

Oppilas oppii ottamaan entistä enemmän vastuuta ruotsin opiskelustaan ja etsimään itselleen parhaita tapoja oppia hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

Oppilas oppii huomaamaan erilaisia mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä myös koulun ulkopuolella.

Oppilas oppii toiminnallisten vuorovaikutustilanteiden avulla käyttämään oppimaansa sanastoa, joka käsittelee hänelle kiinnostavia aiheita.

Oppilas oppii erilaisia tapoja toimia viestintätilanteissa, kun oma kielitaito ei aivan riitä. Hänen luottamustaan omiin taitoihin vahvistetaan.

Oppilas oppii erilaisia kohteliaisuusilmauksia, jotka ovat tyypillisiä ruotsin kielelle ja kulttuurille.

Oppilas oppii eri aihepiirien sanastoa. Aiheet ovat ajankohtaisia ja oppilasta kiinnostavia. Sanastoa, ilmauksia ja vakiintuneita sanontoja opetellaan eriaiheisista ja eritasoisista teksteistä. Lisäksi harjoitellaan ruotsin kielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota erilaisten tekstien avulla (asiatekstit, kaunokirjallisuus, runot jne.)

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään vähitellen yksinkertaisin lausein suullisesti ja kirjallisesti. Oppilas osaa ääntää ruotsia ymmärrettävästi.

9 .luokka

Oppilas oppii entistä paremmin ymmärtämään ruotsin kielen merkitystä toisena kotimaisena kielenä ja osana muita pohjoismaisia kieliä. Lisäksi hän oppii lisää pohjoismaisesta kulttuurista, pohjoismaisista perinteistä esim. juhliin ja tapakulttuuriin liittyen. Oppilas tutustuu pohjoismaisiin arvoihin ja historiaan.

Oppilaan kielellistä päättelykykyä kehitetään edelleen erilaisissa tekstin tulkintatehtävissä sekä opeteltaessa kielen rakenteita. Aiemmin opeteltuja rakenteita kerrataan kokonaisuuksina. Oppilas oppii hyödyntämään muita osaamiaan kieliä apuna opiskelussaan.

Oppilas oppii ottamaan entistä enemmän vastuuta ruotsin opiskelustaan ja etsimään itselleen parhaita tapoja oppia hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

Oppilas oppii huomaamaan erilaisia mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä myös koulun ulkopuolella. Hän myös oppii ymmärtämään ruotsin kielen merkitystä osana monipuolista kielitaitoa.

Oppilas oppii toiminnallisten vuorovaikutustilanteiden avulla käyttämään oppimaansa sanastoa, joka käsittelee hänelle kiinnostavia aiheita. Sanastossa on paljon eri elämänalojen, työelämän, opiskelun ja yhteiskunnan keskeistä sanastoa

Oppilas oppii erilaisia tapoja toimia viestintätilanteissa, kun oma kielitaito ei aivan riitä. Hänen luottamustaan omiin taitoihin vahvistetaan. Hän oppii käyttämään pulmatilanteissa sopivia kiertoilmauksia.

Oppilas oppii lisää erilaisia kohteliaisuusilmauksia, jotka ovat tyypillisiä ruotsin kielelle ja kulttuurille.

Oppilas oppii eri aihepiirien sanastoa. Aiheet ovat ajankohtaisia ja oppilasta kiinnostavia. Sanastoa, ilmauksia ja vakiintuneita sanontoja opetellaan eriaiheisista ja eritasoisista teksteistä. Lisäksi harjoitellaan ruotsin kielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota erilaisten tekstien avulla (asiatekstit, kaunokirjallisuus, runot jne.)

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään vähitellen yksinkertaisin lausein suullisesti ja kirjallisesti. Oppilas osaa ruotsin keskeiset äänteet ja sanapainon sekä intonaation eri tilanteissa.

Tavoite 1, syventää oppilaan ymmärrystä suomen ja ruotsin kielen asemasta kansalliskielinä Suomessa ja syventää oppilaan tietoja pohjoismaisesta kieli- ja kulttuuriympäristöstä sekä ohjata oppilasta tutustumaan Pohjoismaita yhdistäviin asioihin ja arvoihin.

- Oppilas oppii ymmärtämään suomen ja ruotsin kielen merkityksen kansalliskielinä Suomessa.
- Oppilas oppii tuntemaan pohjoismaista kieli- ja kulttuuriympäristöä.
- Oppilas oppii tuntemaan Pohjoismaita yhdistäviä asioita ja arvoja.

Sisältöalueet

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Syvennetään oppilaan ymmärrystä suomen ja ruotsin kielen asemasta kansalliskielinä Suomessa. Tutustutaan erilaisiin ruotsin kielellä tarjottaviin palveluihin, mediaan, kulttuuriin ja koulutukseen. Syvennetään tietoa pohjoismaisista kieli- ja kulttuuriympäristöistä. Käsitellään valinnan mukaan Pohjoismaita yhdistäviä asioita, kuten historia, yhteiskuntajärjestelmä, perinteet ja luontosuhde. Tutustutaan Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin, kuten demokratia, tasa-arvo ja sananvapaus. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on myös oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Arvioinnin kohde

Pohjoismaisen kieli- ja kulttuuriympäristön hahmottaminen

Tavoite 2, tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä, ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on ja ohjata oppilasta käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena sekä ohjata oppilasta hyödyntämään muita kieliä ruotsia opiskellessaan

- Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään.
- Oppilas oppii hyödyntämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.
- Oppilas oppii hyödyntämään muita kieliä ruotsia opiskellessaan.

Sisältöalueet

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Vahvistetaan oppilaiden kielitietoisuutta ja kehitetään oppilaan kielitietoa. Ruotsin kielen sanaston, ilmauksien, vakiintuneiden sanontojen ja rakenteiden opiskelu kytketään oppilaiden elämään ja arkeen liittyviin tilanteisiin, jolloin kielitietoa voidaan käyttää monipuolistamaan oppilaiden kielitaitoa. Harjoitellaan hyödyntämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena. Harjoitellaan hyödyntämään muita kieliä ruotsin kielen oppimisessa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohde

Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Arvioitava osaaminen sisältyy kehittyvän kielitaidon tavoitteiden osaamisen kuvauksiin.

Tavoite 3, ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan ja asettamaan tavoitteita opiskelulleen, kannustaa oppilasta käyttämään monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä myös vuorovaikutuksessa toisten kanssa ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan ja kehittämään ruotsin kielen taitoaan monipuolisesti myös tieto- ja viestintäteknologian avulla

- Oppilas oppii ottamaan vastuuta ruotsin kielen opiskelustaan ja asettamaan tavoitteita opiskelulleen.
- Oppilas oppii käyttämään itselleen parhaiten sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä sekä käyttämään ja kehittämään ruotsin kielen taitoaan monipuolisesti myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Sisältöalueet

Kielenopiskelutaidot

Harjoitellaan ottamaan vastuuta omasta ruotsin kielen opiskelusta ja asettamaan tavoitteita ruotsin kielen opiskelulle. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Suunnitellaan toimintaa ja asetetaan tavoitteita myös yhdessä. Harjoitellaan monipuolisesti eri tapoja oppia ruotsin kieltä myös tieto- ja viestintäteknologian avulla ja opetellaan hyödyntämään itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Arvioinnin kohde

Vastuun ottaminen ruotsin kielen opiskelusta ja monipuolisten opiskelustrategioiden hyödyntäminen ruotsin kielen oppimisessa

Tavoite 4, kannustaa oppilasta ymmärtämään ruotsin kielen taito tärkeänä osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista, kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja käyttämään ruotsin kieltä rohkeasti eri tilanteissa myös koulun ulkopuolella

- Oppilas oppii ymmärtämään ruotsin kielen taidon tärkeänä osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista.
- Oppilas oppii huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä.
- Oppilas oppii harjoittelemaan ja käyttämään ruotsin kielen taitoaan erilaisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä myös koulun ulkopuolella.

Sisältöalueet

Kielenopiskelutaidot

Pohditaan ruotsin kielen osaamisen merkitystä osana jatkuvaa oppimista ja omaa kielivarantoa. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää nyt ja tulevaisuudessa.

Havainnoidaan ja pohditaan yhdessä, missä ruotsin kieltä käytetään ja hyödynnetään sekä, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Hyödynnetään erilaisia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Arvioinnin kohde

Ruotsin kielen taidon merkityksen ymmärtäminen osana omaa kielivarantoa ja jatkuvaa oppimista.

Tavoite 5, järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Oppilas oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Vuorovaikutustilanteiden sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Erilaisia vuorovaikutustilanteita harjoitellaan toiminnallisesti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohde

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Tavoite 6, tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

- Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Harjoitellaan eri tapoja pyytää toistoa, hidastusta ja selvennystä puhekumppanilta sekä ei-viestinnällisiä keinoja kuten ilmeitä ja eleitä viestin perille saamiseksi. Harjoitellaan eri tapoja käyttää kompensaatiostrategioita kuten kiertoilmauksia. Vahvistetaan oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohde

Viestintästrategioiden käyttö

Tavoite 7, auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmauksien tuntemustaan

- Oppilas oppii käyttämään erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Harjoitellaan kohteliasta kielen käyttöä kuten erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa viestintätilanteissa kulttuuriin sopivalla tavalla.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L4 Monilukutaito

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Arvioinnin kohde

Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Tavoite 8, rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

- Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Sanastoa, ilmauksia, vakiintuneita sanontoja ja rakenteita harjoitellaan nuorten elämään liittyvien aihepiirien yhteydessä. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus sekä oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit, tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaan omaan tulevaisuuteen liittyvät suunnitelmat. Sanastoa, ilmauksia, vakiintuneita sanontoja rakenteita opetellaan monenlaisista puhutuista ja kirjoitetuista teksteistä. Harjoitellaan ruotsin kielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohde

Tekstien tulkintataidot

Tavoite 9, tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

- Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita.
- Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.

Sisältöalueet

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Sanastoa, ilmauksia, vakiintuneita sanontoja ja rakenteita harjoitellaan nuorten elämään liittyvissä luontevissa kielenkäyttötilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit, kuten tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaan omaan tulevaisuuteen liittyvät suunnitelmat. Harjoitellaan runsaasti ja monipuolisesti ruotsin kielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota. Harjoitellaan hyödyntämään foneettisia merkkejä ääntämisen opettelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Arvioinnin kohde

Tekstien tuottamistaidot

15.4.3 Vieraat kielet

15.4.3.1 Englanti A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Vieraiden kielten opetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ihmisenä edistämällä ensisijaisesti kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja. Opiskelu vahvistaa ajattelutaitojen kehittymistä sekä antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle. Opetus auttaa ymmärtämään paitsi eri kieliä, myös niiden syntyperäisiä puhujia ja heidän kulttuureitaan Kielellisten valmiuksien lisäksi vieraiden kielten opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa, esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

Vuosiluokilla 7-9

Kielenkäyttötaito laajenee koko ajan ja mahdollistaa erilaisten teksti- ja aihekokonaisuuksien käsittelyn monipuolisesti. Englannin asema maailmankielenä ja sen käyttölaajuus tulevat oppilaalle tutuksi yhdessä englannin erilaisten varianttien kanssa. Oppimistaidot kehittyvät ja oppilas pystyy hyödyntämään erilaisia lähteitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa itseohjautuvasti oppimisessaan.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1,4,10 Oppilas tutustuu anglosaksiseen kulttuuriin ja englannin levinneisyyteen ympäri maailmaa sekä pystyy etsimään ko. asioista kohdekielistä tietoa itsenäisesti erilaisia lähteitä käyttäen.

T2,7,8,9,11 Oppilas harjaantuu käyttämään kieltä sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen ja kansainvälisessä maailmassa toimimiseen. Oppilas hallitsee perussanastoa ja -rakenteita jo melko kattavasti sekä pystyy hyödyntämään niitä niin suullisesti kuin kirjallisestikin.

T3 Oppilas tutustuu mahdollisuuteen käyttää muita osaamiaan kieliä vertailukohtana englannille.

T5,6 Oppilas pystyy asettamaan itselleen realistisia tavoitteita oppimisestaan ja arvioimaan tavoitteiden täyttymistä.

Vuosiluokka 8

T1,4,10 Oppilas syventää tuntemustaan anglosaksisesta kulttuurista. Hän pystyy etsimään asiasta kohdekielistä tietoa, arvioimaan tiedon oikeellisuutta ja muodostamaan tiedon pohjalta suullisen tai kirjallisen esityksen kohdekielellä.

T6 Oppilas opiskelee kieltä pitkäjänteisesti niin itsenäisesti kuin ryhmässäkin sekä osaa hyödyntää erilaisia tapoja ja välineitä oppimisensa tukena.

T7,8,9 Oppilas pystyy pitämään yllä keskustelua englanniksi jokapäiväisistä asioista.

T10 Oppilas pystyy lukemaan ja tulkitsemaan melko vaativaa tekstiä kohdekielellä.

T11 Oppilas pystyy kirjoittamaan tekstiä englanniksi ja harjoittelee käsittelemään siinä muitakin kuin pelkästään lähiympäristöään ja itseään koskevia aiheita.

Vuosiluokka 9

T1,2,3 Oppilas on motivoitunut opiskelemaan kieliä, käyttää osaamistaan myös vapaa-ajallaan ja tunnistaa englannin erilaisia variantteja. Hän pystyy hyödyntämään äidinkielen ja muiden vieraiden kielten osaamistaan englannin oppimisen apuna tai tukena.

T7,8,9,11 Oppilas hallitsee keskeiset aihekokonaisuudet sanaston ja rakenteiden osalta sekä pystyy hyödyntämään niitä niin suullisesti kuin kirjallisestikin, myös uusissa kielenkäyttötilanteissa.

T10 Oppilas ymmärtää puheesta ja teksteistä pääasiat sekä pystyy seuraamaan viestintää eri medioissa.

T9 Oppilas tunnistaa ja harjoittelee käyttämään yleisimpiä englannin kielelle ominaisia fraaseja ja idiomeja.

T11 Oppilaan ääntäminen on selkeää ja hän osaa ääntämissäännöt myös uutta tekstiä lukiessaan.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Käsitellään monipuolisesti englanninkielistä maailmaa ja otetaan selvää niiden maiden kulttuureista ja elintavoista, joiden virallisiin kieliin englanti kuuluu. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Tutustutaan samalla englannin kielen variantteihin.

S2 Vahvistetaan kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, itselle sopivien oppimistapojen etsimistä ja opittujen asioiden ryhmittelyä kokonaisuuksiksi oppimisen tueksi.

S3 Lukemistojen aihealueet tukevat englanninkielisen kielialueen käsittelyä. Osa luettavista teksteistä voi olla oppilaiden eri lähteistä itse valitsemia. Sanaston aihekokonaisuuksia ovat mm. matkustaminen, liikenne, opiskelu ja mielipiteen ilmaisu. Harjoitellaan erilaisia viestintäkeinoja edellisten lisäksi ja pyritään solmimaan sosiaalisia suhteita kohdekieltä käyttäen. Kieliopissa käsitellään mm. perfekti, pluskvamperfekti, futuuri ja indefiniittipronomineja.

Vuosiluokka 8

S1 Luetaan tasoltaan jo vaativia tekstejä, joiden avulla syvennetään tietämystä anglosaksisesta maailmasta. Harjoitellaan tekstien avulla suullisen esityksen tai kirjallisen projektityön tekemistä kohdekielellä.

S2 Opitaan erilaisia tapoja käsitellä ja jäsentää englanninkielistä tekstiä. Käsiteltävän aineksen vaikeutuessa panostetaan mm. päättelyyn tekstinymmärtämisen välineenä.

S3 Harjoitellaan keskustelemaan englanniksi. Kirjoitetuista teksteistä pyritään saamaan pidempiä ja monipuolisempia. Sanaston aihekokonaisuuksina ovat mm. media, ympäristö ja kestävä kehitys.

Kieliopissa käsitellään mm. passiivi, sanajärjestys, epäsuora esitys ja konjunktiot. Kuuntelutehtävissä painottuvat kielelle ominaiset reagointitehtävät, joita käytetään myös suulliseen harjoitteluun.

Vuosiluokka 9

S1 Tutkitaan moni- ja rinnakkaiskielisyyttä sekä havainnoidaan eri kielten yhtäläisyyksiä ja eroja mm. oppimisen järkevöittämisen kannalta. Luodaan kokonaiskuva edellisinä vuosina käsitellyistä anglosaksisen alueen asiakokonaisuuksista.

S2 Opitaan erilaisia tapoja tiivistää, jäsentää ja ryhmitellä opittavaa aineistoa. Käydään kokoavasti läpi lähteitä, joista englantia voi oppia vapaa-ajalla.

S3 Vahvistetaan oppilaan rohkeutta käyttää kieltä sekä suullisesti että kirjallisesti. Kerrataan kokoavasti ja syventäen aiemmilla luokilla käydyt kielioppikokonaisuudet sekä käsitellään mm. infinitiivin ja ing-muodon käyttöä yksityiskohtaisemmin. Työelämä ja jatko-opiskelu tulevat sanastollisesti tutuiksi, samoin kuin ajankohtaisen tiedon hakeminen molempiin aihealueisiin liittyen. Harjoitellaan yleisimpiä fraaseja ja idiomeja.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Opitaan erityyppisten tekstien kautta kartuttamaan ilmaisuvarastoa sekä kirjallisesti että suullisesti. Tavoitellaan mahdollisimman ajanmukaista, luonnollista ja oppilaalle merkityksellistä kielenkäyttöä. Työskennellään niin itsenäisesti kuin pienryhmissäkin sekä mahdollisuuksien mukaan myös nivotaan eri kielten opetusta yhteen. Eri viestintäkanavia käytetään monipuolisesti. Tuetaan oppilaan kasvua aktiiviseksi toimijaksi ja vastuunottajaksi oman oppimisensa suhteen. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista ja oppilaita rohkaistaan käyttämään kieltä myös vapaa-ajallaan sekä pitämään yhteyttä muihin kieltä osaaviin ihmisiin ympäri maailmaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä

Vuosiluokilla 7-9

Oppilasta ohjataan käyttämään kieltä monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti. Kaikkien kielen osa-alueiden ja erilaisten työmuotojen ollessa jo käytössä, opetusta voidaan eriyttää tarvittaessa vielä aiempaa enemmän. Tuki oppimisvaikeuksissa toteutetaan samoin kuin luokilla 3-6. Oppilasta kannustetaan edelleen opiskelemaan useampia kieliä ja tuetaan hahmottamaan kielenoppimisen elinikäinen jatkumo.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä

Läpi koko yläkouluvaiheen arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on oppimisvaikeuksia tai kielellisesti jollain muulla tavoin erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet ja kaikki oppilaan antamat näytöt, vaikka jokaiselle vuodelle on myös olemassa omat painopistealueensakin. Kaikilla luokilla jatketaan edelleen itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista.

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 kieltenopinnoistaan numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteina ovat oppilaan taidot käyttää kieltä niin suullisesti kuin kirjallisestikin tutuissa harjoitelluissa tilanteissa, harjoitella ja omaksua käsiteltyjä sanasto- ja rakennekokonaisuuksia, etsiä tietoa opittavasta kulttuurituntemuksen aineksesta itsenäisesti sekä hahmottaa ja käyttää hyväkseen omia vahvuuksiaan kielen oppijana. Myös oppilaan aktiivisuus ja työskentely- sekä yhteistyötaidot erilaisissa tehtävissä (yksilö-, pari-, ryhmä-) ovat arvioinnin kohteena.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteina ovat oppilaan kyky tulkita ja tiivistää englanninkielistä tekstiä, tuottaa tekstiä englanniksi, rohkeus käyttää kieltä erilaisissa pääosin tutuissa viestintätilanteissa, taito opiskella pitkäjänteisesti ja kyky hyödyntää erilaisia opiskelun välineitä ja materiaaleja. Myös oppilaan aktiivisuus ja työskentely- sekä yhteistyötaidot erilaisissa tehtävissä (yksilö-, pari-, ryhmä-) ovat edelleen arvioinnin kohteena.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteena on oppilaan englannin kielen kielitaito, -tieto ja kulttuurillinen osaaminen kokonaisuutena, sen kaikilta eri osa-alueilta monipuolisesti katsottuna. Lisäksi kiinnitetään huomiota oppilaan taitoon tuottaa ja ymmärtää englantia paitsi hänelle tutuissa asioissa, myös uusilla aihealueilla. Myös oppilaan aktiivisuus ja työskentely- sekä yhteistyötaidot erilaisissa tehtävissä (yksilö-, pari-, ryhmä-) ovat edelleen arvioinnin kohteena. Päättöarvosanaa määritettäessä otetaan myös huomioon oppilaan henkilökohtaiset vahvuusalueet osaamisessa, jolloin ko. näytöillä voidaan kompensoida haasteellisempia asioita/alueita.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1, L3 Käytetään erilaisia työskentelytapoja monipuolisesti. Huomioidaan ajankäyttö, täsmällisyys ja oma-aloitteisuus itselle sopivimpia työskentelytapoja etsittäessä. Opitaan asettamaan realistisia tavoitteita.

L2, L4, L5, L6 Etsitään ja harjoitellaan erilaisia kanavia ja tapoja sosiaalisten suhteiden ylläpitoon niin lähipiirissä kuin laajemmin englanninkielisessä maailmassa.

Vuosiluokka 8

L1, L2, L3, L4, L6, L7 Keskustelutehtävien kautta pyritään löytämään opitun aineksen ja oman kokemusmaailman välille yhteyksiä. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, että oman aktiivisuuden ja pitkäjänteisen työn kautta löytyy tie kestävään ja turvalliseen elämäntapaan. Korostetaan oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

L1, L4, L5, L6 Harjoitellaan medialukutaitoa ja -kriittisyyttä.

Vuosiluokka 9

L1, L3, L6, L7 Opitaan valitsemaan itselle sopiva työskentelytapa opittavan aineksen mukaan ja arvioimaan työskentelyn onnistumista. Pyritään suhtautumaan avoimesti uusiin mahdollisuuksiin käyttää kieltä ja toimitaan joustavasti erilaisissa kielenkäyttötilanteissa.

L2, L4 Käytetään kieltä mahdollisimman monipuolisesti aina kun se on mahdollista.

L5, L6 Käydään läpi jatko-opintoihin ja työelämään liittyvää sanastoa sekä haetaan internetistä tietoa mahdollisuuksista opiskella tai työskennellä ulkomailla.

15.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaan kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia.

Matematiikan opetus lähtee liikkeelle lukujen laatujen kokemuksen kautta. Laadullinen lähestymistapa johtaa sisäiseen liikkuvuuteen, joka puolestaan tukee mielikuvituksen kykyä matemaattisten ongelmien ratkaisussa.

Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Matematiikan opetus tukee oppilaan myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijana. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat ikäkaudelle soveltuvalla tavalla vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilasta ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään. Opetus kehittää oppilaan kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineisiin liittyvien taitojen, tietojen ja tekniikan vahvistamista opetetaan lisäämällä tehtävien vaikeusastetta iän karttuessa ja osittain oppiaineiden rajoja ylittäen.

Vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokkien 7−9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilasta löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien muuttaminen matemaattiseen muotoon ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilasta tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilasta rohkaistaan esittämään muille ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaan yhteistyötaitoja.

Matematiikan opetuksen tavoitteet

7. luokka

T1 Vahvistaa oppilaan motivaatiota ja tukea oppilaan myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana S1-S6, L1, L3, L5

T2 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien S1-S6, L3, L7

T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä S1-S6, L1, L4

T4 Kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti S1-S6, L1, L2, L4, L5

T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä S1-S6, L1. L3, L4, L5, L6

T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä S1-S6, L1. L3, L4, L6

T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa S1-S6, L1-L7

T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun S1, S4, S6, L1, L4, L5

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa S1, S2, L1, L2, L4

T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla S2, L1, L4

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan S3, S4, L1, L4

T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen sekä ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista S3, S4, L1, L4, L5

T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrisia käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä

8. luokka

T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta S2, S6, L1, L3, L6

T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä S5, L1, L4, L5

T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia S5, L1, L4, L5

T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia S5, L1, L4

9 .luokka

T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa S1-S6, L5

T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin S2, L1, L4

T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä S6, L3, L4, L5

T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen S1, L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

7.luokka

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä matemaattisesti täsmällisellä tavalla. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkintaa ja tuottamista. Vahvistetaan oppilaan päättelykykyä ja taitoa perustella.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Vahvistetaan murtolukujen laskutaitoa ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Harjoitellaan peruslaskutoimituksia negatiivisilla luvuilla. Opitaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteet. Vahvistetaan desimaalilukujen laskutoimitusten osaamista. Vahvistetaan tarkan arvon ja likiarvon ymmärtämistä. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja opitaan jakamaan luku alkutekijöihin. Tutustutaan potenssin käsitteeseen.

S3 Algebra

Perehdytään muuttujan käsitteeseen. Muodostetaan lausekkeita ja opitaan sieventämään niitä ja laskemaan lausekkeen arvo. Tutustutaan ensimmäisen asteen yhtälöihin ja opitaan ratkaisemaan niitä.

S5 Geometria

Syvennetään pisteen, viivan, janan, puolisuoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä. Tutkitaan suoriin ja kulmiin liittyviä ominaisuuksia. Tutustutaan vierus- ja ristikulmiin sekä samankohtaisiin kulmiin. Perehdytään kolmioihin ja muihin monikulmioihin liittyviin ominaisuuksiin sekä yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteisiin. Harjoitellaan geometrista piirtämistä.

8. luokka

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä matemaattisesti täsmällisellä tavalla. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkintaa ja tuottamista. Vahvistetaan oppilaan päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Harjoitellaan edelleen peruslaskutoimituksia murtoluvuilla ja negatiivisilla luvuilla. Laajennetaan lukualuetta reaalilukuihin. Kerrataan ja syvennetään prosenttilaskentaa.

S3 Algebra

Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Perehdytään polynomilaskentaan. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja epäyhtälöitä sekä vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisemisessa.

S5 Geometria

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Perehdytään keskus-, kehä- ja tangenttikulmiin. Opitaan Pythagoraan lause ja Pythagoraan käänteislause. Kerrataan pinta-alojen laskemista ja mittayksiköitä ja yksikönmuunnoksia. Opitaan laskemaan ympyrän kehän pituus, ympyrän kaaren pituus, ympyrän pinta-ala ja ympyräsektorin pinta-ala. Perehdytään tilavuuden käsitteeseen ja opitaan laskemaan kappaleiden tilavuuksia.

9. luokka

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja ja vahvistetaan oppilaan päättelykykyä ja taitoa perustella sekä harjoitellaan yhä matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä ja valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Laskutoimitukset

Lukualueena laskutoimituksissa käytetään reaalilukuja. Vahvistetaan edelleen ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämis- ja likiarvosäännöistä. Kerrataan prosenttilaskentaa sekä potenssien ja neliöjuuren käyttöä laskutoimituksissa.

S3 Algebra

Kerrataan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua sekä lausekkeiden muodostusta ja sievennystä. Syvennetään oppilaan taitoa tutkia lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

S4 Funktiot

Opitaan kuvaamaan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Opitaan määrittämään funktioiden nollakohtia. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan kulmakertoimen ja vakioterminkäsitteet sekä opitaan muodostamaan suoran yhtälö.

S5 Geometria

Kerrataan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Opitaan trigonometristen funktioiden käsite sekä niiden käyttö. Kerrataan tarvittaessa mittayksikköjä ja yksikkömuunnoksia. Lasketaan kappaleiden tilavuuksia ja pinta-aloja.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Syvennetään oppilaan taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Opitaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Opitaan tulkitsemaan ja tuottamaan erilaisia diagrammeja. Perehdytään kombinatoriikkaan. Opitaan laskemaan todennäköisyyksiä klassisesti ja tutustutaan muutamiin todennäköisyyslaskennan sääntöihin: kerto- ja yhteenlaskusääntöön sekä komplementtiin.

Laaja-alaiset oppimiskokonaisuudet

Vuosiluokka 7

L1 Matematiikassa oppilaat oppivat näkemään eri asioiden välisiä yhteyksiä ja arvioimaan omia ratkaisujaan. Oppilaita johdatetaan käsitteelliseen ajatteluun esimerkiksi tuntemattoman käsiteen avulla.

L2 Matemaattisia symboleita ja kuvia käytetään ilmaisun välineinä.

L4 Matemaattisen tekstin lukeminen, tulkitseminen ja tuottaminen kehittää omalta osaltaan monilukutaitoa.

Vuosiluokka 8

L1 Yhtälön ratkaisemisen harjoitteleminen kehittää käsitteellistä ajattelua ja harjaannuttaa arvioimaan omaa ratkaisua

L3, L6 Oppilasta ohjataan käytännön esimerkkien avulla kuluttajataitoihin ja omasta taloudesta huolehtimiseen sekä työelämän taitoihin.

L3 Geometrian merkitys historiallisesti ja edelleen mm. rakentamisessa

Vuosiluokka 9

L1 Oppilasta ohjataan huomaamaan asioiden välisiä riippuvuuksia ja hahmottamaan suurempia kokonaisuuksia.

L3, L4 L7 Taito lukea ja tuottaa tilastoja antaa valmiuksia toimia yhteiskunnassa.

L3, L5 Oppilaan harjoitellessa ohjelmointia syventyy tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteiden ymmärtäminen. Oppilasta ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia muutetaan matemaattiseen muotoon ja niitä ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapa. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Vuosiluokilla 7-9

Oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaan matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaan kanssa. Oppilaalle korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilasta tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin. Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaan kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavaa oppilasta tuetaan tarjoamalla hänelle vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja laajempia sisältöjä.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 matematiikan opinnoistaan numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun kehittymistä ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa oppilasta kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä ohjaa pitkäjänteiseen työskentelyyn. Palaute auttaa oppilasta ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi palaute tukee oppilaan positiivista minäkuvaa matematiikan oppijana. Kaikilla luokilla jatketaan edelleen itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista.

7. luokka

Arvioinnin perusteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot, erityisesti päättelytaito ja rationaaliluvuilla laskemisen taito sekä kyky käyttää geometrian käsitteitä ja muuttujan käsitteen ymmärtäminen.

Arvioinnissa painotetaan tuntityöskentelyä ja työskentelytaitoja.

8.luokka

Arvioinnin perusteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot, erityisesti yhtälönratkaisun ymmärtäminen sekä tietojen soveltaminen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta.

9.luokka

Arvioinnin perusteena on oppilaan matematiikan taidot monipuolisesti eri alueilta erityisesti taito hyödyntää suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia, laskea pinta-aloja ja tilavuuksia sekä todennäköisyyksiä sekä tilastollisia tunnuslukuja sekö funktion käsitteen ymmärtäminen ja

yhtälöparien ratkaiseminen. Arvioinnissa otetaan huomioon tuntityöskentely, itsenäiset tehtävät, kokeet ja ryhmässä toimiminen sekä taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

15.4.5 Biologia

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksessa työskennellään luonnossa ja ohjataan oppilasta tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa painotetaan ilmiöitä ja sitä, miten ne voidaan kokea. Esimerkiksi puutarhanhoito on toimintaa luokkahuoneen kasvien hoidosta lähtien aina viljelyyn maapalstalla, jossa voidaan kasvattaa kukkia ja vihanneksia, perustaa komposti ja herättää vastuuta maata kohtaan käytännöllisellä tavalla.

Biologian opetus kehittää oppilaan ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilas saa valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilasta ohjataan kestävään elämäntapaan.

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä ja ihmisen rakennetta ja elintoimintoja sekä kartuttaa luonnon tuntemusta monipuolisesti. Kestävä kehitys ja ilmastonmuutos ovat tärkeitä näkökulmia. Opetuksen tulee vahvistaa mielenkiintoa luontoa kohtaan ja kasvattaa ymmärrystä ihmisen vastuusta, korostaen toiminnallisuutta ja järkevien valintojen tekemistä.

Biologian opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

Tavoitteena on:

- Ohjata oppilas ymmärtämään ihmisen anatomiaa ja fysiologiaa, erityisesti ruuansulatusta ja ravitsemusbiologiaa, sisäelinten toimintaa, aisteja, elimistön säätelyjärjestelmiä ja lisääntymistä. (T1, T2, T3, T5, T7, T8, T10, T11, T12, T13, T14)

- Ohjata oppilas ymmärtämään vesiekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa ja tunnistaa lajeja, niiden rakenteita ja elintoimintoja ja eliökunnan rakennetta sekä ihmisen vaikutusta vesielinympäristöihin (T1, T2, T3, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14)

Vuosiluokka 8

Tavoitteena on:

- Ohjata oppilas ymmärtämään ihmisen anatomiaa ja fysiologiaa, erityisesti luuston ja lihaksiston rakennetta ja toimintaa ja lisäksi ihmisen varhaiskehitystä ja pystyasennon kehitystä (T2, T5, T7, T8, T10, T11, T12, T13, T14)

- Ohjata oppilasta ymmärtämään hyönteisten rakennetta ja merkitystä ekosysteemeissä sekä kasvifysiologiaa, systematiikkaa ja kasvijalostusta sekä tuntemaan ravinto- ja muita hyötykasveja ja niiden tuotantoa (T1, T2, T3, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14)

Vuosiluokka 9

Tavoitteena on:

- ohjata ymmärtämään ihmisen fysiologiaa ja anatomiaa kokonaisuutena koko elimistön toiminta huomioiden sekä perinnöllisyyttä ja evoluutiota (T2, T4, T5, T7, T8, T10, T11, T12, T13, T14)

- ohjata oppilasta ymmärtämään luonnon monimuotoisuutta ja eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin sekä erilaisten ekosysteemien toimintaperiaatteita (T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T10, T11, T12, T13, T14)

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

1. Ihmisen biologia: Ihmisen anatomian ja fysiologian opinnoissa paneudutaan seitsemännellä luokalla ruuansulatuksen toimintaan ja aineenvaihduntaan, sisäelinten toimintaan, aisteihin, verenkiertoon, hengitykseen sekä sukuelimiin

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Tutustutaan mahdollisesti paikalliseen maatilaan / -tiloihin, ravinnontuotantoon. Voidaan esimerkiksi havainnoida erilaisia viljelytapoja ja niiden vaikutuksia ympäristöön ja eliöihin ja ihmiseen.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin

S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävän käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta.

2. Ekosysteemit: Tarkastellaan ja tutkitaan erilaisia vesiekosysteemejä toimivina kokonaisuuksina: veden eliöstöä, erityisesti kaloja ja ihmisen toiminnan vaikutusta vesiympäristöihin. Painotetaan mahdollisesti omasta lähiluonnosta löytyvää vesiluontoa: merta ja/tai järveä, lampea, jokea, puroa, lähdettä sekä erilaisia soita.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä vesiekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen vesiekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja suoekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin, esim. vesinäytteiden otto ja vertailu. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähivesissä. Pohditaan vesivarojen kestävän käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa ja sen vaikutuksia vesistöihin sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Vuosiluokka 8

2. Ihmisen biologia: Ihmisen anatomian ja fysiologian aiheina ovat kahdeksannella luokalla erityisesti luusto ja lihaksisto. Lisäksi käsitellään ravitsemusbiologiaa, joka linkittyy myös kemian, terveystiedon ja maantiedon teemoihin. S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla ihmisen ja muiden eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Hyöty- ja ravintokasvien kasvatusta voidaan sisällyttää opetukseen. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita esim. hiilijalanjäljen pienentämisessä

S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä erityisesti luuston ja lihaksiston toimintaperiaatteita. Tarkastellaan luuston ja lihaksiston kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat kehittymiseen.

2. Ekosysteemit: Tarkastellaan ja tutkitaan hyönteisiä sekä muita selkärangattomia ja niiden merkitystä ekosysteemeissään. Tutustutaan mehiläisten ja muiden pölyttäjien merkitykseen luonnolle ja ihmiselle. Tutustutaan kasvimorfologiaan ja systematiikkaan, kasvien lisääntymiseen ja jalostukseen. Valitaan tarkasteluun ravinto- ja muita hyötykasveja. Kerrataan yhteyttäminen ekosysteemien toiminnan perustana. Tutustutaan erilaisiin ravinnontuotantomuotoihin, tehotuotantoon, luomutuotantoon, lähiruokaan ja vertaillaan eri ruokien hiilijalanjälkiä ym. ympäristövaikutuksia.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsien, kaupunkiympäristöjen, niittyjen ja muiden perinnebiotooppien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja perinneympäristöistä sekä kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen voidaan sisällyttää kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden, erityisesti selkärangattomien, rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävän käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Vuosiluokka 9

1. Ihmisen biologia: Yhdeksännellä luokalla aiheina ovat erityisesti lisääntyminen ja ihmisyksilön varhaiset kehitysvaiheet, solujen jakaantuminen ja erilaistuminen, perinnöllisyyden perusteet ja ihmisen fysiologia ja anatomia kokonaisuudessaan.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään esimerkiksi vertailemalla ihmisen ja muiden selkärankaisten rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden perusteisiin ja ihmisen evoluutioon. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen yksilönkehityksestä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

2. Ekologia ja evoluutio: Ekologiassa perehdytään luonnon monimuotoisuuteen, suomalaisiin ekosysteemeihin - etenkin niihin joihin mennään retkille tai mahdollisesti vaellukselle, (esim. tuntureihin), ekosysteemin osatekijöihin, ekosysteemin energiatalouteen sekä aineiden kiertoon luonnossa. Eliöiden selviytymisen ja sopeutumisen kautta perehdytään evoluution perusteisiin.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän, tuntureiden ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisten ekosysteemien rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävän käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Biologian oppimisympäristö ymmärretään laajasti. Oppilaat oppivat luokassa, luonnossa eri ympäristöissä ja laboratoriotyöskentelyssä. Apuna oppimisessa ovat biologian oppiaineeseen soveltuvat välineet ja materiaalit. Työtapa on tutkiva, tarkasteleva ja havainnoiva. Tarkastelu on kokonaisvaltaista, toisaalta ilmiö- ja ongelmalähtöistä, mutta aina luontoa kunnioittava. Oppimisessa korostetaan oppilaan omaa aktiivisuutta. Opetus on parhaimmillaan eheyttävää ja voimaannuttavaa, jossa mahdollistetaan omakohtaiset kokemukset ja vahvistetaan kiinnostusta ja kunnioitusta luontoon.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon erilaisten oppijoiden tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Myös taiteen käyttö kuuluun biologiaan: oppilas oppii ymmärtämään ihmisen fysiologiaa ja anatomiaa taiteellisen toiminnallisuuden kautta maalaten, piirtäen ja muovaillen.

Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaan taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaalle kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa

Vuosiluokilla 7-9

Oppilaiden työskentelyssä huomioidaan oppilaiden erilaiset kyvyt havainnoida asioita. Oppilaita ohjataan turvallisuusnäkökulmat huomioiden tarkkaan havainnointiin niin maasto- kuin laboratoriotyöskentelyssä. Opetuksen tutkimuksellisuus, kokemuksellisuus ja yhteistoiminnallisuus tukevat yksilöllisiä oppimistapoja, luontosuhteen syvenemistä ja opittavan asian liittymistä omaan kokemusmaailmaan. Oppilasta tuetaan työskentelyssä hänen omien vahvuuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja tuen eri portaita hyödyntäen.

Oppilaan oppimisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7-9

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 biologian opinnoistaan numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Vuosiluokalla 7

Arviointi perustuu tiedolliseen ja taidolliseen oppimiseen suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin, tutkimustöihin liittyvään aktiivisuuteen ja tutkimuksen vaiheiden hahmottamiseen, havainnointitaitoihin, biologian aihepiirien käsitteiden käyttöön ja kokonaisuuksien ymmärtämiseen ja tiedonhakutaitoon. Oppimista osoitetaan näytöillä, joita ovat kokeet, vihkotyö, tutkimustyöt ja

esimerkiksi ryhmätyöt, portfoliot ja esitelmät. Työskentelyssä arvioidaan aktiivisuuden lisäksi kirjallista ja suullista tuottamista, keskustelun- ja kysymisen taitoja, aktiivisuutta ryhmätöissä.

Vuosiluokalla 8

Arviointi perustuu tiedolliseen ja taidolliseen oppimiseen suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin, tutkimustöihin liittyvään aktiivisuuteen ja tutkimuksen omaan suunnitteluun ja toteuttamiseen ohjatusti, omien havaintojen esitteleminen, biologian aihepiirien käsitteiden käyttöön ja kokonaisuuksien ymmärtämiseen, tiedonhakuun ja lähdekritiikkiin. Oppimista osoitetaan näytöillä, joita ovat kokeet, vihkotyö, tutkimustyöt ja esimerkiksi ryhmätyöt, portfoliot ja esitelmät. Työskentelyssä arvioidaan aktiivisuuden lisäksi kirjallista ja suullista tuottamista, keskustelun- ja kysymisen taitoja, aktiivisuutta ryhmätöissä.

Vuosiluokalla 9

Arviointi perustuu tiedolliseen ja taidolliseen oppimiseen suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin, tutkimustöihin liittyvään aktiivisuuteen ja tutkimuksen omaan suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvittaessa aktiivisesti ohjausta pyytäen, oman tutkimuksen esittelytaitoon, biologian aihepiirien käsitteiden käyttöön ja kokonaisuuksien ymmärtämiseen, tiedonhakuun, lähdekritiikkiin ja viestintäteknologian tavoitteelliseen käyttämiseen osana opiskelua. Oppimista osoitetaan näytöillä, joita ovat kokeet, vihkotyö, tutkimustyöt ja esimerkiksi ryhmätyöt, portfoliot ja esitelmät. Työskentelyssä arvioidaan aktiivisuuden lisäksi kirjallista ja suullista tuottamista, keskustelun- ja kysymisen taitoja, aktiivisuutta ryhmätöissä.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

15.4.6 Maantieto

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 maantiedon tehtävänä on herättää kiinnostus maailmaa ja sen ilmiöitä kohtaan, antaa mahdollisuus harjoittaa havainnoinnin taitoja ja valaa rohkeutta elämää varten. Maantiedon erityistehtävä on tukea ihmisten, asioiden ja ilmiöiden sijoittamista paikkaan, kartalle. Maantieto auttaa nuorta hahmottamaan maailmaa kokonaisuutena yli oppiainerajojen, pohtimaan itseä osana maailmaa sekä ihmisen ja maailman keskinäistä suhdetta erityisesti kestävän kehityksen ja tulevaisuuden näkökulmasta. Tähtiopissa laajennetaan perspektiivi osaksi maailmankaikkeutta.

Maantiedossa harjoitellaan ajankohtaisten asioiden ja uutisten seuraamista ja näiden sijoittamista maailmankartalle.

Kestävän tulevaisuuden rakentaminen on maantieteessä ydinteema. Oppiaineen avulla harjoitetaan kasvamista aktiiviseksi, osallistuvaksi, rohkeaksi ja vastuuntuntoiseksi nuoreksi ja aikuiseksi. Maantieto antaa näkökulmia ihmisten ja omien valintojen vaikutuksen ja Steinerin sanoin elämänyhteyksien ymmärtämiselle. Perusta vastuulle ja ekologinen tietoisuus luodaan varhaisessa vaiheessa.

Maantiedon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

Maantieteellinen tieto ja ymmärrys

T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta erityisesti lämpö- ja kasvillisuusvyöhyketarkasteluin, teemakartoin, uutisseurannalla, pituus- ja leveyspiirien avulla (S1-S6, L1, L4, L5)

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla (S1-S4, L4, L5)

T3 ohjata oppilasta tutkimaan kulttuurimaantieteellisiä ilmiöitä ja maisemia Suomessa ja maapallon eri alueilla (S1, S2, S4-S6, L2, L4, L5)

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys sekä omassa lähiympäristössä että muualla erityisesti ravintokysymyksien, ruuan alkuperän ja eri alueiden ihmisten, myös alkuperäiskansojen elämään tutustumisen kautta. (S1, S2, S4, S6, L5, L7)

Maantieteelliset taidot

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä kaikissa opetussisällöissä ja erityisesti ajankohtaisia uutisia seuraamalla (S1-S6, L1)

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä: pöytämaapallon teko itse, maasto- ja teemakarttojen lukeminen ja laatiminen (S1-S6, L4, L5, L6)

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä: maasto- ja teemakarttojen lukeminen ja laatiminen ja lähiseutuun tutustumisen ja tutkimuksien avulla sekä ajankohtaisia uutisia seuraamalla (S1-S6, L1, L4, L5, L6)

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja esimerkiksi koulun lähiympäristössä (S1-S6, L1, L2, L4, L5, L6)

T9 harjaannuttaa oppilasta arvioimaan ympäristönmuutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa. (S1-S6, L4, L5, L7)

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa (S1-S6, L2, L3, L5, L6, L7)

T11 kannustaa oppilasta kehittämään ympäristölukutaitoa, ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja (S1-S6, L2, L3, L4, L5, L6, L7)

Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi esimerkiksi konkreettisen ympäristönkunnostus- ja tutkimusprojektin avulla (S1-S6, L2, L7)

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa (S1-S6, L2, L3, L4, L6, L7)

Vuosiluokka 8

Maantieteellinen tieto ja ymmärrys

T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta erityisesti lämpö- ja ilmastovyöhyketarkasteluin sekä säätilaseurannan avulla, teemakartoin sekä uutisia seuraamalla (liittyen sisältöihin S1-S6 sekä laaja-alaisiin oppimiskokonaisuuksiin L1, L4, L5)

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla (S1-S4, L4, L5)

T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla (S1, S2, S4-S6, L2, L4, L5)

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys sekä omassa lähiympäristössä että muualla erityisesti ravintokysymyksien, ruuan ja muiden luonnonvarojen alkuperän ja eri alueiden ihmisten, myös alkuperäiskansojen elämään tutustumisen kautta. (S1, S2, S4, S6, L5, L7)

Maantieteelliset taidot

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä kaikissa opetussisällöissä ja erityisesti ajankohtaisia uutisia seuraamalla (S1-S6, L1)

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä: maasto- ja teemakarttojen lukeminen ja laatiminen (S1-S6, L4, L5, L6)

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä: maasto- ja teemakarttojen lukeminen ja laatiminen ja lähiseutuun tutustumisen ja tutkimuksien avulla sekä ajankohtaisia uutisia seuraamalla (S1-S6, L1, L4, L5, L6)

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja esimerkiksi koulun lähiympäristössä (S1-S6, L1, L2, L4, L5, L6)

T9 harjaannuttaa oppilasta arvioimaan ympäristönmuutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa. (S1-S6, L4, L5, L7)

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa (S1-S6, L2, L3, L5, L6, L7)

T11 kannustaa oppilasta kehittämään ympäristölukutaitoa, ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja globaaleihin ajankohtaisiin ympäristökysymyksiin. (S1-S6, L2, L3, L4, L5, L6, L7)

Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi esimerkiksi konkreettisen ympäristönkunnostus- ja tutkimusprojektin avulla (S1-S6, L2, L7)

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa (S1-S6, L2, L3, L4, L6, L7)

Vuosiluokka 9

Maantieteellinen tieto ja ymmärrys

T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta erityisesti Maan pinnanmuotojen ja maisemien tarkastelulla, teemakartoin, uutisseurannalla (liittyen sisältöihin S1-S6 sekä laaja-alaisiin oppimiskokonaisuuksiin L1, L4, L5)

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla (S1-S4, L4, L5)

T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla (S1, S2, S4-S6, L2, L4, L5)

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys sekä omassa lähiympäristössä että muualla erityisesti kaivannaisteollisuustuotteiden ja jalostuksen sekä globaalin kaupankäynnin valossa. (S1, S2, S4, S6, L5, L7)

Maantieteelliset taidot

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä kaikissa opetussisällöissä ja erityisesti ajankohtaisia uutisia seuraamalla (S1-S6, L1)

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä: maasto- ja teemakarttojen lukeminen ja laatiminen (S1-S6, L4, L5, L6)

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä: maasto- ja teemakarttojen lukeminen ja laatiminen ja lähiseutuun tutustumisen ja tutkimuksien avulla sekä ajankohtaisia uutisia seuraamalla (S1-S6, L1, L4, L5, L6)

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja esimerkiksi koulun lähiympäristössä (S1-S6, L1, L2, L4, L5, L6)

T9 harjaannuttaa oppilasta arvioimaan ympäristönmuutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa. (S1-S6, L4, L5, L7)

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa (S1-S6, L2, L3, L5, L6, L7)

T11 kannustaa oppilasta kehittämään ympäristölukutaitoa, ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja (S1-S6, L2, L3, L4, L5, L6, L7)

Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi oman tutkimusprojektin avulla (S1-S6, L2, L7)

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa (S1-S6, L2, L3, L4, L6, L7)

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

Oman kotiseudun tuntemusta syvennetään itse tutkien ja hyödyntäen paikkatietoa esim. koulun lähiympäristöstä; voidaan toteuttaa esimerkiksi omavalintainen konkreettinen lähiympäristön kunnostusprojekti vaikkapa monimuotoisuuden vaalimiseen tai viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen liittyen. Omia kulutustottumuksia ja -valintoja, jätteitä, kestävää elämäntapaa ja toimintaa vastuullisena kansalaisena pohditaan läpi käsiteltävien teemojen luonnonvarojen riittävyyden ja kestävän käytön näkökulmasta (S1, S4, S6, T2, T3, T4, T5, T8, T9, T11, T12, T13, L1-7).

Maailmaa tarkastellaan kokonaisuutena, ydinilmiönä seitsemännellä luokalla vesi: erityisesti lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, meret ja vesistöt sekä polariteettina kuivuusalueet. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävää käyttöä. Milloin mahdollista, Suomen maantieto pidetään vertailun pohjana: Miten meillä ilmiöt näkyvät ja ilmentyvät, entä miten muualla (S1, S3, T1, T5, T6, L1, L4, L5). Maanosista keskitytään esim. “vanhaan maailmaan”, Aasiaan ja Afrikkaan, joista luonnon- ja kulttuurimaantieteen keskeinen nimistö (S1, T1, L4), luonnon- ja kulttuurimaisemia (S4, T1, T2, T9, L1, L2, L4), kasvillisuutta ja eläimistöä, kasvillisuusvyöhykkeet ja ravinto (S1, S3, T1, T4, T5, L1, L4, L5, L7), ihmisten elämää, kulttuureja, luonnonvarojen käyttöä ja vaikutusta, sekä esimerkkejä alkuperäiskansojen elämäntavoista. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta (S5, S6, T4, T5, T12, T13, L1, L2, L3, L5, L7).

Teemoihin liittyen harjoitetaan ja syvennetään geomediataitoja, teema- ja maastokarttojen lukutaitoa ja tekemistä. Voidaan tehdä pöytämaapallo (S1, T1, T6, T7, T10, L1, L2, L4, L5). Seurataan uutisia ja sijoitetaan ne kartalle. Pohditaan uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen (S2, T5, T7 T9, T12, L1-7).

Tähtiopissa tarkastellaan Maan planetaarisuutta, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua. Havainnoidaan auringon, kuun ja planeettojen liikettä sekä tähtiä (S3, T1, T5, L1, L4).

Vuosiluokka 8 Oman kotiseudun erityispiirteiden tuntemusta ja tutkimusta syvennetään aiheina työ, kaupankäynti, palvelut ja teollisuus, sekä tuotteiden elinkaari- ja alkuperäkysymykset. Omia havaintoja tehdään ja tutkimuksia aiheista toteutetaan paikkatietoaineistojen hyödyntäen. Omia kulutustottumuksia ja -valintoja, jätteitä, kestävää elämäntapaa ja toimintaa vastuullisena kansalaisena pohditaan läpi käsiteltävien teemojen luonnonvarojen riittävyyden ja kestävän käytön näkökulmasta (S2, S4, S5, S6, T3, T4, T5, T8, T9, T11, T12, T13, L1-7).

Maailmaa tarkastellaan kokonaisuutena, erityisenä kahdeksannen luokan teemana ilma, ilmastovyöhykkeet sekä sääilmiöt (S1, S3, T1, T5, T7, L1, L4, L5).

Maanosista keskitytään esim. Amerikkaan ja Australiaan, Oseaniaan ja napaseutuihin, joista luonnon- ja kulttuurimaantieteen keskeinen nimistö, luonnon- ja kulttuurimaisemia (S1, S4, T1, T2, T9, L1, L2, L4), kasvillisuutta ja eläimistöä, kasvillisuus- ja ilmastovyöhykkeet sekä ravinto (S3, T1, T4, T5, L1, L4, L5, L7); ihmisten elämää, kulttuuria, luonnonvarojen käyttöä ja vaikutusta - myös

alkuperäiskansoja sekä ihmisoikeudet (S5, S6, T4, T5, T12, T13, L1, L2, L3, L5, L7). Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä (S5, S6, T4, T5, T12, T13, L1, L2, L3, L5, L7).

Teemoihin liittyen harjoitetaan ja syvennetään geomediataitoja, teema- ja maastokarttojen lukutaitoa ja tekemistä (S1, T1, T6, T7, T10, L1, L2, L4, L5). Seurataan uutisia ja sijoitetaan ne kartalle. Pohditaan uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen (S2, T5, T7 T9, T12, L1-7).

Vuosiluokka 9

Yhdeksännellä luokalla tarkastellaan Suomen luonnon- ja kulttuurimaantiedettä, maisemia ja prosesseja, jotka maisemat ovat muovanneet (S1, S6, T2, T3, T5, T6, T13, L1, L2, L4) sekä laajemmin maapallon pinnanmuotojen muutosprosesseja.

Endogenia tuo tutuksi maapallon geologiset kehitysvaiheet ja kiviaineksen geologisen kierron, ydinilmiöinä maa ja tuli. Aiheen opiskelussa tarkastellaan ihmisiä ja kulttuureita mannerlaattojen reunoilla (S1, S3, S5, T1, T5, T7, L1, L2, L4, L5).

Pohditaan myös kaivannaisia ja niiden käyttöä, omia kulutustottumuksia, tuotteiden elinkaari- ja alkuperäkysymyksiä, energiakaivannaisia ja biotaloutta, kestävä kehitystä ja erilaisia elämäntapoja (S6, T4, T8, T11, T12, L1-7). Ilmastonmuutos ja sen hillitseminen nostetaan keskeiseksi kysymykseksi. Perehdytään muihinkin ympäristönmuutoksiin kuten luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen ja ympäristön pilaantumiseen. (S6, T4, T12, L1, L2, L7). Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä (S5, S6, T4, T5, T12, T13, L1, L2, L3, L5, L7). Keskitytään luonnonvarojen riittävyyteen ja kestävään käyttöön Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä (S6, T4, T5, T11, T12, T13, L1-7).

Eksogenian opiskelussa tarkastellaan Suomen nykyisiä pinnanmuotoja erityisesti viimeisimmän jääkauden muotoilemana. Suomen maantietoa ja maisemia, maisemien muutoksia ja ihmisen vaikutusta muutokseen havainnoidaan ja pohditaan (S1, S4, S6, T2, T4, T5, T8, T9, T11, L1, L2, L4, L5).

Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen (S2, T5, T7, T9, T12, T13, L1-7).

Teemoihin liittyen harjoitetaan ja syvennetään geomediataitoja, teema- ja maastokarttojen lukutaitoa ja tekemistä (S1, T1, T6, T7, T10, L1, L2, L4, L5). Seurataan uutisia ja sijoitetaan ne kartalle. Pohditaan uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen (S2, T5, T7 T9, T12, L1-7).

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Maantieto mahdollistaa monenlaiset toiminnalliset, osallistavat ja yhteisölliset toimintatavat huomioiden oppilaiden omat kokemukset, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa sekä oppimisympäristöjen laajentamisen luokkahuoneesta ulos pihalle, kaupungille ja luontoon. Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Maantieto on luonteva ydinaine oppiainerajat ylittävälle ilmiöpohjaiselle oppimiselle, jossa annetaan aikaa oppilaan omalle ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle ja jossa tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa

Vuosiluokilla 7-9

Maantiedon erityistehtävä on tukea maailmankuvan rakentumista, ihmisten, asioiden ja ilmiöiden sijoittamista paikkaan, kartalle. Opettajan tehtävänä on tunnistaa, missä oppilaat ovat menossa hahmottamisen oppimisprosessissaan ja tukea tätä kehittymistä yksilöllisten vahvuuksien pohjalta. Eriyttäminen mahdollistuu mm. havainnointi- ja tutkimusprojekteissa sekä jaksovihkon tai oppimispäiväkirjan teossa.

- Spatiaalinen hahmottaminen: mittasuhteet, etäisyydet, suunnat; maasto- ja teemakarttojen tulkitseminen ja piirtäminen, kokonaiskuvan hahmottaminen maapallosta

- Uutistapahtumien liittäminen paikkaan ja paikan liittäminen tapahtumiin ja asioihin.

- Ilmiöiden keskinäisten suhteiden ymmärtämisessä auttaminen, esim. sääilmiöt, planetaarisuus, kestävä kehitys

Oppilaan oppimisen arviointi maantiedossa

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 maantiedon opinnoistaan numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Arviointi on jatkuvaa monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Kaikilla luokilla jatketaan edelleen itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteena ovat maapallon karttakuvan hahmottuminen ja keskeinen paikkanimistön tunteminen sekä maantieteellisen käsitteistön ja välineistön käyttö. Oppilaan tuntityöskentely, ryhmätyö-, havainnointi- ja tiedonhakutaidot ovat myös arvioinnin perusteena.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteena ovat maapallon karttakuvan hahmottuminen ja keskeinen paikkanimistön tunteminen, maantieteellisen käsitteistön ja välineistön käyttö sekä luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtämien ja luonnonvarojen kestävä käyttö. Oppilaan tuntityöskentely, ryhmätyö-, havainnointi- ja tiedonhakutaidot ovat myös arvioinnin perusteena.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteena ovat maantieteellisen ajattelun taidot, maapallon kokonaiskuvan hahmottuminen ja keskeinen paikkanimistön tunteminen, maantieteellisen käsitteistön ja välineistön käyttö sekä luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtämien ja luonnonvarojen kestävä käyttö. Oppilaan tuntityöskentely, ryhmätyö-, havainnointi-, tutkimus- ja tiedonhakutaidot sekä osallistumisen ja vuorovaikuttamisen taidot ovat arvioinnin perusteena.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Maapallon kokonaistarkastelu, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, kosteus - kuivuus-polariteetti, karttojen tulkinta ja laatiminen, elämisen mahdollisuudet eri ympäristöissä, maisemien muodostuminen, uutisten seuraaminen, planetaariset ilmiöt

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: karttojen tulkinta ja laatiminen, ihmisten eläminen ja luonnonvarojen käyttö eri puolilla maailmaa, kulttuurimaisemien muodostuminen, mediaseuranta, kunnostusprojektiin osallistuminen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: ihmisten elämä eri kulttuureissa, luonnonvarojen käyttö, mediaseuranta, omat kulutustottumukset, kestävä elämäntapa

L4 Monilukutaito: maantieteelliset ilmiöt, maisemat, maasto- ja teemakartat, taide, omat havainnot ja niiden tulkinta, paikkatietoaineistot

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: sähköisten tietolähteiden käyttö, paikkatietoaineistojen hyödyntäminen, interaktiiviset oppimisalustat

L6 Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjyys: oma aktiviteetti, osallistuminen kunnostusprojektiin, itsenäisen työskentelyn ja ryhmätyötaidot

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Kunnostusprojekti, omat tutkimukset lähiympäristöstä, ihmisten elämä eri puolilla maailmaa, ruuan alkuperäkysymykset, omien kulutustottumusten tarkastelu

Vuosiluokka 8

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Maapallon kokonaistarkastelu, ilmastovyöhykkeet, sääilmiöt, karttojen tulkinta ja laatiminen, elämisen mahdollisuudet eri ympäristöissä maisemien muodostuminen, uutisten seuraaminen, planetaariset ilmiöt

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: karttojen tulkinta ja laatiminen, ihmisten eläminen ja luonnonvarojen käyttö eri puolilla maailmaa, ihmisoikeudet, kulttuurimaisemien muodostuminen, mediaseuranta, kunnostusprojektiin osallistuminen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: ihmisten elämä eri kulttuureissa, luonnonvarojen käyttö, mediaseuranta, omat kulutustottumukset, kestävä elämäntapa

L4 Monilukutaito: maantieteelliset ilmiöt, maisemat, maasto- ja teemakartat, taide, omat havainnot ja niiden tulkinta, paikkatietoaineistot

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: sähköisten tietolähteiden käyttö, paikkatietoaineistojen hyödyntäminen, interaktiiviset oppimisalustat

L6 Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjyys: oma aktiviteetti, osallistuminen kunnostusprojektiin, itsenäisen työskentelyn ja ryhmätyötaidot

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Kunnostusprojekti, omat tutkimukset lähiympäristöstä, ihmisten elämä eri puolilla maailmaa, ruuan ja luonnonvarojen alkuperäkysymyksiä, omien kulutustottumusten tarkastelu

Vuosiluokka 9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Maapallon kokonaistarkastelu, endo- ja eksogeeniset prosessit, karttojen tulkinta ja laatiminen, elämisen mahdollisuudet eri ympäristöissä maisemien muodostuminen, uutisten seuraaminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: karttojen tulkinta ja laatiminen, ihmisten eläminen ja luonnonvarojen käyttö eri puolilla maailmaa, ihmisoikeudet, kulttuurimaisemien muodostuminen, mediaseuranta, kestävä kehitys kaikilta osa-alueiltaan

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: ihmisten elämä eri kulttuureissa, luonnonvarojen käyttö, mediaseuranta, omat kulutustottumukset, kestävä elämäntapa

L4 Monilukutaito: maantieteelliset ilmiöt, maisemat, maasto- ja teemakartat, taide, omat havainnot ja niiden tulkinta, verkon tilastomateriaalit

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: sähköisten tietolähteiden käyttö, paikkatietoaineistojen hyödyntäminen, interaktiiviset oppimisalustat

L6 Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjyys: oma aktiviteetti, osallistuminen, itsenäisen työskentelyn ja ryhmätyötaidot

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: globalisaatio, omat tutkimukset, ihmisten elämä eri puolilla maailmaa, luonnonvarojen alkuperäkysymyksiä, omien kulutustottumusten tarkastelu.

15.4.7 Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokat 7-9

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä ja herättää oppilaiden mielenkiinto ja huomio jokapäiväisessä elämässä koettujen ja havaittujen ilmiöiden tutkimiseen. Ilmiöitä lähestytään konkreettisesti, selkeitä, yksinkertaisia demonstraatioita käyttäen. Oppilas tekee kokeita ja niistä mahdollisimman tarkkoja havaintoja ja kirjaa ne itselleen ylös myöhempää tarkastelua, keskusteluja ja johtopäätösten tekemistä varten. Omien havaintojen tekemisen ja niiden kokoamisen avulla harjoitellaan tutkivaa työskentelytapaa ja vahvistetaan ilmiöiden omakohtaista ymmärtämistä. Omia työselostuksia syvennetään ja laajennetaan keskusteluissa, jotta löydetään ilmiöille käsitteet ja ymmärretään asiakokonaisuuksien yhteydet, muotoillaan johtopäätökset ja jopa lainalaisuudet. Havaintoja kokoamalla päästään fysikaalisiin malleihin. Ilmiöihin perehdytään aluksi kvalitatiivisella tasolla, mutta käsitteellisen ajattelun ja matemaattisten valmiuksien kehittyessä muutamiin ilmiöihin syvennytään myös kvantitatiivisella tasolla. Opetuskeskusteluissa perusilmiöitä opitaan tarkastelemaan suhteessa ihmiseen, ympäristöön ja luontoon, laitesovelluksiin ja teknologiaan. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia asioita ja tuetaan oppilaan valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus ohjaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta ympäristöstään.

Tavoitteet vuosiluokittain

Vuosiluokka 7

Kannustaa oppilasta fysiikan opiskeluun ohjaamalla ymmärtämään fysiikan lainalaisuuksien yhteys omaan kehoon. (T1)

Ohjata oppilasta tunnistamaan omaa osaamistaan sekä ohjata oppilasta asettamaan tavoitteita omalle työskentelylle ja työskentelemään pitkäjänteisesti. (T2)

Oppilaita opastetaan hyödyntämään opetettuja sisältöjä arkielämän toimissa. (T3)

Ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä ohjata turvallisiin työtapoihin (T6)

Oppilaita opetetaan kehittämään tarkkuutta havainnoimisessa ja ilmiöiden kuvaamisessa seuraavin keinoin: vertailu, luokittelu, mittaaminen ja omien tutkimistulosten tulkinta. (T5-T13)

Oppilasta ohjataan arvioimaan tutkimusprosessin ja tutkimustulosten luotettavuutta. (T2, T5-13)

Vuosiluokka 8

Ohjataan oppilasta ymmärtämään ja käyttämään fysiikan ilmiöiden sovelluksia erilaisissa oppimiskokonaisuuksissa. (T6, T15)

Opetetaan oppilasta kuvaamaan fysikaalisia ilmiöitä piirroksin ja kaavioin sekä käyttämään graafisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa. (T7-T11)

Ohjataan oppilasta vahvistamaan taitojaan vertailussa, mittaamisessa, luokittelussa ja testaamisessa sekä käyttämään ja arvioimaan erilaisia tietolähteitä. (T12)

Ohjataan oppilasta saavuttamaan jatko-opintoja varten tarvittavat taidot sähköstä (T14)

Opetetaan huomaamaan ja ymmärtämään fysikaalisiin voimiin ja laitteisiin liittyviä turvallisuusriskejä. (T6)

Ohjataan oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. (T13)

Vuosiluokka 9

Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän kehityksen kannalta. (T4)

Ohjataan oppilasta käsittelemään, esittämään ja tulkitsemaan omien tutkimuksiensa tuloksia, sekä arvioimaan niiden luotettavuutta. (T7)

Ohjataan oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. (T13)

Annetaan riittävät tiedot ja taidot jatko-opintojen kannalta. (T14)

Ohjataan oppilasta soveltamaan fysiikan osaamistaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä mahdollisuuksien mukaan tutustutaan fysiikan soveltamisen erilaisissa käytännön tilanteissa. (T15)

Sisällöt 7. luokka

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Kytkeytyy muihin fysiikan sisältöalueisiin, joiden yhteydessä

- harjoitellaan koejärjestelyjen rakentamista, tarkkaa havainnointia ja mittaamista sekä ilmiön kuvaamista fysiikan käsittein
- harjoitellaan tulosten koontia ja työselostusten tekemistä ja oman työn arviointia

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

- Optiikassa tutustutaan valon etenemiseen, valon heijastumiseen ja taittumiseen sekä kokonaisheijastumiseen. Tutkitaan peilejä ja linssejä.
- Ääniopissa perehdytään äänen etenemiseen, äänen taajuuteen ja äänen voimakkuuteen sekä kuulemiseen huomioiden terveyden ja turvallisuuden näkökulma
- Lämpöopissa tutustutaan lämpötilan, lämmön mittaamiseen ja lämpölaajenemiseen

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana

- Tutustutaan maailmankaikkeuden rakenteisiin

Sisällöt 8 luokka

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Kytkeytyy muihin fysiikan sisältöalueisiin, joiden yhteydessä

- harjoitellaan koejärjestelyjen rakentamista, tarkkaa havainnointia ja ilmiön kuvaamista sekä mittaamista ja mallintamista
- harjoitellaan tulosten koontia ja työselostusten tekemistä ja oman työn arviointia
- harjoitellaan tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä tutkimuksen eri vaiheissa

S6 Sähkö

- Tutkitaan varatun kappaleen ominaisuuksia
- Tarkastellaan virtapiiriä kytkentöineen käyttäen lähtökohtana sähkövirran ja jännitteen välistä yhteyttä ensin kvalitatiivisesti ja sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden välisiä riippuvuuksia
- Opitaan Ohmin laki ja resistanssi
- Tutustutaan sähkötyöhön ja sähkötehoon
- Tutustutaan sähkömagneettiseen induktioon. Voidaan rakentaa yksinkertainen sähkömagneettinen laite esimerkiksi sähkömoottori.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

- Pohditaan sähkölaitteiden turvallista käyttöä

S3 Fysiikka yhteiskunnassa

- Tutustutaan sähkön tuotantoon ja käyttöön

Sisällöt 9 luokka

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Kytkeytyy muihin fysiikan sisältöalueisiin, joiden yhteydessä

- harjoitellaan koejärjestelyjen suunnittelua ja rakentamista, tarkkaa havainnointia ja ilmiön kuvaamista sekä mittaamista ja mallintamista
- harjoitellaan tulosten koontia ja työselostusten tekemistä ja oman työn arviointia
- harjoitellaan tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä tutkimuksen eri vaiheissa

S5 Vuorovaikutus ja liike

- Perehdytään tasaiseen ja kiihtyvään liikkeeseen ja kuvataan niitä tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti.
- Tutustutaan erilaisiin vuorovaikutuksiin ja niiden vaikutuksiin kappaleen liiketiloihin.
- Tutustutaan mekaniikan peruskäsitteisiin kuten voima ja tasapaino tutkimalla yksinkertaisia koneita esimerkiksi vipu, kiila, kalteva taso ja väkipyörä
- Perehdytään mekaanisen työn ja tehon käsitteisiin ja kytketään ne kvalitatiivisesti energiaan
- Tutustutaan liike- ja asemaenergiaan sekä opitaan mekaanisen energian säilymisen periaate
- Tutustutaan tiheyteen ja paineeseen

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

- Perehdytään lämpöenergiaan.
- Tutustutaan lämmön siirtymiseen sekä tutkitaan lämpöenergian vaikutusta aineen olomuotoihin ja olomuodon muutoksiin
- Opitaan sulamis- ja höyrystymislämmön sekä ominaislämpökapasiteetin käsitteet

S3 Fysiikka yhteiskunnassa

Perehdytään erilaisiin energian tuotantotapoihin ja annetaan valmiuksia ymmärtää ja arvioida energiavarojen käyttöä kestävän kehityksen kannalta.

Tutustutaan sähkömagneettiseen säteilyn ja hiukkassäteilyn lajeihin ja niiden terveydellisiin vaikutuksiin

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokat 7-9

Monipuolisin työtavoin ja oppimisympäristöin tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia, kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Oppilaita ohjataan itsenäiseen, aktiiviseen havainnointiin demonstraatiotilanteissa sekä havaintojen tarkkaan kirjaamiseen. Muistiinmerkitsemistaitoja harjoitellaan opetusjakson aikana päivittäin aina havainnointitilanteiden jälkeen. Muistiinpanojen laatimista varten oppilaita ohjataan kysymyksin, jotka auttavat huomioimaan demonstraation eri vaiheet: Mitä tarvitsimme? Mitä teimme? Mitä tapahtui?

Havaintoihin palataan seuraavina päivinä, kootaan niitä yhteen keskustellen ja tuetaan oppilaita täydentämään laatimiaan työselostuksia. Demonstraatiot, keskustelut ja yhdessä kertaaminen vahvistavat kokonaiskuvan hahmottamista kustakin aihealueesta tai ilmiöstä. Keskustelujen kautta löydetään ilmiöille käsitteet, muotoillaan johtopäätökset ja löydetään lainalaisuuksia.

Oppilaita ohjataan järjestelmälliseen, turvalliseen, suunnitelmalliseen ja sujuvaan työskentelyyn demonstraatioissa ja tutkimustehtävissä. Oppilaat tekevät kokeita opettajan ohjaamina sekä suorittavat yksin ja ryhmissä tutkimustehtäviä joko ohjeiden mukaan tai yhdessä suunnitellen tai kokeillen. Demonstraatioiden ja tutkimustehtävien aikana oppilasta ohjataan ottamaan ja jakamaan vastuuta ja kokeilemaan erilaisia rooleja tehtäviä jaettaessa tai tehtävän edetessä. Työtehtävien valintaa ohjaamalla voidaan toisaalta tukea ja toisaalta haastaa oppilasta valitsemaan itselleen taitoja kehittävät tehtävät.

Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan tukea oppilaan kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja.

Arviointi

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 fysiikan opinnoistaan numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Monipuolisella, jatkuvalla ja kannustavalla arvioinnilla tuetaan tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Arviointi perustuu erilaisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Kaikilla luokilla jatketaan edelleen itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteena on tutkimuksellisen työtavan omaksuminen, havainnointi, mittaaminen ja tulosten kirjaaminen. Arvioinnissa huomioidaan tuntityöskentelyssä kokeellisista tehtävistä suoriutumista, ohjeiden ymmärtämistä, välineiden asianmukaista ja turvallista käyttöä, tavoitteellinen ja pitkäjänteistä työskentelyä sekä osallistumista tuntityöskentelyyn.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteena on itsenäinen työskentelyote, kuten ryhmätyötaidot, oma-aloitteisuus ja vastuunotto sekä kirjallisten ohjeiden ymmärtäminen, kokeellisessa työskentelyssä olennaisen sisällön tunnistaminen ja kirjaaminen, välineiden sujuvaa asianmukainen ja turvallinen käyttö, mittaaminen sekä tavoitteellinen ja pitkäjänteinen työskentely.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteena on kysymysten asettelutaito, turvallinen ja johdonmukainen kokeellinen työskentely ja omien tutkimustulosten esittäminen, fysiikan käsitteiden täsmällinen käyttö, tiedonhakutaidot sekä taito käyttää erilasisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja tulkitsemisessa.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alaiset oppimiskokonaisuudet

Vuosiluokat 7-9

Fysiikan opetuksessa on keskeistä ilmiön tarkka aistiminen, koetapahtuman muistiin merkitseminen ja mieleen palauttaminen, muistikuvan vahvistaminen, sekä seuraavana käsitteeseen päätyminen. Opetuksessa yhdistetään uudet opitut käsitteet arkielämän ilmiöihin. Tehdään asioista johtopäätökset ja tiedostetaan niihin liittyvät lainalaisuudet ja sovellukset. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa, heitä innostetaan etsimään vastauksia ja kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja rakentamaan uutta tietoa L1.

Lisäksi opetuksesta korostuu opiskelijan hänelle luontaisesti koettavissa olevan arkiympäristössätapahtuvien fysiikan ilmiöiden tiedostava ymmärtäminen ja esimerkiksi toimivien uusienkin ratkaisujen löytäminen. Opetusta integroidaan mahdollisuuksien mukaan muihin oppiaineisiin. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Fysiikan opetukseen sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään huomionsa rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja monipuolisten mahdollisuuksien käyttämiseen sekä erilaiseen käsillä tekemiseen. Koulutyössä rohkaistaan käytännön kekseliäisyyteen ja ideoiden ilmaisemiseen. L2

Koulutyö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, turvallisuuteen ja terveyteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman arjen ja elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja ja lisäämään ympäristön hyvinvointia. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Oppilaita ohjataan

kehittämään kuluttajataitojaan sekä omien oikeuksien ja toisaalta vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Oppilaat saavat perustiedot teknologiasta ja opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin, teknologian vastuulliseen käyttöön ja siihen liittyviin eettisiin pohdintoihin.

Työkalujen ja apuvälineiden käyttötaidot kehittyvät fysiikan jaksokokeiden järjestämisen rutinoiduttua. Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä. L3

Monilukutaidossa otetaan huomioon esim. numeraalinen lukutaito, kuvanlukutaito, medialukutaito ja digitaalinen lukutaito. Työohjeiden noudattaminen kehittää näitä taitoja. L4

Huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tekniikkaa voidaan käyttää mallintamisen ja tallentamisen apuna. L5

Ryhmässä toimiminen kehittää yhteisöllisiä taitoja, järjestelmällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä. Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostuksen heräämiselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. L7

Oppilaita ohjataan tuntemaan lähialueen yhteiskunnallisia ja taloudellisia rakenteita ja toimintatapoja esimerkiksi työelämään tutustumisen avulla. L6

15.4.8 Kemia

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Kemian opetus alkaa elämässä koettujen ja havaittujen ilmiöiden tutkimisella. Ilmiöitä lähestytään konkreettisesti selkeitä, yksinkertaisia demonstraatioita käyttäen ja oppilaat ohjataan tekemään kokeista mahdollisimman tarkkoja havaintoja ja kuvauksia. Selkeillä, pelkistetyillä demonstraatioilla pyritään herättämään oppilaissa aktiivinen ja elämyksellinen suhde kemian ilmiöihin sekä löytämään yhteys arkikokemusten ja tutkittavan ilmiön välille.

Välittömistä kokemuksista ja havainnoista sekä muistiinpanojen avulla tehdyistä työselostuksista päädytään keskustellen ilmiöiden selittämiseen ja ymmärtämiseen. Keskustelun kautta muotoillaan johtopäätökset ja löydetään ilmiöille käsitteet, jopa lainalaisuudet. Opetus etenee luonnontieteen menetelmiä noudattaen kokeellisesti ja havaittua käytäntöön soveltaen. Perusilmiötä tarkastellaan yhteydessä ihmiseen, ympäristöön ja luontoon sekä teknologiaan. Tavoitteena on ymmärtää luonnon ilmiöitä sekä ottaa vastuuta ympäristöstä ja kestävästä kehityksestä.

Tavoitteet

Vuosiluokka 7

- Ohjataan ymmärtämään kemiallisia ilmiöitä aineissa tapahtuvina yhdistävinä, erottavina ja muuntavina prosesseina. (T1, T14)

- Ohjataan ymmärtämään kemiallisia prosesseja ja aineiden kiertokulkua maaperässä, kasveissa, eläimissä ja ihmisen elimistössä. (T1, T3)

- Opitaan havaintojen tekemisen tarkkuutta ja ilmiöiden kuvaamista. (T2, T7)

-Opitaan ymmärtämään ja käyttämään luonnontieteen tutkimusmenetelmiä, tekemään yksinkertaisia kemiallisia kokeita, tulkitsemaan tutkimusta ja esittämään tuloksia. (T2, T5-T7)

-Ymmärretään kemiallisten ilmiöiden sovelluksia teknologiaan ja teolliseen tuotantoon. (T8, T15)

-Opitaan ymmärtämään ympäristön suojelun merkitys ja luonnonvarojen kulutukseen liittyviä haittoja. (T4)

- Opitaan tuntemaan aineiden ominaisuuksia ja niiden hyödyntämismahdollisuuksia. (T8)

- Opitaan aineita ja prosesseja kuvaavia kemiallisia käsitteitä. (T10)

- Opitaan tuntemaan tutkimusvälineitä ja -laitteita sekä käyttämään niitä turvallisesti ja ohjeita noudattaen. (T6, T8)

Vuosiluokka 8

- Opitaan tuntemaan elimistön kemiallisia prosesseja sekä ymmärtämään ravintoaineiden merkitys elimistön toiminnassa, kehityksessä ja kasvussa. (T3) -* Opitaan tuntemaan orgaanisten aineiden kemiallinen kierto luonnossa. (T3, T4))

- Opitaan ymmärtämään kemian yhteys käytännön ruuanvalmistukseen, kodinhoitoon ja hygieniaan, elintarvikkeiden tuotantoon ja jalostukseen sekä rakennusmateriaaleihin. (T3, T4, T8, T14)

- Vahvistetaan ja monipuolistetaan tutkimuksen ja tulkitsemisen taitoja ja kykyä esittää tutkimustuloksia. (T2, T5, T7, T13)

- Opitaan käyttämään aihepiiriin liittyviä kemiallisia käsitteitä ja tuntemaan tutkimuksessa käytettyjen aineiden ominaisuuksia ja vaikutuksia toisiinsa. (T6, T10

- Otetaan huomioon turvallisuuskysymykset kemiallisten aineiden käsittelyssä sekä ymmärretään kemikaalien vastuuttomasta käytöstä aiheutuvat haitat ja vaarat luonnolle, ympäristölle ja ihmiselle. (T4, T6)

- Opitaan soveltamaan omaksuttuja tietoja ja taitoja sekä valmistamaan perusraaka-aineista esim. elintarvikkeita ja hygieniatuotteita. (T6, T8)

Vuosiluokka 9

- Opitaan tuntemaan orgaanisia aineita ja niiden valmistusprosesseja sekä muuntumisprosesseja. (T3, T14)

- Vahvistetaan ja monipuolistetaan edelleen luonnontieteellisen tutkimuksen ja tulkitsemisen taitoja. (T2, T3, T7, T9)

- Kehitetään tutkimuksen tulosten tarkastelua ja johdetaan niistä lainalaisuuksia kemiallisten prosessien yhä perusteellisempaan ymmärtämiseen. (T10, T13, T15)

- Opitaan tutkimusmenetelmien avulla aineiden laadullisuuksien muuntumista prosesseissa. (T14)

- Hallitaan aineiden turvallinen käyttö ja erityisesti palavien aineiden asialliset käsittelytavat. (T6)

- Opitaan tuntemaan alan teollisuutta. (T8, T15)

- Tutustutaan kemian merkkikieleen ja mallintamiseen. (T10, T11, T14)

Sisällöt

Vuosiluokka 7

- Tutustutaan tulen ja lämmön käytön historiaan, erilaisiin lämmitysjärjestelmiin, luonnonvaroihin ja niiden käyttöön ja ympäristön huomioimiseen energiamuodon valinnassa. S2-S3

- Oppimissisältöön kuuluvat palamisreaktiot, happo- ja emäsreaktiot, kalkin kierto sekä tärkeimmät metallit S1-S3, S6

- Käydään läpi työturvallisuussäädöksiä ja -määräyksiä ja opitaan tekemään kemiallisia kokeita turvallisesti. Opetuksessa tutustutaan myös paloturvallisuuteen. S1,S3

Vuosiluokka 8

- Kemian opetuksessa perehdytään orgaaniseen kemiaan ravintokemian kautta. S2,S3

- Tutustutaan käsitteisiin puhdas aine, seos ja liuos. S1

- Opetuksessa tutkitaan hiilihydraatteja, rasvoja ja öljyjä sekä proteiineja. S2,S3

- Tutkitaan näiden aineiden merkitystä ihmisen ravitsemuksessa ja aineenvaihdunnassa sekä niiden käyttöä elintarviketeollisuudessa. S2,S3

Vuosiluokka 9

- Kemian opetuksessa tutustutaan alkoholien reaktioihin, ominaisuuksiin ja käyttöön esimerkiksi teollisuudessa. S1-S3, S5

- Alkoholeista ja karboksyylihapoista edetään estereihin ja eettereihin. Perehdytään eteerisiin öljyihin ja teollisesti valmistettuihin estereihin. Tutustutaan niiden käyttöön elintarvike- ja kosmetiikkateollisuudessa sekä kemianteollisuudessa. S1-S3, S5

- Alkuaineista käsitellään hiili, vety, typpi ja happi sekä niiden yhdisteitä ja kiertoa luonnossa. S1-S3, S5

- Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. S5, S6

- Opiskellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista ja käyttöä. S6

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokat 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian oppiaineen tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia. Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Vuosiluokat 7-9

Oppilaita ohjataan itsenäiseen, aktiiviseen havainnointiin demonstraatiotilanteissa sekä havaintojen tarkkaan kirjaamiseen. Muistiinmerkitsemistaitoja harjoitellaan opetusjakson aikana päivittäin aina havainnointitilanteiden jälkeen. Muistiinpanojen laatimista varten oppilaita ohjataan kysymyksin, jotka auttavat huomioimaan demonstraation eri vaiheet:

Mitä välineitä käytimme? Mitä teimme? Mitä havaitsimme?

Havaintoihin palataan seuraavina päivinä, kootaan niitä yhteen keskustellen ja tuetaan oppilaita täydentämään laatimiaan työselostuksia. Demonstraatiot, keskustelut ja yhdessä kertaaminen vahvistavat kokonaiskuvan hahmottamista kustakin aihealueesta tai ilmiöstä. Keskustelujen kautta löydetään ilmiöille käsitteet, muotoillaan johtopäätökset ja löydetään lainalaisuuksia.

Oppilaita ohjataan järjestelmälliseen, turvalliseen, suunnitelmalliseen ja sujuvaan työskentelyyn demonstraatioissa ja tutkimustehtävissä. Oppilaat tekevät kokeita opettajan ohjaamina sekä suorittavat yksin tai ryhmissä tutkimustehtäviä joko ohjeiden mukaan tai yhdessä suunnitellen tai kokeillen. Demonstraatioiden ja tutkimustehtävien

aikana oppilasta ohjataan ottamaan ja jakamaan vastuuta ja kokeilemaan erilaisia rooleja tehtäviä jaettaessa tai tehtävän edetessä.

Työtehtävien valintaa ohjaamalla voidaan toisaalta tukea ja toisaalta haastaa oppilasta valitsemaan itselleen taitoja kehittävät tehtävät. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan tukea oppilaan kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja.

Arviointi

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 kemian opinnoistaan numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Monipuolisella, jatkuvalla ja kannustavalla arvioinnilla tuetaan tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Arviointi perustuu erilaisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Kaikilla luokilla jatketaan edelleen itsearviointia ja vertaispalautteen antamista sekä vastaanottamista.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteena on tutkimuksellisen työtavan omaksuminen, havainnointi sekä tulosten kirjaaminen. Arvioinnin perusteena on lisäksi tuntityöskentelyssä kokeellisista tehtävistä suoriutuminen, ohjeiden ymmärtäminen, välineiden asianmukaista ja turvallista käyttö, tavoitteellinen ja pitkäjänteistä työskentely.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteena on itsenäinen työskentelyote, kuten ryhmätyötaidot, oma-aloitteisuus ja vastuunotto sekä kirjallisten ohjeiden ymmärtäminen, kokeellisessa työskentelyssä olennaisen sisällön tunnistaminen ja kirjaaminen, välineiden sujuvaa asianmukainen ja turvallinen käyttö sekä tavoitteellinen ja pitkäjänteinen työskentely.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteena on tuntityöskentely, keskusteluihin osallistuminen, oppilaan itsenäiset kirjalliset tehtävät ja työselostukset, pitkäjänteinen työskentely, itsenäinen kysymysten asettelu, omien johtopäätösten tekeminen sekä kemian käsitteiden ja mallien käyttö.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

- L1 Kemian opetuksessa on keskeistä ilmiön tarkka aistiminen, koetapahtuman muistiin merkitseminen, mieleen palauttaminen ja muistikuvan vahvistaminen. Harjoitellaan edellisen pohjalta käsitteenmuodostusta ja yhdistetään uudet käsitteet arkielämän ilmiöihin. Oppilaiden kysymyksille annetaan tilaa, heitä innostetaan etsimään vastauksia ja kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja rakentamaan uutta tietoa.

- L3 Oppilaita ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti sekä tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Oppilaat saavat perustiedot työkalujen ja apuvälineiden käyttöön kemiassa. Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä.

- L4 Monilukutaidossa huomioidaan numeraalinen lukutaito ja kuvanlukutaito. Työohjeiden noudattaminen kehittää näitä taitoja.

- L7 Ryhmässä toimiminen kehittää yhteisöllisiä taitoja, järjestelmällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä.

Vuosiluokka 8

- L1 Opetuksessa tehdään asioista johtopäätöksiä ja tiedostetaan niihin liittyviä lainalaisuuksia. Perehdytään kemian käsitteistöön. Opetuksessa korostuu opiskelijan koettavissa olevien arkiympäristössä tapahtuvien kemian ilmiöiden tiedostava ymmärtäminen. Opetusta integroidaan mahdollisuuksien mukaan muihin oppiaineisiin. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

- L2 Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja monipuolisten mahdollisuuksien käyttämiseen erilaiseen käsillä tekemiseen. Koulutyössä rohkaistaan käytännön kekseliäisyyteen ja ideoiden ilmaisemiseen.

- L3 Oppilaita ohjataan kehittämään kuluttajataitojaan sekä omien oikeuksien että toisaalta vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön.

- L7 Edelleen kehitetään oppilaan yhteisöllisiä taitoja, järjestelmällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä. Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostuksen heräämiselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan.

Vuosiluokka 9

- L1 Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa, heitä innostetaan etsimään vastauksia ja kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja rakentamaan uutta tietoa.

- L3 Koulutyö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, turvallisuuteen ja terveyteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman arjen kannalta tärkeitä taitoja ja lisäämään ympäristön hyvinvointia. Oppilaat saavat perustiedot teknologiasta ja

opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin, teknologian vastuulliseen käyttöön ja siihen liittyviin eettisiin pohdintoihin.

- L4 Monilukutaidossa huomioidaan kuva- ja medialukutaito.

- L5 Huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tekniikkaa voidaan käyttää mallintamisen ja tallentamisen apuna.

- L6 Oppilaita ohjataan tuntemaan lähialueen yhteiskunnallisia ja taloudellisia rakenteita ja toimintatapoja esimerkiksi työelämään

15.4.9 Terveystieto

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 terveystieto opetetaan omana oppiaineena. Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti.

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus. Terveystieto antaa käsityksen terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavista asioista kokonaisvaltaisesti.

Opetuksessa huomioidaan terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Oppilas oppii tunnistamaan riskejä ja kehittää niiden hallintakykyä. Terveyttä tarkastellaan ihmisen elämänkulun eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla. Opetus tukee oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedonhankintaa, tiedon arvioimista ja käyttämistä.

Terveysosaamisen avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä.

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys. Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen) kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, itsetuntemuksen ja seksuaalinen kehittyminen sekä läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy. Terveyteen liittyvissä liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmi, uni, ravitsemus ja liikunta. Perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja- ja valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Huomioidaan myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöissä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä huomioidaan myös nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Käsitellään keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri. Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit. Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurin herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen.

Sisältöjä käsiteltäessä huomioidaan eri näkökulmia, kuten lapsuus ja lapsen oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokka 7

T1 Ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti. (L1,L2,L3,L7)

T2 Ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa. (L2,L3,L4,L7)

T6 Tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa. (L2,L3,L5,L6,L7)

T11 Ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä , tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista. (L1,L2,L3,L7)

T12 Tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisössä. (L1,L2,L3,L4,L5,L6,L7)

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokka 7

Mitä on terveys? Aloitetaan "tutkimusmatka" terveyden ja hyvinvoinnin maailmaan. Pyritään saamaan oppilas kiinnostumaan omasta kehosta, sen terveydestä ja hyvinvoinnista (S1). Psyykkinen kasvu-ja kehitys ja itsensä arvostaminen sekä murrosiän muutokset kehossa (S1, S2). Tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen esimerkiksi pienten näytelmien tai esitysten kautta (S1). Kasvun ja kehityksen vaiheiden tuntemus ja eri vaiheisiin liittyvät kriisit ja konfliktit (S1,S3). Liikunnan, levon ja ravinnon merkitys. Miten paljon liikuntaa tulisi harrastaa? Miten uni ja sen määrä vaikuttaa nuoren arkeen? Miten syödä monipuolisesti ja terveellisesti? (S1,S2). Terveyden uhat, päihteet, riippuvuudet ja ympäristömyrkyt. Käsitellään erilaisia terveytemme uhkia, kuten päihteet ja ympäristömyrkyt. Mihin kaikkeen voi olla riippuvainen ja onko riippuvuus aina negatiivinen asia? (S3). Perehdytään seksuaalisuuteen ja seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin. Mitä tarkoittaa seksuaalinen olento? Käydään läpi seksuaalisuuden portaat ja pohditaan mitä on seksuaaliterveys. Onko seksi sama kuin seksuaalisuus? (S2). Pohditaan, miten tunnistaa luotettavan lähteen mediasta, kun kyseessä on esimerkiksi terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää mainontaa (S3). Arvioidaan esimerkiksi kouluympäristöä terveyden, viihtyvyyden ja

turvallisuuden näkökulmista (S3). Suvaitsevaisuus, erilaisuuden arvostaminen ja ymmärtäminen sekä monikulttuurisuus (S3).

Terveystiedon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 8

T3 Ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä. (L1,L3,L4,L6)

T7 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan omanterveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja. (L2,L3,L5,L6,L7)

T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto-ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille. (L2,L4,L5,L7)

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokka 8

Liikenneturvallisuus- ja käyttäytyminen. Tehdään ryhmätyö otsikolla "turvallisesti liikenteessä", jolloin seurataan ja raportoidaan lähiympäristön liikenneturvallisuutta ja pohditaan parannusehdotuksia (S1,S2). Seksuaalioikeudet ja rikokset. Jatketaan seksuaaliterveyteen ja seksuaalisuuteen tutustumista. Ehkäisymenetelmät ja sukupuolitaudit, ihmissuhteet ja niihin liittyvät arvot ja normit. Seksuaalinen moninaisuus (S2). Tutustutaan turvallisuustaitoihin- ja valmiuksiin, harjoitellaan ensiapua ja toimintaa tapaturman sattuessa. Pohditaan miten esimerkiksi kotitapaturmia ja vapaa-ajan harrastuksissa tapahtuvia tapaturmia voitaisiin vähentää (S2).Tutustutaan kansantauteihin ja yleisimpiin tartuntatauteihin. Voidaan tehdä joko ryhmätöinä tai pareittain (S2). Monipuolinen ja terveellinen ravinto sekä ravitsemuksen ongelmat. Jatketaan ravintoasioiden käsittelyä ja tutustutaan ravitsemuksen ongelmiin, esimerkiksi syömishäiriöihin (S2). Päihteiden sekä riippuvuutta aiheuttavien aineiden ja asioiden käsittelyä jatketaan (S2). Mielen hyvinvointi. Miten tukea jaksamista arjessa ja miten toimia kriisin kohdatessa? (S1). Jatketaan luotettavan tiedonhaun harjoittelua ja kriittistä suhtautumista terveysmarkkinointiin- ja mainontaan. Erilaisia toiminnallisia harjoituksia, kuten jana, pantomiimi tai näytelmä, joiden avulla voidaan käydä läpi tai monipuolistaa kulloinkin vuorossa olevan aihealueen käsittelyä ja ymmärtämistä (S1). Voidaan tehdä

vierailuja esimerkiksi, sairaalaan, neuvolaan, tutkimuskeskukseen tai tutustua esimerkiksi punaisen ristin toimintaan (S3).

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokka 9

Terveystiedon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 9

T4 Ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa. (L1,L2,L3,L4,L6,L7)

T5 Ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavistatekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa. (L1,L2,L3,L4)

T8 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä. (L1,L2,L3,L4,L5,L6,L7)

T10 Ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä. (L1,L3,L6)

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokka 9

Tutustutaan terveyspalveluihin ja vieraillaan esimerkiksi perhesuunnitteluneuvolassa tai muussa terveys tai hyvinvointipalveluja tarjoavassa paikassa (S3).Elämänkulkuun, kasvuun ja kehitykseen tutustuminen. Lapsuus, nuoruus, aikuisuus, vanhuus. Käydään läpi eri ikäkausien piirteitä ja elämänkulkuun liittyviä tapahtumia (S1). Jatketaan ensiaputaitojen ja toiminnan harjoittelua tapaturman sattuessa (S2). Tutustutaan suunterveyden vaikutukseen kokonaisterveyden tilaan (S2). Oman kehon oireiden lukutaito ja itsestä huolehtiminen. Opetellaan tunnistamaan oman kehon oireita ja hoitamaan itseään mahdollisuuksien mukaan (S2). 7.luokalla aloitettu "tutkimusmatka" terveyden ja hyvinvoinnin maailmaan huipentuu 9.luokalla, jolloin tehdään yhteenveto aiemmilla luokilla opituista asioita ja saadaan kokonaiskuva terveyteemme ja hyvinvointiimme vaikuttavista tekijöistä (S1,S2,S3).

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Terveystiedossa hyödynnetään keskustelevaa, tutkivaa ja kokemuksellista oppimista, jossa oppilaiden omien kysymysten kautta lähestytään arjen terveysilmiöitä. Näin luodaan perusta kriittiselle ajattelulle,

oman osaamisen soveltamiselle ja opittujen taitojen kehittymiselle. Tavoitteena hyvä vuorovaikutus opettajan ja oppilaiden välillä. Terveystieto on myös toiminnallinen oppiaine, erilaiset toiminnalliset harjoitukset kuten jana-harjoitukset, pienet esitykset tai ensiapu harjoitukset tuovat oman lisänsä aineen opetukseen.

Oppilaita rohkaistaan esittämään kysymyksiä ja tuomaan oman kokemuksellisen tietonsa esiin, ja niitä pohditaan yhdessä. Keskustelujen tavoitteena on tunnistaa omat mielipiteet, näkemykset, tunteet ja havainnot sekä pohtia niiden taustalla olevia konkreettisia asioita. Tämänlainen pohdinta kehittää eettisen valmiuden lisäksi tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja. Tärkein oppimisympäristö on ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, mutta myös erilaiset yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Pyritään vaihteleviin oppimisympäristöihin, joihin myös oppilaat pääsevät vaikuttamaan. Tietoja ja taitoja rakennetaan yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön kautta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa

Tieto terveydestä ja omaan ja muiden hyvinvointiin kuuluvista asioista on osa ihmisen jokapäiväistä elämää kaikissa kasvun ja kehityksen vaiheissa. Opetuksessa terveystiedon tavoitteissa ja sisällöissä huomioidaan oppilaan ikävaihe, elämäntilanne ja kulttuurinen tausta siten, että edistetään ymmärrystä ja kunnioitusta jokaiseen koskemattomuuden ja yksityisyyden oikeudesta liittyen terveyteen ja sairauteen. Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseneri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja tarvittaessa elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilaan arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

15.4.9 Terveystieto

Oppilaan oppimisen arviointi terveystiedossa

Läpi koko yläkouluvaiheen oppilaalle annetaan jatkuvaa, kannustavaa, ohjaavaa ja realistista palautetta sekä suullisesti, että kirjallisesti. Arvioinnissa huomioidaan tuntityöskentely, annettujen tehtävien suorittaminen, kotitehtävien suorittaminen, vihkotyö sekä näytöt käsiteltyjen aihealueiden osaamisesta. Kaikilla luokillaan jatketaan edelleen jo alemmilla luokilla aloitettua itsearviointia ja vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista.

Terveystiedossa arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen , sosiaalisuuteen tai temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Oppilas saa luokilla 7-9 terveystiedon opinnoistaan numeroarvioinnin ja sanallisen palautteen aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteina ovat oppilaan osallistuminen tuntityöskentelyyn, ryhmätyöskentelytaidot, annettujen tehtävien suorittaminen, vihkotyö, kotitehtävien suorittaminen ja näytöt käsiteltyjen aihealueiden osaamisesta.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteina ovat oppilaan osallistuminen tuntityöskentelyyn, ryhmätyöskentelytaidot, annettujen tehtävien suorittaminen, vihkotyö, kotitehtävien suorittaminen ja näytöt käsiteltyjen aihealueiden osaamisesta.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteina ovat oppilaan osallistuminen tuntityöskentelyyn, ryhmätyöskentelytaidot, annettujen tehtävien suorittaminen, vihkotyö, kotitehtävien suorittaminen ja näytöt käsiteltyjen aihealueiden osaamisesta. Päättöarvosanaa määritettäessä otetaan myös huomioon oppilaan henkilökohtaiset vahvuusalueet osaamisessa, jolloin ko. näytöillä voidaan kompensoida haasteellisempia asioita/alueita.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alaiset osaaminen

Vuosiluokka 7

L1 Omien terveystaitojen kasvattaminen, erilaisten tietolähteiden käyttö ja arviointi.

L2 Vuorovaikutustaitojen harjoittelu, tunteiden ilmaisu ja säätely, some-taidot.

L3 Vuosiluokan 7 kaikki sisällöt.

L4 Terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinojen tarkastelu, luotettavuuden ja lähdekritiikin arvioiminen, pakkausmerkintöjen monilukutaito sekä hyvinvoinnin ja sairauksien havainnoiminen.

L5 Tuoteselosteiden ja pakkauksien monilukutaito, terveystiedon etsiminen eri lähteistä ja lähdekritiikki.

L6 Oma aktiviteetti, esimerkiksi luokan pitämässä kahviossa erityisruokavalioiden, hygienian ja terveysvaikutusten huomiointi, itsenäinen työskentely sekä ryhmätyötaidot.

L7 Kaikki terveyden eri osa-alueiden sisällöt (fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen).

Vuosiluokka 8

L1 Omien terveystaitojen kasvattaminen, erilaisten tietolähteiden käyttö ja arviointi.

L2 Vuorovaikutustaitojen harjoittelu, tunteiden ilmaisu ja säätely sekä some-taidot

L3 Vuosiluokan 8 kaikki sisällöt

L4 Terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinojen tarkastelu, luotettavuuden ja lähdekritiikin arvioiminen, pakkasmerkintöjen monilukutaito sekä hyvinvoinnin ja sairauksien havainnoiminen.

L5 Tuoteselosteiden ja pakkausten monilukutaito, terveystiedon etsiminen eri lähteistä ja lähdekritiikki.

L6 Oma aktiviteetti, vuorovaikutustaidot, mahdollisissa työpaikoissa itsestä ja toisista huolehtiminen, työturvallisuus, itsenäinen työskentely ja ryhmätyötaidot

L7 Kaikki terveyden eri osa-alueiden sisällöt (fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen).

Vuosiluokka 9

L1 Omien terveystaitojen kasvattaminen, erilaisten tietolähteiden käyttö ja arviointi. Itsehoito, tuen ja avun hakeminen.

L2 Miten terveyspalvelut toimivat ja miten niitä käytetään? Vuorovaikutustaitojen harjoittelu, tunteiden ilmaisu ja säätely. Ensiaputaidot sekä sometaidot.

L3 Vuosiluokan 9 kaikki sisällöt

L4 Terveyspalvelutarjonta, vaikuttamisen keinojen tarkastelu, luotettavuuden ja lähdekritiikin arvioiminen, pakkausmerkintöjen monilukutaito sekä hyvinvoinnin ja sairauksien havainnointi.

L5 Terveyspalvelujen etsintä, terveystiedon etsiminen eri lähteistä ja lähdekriittisyys.

L6 Oma aktiviteetti, terveyttä edistävien kansalaisjärjestöjen toimintaan tutustuminen, itsenäinen työskentely ja ryhmätaidot.

L7 Kulttuuri terveyden edistäjänä, vastuullinen kuluttaminen.

15.4.10 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilasta opetettavaan uskontoon, sen käsitteistöön symboliikkaan ja monimuotoiseen ilmenemiseen kulttuurissamme. Se tutustuttaa uskonto ja katsomusperinteisiin Suomessa ja muualla maailmassa, antaa valmiuksia ymmärtää eri ,uskontojen sekä uskon ja tiedon välistä dialogia. Opetus tutustuttaa oppilaat eettiseen ajatteluun, antaa valmiuksia omakohtaiseen pohdintaan sekä itsetuntemuksen ja elämänhallinnan kehittymiseen Uskonnon opetus tukee ja vahvistaa oppilaiden sosiaalisten suhteiden rakentumista, toisten huomioon ottamista, suvaitsevaisuutta ja vastuullisuutta. Se on osa eettistä kasvatusta ja kartuttaa uskontoja koskevaa tietoa ja ymmärrystä.

Vuosiluokilla 7-9

Opetuksessa tutustutaan kulttuurin ja uskonnon yhteyteen, maailmanuskontoihin ja uskonnottomuuteen. Uskontoa tarkastellaan niin tieteen, taiteen, median, politiikan, yhteiskunnan kuin populaarikulttuurin näkökulmasta. Pohditaan ja analysoidaan uskonnon vaikutusta yhteiskuntaan sen eri osa-alueilla. Opetus tukee nuoren oman katsomuksen kehittymistä, eettistä vuoropuhelua, syy-seuraussuhteiden löytämistä ja ymmärtämistä sekä antaa valmiuksia ja rohkeutta elää ja vaikuttaa alati muuttuvassa maailmassa. Keskeisenä tarkastelun kohteena ovat Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus sekä eri uskontojen ja katsomusten eettiset näkemykset. Uskonnon opetus tarjoaa nuorelle voimavaroja hänen etsiessään omaa tietään kohti aikuisuutta.

Uskonnon opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin monimuotoinen vuorovaikutus sekä opiskeltaviin uskontoihin liittyvä monimuotoisuus.

T2 Auttaa oppilasta syventymään opiskeltavien uskontojen levinneisyyksiin ja vaikutuksiin eri puolilla maailmaa.

T3 Ohjata oppilas perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa, siten että oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutussuhteen, tuntee maailman suurten uskontoperinteiden erityispiirteitä ja yhdistäviä tekijöitä sekä tutustuu uskonnottomuuteen.

T4 Ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia teemoja mediassa.

T5 Auttaa oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja ja hahmottamaan uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.

T6 Perehdyttää oppilas eri uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin.

T7 Auttaa oppilasta arvioimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T11 Rohkaista oppilaita kohtaamaan myönteisen vuorovaikutuksen hengessä erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa, jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

Vuosiluokka 8

T2 Auttaa oppilasta syventymään ev-lut. uskonnon juuriin, lähteisiin, oppiin ja opetuksiin.

T3 Ohjata oppilas perehtymään kristinuskon monimuotoisuuteen ja eri herätysliikkeiden vuorovaikutukseen.

T9 Auttaa oppilasta rakentamaan omaa elämänkatsomustaan ja vahvistaa hänen elämäntaitojaan.

T11 Rohkaista oppilaita kohtaamaan myönteisen vuorovaikutuksen hengessä erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa, jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

Vuosiluokka 9

T3 Ohjata oppilas tutustumaan Suomen uskontojen ja katsomusten perinteisiin ja taustoihin sekä uskonnottomuuteen.

T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan uskonnollisia teemoja mediassa, taiteessa ja populäärikulttuurissa.

T6 Perehdyttää oppilas eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin sekä ihmisoikeuksiin.

T8 Rohkaisee oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.

T10 Innostaa pohtimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan.

T11 Rohkaista oppilaita kohtaamaan myönteisen vuorovaikutuksen hengessä erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa, jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S2 Maailman uskonnot ja niiden levinneisyys, uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä uskonnottomuus, uskontojen näkyvyys ja käsittely mediassa. Tarkastellaan myös uskontojen vuorovaikutusta suhteessa toisiinsa monikulttuuristuvassa maailmassa.

Vuosiluokka 8

S1 Kristinuskon synty, kehitys ja merkitys. Kristilliset yhdyskunnat ja herätysliikkeet sekä niiden vaikutus. Suomalainen katsomusperinne, uskonnonvapaus ja uskonnottomuus. Suomalaiset muinaisuskonnot ja kansanperinne.

S2 Reformaatio ja kirkon aseman muutos (1500-luvulla) sekä nykypäivän kirkkojen välinen yhteistyö (ekumenia).

Vuosiluokka 9

S1 Raamattu pyhänä kirjana sekä sen tulkinta ja käyttö. Tarkastellaan myös Raamatun kulttuurivaikutuksia. Vanha testamentti kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin juurina sekä Uusi testamentti kristinuskon synnyn ilmentäjänä.

S2 Uskonnon ja tieteen suhde muuttuvassa maailmassa. Uskonto yksilön ja yhteiskunnan voimavarana. Oman elämänkatsomuksen ja etiikan vahvistaminen. Ajankohtaisia yhteiskunnallisia ja eettisiä kysymyksiä, sekä uskontojen näkyvyys ja käsittely mediassa .

S3 Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, YK ja sen työntekijät (kuten rauhanneuvottelijat), ihmisoikeuksien loukkaaminen, holokausti. Osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskuntarauhaa. Kristillisten kirkkojen eettiset painotukset ja raamatun ja etiikan suhde.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Oppimisen työtapoina jatkuvat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja keskustelut, joihin liittyy uskonnollisen sanaston syvällinen ymmärtäminen ja käyttäminen. Keskustelujen kautta voidaan saavuttaa sellaiset vuorovaikutustaidot, että ihmisten ja uskontojen moninaisuutta on mahdollista tarkastella kunnioittavasti, arvostavasti ja kiireettömästi välttäen nopeita päätelmiä ja perusteettomia mielipiteitä. Opetuksessa toteutetaan projekteja sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään silloin, kun se tukee vuorovaikutustaitojen monipuolista kehittymistä ja käsitteiden syvällistä ymmärtämistä. Mediasta tapahtuvan tiedonhankinnan ja tiedon tuottamisen avulla nostetaan esille median käyttämiseen ja tiedon todellisuuteen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa

Vuosiluokilla 7-9

Oppilasta ohjataan ilmaisemaan oma mielipiteensä rohkeasti ja rakentavasti. Oppilasta ohjataan opiskelun aiheen tiedonhakuun monipuolisista lähteistä ja lähteisiin kriittisesti suhtautuen. Tarvittaessa tiedonhakua harjoitellaan ohjatusti. Oppilasta ohjataan monipuolisten tehtävien ratkaisemiseen ja hänen oppimistaan tuetaan sopivien tehtävien avulla. Edistyneemmille oppilaille tarjotaan esim. laajempia tehtäviä.

Oppilaan oppimisen arviointi oppiaineessa uskonto

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 uskonnon opinnoistaan numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteena on kyky tulkita erilaisia maailmankatsomuksia ja uskontoja. Arvioinnissa huomioidaan kykyä työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä, omaa tuottamista sekä kokonaisuuksien hallintaa ja tiedonhaun taitoja. Myös oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen sekä aktiivisuus ja omatoimisuus ovat arvioinnin kohteena. Arviointi perustuu jatkuvaan havainnointiin ja palautteen antamiseen. Tarkastellaan suullista ja kirjallista tuottamista sekä ryhmätöitä. Annetaan kannustavaa suullista palautetta sekä ryhmälle, että henkilökohtaisesti. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteena on kyky hahmottaa kirkkohistorian eri vaiheita. Arvioinnissa huomioidaan työskentely itsenäisesti ja ryhmässä, oma tuottaminen, tiedonhaun taitoja ja omatoimisuutta. Huomioidaan oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, tuntiaktiivisuus, tiedon yhdistely, harrastuneisuus ja aktiivisuus. Arviointi tapahtuu jatkuvan havainnoinnin ja palautteen antamisen kautta. Huomioidaan suullinen ja kirjallinen tuottaminen sekä ryhmätyöt. Arviointi toteutetaan itsearvioinnin, vertaispalautteen ja opettajan palautteen avulla. Lisäksi annetaan sanallinen arvio ja numeroarvosana oppilaalle lukuvuoden päättyessä.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteena on taidot käsitellä eettismoraalisia kysymyksiä eri näkökulmista. Arvioinnissa huomioidaan työskentelyä itsenäisesti ja ryhmässä, omaa tuottamista, tiedonhaun taitoja ja omatoimisuutta. Lisäksi oppilaan oma aktiivisuus ja harrastuneisuus, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet sekä suullinen ja kirjallinen tuottaminen huomioidaan. Myös osallistuminen luokkakeskusteluihin ja tietojen yhdistäminen toisiinsa huomioidaan arvioinnissa. Arviointi perustuu jatkuvaan havainnointiin ja palautteen antamiseen. Oppilas saa kirjallisen arvion ja numeroarvosanan lukuvuoden päättyessä.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1 Oppilaita ohjataan näkemään asioita uusilla tavoilla, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta pohtimaan ajattelutapojaan.

L2 Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

L2 Oppilaita ohjataan näkemään katsomusten moninaisuus myönteisenä voimavarana.

L4 Oppilaita ohjataan hahmottamaan, jäsentämään ja ymmärtämään erilaisia kulttuurisia viestinnän muotoja ja opetuksessa tähdätään kriittiseen ja kulttuurisen lukutaitoon.

L5 Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti ja turvallisesti, sekä ohjataan heitä käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhankinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä (esim. ryhmätyö).

L7 Oppilaita ohjataan työskentelemään yhdessä ja he saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan myös pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun näkökulmista.

Vuosiluokka 8

L1 Oppilaita ohjataan käyttämään hankkimaansa tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen.

L2 Oppilaita ohjataan asettumaan toisen katsomuksen omaavan henkilön asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

L3 Perusajatuksena on se, että oman kulttuurin tuntemisen ja itsetuntemuksen kautta löytyy tie kestävään ja turvalliseen elämäntapaan. Näitä harjoitellaan mm. keskustelujen, draaman ja kirjoittamisen keinoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa uskonnon opetuksessa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon.

L6 Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti.

L7 Harjoitellaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen.

Vuosiluokka 9

L1 Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

L2 Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurien, kielten ja katsomusten moninaisuus myönteisenä voimavarana ja arjen ilmiöihin vaikuttavana tekijänä suomalaisessa kansan- ja uskonperinteessä.

L3 Oppilaat oppivat tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen elämänkaaren etiikassa.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat välittävät hankkimaansa tietoa, etsivät ratkaisuja ongelmiin ja tuottavat uutta tietoa eri muodoissa ja eri välinein, yksin ja yhdessä muiden kanssa.

L5 Pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja.

L6 Oppilaat saavat perusopetuksen aikana yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Tällöin kiinnitetään huomiota myös yhteistyön ja työelämän edellyttämään asianmukaiseen käyttäytymiseen.

L7 Ympäristö- ja eläinetiikka, kestävä kehitys eettisenä teemana.

15.4.11 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedossa ihminen nähdään luovana, ympäristöönsä ja kulttuuriinsa vaikuttavana toimijana. Ihminen jakaa, kokee ja tuottaa merkityksiä, katsomuksia ja inhimillistä toimintaa niin yksilönä, yhteisönä kuin kulttuuriperinteen vaalijana. Elämänkatsomustiedon tehtävänä on ohjata oppilasta tutustumaan, ymmärtämään ja arvioimaan erilaista ja tuttua inhimillistä elämää, toimintaa ja ajattelua, sekä hahmottamaan asioiden välisiä syy-seuraussuhteita. Toisaalta oppiaineen ydintehtävänä on antaa oppilaille valmiuksia vaikuttaa omaan ajatteluunsa ja toimintaansa tavalla, joka edistää hänen mahdollisuuksiaan löytää oma arvokas tiensä elämässään. Tähän rohkaistaan hyödyntämällä opetuksessa oppilaiden omaa ja ikäkauden mukaista ajattelu- ja kokemusmaailmaa avoimella ja pohtivalla otteella. Opetuksen tehtävänä on ylläpitää suvaitsevaisuuden, vastuullisuuden ja demokraattisen kansalaisuuden arvoja. Nopeasti muuttuvassa ja globalisoituvassa maailmassa elämänkatsomustiedon tehtävänä on tarjota oppilaalle katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, sekä rikastuttaa hänen eettisen, tutkivan ja kriittisen ajattelu- ja toimintakykynsä kehittämistä. Elämänkatsomustiedon tehtävänä on opettaa elämänhallinta-, kommunikointi-, itsetuntemus-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja oppimaan oppimisen taitoja, sekä rohkaista aktiivisuuteen, vaikuttamiseen ja vastuunottoon.

Vuosiluokilla 7-9

Elämänkatsomustiedon tehtävänä vuosiluokilla 7-9 on antaa oppilaille eväitä oman identiteetin ja maailmankuvan rakentamiseen ja arvioimiseen. Opetuksen tehtävänä on tarjota tarpeeksi laajan yleissivistyksellisen tietopohjan lisäksi malleja hyvän ja eettisen elämän saavuttamiseksi. Opetus tukee nuoren oman katsomuksen kehittymistä, eettistä vuoropuhelua, syy-seuraussuhteiden löytämistä ja ymmärtämistä sekä antaa valmiuksia ja rohkeutta elää ja vaikuttaa alati muuttuvassa maailmassa. Opetuksen tulee tukea nuoren oman tulevaisuuden haltuunottoa ja suunnittelemista.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T2 Ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan.

T3 Ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia uskomusjärjestelmiä, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia niiden arvioinnissa.

T6 Ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

T7 Kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden hyväksymiseen ja ymmärtämiseen niin, että oppilas kasvaa suvaitsevaiseksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

T8 Ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan.

T9 Innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti.

Vuosiluokka 8

T1 Ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.

T3 Ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia uskomusjärjestelmiä, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.

T4 Ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.

T6 Ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

T8 Tukea oppilasta kehittämään eettistä ajatteluaan ja tunnistamaan vastuun ja oikeuksien näkökulmat.

T9 Ohjata oppilasta huomaamaan ja ymmärtämään eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään.

T10 Rohkaista oppilasta toimimaan vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi ja vaikuttamaan paikallisesti ja globaalisti.

Vuosiluokka 9

T1 Ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.

T3 Ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia uskomusjärjestelmiä, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.

T4 Ohjata oppilasta pohtimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.

T5 Ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja.

T8 Tukea oppilasta kehittämään eettistä ajatteluaan ja tunnistamaan vastuun ja oikeuksien näkökulmat.

T9 Ohjata oppilasta huomaamaan ja ymmärtämään eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään.

T10 Rohkaista oppilasta toimimaan vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi ja vaikuttamaan paikallisesti ja globaalisti.

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Perehdytään Unescon maailmanperintökohteisiin ja seurataan kulttuurin ilmenemistä. Tutustutaan erilaisiin teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin, esimerkiksi kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan eri katsomusten kohtaamisen historiaan sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

Vuosiluokka 8

S3 Tutustutaan ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävän

tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Vuosiluokka 9

S1 Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Keskustellaan oppilaan kanssa, jotta hän saisi tukea elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista varten.

S2 Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta.

S3 Perehdytään ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Elämänkatsomustiedon sisältöjen opettamisessa voidaan hyödyntää maailmaa tutkineiden ja muuttaneiden henkilöiden elämäkerrat soveltuvin osin. Keskustelevalla opetuksella pyritään tarjoamaan oppilaille tilaa ja keinoja rakentaa omia ajatuksiaan ja maailmankuvaansa. Myös dialogisuuden sosiaaliseen puoleen kiinnitetään huomiota. Vierailut, vieraiden vastaanottaminen ja yhteistyö muiden toimijoiden tai järjestöjen kanssa tarjoavat oppilaille mahdollisuuden osallistua ja ottaa vastuuta omasta ympäristöstään. Samalla he voivat laajentaa maailmankuvaansa. Tuetaan keskustelutaitojen kehittymistä siten, että ihmisten moninaisuutta on mahdollista tarkastella kunnioittavasti, arvostavasti ja kiireettömästi välttäen nopeita päätelmiä ja perusteettomia mielipiteitä. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään silloin, kun se tukee vuorovaikutustaitojen monipuolista kehittymistä ja käsitteiden syvällistä ymmärtämistä. Nostetaan esiin mediasta tapahtuvaan tiedonhankintaan ja tiedon tuottamiseen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa

Vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan ikäkauden mukaisesti työskentelemään yhdessä toisten kanssa ja osallistumaan aktiivisesti oman katsomuksellisen identiteettinsä rakentamiseen oman ikäkautensa, taustansa ja elämäntilanteensa perustalta. Elämänkatsomustieto tukee siten vuorovaikutuksen ja ajattelutaitojen kehittymistä, oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista sekä eettisiä taitoja, joita kaikkia tuetaan myös yksilöllisten tarpeiden mukaan. Oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta vahvistetaan osallistamalla oppilaita kaikissa työskentelytavoissa. Elämänkatsomustiedon opetuksessa pyritään siihen, että jokainen oppilas kokee osallisuutta ja voi hyvin.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 elämänkatsomustiedosta numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteena on kyky tulkita erilaisia maailmankatsomuksia ja uskontoja. Arvioinnissa huomioidaan työskentely itsenäisesti ja ryhmässä, oma tuottaminen sekä kokonaisuuksien hallitseminen. Myös tiedonhaun taidot, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, osallistuminen luokkakeskusteluihin, aktiivisuus ja omatoimisuus ovat arvioinnin kohteena. Arviointi perustuu jatkuvaan havainnointiin ja palautteen antamiseen. Arvioinnissa huomioidaan ryhmätyöt ja annetaan kannustavaa suullista palautetta sekä ryhmälle, että henkilökohtaisesti. Oppilas saa numeroarvioinnin sekä sanallinen arvion lukuvuoden päättyessä.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteena on perehtyminen erilaisiin kulttuureihin. Arvioinnissa huomioidaan työskentely itsenäisesti ja ryhmässä, oma tuottaminen, tiedonhaun taidot ja omatoimisuus sekä oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet. Myös suullinen ja kirjallinen tuottaminen, osallistuminen luokkakeskusteluihin, tiedon yhdistely, harrastuneisuus ja aktiivisuus ovat arvioinnin kohteena.

Arviointitapoja ovat jatkuva havainnointi ja palautteen antaminen, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, ryhmätyöt, kannustava suullinen palaute sekä koko ryhmälle, että henkilökohtaisesti. Lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan sanallinen arvio sekä numeroarvosana.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteena on taidot käsitellä eettismoraalisia kysymyksiä eri näkökulmista. Arvioinnissa huomioidaan työskentely itsenäisesti ja ryhmässä, oma tuottaminen, tiedonhaun taidot ja omatoimisuus. Myös aktiivisuus ja harrastuneisuus, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, mm. osallistuminen luokkakeskusteluihin, tiedon yhdistely ovat arvioinnin kohteena.

Arviointi perustuu jatkuvaan havainnointiin ja palautteen antamiseen. Arvioinnissa huomioidaan suullinen ja kirjallinen tuottaminen sekä ryhmätyöt. Annetaan kannustavaa suullista palautetta sekä koko ryhmälle, että henkilökohtaisesti. Vuoden lopuksi annetaan sanallinen arvio ja numeroarvosana.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Vuosiluokat 7-9

Vuosiluokilla 7-9 L1-L3 säilyvät koko ajan oppiaineen ytimessä, mutta L4-L7 merkitys kasvaa. Näitä osa-alueita voidaan tukea esimerkiksi analysoimalla ja tutustumalla nuorisokulttuurin erilaisiin ilmiöihin, toteuttamalla myös TVT:tä opetuksessa ja työtavoissa, tutustumalla erilaisiin suuriin elämäntarinoihin ja toteuttamalla esimerkiksi auttamis- ym. vastaavia projekteja.

L1 Syy-seuraussuhteiden oivaltaminen, ongelmanratkaisut ja erilaisten vaihtoehtojen punnitseminen ja erojen tekeminen.

L2 Kulttuurillinen osaaminen. Vuorovaikutus ja ilmaisu ryhmässä, jossa eri ikäisiä oppilaita eri luokilta

L3 Sosiaalisten taitojen opettelu

L4, L5 Eettisyys ja kriittisyys somessa ja internetissä

L7 Oikeudenmukaisuus maailmassa, auttamistyöhön tutustuminen, luonnonsuojelu ja arvo

15.4.12 Historia

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Historian opetuksen tehtävänä on auttaa ymmärtämään itseä ja maailmaa. Kyse on oppilaiden historiataitojen, historiatietoisuuden ja kulttuurien tuntemuksen kehittämisestä. Historian opetuksella kehitetään eettistä ja itsenäistä ajattelua, mutta myös tuodaan mielekkyyden kokemuksia. Menneisyyden ja nykyhetken ymmärtämisen, yleissivistyksen ja itseymmärryksen kehittymisen lisäksi historia on myös eräänlaista arvo- ja elämäntaito-oppia. Kiinnostuksen herättämisellä ihmiskunnan kehitystä kohtaan voidaan edesauttaa kiinnostusta ylipäätään inhimillisyyttä kohtaan.

Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Historialla tuetaan oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistetään heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin ja tiedon kriittiseen käsittelyyn. Opetuksessa menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan aineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniulotteisuutta sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja sekä niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 7-9

Historian opetuksen tehtävänä on osoittaa, miten ideaalit ja ihanteet ovat motivoineet menneisyydessä ja herättää nuoret ymmärtämään heidän omaa historiallista potentiaaliaan. Opetus syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta, tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. 7. - 8. luokilla tavoitteena on ymmärtää historiallisten tapahtumien kulkua. 9. luokalla on tarkoitus oppia ymmärtämään maailman tapahtumien taustalla olevia historiallisia syy-seuraussuhteita ja aatteita.

Historian opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena.

T2 Aktivoida tutustumaan erilaisiin historian lähteisiin.

T4 Vahvistaa oppilaan kykyä hahmottaa historiallista aikaa ja siihen liittyviä historiallisia käsitteitä.

T5 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.

T8 Kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen.

Vuosiluokka 8

T2 Aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta.

T3 Auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin.

T6 Auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille.

T7 Ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.

Vuosiluokka 9

T9 Ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja ymmärtämään ihmisen tarkoitusperiä.

T10 Ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta.

T11 Harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta.

T12 Ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla.

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Perehdytään ilmiöön nimeltä teollinen vallankumous, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa. Perusteellisen tarkastelun kohteena ovat Ranskan suuri vallankumous, Napoleon, esiteollinen maailma ja teollinen vallankumous. Pohjustetaan teollisen yhteiskunnan syntyä tarkastelemalla renessanssiaikaa ja löytöretkiä sekä sitä miten löytöretket muuttivat eurooppalaista yhteiskuntaa ja taloutta. Maailmankuvan muutoksen ja ihmisen ajattelun kehityksen ymmärtämiseksi laajennetaan uuden ajan alun tapahtuminen ja kehityksen tarkastelua.

S2 Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan. Euroopan ohella tutustutaan myös muiden maanosien historiaan. Löytöretket johdattelevat Euroopan ulkopuolisen historian tarkasteluun. Käsitellään renessanssin muuntuminen barokiksi ja itsevaltiuden aika. Tunneilla käsitellään myös reformaatio ja luonnontieteiden murros. Suomen historiassa käsitellään elämää Ruotsin valtakunnan osana ja suomalaisen kulttuurin muotoutumista.

Vuosiluokka 8

S1 Käsitellään ajanjakso 1700-luvulta nykypäivään henkilö- ja kulttuurihistoriaa painottaen.

S2 Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan. Erityisesti korostuvat 1800-luvun uudet aatteet nationalismi, konservatismi, liberalismi ja sosialismi, imperialismin aika ja maailmansotaan johtanut kehitys.

S4 Perehdytään maailmansotiin, maailmansotien väliseen aikaan, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin ja ihmisoikeuksien edistämiseen.

S6 Syvennytään kehittyneiden maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa

Vuosiluokka 9

S3 Tutustutaan Suomen historiaan autonomian aikana. Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

S4 Perehdytään itsenäisyyden aikaan sekä ulko- ja sisäpolitiikan että talouden näkökulmasta. Käsitellään esim. sisällissotaa, demokratian haasteita ja Suomea toisessa maailmansodassa.

S5 Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Lisäksi keskeistä on hyvinvointiyhteiskunnan rakentuminen. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

S6 Syvennytään kehittyneiden maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa. Käsitellään myös Yhdistyneet kansakunnat ja Euroopan integraatiokehitys. Opetuksessa keskitytään tapahtumien syiden ja vaikutusten ymmärtämiseen.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja. Harjoitellaan esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Harjoitellaan omien tulkintojen tekemistä ja eriävien tulkintojen arvioimista. Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla. Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 historian opinnoistaan numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteena on seitsemännen luokan historian opetuksessa palautteella rohkaista oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Oppimista ei arvioida sisältöjen muistamisen perusteella, vaan huomiota kiinnitetään tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan. Lukuvuoden päätteeksi oppilaalle annetaan numeroarviointi sekä sanallinen lausunto.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perustana on kyky tulkita ja syventää historian syy-seuraussuhteiden hallintaa. Arvioinnissa huomioidaan suullinen ja kirjallinen työskentely sekä ryhmätyöskentely. Annetaan jatkuvaa suullista palautetta sekä koko ryhmälle että henkilökohtaisesti oppilaalle. Oppilaat tekevät myös itsearviointia sekä antavat vertaispalautetta. Vuoden päätteeksi oppilas saa numeroarvioinnin sekä sanallisen arvioinnin.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perustana on työskentely itsenäisesti ja ryhmissä. Oppilaan oma tuottaminen, omatoimisuus ja historiallisen tiedonhaun taidot ovat arvioinnissa keskeisiä kriteerejä. Huomioidaan suullisen ja kirjallisen työn vahvuudet sekä ryhmätyöskentelytaidot. Oppilaat saavat säännöllistä suullista palautetta niin yksilöinä kuin ryhmänä. Tämän lisäksi arviointiin kuuluu oppilaiden omaa itsearviointia sekä vertaispalautetta. Lukuvuoden lopuksi oppilaat saavat numeraalisen arvioinnin ja sanallisen arvioinnin.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L4 Historiallisten dokumenttien tulkinta eri aikakonteksteissa ja tietolähteenä

L5 Ryhmätöiden ja esitelmien teon yhteydessä harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologista osaamista

L7 Teollistumisen käsittelyn yhteydessä peilataan kestävän tulevaisuuden rakentamista. Elämäkertojen kautta käsitellään yksilön osallistumista, vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia.

Vuosiluokka 8

L4 Historiallisten dokumenttien tulkinta eri aikakonteksteissa ja tietolähteenä

L5 Ryhmätöiden ja esitelmien teon yhteydessä harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologista osaamista

L6 Talouden ja teollistumisen esimerkkien kautta yrittäjyyden näkökulmia

Vuosiluokka 9

L4 Historiallisten dokumenttien tulkinta eri aikakonteksteissa ja tietolähteenä; taideteosten tulkinta oma aikakautensa ilmentäjinä

L5 Ryhmätöiden ja esitelmien teon yhteydessä harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologista osaamista

L6 Historiataitojen ja sivistyksen merkitys oman maailmankuvan rakentumisessa oman opiskelun ja työelämän näkökulmasta.

15.4.13 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on kehittää aktiivista kansalaisuutta ja vastuullista kansalaisaktivismia sekä lisätä ymmärrystä itsestä ja maailmasta. Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Olennainen yhteiskuntaopin tehtävä on sosiaalisten kykyjen kehittäminen. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys. Tehtävänä on rohkaista oppilasta kohti kulutuskriittistä ja kestävää tulevaisuutta rakentavaa eettistä taloudellista ja yhteiskunnallista toimintaa.

Alemmilla luokilla yhteiskuntaopin tehtävänä on oppilaan luokkayhteisön jäseneksi kasvaminen, vuorovaikutustaitojen kehittämisen, sosiaalistamisen ja sosiaalisten taitojen kehittämisen ja muiden huomioimisen oppiminen. Yhdessä nämä luovat pohjaa yhteiskuntaopin tavoitteiden saavuttamiseen tarvittavien taitojen kehitykselle.

Vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaat syventävät käsitystä eri vaikuttamisen keinoista. Opetuksessa korostetaan vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit ja ekologiset kysymykset. Oppilaita ohjataan ymmärtämään erilaisia valtiomuotojen erot sekä sen miten demokratia toimii. Oppilaita ohjataan ottamaan sosiaalinen vastuu yhteiskunnan kaikista jäsenistä.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1 Ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana.

T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin projekteihin ja kysymyksiin.

T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.

Vuosiluokka 8

T1 Ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana.

T3 Ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisesta oikeusjärjestelmästä

T4 Ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä.

T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.

T9 Ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa.

Vuosiluokka 9

T1 Ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana.

T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin projekteihin ja kysymyksiin.

T3 Ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisesta oikeusjärjestelmästä

T4 Ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä.

T5 Rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan .

T8 Syvennytään talouden perusteiden ymmärtämiseen. Ohjata oppilasta oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Perehdytään yksilön vastuisiin, kansalaisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin eri ikävaiheissa. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin.

Vuosiluokka 8

S2 Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään perustuslakiin, ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet, vallan kolmijako-oppi, vallankäyttö ja poliittiset puolueet. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

S3 Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja

vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten (esim. kansalaisjärjestöt, yritykset) tahojen kanssa.

Vuosiluokka 9

S3 Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään henkilökohtaista talouden hallintaa sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

S4 Syvennytään talouden peruskäsitteisiin (esim. BKT, inflaatio, deflaatio, korko, korkomarginaali, välitön ja välillinen verotus), ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin (esim. kansantalouden kiertokulku) sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin, (hyvinvointivaltion idea ja haasteet) kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Tarkastelussa hyödynnetään oppilaiden työelämään tutustumisharjoittelussa saamat havainnot ja kokemukset. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Yhteiskuntaopin yhtenä keskeisenä tavoitteena on konkreettinen sosiaalisen vastuun ottaminen luokka- ja kouluyhteisössä. Tavoitteena on aktiivinen vastuullisuus eli tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelua.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa

Vuosiluokilla 7-9

Etsitään erilaisia tapoja selittää käsitteitä oppilaille. Voidaan turvautua myös vertaisopettamiseen, jossa annetaan luokkatoverin sanoittaa vaikea käsite. Oppilaita rohkaistaan oppilaskuntatoimintaan ja erilaisiin ekologisiin ja muihin auttamis- ja osallistumisprojekteihin. Voidaan käsitellä myös vertaissovittelua. Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäseninä sekä tukea heidän kasvuaan erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa. Kehitetään empatiaa esim. erilaisia haasteita kohtaavia ihmisiä kohtaan. Kiinnostuksen herättäminen taloutta ja politiikkaa kohtaan on tärkeätä, jotta ymmärrys siitä miten maailmaa johdetaan, lisääntyy.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 yhteiskuntaopin opinnoistaan numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteena on oppilaan kyky hahmottaa yksilön oikeuksia suomalaisessa yhteiskunnassa. Arvioinnissa keskeistä on kyky toimia itsenäisesti ja ryhmässä. Arvioinnissa huomioidaan myös oppilaan suullinen ja kirjallinen työskentely. Oppimista ei arvioida yhteiskunnallisten sisältöjen muistamisen perusteella, vaan huomiota kiinnitetään tiedon soveltamiseen ja yhteiskunnallisen ajattelun hallintaan. Lukuvuoden päätteeksi oppilaalle annetaan sekä numeraalinen että sanallinen arviointi.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perustana on kyky tulkita ja syventää yhteiskunnallisten asioiden hallintaa. Arvioinnissa huomioidaan suullinen ja kirjallinen työskentely sekä ryhmätyöskentely. Annetaan jatkuvaa suullista palautetta sekä koko ryhmälle että henkilökohtaisesti oppilaalle. Oppilaat tekevät myös itsearviointia sekä vertaisarviointia. Lukuvuoden lopuksi oppilaalle annetaan numeroarviointi sekä sanallisen arviointi.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perustana on kyky hahmottaa talouteen liittyviä asioita. Monipuolisella, ohjaavalla ja rohkaisevalla palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan omassa elämässään yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Oppilaiden omia aktiviteetteja ja yhteiskunnallisia aloitteita tuetaan. Oppilaan monipuolista ja itse rakennettua perusteltua näkemystä yhteiskunnasta, yhteisöjen toiminnasta sekä globaalista maailmasta kehitetään arvioinnin avulla. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan suullinen ja kirjallinen osaaminen sekä ryhmätyöskentelytaidot. Oppilaalle annetaan jatkuvaa suullista palautetta niin yksilönä kuin ryhmän jäsenenä. Lisäksi arviointiin kuuluu oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta. Lukuvuoden päätyttyä oppilas saa numeroarvioinnin ja sanallisen arvioinnin osaamisestaan.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L4 Erilaisten oppimiskokemusten kautta monipuolinen suhde yhteiskuntaopin sisältöihin. Käytetään eri oppivälineitä, lähdeaineistoa sekä itsenäistä havainnointia ja pohtimista sekä niistä yhdessä keskustelemista, mikä antaa elävän käsitteistön aiheesta oppilaalle.

L6 Verotus, yhteiskunnalliset palvelut (sairaalat, koulutus, poliisi, palokunta).

Vuosiluokka 8

L1 Ohjataan oppilaita ymmärtämään syy- ja seuraus suhteita yhteiskunnan rakentumisessa ja jäsentymisessä.

Vuosiluokka 9

L2 Suomalaisen osaamisen merkitys (mm. koululaitoksen taso, teknologiaosaaminen, käsityötaitojen arvostus maailmassa).

L3 Suurvaltojen vaikutus kansantalouteen ja vakauteen suhteessa Suomeen ja Euroopan unioniin.

L5 Tutkitaan eri viestimien avulla erilaisia painotuksia ja asenteita Euroopan valtioiden suhdetta Afrikkaan ja Amerikkaan.

L6 Tehdään tutustumiskäyntejä ja vierailuja yrityksiin, perehdytään eri ammatteihin. Asiassa voidaan hyödyntää mm. koulun vanhempien tieto-taitoa.

L7 Vältetään paperin käyttöä sekä valitaan muutenkin kestävän kehityksen mukainen oppimisvälineistö ja -ympäristö. Tehdään erilaisia käytännön projekteja maailman ekologisesta tilanteesta. Ymmärretään painotuksia puoluepoliittisella kentällä sekä kansalaisen mahdollisuus vaikuttaa (liberaali - konservatiivi, oikeisto - vasemmisto).

15.4.14 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikilla on tärkeä merkitys ihmisen tunne-elämän ja itsetunnon kehitykseen. Musiikki voi toimia yhteisöllisyyttä rakentavana ja sosiaalista toimintaa ylläpitävänä elementtinä kaikissa muodoissaan. Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen tekemiseen, aktiiviseen osallisuuteen, onnistumisen elämyksiin. Opetuksen tehtävä on myös rakentaa arvostavaa ja kiinnostunutta suhdetta musiikkiin yhtenä taidemuotona, joka välittyy meille esteettisinä ja laadullisina kokemuksina, historiallisten siteiden kautta traditioina ja jonka laatuihin ja tyyleihin voimme liittyä elämyksellisesti, toiminnallisesti ja tiedollisesti. Musiikin kuten muidenkin taideaineiden tehtävänä on myös ihmisen näkökulmien avartaminen, sävyjen, vivahteiden ja erilaisten laatujen tunnistamiseen herkistäminen.

Keskeisiä piirteitä musiikin opetuksessa ovat:

* Kuuntelemisen ja kuulemisen kyvyn kehittyminen, johon liittyy musiikin sosiaalisuutta kehittävä vaikutus; äänimaiseman tarkkailu, toisten kuunteleminen, kiinnostus toisia kohtaan, yhdessä toimiminen

* Laatutietoisuus, arviointikyky ja oman mielipiteen ilmaisun opettelu sekä omakohtainen kosketus musiikilliseen ilmaisuun, eläytymiskyvyn kehittyminen

* Toiminnallisuus ja osallistuminen sekä onnistumisen kokemusten tarjoaminen, oppilaan omien mahdollisuuksien huomioiminen musiikillisen ilmaisun perustana, vuorovaikutuksellisuus ja yhteisöllinen tilanteiden hallinta ja ihmisten välisen yhteyden vaaliminen,

* Oppiaineiden välinen integraatio

* Laululla, yhdessä laulamisella, on opetuksessa keskeinen asema, ihmisääni on instrumentti ja laulu antaa kaikille mahdollisuuden toimia käytännön musisoinnin parissa aktiivisena toimijana kykyjensä mukaan. Oppilasta ohjataan siten, että hän voi saavuttaa suhteen omaan ääneensä ja sen käyttöön eri yhteyksissä. Laulun opetus noudattelee musiikin historiallisen kehityksen mukaista etenemistä yksiäänisyydestä moniäänisyyteen. Jokaisen oppilaan kyvyt ja mahdollisuudet huomioidaan.

* Soiton opetuksessa pääpaino on sellaisissa instrumenteissa, joita kaikilla on mahdollisuus oppia käsittelemään lähtötason mukaisesti yhteissoitossa ja harjoituksissa.

Vuosiluokka 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan omaehtoinen ilmaisu kasvaa voimakkaasti ja opetuksessa keskitytään musiikillisen ilmaisun monipuoliseen kehittämiseen. Musiikilliset tiedot ja taidot kehittyvät ja samalla luova musiikin tuottaminen mahdollistuu yhä vahvemmin. Yhteistyö ja omien ideoiden sekä ratkaisujen tuottaminen nousee keskiöön. Opetus luotaa musiikin maailmankuvaa yhä laajemmin ja tuo tarkasteltavaksi erilaisia musiikkiin liittyviä käsityksiä. Oppilaiden arviointikykyä kehitetään hakemalla tarkastelukulmia musiikkiin liittyviin ilmiöihin lajirajojen yli. Kuuntelun ja havainnoinnin merkitystä pohditaan, nyt ääniympäristön ja äänimaiseman lähtökohdista. Oppilaiden omat vahvuudet huomioidaan opetuksessa eteenpäin kuljettavina, kokonaisuutta ja kaikkien luovuutta tukevina elementteinä.

Musiikin opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja äänestään sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan avoitteita musiikillisen osaamisensa eri osa-alueille ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiinsa.

Vuosiluokka 8

T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja äänestään sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikillisen osaamisensa eri osa-alueille ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiinsa.

Vuosiluokka 9

T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja äänestään sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikillisen osaamisensa eri osa-alueille ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1, S2, S3, S4

- Kysymys- ja vastauslauluja

- Yksinkertaisia soololauluja unisonossa, pienemmissä ryhmissä ja/tai yksin laulaen, esim. kappaleita oopperasta, opereteista ja musikaaleista.

- Maailmanmusiikkia voidaan lähestyä eri kulttuureista olevien laulujen kautta ja yhdistää maantiedon tunteihin

- Musiikin teoriassa rytmioppia (myös poikkeusjaot esim. triolit ja synkoopit), duuri- ja molliasteikot

- Tärkeiden säveltäjien elämäkertoja

- Soitossa tutustutaan mahdollisimman monipuolisesti eri soittimiin itse kokeillen ja harjoitellen. Käytetään etenkin bändisoittimia, mutta myös puhaltimia ja muita soittimia.

- Oppilaiden omien esitysten valmistelua

- Yhteissoittoa luokkabändinä ja -orkesterina. Tutustutaan eri musiikkityyleihin mahdollisimman laajasti eri aikakausia tarkastellen.

Vuosiluokka 8

S1, S2, S3, S4

- 2-4-äänisiä lauluja, acapella ja säestettynä

- Käsitellään musiikin historiaa laulaen ja soittaen, voidaan käyttää muun muassa vanhempia polyfonisia kansanlauluja ja balladeja, murrosikäisen sieluntunnelmaan sopivia lauluja ja humoristisia kappaleita sekä eri kulttuurien musiikkia kuten spirituaaleja.

- Musiikin teoriassa käsitellään etenkin melodiaa ja asteikoiden kontrasteja sekä rytmejä. Tällöin pystytään myös harjoittelemaan improvisointia niin laulaen, resitoiden ja scatäten kuin soittaenkin melodiasoittimilla. Teoriassa voidaan myös jatkaa sävellajien tuntemusta opettelemalla kvinttiympyrää ja asteikoiden rakenteita.

- Tutustutaan musiikin historiaan ja sitä kautta eri kulttuureihin tekemällä esitelmiä mm. tunnetuista muusikoista sekä säveltäjistä.

- Oppilaiden omien esitysten valmistelua

Vuosiluokka 9

S1, S2, S3, S4

- Teoksia kuvaillaan, luonnehditaan, vertaillaan ja tehdään omia arvioita niistä käyttäen musiikin termejä

- Etsitään yhteyksiä historiaan ja muihin taiteisiin, esimerkiksi musiikin ja yhteiskunnan välisiä yhteyksiä

- Klassisia teoksia musiikin eri aikakausilta valmistellaan etukäteen tutustumalla historiaan ja säveltäjiin/muusikoihin, ja arvioiden jälkeenpäin

- Äänenmuodostusta harjoitellaan ja äänenhuoltoon perehdytään

- (Kuoro)ohjelmiston laajentamista; Lauletaan lauluja niillä vierailla kielillä, joita oppilaat opiskelevat sekä mahdollisuuksien mukaan myös muilla vierailla kielillä. Musiikkia soitetaan monipuolisesti klassisesta bluesiin, maailmanmusiikkiin ja rockiin.

- Oppilaiden omien esitysten valmistelua

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppimisympäristö on toiminnallinen ja keskusteleva. Oppilaita kannustetaan kehittämään musiikillista ilmaisuaan yhä syvemmin ja ohjataan tutustumaan yhä monipuolisemmin musiikin eri lajeihin ja ilmaisumuotoihin. Teknologisen kehityksen kasvavat mahdollisuudet nostetaan uudelle tasolle musiikin tuottamisessa samalla kun kriittistä arviointia eri menetelmiä kohtaan kehitetään laadun tarkkailun ja esteettisen tarkastelun pohjalta. Erilaiset musiikin tuottamiseen keskittyvät ensemblet ohjataan toimimaan rohkeasti itsenäisemmin. Sisältöä haetaan integroiden eri oppiaineista spontaanin inspiraation tai suunnitelmallisemman struktuurin tukemana. Musiikki toimintaympäristönä ja toisaalta ympäristö äänen tuottajana tuodaan käsitteellisellä ja tietoa hakevalla tavalla uudelleen oppimisen keskiöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa

Vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet musiikin oppimisessa ja tehdään sen mukaiset ratkaisut esimerkiksi käytettävien työtapojen ja oppilaiden ryhmittelyä koskien.

Luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Opetus tapahtuu aina yksilön omista lähtökohdista käsin, ja hänelle annetaan tarvittaessa lisähaastetta tai aikuisen tukea tilanteessa tarkoituksenmukaisin keinoin.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa

Oppilaalle annetaan jatkuvaa, kannustavaa, ohjaavaa, realistista ja rohkaisevaa palautetta hänen osallistumisestaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Kaikilla luokillaan jatketaan edelleen jo alemmilla luokilla aloitettua itsearviointia ja vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista. Samoin kiinnitetään huomiota oppilaan tavoitteiden asettamiseen omalle osaamiselle ja työskentelyn muokkaamiseen tavoitteiden mukaiseksi.

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 musiikin opinnoistaan numeroarvioinnin ja sanallisen palautteen aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteina ovat aiemmin käytettyjen lisäksi oppilaan taito toimia musisoivassa ryhmässä vastuullisesti ja rakentavasti, musiikin tallentamisen ja tieto- ja viestintäteknologian musiikillisen käytön harjoittelu sekä laulu-, soitto ja improvisointitaitojen kehittäminen harjoittelun avulla.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteina ovat aiemmin käytettyjen lisäksi yritteliäisyys ja kehittyminen musiikin tallentamisessa, tieto- ja viestintäteknologian käytössä, sovittamisessa ja säveltämisessä.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteina ovat kaikkien aiemmin käytettyjen lisäksi musiikin roolin omaksuminen viestinnässä ja vaikuttamisessa sekä sen käsitteistön ja terminologian hallinta kokonaisuutena.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L2 Erilaisten tunteiden ilmaisu taidelaulun harjoittelussa

L7 Maailman musiikkikulttuureihin tutustuminen median avulla

L1 Kahden erilaisen rytmikulun hahmottaminen eri aikaan

L1 Sormien motoriikan ja liikemuistin kehittäminen esimerkiksi kitaran avulla

Vuosiluokka 8

L3 Muiden kulttuurien ymmärtäminen eksotiikan empaattisen kokemuksen kautta

L2 Tunnetaitojen ja empatian kehittäminen, esim. synkkien ja surullisten tunteiden käsittely

Vuosiluokka 9

L1 Oman persoonallisen äänen kehityksen ymmärtäminen ja hyväksyminen

L2 Musiikin erilaisten kulttuuristen merkitysten ymmärtäminen

L3 Äänenhuolto osana äänielimistön kunnon ylläpitoa

15.4.15 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Kuvataideopetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 kuvataiteen tehtävänä on kiinnostuksen herättäminen ulkomaailmaan ympäristön taiteellisen tarkastelun kautta. Näillä luokilla opitaan näkemään ja kuvaamaan esineitä ja ympäristöä realistisesti tutkimalla mm. valoja, varjoja ja perspektiivin ilmiöitä. Omakohtaista suhdetta ulkomaailmaan syvennetään kuvataiteen kautta, ja painopiste siirtyy vähitellen oman luovuuden kokemiseen ja kehittämiseen sekä omaan aloitteellisuuteen. Kuvataideopetus vahvistaa oppilaan identiteettiä ja rohkeutta yksilölliseen ilmaisuun. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään myös tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Toisaalta kuvataideopetus kehittää oppilaan arviointikykyä ja vahvistaa oppilaiden ymmärrystä taiteen eri ilmaisukeinoista ja tavoitteista. Kuvataideopetuksen tehtävä on myös kannustaa oppilasta pohtimaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutusta omaan taiteelliseen tekemiseen. tavoitteena on, että oppilas oppii arvostamaan sekä omaa että muiden taiteellista työtä.

Keskeinen kuvataideopetuksen tavoite on oppia sietämään hämmennystä ja erilaisia näkökulmia. Oppilaissa tulisi kehittyä avoin suhtautuminen eri tapoihin tuottaa ja ymmärtää taidetta. Elämysten kokeminen liittyy omaan itseen, mutta muut tavoitteet liittyvät vahvasti suhteeseen, mikä otetaan muihin ihmisiin ja ympäröivään. Silmät aukeavat ympäristön ilmiöille ja ne herättävät ajatuksia. Esimerkiksi nykytaiteen parissa työskentely voi herättää jopa yhteiskunnalliseen ajatteluun.

Taiteen keinoin voi etsiä ratkaisuja oman sisäisen maailman kysymyksiin ja saada vastauksia jo pelkästään sen kautta, että ilmaisee itseään puhumattakaan siitä, että voi jakaa kysymyksensä jonkun kanssa tekemällä ne näkyväksi. Avoin suhtautuminen eri tapoihin tehdä ja ymmärtää taidetta

voi johtaa myös maailmankatsomukselliseen avoimuuteen ja vuorovaikuttamiseen paremmin maailman kanssa.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä

Kuvallinen tuottaminen

T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan

T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä

T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

T7ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista

T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Sisältöjä valitaan usein meneillään olevaan jaksoaineopetukseen liittyen. Kuvataidetunnin sisältöjen lisäksi työvihkojen taitto, typografia ja kuvitus ovat osa taiteellista opiskelua.

7. luokan sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Oman kuvataiteellisen tekemisen sisältöalueet liittyvät usein opiskeltaviin jaksoaineisiin. Esimerkiksi fysiikan jaksolla valo heijastumisen tarkka havainnointi ja kuvaaminen, vesibiologian ja ihmisen elimistön toimintaan ja ravintoon liittyvät aiheet tai vaikkapa maantiedossa Afrikan ja Tyynenmeren kulttuureihin liittyvät aiheet ovat mahdollisia.

Omassa ilmaisussa pyritään tarkan havaitsemisen ja havainnon mukaisen työskentelyn tavoitteeseen tarkoituksenmukaista välinettä ja tekniikkaa käyttäen. Esimerkiksi erilaisten pintojen ja materiaalien kuvaamista harjoitellaan monipuolisilla välineillä (esim. pastelliliidut, lyijykynä, hiili, maalaus). Erityisesti kuultomaalaustekniikkaa harjoitellaan. Perspektiivin kuvaamisen periaatteet opetellaan ja opittua pyritään jatkossa soveltamaan työskentelyssä. Myös kolmiulotteisia materiaaleja, esim. savea, käytetään työskentelyssä. Muodon muuntumisissa harjoitellaan erilaisia muotoeleitä ja tutkitaan niiden synnyttämää tunnelmaa, esim. avoin - sulkeutunut, vapautunut - pidättyvä. Elollisen muodossa kuvataan lähinnä vielä liikepyrkimystä, kuten kääntyvää, kumartavaa, osoittavaa ja kurkottelevaa liikettä. Projektio- ja varjostustöiden sekä geometrian yhteydessä voidaan muovailla pallosta lähtien kartio, kuutio, pentagonidodekaedri jne.

Työn suunnittelun ja useita työkertoja vaativien tehtävien myötä oppilas tottuu pitäjänteiseen työskentelyyn. Yhteinen kuvatarkastelu herättää pohtimaan omaa taiteellista kehitystä ja antaa virikkeitä omalle taiteelliselle ilmaisulle.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:

Havainnon mukaan piirtämisessä tarkastellaan erilaisista materiaaleista valmistettuja esineitä ja niiden muotokieltä. Harjoitellaan kuvaamaan havainnon mukaan esimerkiksi kiiltoa, heijastuksia, läpinäkyvyyttä ja toisiaan lävistäviä muotoja. Maisemat, luonnon yksityiskohdat ja muutokset sekä kasvien kehitysvaiheet ovat hyviä tarkan havaitsemisen harjoittelun kohteita. Harjoitellaan keskeis-,

vertikaali- ja horisontaaliperspektiivejä (ns. lintu- ja sammakkoperspektiivit) sekä useampien katoamispisteiden perspektiivejä. Tutkitaan myös oikeita kohteita, kuten rakennuksia ja sisätiloja.

Monipuoliset mediasisällöt globaalissa laajuudessa antavat mahdollisuuden tarkastella eri kuvakulttuureiden tunnelmaa, vaikuttavuutta ja vaikuttamisen mekanismeja. Yhteiset keskustelut ovat keskeinen osa opetusta.

S3 Taiteen maailmat:

Taiteet opetussisällöt yhdistyvät muiden oppiaineiden, kuten historian ja fysiikan jaksojen sisältöihin. Tutustutaan taiteen muuttumiseen keskiajan jälkeen ja päädytään renessanssiajan taiteeseen. Taidetta tarkastellaan myös nykyhetkestä ja nykytaiteesta käsin. Esimerkiksi retket erilaisiin rakennettuihin ympäristöihin, taidenäyttelyihin, museoihin ja luonnonympäristöihin tarjoavat lähtökohtia eri aikakausien, tyylisuuntausten ja tunnettujen taiteilijoiden taiteeseen tutustumiseen. Eri aikakausien vaiheista keskustellaan ja kuvia tulkitaan yhdessä keskustellen.

8. luokan sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit:

Oppilas työskentelee värin, tekniikan ja aiheen yhteen sovittamisen ongelmien kanssa. Piirtämisessä kootaan nyt yhteen geometriassa, projektio- ja varjotutkielmissa sekä perspektiivitöissä harjoiteltu erilaisten tehtävien toteuttamiseen. Eri välineiden valitsemista ja kuhunkin työhön soveltuvan tekniikan valitsemista harjoitellaan yhä itsenäisemmin. Opetuksen sisällöt nousevat edelleen jaksoaineisen sisällöistä. Esimerkiksi ihmisen biologiaan liittyen tutkitaan ihmisen mittasuhteita ja opetellaan kuvaamaan luustoa, mustalla valkoiselle käyttäen esimerkiksi kuivapastelleja. Kiinnitetään huomiota valo-varjo tunnelmiin ja niiden kuvaamiseen. Erilaiset säätilat ja luonnonilmiöt eri tekniikoin ovat yksi aihepiiri, joka liittyy maantietoon, kuten esimerkiksi myös sademetsien tunnelmat ja yksityiskohdat.

Tutkitaan ilmaisumahdollisuuksia maalaamalla samaa aihetta sekä ”märkää märälle”- että kuultomaalaustekniikalla. Alustavasti voidaan harjoitella myös kuivamaalaustekniikkaa. Maalataan luontotutkielmia, jotka synnytetään puhtaasti väreistä lähtien. Opetellaan muuttamaan mustavalkoisia tai valöörikuvia värillisiksi. Piirtämiseen käytetään monipuolisesti eri välineitä, kuten esimerkiksi hiiltä, lyijykynää, tussia ja mahdollisesti jotain graafista menetelmää.

Biologiaan liittyen voidaan savesta muovailla luuston muotoja tai esimerkiksi käsi. Ihmisen ilme- ja elekieleen voidaan tutustua muovailemalla esim. kasvokarikatyyri. Myös dramaattisia eleitä voidaan muovailla (esim. suojeleva, tanssiva, nukkuva, syleilevä ele). Luonnon elementteihin liittyen voidaan muovailla maan kuivuutta, veden pehmeyttä, ilman haihtuvuutta ja tulen loimuamista joko esittävästi tai abstraktisti.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:

Tarkan havainnon tekemistä ja sen mukaan työskentelemistä harjoitellaan edelleen. Huomioidaan perspektiivi ja eri materiaalien tuntu, heijastukset jne. Esineellisen todellisuuden lisäksi opetellaan kuvaamaan myös esineettömiä ilmiöitä, kuten valoa, lämpöä, säätä, kiteytymistä jne. Havaitsemisen kohteena voi olla niin rakennetun- kuin luonnonympäristönkin maisemia, kohteita ja esineitä. Myös ihminen mittasuhteineen ja ihmisen luusto on tarkastelun kohteena.

Luokan näytelmäprojektiin liittyen valmistetaan lavastuksena interiöörejä ja/tai maisemia, joiden toteutuksessa kehitetään kekseliäisyyttä ja taiteellista silmää ekonomisuuteen pyrkien. Keskeistä on funktionaalisuus, miten vähäisellä eleellä ja materiaalilla saadaan aikaan haluttu vaikutelma.

Etsitään kuvan oikeaa ja sopivaa sekä julkista että yksityistä käyttöä. Tarkastellaan tässä yhteydessä monipuolisia globaaleja mediasisältöjä. Voidaan laatia luokkanäytelmän mainosten, ilmoitusten ja käsiohjelmien visuaalinen ilme niin, että kaikki voivat oppia tässä prosessissa graafista suunnittelua. Yhteiset keskustelut ovat keskeinen osa opetusta.

S3 Taiteen maailmat:

Tutkitaan vanhoja mestareita, esim. Dürer, Leonardo da Vinci ja Rembrandt, opetellaan jäljentämään niistä jokin tai joitakin ja työstetään vapaasti joitakin teosten yksityiskohtia. Huomioidaan myös Suomen taiteen kultakausi. Opitaan tunnistamaan uuden ajan huomattavia taiteilijoita ja heidän töitään. Tunnustellaan taiteen tehtävää ihmiskunnan kehityksessä ja tutustutaan taiteilijakohtaloihin. Valmistetaan esitelmiä taiteilijoista ja heidän työstään myös äidinkielen opetukseen liitettynä. Aletaan arvioida ja analysoida kuvataidetta opitun pohjalta tarkastellen taideteoksen rakenteen ja ilmaisun tasapainoa, jännitettä, rytmiä, muotoa, väriä, tilaa, liikettä, aikaa ja viivaa. Esimerkiksi retket erilaisiin rakennettuihin ympäristöihin, taidenäyttelyihin, museoihin ja luonnonympäristöihin tarjoavat lähtökohtia eri aikakausien, tyylisuuntausten ja tunnettujen taiteilijoiden taiteeseen tutustumiseen. Eri aikakausien vaiheista keskustellaan ja kuvia tulkitaan yhdessä keskustellen.

9. luokan sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit:

Kuvataideopetuksen teemat eivät enää 9. luokalla nouse jaksoaineista. Nyt harjoitellaan etsimään tietoisesti tasapainoa kaikessa kuvailmaisussa. Kuvataan liikkeen suuntapyrkimyksiä ja vastakkaissuuntia (mm. ulos- ja sisäänpäin säteileminen). Opitaan jakamaan kuvapinta painopistealueisiin ja muodostamaan piirtämällä erilaisia pinnan ominaisuuksia. Harjoitellaan piirtämään edellisten harjoitusten jälkeen esinemuotoja, orgaanisia ja geometrisia muotoja sekä valon vaikutuksesta syntyviä erilaisia maisematunnelmia. Luonnon mukaan piirretään esimerkiksi retkillä tai matkoilla. Harjoitellaan tekemään luonnoksia vapaita kompositioita varten. Tarkastellaan sekä ennen piirtämistä että töiden valmistuttua aiheiden geometriaa, valööriä ja rakennetta sekä toteuttamistapoja.

Maalaus jää sivuosaan muidenkin tekniikoiden ja välineiden noustessa keskiöön. Voidaan myös harjoitella jotakin graafisen ilmaisun lajia painotyönä toteuttaen, esim. linoleikkaus, puuleikkaus, kuparipiirros tms.

Savimuotoilu tukee yhdeksännellä luokalla pääasiallisesti piirtämällä harjoiteltavaa muodon hakemista. Tällöin tutustutaan myös kappaleiden väliin jäävään tyhjään tilaan sekä paneudutaan kolmeen plastiseen perusmuotoon, joista kaikki maailman muodot rakentuvat: kuperaan, koveraan ja suoraan tasopintaan. Harjoittelussa tulevat konkreettisiksi orgaaniset ja epäorgaaniset muodot ja tilan todellisuus. Reliefi voidaan toteuttaa myös negatiivisesti valamalla. Voidaan myös harjoitella kolmiulotteisen muodon tasapainoista toteuttamista, joka ei perustu annettuun symmetriaan. Myös muita kolmiulotteisia materiaaleja voidaan käyttää.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:

Luonnon kuvaamisessa ja kuvataiteen mestareiden töitä jäljiteltäessä otetaan myös käyttöön tarkasteleva työtapa, jonka tarkoitus on edistää asioihin paneutuvaa harjoittelua. Omaan harjoitteluun perustuva kokemus auttaa arvioimaan ja arvostelemaan kaikkialla ympäristössä esiintyvää kuvallista ilmaisua ja toteutusta. Vieraillaan taidenäyttelyissä, joiden antia harjoitellaan arvioimaan monelta kannalta ennakkoluulottomasti.

Pohditaan ja tutkitaan keskustellen ja mahdollisesti myös itse tehden kuvan mahdollisuuksia viestinnässä, mm. valokuvissa, televisiossa, elokuvassa, muissa kuvatallenteissa ja sähköisessä viestinnässä, mainonnassa, lehdistössä, oppikirjoissa ja lehtisissä. Opetellaan analysoimaan joitakin mediaesimerkkejä, jotta kuvilla vaikuttaminen tulee ilmeiseksi. Harjoitellaan myös kriittistä suhdetta kuviin oman ilmaisun kehittämiseksi (esim. sarjakuvien tai muiden kaavamaisten kuvien erityispiirteet).

S3 Taiteen maailmat:

Kuvataiteen opetukseen kuuluu yhdeksännellä luokalla kuvataiteen historia, joka liittää taiteen kulttuurisiin yhteyksiinsä ja luo kokonaiskuvaa taiteen kehityksestä. Taidetiedon lisäksi eri aikakausien taiteeseen ja taiteilijoiden tyyliin ja töihin tutustutaan omakohtaisesti kuvataiteen tunneilla niitä oman työn lähtökohtana käyttäen. Tutustutaan erityisesti piirtämisen sekä valon ja varjon kuvaamisen

mestareihin myös itse harjoitellen. Taidehistorian tarkasteluissa voidaan lähteä varhaisimmasta luolataiteesta, edetä Egyptin kautta Kreikkaan ja päätyä keskiajan ja varhaisrenessanssin taiteen kautta renessanssin suuriin mestareihin. Tutustutaan kotimaan taiteeseen ja nykytaiteeseen taidenäyttelyissä.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri.

Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 kuvataiteen opinnoistaan numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen ja vertaisarviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin. Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaaminen kehittyy kaikissa opetuksen tavoitteissa kuvatuilla taideoppimisen ulottuvuuksilla oppimäärän päättymiseen saakka.

Arviointi vuosiluokalla 7

Arvioinnin perusteena on oppilaan työskentelyyn liittyvät suunnittelu, oma-aloitteisuus, havainnointi ja sinnikkyys työn viimeistelyyn asti annettujen tavoitteiden suunnassa. Havaintojen sanallistaminen on osa arvioitavaa työskentelyprosessia. Töitä ja työskentelyä arvioidaan jokaisen yksittäisen työn tavoitteisiin peilaten. Kuvataiteellisten töiden lisäksi voi olla myös muita näyttöjä, esimerkiksi esitelmiä.

Arviointi vuosiluokalla 8

Arvioinnin perusteena on oppilaan oma suunnittelu ja ongelmanratkaisu, tekniikan osuva valinta annettujen tavoitteiden suunnassa, vastuun ottaminen omasta työskentelystä työn viimeistelyyn asti. Kuvallinen ilmaisu ja tulkinta, myös tulkinnan sanallistaminen, huomioidaan arvioinnissa. Töitä ja työskentelyä arvioidaan jokaisen yksittäisen työn tavoitteisiin peilaten. Kuvataiteellisten töiden lisäksi voi olla myös muita näyttöjä, esimerkiksi esitelmiä.

Arviointi vuosiluokalla 9

Arvioinnin perusteena on kuvataiteellisen työskentelyprosessin kaikki vaiheet suunnittelusta ja tekniikoiden valitsemisesta viimeistelyyn asti vastuuta oma-aloitteisesti kantaen, taidehistorian tunteminen ja taiteilijoiden töiden tarkasteleva käyttö osana omaa työtä sekä kuvallinen viestintä, ilmaisu ja sen tulkinta. Kuvailmaisun esteettisen, eettisen ja ekologisen merkityksen näkyminen sanallisessa ja kuvallisessa ilmaisussa otetaan huomioon. Töitä ja työskentelyä arvioidaan jokaisen yksittäisen työn tavoitteisiin peilaten. Kuvataiteellisten töiden lisäksi voi olla myös muita näyttöjä, esimerkiksi esitelmiä, vihkotyötä, kokeita, varsinkin taidehistorian osa-alueeseen liittyen.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

- kokemuksellinen, elämyksellinen havainnointi (esim. luontotarkastelu kuvataidetunnilla) ankkuroi ajattelun ja tunne-elämän ympäröivään maailmaan (L1)

- museokäynnit, taidenäyttelyt ja vierailevat taiteilijat tutustuttavat oppilaita eri taidelajeihin (L4)

- eri aikakausien ja eri kulttuureissa luotujen kuvien tarkastelu jatkuu (L4)

- harjoitellaan tunnistamaan omia tunteita (L3)

- oppilaat oppivat pukemaan tunteitaan, ajatuksiaan ja ideoitaan kuvalliseen muotoon (L2)

- oppilaat harjoittelevat arvioimaan työhön tarvittavaa aikaa, sopivaa tekniikkaa ja sopivia materiaaleja (L3, L6)

- oppilaita rohkaistaan aloitteellisuuteen (L6)

- projektitöiden kautta harjoitellaan oman vastuun kantamista (L7)

- pyritään hyväksyvään ja kannustavaan ilmapiiriin: jokainen yksilö on ainutlaatuinen ja arvokas, jokaisen työ tulee nähdyksi (L2)

- opitaan hahmottamaan oma rooli tehtävän kokonaisuudessa ja yhteisissä tavoitteissa (L6)

Vuosiluokka 8

- kokemuksellinen, elämyksellinen havainnointi (esim. luontotarkastelu kuvataidetunnilla) ankkuroi ajattelun ja tunne-elämän ympäröivään maailmaan (L1)

- museokäynnit, taidenäyttelyt ja vierailevat taiteilijat tutustuttavat oppilaita eri taidelajeihin (L4)

- harjoitellaan tunnistamaan omia tunteita (L3)

- oppilaat oppivat pukemaan tunteitaan, ajatuksiaan ja ideoitaan kuvalliseen muotoon (L2)

- oppilaat harjoittelevat arvioimaan työhön tarvittavaa aikaa, sopivaa tekniikkaa ja sopivia materiaaleja (L3, L6)

- oppilaita rohkaistaan aloitteellisuuteen (L6)

- projektitöiden kautta harjoitellaan oman vastuun kantamista (L7)

- pyritään hyväksyvään ja kannustavaan ilmapiiriin: jokainen yksilö on ainutlaatuinen ja arvokas, jokaisen työ tulee nähdyksi (L2)

- opitaan hahmottamaan oma rooli tehtävän kokonaisuudessa ja yhteisissä tavoitteissa (L6)

Vuosiluokka 9

- Taidehistoriajaksolla oppilaat tutustuvat erilaisten kulttuurien arvoihin ja ihanteisiin. (L2)

- Oppilaat käyttävät internetistä löydettäviä taidekuvia ainakin taidehistoriajaksolla. (L5)

- Oppilaat osaavat ilmaista ajatuksiaan kuvataiteen teoksista ja luokassa tehtävistä töistä. Oppilaat oppivat tulkitsemaan taideteosten merkityksiä ja niiden ilmaisua.(L2)

- Kuvallinen työskentely mahdollistaa uusia ja luovia ajattelumahdollisuuksia. (L1)

15.4.16 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Käsityön oppiaine on kasvatusta toiminnallisuuteen, taiteellisuuteen ja ajatteluun. Kun oppilaat harjoittavat sormiaan ja käden lihaksiston luovaa muovailukykyä, samalla he kehittävät ajatteluaan. Käsityö auttaa oppilaita ymmärtämään, mistä ja miten asiat maailmassa rakentuvat. Oppilas saa käsitöiden kautta myös kokemuksen osallisuudesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämään ja ympäröivään maailmaan. Käsitöiden harjoittaminen edistää oppimista, opettaa ongelmanratkaisua ja lisää kekseliäisyyttä. Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja yhteisöllistä toimintaa. Käsityö oppiaineena on kokonaisvaltaista ja laaja-alaista tekemistä, jota on luontevaa toteuttaa useissa eri oppiaineissa.

Vastuullisuus ympäristöstä käsityönopetuksessa näkyy ennen muuta materiaalivalinnoissa. Käsityön materiaalit valitaan mahdollisimman paljon luonnonmateriaaleista kestävän kehityksen näkökulmasta, myös uusiomateriaalia käytetään luonnonmateriaalien rinnalla. Oppilaat oppivat myös yhdistelemään erilaisia materiaaleja, kuten puuta, metallia ja tekstiilejä. Näistä materiaaleista oppilaat valitsevat ja suunnittelevat mielekkäitä, käytännöllisiä ja ikäkaudelle sopivia töitä. Töiden suunnittelussa ja valinnassa otetaan huomioon se, että oppilaalla on mahdollisuus saattaa työnsä valmiiksi ja voi kokea onnistuneensa. Tehdään todellisia tarpeita palvelevia oikeita esineitä.

Käsitöissä oppilas oppii työskentelemään yhdessä toisten kanssa hyvässä työilmapiirissä toisiaan auttaen ja työniloa tuntien. Oppilas oppii arvostamaan omaa ja toisten työtä, näkemään epäonnistumiset uutena mahdollisuutena sekä valmistamaan käyttöesineitä todelliseen tarpeeseen. Käsitöissä kädentaitojen kehittymisen lisäksi oppilas oppii ymmärtämään esteettisyyttä ja värien ja muotojen harmoniaa samalla kun yhteistyö- ja sosiaaliset taidot harjaantuvat.

Käytännön tekemistä integroidaan koko opetussuunnitelmaan, eikä lokeroida vain erillisiksi tunneiksi.

Vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 työt yksilöllistyvät ja oppilailla toteuttavat töitä enemmän omien mielenkiinnon kohteidensa mukaan. Esimerkiksi 7. ja 8. luokalla murrosiän vaiheessa tietoisuus oman kehon muutoksista kanavoidaan vaatteiden valmistamiseen. Kaavojen laadinta yksilöllisesti omien mittojen mukaan tukee objektiivisen suhteen löytämistä omaan kehoon. Uudet tekniikat, kuten kuparityöt ja takominen laajentavat työstettävien materiaalien määrää. 9. luokalla kaikki aikaisempina vuosina opitut taidot saadaan omaan käyttöön. Oppilaat vapautuvat yksilölliseen työskentelyyn ja voivat toteuttaa oman suunnitelmansa projektityönä (esim. tekstiilityöt, taonta, puutyöt). Suunnittelussa otetaan huomioon kestävä kehitys. Opetuksen tulee tukea hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityön opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1 Ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi.

T2 Ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi.

T5 Ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.

T6 Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.

Vuosiluokka 8

T4 Ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisua.

T7 Ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.

T8 Ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa.

Vuosiluokka 9

T3 Opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita.

T8 Ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

Ompelukoneen käytön opettelu, ihmisvartalon vaatettaminen, kaavoittaminen: alavartalon vaate. Mahdollisesti myös kenkien teko. Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden useiden käsityötaitojen omaksumiseen. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaisesti toisiinsa. Harjoitellaan metallin- ja puuntyöstökoneiden oikeaoppista ja turvallista käyttöä.

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

Vuosiluokka 8

Ompelukoneen käyttö, ihmisvartalon vaatettaminen, kaavoittaminen: ylävartalon vaate. Osallistuminen näytelmävaatteiden valmistukseen ja suunnitteluun. Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden useiden

käsityötaitojen omaksumiseen. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaisesti toisiinsa. Metallin- ja puuntyöstökoneiden käyttö valmistusprosessissa.

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Vuosiluokka 9

Pyritään materiaalien monimuotoiseen käyttöön. Suunnitteluprosessin hahmottaminen. Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden paneutua yhteen käsityötekniikkaan syvällisemmin. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaisesti toisiinsa.

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Innostetaan oppilaita toteuttamaan itse suunnittelemiaan malleja.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Oppimisympäristö laajentuu tekniikkaan, esim. ompelukoneisiin, metallin- ja puuntyöstökoneisiin. Ymmärretään, että tekniikka on tiettyjen työvaiheiden oiva apuväline.

Tietotekniikka ja sen tuomat mahdollisuudet otetaan tässä vaiheessa käyttöön suunnitteluvaiheessa ja työvaiheiden dokumentoinnissa. Työtavoissa heijastuu ympäristöteema. Uudelleen käytetään ja kierrätetään materiaaleja. Työtavat tukevat vastuullista ja itsenäistä työskentelyä materiaalivalinnat ja rahankäyttö mukaan lukien.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä

Vuosiluokilla 7-9

Opetuksessa korostetaan suunnittelun vapautta. Persoonalliselle suunnittelulle ja toteutukselle annetaan enemmän sijaa. Työt ovat käytännöllisiä ja opetus integroidaan mahdollisuuksien mukaan muihin oppiaineisiin. Prosessien tunteminen ja loppuun saattaminen vahvistavat innostusta, oma-aloitteisuutta ja taitojen syventymistä. Oppilaita kannustetaan osallistuvuuteen, kannustavuuteen ja itseohjautuvuuteen sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan omaan taitotasoon soveltuvia haastaviakin töitä.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä

Läpi koko perusopetuksen oppilaalle annetaan sekä suullisesti että kirjallisesti kannustavaa, ohjaavaa, realistista ja rohkaisevaa palautetta hänen osallistumisestaan oppitunneille. Kaikilla luokilla jatketaan edelleen jo alemmilla luokilla aloitettua itsearviointia ja vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista. Samoin kiinnitetään huomiota oppilaan tavoitteiden asettamiseen omalle osaamiselle ja työskentelyn muokkaamiseen tavoitteiden mukaisesti.

Oppilas saa numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteena työskentelytaidot, joissa oppilas oppii kokeilemaan yritteliäästi ja oman oppimisen ja työskentelyn kautta toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin turvallisesti riskitekijät huomioon ottaen. Arvioinnin perusteena on myös tieto- ja viestintäteknologian käyttö omassa työskentelyssä. Arvioinnin perusteena on yhteistyötaidot, jossa oppilas toimii ryhmän jäsenenä huomioiden muut oppilaat.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteena on itsenäiset työskentelytaidot, joissa oppilas aktiivisesti oman oppimisen ja työskentelyn kautta toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin turvallisesti riskitekijät huomioon ottaen. Arvioinnissa huomioidaan tieto- ja viestintäteknologian käyttö omassa työskentelyssä. Osana arviointia ovat myös taloudellinen ajattelu ja tekeminen sekä yhteistyötaidot ja työelämän tavoitteet.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteena ovat itsenäiset ja monipuoliset työskentelytaidot, joissa oppilas aktiivisesti ja itsenäisesti sekä ryhmässä työskennellen toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin turvallisesti ja taloudellisesti riskitekijät huomioon ottaen soveltaa sekä uuden oppimista että aikaisemmin oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa huomioidaan tieto- ja viestintäteknologian käyttö omassa työskentelyssä. Osana arviointia ovat myös yrittäjyys ja työelämän tavoitteet. Myös oppilaan aktiivisuus ja työskentely- ja

yhteistyötaidot erilaisissa tehtävissä (yksilö-,pari-,ryhmä-) ovat edelleen arvioinnin kohteena.

Päättöarvosanaa määritettäessä otetaan myös huomioon oppilaan henkilökohtaiset vahvuusalueet osaamisessa, jolloin ko. näytöllä voidaan kompensoida haasteellisempia asioita/alueita.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

- Vaatteiden ja kenkien valmistus oman kehon mittojen mukaan. (L1, L3-L7)

- Veistossa kodin tarve-esineiden valmistus (liimapuulevy). (L1, L4, L6)

- Materiaaleina kaikissa töissä pyritään käyttämään mahdollisimman paljon uusiomateriaaleja. (L7)

Vuosiluokka 8

- Vaatteiden valmistus oman kehon mittojen mukaan. (L1, L3-L7)

- Pienimuotoisten huonekalujen ja tarve-esineiden valmistus. (L1, L2, L4, L5)

- Näytelmävaatteiden valmistus. (L1-L7)

- Materiaaleina kaikissa töissä pyritään käyttämään mahdollisimman paljon uusiomateriaaleja. (L7)

Vuosiluokka 9

- Erilaiset projektityöt edellisinä vuosina opittuja taitoja soveltaen ja syventäen. (L1-L7)

15.4.17 Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on tukea ja edistää oppilaan tervettä kasvua niin fyysisen, psyykkisen kuin sosiaalisen toimintakyvyn osalta. Samoin kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen sekä auttaa oppilasta ymmärtämään liikunnan merkitys omassa elämässään. Liikunnanopetuksen tehtävä on synnyttää taitoja, tietoja ja kokemuksia, jotka auttavat liikunnallisen elämäntavan omaksumista.

Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta. Monipuolinen liikunnan opetus tukee oppilaan yksilöllistä kehitystä ja kasvua, hyvinvointia ja kasvua yhteisöllisyyteen. Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilasta laajentamaan luontaisia taipumuksiaan uusille alueille. Myönteisen suhteen löytäminen omaan kehoon on tärkeä näkökulma. Jos liikunnanopetus tarjoaa onnistumisen elämyksiä, onnistumisten kautta on mahdollisuus vahvistaa kehon kunnioitusta ja tervettä itsetuntoa. Opetuksessa ja arvioinnissa otetaan huomioon paikalliset ja luonnon olosuhteet, vuodenajat ja lähiympäristön ja koulun mahdollisuudet sekä oppilaan erityistarpeet ja terveydentila.

Luontoliikunnalla eli luonnossa ja ulkona tapahtuvassa toiminnassa on tärkeä pedagoginen tavoite: opettaa ja kehittää luonnollista, avointa suhtautumista ympäristöön sekä herättää kiinnostus luonnon tarjoamiin mahdollisuuksiin ja arvostaa luonnon kauneutta ja ainutkertaisuutta.

Opetussisällöt valitaan riittävän monipuolisiksi, jotta kaikki oppilaat voivat turvallisesti ja kiinnostuneeksi, parhaassa tapauksessa innostuneesti osallistua. Steinerkoulussa on pitkät perinteet tyttöjen ja poikien yhteiselle liikunnanopetukselle. Uimaopetuksessa seurataan Jyväskylän kaupungin uimaopetuksen opetussuunnitelmaa.

Steinerkoulun liikunnanopetukseen voi kuulua myös Bothmer-voimistelua, jonka selkeä geometrisuus tukee myös geometrian opetuksen sisältöjä.

Vuosiluokat 7-9

Liikunnanopetuksen tehtävä on tarjota mahdollisuuksia erilaisten fyysisten taitojen harjaannuttamiseen, huomioiden niin voima-, nopeus-, notkeus-, kuin taitoharjoituksetkin. Opetuksen tehtävänä on myös herättää kiinnostus omaan fyysiseen kuntotasoon, kehonhuoltoon sekä herättää oppilaiden tietoisuus terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Liikunnan merkitys terveyden edistäjänä ja ylläpitäjänä on tärkeä näkökulma. Luonto suhdetta eli luonnossa liikkumista ja harrastamista jatketaan

esimerkiksi retkeilemällä, melomalla, purjehtimalla, suunnistamalla ja muita mahdollisia tehtäviä luonnossa tehden.

Seitsemännellä luokalla kehossa tapahtuu etenkin jänteiden lujittumista. Niiden vahvistamiseen soveltuvat esimerkiksi notkeus- ja hyppyharjoitukset. Esimerkiksi yleisurheilussa hyppylajit ja erilaiset hyppyharjoitukset. Toinen liike-elementti, joka sopii hyvin seitsemännelle luokalle on heilahtava liike. Telinevoimistelu tarjoaa paljon mahdollisuuksia erilaisten välineiden kautta heilahtavan liikkeen tekemiseen.

Kahdeksannella luokalla nuori tuntee kehonsa raskaaksi ja liikkeelle lähtö voi olla työlästä. Tällöin on suositeltavaa valita ohjelmaan erilaisia lihaskuntoa ja kestävyyttä parantavia harjoitteita. Kuntopiirit, kestävyysjuoksut ja erilaiset kamppailuharjoitteet ovat yleensä mieluisia oppilaille.

Yhdeksännellä luokalla fyysisen elimistön tärkeimmät ominaisuudet ovat jo yleensä valmiina ja kasvu sisäistyy ominaisuuksiksi, jotka ilmenevät tahdon, tunteen ja ajattelun toiminnoissa. 15-vuotiaalle on ominaisinta tahdon toimintojen vahvistuminen. Omat yksilölliset tavoitteet, joita tavoitellaan vuoden mittaan, esimerkiksi kestävyysjuoksussa tai lihaskunnossa sopivat yhdeksännelle luokalle. Myös esimerkiksi vaellus luonnossa, jossa edetään päämäärätietoisesti kohteesta seuraavaan.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 7

T1 Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. (L1,L3)

T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja. (L1,L3,L4)

T3 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuoden aikoina ja eri liikuntamuodoissa. (L3)

T4 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuoden aikoina ja eri liikuntamuodoissa. (L3)

T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. (L3)

T6 Vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä. (L3)

T8 Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. (L2,L3,L6,L7)

T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. (L2,L6,L7)

T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. (L1,L2)

T13 Tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavavia liikuntaharrastuksia. (L1,L3)

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä kuten liikuntaleikit ja pallopelit. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan eri liikuntamuotojen ja liikuntalajien avulla

monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään 8.luokalla.

S2 Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien kautta opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista, niiden järjestelyistä sekä säännöistä.

S3 Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjänteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisten tehtävien kautta harjoitellaan myös vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

S1,S2,S3 Jatketaan monipuolista liikkumista sisällä ja ulkona. Esimerkiksi hiihtoa, retkiluistelua, jääpelejä, laskettelua, pallo- ja mailapelejä. Yleisurheilua, tanssia, suunnistusta ja telinevoimistelua. Mahdollisuuksien mukaan purjehdusta, sup-lautailua tai melontaa. Fyysisten ominaisuuksien mittaamiseen ja seuraamiseen liittyen voidaan tehdä kävely tai juoksutestejä (1500m / 2000m). Bothmer-voimistelussa "kaatuminen tilaan" ja "hyppy keskipisteeseen".

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 8

T1 Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. (L1,L3)

T3 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuoden aikoina ja eri liikuntamuodoissa. (L3)

T4 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuoden aikoina ja eri liikuntamuodoissa. (L3)

T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. (L3)

T6 Vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä. (L3)

T7 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan. (L3,L6,L7)

T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. (L2,L6,L7)

T10 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisentyöskentelyn taitoja. (L1,L2,L3)

T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. (L1,L2)

Erilaiset kamppailuharjoitukset, kuten paini ja erilaiset lihaskuntopiirit sekä harjoitukset sopivat hyvin tähän ikäkauteen, kun oma vartalo voi tuntua raskaalta ja kömpelöltä kasvamisen ja kehittymisen vuoksi. Samoin luonnossa tapahtuvat pitkäkestoiset harjoitukset kuten melonta, retkeily ja suunnistus kehittävät kestävyyttä ja oman kuntotason kehittäminen ja ylläpitäminren on tavoittelemisen arvoista.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1,S2, S3 Jatketaan edellisvuosien tapaan sisä- ja ulkoliikuntaa, yleisurheilua, tanssia, telinevoimistelua, uintia ja hengenpelastus harjoituksia. 8.luokan aikana tehtävät MOVE! Mittaukset ovat osa laajoja terveystarkastuksia. Fyysisten ominaisuuksien mittaamiseen ja seuraamiseen liittyen voidaan tehdä kävely tai juoksutestejä (1500m / 2000m). Bothmer-voimistelussa "padottu kolmio", "kaatuminen tilaan" ja "hyppy keskipisteeseen".

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 9

T1 Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. (L1,L3)

T3 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuoden aikoina ja eri liikuntamuodoissa. (L3)

T4 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuoden aikoina ja eri liikuntamuodoissa. (L3)

T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. (L3)

T6 Vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä. (L3)

T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. (L2,L6,L7)

T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. (L1,L2)

T12 Auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. (L3)

Tavoitteena monipuoliset liikuntavalmiudet ja varmaotteinen toiminta erilaisilla välineillä ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Kokonaisvaltainen ymmärrys omaan terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavista asioista ja tekijöistä liikunnan näkökulmasta.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1,S2,S3 Kestävyyttä ja voimaa kehittäviä harjoituksia. Yksilöllisen päämäärän asettamista, tavoitteena parantaa omaa taito- ja kuntotasoa. Yleisurheilua, suunnistusta, pallo-ja mailapelejä, jääpelejä, retkiluistelua ja mahdollisesti muuta talviliikuntaa. Tanssia, kehonhuoltoa, uintia ja vesipelejä sekä hengenpelastus harjoituksia. Fyysisten ominaisuuksien mittaamiseen ja seuraamiseen liittyen voidaan tehdä kävely tai juoksutestejä (1500m / 2000m tai Cooperin testi).

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Liikuntatunteja toteutetaan sekä sisätiloissa että ulkona. Ulkoliikunnan yksi tavoite on, että opitaan sietämään ja jopa viihtymään hyvinkin vaihtelevissa sääolosuhteissa. Tavoitteena on myös oppia pukeutumaan sääolosuhteiden mukaisesti. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on varma liikuntavälineiden käyttö sekä liikkuminen turvallisesti ja varmasti erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikuntateknologiaa

voidaan tarvittaessa hyödyntää liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiseen. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan enenevässä määrin omien päämäärien asettamiseen ja niiden saavuttamisen kannustamiseen. Ryhmässä suoritettavia tehtäviä ohjataan hyvän tiimityöskentelyn ja kunnioittavan vuorovaikutuksen suuntaan. Oppilaille voidaan antaa erilaisia tehtäviä taitotason mukaan ja heitä ohjataan niistä suoriutumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa

Läpi koko yläkouluvaiheen oppilaalle annetaan jatkuvaa, kannustavaa, ohjaavaa ja realistista palautetta sekä suullisesti sekä kirjallisesti. Oppilasta ohjataan oman kuntotason seurantaan ja kehittämiseen. Kaikilla luokillaan jatketaan edelleen jo alemmilla luokilla aloitettua itsearviointia ja vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista.

Oppilas saa luokilla 7-9 liikunnan opinnoistaan numeroarvioinnin aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä. Lukuvuoden päätteeksi hän saa numeroarvioinnin ja sen lisäksi sanallisen palautteen.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteina ovat oppilaan osallistuminen tuntityöskentelyyn, ryhmätyöskentelytaidot sekä tarkoituksen mukaisten ratkaisujen löytäminen erilaisissa liikuntatilanteissa. Arvioinnissa huomioidaan myös uinti- ja pelastustaidot sekä tasapaino- ja liikkumistaidot opetetuissa liikuntamuodoissa. Arvioinnissa huomioidaan oppilaiden erilaiset fyysiset, sosiaaliset ja psyykkiset toimintamahdollisuudet.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteina ovat oppilaan osallistuminen tuntityöskentelyyn, ryhmätyöskentelytaidot sekä tarkoituksen mukaisten ratkaisujen löytäminen erilaisissa liikuntatilanteissa. Arvioinnissa huomioidaan myös uinti- ja pelastustaidot sekä tasapaino- ja liikkumistaidot opetetuissa liikuntamuodoissa. Arvioinnissa huomioidaan oppilaiden erilaiset fyysiset, sosiaaliset ja psyykkiset toimintamahdollisuudet. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteina ovat oppilaan osallistuminen tuntityöskentelyyn, sekä tarkoituksen mukaisten ratkaisujen löytäminen erilaisissa liikuntatilanteissa. Sekä päättöarvioinnissa että jatkuvassa palautteessa huomiota kiinnitetään yhteistyötaitoihin, muiden huomioiseen ja vastuullisuuteen. Arvioinnissa huomioidaan myös uinti- ja pelastustaidot sekä tasapaino- ja liikkumistaidot opetetuissa liikuntamuodoissa. Oppilas osaa arvioida voimaansa, kestävyyttään, nopeuttaan ja liikkuvuuttaan. Arvioinnissa huomioidaan oppilaiden erilaiset fyysiset, sosiaaliset ja psyykkiset toimintamahdollisuudet. Päättöarvosanaa määritettäessä otetaan myös huomioon oppilaan henkilökohtaiset vahvuusalueet osaamisessa, jolloin ko. näytöillä voidaan kompensoida haasteellisempia asioita/alueita.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1 Uinti ja vedestä pelastaminen

L2 Pallopelit ja tanssi

L3, L6 Hiihto ja luistelu

Vuosiluokka 8

L1, L3, L5, L6 Fyysisten ominaisuuksien ylläpitäminen ja kehittäminen

L2, L4 Kamppailuharjoitukset

L2, L3, L6, L7 Vedestä pelastaminen

Vuosiluokka 9

L1, L6 Yksilöllisen päämäärän asettamista, tavoitteena parantaa omaa taitotasoa ja kehittää fyysisiä ominaisuuksia

L2 Pallopelit

L3 Bothmer-voimisteluliikkeet

15.4.18 Kotitalous

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetus antaa valmiuksia arjesta selviytymiseen: opetellaan ja harjoitellaan käytännön työtaitoja, yhteistyötä, tiedonhankkimisen taitoja ja niiden soveltamista oman arkielämän tilanteisiin, totutaan ottamaan vastuuta itsestä, ihmissuhteista, terveydestä, taloudesta sekä ympäristön viihtyvyydestä ja turvallisuudesta.

Kotitalouden taitoja opitaan tekemällä ja käytännössä toimimalla sekä työskentelemällä ja toimimalla ryhmässä yhteisen tavoitteen toteuttamiseksi. Näitä taitoja tarvitsee jokainen omassa ja yhteisöjensä elämässä.

Kotitalouden opetuksella on yhteyksiä monen muun oppiaineen sisältöihin, esimerkiksi biologiaan, maantietoon, fysiikkaan, kemiaan, terveystietoon, yhteiskuntaoppiin, käsityöhön ja liikuntaan sekä kieliin ja matematiikkaan.

Erillisenä oppiaineena kotitaloutta opetetaan luokilla 7-9. Kotitalouden taitoja opitaan kuitenkin ikäkauttaan vastaavasti perusopetuksen kaikilla luokilla. Taitoja harjoitellaan myös erilaisissa projekteissa, leireillä, retkillä, myyjäisvalmisteluissa ja tapahtumissa koko koulunkäynnin ajan.

Kotitalouden tavoitteita pyritään toteuttamaan vuosiluokittain yhteistyössä muun opetuksen kanssa, jotta erilliset sisällöt tulevat opetetuiksi, mutta turhalta päällekkäisyydeltä vältytään. Opetuksessa painotetaan alkuvaiheessa ryhmässä toimimista, käytännön taitojen harjoittelua, hyviä tapoja ja työilmapiiriä.

Tavoitteet

Vuosiluokka 7

Kannustetaan oppilasta käyttäytymään hyvien tapojen mukaisesti ja ymmärtämään tasa-arvoisen kanssakäymisen merkitys itselle ja toimintaympäristölle sekä toimimaan asiallisesti ja kohteliaasti erilaisissa ruokailutilanteissa. (T1, T6, T8, T9))

Ohjataan oppilasta oppimaan arjessa tarvittavia käytännön työtaitoja, erilaisten työvälineiden käyttöä sekä tietoja ja niiden soveltamista. (T2)

Ohjataan oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöä ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana (T4)

Ohjataan oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä kiinnittämään huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin. (T5)

Ohjataan oppilasta ruokatalouden, asunnon ja tekstiilien huoltamiseen käytännössä. (T3)

Vuosiluokka 8

Ohjataan oppilasta tiedostamaan ravinnon vaikutusta terveyteen ja ottamaan vastuuta omasta ravitsemuksesta. (T10)

Ohjataan oppilasta erottamaan erilaisten ruokailutilanteiden vaatimuksia ja suunnittelemaan hankintoja, välineitä ja kattausta. (T9, T10)

Ohjataan oppilasta kotitalouden arjen hallintaan ja pohtimaan sen suhdetta valintoihin ja toimintatapoihin. (T12)

Ohjataan oppilasta tutustutaan erilaisiin ruokakulttuureihin. (T7)

Ohjataan oppilasta käyttämään tarkoituksenmukaisia, turvallisia ja kestävän kehityksen mukaisia aineita, välineitä ja työtapoja. (T3)

Ohjataan oppilasta taloudellisuuteen ja vastuulliseen kuluttamiseen. (T13)

Vuosiluokka 9

Opitaan ymmärtämään yksilön osallisuuden merkitys yhteisön hyvinvointiin. (T8)

Ohjataan oppilasta suunnittelemaan kulutusta ja kotitalouden hankintoja oma vastuu tiedostaen. (T10, T13)

Ohjataan oppilasta huolehtimaan kodin tekniikasta. (T3, T11))

Ohjataan oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä. (T11)

Ohjataan oppilasta ottamaan arjessa vastuuta kestävästä kehityksestä. (T3, T13)

Ohjataan oppilasta ottamaan huomioon kotitalouksien toimintaan liittyvän kansallisen kulttuurin lisäksi kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. (T7)

Sisällöt

Vuosiluokka 7

S1Otetaan huomioon ruoan terveellisyys, valmistusvaiheiden tarkoituksenmukaisuus ja hygienia sekä ruokailun esteettisyys. Opitaan valmistamaan perusruokia ja arkisia ateriakokonaisuuksia. Valmistetaan leivonnaisia arkeen ja juhlaan.

S2 Harjoitellaan yksilöllistä vastuunottoa ja ryhmässä toimimista sekä harjoitellaan hyviä tapoja ja toiset huomioon ottavaa tapakulttuuria. Pidetään huolta opetustilojen siisteydestä ja loppusiivouksesta sekä harjoitellaan tekstiilien hoitoa.

S3 Vältetään tuhlausta koulussa: veden, ruoka-aineiden ja paperin ym. käyttö, välineiden ja astioiden tarkoituksenmukaisuus, kaluston kunto. Opetellaan kodin jätteiden minimointia ja lajittelua. Opitaan suunnittelemaan hankintoja ja omaa rahankäyttöä.

Vuosiluokka 8

S1 Perehdytään terveelliseen ravintoon, ravintoaineryhmiin ja päivän aterioihin ruokailuaikoineen. Tutustutaan erilaisiin ruokailutilanteisiin ja kotimaisiin ruokakulttuureihin. Opitaan suunnittelemaan aterioita.

S2 Käyttäydytään kohteliaasti ja harjoitellaan kaikkien huomioon ottamista. Suunnitellaan ja harjoitellaan kodin siivousta sekä huolehditaan koulun tilojen hoidosta. Käytetään tarkoituksenmukaisia aineita, laitteita ja välineitä sekä oikeita työtapoja.

S3 Tarkastellaan kuluttajan vastuuta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä ohjataan huomaamaan omien valintojenvaikutus ostopäätösten tekemiseen. Käsitellään hinta-laatu-suhteen ja hintavertailun merkitystä ostopäätöksiin. Perehdytään kodinkoneiden käyttöön, huoltoon ja hoitoon.

Vuosiluokka 9

S1 Perehdytään ulkomaisiin ja kansainvälisiin ruokakulttuureihin. Opitaan suunnittelemaan ajankäyttöä ja ymmärretään yhteisvastuun ja tasa-arvoisuuden merkitys. Käsitellään ruoan turvallisuutta ottaen huomioon viljelyjäämät ja lisäaineet sekä käsittely-, säilytys- ja valmistustavat. Opitaan tiedostamaan ruoan hankinnassa laatu ja taloudellisuus sekä suunnittelemaan kulutusta ja kotitalouden hankintoja oma vastuu tiedostaen. Ohjataan oppilaita kaikissa toimissaan ottamaan huomioon kestävä kehitys.

S2 Työ- ja ruokailutilanteissa harjoitellaan tapa- ja keskustelukulttuuria. Hoidetaan omat tehtävät ja harjoitellaan oma-aloitteellisuutta koko ryhmän puolesta.

S3 Vertaillaan erilaisia ostamisen tapoja, kuten kaupassa asiointi, postimyynti, verkkokauppa, ja perehdytään erilaisiin maksutapoihin. Perehdytään kuluttajan vaikutusmahdollisuuksiin ja kuluttajasuojaan säädöksineen ja menettelytapoineen. Neuvotaan toimintatapaa valitustilanteissa kuluttajansuojalain mukaisesti.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppimisympäristön tulee olla turvallinen, kiireetön ja kannustava. Se voi laajeta koulun ulkopuolelle ruokakauppoihin ja tuotantolaitoksiin. Koulun leireillä ja kotona voidaan harjoitellaan kodinhoidollisia tehtäviä ja aterioiden valmistamista. Työtapojen tulee tukea sekä itsenäistä työskentelyä että kykyä työskennellä ryhmässä. Niissä otetaan huomioon ympäristönäkökohdat ja kestävä kehitys. Työskentelyn lähtökohtana tulee olla oman ja toisten työn arvostaminen sekä pitkäjänteinen työskentelytapa töiden loppuun saattamiseksi. Työtavat tukevat vastuullista ja itsenäistä työskentelyä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Opettajanvälittämä kannustava ohjaus luo innostusta ja turvallisuutta sekä tukee oppilasta. Opettaja voi ohjata oppilasta kasvavan osaamistason mukaisesti yhä vaativampiin tehtäviin ottaen huomioon hänen pitkäjänteisyytensä, vuorovaikutuskykynsä sekä tietoperustansa. Taitojen karttuessa ohjataan suunnittelemaan terveellisiä ateriakokonaisuuksia esim. Tietotekniikkaa apuna käyttäen. Käytännön taitoja harjoitellaan myös kotona. Erilaisten ruoanvalmistusmenetelmien tunteminen vahvistaa uskoa omiin kykyihin sekä lisää oma-aloitteisuutta. Selkeät kuvat ja ohjeet edesauttavat oppilasta ymmärtämään kokonaisuuksia.

Arviointi oppiaineessa kotitalous

Läpi koko yläkouluvaiheen oppilaalle annetaan jatkuvaa, kannustavaa, ohjaavaa, realistista ja rohkaisevaa palautetta hänen osallistumisestaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Kaikilla luokilla jatketaan edelleen jo alemmilla luokilla aloitettua itsearviointia ja vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista. Samoin kiinnitetään huomiota oppilaan tavoitteiden asettamiseen omalle osaamiselle ja työskentelyn muokkaamiseen tavoitteiden mukaisesti.

Lukuvuoden aikana oppilas saa luokilla 7-9 kotitalouden opinnoistaan numeroarvioinnin ja sanallisen palautteen aina opintokokonaisuuden valmistuttua. Lisäksi hän saa sanallista palautetta arviointikeskustelun yhteydessä.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteina ovat yhteistyötaidot, joissa oppilaalla on taito toimia hyvien tapojen mukaisesti ja ymmärtää tasa-arvoisen kanssakäymisen merkitys itselle ja muille. Arvioinnin perusteena on työskentelytaidot, joissa oppilas on oppinut tarvittavia arjen käytännön työtaitoja ja tietoja. Oppimisen taidoissa arvioinnin perusteina ovat hygieeninen, turvallinen ja ergonomisesti oikea työskentely.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteena on edellä mainitut yhteistyötaidot. Työskentelytaidoissa arvioinnin perusteena on kotitalouden arjen hallinta; tarkoituksenmukaiset, turvalliset ja kestävän kehityksen mukaiset työtavat. Oppimisen taidoissa arviointiperusteena ovat taloudellinen ja vastuullinen kuluttaminen, tiedostaminen ravinnon vaikutuksesta terveyteen sekä vastuunottaminen omasta ravitsemuksesta.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteena on edellä mainittujen yhteistyötaitojen perusteiden lisäksi yksilön osallisuuden merkitys yhteisön hyvinvointiin. Työskentelytaidoissa arvioinnin perusteina ovat oman kulutuksen seurannan suunnittelu ja kotitalouden hankintojen vastuun tiedostaminen. Oppimisen taitojen arviointiperusteena ovat kansallisen kulttuurin lisäksi kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden huomioon ottaminen kotitalouksien toiminnassa. Myös oppilaan aktiivisuus ja työskentely- sekä yhteistyötaidot erilaisissa tehtävissä (yksilö-,pari-,ryhmä-) ovat edelleen arvioinnin kohteena. Päättöarvosanaa määritettäessä otetaan myös huomioon oppilaan henkilökohtaiset vahvuusalueet osaamisessa, jolloin ko. näytöillä voidaan kompensoida haasteellisempia asioita/alueita.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy.
Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1 Ajattelun taidot ja oppimaan oppiminen (ajankäytön suunnitteleminen)

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutustaidot ja ilmaisu (tapakulttuuri ja hyvät tavat)

L4 Monilukutaito (ohjeiden seuraaminen)

Vuosiluokka 8

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjentaidot (kodin ja ympäristön siisteys)

Vuosiluokka 9

L2 Kulttuurinen osaaminen

L5 Tieto ja viestintätekninen osaaminen

L6 Työelämäntaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen , vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

15.4.19 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Koko perusasteen kestävän oppilaanohjauksen jatkumon tehtävänä on edistää opiskelun, kasvun ja kehityksen sujuvuutta. Oppilaanohjaus tehdään monialaisesti yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelma kuvaa ohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjaon sekä verkostot, joita ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi tarvitaan. Suunnitelmaan sisältyvät myös kodin ja koulun yhteistyö, koulun mahdollinen työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.

Oppilaiden opintojen sujuvuutta pyritään edistämään niin opintojen aikana kuin jatko-opintoihin siirryttäessä paitsi huoltajien, opettajien ja opinto-ohjaajien välisellä yhteistyöllä, myös eri arviointimuodoista saadun palautteen avulla.

Vuosiluokat 7-9

Perusasteen kolmella viimeisellä vuosiluokalla oppilaanohjauksen tehtävä on tukea oppilasta kehittämään opiskelutaitojaan, opettelemaan tarvittaessa uusia työtapoja, tekemään opiskeluun liittyviä itsenäisiä valintoja, pyrkiä vahvistamaan oppilaan oma-aloitteisuutta ja ohjata oppilaalle itselleen olennaisen tiedon hankintaan. Lisäksi ohjaustyöllä pyritään tukemaan oppilasta perusopetusvaiheen päättämisessä ja hänen sen myötä muuttuvassa elämäntilanteessaan.

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1 (Osallisuus ja aktiivinen toiminta) Oppilasta tuetaan itsenäiseen, mutta samalla yhteisölliseen sosiaaliseen toimintaan sekä vastuun ottamiseen omista opinnoistaan.

T2 (Oppimaan oppimisen taidot) Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja tarvittaessa muokkaamaan opiskelutaitojaan sekä käytäntöjään oppia.

T4 (Itsetuntemus) Oppilasta tuetaan muodostamaan realistinen käsitys omista kyvyistään ja oppimisen mahdollisista haasteista.

T6, T7 (Työelämään suuntautuva oppiminen) Oppilaalle luodaan mahdollisuus lyhyesti tutustua työelämään.

Vuosiluokka 8

T1 Oppilas saa tietoa erilaisista ammateista.

T2 Oppilasta kannustetaan edelleen kehittämään ja tarkastelemaan opiskelutaitojaan sekä niiden tehokkuutta opiskeltavaan ainekseen nähden.

T3 (Elinikäinen oppiminen) Oppilasta autetaan löytämään hänen omat vahvuutensa ja kehittämisalueensa.

T4 Oppilaan kuvaa itsestään oppijana pyritään vahvistamaan.

T5 (Tavoitteiden asettaminen) Oppilaita ohjataan asettamaan itselleen pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niissä tarvittavia suunnitelmia ja arvioimaan niiden toteutumista.

T6, T7 Oppilaalle luodaan mahdollisuus tutustua työelämään ja alkaa ymmärtää työn merkitys omassa elämässään.

T8 (Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa) Oppilasta sekä autetaan etsimään itse että hänelle annetaan perustietoa koulutusmahdollisuuksista perusasteen jälkeen.

Vuosiluokka 9

T1 Oppilaalle annetaan ja häntä autetaan etsimään tietoa eri ammateista ja opiskelumahdollisuuksista.

T2, T3 Oppilas hyödyntää ydintaitojaan ja vahvuuksiaan sekä pystyy kehittämään opiskelutaitojaan saamiensa tulosten pohjalta.

T4, T5 Oppilas tunnistaa valintoihinsa vaikuttavat tekijät ja pystyy suhteuttamaan omaa toimintaansa valintojensa ja tavoitteidensa mukaisesti.

T6, T7 Oppilas ymmärtää koulutuksen merkityksen jatko-opintojen ja työelämän kannalta sekä harjaantuu tunnistamaan itselleen sopivia ammatteja osaamisensa ja taitojensa pohjalta.

T8-T10 (monikulttuurisuus ja kansainvälisyys) Oppilas saa tietoa kotimaisesta koulutusjärjestelmästä ja sen tuomista mahdollisuuksista. Häntä ohjataan hankkimaan tietoa myös opiskelusta ja työskentelymahdollisuuksista ulkomailla. Oppilasta autetaan hyödyntämään ohjauspalveluja ja arvioimaan ohjauksessa saamaansa tietoa.

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 (oppiminen ja opiskelu) Vahvistetaan oppilaan kykyä toimia itsenäisesti ja ottaa vastuuta omista opinnoista.

S2 (itsetuntemus ja urasuunnittelu) Kehitetään oppilaan opiskelutaitoja ja -käytänteitä yhteistyössä huoltajien kanssa.

S3 (opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot) Pyritään muodostamaan oppilaalle realistinen käsitys omista kyvyistä, oppimisen vahvuuksista ja haasteista.

S4 (työelämään tutustuminen) Oppilas tutustuu esimerkiksi huoltajansa työpaikkaan yhden työpäivän ajan.

Vuosiluokka 8

S1, S2 Harjoitellaan urasuunnitelmien tekemistä pienryhmissä.

S3, S4 Harjoitellaan työpaikan hakemiseen ja vastaanottamiseen liittyviä taitoja, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja kehitetään. Oppilas tutustuu työelämään kolmen työpäivän ajan valitsemallaan työpaikalla.

S5 (jatko-opinnot ja hakeminen) Käydään läpi perustietoa koulutusmahdollisuuksista Suomessa.

Vuosiluokka 9

S1 Tutustutaan erilaisiin oppimistyyleihin ja opiskelutaitoihin, painottaen itsearviointia, tavoitteiden asettamista ja opiskelulle sopivien edellytysten luomista yleisesti.

S2 Vahvistetaan itsetuntemusta, listataan tavoiteammatteja, harjoitellaan työhakemuksen ja ansioluettelon kirjoittamista.

S3, S4 Tutustutaan erilaisiin ammatteihin ja syvennetään työelämätuntemusta viiden päivän työharjoittelujakson ajan.

S5 Kerätään tietoa jatko-opintomahdollisuuksista, hyödynnetään tieto- ja neuvontapalveluja. Oppilaiden kanssa käydään henkilökohtaiset ohjauskeskustelut ja häntä autetaan yhteishaussa.

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokat 7-9

Ohjaus on monipuolista sisällöllisesti ja toteutuu pääosin luokkamuotoisesti. Vastuun ohjaustyöstä kantavat luokilla 7-8 yhdessä opinto-ohjaaja ja muut oppilaan opettajat. Vuosiluokalla 9 päävastuu siirtyy opinto-ohjaajalle. Jokaiselle oppilaalle varataan vuosittain mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjaukseen.

Luokan vanhempia voidaan pyytää luokkien 7-9 aikana opo-tunneilla esittelemään ammattejaan. Tutustumiskäyntejä työpaikoille järjestetään mahdollisuuksien mukaan. Toisen asteen oppilaitoksiin tutustutaan pääasiassa 9. luokan aikana oppilaiden mielenkiinnon ja valintojen mukaisesti. Opettajat voivat kertoa omista koulutuspoluistaan oppilaille sovittaessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppilaanohjauksessa

Vuosiluokat 7-9

Ohjauksessa huomioidaan oppilaan yksilölliset tarpeet ja eriytetään opetusta tarpeen mukaan. Tehostettua tai erityistä tukea tarvitseville oppilaille järjestetään mahdollisuuksia tutustua oppilaalle sopiviin oppilaitoksiin ja heille annetaan tietoa tuen saamisen mahdollisuuksista jatko-opinnoissa.

Oppilaan oppimisen arviointi oppilaanohjauksessa

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteina ovat rakentava osallistuminen tuntityöskentelyyn sekä omien opiskelutaitojen havainnointi ja muokkaaminen tarvittaessa. Yhden päivän tet-jakson suorittaminen on myös ”hyväksytty” merkinnän (S) edellytyksenä.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteina ovat aiemmin käytettyjen ohella omien vahvuuksien ja kehittämisalueiden havainnointi sekä perustiedon omaksuminen koulutusmahdollisuuksista perusasteen jälkeen. Viiden päivän tet-jakson suorittaminen on myös ”hyväksytty” merkinnän (S) edellytyksenä.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteina ovat kaikkien aiemmin käytettyjen ohella koulutusjärjestelmään tutustuminen sekä koulutuksen ja ohjauspalveluiden merkityksen havainnointi oman elämän kannalta. Viiden päivän tet-jakson suorittaminen on myös ”hyväksytty” merkinnän (S) edellytyksenä.

Oppilaanohjauksen arviointi

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi on formatiivista arviointia, joka perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja

voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta- sekä tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1, L2, L3, L4 Vahvistetaan oppimisen edellytysten toteutumista, kehitetään opiskelun suunnittelun ja vuorovaikutuksen taitoja, hyödynnetään olemassa olevaa tietoa monipuolisesti ja pyritään arvioimaan omaa oppimista.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan 7 osaamisalueiden lisäksi; L6, L7 Tuodaan esille eri ammattien vaatimaa osaamista ja havainnoidaan sitä konkreettisesti tet-jakson aikana.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokkien 7-8 osaamisalueiden lisäksi; tuetaan painotetusti oppilaan itsetuntemuksen kehittymistä hänen etsiessään tietoja jatko-opintomahdollisuuksista eri lähteistä ja arvioidessaan lähteiden luotettavuutta.

15.4.20 Tieto- ja viestintätekniikka

Tieto- ja viestintätekniikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Oppilasta ohjataan ja kannustetaan käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa erilaisissa oppimisympäristöissä. Tieto- ja viestintätekniikkaa hyödynnetään eri oppiaineiden sisällöissä. Tieto- ja viestintätekniikkaa hyödynnetään myös ulkona tapahtuvassa oppimisessa. Oppilasta ohjataan käyttämään tieto- ja viestintätekniikassa eri ohjelmia ja laitteita. Oppilasta ohjataan vastuulliseksi tietotekniikan käyttäjäksi.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki tieto- ja viestintätekniikassa

Oppilasta ohjataan ja kannustetaan käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa eri oppiaineissa. Opetusta voidaan eriyttää tarvittaessa oppilaan tason mukaiseksi. Oppilasta kannustetaan käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa koulun arjessa ikätaso huomioiden

Sisältö

Sisällöt löytyvät oppiainekohtaisista sisällöistä.

Oppiaineen tehtävä

Tieto- ja viestintätekniikka on yksi laaja-alaisen osaamisen alue. Tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään oppimisen apuvälineenä eri oppiaineissa. Tehtävänä on ohjata oppilasta tietotekniikan hyötykäyttöön, kannustaa häntä taitojensa kehittämiseen ja hyödyntämiseen ja antaa oppilaille opiskelussa ja jatko-opinnoissa tarvittavat tiedot ja taidot.

Tavoitteet

Tavoitteena on, että oppilas oppii eri oppiaineiden opiskelussa ja jatko-opinnoissa tarvittavat TVT-taidot ja että oppilaan ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät TVT :n avulla.

Oppilaita ohjataan käyttämään ja kehittämään TVT-taitojaan omien tuotosten laadinnassa, tiedonhallinnassa sekä tiedonhankinnassa. Tavoitteena on, että oppilas:

Vuosiluokka 7

Oppilas osaa käyttää pilvipalveluja tallentamiseen. Lisäksi hän tutustuu videon editoimiseen sekä matemaattisiin ohjelmiin.

Vuosiluokka 8

Oppilas syventää pilvipalvelujen osaamista sekä videon editoimista. Oppilas osaa kirjoittaa työhakemuksen.

Vuosiluokka 9

Oppilas tutustuu tietekniikan avulla eettisiin kysymyksiin myös tietotekniikkaan liittyen. Lisäksi hän pohtii lähdekritiikkiä tietoteknisestä näkökulmasta.

TVT:n opetus sisältyy kaikkien oppiaineiden opetukseen ja sen arviointi tapahtuu eri oppiaineiden työskentelytaitojen, oppimisen ja käyttäytymisen arvioinnin yhteydessä.

15.4.21 Valinnaiset aineet

15.4.21.1. Saksa, A2-oppimäärä

Saksan A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1,4,10 Oppilas oppii vertailemaan eri kulttuurien ominaispiirteitä sekä pystyy etsimään niistä sekä äidin- että kohdekielistä tietoa itsenäisesti erilaisia lähteitä käyttäen.

T2,7,8,9,11 Oppilas harjaantuu käyttämään kieltä sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen ja kansainvälisessä maailmassa toimimiseen. Oppilas hallitsee perussanastoa ja -rakenteita jo melko kattavasti sekä pystyy hyödyntämään niitä niin suullisesti kuin kirjallisestikin.

T3 Oppilas oppii vertailemaan, miten eri kielissä ilmaistaan samoja asioita.

T5,6 Oppilas osaa pohtia omaa saksan kielen opiskeluaan ja kehittää sitä niin ohjeiden mukaan kuin itsenäisestikin.

Vuosiluokka 8

T6 Oppilas opiskelee kieltä pitkäjänteisesti niin itsenäisesti kuin ryhmässäkin sekä osaa hyödyntää erilaisia opiskelutapoja ja välineitä oppimisensa tukena.

T7,8,9 Oppilas keskustelee rohkeasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa saksan kielellä.

T10 Oppilas pystyy lukemaan erilaisia tekstejä, kertomaan tekstin ydinkohdat ja tulkitsemaan tekstin sisältöä sekä tuottamaan lyhyitä tekstejä saksan kielellä.

T4 Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielen opiskeluunsa sekä arvioimaan omaa oppimistaan.

Vuosiluokka 9

T1,2,3 Oppilas on motivoitunut opiskelemaan kieliä ja käyttää kieltä luovasti sekä ennakkoluulottomasti uusissakin kielenkäyttötilanteissa. Hän pystyy hyödyntämään äidinkielen ja muiden vieraiden kielten osaamistaan saksan oppimisen apuna tai tukena.

T7,8,9,11 Oppilas hallitsee keskeiset aihekokonaisuudet sanaston ja rakenteiden osalta sekä pystyy hyödyntämään niitä niin suullisesti kuin kirjallisestikin.

T10 Oppilas ymmärtää teksteistä ja normaalitempoisesta puheesta pääasiat itselleen tutuissa aihealueissa.

T9 Oppilas tunnistaa ja harjoittelee käyttämään yleisiä fraaseja ja idiomeja sekä arkipäivän sanastoa saksan kielellä sekä kompensoimaan kielitaitoaan kierto- ja täyteilmaisuilla.

T11 Oppilas huomioi puheessaan saksan kielen ääntämisen perussäännöt.

Saksan A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Käsitellään monipuolisesti saksankielistä maailmaa ja otetaan selvää niiden maiden kulttuureista ja elintavoista, joiden virallisiin kieliin saksa kuuluu.

S2 Vahvistetaan kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, itselle sopivien oppimistapojen etsimistä ja opittujen asioiden ryhmittelyä kokonaisuuksiksi oppimisen tueksi.

S3 Lukemistojen aihealueet tukevat saksankielisen kielialueen käsittelyä. Osa luettavista teksteistä voi olla oppilaiden eri lähteistä itse valitsemia. Sanaston aihekokonaisuuksia ovat mm. matkustaminen, liikenne, opiskelu ja mielipiteen ilmaisu. Harjoitellaan erilaisia viestintäkeinoja edellisten lisäksi ja pyritään solmimaan sosiaalisia suhteita kohdekieltä käyttäen. Kieliopissa käsitellään mm. perfekti, substantiivin sijamuodot, akkusatiivi-, datiivi- ja vaihtoprepositiot, es-pronominin käyttö, adjektiivin taivutuksen alkeet ja man-lauseet.

Vuosiluokka 8

S1 Kuunnellaan saksan kieltä ja tutustutaan sen kautta kielen eri variantteihin. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen, esimerkiksi englannista saksaan.

S2 Opitaan erilaisia tapoja käsitellä ja jäsentää saksankielistä tekstiä. Käsiteltävän aineksen vaikeutuessa panostetaan mm. päättelyyn tekstinymmärtämisen välineenä.

S3 Luetaan nuorten elämään liittyviä autenttisia tekstejä. Harjoitellaan tekemään lyhyitä tarinoita saksaksi itse. Sanaston aihekokonaisuuksina ovat mm. luonto ja ympäristö. Kieliopissa käsitellään mm. aikamuodot kokonaisuutena, erilaisia pronomineja, lauserakenteita, sanajärjestyksen erilaiset

variantit ja genetiivi. Kuuntelutehtävissä painottuvat kielelle ominaiset reagointitehtävät, joita käytetään myös suulliseen harjoitteluun.

Vuosiluokka 9

S1 Tutkitaan moni- ja rinnakkaiskielisyyttä sekä havainnoidaan eri kielten yhtäläisyyksiä ja eroja mm. oppimisen järkevöittämisen kannalta. Luodaan kokonaiskuva edellisinä vuosina käsitellyistä saksankielisen alueen asiakokonaisuuksista.

S2 Opitaan erilaisia tapoja tiivistää, jäsentää ja ryhmitellä opittavaa aineistoa. Käydään kokoavasti läpi lähteitä, joista saksaa voi kuulla ja oppia myös vapaa-ajalla.

S3 Vahvistetaan oppilaan rohkeutta käyttää kieltä sekä suullisesti että kirjallisesti. Kerrataan kokoavasti tärkeimpiä aiemmilla luokilla käytyjä kielioppikokonaisuuksia sekä käsitellään mm. konditionaali, konjunktiivi ja passiivi pääpiirteissään. Työelämä ja jatko-opiskelu tulevat sanastollisesti tutuiksi, samoin kuin ajankohtaisen tiedon hakeminen molempiin aihealueisiin liittyen. Harjoitellaan yleisimpiä fraaseja ja idiomeja.

Saksan A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Opitaan erityyppisten tekstien ja muiden saksankielisten lähteiden kautta kartuttamaan ilmaisuvarastoa niin, että sekä kielen ymmärtäminen että tuottaminen vahvistuvat. Tavoitellaan mahdollisimman ajanmukaista, luonnollista ja oppilaalle merkityksellistä kielenkäyttöä. Työskennellään niin itsenäisesti kuin pienryhmissäkin sekä mahdollisuuksien mukaan myös nivotaan eri kieliä yhdistäviä asioita yhteen. Eri viestintäkanavia käytetään monipuolisesti. Tuetaan oppilaan kasvua aktiiviseksi toimijaksi ja vastuunottajaksi oman oppimisensa suhteen. Saksan kieltä käytetään niin paljon kuin se on mahdollista ja oppilaita rohkaistaan käyttämään kieltä myös vapaa-ajallaan sekä pitämään yhteyttä muihin kieltä osaaviin ihmisiin ympäri maailmaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saksan A-oppimäärässä

Vuosiluokilla 7-9

Oppilasta ohjataan käyttämään kieltä monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti itselleen tutuissa tilanteissa.. Kaikkien kielen osa-alueiden ja erilaisten työmuotojen ollessa jo käytössä, opetusta voidaan eriyttää tarvittaessa vielä aiempaa enemmän kunkin oppilaan oppimisen takaamiseksi. Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea niin oppi- kuin tarvittaessa tukitunneillakin. Oppilasta kannustetaan edelleen opiskelemaan useampia kieliä ja tuetaan hahmottamaan kielenoppimisen elinikäinen jatkumo.

Oppilaan oppimisen arviointi saksan A-oppimäärässä

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteina ovat aiemmin käytettyjen lisäksi oppilaan taito käyttää kieltä niin suullisesti kuin kirjallisestikin, harjoitella ja omaksua käsiteltyjä sanasto- ja rakennekokonaisuuksia ja etsiä tietoa opittavasta kulttuurituntemuksen aineksesta. Myös oppilaan aktiivisuus ja työskentely- sekä yhteistyötaidot erilaisissa tehtävissä (yksilö-, pari, ryhmä-) ovat arvioinnin kohteena.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteina ovat aiemmin käytettyjen lisäksi oppilaan taito tulkita saksankielistä tekstiä, tuottaa lauseita ja tekstiä saksaksi opetelluista aiheista, rohkeus käyttää kieltä erilaisissa viestintätilanteissa, taito opiskella pitkäjänteisesti ja kyky hyödyntää erilaisia opiskelun välineitä ja materiaaleja. Myös oppilaan aktiivisuus ja työskentely- sekä yhteistyötaidot erilaisissa tehtävissä (yksilö-, pari, ryhmä-) ovat arvioinnin kohteena.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteena on oppilaan saksan kielen kielitaito, -tieto ja kulttuurillinen osaaminen kokonaisuutena, sen kaikilta eri osa-alueilta monipuolisesti katsottuna. Lisäksi kiinnitetään huomiota

oppilaan taitoon tuottaa ja ymmärtää saksaa paitsi hänelle tutuissa asioissa, myös uusilla aihealueilla. Myös oppilaan aktiivisuus ja työskentely- sekä yhteistyötaidot erilaisissa tehtävissä (yksilö-, pari-, ryhmä-) ovat edelleen arvioinnin kohteena. Päättöarvosanaa määritettäessä otetaan myös huomioon oppilaan henkilökohtaiset vahvuusalueet osaamisessa, jolloin ko. näytöillä voidaan kompensoida haasteellisempia asioita/alueita.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1, L3 Käytetään erilaisia työskentelytapoja monipuolisesti. Huomioidaan ajankäyttö, täsmällisyys ja oma-aloitteisuus itselle sopivimpia työskentelytapoja etsittäessä. Opitaan asettamaan realistisia tavoitteita.

L2, L4, L5, L6 Etsitään ja harjoitellaan erilaisia kanavia ja tapoja sosiaalisten suhteiden ylläpitoon niin lähipiirissä kuin laajemmin saksankielisessä maailmassa.

Vuosiluokka 8

L1, L2, L3, L4, L6, L7 Keskustelutehtävien kautta pyritään löytämään opitun aineksen ja oman kokemusmaailman välille yhteyksiä. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, että oman aktiivisuuden ja pitkäjänteisen työn kautta löytyy tie kestävään ja turvalliseen elämäntapaan. Korostetaan oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

L1, L4, L5, L6 Harjoitellaan medialukutaitoa ja -kriittisyyttä.

Vuosiluokka 9

L1, L3, L6, L7 Opitaan valitsemaan itselle sopiva työskentelytapa opittavan aineksen mukaan ja arvioimaan työskentelyn onnistumista. Pyritään suhtautumaan avoimesti uusiin mahdollisuuksiin käyttää kieltä ja toimitaan joustavasti erilaisissa kielenkäyttötilanteissa.

L2, L4 Käytetään kieltä mahdollisimman monipuolisesti aina kun se on mahdollista.

L5, L6 Käydään läpi jatko-opintoihin ja työelämään liittyvää sanastoa sekä haetaan internetistä tietoa mahdollisuuksista opiskella tai työskennellä ulkomailla.

15.4.21.2 Käsityö

Käsityön valinnaisen opetuksen tavoitteet

Vuosiluokat 7-9

T1 Kannustaa oppilasta suunnittelemaan työskentelyprosessiaan pitkäjännitteisesti sekä ohjata ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja käsityötekniikoita.

T2 Kehittää oppilaan esteettistä näkemystä ja ohjata oppilasta asettamaan työskentelylleen tavoitteita.

T3 T6 Opastaa oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, työvälineitä sekä laajentamaan ja syventämään oppimiaan käsityötekniikoita. Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa esimerkiksi käsityön suunnittelussa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

T4 T5 Ohjata oppilasta käyttämään käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita sekä toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.

T7 Kannustaa oppilasta soveltamaan itsenäisesti opittuja työtapoja niin vaatetukseen kuin sisustamiseen ja asumiseenkin sekä nähdä käsityön merkitys niin omassa elämässä kuin yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja työelämässä.

Käsityön valinnaisen opetuksen sisällöt

Vuosiluokat 7-9

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia käsityön valmistustekniikoita, yhdistäen erilaisia materiaaleja. Innostetaan oppilaita toteuttamaan itse suunnittelemiaan malleja.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Oppilaan oppimisen arviointi valinnaisessa käsityössä

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty-merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Muilta osin arviointi etenee samoin, kuin yhteisessä oppimäärässsä.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokat 7-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

L4Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

15.4.21.3 Ranska, B2-oppimäärä

Ranskan B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1,2 Oppilas tutustuu ranskan kieleen ja ranskankieliseen maailmaan sekä ranskalaiseen kulttuuriin ja tapoihin. Oppilas oppii hahmottamaan ja hyödyntämään yhtäläisyyksiä aiemmin opiskelemiensa kielten (erityisesti englannin) ja ranskan kielen välillä.

T5,7 Oppilas oppii ääntämään rohkeasti sekä hahmottamaan ranskan kielen ääntämisen ja kirjoitusasun eroavaisuuksia. Oppilas harjaantuu käyttämään kielen perussanastoa ja perusrakenteita niin suullisessa kuin kirjallisessa viestinnässään.

T6 Oppilas oppii ymmärtämään hänelle itselleen tuttuihin aihepiireihin liittyviä puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä sekä jäsentämään niitä.

Vuosiluokka 8

T2,5,7 Oppilas laajentaa kielen perussanaston, perusrakenteiden ja ilmausten hallintaa ja pystyy hyödyntämään niitä niin suullisesti kuin kirjallisestikin. Oppilas kehittää ranskan kielen ääntämisen perustaitojaan.

T1,4 Oppilas oppii vertailemaan ranskankielisen maailman kulttuurien ominaispiirteitä omaan kulttuuriinsa ja vahvistamaan siten kulttuuritietouttaan ja -tuntemustaan. Oppilas pystyy aktiivisesti itse etsimään kulttuuritietoa erilaisia lähteitä hyväksi käyttäen.

T3 Oppilas oppii vertailemaan, miten eri kielissä ilmaistaan samoja asioita.

T6 Oppilas oppii ymmärtämään aiempaa pidempää suullista ja kirjallista viestintää.

Vuosiluokka 9

T2 Oppilas osaa hyödyntää monipuolisesti eri tapoja etsiä tietoa ja osaa käyttää erilaisia opiskelutapoja ja välineitä oppimisensa tukena. Hän pystyy hyödyntämään äidinkielen ja muiden vieraiden kielten osaamistaan ranskan oppimisen apuna tai tukena. Oppilas pystyy aiempaa haasteellisempaan itsenäiseen työhön.

T7 Oppilas pystyy käyttämään rohkeasti ranskan kielen suullista kielitaitoaan ja hallitsee ranskan kielen ääntämisen perusteet. Oppilas hallitsee keskeiset aihekokonaisuudet sanaston ja rakenteiden osalta sekä pystyy hyödyntämään niitä niin suullisesti kuin kirjallisestikin.

T5 Oppilas oppii tunnistamaan ja harjoittelemaan ranskan kielen idiomaattisia perusrakenteita.

T6 Oppilas ymmärtää laajempia tekstejä ja normaalitempoista puhetta itselleen tutuista aihealueista.

Ranskan B2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Tutustutaan ranskan kieleen ja kulttuuriin sekä ranskankieliseen maailmaan.

S2 Harjoitellaan kieltenopiskelutaitoja sekä eri tapoja oppia ja omaksua ranskan kielen sanastoa ja rakenteita.

S3 Opetellaan arkielämän tuttuihin aihepiireihin liittyvää sanastoa erilaisten viestinnällisten tilanteiden pohjalta. Samalla harjoitellaan myös ääntämisen perusteita. Aihepiireinä esim. tervehtiminen, omasta itsestä, perheestä ja kodista kertominen, harrastukset, asiointi ravintolassa, mielipiteen ilmaisu. Kieliopissa käsitellään mm. substantiivien suku ja luku, artikkelit, I verbiluokan

taivutus, tärkeimmät epäsäännölliset verbit, kieltomuoto, adjektiivin taipuminen ja paikka, persoona- ja omistuspronominit, kysymyksen muodostaminen.

Vuosiluokka 8

S1 Käsitellään monipuolisesti ranskankielistä maailmaa ja tutustutaan lähemmin niiden maiden kulttuureihin ja elintapoihin, joiden virallisiin kieliin ranska kuuluu.

S2 Vahvistetaan kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, itselle sopivien oppimistapojen etsimistä ja opittujen asioiden ryhmittelyä kokonaisuuksiksi oppimisen tueksi. Harjoitellaan itseä kiinnostavan ranskankielisen aineiston etsimistä eri tietolähteistä ja sen hyödyntämistä oppimisen tukena.

S3 Sanaston aihekokonaisuuksia ovat mm. matkustaminen, tien kysyminen ja neuvominen, ostokset, vaatetus, apteekissa ja lääkärissä asiointi ja koulusta puhuminen. Kielen rakenteista opitaan mm. säännöllisten –re ja –ir –loppuisten verbien taivutus, lisää epäsäännöllisiä verbejä, kysymyssanoja, lisää lukusanoja ja järjestysluvut, lisää kieltosanoja, partitiivi.

Vuosiluokka 9

S1 Jatketaan ranskankieliseen maailmaan tutustumista ja opitaan hahmottamaan, millä eri varianteilla ranskaa puhutaan eri puolilla maailmaa sekä tutustutaan esim. sanastollisiin erityispiirteisiin, mitä eri varianteilla on.

S2 Opitaan erilaisia tapoja käsitellä ja jäsentää ranskankielistä tekstiä. Käsiteltävän aineksen vaikeutuessa panostetaan mm. päättelyyn tekstinymmärtämisen välineenä.

S3 Luetaan nuorten elämään liittyviä autenttisia tekstejä. Harjoitellaan laatimaan lyhyitä tarinoita ranskaksi sekä kommunikoimaan vaativammissa viestintätilanteissa. Sanaston aihekokonaisuuksina ovat mm. nuorten elämä ja ihmissuhteet, opiskelu- ja työelämä. Syvennetään kielen rakenteiden hallintaa mm. passé composé –aikamuodon, refleksiiviverbien, imperatiivin sekä suorien ja epäsuorien objektipronominien osalta. Harjoitellaan yleisimpiä fraaseja ja idiomeja.

Ranskan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on oppia mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä kielenkäyttöä. Työskentelyssä painottuu pari- ja pienryhmätyö itsenäisen työskentelyn ohella sekä yhdessä oppiminen monimuotoisia oppimisympäristöjä hyödyntäen. Käytetään eri viestintäkanavia ja –välineitä monipuolisesti oppimisen tukena. Tuetaan oppilaan kasvua aktiiviseksi toimijaksi ja vastuunottajaksi oman oppimisensa suhteen. Ranskan kieltä käytetään niin paljon kuin mahdollista ja

oppilaita rohkaistaan käyttämään kieltä myös vapaa-ajallaan sekä pitämään yhteyttä muihin kieltä osaaviin ihmisin ympäri maailmaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ranskan B2-oppimäärässä

Vuosiluokilla 7-9

Oppilasta ohjataan käyttämään kieltä monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti itselleen tutuissa tilanteissa. Kaikkien kielen osa-alueiden ja erilaisten työmuotojen ollessa jo käytössä, opetusta

voidaan eriyttää tarvittaessa vielä aiempaa enemmän kunkin oppilaan oppimisen takaamiseksi. Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea niin oppi- kuin tarvittaessa tukitunneillakin. Oppilasta kannustetaan edelleen opiskelemaan useampia kieliä ja tuetaan hahmottamaan kielenoppimisen elinikäinen jatkumo.

Oppilaan oppimisen arviointi ranskan B2-oppimäärässä

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteina ovat oppilaan taito käyttää kieltä tutuissa harjoitelluissa tilanteissa, kyky etsiä tietoa opittavasta aineksesta itsenäisesti, kyky hyödyntää vahvuuksiaan kielen oppijana ja yhteistyötaidot. Oppilaan oma kyky arvioida osaamistaan otetaan arvioinnissa myös huomioon, samoin kyky ottaa vastaan vertaisarviointia.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteina ovat kyky tulkita tekstiä, tuottaa lauseita ja tekstiä ranskaksi, rohkeus käyttää kieltä erilaisissa viestintätilanteissa, taito opiskella pitkäjänteisesti ja kyky hyödyntää erilaisia opiskelun välineitä ja materiaaleja. Oppilas arvioi omaa osaamistaan lukuvuoden alussa asettamiensa tavoitteiden mukaisesti lukuvuoden aikana. Itse- ja vertaisarvioinnin merkitys kasvaa jatkuvan arvioinnin muotona.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteena on oppilaan kielitaito kokonaisuutena, sen eri osa-alueilta monipuolisesti katsottuna. Lisäksi kiinnitetään huomiota oppilaan taitoon tuottaa ja ymmärtää ranskaa paitsi itselleen tutuissa, myös uusissa aihealueissa. Arviointi toteutetaan itsearvioinnin, vertaispalautteiden ja opettajan palautteen avulla. Valtakunnallista kielikoetta voidaan käyttää yhtenä osaamisen mittarina 9. luokan lopussa.

Päättöarviointi tehdään, kun kyseisen oppiaineen opiskelu perusopetuksessa päättyy. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Päättöarviointi muodostetaan huomioimalla kaikki oppiaineelle asetetut valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Päättöarvioinnissa huomioidaan myös oppiaineessa suoritetut valinnaiset opinnot.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1 Oppiminen on vastavuoroista ja mahdollisuuksien mukaan oppilaslähtöistä. Oppilaat saavat myös itse vaikuttaa oppisisältöihin ja niiden käsittelytapaan.

L2 Tutustutaan ranskankieliseen maailmaan ja sen monimuotoiseen kulttuuriin ja tapoihin.

L2, L3, L4, L7 Harjoitellaan käyttämään ja ymmärtämään kieltä niin suullisesti kuin kirjallisestikin arkipäiväisissä tilanteissa.

L5 Tutustutaan TVT:n käyttöön tiedonhankinnassa ja opittujen asioiden kertaamisessa.

Vuosiluokka 8

L1, L3 Käytetään erilaisia työskentelytapoja monipuolisesti. Huomioidaan ajankäyttö, täsmällisyys ja oma-aloitteisuus itselle sopivimpia työskentelytapoja etsittäessä. Opitaan asettamaan realistisia tavoitteita.

L2, L4, L5, L6 Etsitään ja harjoitellaan erilaisia kanavia ja tapoja sosiaalisten suhteiden ylläpitoon niin lähipiirissä kuin laajemmin ranskankielisessä maailmassa.

Vuosiluokka 9

L1, L2, L3, L4, L6, L7 Autenttiseen materiaaliin pohjautuvien keskustelutehtävien kautta pyritään löytämään opitun aineksen ja oman kokemusmaailman välille yhteyksiä. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, että oman aktiivisuuden ja pitkäjänteisen työn kautta löytyy tie kestävään ja turvalliseen elämäntapaan. Korostetaan oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

L2, L4 Käytetään kieltä mahdollisimman monipuolisesti aina kun se on mahdollista.

L1, L4, L5, L6 Harjoitellaan medialukutaitoa ja –kriittisyyttä.

15.4.21.4

Valinnainen kotitalous 7.lk

Kotitalouden valinnaiskurssilla kerrataan ja syvennetään kotitaloudessa aiemmin opittuja asioita kaikilla kolmella sisältöalueella: ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri, asuminen ja yhdessä eläminen sekä kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa. Lisäksi tutustutaan uusiin työmenetelmiin, työvälineisiin ja ruoka-aineisiin sekä seurataan kotitalouden ajankohtaisia asioita. Opetellaan työskentelemään itsenäisesti ja oma-aloitteisesti sekä yksin että ryhmän jäsenenä. Harjoitellaan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, tiedon hakua ja haetun tiedon soveltamista sekä käytännön taitoja.

Tavoitteet

-Ohjataan oppilasta oppimaan arjessa tarvittavia käytännön taitoja, erilaisten työvälineiden käyttöä sekä ohjataan hankkimaan tietoja ja soveltamaan sitä käytäntöön kotitaloudessa. (T2)

-Ohjataan oppilasta toimimaan turvallisesti, hygieenisesti ja ergonomisesti kotitaloustunneilla. (T5)

-Ohjataan oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöä ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä työskentelyn aikana. (T4)

-Kannustetaan oppilasta käyttäytymään hyvien tapojen mukaisesti ja toimimaan asiallisesti ja kohteliaasti eri ruokailutilanteissa. (T1,T6)

Sisältö

S1 Otetaan huomioon ruoan terveellisyys, valmistusvaiheiden tarkoituksenmukaisuus ja hygieenisyys sekä esteettisyys.

S2 Harjoitellaan yksilöllistä vastuunottoa sekä opetellaan toimimaan ryhmän jäsenenä.

S3 Opetellaan hyviä tapoja ja toisten huomioonottamista.

S4 Valmistetaan perusruokia ja arkisia ateriakokonaisuuksia sekä leivotaan leivonnaisia sekä arkeen että juhlaan.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7

Oppimisympäristön tulee olla turvallinen, kiireetön ja kannustava. Se voi laajeta koulun ulkopuolelle ruokakauppoihin ja tuotantolaitoksiin. Koulun leireillä ja kotona voidaan harjoitella kodinhoidollisia tehtäviä ja aterioiden valmistamista. Niissä otetaan huomioon ympäristönäkökohdat ja kestävä kehitys. Työskentelyn lähtökohtana tulee olla oman ja toisten työn arvostaminen sekä pitkäjänteinen työskentelytapa töiden loppuun saattamiseksi. Työtavat tukevat vastuullista ja itsenäistä työskentelyä.

Oppilaan oppimisen arviointi valinnaisessa kotitaloudessa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksivuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty - merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Muilta osin arviointi etenee samoin, kuin yhteisessä oppimäärässä.

16. Esiopetus

16.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

16.1.1 Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on perusopetuslain mukainen Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja esiopetus toteutetaan. Opetussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaavat erityisesti perusopetuslaki ja -asetus sekä esiopetuksen tavoitteita määrittävä valtioneuvoston asetus.

Steinerkasvatuksen liitto organisoi opetussuunnitelmien perusteiden uudistamiseen liittyen valtakunnallisen steinerkoulujen opetussuunnitelmien kehittämis- ja uudistamisprojektin. Sen tuloksena on syntynyt steinerkoulun ja steinerpedagogisen esiopetuksen opetussuunnitelmarunko. Runko-ops yhdistää suomalaista koululainsäädäntöä (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet) ja steinerpedagogisia lähtökohtia (mm. Steinerkoulun kansainvälinen opetussuunnitelma). Opetussuunnitelmarunko on valtakunnallisten perusteiden pohjalta laadittu steinerpedagoginen kokonaisuus ja paikallisen opetussuunnitelman laadintaan avuksi tarkoitettu työkalu.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on edistää laadukkaan ja yhtenäisen esiopetuksen yhdenvertaista toteutumista koko maassa. Uudistuksen valmistelun lähtökohtana ovat lasten kasvuympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten tuomat haasteet tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Perusteita on valmisteltu laajassa yhteistyössä hyödyntäen uusimpien tutkimus- ja kehittämistyön tuloksia.

Opetussuunnitelman perusteet on päätös esiopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä huoltajien ja esiopetuksen henkilöstön yhteistyöstä sekä oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista. Esiopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet liittyvät yhteen ja muodostavat toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet sisältää esiopetuksen tavoitteita koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet sisältävät viittauksia lainsäädäntöön. Säädöksistä poiketen perusteasiakirjassa käytetään oppilaasta esiopetukseen paremmin soveltuvana sanana lapsi, oppimisen ja koulunkäynnin tuesta nimitystä kasvun ja oppimisen tuki sekä opiskelija- ja oppilashuoltolain mukaisesta opiskeluhuollosta termiä esiopetuksen oppilashuolto.

16.1.2 Paikallinen opetussuunnitelma ja sen kehittäminen

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen esiopetuksen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Paikallisessa opetussuunnitelmassa täydennetään ja painotetaan steinerpedagogisen esiopetuksen runko-opetussuunnitelman suuntaviivojen mukaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Ope-tus-suunnitelma laaditaan siten, että se määrittelee, ohjaa ja tukee esiopetuksen jär-jestämistä kaikissa esiopetuksen yksiköissä. Opetuksen järjestäjä ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä esiopetusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset opetussuunnitelmaa laatiessaan.

Opetussuunnitelmatyön tehtävänä on edistää esiopetuksen jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen siirtymiselle.

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon myös muut paikalliset suunnitelmat, kuten:

-mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma

-perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma

-perusopetuksen opetussuunnitelma

-mahdollinen perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma

- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

-yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma

-mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä

muut opetuksen järjestäjän tekemät koulutusta, lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä ja ruotsinkielistä esiopetusta varten. Paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille opetuksen järjestäjän esiopetuksen yksiköille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä yksikkökohtaisia osia sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä päättää. Opetuksen järjestäjät voivat myös sopia opetussuunnitelman laatimisesta yhteistyössä, sitä arvioitaessa ja kehitettäessä. Lisäksi opetuksen järjestäjän tulee laatia esiopetuksen opetussuunnitelmaan perustuva vuosittainen suunnitelma ja tiedottaa huoltajille ennalta siinä päätetyistä keskeisistä asioista232. Suunnitelmassa tarkennetaan, miten paikallista opetussuunnitelmaa kussakin esiopetuksen yksikössä kyseisen vuoden aikana toteutetaan.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että esiopetuksen henkilöstö sekä huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen. Myös lasten näkemyksiä kuullaan ja hyödynnetään kehittämisessä. Huoltajien ja lasten kannalta mielekkäisiin osallistumis- ja vaikuttamistapoihin kiinnitetään erityistä huomiota. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan esiopetuksen opetussuunnitelman yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Lasten eheän oppimisen polun turvaamiseksi on tärkeää, että muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö saa mahdollisuuden tutustua ja osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen.

Esiopetuksessa olevalla lapsella on perusopetuslain turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta sekä suotuisan kehityksen ja oppimisen edellyttämää tukea jokaisena esiopetuksen työpäivänä. Tämän oikeuden turvaamiseksi jokainen esiopetuksessa olevan lapsen kanssa työskentelevä noudattaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja muita toimintaa ohjaavia normeja. Myös lapsen kasvun ja oppimisen tukeen kuuluvat lasten yksilölliset suunnitelmat laaditaan yhteisen opetussuunnitelman pohjalta.

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa esiopetusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on esiopetuksen laadun kehittäminen ja lasten oppimisen edellytysten parantaminen.

Paikallisen opetussuunnitelman ja sitä tarkentavan vuosittaisen suunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi on osa arviointitehtävää ja siihen perustuvaa kehittämistä. Opetuksen järjestäjän ja esiopetuksen yksiköiden tuottaman tiedon lisäksi esiopetuksen arvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelmassa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

16.1.3 Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut

Jyväskylän Steinerkoulu järjestää esiopetusta Steinerpäiväkoti Pikku-Otavassa ja Steinerpäiväkoti Tähtitarhassa. Esiopetuksen opetuskieli on suomi ja opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään suomen kielellä. Esiopetussuunnitelma laaditaan em. yksiköiden yhteisenä ja vuosisuunnitelmat laaditaan kummankin yksikön omina. Opetussuunnitelman rakenne toteutetaan yhtenevänä Opetushallituksen antamien perusteiden kanssa. Opetussuunnitelma julkaistaan osana Steinerkoulun opetussuunnitelmaa ja se on nähtävillä Steinerkoulun nettisivuilla sekä yksiköissä paperiversioina. Esiopetuksen henkilöstöstä pedagogiikasta vastaavat henkilöt laativat opetussuunnitelman, jota käydään läpi koko henkilöstön kanssa lukukauden alussa. Lukukauden aikana arvioidaan ja kehitetään toimintaa ja toiminnan muutokset kirjataan ylös.

Lasten osallisuus opetussuunnitelman laatimiseen toteutuu päivittäin eri toiminnoissa ottamalla mahdollisuuksien mukaan huomioon lasten aloitteet ja ehdotukset.

Huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen siten, että he saavat esiopetussuunnitelman tutustuttavakseen ja sen pohjalta he voivat tehdä ehdotuksia esiopetussuunnitelmaan. Niitä toteutetaan mahdollisuuksien puitteissa. Kevään viimeisessä keskustelussa huoltajien kanssa arvioidaan esiopetussuunnitelman toteutumista.

Yhteistyö steinerpedagogisen varhaiskasvatuksen kanssa on saumatonta, koska esiopetus toteutetaan päiväkodeissa. Yhteistyö kunnallisen varhaiskasvatuksen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa toteutuu vuosittain pidettävissä yhteistyöpalavereissa sekä aina tarvittaessa.

Vuosittaiseen esiopetuksen suunnitelmaan kirjataan paikalliset erityispiirteet, esiopetuksen erilaiset toteutustavat ja kehittämisen tavoitteet. Lapsia koskevat suunnitelmat tehdään aina yksilöllisesti ja niiden vaatimukset otetaan huomioon yksikkökohtaisia suunnitelmia laadittaessa.

Huoltajille kerrotaan opetussuunnitelmasta ja sitä tarkentavasta vuosittaisesta suunnitelmasta vanhempainilloissa, esiopetuskeskusteluissa ja tiedotekirjeissä.

16.2 Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Steinerkoulut ja steinerpäiväkodit toteuttavat kasvatus- ja opetustehtäväänsä osana suomalaista julkista koulujärjestelmää sekä osana kansainvälistä steinerkoululiikettä. Steinerkoulut ja steinerpäiväkodit ovat inhimilliseen kasvatukseen tähtääviä yhteisöjä. Ne pitävät tehtävänään rikastaa ja monipuolistaa yleistä koulu- ja varhaiskasvatusjärjestelmää soveltamalla lapsilähtöistä ja vaihtoehtopedagogista kasvatusajattelua käytäntöön.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat steinerpedagogiikassa lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Kasvatus nähdään kokonaisvaltaisena hyvinvoinnin tukemisena (salutogenesis). Opetus etenee lapsen kehityksen mukaisesti siten, että otetaan huomioon kasvun ja

kehityksen eri herkkyyskaudet. Steinerpedagogiikan tehtävänä on vaalia yksittäisen lapsen tervettä kehitystä ja auttaa jokaista löytämään omat ainutkertaiset kykynsä ja vahvuutensa, toteuttamaan itsessään olevat mahdollisuudet, sekä auttaa lapsia kehittämään taitoja, joita he tarvitsevat yhteiskunnassa.

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa painotetaan lapsen omaa aktiivisuutta oppimisprosessissa. Omaehtoinen leikki on keskeisellä sijalla. Lapsi oppii leikkimällä ja leikkiminen vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja oppimisen ilon ja innostuksen säilymistä.

Esiopetuksessa vaalitaan kunnioituksen ilmapiiriä ihmisiä ja luontoa kohtaan. Lasta ohjataan ottamaan toiset huomioon ja arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja jokaisen omaa ainutlaatuisuutta. Esiopetuksella on suuri merkitys lasten kasvun ja oppimisen tuen varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä.

16.2.1 Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, perusopetuslakiin ja -asetukseen ja sen nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen, oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin.

Esiopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on otettava huomioon lapsen etu. Opetuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Tällaisia ovat muun muassa yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Suomen perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville lapsille oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna esiopetusta. Huoltajan on huolehdittava siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Esiopetusta voidaan järjestää päiväkodeissa ja kouluissa.

Esiopetuksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetusta voidaan antaa muulla kuin edellä mainituilla perusopetuslain mukaisilla opetuskielillä, jos se ei vaaranna lasten mahdollisuuksia seurata opetusta.

Perusopetuslain mukaan esiopetuksen tavoitteena on osaltaan tukea lasten kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Laissa säädetään, että esiopetuksen tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Esiopetuksella on myös sivistystehtävä ja tasa-arvoisuuden edistämisen tehtävä ja opetuksen tulee turvata riittävä yhdenvertaisuus koko maassa. Opetuksen ja kasvatuksen tarkemmista tavoitteista säädetään valtioneuvoston asetuksessa.

Steinerpedagogisen esiopetuksen järjestäjänä toimii Jyväskylän Steinerkoulu, jolle on myönnetty lupa esiopetuksen järjestämiseen. Jyväskylän Steinerkoulun esiopetuspalvelut hankitaan Pikku-Otavan ja Tähtitarhan steinerpäiväkodeilta. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään esiopetusta koskevien säädösten, järjestämisluvan sekä opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Esiopetus kestää yleensä yhden lukuvuoden, ja sitä annetaan vähintään 700 tuntia. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten esiopetuksen toteuttamisen vaihtoehdot kuvataan luvussa 16.5.5. Esiopetusta järjestettäessä otetaan huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus käyttää muita varhaiskasvatuspalveluja.

Esiopetus on steinerpedagogiikassa osa varhaiskasvatusta, jossa yhdistetty ryhmä on keskeinen pedagoginen menetelmä. Jyväskylän steinerpäiväkodeissa esiopetusryhmä toimii sekä omana pienryhmänään, että osana isompaa lapsiryhmää.

Esiopetus toteutetaan Opetushallituksen antamien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditun paikallisen steinerpedagogisen esiopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Esiopetuksessa otetaan myönteisellä tavalla huomioon lasten erilaiset kielelliset, kulttuuriset, katsomukselliset ja uskonnolliset taustat. Lasten mielipiteitä kuunnellaan ja heidän identiteettiensä kehittymistä tuetaan.

Esiopetusta koskeva lainsäädäntö korostaa huoltajien osallisuutta. Huoltajilla on oikeus saada tietoa esiopetuksen tavoitteista ja toiminnasta jo ennen esiopetukseen ilmoittautumista sekä lapsensa esiopetuspäivästä esiopetuksen aikana. Huoltajien mielipiteitä ja tietoja kuullaan sekä heidän antamaansa palautetta hyödynnetään esiopetuksen kehittämisessä.

Jyväskylän Steinerkoulu ja steinerpäiväkodit ovat vanhempien perustamia, yhteistyö kotien kanssa on tiivistä ja monipuolista. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö painottuu erityisesti varhaiskasvatus- ja esiopetusvaiheessa. Vanhempien mielipiteitä kuullaan ja heidän antamansa palaute otetaan huomioon esiopetuksen kehittämisessä.

Esiopetus, opetuksessa käytettävät oppimateriaalit ja välineet sekä tarvittava oppilashuolto ovat maksuttomia. Lapsille on tarjottava jokaisena esiopetuspäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria, ja ruokailutilanteen on oltava ohjattu. Ravinnon laatu on tärkeä osa steinerpedagogiikkaa.

Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Turvallisuus otetaan huomioon oppimisympäristöissä ja kaikessa esiopetuksen toiminnassa. Lasten kokeman turvallisuuden perustana ovat keskinäiseen kunnioitukseen ja huolenpitoon perustuva toimintakulttuuri ja esiopetukseen soveltuvat oppimisympäristöt. Lapsia ohjataan yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata, syrjitä tai aiheuteta vaaraa muille. Turvallisuuteen liittyviä tehtäviä käsitellään tarkemmin luvuissa16.3 ja 16.6. Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietoja koskevat säännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset. Esiopetuksessa käytetään tarvittaessa perusopetuslain mukaisia kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja esiopetukseen soveltuvalla tavalla. Opetuksen järjestäjä huolehtii lain edellyttämän suunnitelman laatimisesta joko erillisenä tai osana paikallista opetussuunnitelmaa.

Turvallisuus otetaan huomioon oppimisympäristöissä ja kaikessa esiopetuksen toiminnassa. Lasten kokeman turvallisuuden perustana on keskinäiseen kunnioitukseen ja huolenpitoon perustuva toimintakulttuuri. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon työsuojeluun liittyvät ja henkilötietoja koskevat säännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset. Opetuksen järjestäjä huolehtii lain edellyttämän suunnitelman laatimisesta joko erillisenä tai osana paikallista opetussuunnitelmaa.

Kunta tai esiopetuksen järjestämiseen luvan saanut muu opetuksen järjestäjä voi hankkia esiopetuspalvelut julkiselta tai yksityiseltä palveluiden tuottajalta. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään esiopetusta koskevien säädösten, järjestämisluvan sekä näiden opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

16.2.2 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua

Steinerpedagoginen esiopetus, lasten saama muu steinerpedagoginen varhaiskasvatus ja perusopetus muodostavat lasten kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Lähtökohtana on, että opettajat ja muu henkilöstö tuntevat oppimisen polun eri vaiheet ja niiden

keskeiset tavoitteet, ominaispiirteet ja käytännöt. Eheän oppimispolun perustana on esiopetuksen henkilöstön ja opetuksen järjestäjän yhteistyö; siirtymävaiheet suunnitellaan ja niitä arvioidaan yhdessä luvussa 16.3.3 kuvatulla tavalla. Opetus- ja muu henkilöstö tekevät huoltajan kanssa yhteistyötä lapsen oppimisen polun kaikissa vaiheissa. Tavoitteena on, että kunkin lapsen oppimisen polku jatkuu perusopetuksessa joustavasti lapsen tarpeista lähtevänä.

Esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää steinerpedagogiikan pohjalta yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa. Tavoitteena on samalla pyrkiä ennaltaehkäisemään mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia. Kasvun ja oppimisen tuen sekä oppilashuollon järjestämisessä tehdään tarvittaessa yhteistyötä monialaisesti.

Opetuksen tavoitteet määrittyvät opetussuunnitelman perusteiden ja niiden pohjalta laaditun Jyväskylän steinerkoulun esiopetussuunnitelman mukaan. Lasten osaamiselle ei opetussuunnitelmassa aseteta yhteisiä tavoitteita. Kunkin lapsen yksilöllisistä tarpeista, toiveista ja oppimisen tavoitteista keskustellaan lapsen huoltajan kanssa ja ne otetaan huomioon opetusta suunniteltaessa. Tavoitteellisuuden lisäämiseksi opettaja voi yhteistyössä huoltajan kanssa laatia kullekin lapselle oppimissuunnitelman. Oppimissuunnitelma laaditaan, mikäli lapsi saa tehostettua tukea. Erityisen tuen piirissä oleville lapsille laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

Leikillä ja mielikuvituksen käytöllä on tärkeä merkitys niin myönteisen kehityksen kannalta kuin uusien taitojen ja tietojen opettelussa. Lapsen minäkäsitystä vahvistaa lämminhenkinen hyväksyvä vuorovaikutus ja kannustava palaute. Esiopetuksen sisällöissä painottuva taiteellisuus sekä käytännön työt antavat lapsille kokemuksia ilmaisun eri muodoista ja elämässä tarvittavista taidoista. Esiopetuksessa kunnioitetaan lasten mielenkiinnon kohteita. Lähiympäristössä tutustutaan erityisesti luontoympäristöön ja sen moninaisuuteen.

Lähtökohtana on, että lapsi osallistuu esiopetuksen kaikkeen toimintaan. Esiopetuksen opettaja ja huoltaja kantavat yhdessä vastuun lasten säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen.

16.2.3 Arvoperusta

Esiopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Lapsuuden suojeleminen ja vaaliminen, kasvurauhan takaaminen ja oikeus lapsuuden huolettomuuteen ja turvaan ovat keskeisiä arvoja steinerpedagogiikassa. Lapsuuden kunnioitus on myös lapsen persoonallisuuden näkemistä ja arvostamista, lapsen yksilöllisyyden kunnioittamista. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla nähdyksi, kuulluksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi, oikeus kasvaa omaksi itsekseen.

Steinerpedagogiikassa keskeinen tavoite on vapauteen kasvattaminen. Kyse ei ole niin sanotusta vapaasta kasvatuksesta; vapaus ei ole menetelmä vaan päämäärä. Lapsille esiopetuksessa tai oppilaille koulussa ei välitetä mitään tiettyä maailmankatsomusta. Tärkeää on, että jokainen luo itse oman maailmankuvansa ja ihmiskäsityksensä.

Lasten erilaisuutta sekä erilaisia tapoja toimia arvostetaan. Lapsella on oikeus oppia sekä rakentaa käsitystä itsestään ja maailmasta omien lähtökohtiensa ja edellytystensä mukaisesti. Yksilöllisyyden ja erilaisuuden arvostamisen rinnalla painottuu yksilöiden välinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ja mahdollisuus kehittää kykyjään ilman sukupuolesta johtuvia ennakko-odotuksia ja rajoituksia. Kaikessa toiminnassa pyritään oikeudenmukaisuuteen.

Esiopetus on lapsilähtöistä. Steinerpedagogiikassa sillä tarkoitetaan sekä lapsen kulloisenkin kehitysvaiheen tukemista että lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Kasvatuksen ja opetuksen käytännöt perustuvat tietoon lapsen kehityksestä sekä lapsen havainnoimiseen. Ymmärrys lapsesta edellyttää kohtaamista, kasvattajan kunnioittavaa ja rakastavaa asennetta. Kasvattajan sisäinen pyrkimys itsensä kehittämiseen – itsekasvatus – on kasvatuksen perusta.

Esiopetus tukee lapsen kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen. Erityisesti pienelle lapselle on tärkeää saada kokea, että maailma on hyvä. Lapsuus on luontaisesti toiminnan, leikin ja tekemisen aikaa ja pyrkimys hyvyyteen painottuu nimenomaan teoissa.

Oppimisen perusta lapsuudessa on toiminnallisuus. Omaehtoinen vapaa leikki nähdään steinerpedagogiikassa keskeisenä ja korvaamattomana oppimisen muotona esiopetusikäisen kehitysvaiheessa. Se myös rohkaisee lapsia yhdessä tekemiseen ja kasvattaa yhteisöllisyyteen. Toiminnan rytmisyys päivän ja viikon toiminnoissa sekä vuodenkierrossa rakentaa osaltaan turvallista oppimisympäristöä.

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa noudatetaan kestävän elämäntavan periaatetta. Laadukas luonnonmukainen ravinto terveen kasvun perustana on osa pedagogiikkaa. Jyväskylän Steinerpäiväkodit ovat mukana Portaat luomuun -ohjelmassa. Materiaaleissa, mm. leikkivälineissä, painotetaan luonnonmukaisuutta. Ympäristökasvatus on konkreettista; ekologisuus tulee lapsille tutuksi päivittäisessä toiminnassa. Luonnossa liikkuminen ja leikkiminen rakentaa lapsen omaa luontosuhdetta ja kehittää kauneuden tajua ja tunnetaitoja. Luonnon kunnioittaminen ja suojeleminen on tärkeä esiopetuksen arvo.

Steinerpedagogiikassa yhteistyö vanhempien kanssa on toiminnan lähtökohta ja pohja kasvatuskumppanuudelle. Aikuisten pyrkimys luoda keskinäisissä suhteissa luottamuksellinen ilmapiiri on lapselle suoja, jossa on turvallista kasvaa. Esiopetuksen henkilökunnan avoin ja kunnioittava suhtautuminen erilaisiin perheisiin sekä kotien erilaisiin katsomuksiin, uskontoihin, perinteisiin ja kasvatusnäkemyksiin on rakentavan vuorovaikutuksen ja opetuksen perusta. Esiopetus on puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta.

Yhteisöllisyys liittyy lähtökohtaisesti steinerpäiväkodin tehtävään. Jyväskylän steinerpäiväkodit ja -koulu ovat Steinerkasvatuksen liiton jäseninä mukana kantamassa sen toimintaa ja osallistuvat myös kansainvälisten kattojärjestöjen yhteistyöhön. Suomessa ja ulkomailla säännöllisesti järjestettävät koulutustilaisuudet ovat foorumi ajankohtaisten kysymysten yhteiseen työstämiseen ja pedagogiikan kehittämiseen.

16.2.4 Oppimiskäsitys

Lapsi kehittyy ja oppii vuorovaikutuksessa häntä hoitavien ihmisten, vanhempien ja kasvattajien, toisten lasten sekä ympäristön kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa aistihavainnot, keholliset kokemukset, toiminta, tunteet ja ajattelu yhdistyvät.

Alle kouluikäisen lapsen oppimisessa on ympäristöllä suuri merkitys. Tärkein siinä on kasvattaja, hän on esikuva lapselle. Kaikki kasvatus on Steinerin mukaan itsekasvatusta: ”Opettajina ja kasvattajina olemme oikeastaan vain ympäristö lapselle, joka kasvattaa itse itseään. Meidän tulee luoda mahdollisimman suotuisa kasvuympäristö, jotta lapsi voi kasvattaa itseään äärellämme siten, kuin hänen on tehtävä oman sisimmän kohtalonsa pohjalta.”

Steinerpedagogiikan perustana olevaan kehitysnäkemykseen liittyy keskeisesti niin sanottu seitsenvuotisrytmi. Kun lapsi muuttuu ja kehittyy, muuttuvat myös opetusmenetelmät ikäkausipedagogiikan mukaisesti. Oppimisen tapa on erilainen eri ikävaiheissa. Alle seitsemänvuotias lapsi oppii jäljittelemällä, se säilyy kykynä vielä alaluokillakin. Jäljittely on mallioppimista ja matkimista syvempää liittymistä kohteeseen, sisäistä myötä tekemistä, joka ei aina ilmene välittömästi vaan voi tulla esiin vasta pitkänkin ajan kuluttua. Kyky jäljitellä on myötäsyntyinen. Uuden aivotutkimuksen mukaan jäljittelyn hermostollisena pohjana toimivat ns. peilisolut: kun katsoo toisen liikettä, näkijässä aktivoituvat samat aivosolut kuin tekijässä .

Ympäristössä lapsen kehityksen kannalta tärkeää on ilmapiiri, jonka kasvattajat luovat. Steiner korosti kasvattajan valoisan asenteen, vilpittömän pakottoman rakkauden ja ilon merkitystä. Ne ovat voimia, jotka edesauttavat ja vahvistavat lapsen fyysistä kehitystä ja terveyttä. Lapsi tarvitsee kokemuksen, että on tullut nähdyksi, kuulluksi ja hyväksytyksi. Turvallisuuden tunteella ja myönteisillä tunnekokemuksilla on oppimisessa suuri merkitys.

Esiopetusvuosi on tärkeä sosiaalisten vuorovaikutustaitojen harjoittelun aika. Perustana on kasvattajan esimerkki, lapsen kohtaaminen ja kuuntelu sekä ilmapiiri, jossa syntyy kokemus ryhmän ja yhteisön jäsenyydestä. Sen muodostumista tukee toiminnan rytmi ja jäsentyneisyys. Vapaassa leikissä ja esiopetuksen ohjatussa toiminnassa opetellaan yhteistyössä toimimista. Lapset oppivat huomaavaisuutta luontevasti auttaessaan päiväkodin pienimpiä. Kuusivuotiaan itsetuntoa vahvistaa taitavuus ja tietävyys pienten rinnalla ja ihailun kohteena.

Lapset oppivat esiopetuksessa leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden sekä taiteellisessa toiminnassa itseään ilmaisten. Uusilla opittavilla taidoilla ja tiedoilla on tärkeää olla yhteys lasten arkeen ja kokemusmaailmaan. Oppiminen on elämyksellistä ja kokemuksellista. Lapsi liittyy maailmaan oman tekemisen ja kokemisen kautta.

16.2.5 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Opetushallituksen esiopetussuunnitelman perusteissa todetaan laaja-alaisen, tiedon rajat ylittävän osaamisen tarpeen nousevan ympäröivän maailman muutoksesta. Esiopetuksessa painopisteenä ovat kestävän elämäntavan sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat. Perusteiden mukaan lasten laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa opeteltavia tietosisältöjä enemmän se, miten esiopetuksessa työskennellään, millaisiksi oppimisympäristöt rakennetaan sekä miten lasten oppimista ja hyvinvointia tuetaan.

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutus perustuu ikäkausiopetukseen. Alle kouluikäisen lapsen kehityksessä painopiste on fyysisen muotoutumisen ja kasvun alueella. Esiopetus kuuluu kehityskauteen, jolloin ajattelu, tunne ja tahto ovat vielä välittömässä yhteydessä toisiinsa. Fyysinen terveys ja tasapaino tunne-elämän ja ajattelun kehityksessä nähdään perustana kaikelle oppimiselle ja yksilöllisten kykyjen tasapainoiselle kehittymiselle. Esiopetus on lapsen fyysistä, emotionaalista ja kognitiivista kehitystä kokonaisvaltaisesti tukevaa pedagogiikkaa. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan ja kehitetään läpi esiopetusvuoden, seuraamalla ja tarkkailemalla ryhmää ja keskustelemalla kollegiossa.

Kestävän elämäntavan arvot liittyvät keskeisesti steinerpedagogiikkaan ja ovat luontainen osa esiopetuksen toimintakulttuuria. Kestävän elämäntavan käytäntöjä ja opetusta steinerpedagogisessa esiopetuksessa kuvataan luvussa 16.4.3 / Tutkin ja toimin ympäristössäni.

16.2.5.1 Ajattelu ja oppiminen

Steinerpedagogiikan ihmiskäsityksen mukaan lapsen ajattelu eroaa aikuisen ajattelusta, ajattelun taidot kehittyvät vähitellen. Esiopetusikäisen ajattelu on konkreettista ja lapsi elää vahvasti mielikuvissaan ja selittää asioita mielikuvituksen avulla työstäen kokemaansa, tuntemaansa ja oppimaansa leikkimällä. Oppiminen ja opetus esiopetuksessa on kehitysvaihetta vastaten konkreettista, kokemuksellista ja mielikuvitusta vahvistavaa ja lapsen omille oivalluksille tilaa antavaa. Opetussuunnitelmaan sisältyvät käytännönläheiset ja havainnolliset kodintyöt kehittävät käytännöllistä ajattelua, mikä rakentaa perustaa myöhemmälle käsitteelliselle asioiden haltuun ottamiselle, käsitteelliselle ajattelulle. Ajattelun kehitystä ei kiirehditä siihen vetoamalla vaan maailma tehdään ymmärrettäväksi toiminnan avulla. Lapsi käsittää käsillään.

Luovan itsenäisen ajattelun edellytys on kyky kuvitella mielessään. Esiopetuksessa tuetaan luovan ajattelun kehittymistä tukemalla lapsen mielikuvitusta. Sitä vahvistavat leikkiminen ja satujen ja kertomusten kuuleminen sekä taiteellinen toiminta. Esiopetusiässä on mielikuvituksen kehittymisen herkkyyskausi. Pikkulapsen hyppelehtivä ja ympäristöstä virikkeensä saava fantasia alkaa sisäistyä kyvyksi luoda mielessään kuvia. Esiopetuksessa luodaan perustaa alkuopetuksen kuvaopetukselle mutta myös aikuisen kyvylle itsenäiseen elävään ajatteluun, kyvylle ohjata tahdolla ajatteluaan.

Lapsen muistin kehittymistä tuetaan toiminnan rytmisyydellä. Asioiden toistuminen päivän ja viikon toiminnoissa, saman sadun kertominen useampaan kertaan, lorut ja leikit vahvistavat muistia kehitysvaihetta vastaavalla tavalla. Muistin ”vapautuminen” nähdään steinerpedagogiikassa yksilöllisenä kehitystapahtumana. Se liittyy kehityksen taitekohtaan, kasvuvoimien vapautumiseen,

jolloin lapsi saavuttaa koulukypsyyden ja kasvun painopiste siirtyy fysiologisesta kehityksestä tunne-elämän alueelle. Steiner vertaa muistin kehittymistä fyysisten elimien kehittymiseen odotusaikana, sen tulee samoin saada kehittyä itsestään.

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa on leikkiminen tärkein, kehitysvaihetta vastaava lapsen oma oppimisen menetelmä. Omaehtoinen leikki kehittää paitsi mielikuvitusta ja luovuutta myös oppimisen perustaitoja: oma-aloitteisuutta, kykyä kokeilevaan toimintaan ja samalla taitoa oman oppimisen ohjaamiseen. Vapaa leikki vahvistaa lapsen luottamusta omaan osaamiseen. ”Antamalla aikaa ja mahdollisuuksia leikkien rakentamiseen ja pitkäjänteiseen yhtenäiseen leikkiin vaikutetaan samalla myös lasten omatoimisuuden kehittymiseen, oman toiminnan hallintaan ja lasten välisten suhteiden lujittumiseen ryhmässä.

Esiopetuksen päivittäisessä toiminnassa on liikunta keskeisessä osassa. Liikkumisen merkitys korostuu erityisesti esiopetusiässä, jolloin fyysisessä kehityksessä on painopiste jäsenten kasvussa. Se heijastuu toiminnallisuutena, lapsen omatoimisena pyrkimyksenä saada venähtäneet jäsenet jälleen hallintaan. Tätä tuetaan pedagogiikassa runsaan ja monipuolisen liikunnan avulla. Vapaa leikki, liikuntaan aktivoiva ympäristö, pihaleikit ja välineet sekä metsäretket kehittävät motorisia valmiuksia ja perustaitoja. Tutkimuksissa on todettu liikunnan yhteys oppimiseen: liikunta vaikuttaa myönteisesti erityisesti lasten kognitiiviseen toimintaan kuten muistiin ja toiminnan ohjaukseen ja sillä on suuri merkitys lasten kokonaisvaltaiselle psyykkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille, kasvulle ja kehitykselle.

16.2.5.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Esiopetusvuosi on tärkeä vuorovaikutustaitojen harjoittelun aika. Esiopetus kaikkine toimintoineen on jo itsessään kanssakäymisen opettelua ja oppimista. Ystävällisyyteen ja toisten huomioimiseen ja hyviin tapoihin ohjaa ryhmän aikuisten antama esikuva. Huomaavaisuutta kehittää myös pienempien auttaminen. Hyvät tavat ja tottumukset juurtuvat päivittäin toistuvien toimien avulla. Vuodenkiertoon liittyvissä juhlissa ja tapahtumissa opitaan erilaisten tilanteiden ja ihmisten kohtaamista ja arvostamaan oman ja toisten perheiden perinteitä ja tapoja.

Esiopetuksessa ilmapiiri perustuu vielä aikuisen luomaan kodinomaiseen lämpöön, turvalliseen ja hoivaavaan läsnäoloon. Iloinen, kiireetön ja avoin ilmapiiri ohjaa lapsia sosiaaliseen kanssakäymiseen rohkaistessaan omien kykyjen ja taitojen harjoittamiseen; omien kykyjen käytössä ja vahvistumisessa kasvaa itseluottamus, josta kasvaa aito sosiaalisuus.

Lapsen itseilmaisua tuetaan monin tavoin ja häntä rohkaistaan osallistumaan keskusteluun ryhmätilanteissa. Sosiaalisen kyvykkyyden kehittymistä tukee tässä kehitysvaiheessa erityisesti mahdollisuus käyttää mielikuvituksen voimaa luovassa leikissä yhdessä ikätoverien kanssa.

16.2.5.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Lapsia autetaan edellytystensä mukaan huolehtimaan itsestä ja toisista, omasta pukeutumisesta ja puhtaudestaan, tavaroista ja yhteisestä ympäristöstä. Arjen taitojen oppimista tukee esiopetuksen toimintakulttuuri ja aikuisten esikuva. Lapsia ohjataan toimimaan turvallisesti lähiliikenteessä. Yhteistyössä huoltajien kanssa käsitellään lasten arkielämän rytmiä sekä ruokailun ja levon ja liikunnan merkitystä lasten hyvinvoinnin ja oppimisen edellytyksenä.

Esiopetuksessa tuetaan lasten luottamusta ja myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen. Esiopetuksen lasta kunnioittava ilmapiiri ja lapsen kokemus aikuisen antamasta turvasta vahvistavat lapsen perusluottamusta: maailma on hyvä.

16.2.5.4 Monilukutaito

Monilukutaitoa kehittää steinerpedagogisessa esiopetuksessa aikuisen antama malli sekä esiopetuksen kulttuuristen sisältöjen monipuolisuus. Taide ja ilmaisu eri muodoissaan, sadut ja lorut, kuva ja musiikki ovat osa esiopetuksen päivittäistä toimintaa (laajempi kuvaus luvussa 16.4.3 / Ilmaisun monet muodot ja Kielen rikas maailma). Esimerkiksi kerrotusta sadusta syntyy lasten tuottamaa omaa kulttuuria, kun lapsi luo kuulemastaan oman sisäisen mielikuvan ja siirtää sen leikkeihin ja piirroksiin tai nukketeatteriesitykseen. Esiopetusikäiset tekevät mielellään spontaaneja esityksiä. Niihin valmistetaan

teatterilippuja ja kylttejä ja järjestellään istuinpaikat pienemmille ja koko henkilöstölle. Teatterintekijät opettelevat samalla kanssakäymisen taitoja, tunteiden ilmaisua ja toisen tunteisiin eläytymistä. Tunteiden ja ilmeiden lukutaidon kehittymistä tukee tunteiden sanoittaminen.

Kuvakirjojen katselu innostaa omien tarinoiden keksimiseen. Kuvallisessa ilmaisussa lapsi usein kuvaa piirtämällä omia ajatuksiaan. Sanallisten ja kuvallisten viestien ja ”kirjeiden” lähettäminen on esiopetusiässä tärkeä osa ystävyyttä ja vuorovaikutusta.

Mahdollinen kuvasymbolien käyttö helpottaa arjen toimintoja ja kehittää kuvalukutaitoa, esim. kuvasymboli tarvikelaatikossa auttaa lasta löytämään oikeat tavarat.

16.2.5.5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa edistetään lasten tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehittämällä valmiuksia tietotekniikan käyttämiseen. Valmiuksia tekniselle osaamiselle luodaan ikäkausipedagogiikan mukaisesti leikin kautta. Esiopetuksessa ei vielä opeteta tietotekniikkaa tai käytetä tietokonetta.Lapsilähtöisissä kysymyksissä esim. eläinmaailmasta voi aikuinen katsoa internetistä tietoa, jonka kertoo sitten lapsille ja kuvaa esim. jostakin pohdinnan alla olevasta eläimestä voidaan katsoa yhdessä tietokoneelta. Valokuvattaessa eskarin toimintoja tai tapahtumia voidaan kuvia katsella yhdessä koneelta ja keskustella niistä. Tietokonetta käyttää aina aikuinen. Opetuksessa painotetaan aina inhimillistä kohtaamista ja vuorovaikutusta.

Leikkiminen kehittää myös mielikuvitusta, luovan ajattelun perustaa, sekä yhteistoiminnan taitoja. Sadut, kertomukset ja lorut tukevat kielellisen tietoisuuden kehittymistä ja luovat pohjaa lukutaidon oppimiselle. Kädentyöt ja kuvallinen ilmaisu antavat valmiuksia kirjoittamiseen.

Opetuksessa painotetaan aistien käyttämistä ja kehon hallintaa liikkuen ja leikkien. Eurytmiassa, jossa ilmaistaan puhetta, sen rytmiä ja äänteitä koko keholla tehtävin liikkein, lapsi harjoittelee myös tilan ja suuntien hahmottamista. Lateraaliset liikkeet, esimerkiksi ristikkäisliikkeet, vahvistavat suhdetta omaan kehoon. Se kehittää valmiuksia myös kirjoitustaitoon, kirjainmuotojen ja äänteiden tunnistamiseen.

Vuorovaikutustaitojen oppiminen ja opetus esiopetuksessa perustuu lapsen kohtaamiseen ja kuulemiseen sekä kasvattajan ja yhteisön aikuisten keskinäiseen vuorovaikutukseen ja esimerkkiin.

16.2.5.6 Osallistuminen ja vaikuttaminen

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa lapsi on aktiivinen osallistuja. Pedagogiikan kehitysnäkemyksen mukaan ensimmäiset seitsemän vuotta on toiminnallisuuden, tahdon kasvatuksen päävaihe. Tahdon kehityksessä lapsi ottaa uuden askeleen kehitysjakson loppupuolella, juuri esiopetusiässä: hän harjoittelee omatoimisesti suuntaamaan tahtoaan, asettamaan itse toiminnalleen päämäärän. Esiopetuksessa tuetaan kehitysvaihetta antamalla tilaa omaehtoiselle leikille ja kannustamalla lasta oma-aloitteisuuteen ja aktiivisuuteen.

Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja yhdessä toimiminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Yhteisistä säännöistä keskustellaan arjen tilanteissa ja niistä sovitaan yhdessä. Esiopetuksen ilmapiiri ja aikuisten esimerkki ohjaavat lapsia toinen toisensa auttamiseen. Kokemus turvasta ja suojattuna olemisesta on lapsen perusoikeus.

16.3 Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri

Steinerpedagogisen esiopetuksen toimintakulttuurin perustana on pedagogiikan lapsilähtöisyys. Toimintatapojen ja oppimisympäristön kehittämistä ohjaavat ikäkausinäkemys ja lapsen yksilöllisen kehityksen huomioiminen sekä steinerpedagogisen esiopetuksen opetussuunnitelmassa määritellyt arvot, oppimiskäsitys ja tavoitteet.

Steinerpedagoginen varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus muodostavat kokonaisuuden, jonka läpäiseviä yhteisiä, toimintakulttuurissa esille tulevia painotuksia ovat mm. arvoperusta ja ihmiskäsitys, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja tekemällä oppiminen sekä kasvattajien kollegiaalinen yhteistyö pedagogisissa ja hallinnollisissa kysymyksissä.

16.3.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuuria arvioidaan ja kehitetään siten, että se tukee esiopetuksen tavoitteiden toteutumista. Kehittämisessä otetaan huomioon, että toimintakulttuuriin vaikuttavista seikoista osa on kirjoitettuja ja tiedostettuja, osa tiedostamattomia ja joskus myös tahattomia. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Lasten kanssa työskentelevien aikuisten on tärkeä tiedostaa, että heidän tapansa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyy mallina lapselle.

Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää toimintatapojen ja pedagogiikan johtamista, henkilöstön ja lasten osallisuuden turvaamista ja sitoutuneisuutta yhteisiin toimintatapoihin. Vastuu kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä ja esiopetusta johtavilla henkilöillä. Toimintakulttuuria kehitetään muun muassa kokeilemalla monipuolisia työtapoja, uusia ratkaisuja oppimisympäristöihin sekä kehittämällä ammatillista osaamista yhteistyöverkostoissa. Järjestelmällinen itsearviointi ja jatkuva kehittäminen ovat luonteva osa esiopetuksen arkea.

Kehittämistyössä on tärkeää hyödyntää sekä lasten että huoltajien kokemuksia ja mielipiteitä. Yhteistyö muun varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä tuen ja oppilashuollon ammattilaisten kanssa on välttämätöntä lasten sujuvan oppimisen polun ja hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Ikäkausinäkemyksen mukaan esiopetusikäinen oppii pääasiassa jäljittelemällä. Jokainen esiopetuksessa työskentelevä aikuinen on kasvattaja, malli, jota lapsi jäljittelee. Steinerpedagogiseen toimintakulttuurin keskeinen työmenetelmä on säännöllinen kollegiotyöskentely. Se tukee koko henkilöstön sitoutumista yhteisiin toimintatapoihin. Viikoittaisissa kokouksissa arvioidaan ja suunnitellaan toimintaa lapsihavainnoinnin pohjalta, seurataan ajankohtaista kasvatuskeskustelua sekä työstetään käytännön asioita ja pedagogisia kysymyksiä. Pedagoginen johtaminen on steinerpedagogiikassa kollegiaalista johtamista.

Esiopetuksen jatkuvan kehittämisen kannalta tärkeitä yhteistyökohtia ovat Steinerkasvatuksen liiton varhaiskasvatusjaoston kokoukset, vuosittaiset kansainväliset koulutustilaisuudet sekä yhteistyö muun esiopetuksen kanssa paikallisesti. Neljä kertaa vuodessa kokoontuvassa jaostossa on edustaja Suomen jokaisesta steinerpäiväkodista.

Esiopetuksen ja sen kehittämisen yhteistyötahoja steinerpedagogiikassa ovat esiopetuksen järjestäjä, varhaiskasvatus, perusopetus ja oppilashuolto. Ensisijaisia yhteistyökumppaneita ovat lapsen huoltajat.

16.3.1.1 Kaikille yhteinen esiopetus

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on kaikille yhteinen esiopetus, jossa kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Toimintaa kehitetään inklusiiviseen ja kulttuurista monimuotoisuutta tukevaan suuntaan. Jokaiselle lapselle suunnitellaan sopivia oppimisen haasteita sekä turvataan tarvittava kasvun ja oppimisen tuki. On tärkeää, että lapset saavat kokemuksia siitä, että heistä ollaan kiinnostuneita, heitä arvostetaan ja heidän mielipiteillään ja toiminnallaan on merkitystä.

Toimintakulttuuri tukee avointa vuorovaikutusta ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittymistä. Esiopetuksen toiminnassa näkyvät lapsiryhmässä edustettuna olevat kielet ja kulttuurit sekä uskonnot ja katsomukset. Lapsia rohkaistaan vuorovaikutukseen ja toimimaan osana vertaisryhmää. Heitä ohjataan ottamaan muut huomioon sekä kunnioittamaan toisten yksilöllisyyttä. Näin luodaan pohjaa monimuotoisessa yhteiskunnassa toimimiselle.

Steinerpedagogisen esiopetuksen lapsilähtöisyys ja toiminnalliset menetelmät soveltuvat lähtökohtaisesti inklusiiviseen esiopetukseen. Perustana on lapsen yksilöllinen kohtaaminen. Steinerpedagogiikan piirissä on lapsihavainnointimenetelmä, joka auttaa kasvattajaa lapsen yksilöllisen

kehityksen tukemisessa sekä kasvun ja oppimisen tuen erityisen tarpeen havaitsemisessa. Tukea tarvitsevaa lasta auttaa kiireetön, kodinomainen oppimisympäristö sekä säännöllinen rytmi päivän ja viikon toiminnoissa. Lähtökohtana on, että jokaiselle lapselle turvataan tarvittava kasvun ja oppimisen tuki ja hänen tarpeisiinsa vastataan sekä yksilönä että tasavertaisena ryhmän jäsenenä. Esiopetusta kehitetään inklusiiviseen suuntaan mm. steinerpedagogisen erityisvarhaiskasvattajakoulutuksen ja muun täydennyskoulutuksen kautta sekä yhteistyössä steinerkoulun kanssa.

Yksilöllisen tuen rinnalla toimintakulttuurissa painottuu lapsen ohjaaminen yhteisössä toimimiseen. Lapsia rohkaistaan vuorovaikutukseen ja heitä ohjataan ottamaan muut huomioon. Ryhmän aikuisten tapa toimia yhdessä on malli lapselle. Avoin, hyväksyvä ja kannustava ilmapiiri, jossa jokainen voi kokea tulevansa kuulluksi ja nähdyksi ja jossa jokaisen yksilöllisyyttä kunnioitetaan, on tärkein yhteisöllisyyteen ohjaaja. Toiminnassa näkyy se kulttuurinen monimuotoisuus, kielet, uskonnot ja katsomukset, joka on edustettuna lapsiryhmässä.

16.3.1.2 Oppimisen ja oivalluksen ilo

Esiopetuksen toimintakulttuuri edistää kaikkien esiopetusyhteisössä toimivien oppimista. Esiopetusyhteisö kannustaa kokeilemaan, yrittämään ja erehtymään sekä havaitsemaan asioiden positiivisia puolia. Onnistumisista ja oivalluksista iloitaan yhdessä. Erilaiset tapahtumat, retket ja juhlat värittävät esiopetuksen kulttuurista vuodenkiertoa.

Esiopetus toteutetaan siten, että lasten leikille, aloitteille ja kokeiluille on sijaa. Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan itseään, harjoittelemaan ja opettelemaan erilaisia taitoja, tietoja ja työtapoja omaan tahtiinsa. Leikillä on tärkeä merkitys muun muassa lasten kielen kehityksessä, uusien taitojen oppimisessa, tunteiden käsittelyssä ja kulttuuri-identiteetin muodostumisessa. Esiopetuksessa lapsilla on mahdollisuus leikkiä omaehtoisesti sekä opetella uusia leikkejä ja pelejä. Leikkiä eri muodoissaan hyödynnetään opetuksessa monipuolisesti.

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa tuetaan lapsen innostusta ja aktiivisuutta ja omia aloitteita. Oppiminen on yhdessä toimimista ja tekemällä oppimista. Tavoitteena on luoda ilmapiiri, joka rohkaisee iloiseen ja ennakkoluulottomaan tutkimiseen ja kokeiluun ja jossa jokainen voi olla mukana ja esittää näkemyksiään ilman epäonnistumisen pelkoa. Erilaiset tapahtumat, juhlat ja retket värittävät esiopetuksen kulttuurista vuodenkiertoa.

Toimintakulttuurin keskiössä on leikki. Lapsi ja leikki ovat erottamattomat. Lapsi liittyy maailmaan ja työstää kokemaansa leikkimällä. Hän ei leiki oppiakseen mutta leikki on kokoaikaista omaehtoista oppimista. Leikin peruslaatuja ovat ilo ja vapaus. Leikki ei ole lapselle ajankulua, se on ajan täyttymistä.

Vapaa omaehtoinen leikki kuuluu esiopetuksen jokaiseen päivään. Esiopetusiässä leikkiminen muuttuu suunnitelmalliseksi ja pitkäkestoiseksi, siinä harjoitellaan aloitteellisuutta ja yhdessä toimimista ja asioiden loppuun viemistä. Leikissä omin voimin saavutetut valmiudet rakentavat edellytyksiä sitoutua koulussa tehtäviin ja luovat perustaa itseluottamukselle ja omalle ajattelulle. Leikissä kehittyvät myös mielikuvituksen voimat, joita lapsi tarvitsee myöhemmin kaikessa oppimisessa. Jotta leikkitaidot voivat kehittyä ja lapsi sitoutua leikkiin, tarvitaan riittävästi yhtäjaksoista aikaa. Taito sitoutua leikkiin näkyy myöhemmin kyvyssä liittyä työhön. Esiopetuksen päivärytmissä on säännöllinen aika niin sisätiloissa kuin ulkona tapahtuvalle vapaalle leikille.

Tutkimuksen myötä leikin perustavaa laatua oleva merkitys lapsen kehitykselle on käynyt yhä selvemmäksi. Leikkiminen kehittää niin kieltä kuin ajattelua, se on älyllisen kehityksen välttämätön edellytys. Leikissä kehittyvät luovuus ja ongelmanratkaisukyky, sosiaalis-emotionaaliset taidot ja omien tunteiden säätely. Sosiaalisten taitojen kehittymisessä painottuu leikin merkitys juuri esiopetusiässä. Roolileikeissä kehittyy kyky ilmaista itseään ja kuunnella toisia. Ennen kouluikää lapset luovat

keskinäiset suhteensa leikkitaitojen perusteella. Leikistä huolen pitäminen vaikuttaa myönteisten suhteiden syntymiseen.

Vapaan leikin rinnalla esiopetuksen leikkikulttuuriin kuuluvat esim. laulu- ja piirileikit ja nukketeatteri. Ohjatuissa leikeissä opitaan kuuntelemaan ja seuraamaan ohjeita. Innostus sääntöleikkeihin ja perinteisiin pihaleikkeihin kevätpuolella kertoo lähestyvästä kouluvalmiudesta.

16.3.1.3 Lapsi osallisena ja oman elämänsä toimijana

Toimintakulttuuri tukee yhteistyötä, yhteistä vastuunottoa ja osallisuutta. Henkilöstön tehtävä on varmistaa, että kaikki lapset saavat ilmaista näkemyksiään ja mielipiteitään ja että lasten ideoita ja aloitteita otetaan huomioon toiminnassa. He saavat kokemuksia esiopetusryhmää koskevasta päätöksenteosta ja erilaisista työtehtävistä. Lasten tekemiä päätöksiä ja toimintaa arvioidaan yhdessä ja samalla lapsia ohjataan vähitellen kantamaan yhdessä vastuuta. Näin lapsille syntyy kokemuksia osallisuudesta ja toimijuudesta.

Toiminta steinerpedagogiikan piirissä perustuu yhteisöllisyyteen sekä aikuisten aloitteellisuuteen ja aktiivisuuteen. Ryhmän aikuisten kollegiaalinen yhteistyö ohjaa esikuvana myös lapsia yhteisössä toimimiseen. Tavoitteena on, että jokainen lapsi voi kokea kuuluvansa yhteisöön sen tasavertaisena jäsenenä ja liittyä toimintaan omalla yksilöllisellä tavallaan.

Lasten aloitteellisuutta kannustetaan ottamalla toiminnassa huomioon heidän omia ideoitaan. Lasten osallisuutta tukee päivittäinen ohjattu tuokio, jossa taiteellis-rytmisen osuuden rinnalla opitaan myös keskusteluun osallistumista ja toisten kuuntelemista. Esiopetusryhmässä kaikkien ääni ja mielipiteet tulevat esiin. Esiopetuksen toimintasuunnitelmaan sisältyy lapsen kehitysvaihetta vastaavia ja sitä tukevia käytännön töitä, esimerkiksi ruokailun yhteydessä ja sisä- ja ulkotilojen ja puutarhan hoitoon liittyviä. Niiden myötä tulevat erilaiset työtehtävät tutuiksi ja lapsi saa kokemuksia osallisuudesta ja asioiden syy-seuraus suhteista ja loppuun saattamisesta.

Perheiden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä, jolloin koko lapsen elinympäristö huomioidaan. Kotoa voi tulla virikkeitä, jotka rikastuttavat päiväkodin ja esiopetusryhmän elämää ja tekevät lapsen tutummaksi kaikille.

16.3.1.4 Hyvinvointi ja turvallinen arki

Toimintakulttuuri tukee avointa vuorovaikutusta lasten kesken, lasten ja henkilöstön välillä sekä aikuisten keskuudessa. Keskinäinen kunnioitus, huolenpito ja välittämisen asenne toisia ja ympäristöä kohtaan näkyvät toiminnassa. Lapsia rohkaistaan ja ohjataan tunnistamaan, ilmaisemaan ja säätelemään erilaisia tunteita. Lapsia ohjataan toimimaan toiset huomioon ottaen erilaisissa ristiriitatilanteissa.

Esiopetuksessa kiinnitetään huomiota terveisiin elämäntapoihin. Lasten kanssa liikutaan monipuolisesti sekä sisällä että ulkona ja heitä ohjataan välttämään yhtäjaksoista istumista sekä vaihtamaan työskentelyasentoja. Esiopetuspäivään kuuluu myös mahdollisuus rauhoittumiselle. Lapsia ohjataan toimimaan turvallisesti oppimisympäristöissä. Turvallisen arjen käytännöissä noudatetaan Oppilashuollon yhteydessä kuvattuja turvallisuuteen liittyviä oppilashuollon periaatteita sekä suunnitelmia.

16.3.2 Oppimisympäristöt esiopetuksessa

Esiopetuksen oppimisympäristöön kuuluvat yhteisön aikuiset ja lapset ja heidän keskinäiset suhteensa, esiopetuksen tilat ja välineet sekä toiminnan käytännöt.

16.3.2.1 Sosiaalinen ympäristö

Steinerpedagogiikan oppimiskäsityksen mukaan lapsen tärkein oppimisympäristö on kasvattaja. Kasvattajien keskinäisistä suhteista ja tavasta toimia yhdessä syntyy esiopetuksen ilmapiiri. Sillä on suuri merkitys myös oppimisessa. Tavoitteena on luoda myönteinen, kiireetön ja turvallinen oppimisympäristö, joka tukee terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Turvaa ja ennakoitavuutta lapsen elämään tuovat myös asetetut rajat ja yhdessä opitut käytännöt.

Esiopetus järjestetään yhdistetyssä ryhmässä. Kuusivuotiaan kehitysvaihetta tukee se, että ryhmässä on myös pienempiä. Hän on taitava heidän rinnallaan ja pienempien auttaminen ja ihailu vahvistaa itsetuntoa. Pienemmille kuusivuotias on tärkeä esikuva. Yhdistetty ryhmä on lapselle tuttu ja turvallinen ympäristö lapsen osallistuessa esiopetukseen omassa päiväkodissa.

Esiopetusyhteisöön kuuluvat läheisesti myös lasten vanhemmat ja sisarukset. Varhaiskehityksen ajan lapsen suhde ihmisiin ja ympäristöön perustuu luottamukseen. Sitä vahvistetaan vanhempien kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Yhteiset kasvatustavoitteet ja niistä sopiminen luovat kasvulle ja oppimiselle suotuisan perustan. Yhteisesti sovittu keskustelukulttuuri edesauttaa rakentavien suhteiden syntymistä. Läheltä löytyvät yhteiskunnan tarjoamat mahdollisuudet, kuten vierailut Steinerkoululla ja lähikoululla esim. näytelmiä katsomassa, oppituntia seuraamassa, vierailut vanhusten palvelutaloissa, lasten kulttuuritilaisuuksissa sekä steinerkoulun oppilaiden vierailut päiväkodissa, liittyvät toimintaan.

16.3.2.2 Esiopetustilat ja leikkivälineet

Lapsuus on tahdon ja aloitekyvyn kehittymisen aikaa. Tahdon tervettä kehitystä tukee esiopetuksen toiminnallisuus ja lasten aktiivisuuden tukeminen mutta myös jäsentynyt kodinomainen ympäristö, missä kaikki tapahtuu mielekkäissä yhteyksissä. Inhimillisen työnteon kuten kodintöiden ja ympäristön hoitamisen kokeminen antaa perusturvaa ja mallia ihmisenä olemisesta. Esimerkiksi keittiö esiopetustilojen keskuksena on monipuolinen oppimisympäristö.

Esiopetuksen tilat joustavat ja muuntuvat tarpeen mukaan. Lapset luovat myös itse tilaa toiminnalleen tarkoituksenmukaiseksi mm. leikkitelineiden ja kankaiden avulla. Tilojen suunnittelussa huolehditaan siitä, että ne paitsi tukevat lapsen aktiivisuutta ja edistävät vuorovaikutusta tarjoavat myös mahdollisuuden omaan rauhaan.

Leikkivälineet ovat vapaasti lasten saatavilla. Lelut ovat muodoltaan yksinkertaisia ja viitteellisiä, jolloin lapsen täytyy itse täydentää ne mielikuvituksellaan. Se vahvistaa mielikuvitusta ja edistää siten aivojen kehitystä. Kuusivuotiaat hakevat leikkeihinsä jo oikean näköisiä tarvikkeita. Valmiiden yksityiskohdiltaan tarkkojen esineiden puuttuessa he etsivät mielikuvaa lähinnä vastaavia ja suunnittelevat ja rakentavat itse tarvitsemansa ja kehittävät näin kuvittelukykyään ja käytännön taitojaan. Leikkivälineitä ei ole runsaasti, tämän avulla lapset oppivat jakamaan ja odottamaan omaa vuoroaan.

16.3.2.3 Aistiympäristö

Lapsen fyysisessä kehityksessä on ensimmäisinä vuosina painopiste aisti-hermojärjestelmän kehittymisessä. Alle kouluikäinen on avoin kaikelle aistien kautta välittyvälle; kuin suuri aistielin, joka on avoin ja suojaton ja jonka kaikki läpäisee: ääni, valo, väri, ele, tunnelma. Kaikki aistimukset ovat mukana rakentamassa vielä keskeneräistä kehoa: kuuloaistimukset kuuloelintä, väri- ja valoaistimukset silmää. Lapsi ei kykene valikoimaan. Se merkitsee kasvattajalle tehtävää huolehtia aistiympäristön laadusta, niin että se auttaa terveiden fyysisten muotojen syntymistä. Esiopetuksessa vältetään voimakkaita aistiärsykkeitä. Lapsi iloitsee heleistä puhtaista väreistä. Kuulon kehitykselle tärkeää on luonnollinen ihmisääni. Kasvattajan laulu ja hyräily, musisointi yksinkertaisilla akustisilla soittimilla, luonnon äänien vivahteikkuus sekä hiljaisuus vaalivat kuuloaistin herkkyyttä. Kuuntelukykyä tuetaan erilaisilla kuunteluleikeillä.

Rudolf Steinerin mukaan ihmisen aistijärjestelmään kuuluu 12 aistia. Niiden kehitys etenee lapsen kehitysvaiheiden mukaisesti. Varhaiskehityksen aikana painottuvat erityisesti niin sanotut tahtoaistit: elämän aisti, oman liikkeen aisti, kosketusaisti sekä tasapainoaisti. Tahtoaistien kehittyminen on perusta muiden aistien kehittymiselle mutta tärkeää myös kaiken myöhemmän oppimisen kannalta.

Elämänaistin tervettä kehitystä tukee päivärytmistä huolehtiminen sekä kasvuympäristön ilmapiiri, jossa lapselle välittyy perusluottamus elämään. Liikeaistin ja tasapainoaistin kehittymistä edesauttaa se, että lapsi saa leikkiä vapaasti, keinua, kiipeillä, hyppiä ja tasapainoilla. Kosketusaistin kehitystä tuetaan mm. käyttämällä leikkivälineissä ja kalusteissa luonnonmateriaaleja. Luonnonmateriaalit antavat rikkaita aistikokemuksia. Ne aktivoivat lasta luoviin ratkaisuihin leikeissä ja antavat paljon kokemuksia, jotka kehittävät terävää havainnointia myöhempinä vuosina.

16.3.2.4 Luontoympäristö

Luonto on ihanteellinen esiopetusikäisen oppimisympäristönä. Metsä tukee omatoimisuutta ja vastaa kuusivuotiaan liikunnan tarpeeseen. Motoriset perustaidot harjaantuvat siellä oma-aloitteisesti. Metsäympäristö tasapainottaa ja antaa lapselle mahdollisuuden luonnon kokemiseen ja tutkimiseen omassa rauhassa. Luonnossa leikkimisen on todettu kehittävän keskittymiskykyä. Aistien kehittymisen kannalta metsä on aistivaikutelmien rikkaudessaan korvaamaton.

Lapsen suhde ympäristöön on vielä avoin, aistiva ja kokeileva. Esiopetuksessa vaalitaan lapsen luontaista ihmettelyä ja kiinnostusta ja tuetaan elämyksellistä luontosuhdetta.

Metsäkokemukset vahvistavat ja elävöittävät lapsen kokemusta vuodenkierrosta ja tuovat vuodenaikojen vaihtelun luonnollisella tavalla tutuksi. Sitä voidaan sisätiloissa syventää esimerkiksi luontopöydän vuodenaikojen mukaisella elävöittämisellä. Luonnon havainnointia ja tuntemusta kehittää myös pihapiiri kasvimaineen sekä lintujen ja luonnon eläinten elämän seuraaminen.

Aikuinen luontoa ja ympäristöä hoitavana esikuvana opettaa lasta kunnioittamaan omaa ympäristöään ja huolehtimaan siitä; huolenpito ympäristön kauneudesta ja hyvästä järjestyksestä sisällä ja ulkona edistää samoja ominaisuuksia lapsissa. Se menee syvälle raviten kunnioittavaa ja täsmällistä asennetta heidän tutkiessaan luontoa vanhempina. Esteettisen kokemusten tuoma harmonian tunne lisää lapsen kykyä empatiaan toisia kohtaan.

Esiopetusvuoden aikana arvioidaan oppimisympäristön toimivuutta ja havaitut kehitystarpeet toteutetaan niin sisä- kuin ulkotiloissakin. Arviointiin osallistuvat lapset, huoltajat ja esiopetuksen henkilöstö.

16.3.2.5 Rytmi ja vuodenkierto

Varhaispedagogiikan keskeisiä asioita steinerpedagogiikassa on rytmistä huolehtiminen. Säännöllinen päivärytmi ja vuodenkierto töineen ja juhla-aikoineen tukee tervettä kehitystä mm. lisäämällä vastustuskykyä ja tukemalla kehon palautumista ja uudistumista. Se jäsentää aikaa ikäkautta vastaavalla tavalla. Jokaisella vuodenajalla on oma laatunsa ja ajankohtaan liittyvät työnsä ja juhlansa. Juhlat – valmistelu ja odotus, juhlan täyttymys ja arkeen laskeutuminen – kantavat ja rytmittävät esiopetuksen toimintaa. Viikonpäivillä on kullakin oma toistuva teemansa, esimerkiksi maalaaminen, eurytmia, leipominen, retki, kädentyöt. Päivärytmissä vuorottelevat aikuisen ohjaamat tuokiot ja vapaa leikki. Asioiden rytminen toistuminen antaa elämänvarmuutta ja turvallisuutta; se tuo selkeyttä ja ennustettavuutta lapsen elämään. Rytmi on tahdon kasvatuksen peruspilareita.

16.3.2.6 Taiteellinen toiminta

Steinerpedagogiikassa painottuu taidekasvatus. Se liittyy keskeisesti myös esiopetuksen toimintakulttuuriin. Esiopetuksessa lauletaan ja soitetaan, loruillaan ja kerrotaan satuja, elävöitetään niitä leikissä ja esitetään nukketeatterina, piirretään, muovaillaan ja luodaan luonnonmateriaaleista. Esiopetuksen taiteellisessa toiminnassa on tärkeintä sen tuoma ilo lapselle sekä itse tekeminen. Taiteellisen ilmaisun kautta tuetaan mm. kehon rytmistä aluetta ja tunne-elämän kehitystä ja vahvistetaan lapsen liittymisen kykyä. Taiteellista toimintaa kuvataan laajemmin luvussa 16.4 / Ilmaisun monet muodot.

16.3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa

Steinerpedagogiikassa edistetään varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen laatua suunnitelmallisella koko kentän yhteistyöllä. Tavoitteena on, että esiopetus muodostaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa johdonmukaisen, lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista

tukevan jatkumon. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan Steinerkasvatuksen liiton piirissä järjestettävissä yhteistyöseminaareissa sekä paikallisesti yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja opetuksen järjestäjän kanssa. Opetussuunnitelmien kehittämisprojektiin osallistuvat kaikki steinerkoulut, esiopetusyksiköt ja päiväkodit. Hankkeen tavoitteena on uusien esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden pohjalta laadittujen steinerpedagogisten opetussuunnitelmien laatiminen sekä opetussuunnitelmatyön jatkuva kehittäminen.

16.3.3.1 Yhteistyö esiopetuksessa

Esiopetuksen henkilöstön yhteistyö on säännöllistä. Steinerpedagogiseen toimintakulttuuriin liittyy viikoittainen kollegiotyöskentely, jolloin toimintaa arvioidaan ja suunnitellaan. Aikuisten keskinäinen yhteistyö on myös esikuva lapsille ja osaltaan vahvistaa lasten yhteistyötaitoja. Lasten toiveita kuullaan ja niitä toteutetaan toiminnassa heille sopivalla tavalla.

Jyväskylän Steinerkoulun ja -päiväkotien opettajakollegiot kokoontuvat säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa yhteiseen kollegiotyöskentelyyn, jossa suunnitellaan, kehitetään ja arvioidaan esiopetusta ja sen toteutumista.

Esiopetuksen henkilöstö tekee yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa lasten hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Lasten kasvun ja oppimisen tuen sekä esiopetuksen oppilashuollon käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään monialaisessa yhteistyössä. Esiopetuksen henkilöstön yhteistyöllä lähiympäristön toimijoiden kanssa edistetään oppimisympäristöjen monipuolisuutta.

16.3.3.2 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen sekä osapuolten tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus. Ennen esiopetuksen alkua järjestetään infotilaisuus steinerpedagogiikasta ja steinerpedagogisesta esiopetuksesta, niin että huoltajat voivat tutustua sen toiminta-ajatukseen, tavoitteisiin ja menetelmiin. Esiopetuksen henkilöstö tapaa huoltajat henkilökohtaisissa keskusteluissa tai huoltajille yhteisesti järjestetyssä tilaisuudessa ennen esiopetusvuoden alkua. Alkukeskustelussa kartoitetaan perheiden tarpeet ja yhteinen toiminta- ja keskustelukulttuuri. Steinerkasvatuksen liitto järjestää steinerkasvattajille sovittelevaa yhteisökoulutusta. Säännöllisissä vanhempainilloissa käsitellään yleisellä tasolla lapsen kehitystä, kasvatuksen ja opetuksen tavoitteita ja menetelmiä sekä esiopetuksen sisältöjä.

Vanhempainillat sekä esiopetusvuoden aikana yhteistyössä huoltajien kanssa järjestetyt tapahtumat ja esiopetusvuoteen liittyvät juhlat tarjoavat mahdollisuuden huoltajien väliselle kanssakäymiselle. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus, yksilölliset tarpeet ja huoltajuuteen liittyvät kysymykset. Yhteistyössä pääpaino on henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa, mutta siinä hyödynnetään myös eri viestintävälineitä ja käytetään tarpeen mukaan tulkkia tai kieliavustajaa. Yhteistyön kehittämisestä vastaa esiopetuksen henkilöstö.

Esiopetuksen alussa huoltajan kanssa keskustellaan perheen ja esiopetuksen arvoista, kasvatuskäytännöistä ja toimintatavoista, sovitaan yhteisesti lapsen henkilökohtaiset tavoitteet esiopetusvuodelle sekä kuullaan huoltajien kokemukset lapsen aiemmasta kasvuympäristöstä, kehityksestä ja oppimisesta sekä mielenkiinnon kohteista. Ennen esiopetusvuoden päättymistä järjestetään keskustelu, jossa yhdessä huoltajien kanssa tarkastellaan kulunutta vuotta ja lapsen kehitystä. Toimintakauden aikana huoltajien kanssa keskustellaan kasvun ja oppimisen etenemisestä sekä arvioidaan lapsen kouluvalmiutta. Huoltajille järjestetään keskusteluaika aina heidän sitä halutessaan.

Lasten ja huoltajien näkemyksiä otetaan huomioon esiopetuksen toimintakulttuurin mukaisesti opetuksen toteuttamisessa ja mahdollisen lapsikohtaisen oppimissuunnitelman laatimisessa. Yhteistyön merkitys painottuu erityisesti lapsen kasvun ja oppimisen tukea suunniteltaessa. Huoltaja voi halutessaan osallistua lapsensa esiopetuspäivään. Huoltajien kieli- ja kulttuuritietoutta ja taitoja sekä muuta asiantuntemusta voidaan hyödyntää esiopetuksen toteuttamisessa. Huoltajille annetaan tietoa

oppilashuollosta esiopetuksen aikana sekä esiopetuksen lisäksi lapsille tarjolla olevista muista varhaiskasvatuspalveluista. Perusopetukseen siirtyville lapsille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnasta.

16.3.3.3 Yhteistyö siirtymävaiheissa

Siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun suunnitellaan niin, että se tapahtuu mahdollisimman joustavasti ja edistää lasten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia sekä heidän kasvu- ja oppimisedellytyksiään. Lapsen siirtyessä päiväkodin yhteydessä tapahtuvaan esiopetukseen on toimintaympäristö ja henkilöstö lapselle tuttu ja siirtyminen esiopetukseen lapselle turvallinen ja odotettu tapahtuma. Muualta steinerpäiväkodin esiopetukseen tuleva lapsi käy tutustumassa huoltajansa kanssa esiopetuspaikkaan ennen esiopetuksen alkua.

Yhteistyökäytäntöjä esiopetuksesta perusopetukseen siirryttäessä:

- esiopetusryhmän lapset ja opettaja vierailevat ensimmäisessä luokassa

- esiopetusryhmän lapset ja huoltajat tapaavat keväällä koulussa tulevan opettajan

- esiopetusryhmän/ryhmien vanhempainilta koululla

- esiopetusryhmän lasten kouluuntulohaastattelut

- koulukypsyyden toteaminen

- esiopetusryhmän lasten siirtopalaveri

-kuvaus lapsen kouluvalmiudesta esiopetukselta kouluun

- oppilashuollollinen yhteistyö.

-esiopettajan vierailu 1. luokassa (palaute esiopetukselle)

Lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen siirretään opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät lasta koskevat tiedot opetuksen järjestäjälle. Opetuksen järjestäjä vastaa toimivien siirtymävaiheen käytäntöjen luomisesta.

16.4 Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet

Steinerpedagogisen esiopetuksen toteuttamisessa otetaan huomioon aiemmissa luvuissa kuvatut esiopetuksen yleiset tavoitteet sekä toimintakulttuurille asetetut tavoitteet.

16.4.1 Monipuoliset työtavat

Työtapojen valintaa ohjaavat esiopetukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet, joista ensisijainen on lapsen terveen kasvun ja yksilöllisen kehityksen tukeminen vastaamalla esiopetusikäisen omaleimaiseen kehitysvaiheeseen ja sen erityistarpeisiin. Työtavoilla tuetaan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, lapsen aktiivisuutta, aloitteellisuutta ja luovuutta sekä vahvistetaan sosiaalisia taitoja. Toiminnassa on tärkeää sen rytmisyys.

Leikki kaikissa muodoissaan, erityisesti omaehtoinen leikki, on keskeisellä sijalla esiopetuksen toiminnassa. Vapaa leikki ja taiteellinen työskentely kehittävät luovuutta ja mielikuvitusta. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä monipuolinen liikunta rakentavat perustaa oppimiselle. Toiminta on aktiivista tekemistä. Asioiden selittämistä vältetään ja tilaa annetaan lapsen omalle oivallukselle ja mielikuvitukselle. Kun kasvattaja tekee kodintöitä ja hoitaa ympäristöä, tekemisen konkreettisuus ja tarkoituksenmukaisuus, miten jokainen toiminto seuraa toistaan, tapahtumien “asialogiikka”, puhuttelee kuusivuotiasta. Se vastaa tämän vaiheen oppimisen luonnetta.

Onnistumisen kokemus ja kannustava palaute tukevat myönteisen itsetunnon kehittymistä. Työtapoja kehitetään henkilöstön itsearvioinnin sekä lapsilta ja huoltajilta saadun palautteen perusteella.

16.4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Arviointi liittyy kiinteästi steinerpedagogiseen esiopetukseen. Arvioinnin tarkoituksena on saavuttaa tietoa, oivaltaa ja oppia ymmärtämään lasta paremmin. Menetelmänä arvioinnissa käytetään lapsihavainnointia. Sen avulla tuetaan kunkin lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista sekä suunnitellaan ja kehitetään opetusta. Lasta tukevaa kasvatusta varten esiopetuksesta vastaava opettaja tarvitsee tietoa lapsesta, kehittymisestä ja aiemmista kasvuympäristöistä. Alkukeskustelussa yhdessä huoltajien kanssa muodostuu näkemys lapsen vahvuuksista ja kehityksen haasteista. Tällöin asetetaan myös tavoitteet lapsen henkilökohtaista oppimissuunnitelmaa varten.

Saatujen tietojen ja steinerpedagogisen esiopetussuunnitelman pohjalta laaditaan toimintasuunnitelma. Sen toteutumista käytännössä arvioidaan henkilökunnan (kollegio) viikoittaisissa kokouksissa. Arviointi perustuu seurantaan, säännölliseen lapsihavainnointiin. Huoltajien havainnot lapsen kehittymisestä ja hyvinvoinnista esiopetusvuoden aikana ovat tärkeitä. Seurannan perusteella kehitetään esiopetusta sekä suunnataan mahdollista yksilöllistä tukea. Erityisen tärkeää on tukea tarvitsevien lasten huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö.

Lapsen kouluvalmiutta arvioidaan ja siitä keskustellaan huoltajien kanssa toimintakauden aikana. Esiopetusvuoden päättyessä käydään loppukeskustelu. Kollegio arvioi toimintakauden päätyttyä toteutunutta esiopetusta. Uuden lapsiryhmän aloittaessa syksyn aikana tarkistetaan opetussuunnitelmaa vastaamaan lapsiryhmän tarpeita.

Esiopetuksen laadun ylläpitämisen ja kehittämisen ehto on kasvattajan itsehavainnointi ja itsearviointi; ne ovat kasvattajan ja opettajan keskeisiä työvälineitä ja niiden kehittyminen kyvyiksi vaatii aikuiselta tavoitteellista harjoittelua. Kollegiotyössä kehitetään kollegiaalista itsearviointia, palautteen saamista ja antamista. Myös työnohjaukseen liittyy oman työn arviointi. Kasvattaja ja kasvattajayhteisö hyödyntää näitä palautteita oman toiminnan kehittämisessä.

Varhaispedagogiikan keskeisiä tehtäviä on tukea lapsen oman kehityspotentiaalin esille pääsyä ja toteutumista sekä myönteisen minäkuvan ja hyvän itsetunnon rakentumista. Esiopetusikäisen ajattelu on luovaa, kuvallista ja kokonaisvaltaista. Oppimisessa painotetaan kokemuksellista oppimista. Lapsen oma sisäinen kokemus oppimisesta luo sisäistä varmuutta ja vahvistaa oppimisen iloa. Iloa tuo myös osallisuuden kokemus ja kannustava palaute. Lapsen vahvuuksien näkeminen ja kuulluksi tuleminen, aikuisen herkkyys vastata lapsen tarpeeseen rohkaisee lasta. Lapsen minäkuvaa vahvistaa myös se, että esiopetuksessa vältetään kilpailua ja vertailua.

Ikäkausinäkemyksen mukaan lapsuuteen kuuluu luontainen maailmalle avoimuus. Lapsen ohjaaminen itsehavainnointiin ja oman toiminnan arviointiin voi kääntää lapsen huomion itseensä, jolloin oppiminen kohteeseen samaistumalla häiriintyy. Se voi ehkäistä myös oma-aloitteisuutta ja ennakkoluulotonta asioihin tarttumista. Esiopetuksessa ei siten korosteta lasten itsearviointikykyä osana oppimisprosessia tai harjoiteta arviointia suoraan ajatteluun vetoamalla vaan keskitytään arviointitaitojen edellytysten vahvistamiseen. Lapsen itsetuntemusta kehitetään harjoittelemalla kehon hallintaa, aistien erottelukykyä, mielikuvitusta, kielellisiä valmiuksia ja sosiaalisia kykyjä. Lapsi oppii arviointia myös jäljittelemällä sitä, miten kasvattaja toimii työssään. Arviointikyky kehittyy luontaisesti yhdistetyssä ryhmässä, jossa esiopetusikäinen voi pienempien rinnalla saada kokemuksia ja tehdä havaintoja omasta taitavuudestaan.

Lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen siirretään opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät lasta koskevat tiedot opetuksen järjestäjälle. Käytössä on lapsen oppimissuunnitelma, jota on huoltajien kanssa kirjattu esiopetusvuoden aikana. Se siirretään huoltajien luvalla kouluun. Lisäksi on Jyväskylän steinerkoululla käytössä "Kuvaus lapsen kouluvalmiuksista"-lomake, jonka esiopettaja täyttää keväällä ja huoltajien luvalla se siirretään steinerkoululle.

Lapsille annetaan lukuvuoden päätteeksi esiopetuksen osallistumistodistus. Todistukseen merkitään todistuksen, opetuksen järjestäjän, päiväkodin ja lapsen nimi, lapsen henkilötunnus sekä todistuksen antamispäivä. Lisäksi todistukseen merkitään, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014

hyväksymien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen. Todistus voi sisältää yleiskuvauksen toteutuneesta esiopetuksesta. Todistukseen ei merkitä persoonaan, oppimisen etenemiseen tai lapsen toimintaan liittyviä kuvauksia.

16.4.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Esiopetus kuuluu steinerpedagogiikan ihmiskäsityksen mukaisesti kehityskauteen, jota leimaa ihmisolemuksen kokonaisvaltaisuus. Tällöin ajattelun, tunteen ja tahdon voimat toimivat yhteen liittyneinä. Eheyttäminen, kokonaisuudesta lähteminen, on steinerpedagogisen varhaispedagogiikan perusmenetelmä. Esiopetus on eheytettyä opetusta. Vuodenkierto arjen töineen ja juhla-aikoineen kantaa toimintaa. Esiopetuksen sisällöt, taiteellinen toiminta ja käytännön työt liittyvät kulloiseenkin ajankohtaan. Taitojen harjaantuminen ja oppiminen tapahtuu luonnollisissa yhteyksissään rakentuen oppimiskokonaisuuksiksi. Tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja hyvinvointia. Leikki ja muut lapsille ominaiset tavat oppia ja työskennellä sekä lasten kiinnostuksen kohteet ovat toiminnan lähtökohtia.

16.4.3.1 Ilmaisun monet muodot

16.4.3.1.1 Musiikki

Esiopetuksen musiikkikasvatuksessa tuetaan lapsen luontaista musikaalisuutta, jolle on ominaista musiikin ja liikkeen läheinen yhteenkuuluvuus, ilo ja spontaanisuus. Musikaalisuuden kehittämisen lähtökohtana on lapsen kuuntelukyvyn vaaliminen. Sitä vahvistetaan erilaisilla kuuntelu-, liikunta- ja rytmileikeillä.

Musiikki liittyy päivittäiseen toimintaan, arkeen ja juhlaan, sekä rytmittää osaltaan vuoden kiertokulkua. Laulu kantaa arjen käytäntöjä: aamupiiriin, kodintöihin (ns. työlaulut), retkeen, ruokailuun, lepohetkeen, pukeutumistilanteisiin jne. liittyvät omat laulunsa. Toistuessaan rytmisesti se vahvistaa lasta ja tuo iloa ja turvallisuutta. Laulu kutsuu piirileikkiin. Laulu luo tunnelmaa juhlaan. On tärkeää, että lapsi juurtuu musiikin avulla omaan kulttuuriperintöönsä ja saa rikkaita laadullisia elämyksiä kunkin vuodenajan taiteellisesta elävöittämisestä.

Laulamisessa käytetään harmonista, luonteeltaan suojaavaa kvinttitunnelmaa, joka pohjautuu pentatoniseen asteikkoon. Se ilmaisee lapsen kehitysvaihetta ja sielunlaatua aina 9. ikävuoteen saakka. Lapsen on siksi helppo liittyä lauluun ja improvisoida myös itse. Lisäksi lauletaan myös kansanlauluja ja tavallisia lastenlauluja, käytetään paljon toistoa ja muuntelua sekä yhdistetään lauluihin lapselle luontainen liike ja leikki. Piirileikit antavat kokemuksen yhteenkuuluvuudesta.

Soittaminen liittyy läheisesti lauluun. Soittimina käytetään korkealaatuisia yksinkertaisia soittimia; pentatonista lyyraa ja huilua, kvintti-huilua, kannelta sekä erilaisia rytmisoittimia. Pentatoniikka mahdollistaa aina kauniin melodian syntymisen, mikä rohkaisee lasta musisoimaan myös ryhmässä. Luonnosta löytyvät ”soittimet”, kuten kivet, simpukat ja puunpalaset, innostavat improvisointiin. Laulua rytmitetään esimerkiksi itse valmistetuilla soittopalikoilla. Yhteisen musisoinnin tuoma ilo yhdistää ja kasvattaa sosiaalisuuteen. Soittimia käytetään myös satupiirissä ja eurytmiassa ja niillä säestetään nukketeatteriesitystä. Lapset voivat käyttää niitä vapaassa leikissä. Soittimien kunnioittavaa käsittelemistä opitaan jäljittelemällä aikuisia.

16.4.3.1.2 Käsityö

Esiopetuksessa käsityö nivoutuu monin tavoin osaksi toimintaa. Kuusivuotiaan innostusta tehdä oikeita töitä ja valmiutta oppia vahvistetaan ottamalla hänet mukaan kodintöihin ja antamalla omia pieniä tehtäviä. Lapsi oppii aikuisen esimerkin avulla erilaisia työtapoja ja käytännön ja käden taitoja. Ne kehittävät monipuolisella tavalla myös kouluvalmiuksia. Käytännöllinen älykkyys, käsillä käsittäminen, on pohjana myöhemmälle käsitteelliselle ajattelulle. Kädentöillä on tärkeä merkitys esiopetusiässä hienomotoriikan kehittäjänä. Käsitöissä kehittyy silmän ja käden yhteistyö. Omien suunnitelmien toteuttaminen takaa ikäkaudelle sopivan kokoisen työn valikoitumisen, jolloin oppimisen ilo säilyy eikä tehtävästä tule voimia vievä. Pitkäjänteisyys, kyky oman vuoron odottamiseen ja työn loppuun saattamiseen, kasvaa vähitellen. Sitä tukee ilmapiiri, jossa autetaan toisia ja voidaan kokea onnistumisen iloa.

Sopivia töitä löytyy pihasta ja puutarhasta: haravointia, kasvimaan hoitoa ja sadonkorjuuta. Keittiössä kuoritaan ja pilkotaan juureksia, leivotaan ym. Puutöissä opetellaan mm. vasaran, sahan ja käsiporan käyttöä. Toimintaan liittyviä käsitöitä ovat esimerkiksi kankaan värjääminen ja painanta, villan karstaaminen ja huovutus, punominen ja sormilla virkkaaminen. Materiaaleina käytetään luonnonmateriaaleja, joista saa monipuolisia aistikokemuksia. Tekemisessä on tärkeää sen tarkoituksenmukaisuus, tehtävä työ ei ole askartelua ajankuluksi vaan oikeaa ja tarpeellista. Kankaita tarvitaan leikkeihin, villasta syntyy hahmoja satumetsään ja itse punottu nyöri voi olla vyö tai hevosen valjaat. Kun juhliin askarrellaan koristeita ja jouluksi leivotaan pipareita ja valmistetaan kynttilöitä mehiläisvahasta, syntyy kokemus iloisesta työskentelystä yhdessä yhteiseksi ja toisten hyväksi.

Lasten omia ideoita ja itse asetettuja tavoitteita tuetaan. Harjoitellessaan esimerkiksi ompelua lapsi saa työskennellä vapaasti, aikuinen auttaa vain tarvittaessa. Se vahvistaa omaa tahtoa oppimiseen. Opettamisessa ei käytetä aikuisen tekemää mallia, joka tulisi tuottaa ja toistaa. Mallina on työskentelevä, itse työstään innostunut aikuinen.

16.4.3.1.3 Kuvailmaisu

Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on edistää lapsen luovuutta ja tukea ja rohkaista omaa ilmaisua piirtäen ja maalaamalla, muovaillen ja rakentaen. Lapset tutustuvat värien laatuihin akvarelliväreillä märkää märälle -tekniikalla maalaten. Menetelmä antaa mahdollisuuden kokea eri värien laatua ja tunnelmaa. Maalaaminen on leikkiä ja iloisia löytöjä elävien ja muuntuvien värien kanssa, ei kuvan tekemistä. Piirtämisessä käytetään mehiläisvahaliituja. Piirtäminen on usein päivittäistä. Esiopetusikäiset alkavat jo työskennellä suunnitelmallisesti kuvaa tehdessään. Lapsia kannustetaan käyttämään värejä ja saattamaan työnsä valmiiksi. He oppivat arvostavan suhtautumisen työvälineisiin ja käytettyyn materiaaliin kasvattajan esimerkkiä seuraten. Materiaaleissa painotetaan korkeaa laatua tukena lapsen aistien kehitykselle.

Lapset piirtävät ja maalaavat vapaasti, yksityiskohtaisia tehtäviä ei vielä anneta eikä töitä arvioida. Värien kanssa työskenneltäessä ja kuvan tekemisessä on tärkeintä luova prosessi, ei lopputulos. Piirroksissa lapset ilmaisevat itseään ja kokemuksiaan. Piirrokset heijastavat myös lapsen kehitysvaihetta ja koulukypsyyttä.

16.4.3.1.4 Suullinen ja kehollinen ilmaisu

Vapaa leikki. Roolileikeissä lapset ilmaisevat itseään spontaanisti ja muuntavat kokemuksiaan ja havaitsemaansa luovaksi eläväksi draamaksi.

Satu ja nukketeatteri. Sadun kuuleminen vahvistaa kehittymässä olevaa uutta kykyä muodostaa mielessään sisäisiä kuvia, rikastuttaa kieltä ja elävöittää ilmaisua. Se innostaa lapsia myös omien tarinoiden tekemiseen. Kerrotun sadun elävöittäminen nukketeatterina siirtyy välittömästi leikkeihin ja inspiroi juuri kuusivuotiaita omatoimiseen teatterintekoon, suunnittelemaan ja järjestämään oman esityksen.

Eurytmia. Lasten eurytmia on liikuntaleikkiä. Siinä tuetaan lapsen luontaista, kokonaisvaltaista liikkumistapaa ja kehitetään motorisia taitoja. Luonnon tapahtumia, ihmisen toimia tai satukuvia ilmaistaan luovasti liikkuen ja monipuolisesti kehoa käyttäen. Tavoitteena on mielikuvituksen vahvistaminen, leikkien rikastuttaminen uusilla aiheilla, kehon vapaan ilmaisutaidon ja liikkuvuuden lisääminen, tunteiden tasapaino, ilo ja harmonia. Tavoitteena on myös oman kehon sekä tilan ja erilaisten muotojen hahmottaminen ja tilaan orientoituminen. Menetelmänä on vapaa, ohjaajaa jäljittelemällä tapahtuva liikkuminen tilassa. Eurytmia sisältää myös musiikkiin improvisoituja tansseja. Säestyssoittimina käytetään pentatonisia soittimia.

16.4.3.1.5 Kielen rikas maailma

Kielen oppimisessa on tärkeintä aikuisen antama malli. Lapsi omaksuu kielen lisäksi myös aikuisen tavan käyttää sanoja ja artikuloida, aina eleitä ja ilmeitä myöten. Tässä mielessä kasvattajan on kehitettävä jatkuvasti ilmaisuaan selkeämmäksi ja rikkaammaksi. Omasta

puheesta huolehtiminen on kasvattajan itsekasvatustehtävä erityisesti varhaiskasvatuksessa.

Sadut, laulut, lorut ja leikit ovat tärkeitä kielen ja koko rytmis-musikaalisen kehityksen kannalta. Ne laajentavat sanavarastoa. Satu kerrotaan päivittäin. Tällöin ei näytetä valmiita kuvia, jotta lapsi voi itse vapaasti muodostaa niitä mielessään. Samaa satua kerrotaan myös useamman kerran niin, että lapsi ehtii ”sulattaa” ja työstää sen omaksi. Sitä tukee myös sadun esittäminen nukketeatterina, usein viikon päätteeksi yksinkertaisin ja viitteellisin pöytäteatteri- tai marionettinukein, tai juhlan kohokohtana. Nukketeatteri auttaa mm. kielen hahmottamista. Se toimii myös terapeuttisena tukena lapsille, joiden on muuten vaikea keskittyä kuuntelemaan.

Muihin kuin omaan äidinkieleen tutustutaan laulujen ja leikkien avulla. Esiopetusiässä lapsi innostuu leikkimään kielellä ja siihen vastataan lorujen, riimien ja rytmirunojen avulla. Ne tukevat kielellisen tietoisuuden kehittymistä ja vahvistavat lukemisessa ja kirjoittamisessa tarvittavaa kykyä erottaa äänteitä toisistaan.

Eurytmia on liikkein ilmaistua puhetta. Ohjaajana toimii koulutettu eurytmian opettaja, eurytmia hetki on yhden kerran viikossa. Tavoitteena on ilmaista puhetta, sen rytmiä ja äänteitä koko keholla tehtävin liikkein. Ryhmässä seurataan eurytmistin tekemiä liikkeitä jäljitellen runojen, lorujen ja satujen tapahtumia.

Kirjoitettuun tekstiin lapset voivat tutustua selailemalla ja lukemalla kuvakirjoja, myös aikuinen voi lukea lapsille kuvakirjoja. Kirjoissa painotetaan sisällön ja kuvituksen laadukkuutta. Kirjoittamista lapset voivat harjoitella vapaassa leikissä, missä tarvittavat viestit, tekstit, liput ja rahat syntyvät omatoimisesti. Kirjoittamisessa käytetään kirjaimia ja numeroita ja kuvia oman taidon mukaan ja samalla kehitetään hienomotorisia taitoja. Hienomotoriikkaa sekä kykyä hahmottaa tilaa ja suuntia tuetaan myös erilaisten leikkien ja harjoitusten avulla.

Esikoulun aikana lapset tutustuvat myös kahteen vieraaseen kieleen, englantiin ja saksaan. Opetuksesta vastaa kieltenopettaja.

16.4.3.2 Minä ja meidän yhteisömme

Lasten kanssa tutustutaan lähiympäristön historiaan ja kulttuuriin esimerkiksi tekemällä retkiä ja vierailemalla lähimuseossa. Elämästä ennen vanhaan kerrotaan käytännön tilanteissa ja perinteisistä työtavoista saa omaa kokemusta, kun jauhetaan viljaa myllyllä tai leikataan matonkuteita.

Esiopetusvuotta rytmittävät juhlat:

Mikael-juhla (rohkeus ja itsensä voittaminen)

Lyhtyjuhla (antaminen, jakaminen, oikeudenmukaisuus)

Adventtipuutarha (odotus ja kärsivällisyys)

Lucia-juhla (auttaminen ja suvaitsevaisuus)

Joulujuhla (ilo, rauha, ystävyys)

Pääsiäinen (luottamus, toivo)

Kevätjuhla (kiitollisuus, yhteys)

Juhlien kautta lapsille välittyy kulttuurihistoriaa ja eettisiä arvoja. Luonto tuo vuodenkierron myötä jokaiseen juhlaan oman tunnelman ja aistikokemusten laadun. Juhla tuodaan lapselle OBJOBJ kehitysvaihetta vastaavalla tavalla: elämyksellisesti, kuvina sadun kautta, leikkeinä ja toimintana, ja sitä valmistellaan yhdessä lasten ja vanhempien kanssa. Aikuisen kunnioittava suhtautuminen synnyttää lapsessa luottamusta ja antaa elämänvarmuutta. Juhlat ovat vuoden kohokohtia, joissa noustaan hetkeksi arjen yläpuolelle.

Esiopetusvuoden aikana vietetään jokaisen lapsen oma syntymäpäiväjuhla, joihin myös huoltajien toivotaan voivan osallistua.

Katsomuskasvatus esiopetuksessa liittyy luontevasti toimintaan. Tavoitteena on ohjata lapsia arvostamaan ja kunnioittamaan sekä omia että toisten lasten ja perheiden erilaisia katsomuksellisia perinteitä sekä niihin liittyviä tapoja ja käsityksiä. Huoltajien kanssa keskustellaan esiopetuksen juhlaperinteestä. Huoltajien katsomuksia kunnioitetaan ja heidän asiantuntemustaan omasta kulttuuriperinnöstä voidaan hyödyntää toimintaa virittävänä lähteenä. Esiopetuksen vanhempainillat ja keskustelut, osallistuminen yhdessä huoltajien kanssa talkoisiin ja myyjäisiin, yhdessä sovitut käytännön asiat ja isovanhempienkin osallistuminen juhliin rakentaa yhteisössä yhteenkuuluvuutta ja vahvistaa lasten turvallisuuden tunnetta.

Esiopetuksen eettinen kasvatus sisältyy kaikkeen toimintaan ja on ryhmälle yhteistä. Sosiaaliset taidot ja hyvät tavat, toisten huomioon ottaminen ja erilaisuuden hyväksyminen harjaantuvat luonnollisissa tilanteissa päivittäisissä toimissa. Steinerpedagogiikan yleiset periaatteet ottavat huomioon lapsen yksilölliset tarpeet niin, että jokainen lapsi kulttuurisesta ja katsomuksellisesta taustasta riippumatta voi kokea tulevansa kuulluksi ja huomioon otetuksi tasavertaisena ryhmän jäsenenä.

Kunnioitusta toisia ihmisiä, luontoa ja kaikkea elävää kohtaan sekä myönteisyyttä ja kiitollisuutta opetetaan esikuvan kautta. Eettiseen kasvatukseen liittyy läheisesti luonto- ja ympäristökasvatus: ympäristön hoitaminen, pientenkin asioiden arvostaminen ja huolella vaaliminen, ilo ja ihmettely luonnonilmiöiden äärellä, kiitollisuus maan antimista. Pienempien auttaminen esimerkiksi pukemisessa ja ruokailussa, yhteisön hyväksi toimivien kuten talonmiehen muistaminen piirroksin ja kirjein, pihapiirissä kasvien hoitaminen ja suojeleminen luovat kaikki perustaa elämän kunnioittamiselle, inhimillisyydelle ja suvaitsevaisuudelle. Eettistä kasvatusta ovat myös arjen eettiset valinnat, ekologisen elämäntavan kokonaisvaltainen toteuttaminen - esiopetuksen kestävän kehityksen laaja oppimiskokonaisuus.

Ympäröivä yhteiskunta liittyy esiopetusikäisen elämään. Lapsia kiinnostavista ja heitä koskettavista asioista ja askarruttavista kysymyksistä keskustellaan yhdessä. Elämänkatsomuksellisten syvällisten kysymysten pohdinta on tyypillistä kuusivuotiaalle. Lapsi lähestyy kysymyksiä ennakkoluulottomasti mutta ei vielä abstraktin käsittein; ajattelu on vahvasti kuvissa elävää. Pohdintaan vastaavat tässä kehitysvaiheessa erityisesti sadut. Ne käsittelevät hyvän ja pahan olemusta kuvakielellä jota lapsi ymmärtää, ja välittävät pysyvää elämänviisautta. Lapsia autetaan tunnistamaan ja sanoittamaan tunteitaan ja ratkomaan ristiriitoja myönteisin keinoin. Eläytyminen saduissa ja rooli- ja draamaleikeissä toisen tilanteeseen kehittää omia tunnetaitoja. Tarvittavista säännöistä keskustellaan ja sovitaan yhdessä lasten kanssa. Lapsen kokemusta omasta osallisuudesta vahvistetaan tukemalla lapsen aloitteellisuutta ja osallistumista keskusteluun ja yhteiseen toimintaan.

16.4.3.3 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Esiopetusikäinen lapsi on kehitysvaiheelle tyypillisesti innokas tutkija ja tutkijana rohkea ja ennakkoluuloton. Steinerpedagogisessa esiopetuksessa tuetaan tämän innovatiivisuuden potentiaalin säilymistä, pyrkimystä itse ratkaista omasta ympäristöstään nousevia ongelmia. Lapsen omaa tutkimista ja löytöjä ja oivalluksia arvostetaan ja valmiiden luokittelujen opettamisen asemesta tuetaan lapsen luontaista kykyä kehittää itse tapoja jäsentää löytämäänsä. Lapsi oppii luokittelemaan ja järjestämään ilmiöitä luonnollisissa toimintayhteyksissä. Ajattelu ja ongelmanratkaisu kehittyvät vähitellen omatoimisesti kokeilemalla, vertailemalla ja suunnittelemalla.

Lapsi tutustuu matematiikan ilmiöihin arkipäivän tilanteissa. Työn, leikkien ja liikunnan kautta lapsi oppii numeroita, lukukäsitteitä ja lukumääriä. Matematiikalla esiopetuksessa on aina jokin mieli ja päämäärä. Ruokapöytää katettaessa lasketaan ruokailijoiden määrä ja tarvittavat ruokailuvälineet ja astiat. Leivottaessa voidaan punnita, rakennettaessa mittaillaan ja arvioidaan.

Vapaa leikki on myös matemaattisten valmiuksien harjoittelua. Esimerkiksi pitkäjänteisissä rakennusprojekteissa, jotka ovat kuusivuotiaiden leikeissä keskeisellä sijalla, opitaan ongelmanratkaisutaitoja ja luodaan valmiuksia geometriselle ajattelulle. Laulu- ja liikuntaleikit sekä eurytmia kehittävät keskittymisen ja kuuntelemisen lisäksi rytmitajua ja tilan ja muodon hahmottamista. Ajan kulkuun ja arviointiin lapsi tutustuu päivän rytmissä, viikonpäivien kierrossa, kuukausien ja

vuodenaikojen vaihtumisessa ja syntymäpäivien vietossa. Leikit, lorut, runot ja sadut seuraavat ajan kulkua.

Esiopetuksen ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa ja elävöittää lapsen luontosuhdetta, menetelmänä on luonnossa leikkiminen ja liikkuminen. Metsäretkien kohde on lähiympäristössä, jonne päästään kävellen. Kun samaan paikkaan palataan aina uudestaan, se muodostuu lapselle läheiseksi ja vuodenaikojen vaihtelut tulevat luonnollisella tavalla tutuiksi. Metsä vaalii aistien herkkyyttä ja tarjoaa rikkaita aistikokemuksia. Kun luonnossa saa leikkiä ja liikkua vapaasti, tarkkailla omaehtoisesti ja kiireettömästi, se antaa tilaa ja rauhaa niin omille havainnoille ja tutkimiselle kuin yhteisille leikeille, mahdollisuuden oman kokemuksellisen luontosuhteen syntymiseen. Näin syntynyt luonnontieto on pohja koulussa myöhemmin tapahtuvalle luonnonilmiöiden tiedolliselle käsittelylle ja käsitteelliselle opiskelulle.

Lapsen luontosuhteen kehittymistä esiopetuksessa tukee

- ulkoilu päivittäin

- pihapiirin kasvillisuus: puut, pensaat, istutukset, kasvimaa ja niiden hoitaminen

- pihapiirin eläimet ja niiden havainnoiminen: linnut, oravat, pikku ötökät, jäljet hangella

- metsä, luontoretki viikoittain lähimetsään

- vuodenkierron myötä muuntuva vuodenaikapöytä sisätiloissa

- huonekasvien hoitaminen.

Lapset oppivat vastuullista luontosuhdetta, suojelemaan ja kunnioittamaan luonnossa elävää ja kasvavaa ja tuntemaan kiitollisuutta maan antimista sekä huolehtimaan ympäristön siisteydestä kasvattajan esikuvan kautta.

Vuodenkierto luonnossa ja vuoden juhla-ajat ovat myös toiminnan runkona ja heijastuvat monin tavoin sisällöissä, niin taiteellisessa kuin käytännöllisessä työskentelyssä. Esimerkiksi syksyllä vietetään yhdessä sadonkorjuujuhlaa, jonne tuodaan syksyn antimia ja valmistetaan ja nautitaan yhdessä juhla-ateria. Juhlien viettäminen siirtää kulttuuriperintöä eteenpäin. Lapsen luontosuhde elävöityy lapsilähtöisesti, kun hän saduissa ja loruissa ja lauluissa eläytyy luonnontapahtumiin mielikuvituksen avulla.

Esiopetuksen kaikki toiminta pohjaa kestävän kehityksen arvoihin. Nämä arvot tulevat lapsille tutuiksi oman kokemuksen kautta varsinaisen opettamisen sijaan. Ekologinen kestävä elämäntapa on esiopetuksen arkikäytäntöä:

Kädentaidot.

Käytännön työt ja käsillä tekeminen, arkkityyppiset toiminnot ovat esiopetuspedagogiikan keskiössä. Oppiminen on yhdessä tekemistä, jossa aikuinen toimii esikuvana. Tekeminen omin käsin opettaa perustaitoja. Lasten kanssa leivotaan, valmistetaan leikkivälineitä, huolehditaan tilojen viihtyisyydestä ja harjoitellaan omista tavaroista ja vaatteista huolehtimista.

Materiaalit.

Leikkivälineet ja kalusteet ovat luonnonmateriaalista. Ne ovat ajattomia, aikaa ja kulutusta kestäviä eikä niiden hävittäminen kuormita luontoa. Rikki mennyt lelu korjataan. Leikkivälineinä käytetään myös luonnosta kerättyjä käpyjä, kiviä, simpukoita ym.

Steinerpäiväkodissa käytetään ympäristöystävällisiä pesu- ja puhdistusaineita. Päiväkodin ruoka valmistetaan omassa keittiössä luomu- tai biodynaamisista raaka-aineista sekä lähiruokaa suositaan. Jätteiden kierrätys ja mahdollinen kompostointi ovat osa arkipäivää ja tuovat nämä asiat lapselle tutuiksi käytännön kautta.

Tarvittaessa järjestetään pihatalkoita, joissa huolehditaan lähiympäristön viihtyisyydestä yhdessä perheiden kanssa.

Esiopetuksessa lapset tutustuvat arjen teknologiaan tekemällä havaintoja aikuisten käyttämistä teknisistä laitteista. Niiden rinnalla käytetään myös perinteisiä menetelmiä. Pyrkimyksenä on luoda aisteille hyvä ympäristö ja antaa lapsille kokemuksia inhimillisestä työstä ja niihin liittyvistä työeleistä. Esimerkiksi lakaiseminen on rytmistä työskentelyä, joka puhuttelee lapsen liikeaistia. Esiopetusikäisiä kiinnostaa laitteissa erityisesti niiden toiminta. He ovat innostuneita leikeissään itse suunnittelemaan ja rakentamaan erilaisia kojeita ja kokeilemaan ennakkoluulottomasti ratkaisuja, miten keksinnöt saisi toimimaan.

16.4.3.4 Kasvan ja kehityn

Liikunnan tärkeys ja merkitys lapsen terveelle kasvulle korostuu esiopetusiässä, jolloin fyysisen kehityksen painopiste on raajojen alueella. Jäsenten nopea kasvu tuo epävarmuutta liikkeisiin ja lapsi pyrkii omatoimisesti hakemaan jälleen kehonhallintaa ja tasapainoa. Se heijastuu toiminnallisuutena ja voimakkaana liikunnan tarpeena, lapsen ”levottomuutena”. Kehityksen tähän vaiheeseen vastaa erityisesti mahdollisuus liikkumiseen luontoympäristössä. Lapsen omaa opettelua tuetaan retkillä lähiluontoon sekä vapaata leikkiä painottamalla. Niiden rinnalla yhteiset liikunta- ja pihaleikit ja välineet, puujalat, hyppynaru, taitoradat ja palloleikit ovat tärkeitä motoristen taitojen harjoittajia.

Esiopetuksessa painotetaan runsasta ja monipuolista liikuntaan. Vuoden aikana huolehditaan perusliikuntataitojen kuten kävelyn, juoksemisen, tasapaino- ja hyppimistaitojen vahvistumisesta. Lapsia innostetaan myös luistelemisen ja hiihtämisen harjoitteluun. Myönteiset liikkumiskokemukset tukevat aloitekyvyn kehittymistä.

Ohjatussa liikunnassa, esimerkiksi sadun mukaan liikuttaessa, kehitetään kehonhallintaa, notkeutta ja ketteryyttä, tasapainoa ja nopeutta sekä silmä-käsi/jalka -koordinaatiota. Eurytmiassa tuetaan lapsen luontaista kokonaisvaltaista liikkumistapaa. Liikunnassa on tavoitteena, että lapsi kokeilemalla löytää kehon liikkumismahdollisuuksia ja liikunnan tuoman vapauden ja riemun. Se kohottaa itsetuntoa ja luottamusta omiin kykyihin oppia ja ratkaista ongelmia. Liikkuessa ja leikeissä kehittyvät myös yhdessä toimimisen taidot.

Liikunnan merkitys terveen kehityksen edellytyksenä korostuu lasten luonnollisen liikkumisen jatkuvasti vähentyessä. Esiopetuksen toiminnallisuus vastaa kasvavaan haasteeseen ohjaamalla lapsia liikkuvaan elämäntapaan. Vanhempainilloissa tuodaan esille arkiliikunnan merkitys lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukena.

Hienomotoriikka, kädentaidot sekä silmän ja käden yhteistyö kehittyvät arkipäivän toiminnoissa. Lapsi saa harjoitella yksinkertaisten työvälineiden käyttämistä ja kokeilla erilaisia käsitöitä.

Laadukas ravinto terveen kasvun perustana on osa pedagogiikkaa. Ruoka valmistetaan käyttäen mahdollisuuksien mukaan biodynaamisesti tai luonnonmukaisesti viljeltyjä tuotteita ja puhtaita lisäaineettomia elintarvikkeita. Lasta kannustetaan tutustumaan vähitellen kaikkeen tarjottavaan, keittiössä auttaminen rohkaisee laajentamaan makutottumuksia. Ruokailutilanteesta luodaan mahdollisimman viihtyisä ja huolehditaan myös ympäristön esteettisyydestä. Pyritään luomaan ilmapiiri, josta välittyy ruuan kunnioitus ja kiitollisuus maan antimista. Esiopetuksen ilmapiiri ja aikuisten esimerkki luovat ympäristön, jossa hyvät tavat voivat juurtua. Ruokailun kautta tulee tutuksi suomalainen ruoka- ja tapakulttuuri ja myös vuodenaikoihin ja juhliin liittyvä kulttuuriperintö. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan johonkin muuhun ruoka- ja tapakulttuuriin esim. huoltajien asiantuntemuksen avulla.

Esiopetuksessa toiminnan, levon ja virkistyksen tasapaino ja aikuisten huolenpito lasten hyvinvoinnista välittyy lapsille kokemuksellisesti. Päivittäisessä elämässä opetellaan omasta pukeutumisesta ja hygieniasta huolehtimisen perustaitoja. Hyvinvoinnista ja terveydestä keskusteltaessa asioita käsitellään lapsentajuisesti, esimerkiksi roolileikkien ja tarinoiden kautta. Kaveruutta ja toisten huomioon ottamista sekä tunteiden tunnistamista ja hallintaa harjoitellaan arjen tilanteissa.

Esiopetuksessa tuetaan lapsen turvallisuuden tunnetta. Luottamusta ja turvaa luo aikuisen oma levollisuus ja lapsen ja lapsen tunteiden hyväksyvä kohtaaminen. Tavoitteena on, että lapset saavat valmiuksia toimia turvallisesti tavallisimmissa arjen tilanteissa. Turvallisuutta tuovat säännöt, joista sovitaan ja keskustellaan yhdessä. Retkien yhteydessä opitaan liikkumaan turvallisesti lähiympäristössä. Lapsia kannustetaan pyytämään apua ongelmatilanteissa ja kertomaan huolistaan. Aikuiset havainnoivat lasten leikkejä ja puuttuvat mahdolliseen kiusaamistilanteeseen. Kiusaamisen ehkäisystä laaditaan oma yksikkökohtainen suunnitelma. Läheinen yhteistyö perheiden kanssa ehkäisee osaltaan kiusaamista.

16.4.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

16.4.4.1 Erilaiset kieli- ja kulttuuritaustat esiopetuksessa

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa otetaan huomioon lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet. Tavoitteena on tukea jokaisen lapsen oman kielellisen ja kulttuurisen identiteetin kehittymistä sekä opettaa lapsia kunnioittamaan eri kieliä ja kulttuureja. Opetuksessa voidaan käyttää esimerkiksi erikielisiä lauluja, leikkejä ja viittomia.

16.4.4.2 Kaksikielinen esiopetus

Esiopetuksessa käytettävä kieli on suomi. Kaksi- tai monikielisten lasten eri kielten taitoa tuetaan mahdollisuuksien mukaan.

16.4.5.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Paikalliseen opetussuunnitelmaan liitetään esiopetuksen yhteiset tavoitteet, jotta esiopetuksen yhtenäisyys voi toteutua. Lisäksi opetussuunnitelmassa kuvataan, miten lasten mielenkiinnon kohteet otetaan huomioon oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa voidaan tarkentaa yhteisten tavoitteiden kuvauksia.

16.4.5.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa otetaan huomioon, että lasten kieli- ja kulttuuritaustat vaihtelevat. Opetussuunnitelmassa kuvataan eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetusta sekä kaksikielistä opetusta niiltä osin kuin paikallinen esiopetuksen järjestäminen edellyttää.

Opetuksen järjestäjä antaa ohjeet, miten mahdollisiin yksikkökohtaisiin esiopetuksen opetussuunnitelmiin kirjataan tarvittavat täsmennykset, jotta kansallisesti ja paikallisesti asetetut tavoitteet voivat toteutua.

16.5 Lapsen kasvun ja oppimisen tuki

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta esiopetukseen paremmin sopivaa nimitystä kasvun ja oppimisen tuki. Kasvun ja oppimisen tuki ja lukuun 16.6 sisältyvä oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden. Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta.

16.5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Steinerpedagogiseen esiopetukseen osallistuvat lapset kuuluvat perusopetuslain mukaisen kasvun ja oppimisen tuen piiriin. Lain mukaan lapsilla on oikeus saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Lapsen kasvun ja oppimisen tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Tukimuotoja voi käyttää kaikilla tuen tasoilla.

Esiopetus vastaa esiopetuksessa olevien lasten kasvatuksesta, opetuksesta ja tuen suunnittelusta ja järjestämisestä. Tuki annetaan pääsääntöisesti esiopetuspaikassa.Tuki pyritään järjestämään omassa esiopetuksessa mahdollisimman pitkälle. Mikäli lapsen tuen tarve on suurempi, mihin steinerpedagogisissa pienissä yhteisöissä pystytään vastaamaan, käännytään kunnallisten kiinteiden rakenteiden puoleen tuen joustavan järjestämisen takaamiseksi. Tarpeen vaatiessa tukea täydennetään. Esiopetuksessa toteutettava tuki suunnitellaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen vahvuudet, oppimis- ja kehitystarpeet sekä

kasvurauha. Tuen suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään kollegiaalista moniammatillista tietotaitoa ja toteuttamisessa käytetään erilaisia tuen toteuttamisen muotoja sekä yleistä, tehostettua ja erityistä tukea. Esiopetuksessa toteutettavia tuen muotoja ja palveluita ovat:

lääkäri/terapeuttinen konsultti

puheterapeutti

toimintaterapeutti

fysioterapeutti

erityisvarhaiskasvattaja tai erityislastentarhanopettaja

koulun erityisopettaja

mahdollinen lapsen henkilökohtainen avustaja.

Periaatteena on, että tuen tarve arvioidaan, ja sitä koskevat ratkaisut ja perusopetuslain mukaiset päätökset tehdään mahdollisimman pian esiopetuksen alettua. Usein lapsen tuen tarve on havaittu jo ennen esiopetuksen alkamista. Esiopetuksen, lapsen aiemman varhaiskasvatuksen, neuvolan ja huoltajien yhteistyöllä turvataan lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen jatkumoa. Tietoa lapsen mahdollisesti ennen esiopetusta saamista tukitoimista hyödynnetään esiopetuksessa. Varhaisen tunnistamisen sekä kasvun ja oppimisen tuen tehtävänä on ehkäistä oppimisvaikeuksia sekä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä. On tärkeää, että tieto lapsen tuen tarpeesta ja esiopetuksen aikana saamasta tuesta siirtyy myös perusopetukseen. Opetuksen järjestäjät vastaavat sujuvista tiedon siirron käytäntöjen luomisesta ja kehittämisestä.

16.5.2 Yhteistyö huoltajan kanssa tuen aikana

Kunkin lapsen yksilöllisistä tarpeista, toiveista ja oppimisen tavoitteista keskustellaan huoltajan kanssa. Yhteistyön merkitys painottuu erityisesti lapsen kasvun ja oppimisen tukea suunniteltaessa.

Esiopetuksesta vastaava opettaja on yhteydessä huoltajaan heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen ongelmia. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Huoltajille kerrotaan tuen mahdollisuudesta ja sen keskeisistä periaatteista. Heille annetaan tietoa lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Huoltajaa kannustetaan tukemaan osaltaan lastaan tavoitteiden saavuttamisessa. Lapsi voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Tämä perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää huoltajan suostumusta (katso luku 16.6 Oppilashuolto).

16.5.3 Yleinen tuki

Toiminnan lähtökohtana on, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen ja hänen tarpeisiinsa vastataan sekä yksilöllisesti että tasavertaisena ryhmän jäsenenä. Tukea tarvitsevaa lasta auttaa kiireetön ja kodinomainen oppimisympäristö. Tämä vaikuttaa jo sinänsä terapeuttisesti. Lapsen esiopetuspäivä on pedagoginen rytminen kokonaisuus. Säännöllinen rytmi päivän ja viikon toiminnoissa on lapsen terveyttä edistävä ja myös perusta oppimiselle. Lisäksi kiinnitetään huomiota lapsen yksilöllisiin tarpeisiin niin, että lapsi voi osallistua täysipainoisesti ryhmän toimintaan.

Tukea annetaan heti tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä. Tuki järjestetään esiopetuksen opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Huoltajan ja lapsen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Lapselle voidaan laatia henkilökohtainen esiopetuksen oppimissuunnitelma yhteistyössä vanhempien kanssa. Oppimissuunnitelman laatimisen lähtökohtina ovat lapsen vahvuudet ja siinä huomioidaan lapsen ja vanhempien esiopetukseen kohdistuvat odotukset ja lapsen tuen tarve.

16.5.4 Tehostettu tuki

Lapselle, joka tarvitsee säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, annetaan pedagogiseen arvioon perustuen tehostettua tukea hänelle laaditun oppimissuunnitelman mukaisesti.

Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kuin lapsi sitä tarvitsee. Lapsen tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa, pitkäjänteisempää ja yksilöllisempää kuin yleinen tuki. Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia esiopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta.

Tehostetun tuen aikana korostuu erityisvarhaiskasvattajan tai erityiskasvatuksen asiantuntijoiden antaman tuen, lapsen yksilöllisen ohjauksen, joustavien ryhmittelyjen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä lasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

Tehostettua tukea annetaan pääsääntöisesti esiopetuksen loppuun saakka. Koska tuen vaikutuksia ei voida yleensä todeta lyhyessä ajassa, erityisen tuen päätöksen tekeminen esiopetuksen aikana tehostettua tukea saavalle lapselle on harvoin tarpeen.

16.5.4.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Esiopetuksesta vastaava opettaja laatii kirjallisen pedagogisen arvion, huoltajan näkemyksiä kuullen ja tarvittaessa yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Pedagogisessa arviossa kuvataan

-lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilanne esiopetuksen henkilöstön, huoltajan ja lapsen näkökulmista

-lapsen saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista

-lapsen kiinnostuksen kohteet, kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet

-arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea

-arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä lapsen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään muita asiantuntijoita. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin, käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Tähän käsittelyyn ei tarvita huoltajan suostumusta. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan liitteenä pedagogiseen arvioon.

16.5.4.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana lapselle järjestettävä tuki kirjataan lapsen oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma lapsen kasvun ja oppimisen tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä lapsen tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Sen laatimisessa hyödynnetään lapselle aiemmin laadittuja kasvatuksen ja oppimisen suunnitelmia. Oppimissuunnitelman laatii vastaava opettaja yhteistyössä huoltajien ja tarpeen mukaan muiden lapsen kanssa työskentelevien aikuisten ja asiantuntijoiden kanssa.

Tavoitteena on turvata lapsen edellytykset saavuttaa hänelle asetetut tavoitteet. Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja

suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina lapsen tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin lapsen esiopetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

-Lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja oppimisen liittyvät tavoitteet

-lapsen näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan

-lapsen kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet

-lapsen oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

-oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut

-lapsen tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelytavat ja kommunikointitavat

-lapselle tarjottava osa-aikainen erityisopetus

-lapsen ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

-oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako

-esiopetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä eri toimijoiden vastuunjako

-yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

-lapsen mahdollinen osallistuminen muuhun varhaiskasvatukseen ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

-oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat

-oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta

-suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata lapsen henkilökohtaisia ominaisuuksia.

16.5.5 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Lapsen edellytykset ovat voineet heikentyä esimerkiksi vamman tai vakavan sairauden vuoksi. Erityisen tuen tehtävänä on antaa lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kasvun ja oppimisen tukea sekä edistää hänen oppimisedellytyksiään. Myös erityistä tukea saavan lapsen on saatava kokea onnistumisen ja oppimisen iloa. Näin vahvistetaan hänen itsetuntoaan ja oppimismotivaatiotaan.

Lapsen erityisestä tuesta voidaan päättää joko esiopetuksen aikana tai ennen esi- tai perusopetuksen alkamista. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai

lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että lapsen opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta lapsen tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja lapsen saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Opetuksen järjestäjä huolehtii, että erityisen tuen toteuttamisessa on käytettävissä erityispedagogista osaamista.

Sellaiselle lapselle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan lapsen oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla lapsella on oikeus myös muuhun esiopetuksen tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

16.5.5.1 Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä esiopetuksen järjestäjän on tehtävä lapsesta pedagoginen selvitys. Selvityksen laatimisesta vastaava esiopetusyksikön opettaja

-laatii kirjallisen selvityksen lapsen oppimisen etenemisestä

-laatii oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä kirjallisen selvityksen lapsen saamasta tehostetusta tuesta ja lapsen kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella esiopetuksen järjestäjä tekee arvion lapsen erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

-lapsen oppimisen eteneminen

-lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilannetta esiopetuksen henkilöstön, huoltajan ja lapsen näkökulmista

-lapsen saama tehostettu tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista

-lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet

-arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea

-arvio erityisen tuen tarpeesta.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään lapsesta mahdollisesti aiemmin laadittua pedagogista arviota ja lapsen oppimissuunnitelmaa. Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä lapsen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

16.5.5.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi esiopetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava lasta ja huoltajaa. Päätös tehdään hallintolain mukaisesti. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää lapsen pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa lapsen esiopetuksen poikkeava järjestäminen. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, koska huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava. Päätöksen perustelut sisältyvät yleensä pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että lapsen opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Yleensä erityisen tuen päätös tehdään aikaisintaan esiopetuksen alkaessa. Ainoastaan pidennettyä oppivelvollisuutta tarvitsevalle lapselle se tulee tehdä viisivuotiaana. Jos erityisen tuen päätös tehdään esiopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua lapsen tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Perusopetuslain mukaan erityisen tuen tarpeellisuus tarkistetaan aina lapsen tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistaminen esiopetuksen aikana tarkoittaa yleensä jonkin erityisen tuen päätöksessä määrätyn asian muuttamista. Tällaisia ovat esimerkiksi muutos avustajapalvelussa tai erityisissä apuvälineissä. Tarkistamista varten lapsesta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli lapsi ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin lapselle ryhdytään antamaan tehostettua tukea. Koska tuen vaikutuksia ei voida yleensä todeta lyhyessä ajassa, erityisen tuen lopettaminen esiopetuksen aikana on harvinaista.

16.5.5.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi lapselle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä lapsen erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Se on kirjallinen suunnitelma lapsen esiopetuksen ja oppimisen tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä pedagogisista menetelmistä ja lapsen tarvitsemasta tuesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimisessa hyödynnetään lapselle mahdollisesti aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Lapsen opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKS:n tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin lapsen esiopetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja oppimisen liittyvät tavoitteet

-lapsen näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan

-lapsen kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet

-lapsen oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä kehitykseen liittyvät tavoitteet, kuten tiedolliset, sosiaaliset, motoriset, kielelliset ja emotionaaliset tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

-oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut

-lapsen tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelytavat ja kommunikointitavat

-lapselle tarjottava erityisopetus

-lapsen ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

-oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako

-erityistä tukea koskevan päätöksen mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä eri toimijoiden vastuunjako

-yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

-lapsen mahdollinen osallistuminen muuhun varhaiskasvatukseen ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

-kuvaus lapsen esiopetuksen kuljetusten järjestelyistä ja vastuista sekä kuljetusta odottavan lapsen ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen seuranta ja arviointi

-lapsen ja huoltajan kanssa yhdessä tehtävä arvio lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen kokonaistilanteesta

-HOJKS:n tavoitteiden toteutumisen seuranta ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat

-HOJKS:n tarkistaminen ja sen ajankohta

-suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata lapsen henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKS:iin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, lapsen tarpeiden mukaiseksi. Sitä muutetaan aina lapsen tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, lapselle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

16.5.5.4 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle lapselle annettavassa esiopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa lapsen valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus esiopetukseen alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja

perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten esiopetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

-Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.

-Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.

-Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin296 eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

16.5.6 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

16.5.6.1 Osa-aikainen erityisopetus

Lapsella, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun esiopetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan lapsille, joilla on esimerkiksi kielellisiin, matemaattisiin tai motorisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, vaikeuksia oman toiminnan ohjauksessa, tarkkaavaisuudessa tai vuorovaikutustaidoissa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen oppimisedellytyksiä ja ehkäistä kehityksen ja oppimisen vaikeuksia. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista

esiopetuksessa tiedotetaan kaikille huoltajille. Sen toteuttamista suunnitellaan ja sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä lapsen ja huoltajan kanssa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään lapsen saamaan muuhun opetukseen.

16.5.6.2 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja erityiset apuvälineet

Lapsella on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut ja erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla. Tarkoituksena on turvata lapselle kasvun ja oppimisen perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikissa oppimisympäristöissä.

Lapselle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien lasten kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten lasten kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Lapsen kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea lasta kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Avustajan antama tuki edistää lapsen itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle lapselle tai opetusryhmälle. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida lapsen ja koko

ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee lasta päivittäisissä tilanteissa ja tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa esiopetuksen muun henkilöstön kanssa.

Erityisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Lapsen kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat lasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden

ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti, niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Lapsen kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Lapsen tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota esiopetusyksikön omalla henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten lapsille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan lapsen opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen lapsen ja huoltajan antamia tietoja sekä mahdollisten esiopetuksen ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Erityistä tukea saavan lapsen palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle lapselle tehdään lapsen tarvitsemista palveluista ja erityisistä apuvälineistä hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa.

eri toimijoiden kesken pedagogisen selvityksen ja HOJKS:n laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa

-16.6 Oppilashuolto

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta esiopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä lapsi, oppilaitoksesta nimitystä esiopetusyksikkö tai esiopetus. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä.

Lasten kehitysympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten myötä oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa esiopetuksen perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy kiinteästi esiopetuksen tehtävään edistää lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Oppilashuoltotyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus.

Lapsella on oikeus saada maksutta oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Esiopetuksen oppilashuolto koskee myös pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia. Oppilashuollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetusyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi lapsilla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Esiopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Esiopetuksen toteuttamiseen kuuluvasta kasvun ja oppimisen tuesta määrätään perusteiden luvussa 16.5.

16.6.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä lapsen ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon lapsen ikä ja edellytykset305. Esiopetusyhteisön tai lasten hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä huoltajan kanssa.

Esiopetuksessa oppilashuolto on esiopetusyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista on esiopetuksen henkilökunnalla. Oppilashuollon palveluita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä terveydenhoitopalvelut, jotka järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin lapseen, lapsen kehitysympäristöihin kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan siten, että ne ovat helposti saatavilla. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa.

Lapsen huoltajalle annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja. Lapsen ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisäävät oppilashuollon tuntemusta ja edesauttavat palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen välinen vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa lapsen terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään esiopetusyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia.

Oppilashuoltoryhmät

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja yksikkökohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä lasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi ikäryhmälle suunnattuja terveydenhoitopalveluja sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kuin käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon, kuten esi- ja perusopetuksen, yhteinen.

Yksikkökohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa esiopetuksen oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Jos esiopetus järjestetään koulun yhteydessä, voi koulukohtainen oppilashuoltoryhmä toimia myös esiopetuksen oppilashuoltoryhmänä. Ryhmää johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se esiopetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai lapsen läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää huoltajan suostumusta.

16.6.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa esiopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään esiopetusyhteisön ja ryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan esiopetusympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen, neuvolan sekä muiden kunnan lasten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lasten ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Yhteisöllinen oppilashuolto luo esiopetuksessa edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Lapsella on oikeus turvallisiin oppimisympäristöihin, joihin kuuluvat niin fyysinen, psyykkinen kuin sosiaalinenkin turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on lasten ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana yksikkökohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja, päiväkodin johtaja tai rehtori ilmoittaa esiopetuksessa tai matkalla esiopetukseen tai kotiin tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan lapsen huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Rakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös esiopetuksen kuljetuksia, tapaturmien ehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat. Kun esiopetus järjestetään koulussa, otetaan myös esiopetus huomioon kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa.

16.6.3 Yksilökohtainen oppilashuolto
Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan

-lapselle annettavia terveydenhoitopalveluja, jotka järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina

-oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja

-yksittäistä lasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää lapsen hyvinvointia ja oppimista sekä kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Esiopetuksen oppilashuollolla on tärkeä merkitys varhaisen tuen turvaamisessa ja ongelmien ehkäisyssä. Lasten yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että esiopetuksen arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto esiopetuksessa perustuu aina huoltajan suostumukseen. Huoltajan osallisuutta tuetaan ja mielipiteitä kuullaan lapsen yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamisessa. Lapsen osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Vuorovaikutus on avointa,

kunnioittavaa ja luottamuksellista. Oppilashuoltotyö järjestetään niin, että lapsi voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Työssä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen lapsen tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu huoltajan suostumukseen. Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai lapsen läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa lapsen asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Yksittäistä lasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan

jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

-yksittäisen lapsen nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot

-kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa

-kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa

-asian aihe ja vireille panija

-lapsen tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset

-toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet

-tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma

-toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä lasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä lasta tai muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Terveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Lapsen yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä lapsen opettajalle, rehtorille tai päiväkodin johtajalle ja opetuksen järjestäjälle lapsen opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät

välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön lapsen tai muiden lasten turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista lapsen sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos lapsi siirtyy toisen opetuksen järjestäjän opetukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä lapsen huoltajan suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle esi- tai perusopetuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden esi- tai perusopetuksen järjestäjän pyynnöstä.

16.6.4 Oppilashuoltosuunnitelmat
Esiopetuksessa opetussuunnitelma tulee myös oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat

-kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus

-paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta

-yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä yksikkökohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

16.6.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

16.6.5.1 Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta
Opetussuunnitelmassa kuvataan esiopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Siinä määritellään opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä yksikkökohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaavat linjaukset. Oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaaviin linjauksiin on tarkoituksenmukaista sisällyttää suunnitelmien perusrakenne ja osa suunnitelmiin sisältyvistä asioista, jolloin turvataan suunnitelmien riittävä yhdenmukaisuus kaikissa yksiköissä. Yhteisiä osuuksia täsmennetään ja täydennetään yksikkökohtaisesti.

16.6.5.2 Yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma
Esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelma

1. Laadinta ja seuraaminen

Oppilashuollon suunnitelman sisällöt kootaan syksyn ensimmäisessä oppilashuollon tapaamisessa ja ne kirjataan Esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelmaan. Suunnitelman laatimiseen voivat huoltajat osallistua vanhempainilloissa ja lapsen esiopetussuunnitelmapalavereissa, joiden jälkeen suunnitelma täydennetään ja vahvistetaan seuraavassa yksikkökohtaisessa oppilashuollon kokoontumisessa.

2. Käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut ja oppilashuollon kokonaistarve

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuoltopalveluihin kuuluvat terveydenhoitaja-, psykologi-, sekä koulukuraattoripalvelut, oppilashuoltoryhmän kokoontuminen lukuvuoden aikana, sekä yksilökohtainen tarve lukuvuodessa. Esiopetus käyttää Jyväskylän kaupungin koululle osoittamia psykologi - ja kuraattoripalveluita.

Suunnitelmassa kuvataan myös, ketkä tekevät pedagogiset arvioinnit ja kuinka koulun erityisopettajaa konsultoidaan oppimissuunnitelman laatimista edellyttävissä tilanteissa.

3. Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan, kuinka esiopetushenkilöstö seuraa, kehittää ja arvioi ryhmien hyvinvointia ja huolehtii fyysisestä ympäristöstä, terveydestä turvallisuudesta ja esteettömyydestä, sekä kuinka tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen neuvolan sekä lasten hyvinvointia edustavien viranomaisen ja toimijoiden kanssa.

Suunnitelmassa tulee olla kuvattuna myös, kuinka tuetaan yhteisöllistävää toimintakulttuuria.

Oppilashuoltosuunnitelmaan tulee sisältyä oppilashuoltoryhmän kokoontumiset, kuinka ne järjestetään eri yksiköissä, ketä on paikalla, sekä kokoontumispaikat.

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä esiopetuksen henkilöstön, huoltajien ja lasten kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman esiopetusyksikön yhteinen. Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla esiopetuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot

perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille.

Yksikkökohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään seuraavat asiat:

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio esiopetusyksikön oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitkä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta tukee esiopetuksen käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollon yhteistyöhön. Arviossa huomioidaan oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa. Lisäksi huomioidaan esiopetusyhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä esiopetuksessa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös lapsilta ja huoltajilta sekä esiopetuksen ja oppilashuollon henkilöstöltä saatava tieto.

Oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio esiopetuksen käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista, joita ovat ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

-oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava monialainen yhteistyö

-oppilashuollon palvelujen kohdentaminen yksittäisiin lapsiin, yhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

-yhteisöllisen oppilashuollon järjestäminen ja sen toimintatavat esiopetusyhteisön ja -ympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

-yksikkökohtaisen oppilashuoltoryhmän kokoonpano ja toimintatavat

-oppilashuollon yhteistyö muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa sekä erityisesti esiopetuksen siirtymävaiheissa

-yhteistyö esiopetuksen ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä

-tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

-esiopetuksen kuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

-suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

-toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a. Suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma. Siinä otetaan huomioon sekä lasten keskinäiset että lasten ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet esiopetuksessa. Suunnitelmassa kuvataan

-kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

-edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla

-yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta

-yhteistyö huoltajien kanssa

- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa

-suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, lapsille, huoltajille ja yhteistyötahoille

-suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma340. Suunnitelmassa kuvataan

-kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa

- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa

-sisäisen ja ulkoisen sekä esiopetuksen ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet

-psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen,

-suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, lapsille, huoltajille ja yhteistyötahoille

-toimintavalmiuksien harjoittelu

-suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

-yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisten tukitoimien toteuttamiseksi.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

-yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

-lapsen sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen esiopetuksessa

-esiopetuksen oppilashuollon tuki lapsen elämäntilanteesta johtuvissa vaikeuksissa, kuten perhe- ja lähisuhdeväkivalta tai päihde- ja mielenterveysongelmat

-asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä

-oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys

-yhteistyö esiopetuksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa, kuten perheneuvola, lastensuojelu ja erikoissairaanhoito.

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen lasten ja huoltajien kanssa

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä lasten ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan esiopetuksen oppilashuollon toimintatavat lasten ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiksi. Suunnitelmassa kuvataan

-lapsen ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa sekä

-yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen huoltajille ja yhteistyötahoille.

5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelman toteutumista

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi345. Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho esiopetuksessa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen esiopetuksen oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen lapsille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta346.

16.7 Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva esiopetus
Steinerkoulujen opetus perustuu luvussa 7 mainittuun erityiseen kasvatusopilliseen (steinerpedagogiikka) järjestelmään. Steinerpedagogisen esiopetuksen opetussuunnitelmarunko on laadittu valtakunnallisten luvun 7 mukaisesti niin, että perusteiden pedagogisia linjauksia täydennetään steinerpedagogisilla ratkaisuilla ja linjauksilla. Steinerkoulun periaatteita on kuvattu kansainvälisissä julkilausumissa (Pedagogisen osaston sisäisen steinerkoulujen kansainvälisen foorumin kuvaus steinerkoulun peruspiirteistä 2009, päivitetty 2015, Euroopan steinerkoulujen neuvoston steinerkoulujen ja -päiväkotien periaatteet 2011).

16.7.1 Paikallisesti päätettävät asiat

Steinerpedagogiset ratkaisut näkyvät läpi opetussuunnitelman, mutta erityisesti toimintakulttuurissa, opetusmenetelmissä, työtavoissa ja oppimisympäristöissä. Lukua 7 ei tarvitse erikseen kirjoittaa paikalliseen opetussuunnitelmaan, vaan se toimii yleisohjeena opetussuunnitelman laadintaan.

16.7.2 Liitteet

6. luokan lukuvuositodistuksen valtakunnalliset arviointikriteerit

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Perusopetuksen%20arvosanakriteerit%20kuudennen%20vuosiluokan%20p%C3%A4%C3%A4tteeksi.pdf

9. luokan valtakunnalliset päättöarvioinnin arviointikriteerit

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Perusopetuksen%20p%C3%A4%C3%A4tt%C3%B6arvioinnin%20kriteerit%2031.12.2020_1.pdf